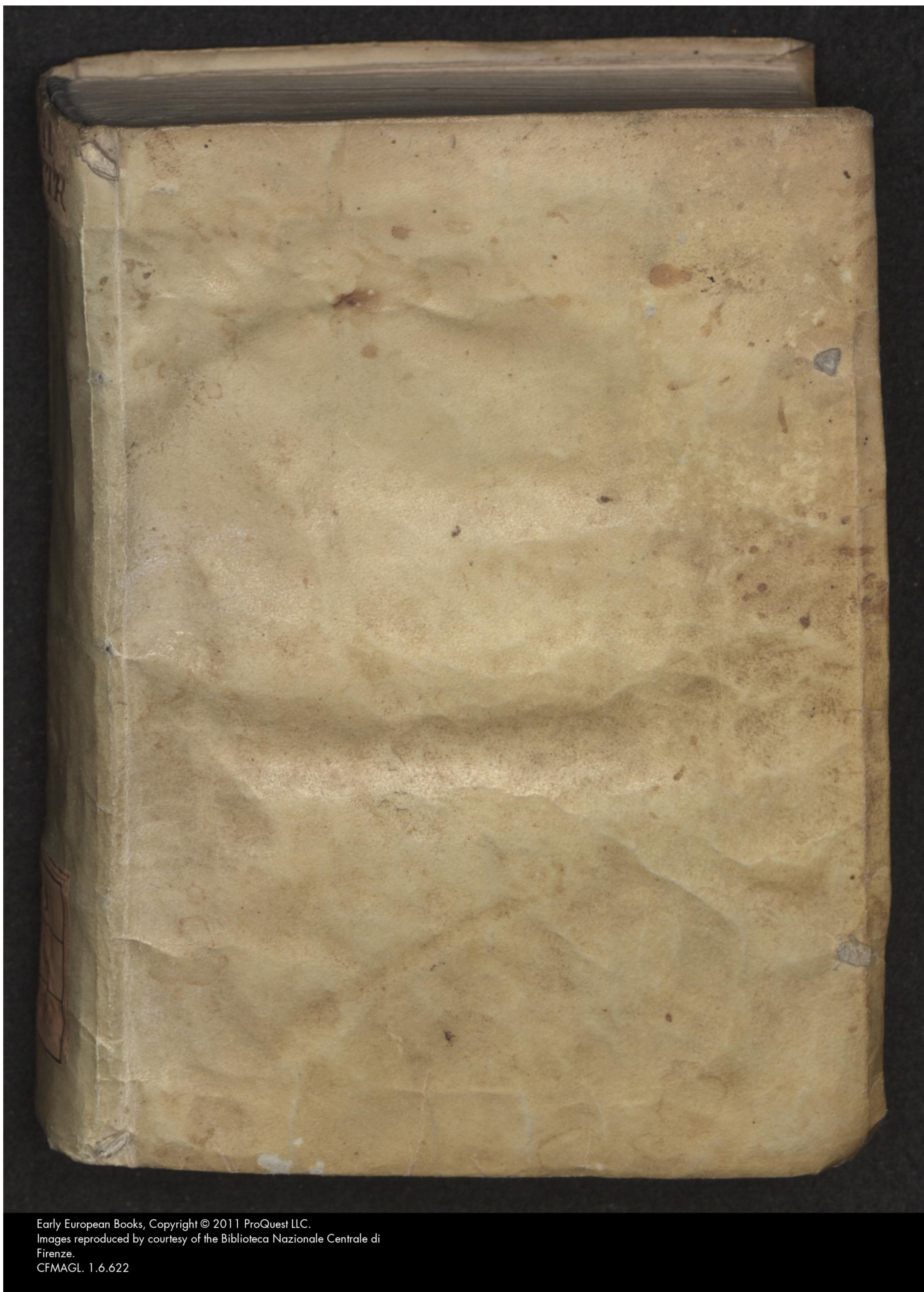
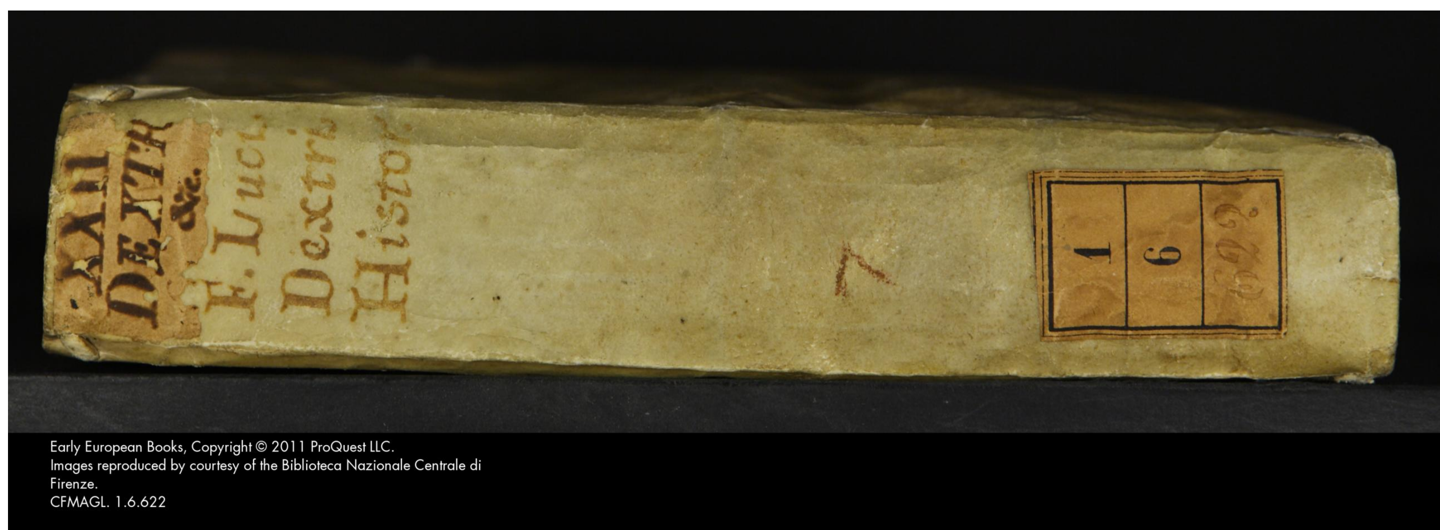
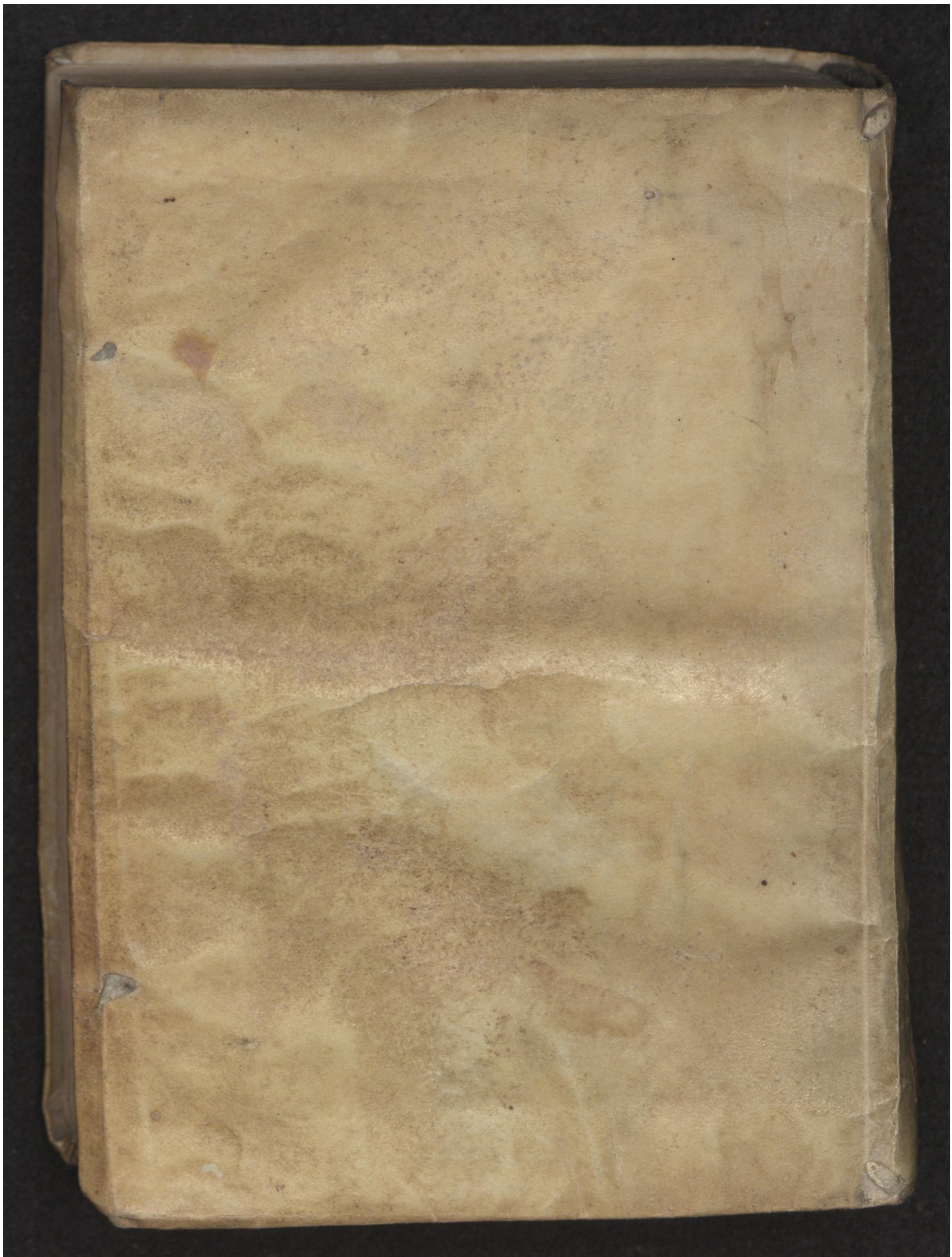

DEXTR
F. Luci
Dextri
Histor
1
6
622

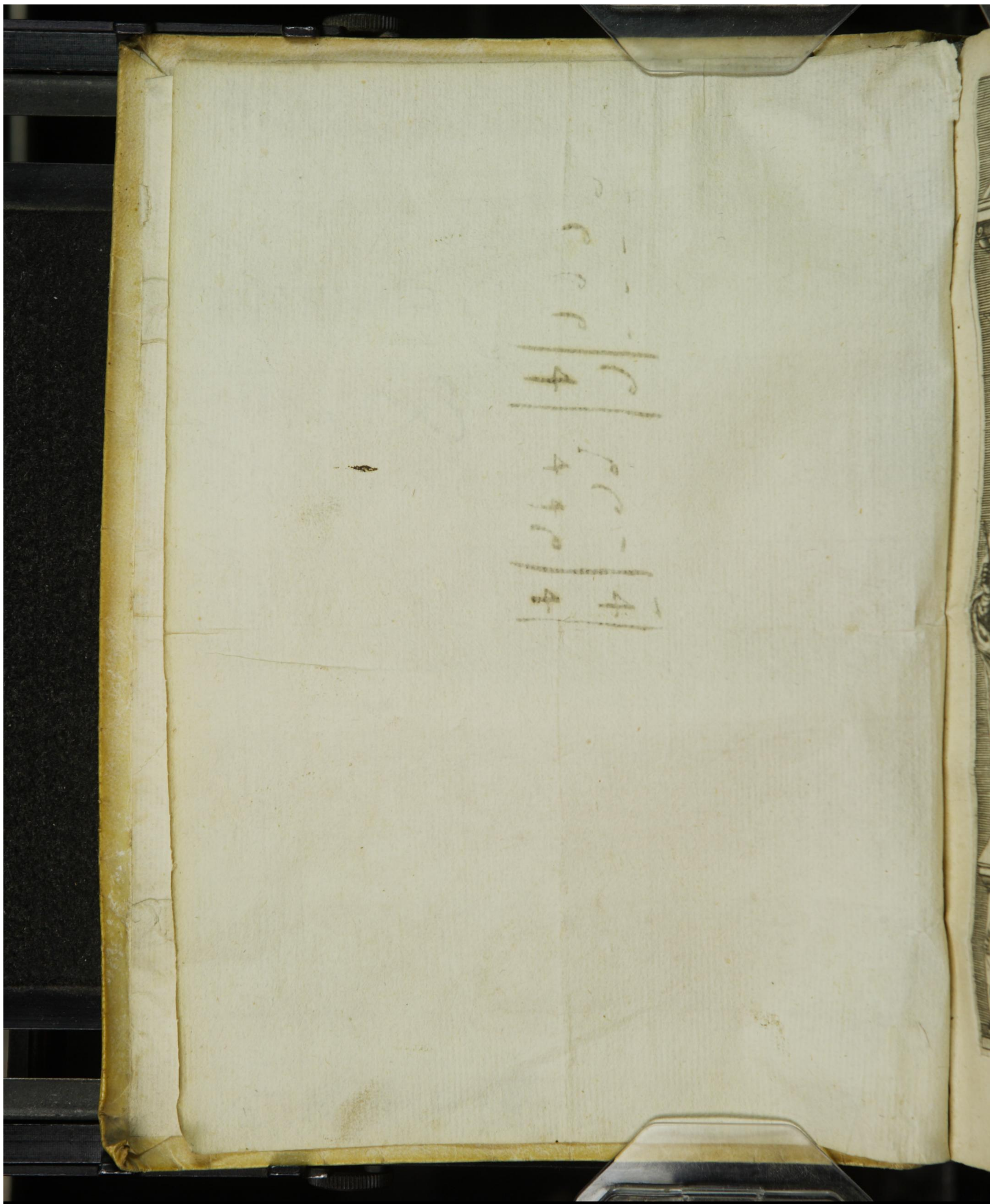
16
16
16
16

64

64
64
16

144

XXII
DEXTR
&c.

M. MAXIMVS
EPS. CÆSAR
AVGVSTA
NVS.
FL. LVCIVS
DEXTER
PR. PRÆT.
ORIENT.
FLAVI LVCI DEX
TRI .V.C.
OMNIMODÆ HIS
TORIAE
QVAE EXTĀT FRG
MENTA CVM CHRO
NICO. M. MAXIMI
ET HELECAE
AC. S. BRAVLIO
NIS
CÆSARAVGVSTANORVM
EPISCOPORVM
NOTIS RVDERICI CARI
BÆTICI ILLVSTRATA
ANNO. M. DCXXVII
Hispali apud Mathiam Clavigium

TASSA.

YO Martin de Segura Olalquiaga escrivano de Camara del Rey nuestro señor, de los que residen en su Consejo, certifico, y doy fee, que aviendose visto por los señores del, un libro intitulado Notas a Flavio Dextro, compuesto por el Licenciado Rodrigo Caro, tassaron cada pliego del dicho libro a quatro maravedis: el qual tiene sesenta y dos pliegos, sin el principio, ni tablas, que a los dichos quatro maravedis el pliego, monta dozientos y quarenta y ocho maravedis, en que se à de vender en papel: y le dierõ licencia para que al dicho precio se pueda vender el dicho libro. Y mandaron, que esta tassa se ponga al principio del, y no se pueda vender sin ella. Y para que dello conste, di el presente en Madrid, a veinte y dos de Diziembre de mil y seyscientos y veinte y seys años.

Martin de Segura.

ERRA-

ERRATA.

IN Præfatione, Fol.3.p.2.vetus pro vetera. Fol.4.p.1. obscura pro obscuro.

In ipso Chronico, Fol.7.p.1.aqud pro apud. Fol.10. Angelorum pro Anglorum. Pag.fulsitur pro fulcitur. Fol.31. Hyppolitus pro Hippolytus. Fol.48.uon pro non. Fol.114.facientes pro facinus. Fol. 116.eum pro cum. Fol.125.interrogatio prima deleatur ex linea penultima. Fol.165.dedicet pro dedisse. Fol.170.esuris pro Esuris. Ibi Atplanticum pro Atlanticum. Ibi it pro id. Fol.233.syclos pro cyclos. Fol.217.plago pro plagio.

Este libro intitulado *Fl.Lucij Dextri notæ*, con estas erratas correspõde con su original. En Madrid a ocho de Diziembre de mil y seyscientos y veinte y seys.

El Licenciado Murcia de la Llana.

Suma del privilegio.

TIene privilegio y facultad de los señores del Real Consejo, por tiẽpo de diez años, el Licenciado Rodrigo Caro, para poder imprimir este libro intitulado *Fl. Lucij Dextri, notæ*, y para q̃ otro ninguno lo pueda imprir, sino es quiẽ su poder vuiere. El qual fue dado en veinte y quatro dias del mes de Deziembre de mil y seyscientos y veinte y cinco años, ante don Sebastian de Contreras Secretario del Rey nuestro señor.

APPRO-

APPROBATVM OPVS A R.P.

IOANE DE PINEDA

E SOCIETATE IESV IN HISPALENSI D. Hermenegildi Collegio.

Ommissum mihi à per illustri D. D. Frãcisco de Monsalve, amplissimo Hispalensis Ecclesiæ Decano, & Generali S. V. Vicario Provisore, opus Omnimodæ Historiæ Flavij Lucij Dextri illustratũ notis Ruderici Cari, vidi libẽter, legi attente, versavi sedulo. Et sane quidem, cum varia hactenus de Dextro per antiquo Scriptore, apud nostri sæculi viros cultiores videatur fuisse existimatio, benigna utique, & certa apud plerosque; incerta, atque adeo sinistra apud severiores nonnullos Aristrarchos (utrisque in utranque partem de illo censentibus; & senem Hispanum, Historiæ, & eruditionis meritis ac pietate gravem, & de Hispaniæ potissimum sanctissimis Tutelaribus, invictissimis Martyribus, clarissimis alijs sive Principibus, sive Scriptoribus præclare meritũ, iam dextrorsum, iam sinistrorsum agitantibus, & exagitãtibus.) Nunc tandem singulari Numinis beneficio, felicibus auspicijs, V.C. Rudericus Carus, ut est ingenio politissimus, Bæticæ nostræ lumen, & deliciæ, pro singulari suo studio, & observantia tum in alias mansuetiores Musas, tum maxime in omnis antiquitatis monumenta, rerumque omnis ævi memorabilium, atque memoriam, dextris faustisque pro Dextro vindicijs pugnans, omnem videtur à Dextro vim, & iniuriam propulsasse, iusta sane honestissimi, & antiquissimi

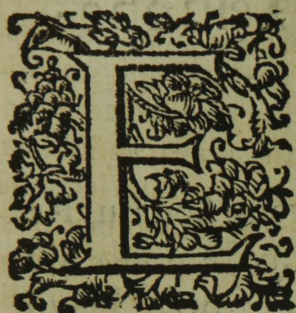
Scrip-

Scriptoris causæ, & probitatis tuitione suscepta. Ergo iam videre, & habere licet Dextrum honori suo, nitori, & integritati restitutum; atquè hanc illius Chronici partem ad optima, & probatissima exemplaria castigatum; diluta omnia, quæ difficilia videbantur; profligata, quæ ab impugnatoribus pertinaciter obijciebantur; dexterrime repulsas ac disiectas calumnias, cum distortis interpretationibus; candida omnia, & sine gutta fellis; variantium, & aberrantium lectionũ scabriciè lævigata, ac detersa; interim persanatis vulneribus, & morbis difficilibus, quos ex diuturnitate oblivionis, & temporis, pene ad interitũ contraxerat Dexter, ut iam se se redivivũ offerat, ac lucẽ lætus aspiciat, gratulantibus omnibus bonis, necnon fidẽ illius probitati, & veritati facientibus multis lectissimis testibus, quos tam ex sacra, quam ex profana Historia in illius patrocinium Carus noster producit, ut est etiã Iuris callentissimus. Qui hunc Cari Dextrum, quovis licet pretio, compararit, sciat se vili potius rem pretiosam, quam caro emisse: quamvis enim (ut est in proverbio sacro) *Malum est, malum est, dicit omnis emptor* (de caritate conquestus) *cum recesserit, tunc gloriabitur.* Quare non dubium, quin è re Christiana, & litteraria fore existimem, si quod est ab omni doctrinæ sanæ, & formãdi mores præiudicio ita lõge ac late alienum, ut cum ingenti utriusque emolumento sit coniunctissimum, facili, & benigna superiorum, quorum interest, facultate, luci, & prælo, ac publicæ utilitati commendetur. In nostræ Societatis Hispalensi D. Hermenegildi Collegio, die 6. Novembris 1625.

Ioannes de Pineda.

Licen-

LICENCIA.

EL Licenciado don Franciſco de Monſalve Dean y Canonigo en la Santa Igleſia de Sevilla, Proviſor y Vicario general en ella y ſu Arçobiſpado, Sede vacante; por la preſente doy licencia, para que eſte libro ſe pueda imprimir, ſin por ello incutrir en pena alguna. En Sevilla 8. de Noviembre de 1625.

Licenciado don Franciſco de Monſalve.

Chriſtoval de Miranda Notario.

R. P.

R. P. RVDERICI A Figueroa, è Societate Iesu operis censnra.

E mandato supremi Senatus Regij mihi commissum librum Omnimodæ Historiæ Flavij Lucij Dextri illustratum notis Ruderici Cari, summa cum voluptate perlegi, in quo cum nihil invenerim aut fidei, aut bonis moribus adversum, inveni sane multa, quæ Rudericus sapienter observat, docte docet, & dilucide illuminat; quibus, & Hispaniæ gloriam ab omni temporis iniuria vindicat, & facem Omnimodæ Historiæ fulgentissimam præfert. Est itaq; quod universæ Hispaniæ aliquando tandem, ac vehementer gratulemur de utroque filio Dextro, & Ruderico, à quibus ita lucem accipit, ut antiquam laudem paulo obsolescentem Dexter redivivus reparet; & novam V. C. Rudericus omnem æternitatem adipiscatur. Ita censeo. Dat. in nostro Collegio Imperiali Mantuæ Carpetanæ, 16. die Decembris, anno 1625.

Rudericus Figueroa.

AVCTORVM

TESTIMONIA

PRO DEXTRO, ET MAXIMO.

D. Hieronymus in Præfatione libri de Script. Eccles.

HOrtaris, Dexter, ut Tranquillum sequutus, Ecclesiasticos Scriptores in ordinem digeram. *Et paulo post*: itaq; Dominum Iesum Christum precor, ut quod Cicero tuus, qui in arce Romanæ stetin eloquentiæ, &c.

In Dextro.

Dexter Paciani, de quo supradixi, filius clarus apud sæculum, & Christi fidei deditus, fertur ad me Omnimodam Historiã texuisse, quam necdum legi.

Et lib. 2. Apologiæ adversf. Rufinum.

Vnde etiam ante annos ferme decem, cũ Dexter amicus meus, qui Præfecturam administravit Prætorij, me rogasset, ut auctorum nostræ religionis indicem texerem.

M. Ma-

M. Maximus Episcopus Cæsaraugustanus in epistola ad Argebatum Episcopum.

Tunc ad relatum nostrum deduxit sanctitas tua, se velle habere continuationem Omnimodæ historiæ; quã fecit Fl. Lucius Dexter.

Idem in chron. ann. 444.

Fl. Lucius Dexter, vir plane doctus, prudẽs, & pius.

Eutrandus in epistola ad Argimundum Episcopum Illiberitanum.

Nec minus iucundum est, quod mihi iubes, ut in Fuldensis Monasterij Bibliotheca, (ubi nunc exul commoror) quærerem tibi Dextri chronicon, quod M. Maximus Cæsaraugustanus Episcopus rogatu Argebati Episcopi continuavit. E*t infra* chronicon, quod petis, in hac Bibliotheca reperi in vetusta mẽbrana descriptum, &c.

Iulianus in chronico.

Agit per literas Helipandus gratias S. Carolo Magno, fueruntque missi legati rursus ijdem, qui supra: & cum legatis mittit supellectilem multorum librorum: in ijs Concilia Toletana chronica Dextri, ac Maximi fragmenta,

menta, Braulionis, Helecæ, Taionis, Luitprãdi, & aliorum. Postea ego missi Fuldam.

Volaterranus in Anthropologia lib. 15.

Dexter Paciani Præsulis filius, vir clarus, & Christi fidei deditus, fertur Omnimodam historiam edidisse: patria Barcinonensis: Præfectus Prætorio Theodosij Principis, cui Hieronymus, qui hæc testatur, librum de Viris Illustribus dedicavit.

Baronius tom. 4. *Ann. ann.* 395. *num.* 42.

Sed & diximus Dextrum, Præfectum Prætorij, tempore Theodosij, eiusdem quoque argumenti lucubrationem elaborasse.

Pro M. Maximo D. Isidorus de Viris Illustribus cap. 46.

Maximus Cæsaraugustanæ sedis Episcopus multa versu, prosaque composuit. Scripsit, & historiolam de his, quæ tẽporibus Gothorũ in Hispania acta sunt, historico, & cõposito sermone.

Luitprandus in chron. ann. 615.

M. Maximus Episcopus Cæsaraugustanus,

scriptor

ſcriptor chronicorum, & Poeta eximius, vir doctus, & pius Monachus Benedictinus.

Trithemius de Vir. illuſtribus.

M. Monachus, & diſcipulus S. Benedicti, & ab eo familiariſsime dilectus: vir in divinis Scripturis eruditus, & in ſæcularibus literis peritiſsimus: orator, & inſignis Poeta: moribus, & converſatione præclarus: ſcripſit poſt B. Gregorium Papam, ſuperaddens aliqua heroico Carmine elegantiſsime currente: claruitq; ad Imperium Heraclij, ad annum 613.

Lilius Giraldus de vitis Poetarum.

Fuit M. Maximus ex Monachis S. Benedicti, qui heroico carmine Divi Præceptoris vitam elegantiſsime condidit.

FRANCISCI

ANDINI BÆTICI PRESBYTERI TOTIVS OPERIS.

PROGRAMMA.

THesaurum reperire cui cupido
Fallax incidit, Herculique avarus
Summano repetita vota fundis,
Flecti fata Deum ratus precando,
Et dives fieri cupis repente:
Exaudit Deus, en Deus benigne.
DEXTRO nam HERCVLE vera ponde-
Pandit Magna sinu Parens Ibera. (ra auri
Vin' statim cupidus videre? librum
Mirandũ hunc cape, gẽmæ ubi, & supellex
Auri divitis efluit beata.
Callaicum cape, quid moraris? aurum:
Auro sed melior tibi est Iacobus.
Argentum Osca truci igne comprobatum
Dat. Laurentius emicat plus illo.
Flammans est reliquis sacer pyropus,
Illi, ceu gladius cruentus hausit,
Palmas gemmifero ambiunt triumpho.
Vernant Pontifices: rere hos smaragdos,
Crystallos, onychas, topaziosque.
Seu splendent adamante confitentes,
Numenque omnia fausta comprecantes
Illustres animæ patrum piorum.
Fulget virgineus chorus tribacca
Ornatus rutilante margarita.

Dexter

Dexter Barcinonis decus beatæ,
Qui sole occiduo satus, secures
Infert ancipites domum in rubentis
Auroræ, posuit pios labores.
Sordebant latebris sed impiati
Docti Iuppiter, & boni libelli.
Nec qui vulnera confricaret, unum
Confractos neque qui integraret artus,
Ex tot cernere erat viris. Honorem
Præclari Pacianidæ misertus
Vnus, sed patriæ cluens amore,
Vnus, sed medica manu salutem
Carus restituit labore docto.
Plaudat Barcinon, Hispalisque plaudat,
Quod pernix Tagus ambit, & quod Anas
Vasto gurgite sæpius renascens,
Omnes lætifico choro strepentes.
Plaudant oppida restitua priscis
Gestis, nominibus, pijs patronis,
Plaudat deposito severa vultu
DEXTRO Hispania SIDERE, & renata:
Dextro, quidquid habet, referre debet,
QVIDqVID DeXter habet referre Caro.

Literis illis numeralibus ultimi Carminis notatur annus 1622. quo auctor hoc opus orsus est.

IN LAVDEM

RVDERICI CARI V. I. PERITI bonarum literarum doctiſsimi, ac venerandæ antiquitatis indagatoris diligentiſsimi, amici cariſsimi.

Petri Amador de Lazcano Excellentiſsimi Ducis de Alcala Bibliothecarij, ac eius amantiſsimi filij, Marchionis de Tariffa, magnæ ſpei Principis, Magiſtri.

HENDECASYLLABON.

QVis te non numeris canet Catulli;
Dextrum cum videat ſuo nitori
Per te reſtitui? tuiſque curis
Antiquā faciē induat, trahaſq;
Iam iam nitidulum per ora gentis?
Quem nunc excipient ſinu, & fovebunt,
Quem nunc plus oculis ſuis amabunt,
Muſarum, & Charitum beati alumni.
Gaude; primigenus vocaris auctor,
Cum iam præbueris facem futuris;
O lux Heſperiæ, decuſque noſtræ,
Quis te non amet undecumque doctum?
Quis te non colat undecunque cultum?
Auſit nemo loquax dicaculuſque
Ronchis te ſequi, & inquinare morſu.
Iam liver taceas, diuque vive:
Liventi gravior tacere mors eſt.

ANTONII MORENI, REGII APVD Hiſpalim Coſmographi, ad Rudericum Carum Bæticum, Divinarum, Humanarumq; rerum Myſten ſibi, & Muſis cariſsimum.

EPIGRAMMA.

Qvis tibi, Care, novas tribuit Podalyrius herbas?
Quis dat Treijciæ garrula fila lyræ?
Quæ tibi adeſt paucis innata potentia chartis,
Mortalique latet vis tibi clauſa manu?
Quippe novo vernans iuveneſcit Hiberia vultu,
Eruta Lethæis, vivida ſurgit aquis.
Ederat atra lues Dextrum: ſed ſidere dextro,
Virbius ad proprios redditur ecce lares.
Scilicet innumerus, ſuperata morte, reſurgit
Hippolytus, redeuntque innumeræ Euridices.
Omnia ſacratis recoquuntur ſæcula verbis,
Proſilit è capulis hora ſepulta ſuis.
Quam bene cælato liber hic radiaret in auro!
Quam bene gemmiferi fulgeret igne Tagi!
Cum vocet è buſtis, claraque virere inventa
Imperet, exangues, quos tegit urna, viros.
Ergo quos luce æternas, æterna rependunt
Præmia, ne Caro ſit Libitina nocens.

DE

DE FLAVIO
LVCIO DEXTRO ANNOtationibus illustrato à Roderico Caro.

Ode Dicolos tetrastrophos.

EXurge, Dexter, numine dextero;
Percurre dextro per populos pede;
Et cum volatu assurge dextro,
Dextra dedit, cui cara pennas.
Flavum infer, infer, sideribus caput;
Flavescit aureis nempe caput notis
Canum vel ævo, sic vetustum
Flavet ebur, rubet atque in auro.
Vernante dignum cinge caput rosa;
Stellante serto cinge caput decens:
Istis tuum stellis, rosisque
Quando caput Rodericus ornat.
O Cara cunctis dextera sæculis
Cari, situ qua visa resurgere
Oblita fere iam priorum
Hesperiæ bona facta Patrum!
Mortale quidvis tempora terminant,
Metasq; tempus finit, & immemor
Post currit ætas, ni priorum

Docta

Docta manus monumenta signet.
Quin, & nota, heu! lædere non timet
Iniuriose! nec metuit sacros
Ausu profano ætas avara
Rodere noxia blatta fastos!
Præcavit ergo dextera Dexteri
Tegantur usque in gloria nomina
Ne gloriosorum virorum,
Ne ve cadant veniente ab ævo.
Sat ille Dexter, ni mala sæcula.
Doctæ inviderent tot bona paginæ:
Iam iamque pene oblitam avebant
Rodere, ni Rodericus obstet.
Situ iacebat, pulvereque obrutus,
Nullique notus; nullus erat memor
Lucentis, & flaventis astri,
Sidus uti hoc nebula occupasset:
Docto ista donec pollice pulverem
Abstersit atrum, vivida lumina
Monstrās, manus, seu antiqua adau- (gēs
Lumina, luminibus repertis.
O cara cunctis dextera sæculis
Cari, situ qua tersa resurgere
Videre sæculorum priorum
Hesperiæ monumenta nati.
O vive cunctis dextera sæculis,
Dextri quæ cunctis vivere sæculis;

Luce-

Lucereque, & flavere ab ævo
Luce pari monumenta donas.

L. I. S. I.

M. IOANNIS

XIMENII PRESBYTERI Bætici, Excellentissimi Ducis Assidonæi à Concionibus.

In M. Maximum à carissimo Roderico Caro Bætico notis illustratum.

TETRASTICHON.

MAXIME, qui tanti mensuram nominis imples,
Et calamo revocas Temporaq; Gesta, Duces.
Quas tibi pro tãto reddemus munere grates?
Quas, nisi quod Carus te revocet calamo?

DE

DE NOBILI

SCRIPTORE OMNIMODÆ HISTORIAE.

NOBILIS HISPANI, ATQVE adeo Bætici, præclaris notis luci dato.

AMICVS HISPANICE.

ENcontraronſe dos dieſtros,
Que con deſtreza, y perfetas
Reglas de tiempos, y tretas,
Se mueſtran grandes maeſtros.
Ninguno ſale herido,
Porque el uno reparó
Al otro, a quien le ſacò
A luz viendolo perdido.
Dextro y vos noble Rodrigo
Caro, y docto, ſois los dos,
Que es cierto deverſe a vos
El ſer y luſtre que digo.
Si fue deſdicha notoria
Perder un Rodrigo a Eſpaña,
Gracia y dicha, ciencia y maña
Es cobrarla en eſta hiſtoria.

ILLVS-

ILLVSTRISSIMO,

AC REVERĒDIS[MO].

DOMINO D. ALFONSO PERESIO GOTHMANO EL BVENO.

INDIARVM PATRIARCHÆ ARCHIEPISCOPO TYRIO.

PHILIPPI HISPANIARVM REGIS CATHOLICI. P. F. AVG.

A CONSILIIS, MAIORI CAPELLANO, AC ELEEMOSYNARIO.

INCLYTI ASSIDONIAE DVCIS F. DVCIS FRATRI.

RVDERICVS CARVS BAETICVS D. D.

Iſpicienti mihi, Princeps Illuſtriſsime, cui Mecœnati lucubratiunculas meas in V.C. Fl. Lucium Dextrum (in quibus ne otium tererem; his diebus inſudavi) conſecrarem, ſtatim tu ſpecie quadam

** maior

maior humana ante mentis oculos obversatus es Magnitudine, Splendore, Bonitate, Humanitate supra mortales conspicuus, ac sublimis. Nec me diu cunctantem, aut timentem illæ ipsæ animi tui, corporisque dotes compendio pellexerunt. Magnitudo scilicet tua ab antiquissimo, magnoque Gothmanorum genere, quo nullum aut maius, aut antiquius Hispania suspexit, utpote ab invictis Castellæ, & Legionis Regibus deductũ, quod etiam Castellæ, & Legioni iam olim invictos Reges dedit. A magnis etiam avis, atavisque Asidoniæ Ducibus, mascula serie (quod in alijs Pròcerum domibus rarum) ad inclytum usque parentem tuum prognatis.

Nam pater ipse suo superum iam signat honore,
Quin patri comitem sese Mavortius addit
Maximus Emanuel,

Excellentissimus nempe frater tuus, Dux Asidoniæ, cuius vere regias opes, ac magnificentiam Rex noster invictissimus Philippus, Pan alter tunc nemorum vestrorum cultor, hospitio, cõvivioq; vere regio exceptus, obstupescẽte Principum, aulicorũq; cohorte, ipse etiam demiratus est. Cuius etiam bellicam forti-

fortitudinem Angli Ecclesiæ Catholicæ perduelliones ingenti classe Gades nuper adorti expavescentes, Panico terrore fugerunt; totaque illa pyratica classis male disperijt:

Quæ cunctis infesta fretis, scelerumq; ministra,
Orba gubernaculis, antemnis saucia fractis,
Ludibrium pelagi vento iactatur, & unda.
Vastato tandem pœnas luitura profundo.

An non etiam magna tua domus, à qua magnitudinem Proceres alij accipiunt, ac quasi surculi ab annosa arbore stirpes suas in altitudinem cœli attollunt? Magnitudinem splẽdor excipit, ipsa splendorem, nec unum sine altero aut magnum, aut splendidum. Præstat tamen utrumque à virtute deducere: quo genere quid unquam mirabilius sæcula tulerũt, quam illustrissima in domo Gothmanorum? Alfonsum illum inclytum, à quo genus, nomenque refers, vel unum producam veteris virtutis, fideique rarum exemplar: qui ne violata fide, optimi Præsidis officium desereret, de summo Tartesiaco muro truculentam unici filij iugulationem, sereno vultu, addito etiam ad necem pugione, tranquillus, altus, & liber vidit: cum hostes ipsi, misera sublata

 ciula-

eiulatione, oculos ab immanitate aversarentur. *Exuit patrem, ut Præsidem ageret, orbusque vivere, quam fidei publicæ deesse maluit.* Apagite Bruti, Torquati, Scauri, Fulvij, & vana Romanæ virtutis nomina. Maius hic aliquid, aut divinius micat.

Bonitatem tuo iure, id est, hæreditario, avitoq; accepisti. Nec tu unquam Bonus esse non potes, Gothmanus cum sis, & à quo Boni Gothmani Bonitatem corrivant. Ne autem in Bonorum domo Prudentiæ, Pietatisque pulvinaria desiderentur, Heroi illi Alfonsum alterum cōiungamus: illustrissimum. nempe patrem tuum. Is siquidem maximo illi Agamemnoni Philippo secundo Vlysses omniscius fuit, cuius abstrusa, penitissimaq; consilia belli, pacisque, tanquam Dodonæi Iovis responsa Rex ille prudentissimus observans, aureum suum sæculum effecit. Tertij quoque Philippi Augusta vox illa fuit, cum maximarum rerum cardo in ancipiti verteretur, omniaque nutare viderentur: *Ite*, inquit) *Ducis Asidonæi squallentia ossa consulite, indeque altiora prudentiæ consilia auscultate.* Pietatem illius, orthodoxæque religionis ardorem multa, quæ æternitati consecravit, opera deprædicant. Nec tamen ædem illam amplissi-

plissimam silentio prӕteribo, in qua monumentum ӕre perennius sibi, pueris pӕdagogium, ӕgris valetudinarium, Virgini aram, Deo Opt. Max. incruenta sacrificia dedit, dedicavitque. Ab hoc humanitatis uberrimo fonte Humanitas tibi congenita, innataque in omnem tuam clientellam se effundit; eadem enim illa rerum mirabilium opifex virtus maiores tuos gloriose provexit; quam non solum homines rationis participes, truces etiamLibyci leones senserunt. Nam cum atavus tuus, illum dico,

Qui medio libyӕ sub casside pertulit ӕstus
Terribilis Mauro, debellatorque

Leonem ab atrocissimo angue caudӕ voluminibus implicatum, peneque enectum in vasta Africӕ solitudine conspicaretur, serpentem, stricto gladio, iugulavit, & regia fortitudine regium illud animal liberum abire iussit. Quo facto immanis illa bellua, etiam humanitate devicta, sospitatoris sui vim beneficam sentiens quo potuit blandimento venerata est. Mauri quoque, licet barbari, & inhospitales, tantӕ virtutis specimen demirati in cœlum Sustulerunt. Mitto, Princeps Illustrissime

trifsime, virtutes alias, mansuetudinem, modestiam, obviam comitatem, studium erga literas, literatosque, quæ si recensere vellem, vel dies me deficeret, & stylus, vel tua ipsa modestia, interpellato dicendi ardore, quasi adiecto sufflamine, remorabitur. Certe

Tu generis priscos contendis vincere honores.

Et à tuis, alienisq; supra reliquos tui ævi Principes vere amaris, vere suspiceris. Testis est Bætica omnis, quæ te alumnum suum, sæpe benignissimum parentem, addam etiam strenuum militem, experta est. Testis sum ego à te humanissime exceptus, coramque amice compellatus, absens etiam (quæ vera laus est) condecoratus. Quo nomine præstat in ævum gloriari.

Principibus placuisse viris non ultima laus est.

Ergo ad te Princeps Illustrissime, qui avita humanitate leonibus sospitatem præstas, serpentiumque eferos, ignitosque morsus extinguis, Leonem hunc senem Hispanum Q. B. F. Q. S. mitto: Equitem equiti, Episcopo Episcopi filium, Illustrissimo Principi Illustrissimum totius Orientis quondam Præfectũ, ut post densissimas, quibus delituerat

tene-

tenebras lucem purioris auræ ſub auſpicijs tuis videat, ſubmittatq; tibi Romanos illos faſces, ſacroſanctæ dignitatis tuæ ſplendorem veneratus, precaturus etiam ſupplex, ut ab ſibilantium ſerpentium triſulcis linguis, implicatiſque poſticæ caudæ voluminibus, qua meus eſt, eripias: debeatque tibi hanc lucem, in quam longo poſt liminio Hiſpaniam ſuam reviſurus, Dextro pede, denuo prodijt. *Vale.*

(:¿:)

PRÆ-

PRAEFATIO.

LIM Non librum in manus, non stilum sumpseram, nec quid esset literarium otium serio sciebam. Tãdem post exactum quadriennium, quo me censorio visitandi Archiepiscopatum Hispalensem munere districtum exolvi, laribus otioque restitutus dum libellis meis, quasi Fortunæ Reduci litarem, incidi forte in Fl. Lucij Dextri, & M. Maximi Episcopi Cæsaraugustani fragmenta nuper à Fr. Ioanne Calderonio Franciscano in lucem edita. Quæ quanto avidius legi, eo magis ab intimis præcordijs magnorum virorum iniquam sortem miseratus indolui. Qui postquam tot sæculis magno rerum Hispanicarum, ne dicam Ecclesiæ, dispendio, quasi in Democriti puteo, latuerint, nunc cum dias luminis auras inspiciunt, tam laceri, ac squalentes ab illis diuturnis ergastulis evaserint, ut si se circunspiciant, exosam hanc lucem habeant, & se in suas tenebras iterum retrudi ex postulent. Adeo enim eorum scripta mendis scatent, adeo supini, ac crassi errores

¶ omnes

omnes fere paginas invaserunt, ut apud plerosque fides tantorum virorum naufragium fecerit. Quo effectum est, ut indies thesaurũ hunc bono totius Hispanie servatum, ac tandem dexrro Hercule, invẽtum, indocti, quibus nihil pulcrum in pretio est, parvipendãt, scioli proscribant, docti, quamquam in pretio, & admiratione habeant, eruginem, sitũq; acutis suis stilis saltim, detergere supersedeãt. Audio iam dudum primariæ eruditionis viros horum auctorum illustrationem pollicitos, prope diemque lucidaturos; sed id per triginta, aut amplius annos, ex quibus Doctorum manu teruntur, non video; immo novo super inducto situ, o ignaviam! squalere, ac sordescere. Quare mirabar vehementer, nec quim dolerem, ac contabescerem continere me poteram, ita Hispanos viros de rebus patriæ, ac totius antiquitatis benemeritos fragmenta hæc in oblivionem dedisse, quasi Hispaniæ honorem, ac tot venerandæ antiquitatis monumenta parvipendant, ac pro nihilo ducant. Cum hæc diu mæstis cogitationibus involverem, accidit, ut Ioannes Bellerus Bibliopola Hispalensis fama, & probitate notissimus, epistolis à me peteret, ut Dextrum erratis, quibus scatebat, repurgatum

Pari-

Parisios (ubi Bibliothæca vet. Patrum novissime cudebatur) typis mandandum trasmitterem; nō potui viri amicissimi iussa, quamvis imparem me oneri iudicarem, subterfugere.

Quare hanc tantum mihi provinciam se posui, ut crassiora saltem errata, & quæ bonus arbiter corrigenda, inque ordinem redigenda curaret, levi, perfunctoriaque opelle attingerem. Cum iam manum operi admovissem, id mihi accidit, quod domos male materiatas, ac ruinosas fulcire volentibus evenire solet; ut dum tectum evolvitur, vel reparandus paries perfoditur, nisi pilas, aut tibicines substituas, soluta compage.

Totæ perpetuæ ruant cum fundamento.

Ita etiam fides tantorum scriptorum, quæ veluti ruinosa domus, apud plerosque laborabat, ne tota simul corrueret, tibicines, ac pilas quasdam, ut supponerem, suo iure poscebat. Id est ut fragmenta, hæc ab invidia, & imposturæ suspicione liberarem, totque veritatis sponsores, fideique suæ iussores, vadesque offerrem, quot contestes, ac suffragatores invenirem. Veritus Plautinum Philolachetem insultantem:

Hic iam ædibus vitium additur, bonæ cum curantur male.

Id à me, ut necesserat, perfici non potuit, decoctis statim, rei literariæ sumptibus in exiguo peculio, nec ita festinanter, quin totus annus in lustrandis his auctoribus transcurrerit. Quo tempore illudo Parisinum opus, festinante prælo, absolutum est, nec opportune Dexter cæteris patribus inseri potuit. Sed ne labor à me insumptus, qualiscumque is sit, totus periret, amico Typographo, quidquid tumultuarie excogitaveram, tradidi, ut vel seorsim imprimeret, vel si mallet, libellũ hunc unctum Ilerdam amandaret. Ille tamẽ, & doctorum amicorum schola luce dignum, (quæ sua humanitas est) adiudicarunt. Volebam, debebamque, ut instituto facerem satis, locis depravatis, ac perperam scriptis medicinam adferre; sed hæc in veterum exemplariũ inopia, difficilis, planeq;, impossibilis mihi est: præsertim in angusta ingenij, librorumq; utilium suppellectile. Tentabo tamen aliquando, suspiciũculasque meas tyronibus, quibus cum mihi res est, lubens proferam. (Neque enim his, quibus, ut ait Plautus, Caperat frons severitudine, scribimus) ut dum magni viri in hunc pulverem sudaturi descẽdunt,

dunt, audaculus ego προγυμνάσματα ludam, aliquosq; saltim intẽtos operi reddam. Qua in parte sicubi, fefellero veniam me ab æquis iudicibus facile confido exoraturũ, eo quod in tenebris, quod aiunt, micantes, & solis plerumque coniecturis res antiquitate obliteratas investigãtes, labi atque errare humanum est. Altiora melioraque, qui quærunt, hi à Doctioribus, & iam rudere donatis, expectẽt: mihi satis sit finxisse cupresum. Sed ne tyrones mei, quis Dexter, quis Maximus fuerit, & unde fragmenta hæc habeamus, penitus ignorent, eorum vitam, genus, scripta, qua potui diligentia à me concinnata ob oculos ponam, ut vel inde fidem tantorum auctorum in columem, & sartam tectam præstemus, discantque pluris æstimare, ac in prætio habere deinceps, qui hucusq; sugillarunt.

DE FL. LVCIO DEXTRO.

FLavius Lucius Dexter, vir clarissimus, natus est Barcinone in Hispania anno à partu Virginis 368. parente sanctissimo Paciano, qui postea eius urbis Episcopus literis, & sanctitate claruit, Valentiniano, & Valente iterum Coss. Eum genere nobilissimum

mum fuisse patris sanctissimi dignitas prænomen Flavij, Dextrique cognomē satis persuadent. Dextrorum siquidem familia olim Romæ Consularis. Afranij Dextri Consulis designati meminit Plinius Iunior lib.5.epist. ad Valerianum. Domitius intem Dexter bis Consul ultimum Consulatum gesit cum Valerio Messala Prisco anno. A.V.C.948. ea Spartianus in Severo, vetusque apud Onuphrij fastos epigramma testantur. Is etiam Præfectus urbis fuit, ipsique, & Casio Dextro rescripsisse Divum Pium testatur Vlpianus. l.40. D. notatq; Ioannes Maria Catanæus ad Plinij Iun.ep.lib.5.p.326. Anno ab urbe condita 978. L.Turpilius Dexter Cōsulatum administravit, cum M. Mætio Rufo, ex lapide antiquo. Tibure Grut.p.49. Et Maximus Dexter sub Gallieno Imperatore, anno A.V.C. 1015.cum Numisio Albino. Panvinus, Holoāder, alijque commemorant. Subrium Dextrum Prætorianorum Tribunum Tacitus 1. histor. exhibet. Sed & prisci lapides, præter commemoratos auctores, iuvant. Romæ, & apuc Gruterum p. 1. & apud Guterrium de ritu Manium.

SIVE.

SIVE. DEO. SIVE. DEÆ.
C. TERT. DEXTER.
EX. VOTO. POSVIT.

Eſt & Tiferni Ampi Dextri monumentum apud Grutterum p.743. & C.Clodieni Dextri equitis Rom.392. Et licet in obſcuro ſit an Dextri illi ab Hiſpania, vel potius noſtri ab Italia originem duxerint, in Hiſpania tamen Dextri cognomen antiquis monumentis celebratum invenio. Lapis in Col.Ebor.à Iacobo Mænetio Vaſconcello.

C. IVNIO. L. F. GAL. RVLLO
C. NORBANVS. L. F. IVNIVS.
DEXTER. HÆREDES.

Alter lapis Tarracone apud Ambroſ.Mor.in Hiſpan. antiquit. & Grutt. inſcript. orbis pag.444.

D. M.
CAECILII. MATVRI. QVI. VIXIT.
ANNOS. XXXVI. M. VII. DIES. V.
AELIA. MATER. CAECILIVS. DEX-
TER. ET. ARTIMVS. FRATER. ET.
VALVP. VXOR. HAEREDES.
TESTAMENTO. FECERVNT.

In

In ipſa etiam Barcinone, unde ortum Dexter habuit, eius forſitam progenitorem Dextrum virum clariſsimum exhibebo, ibi in vetere lapide in domo Ioannis Mallæ.

NVMMIO. ÆMILIANO
DEXTRO. V. C. PROPTER
INSIGNIA. BENE. GESTI
PROCONSVLATVS. OMNES
ASIA. CONCESSAM. BENE-
FICIO. PRINCIPIS. STA-
TVAM. CONSECRAVIT.

Sequiori Gothorum ætate Dextrum Diaconum reperio, qui pro Primo Agathéſi Epiſcopo 13. Concilio Tolet, ſubſcripſit.

Fl. L. Dextrum in iuventute literis egregiã operã navaſſe, Ciceroniq; maxime addictũ fuiſſe ex D. Hieronymo, & M. Maximo elicio. Vrbem tunc temporis Toletanam rexiſſe biennio, exque eius tabularijs multa hiſtoriæ ſuæ monuméta hauſiſſe, inſeruiſſeq; ipſe auctor tradit. Ampliſsimo honore provectus Orientis Præfecturam Prætorij adminiſtravit, in qua quinque Diœceſes. Scilicet Oriens, Aſia, Pontus, Ægyptus, Thracia. Ex

his

his ſola Orientis provincia ſub ſe continebat, Phænicem, Syriam, Cyprum, Ciliciam, Paleſtinas duas. Phænicem Libani, Euphratenſem, ſalutarem Syriam, Oſroenam, Meſopotamiam, Ciliciam ſecundam, Iſauriam, Arabiam, Antiochiam. Præter quas aliæ triginta duæ provinciæ ſibi parebát. Aſia deinde apud ſe mille urbes complectebatur, uti apud Papinium invenias.

Quantuſque potentes
Mille urbes Aſiæ ſortito rexerit anno
Imperium mulcente toga

Curabat præterea Seleucenam claſſem l.unica. C. de Claſsicis lib. 11. Quantam in hoc ampliſsimo munere rerum antiquarum notitiam vir ſtudioſus, ac plane peritus, habere potuerit, tute lector benigne perſpice. Prudentiſsimi apud antiquos ſunt exiſtimati, qui in longinquas regiones peregrinati erát. Inde prudétiſsimum Vlyſſem, ac rerum multarum ſcientiſsimù ſæpe cópellat Homerus

Multorum autem hominum vidit urbes, & mentem novit.

Forsitá, & tunc cũ hanc latissimam provinciam Dexter administravit, cum Divo Hieronymo Hierosolymis de gente arctissimam amicitiam contraxit, siquidem eius hortatu scripsit librum de script. Eccles. innuit ipse Divus. *Hortaris Dexter, ut Tranquillum sequutus Ecclesiasticos scriptores in ordinem digeram.* Et paulo post. *Itaque Dominum Iesum Christum precor, ut quod Cicero tuus, qui in arce Romanæ stetit eloquentiæ, non est facere dedignatus in Bruto, oratorum Latinæ linguæ texens Catalogum: id ego in Ecclesiæ illius scriptoribus enumerandis digne cohortatione tua impleam:* Mutuo etiam Omnimodam historiam hanc dicandam D. Hieronymo instituerat, qua propter illum inter Ecclesiasticos scriptores recésset. *Dexter Paciani, de quo supra dixi, filius clarus apud sæculum, & Christi fidei deditus fertur ad me omnimodam historiam texuisse, quam nec dum legi.* Fatum iam inde huius historiæ fuit à multis non legi, sed D. Hieronymus iterum de Dextro lib. 2. Apolog. adversus Rufin. *Vnde etiam ante annos ferme decem cum Dexter amicus meus, qui Præfecturam administravit Prætorij, me rogasset, ut auctorum nostræ religionis indicem texerem, &c.* Sed licet prius hanc eandem Omnimodam historiam Divo Hieronymo

gratiam

gratiam relaturus Dexter dicaverat, eo iam vita functo, Paulo Orosio Hispano Presbytero, tunc literis, & fama notissimo, dicavit. Doctrina, prudentia, Christianaque pietate notus orbi floruit. Tandem ad patriam Barcinonem reversus, publicorum munium pertesus ad ea studia se convertit: *In quibus bonam vitæ partem, si non cum laude citra pudorem tamen*, ut ille ipse ait, *transegerat.* Quo tempore, hoc chronicô, quod Omnimodam historiam inscripsit à principio mundi ad Christi nativitatem; & à Christi nativitate ad annum 440. continuauit, & incipiente iam decrepita ætate 10. Kalen. Iul. anno 444. Obijt, cum vixisset annos plus minus 76. Hæc de Dextro ex D. Hieronymo, & M. Maximo aliundeque habemus.

DE M. MAXIMO.

MArcus Maximus Cæsaraugustanus Episcopus Chronicon Flavij Luci Dextri viri clarissimi orsus ab anno 430. ad usque sua tempora continua annorum serie perduxit. De eo D. Isidorus hæc ait cap. 46. de vir. illust. *Maximus Cæsaraugustanæ sedis Episcopus multa versu prosaque composuit.*

posuit. Scripsit & brevi stilo historiolam, de his, quæ temporibus Gothorum in Hispanijs acta sunt, historico & composito sermone: sed & multa alia scribere dicitur, quæ necdum legi. Luitprandus in Chronico anno 615. *M. Maximus Episcopus Cæsaraugustanus scriptor chronicorum, & Poeta Eximius vir doctus, & pius Monachus Benedictinus moritur sancte 6. Novemb.* Trithemius de Vir. illust. *Marcus, Monachus, & discipulus S. Benedicti, & ab eo familiarissime dilectus. Vir in divinis Scripturis eruditus, & in sæcularibus literis peritissimus, orator, & insignis Poeta, moribus, & conversatione præclarus, scripsit post B. Gregorium Papam, superaddens, aliqua heroico carmine elegantissime currente, claruitq; ad imperium Heraclij Augusti ad annum 613.* Lilius item Giraldus in vitis Poetarum. *Fuit, & M. Maximus ex Monachis S. Benedicti qui heroico carmine Divi præceptoris vitam elegantissime condidit.* Ex quibus intelligas. Divo Benedicto in pueritia carum, Divoque Isidoro contemporaneum fuisse. In æde S. Mariæ de Columna cucullum exercuit. Abbas etiam sanctarum massarum Cæsaraugustæ, & eiusdem Ecclesiæ Archidiaconus fuit, quo tempore subscripsit Concilio 3. Toletano. Tandem illius Cæsaraugustanæ Ecclesiæ infulis

fulis

ſulis decoratus poſt ſimplicium. Sanctum Hermenegildum, cum eſſet ab hæretico patre vinculis mancipatus, indeque in exilium miſſus, Hiſpali, Cordubæ, Toleti, Vanlentiæ, & ultimo Tarracone comitatus conſolatuſque eſt, & in eius Principis martyrium epigrammate luſit. Poſtea caput, bonamque reliquiarum partem Cæſarauguſtam venerabundus transferre curavit. Regis Leovigildi ultimis halitibus interfuit, ſeque eius lacrymarum, & pœnitentiæ teſtem exhibet cum patribus Concilij Barcinonenſis anno 599. & Concilij Egarenſis anno 614. ſedit, ſubſcripſitque. Præter chronicon, etiam alia multa in divinis literis ſcripſit, ſcilicet in D.Petri epiſtolam, & in Acta Apoſtolorum commentaria. Fine tandem beatiſsimo ad ſummam ſenectutem quievit, & in æde D.Mariæ de Columna ſepultus eſt, ut teſtatur Heleca Epiſcopus eiuſdem ſedis in chronico: Hiſce verbis. *Omnes Epiſcopi iacent in ſede Beatæ Mariæ de Columna dicta, in quibus Maximus vir ſanctiſsimus, & eximia doctrinarum cognitione conſpicuus.* Braulio etiam carmen ſepulcrale compoſuit.

Maximus hic ſitus eſt, dictus cognomine Marcus
Nobilis hiſtoricus, præco Poeta vigil, &c.

Eius

Eius ſanctitatem, operaque, commendant, Vaſſæus, Padilla Archid. Rondenſis, Morales, Mariana, Bellarminus, Baronius, Emanuel Rudericus, & Antonius Yepes, Martinus Carrillus, Gaſpar Eſcolanus, & alij.

DE DEXTRI, ET MAXIMI FRAGMENTIS.

QVanti vero etiã rudibus ſæculis, cum Hiſpaniæ ſub Arabum tyrannide miſeram ſervirent ſervitutẽ, chronica hæc æſtimata fuerint, illud imprimis manifeſtat: quod cum Mahumeti impij vatis ſectatores truciferitate, non ſolum pios, ſed etiam libros omnes Catholicos odio Chriſtianæ veritatis perderent, ac de medio tollerent: ſacræ tamen ſcripturæ, Divi Auguſtini de civitate Dei, Flavij Lucij Dextri, M. Maximi, ac pauci alij ab hoc vaſtiſsimo incendio incolumes evaſerunt: clanculoque Ioannes Hiſpalenſium Antiſtes in Arabicam linguam traductos, Chriſtianis, qui propriã amiſerant, & in Arabum ſtridorem ſenſim tranſierant, ſolatio, doctrinæque futuros ſanctiſsimus ac ſolertiſsimus Præſul exibuit. Cuius exemplo etiam alij aliarum plebium Presby-

Presbyteri per Hiſpanias hos libros, alioſque traduxerunt. Teſtem tibi Helecam Cæſarauguſtanum Epiſcopum produco. Præfuit is Eccleſiæ ſuæ Era circiter 940. Is ita in fit. *Sacræ Scripturæ Arabice ſunt translatæ. A Presbyteris Catholicis habentur, & cum ſcholijs circumferuntur: præcipue novum Teſtamentum, Epiſtolæ S. Pauli, Epiſtola Iacobi Zebedæi Miſſa ad Hiſpanos ex diſperſione Iudæos iam converſos. Epiſtola Petri, Ioannis, & Iudæ, quæ licet Miſſa ſit ad omnes ex Iudaiſmo, præcipue tamen ad Hiſpanos ex duodecim tribubus collectos. Apocalypſis S. Ioannis, & liber de vitis Patrum, & Hiſtoria Latina Iuliani, Dextri, & M. Maxim, & aliorum, & chronicon Euſebij, & libri de civitate Dei S. Auguſtini, propterea, quod lingua Latina iam evaneſcebat.* Hæc ille. Neque ſilentio prætermittam, quod cum Elipandus Epiſcopus Toletanus à Felice Vrgelitano deceptus in Arianorum, Neſtorianorumque veſaniam lapſus Chriſtũ Filium Dei adoptivũ temerario ore auſus eſſet aſſerere Era 863. aut circiter, petẽte Carolo Magno, curantibuſque nobiliſſimis viris Gumeſsio, & Lupo, Arabum Reges Concilio Toleti indicendo aſſenſum præbuere: in quo prædicti Antiſtites Pallinodiã recantarunt.

Et

Et cum Concilij patres tanti beneficij gratiam Carolo relaturi pro illorum temporum angustia, quid pretiosius non haberent, Codices Conciliorum Hispaniæ, Dextri, & M. Maximi chronica Gothicis literis descripta Germaniam ad Imperatorem transmittenda curarunt. Id Iulianus Petri Archipresbyter S. Iustæ luculentis verbis refert. *Agit per literas Helipandus gratias sancto Carolo Magno, fueruntque missi legati rursus ijdem, qui supra, & cum legatis mittit supellectilem multorum librorum: in ijs Concilia Toletana, chronica Dextri, ac Maximi fragmenta, Braulionis, Helecæ, Taionis, Luiprandi, & aliorum. Postea ego missi Fuldam* Ea etiam in illius Concilij Mixtarabici Toletani actis, quæ in eius Ecclesiæ scrinijs adservantur, conscripta esse asserit Prudentius Sandovalius Episcopus Pampilonẽsis ad Historiam Episcoporum fol. 157. & 158. habemus quoque, ex Epistola Eutrandi ad Episcopum Illiberitanum ante 600. annos scripta, quam subijcere libuit, reperitur in Bibliotheca Hisp. to. 2. p. 217. Escolan. lib. 2. 1. part. dict. cap. 1. Murill. in hist. D. Mariæ de Colum. in prologom.

Sancto Patri Regimundo Episcopo *Illiberitano*
Eutrandus inutilis servus S.

Gratissimum fuit beatissime pater, ac domine multum venerande, quod Antipodosis nostra, in qua nunc carmine, nunc prosa ludo, tandem ad manus tuas pervenerit. Nec minus iucundum est, quod mihi iubes, ut in Fuldensis monasterij Bibliotheca, ubi nunc exul commoror, quærerem tibi Dextri chronicon, quod Maximus Cæsaraugustanus Episcopus *rogatu Argebati* Episcopi *continuavit; & si vacaret, ad nostra tempora perducerem: nam dicis: laborare vos maxime quorundam librorum penuria; inter barbaros enim Sarracenos non suppetit copia rerum necessariarum, necdum, ut habeatis bonorum librorum copiam. Dolui quidem vitam (lego. vicem) vestram, quod ita duriter vitam exigas. Sed soletur te in tantis angustijs, quod sicut bonus Pastor ovibus tuis es solatio, & auxilio. Chronicon, quod petis in hac Bibliotheca reperi in vetusta membrana descriptum adiecique annorum seriem, ad hæc usque tempora, idest, ad annum 960 & gratulor mihi, quod cum Toleto, ubi sub sanctissimo Præsule Toletano Bonito Subdiaconus fui, in Italiam proficiscerer, aliquos historiæ libros mecũ asportarem, in quibus ordine erat collecta multorum Episcoporum, quos, & in hac Bibliotheca reperi, iussu ut credo, Caroli Magni ex Hispania allatos, quos, ut aiunt, illi obtulerat sanctissimus Elipandus Archiepiscopus Toletanus,*

nus, postquam illum erroris de adoptione Christi serio pœnituit. Feci quod iussisti, beatissime pater, an voto conatus responderit, tu videbis, qui iussisti: vale, & servum tuum exulem exul Deo commenda.

Deinde Hispanica Dextri, ac Maximi exẽplaria, sive illa Arabice, sive Latine scripta, diuturna barbarorum incursione, omniumque Hispaniæ decorum pertinaci strage, ac ruina maiori ex parte perierunt. Nostri bello intenti pacis munera in curiosi aspernabantur: sed ad usque avorum memoriam unum, vel alterum exemplar perdurasse, tum Laurentij de Padilla Caroli Quinti historiographi testimonio, tum D. Alexij Mænetij Archiepiscopi Braccarensis asseveratione credimus, is se vidisse in Chirogæ Archiepiscopi Toletani Bibliotheca Dextri, ac Maximi Codicem testatur. Quem tamen fato aliquo perijsse dolemus. Audio etiam in Sabaudia civitate Vercellensi alterum ad servari, à nobis tamen nunquam visum. Alterum etiam mutilum, ac decurtatum vulgo circumfertur, ementito Dextri titulo, cui merito viri docti fidem abrogante, qui si hæc fragmenta vidissent, & attente legissent, sententiam mutaturos sperarem; Codex tamen ille antiquissimus

ſimus Gothicis literis exaratus, qui tot annis inabditis Bibliothecæ Fuldenſis ad Vicomartiam in Germania delituit, ceterorum ſuperſtes, doctiſsimi Cardinalis Baronij ſedulam inquiſitionem fugit. At non citra numinis providentiam ſervatus, ſtudio, & cura D. Auguſtini de Ieſu Archiepiſcopi Braccarenſis, Germanicam tunc ſancti Auguſtini familiam viſitantis, in eadem Bibliotheca Fuldenſi repertus eſt, magna ſui admiratione, ac pene incredibili lætitia. Ab eo duo exemplaria publica fide deſcripta ad Hiſpaniam attulit. Vnum Philippo II. Regi Catholico gratificaturus, tanquam inventum Theſaurum, obtulit. Alterum ſibi retinuit. Poſt hunc, Thomas Torralba, Hieronymus Higuera Presbyteri ex Societate Ieſu, Gaſpar Alvarus Lozada alia exemplaria etiam fidei publicæ fulcimentis vallata ab eodem Codice Gothico deſcripta extraxerunt: inſtitutaque diligenti inquiſitione fidem fecit D. Ludovicus Laſſus Comes Annoverenſis, & Illuſtriſsimus D. Balthaſarius Eſtunica exequeſtri ſancti Iacobi ordine, maximus legionis Commendatarius, legatus tunc apud Imperatorem Regis Catholici. Inde Eccleſia Cæſarauguſtana, Hiſpalenſis, Compoſtella-

na, Dominus meus Petrus Castrius Archiepiscopus Hispalensis, Collegium Placentinum, Belmontense, plurimique viri doctissimi hauserunt, deinde etiam alia, atque alia. Ex quibus mihi videre, ac legere contigit D. Petri Castrij Archiepiscopi exemplar, & S. Ecclesiæ Hispalen. Ioannis Pinedæ viri doctissimi è Societate Iesu cum notulis in margine, in quibus lectionum varietas Codicis Vercellensis (ut illic perhibetur) notata est. Præterea quatuor alios Codices ab amicorum Bibliothecis conquisitos.

Post hos Fr. Ioannes Calderonius Franciscanus exemplar Cæsaraugustanum, infausta alite, typis mandandum curavit, vulgavit perviumque legendi aditum omnibus fecit, & quod vix prece emaci indispiscebamur, nunc vili prætio comparamus. Præter quod nihil illi debemus.

Nec tibi, amice lector (ad tyrones meos loquor) scrupulum in ijciat, Codicem illum Fuldensem post densas tot annorum tenebras in lucem nuper prodijsse: id enim magnorum ingeniorum monumentis usu venire per multa retro sæcula experimento notum est, noscent etiam, qui futuri sunt. Aiax Sophoclæus te monet: *Longum, & immensum*

tempus

tempus, & occulta profert & manifesta abscondit. Quintiliani siquidem oratorias institutiones ante sexcentos annos amissas, & in monasterio Constantiensi delitescentes Pogius Florentinus restituit. Divi Eulogij Martyris operra per annos 700. caligini, ac tineis, quasi tetro carceri mancipata D. Petrus Pontius Episcopus Placentinus vindicavit, Ambrosius Morales vitæ restituit. Gregorij nostri Bætici sanctissimi Præsulis scripta carie, situque multorum sæculorum squalentia Achilles Statius Lusitanus excussit, detersit, illustravit. Quid Idacios, Ioannem Biclarensem Abbatem, Victorem Tunnunensem, Sampyrum, Isidorum, Sebastianum, commemorem? At siquis pertinaci adhuc contentione obstrepat, audiat is, amabo, virum doctissimum, imprimisque antiquitatis studiosum Aldum Pium Romanum in præfatione ad Plinij Iunioris epistolas, tunc in Gallia repertas. *Cœpi*, inquit, *post multa, sperare mirum in modum fore ætate nostra, ut plurimi ex bonis auctoribus, quos non extare credimus, inveniantur. Quam obrem si, ut videtur, à Plinij ætate, usque ad hæc tempora, hoc epistolarum volumen servatum est, fit, ut facile credam, & T. Livium & alios, quos tum vetustate, tum hominum negligen-*
tia,

tia rum vi aliqua, & incursione exterarum gentium perijsse credimus, alicubi tanquam in impio conclusos carcere squalidos delitere. Speremque exituros in lucem, idque temporibus nostris. Hæc non casu dicta, sed tanquam à cortina videntur.

Iam & illud disquirere oportet: num auctores hi stilo sui similes sint, aut eius ævi characteri respondeant; quod adstruere mei muneris non est, sed tui iudicij, lector amantissime, licet in imo subsellio sis. Confer cum eius ævi, aut paulo superioris auctoribus, Eusebio, Hieronymo, Prospero Aquitanico, & inde etiam sequioris Idacio, Abbate Biclarensi, Victore Tunnunensi, Isidoro, & alijs, nihilque similius, nisi te invidiæ flamma detorruit, fateare necesse est. Auctorum testificationem pro virili adciscam. Quos potui vidi, dispexi, contuli, totidemque testes in convulsæ veritatis produco. Nævos, præter eos, quos librariorum incuria, & temporis iniuria commissos animadvertam, plures tu oculatior invenies. Annorum non usq; quaq; exactam seriem, intercidentibus oblongam ætatem numeris, sæpe obviam habebis, quod Dextro, gravissimisque etiam literarum sacrarum auctoribus, commune. Hoc tamen

tamen absque illius culpa accidisse puta, nec cæterorum, quæ vere dicta sunt, fidei ve detrimentum imputa, si quid minus probaveris, audi Vopiscum in Aureliano: *Nemo scriptorum, quantum ad historiam pertinet, non est aliquid ementitus. In quo Livius, in quo Salustius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus manifestis erroribus convincuntur.* Vide Possevinum Bibliothecæ selectæ lib. 16. cap. 13. & 14. Extremum hoc te alloquor, serioque tandem admoneo: dum hos auctores accuratius legeris, relegeris, dum penitius inspexeris, & ad recti iudicij trutinam maturius pensitaveris, eo fidentius, ac securius in offenso pede percurres, exactamque diligentiam, rerum veritatem, suspicies, amplexaberis. *Vale.*

(∴

RVbiginosis omnia dentibus rodit.
Hominem malignum forsam esse tu credas:
Ego esse miserum credo, cui placet nemo.

FRAG-

FRAGMENTVM CHRONICI, VEL OMNIMODAE Historiæ.

FLAVII LVCII DEXTRI QVONDAM PRAEFECTI PRAETORIO ORIENTIS.

SANCTO DOMINO PAVLO Orosio Presbytero Tarraconensi Flavius Lucius Dexter S.

OSTQVAM EX Oriēte (ubi, sicut nosti, [a] Præfectus Prætorio fui) domum redij, cœpit me vehemēter tædere munium publicorum: totumque me converti ad studia, in quibus [b] boná

meæ vitæ partem transegi, si non cum laude, citra pudorem tamē. Porrò [c] omnimodam historiam, quam ab orbe condito ad hæc nostra tempora produxeram, id est, ad annum 430. ad Consulatum [d] XIII. Theodosij Iunioris, & Sancto Presbytero Hieronymo, non ita locupletatam, [e] dicaveram. Sed quia ad eius defuncti manus pervenire non potuit, multis locis auctam, locupletatamque tibi homini Hispano [f] Laletano, & historiarum scriptori ornato, & mei amantissimo nuncupo. Vale.

a *Id etiam D. Hieronymus lib. 2. Apolag. ad Ruffinū.* Vnde etiam ante annos ferme decem cum Dexter amicus meus, qui Præfecturam administravit Prætorij, me rogasset, ut auctorum nostræ religionis ei indicem texerem. *Ab eoque mutuantur Baronius, Spondanus, Morales, Padilla, & recentiores.*

b *Bonam ætatis partem, id est, adolescentiam. M. Tullius de Senectute.* Quod si ipsis voluptatibus bona ætas fruitur, lubentius primum parvulis fruitur rebus. *Et apud Virgilium.* Melior quoniam pars acta diei, *Nonius Marcellus:* Bonam ætatem dicimus adolescentiam, vel iuventutem. *Immerito ergo à Maldonato quasi serus studiorum cultor inclamatur cuculli more.*

c *Tota illa pars usque ad Christi Domini Nativitatem deperijt. vidit tamē Laurentius de Padilla, nonnullaque priscæ vetustatis historiæ suæ inseruit monumenta, hæc licet lacera, & decurtata, non sine numine, bono totius Hispaniæ servata est. Vox illa,* omnimoda historia. *Haud à Dextro primum eo ficta, aut concinnata: nam prior D. Hieronymus hoc nomine Eusebij Chronicon nobilitaverat, cuius se asseclam, non solum in annorum supputatione, sed stili brevitate profitetur.*

d Con-

d *Conſentiunt Onuphrius in faſtis. Baronius in Annal. Spondanus in epitome. Diverſi abeunt Proſper Aquitanicus in chronico, qui hunc Theodoſij Iunioris Conſulatum ad annum 433. Holeander in Faſtis, qui ad annum 432. reijciunt.*

e *Ipſe D. Hieronym. in catal. Script. Eccleſ. in Dextro.* Dexter Paciani, de quo ſupradixi, filius clarus apud ſæculum, & Chriſti Fidei deditus fertur ad me omnimodam hiſtoriam texuiſſe, quam nec dum legi. *Itaque tranſacto ſeptennio, aut circiter, poſt D. Hieronymi finitæ mortalitatis exceſſum, cui prius dedicandam Dexter curaverat, auctam locupletatamq; eandem hiſtoriam Paulo Oroſio Presbytero tunc litteris, & fama notiſsimo noviſsime dedicavit. In quo, quid obiectare poſsint, qui iſthæc fragmenta ſuggillant, non diſpicio.*

f *Atque ipſe in huiuſce epiſtolæ inſcriptione:* S. Domino Paulo Oroſio Presbytero Tarraconenſi: *alibi etiam ſæpius Dexter ipſe Tarraconenſem facit, & Paulus Oroſius de ſe ipſo lib. 7. c. 15.* Extant adhùc per diverſas provincias in magnarum urbium ruinis parvæ, & pauperes ædes ſigna miſeriarum, & nominum indicia ſervantes. Ex quibus nos quoq; in Hiſpania Tarraconem noſtram conſolationem miſeriæ recentis oſtendimus. *Quo ergo pacto Laletanum vocat, cum Tarraco in Coſſetania, non in Laletania à Plinio Locetur? lib. 3. cap. 3.* Regio (inquit) Coſſetania, flumen ſucubi, Colonia Tarraco Scipionum opus, ſicut, & Carthago Pœnorum. *Ad ſtipulatur Ptolomæus, qui poſt Iberum Coſsitanos collocat. Nummus quoq; æreus ab Anto. Auguſt. producitur cum literis* C O S S E T. *& averſa parte Neptuno. Dial. 7. Antiquit. accedunt priſci lapides, in quodam ita exciſſum.* T A R R A C O N. V R B S. C O S S I T A N O R. *invenias apud Hermolaum Barb. ad illum Plinij locum, lib. 3. cap. 3. Fuerunt certe valde finitimi populi. Martialis locorum illorum callentiſsimus lib. 1. Epig. 50.*

At cum December canus, & bruma impotens
Aquilone rauco mugiet,
Aprica repetes Tarraconis littora,
Tuamque Laletaniam.

Dextri quoque ævo interversi termini unam eandemque provinciam fecerant. Nam & provinciæ Tarraconensis fines sæpius mutatos ipse Plinius in limine illius capitis testatur, his verbis: Citerioris Hispaniæ, sicut complurium provinciarum aliquantúm vetus forma mutata est. *Immixtaque horum populorum iura luculentus auctor Ambrosius Morales in Tarraconis antiquitatibus asseverat. Potuit quoque Paulus Orosius ortum habere in Laletanis, civitatem in Cossetanis, ut in l. Romæ 33. D. ad municipal. & de incolis, l. 5. & 6. eo tit.*

Anni. Chris. | Anni. Romæ

ALTERA PARS CHRONICI, & omnimodæ Historiæ Flavij Lucij Dextri.

1 ENTVLO, & Messala Consulibus,[a] uno anno ante Augusti, & Silvani Consulatum [b] CHRISTVS nascitur: [c] tribus Pastoribus (qui fuerunt Sancti) primùm ostenditur. 752.

a *Huic supputationi, quæ verissima est, calculum suum addidit eximiæ auctoritatis vir Aurelius Cassiodorus in Chronico, cui, ducta ratione, non parum favet Eusebius in histor. lib. 1. c. 5. quam etiam sequuti sunt Marianus Schot. & Cuspinianus, Baronius, Spondanus, Gordonus, Holoander, Augustinus Torniellus. Nec nos novam hic disputationem texere, & serram toties reciprocatam repetere tentamus, sed tantum à calumnia immunem Dextrum reddere nitimur, & tot clarissimis adstipulantibus viris, contestabilem facere. Quod egregie consequutus est V. C. Thomas Tamaius de Vargas in Dextri vindicijs aduersus Maldonatum Dominicanum à fol. 15. quem vide.*

b *Id est anno, qui Augusti. 13. & Silvani Consulatum antecessit.*

c *Quòd fuerint Pastores, Luc. 2. liquet. numerum, & sanctitatem ab alijs auctoribus discimus. Beda c. 8. de loc. Sanct.* Porrò ad Orientem in turre Ader, id est, Gregis, mille passibus à civitate Bethlem segregata est Ecclesia triũ Pastorum divinæ nativitatis consciorum monimenta continens. *Affertur etiam Iulianus Tolet. in Schedis ms. quas apud se habere testatur doctissimus vir Thomas Tamaius*

Anni. Chris. *ius in libro pro Dextro.* Nunc, *inquit*, maxime florent Bletissæ prope Salmanticã tres Sancti Pastores translati ex turre Ader Hierosolymas, inde Bletissam in Hispanijs. Anni. Romæ

2 Tres [d] Soles apparuerunt in Hispanijs in unum collecti. 753.

d *Lucas Tudensis Episc.lib.1.* In Hispania, *inquit*, etiam hora nativitatis Domini circa noctis medium quædam nubes adeo splenduit, ut meridiani caloris fervorem daret terris. *Referunt etiam historia Regis Alfonsi lib.2. cap.107. D.Thomas 3.p.q.46.art.3. Inde Vassæus, Morales. Padilla, Ribadeneira, & alij, qui res Hispanicas scripsere. Romæ simile portentum Lepido, & Planco Coss. Dio. lib.47. & Plin.lib.2.c.31. narrant, multa Orosius lib.6.c.20. Baron. in Apparatu, nu.14. ad Annal. tomo.1.*

Augustus Tiberium, [e] & Agrippam in filios adoptat.

e *Eusebius in Chronico totidem verbis. Tranquillus in hoc Principe, Dio.lib.55. in Consulatu Aelij Saturnini. Idacius noster in chron.*

Iudas Gallilæus [f] Iudæos ad rebellãdum in Romam cohortatur.

f *Melior scriptura in Eusebij, & Idacij chronicis, ex quibus Dextrum emendavimus.* Iudas (*inquit Eusebius*) Gallilæus ad rebellandum Iudæos, ne acquiescerent solvere tributa Romanis, cohortatur. *Idacius lib.1.* Iudas Gallilæus ad rebellandum Iudæos cohortatur. *Aperte rem narrat Iosephus antiquit. Iudaic. lib.18.c.1. & lib.2.c.7. de bello Iud. idem Euseb. in hist. lib.1.c.5. Cæsarem Bulengerum Diatribe 3.c.17. Consule.*

3 Herodes [g] universos in Bethlemitica regione pueros necat. 754.

g *Matth.*

Anni. Chris. | Anni. Romæ

g *Matthæi 2. quod etiam ethnicis notum. Macrobio Saturnal. lib. 2. c. 4. referuntque Eusebius & Idacius in chron. At Baron. anno. 1. Christi, hæc gesta contendit.*

4 Herodes [h] morbo intercuti, & scatẽs vermibus [i] perijt. 757.

h *Eusebius hoc anno. Idacius, Beda, & contractus ad verbum. Ioseph. lib. 17. antiquit. c. 8. Gaulte. in chron.*

i *Eusebius lib. 1. c. 8. hist.* Pudendorum putrefactione vermibus scaturiens.

Asinius [l] Pollio Consularis, & orator. 80. maior obijt.

l *Eusebij, quem noster exprimit, chronica manuscripta variant, alij codices habent 80. alij 70. de hoc Asinio Pollione agunt Aul. Gell. lib. 7. c. 1. Sueton. in Claudio c. 41. Horat. lib. 2. ode. 1. Vigner. Bibliothec. histor. ann. 16. Gaulter. in chron.*

9 Tiberius Cæsar [m] Dalmatas, Sarmatasque Romanis subijcit. 760.

m *Sueton. in hoc Principe c. 9.* Pannonicos Breucos, & Dalmatas subegit. *Dio lib. 55. Paterculus, Eusebius, Idacius, & alij. Dio vult finitum fuisse hoc bellum Sulpitio, & Popæo Coss. anno ab Vrbe condita 762.*

12 Christus [n] puer in medio Doctorum disputat. 763.

n *Lucæ 1. Euseb. ann. 12.*

14 Augustus [o] cum Tiberio filio cẽsum hoc anno agit. 765.

o *Hic census ultimo vitæ anno Augusti factus est. Tranquillus in hoc Principe, Eusebius, Idacius in chron.*

Defectio

Anni. Chris. | Anni. Romæ

15 Defectio Solis. p Et Augustus annis 76. moritur. 766.

p Dio lib. 55. Eusebius, Idacius, contractus, Bulengerus. Diatribe 3. adversus Casaubonum, c. 91. Nicephorus lib. 1. c. 17.

Tiberius q Iulius. D. AVG. F. D. N. CAES. GERM. FRATER. III. IMP.

Hoc est, Tiberius Iulius Divi Augusti filius, Divi nepos, Cesar Augustus, Germanici frater, tertius Imperator.

q *Suspecta mihi vox ea, Iulius, primo aspectu visa est, pro eaque succenturiandam: Claudius, vel Livius: hæc enim eius familiæ nobilissimæ nomina. Potuit certè illud ab adoptione August. Octaviani desumere, nam Augustus Iulius dictus. Tabulæ capitolinæ.*

C. IVLIVS. DIVI. F. C. N. CAESAR. OCTAVIANVS.

Et lapis. D. POSTVMIAE. P. F. PAVLAE. SACERDOTI. D. IVLII. AVGVSTI.

Dio etiam lib. 45. Zonaras lib. 2. Egesippus lib. 1. Notant Antonius Augustinus, Brisonius, Lipsius, Covarrubias, & alij. Inde mater Tiberij dicta Iulia. Tacitus 1. ann. Livia in familiam Iuliam nominisque Augustæ adsumebatur. *Nummi passim.*

IVLIA. AVGVSTA. GENETRIX. ORBIS.

Sed nec dum suspicio quiesceret, nisi me commodùm tabulæ Capitolinæ apud Panvinium docuissent. In eis ita scriptum.

E.A.

Anni. Chrif. E. A. D. V. KAL. IVL. TI. IVLIVS. AVGVSTI. F. DIVI. N. CAESAR. Anni. Romæ

Lapis etiam Augustæ Gemellæ, hodie Martos, in fontis crepidine.

HERCVLI. INVICTO. TI. IVLIVS. AVGVSTI. F. DIVI. NEPOS. CAESAR. AVG. PONTIFEX. MAXVMVS. DE.

Hinc etiam eius filius adoptivus Tiberius Iulius Cæsar Germanicus, Pan vin. in fastis.

Et frater 3. Imp.) *Quid sibi hæc volunt? an de Tiberij fratre Druso hic aliquid? suspicabar ex scriptorem pro lubito mutasse, scriptumque fuesse.* TI. IVLIVS. D. AVG. F. D. N. CAES. AVG. GERM. TRP. III. IMP. *Hæc enim formula usitatior. Nisi Germanici fratrem velimus intelligi. Quod omnino absurdum, nam Tiberius non frater, sed patruus naturalis Germanici fuit; imo Germanicum Augustus Tiberio adoptandum traddidit. Suetonius expræsse, lib. 4. c. 4.* Quarum virtutum fructum uberrimum tulit (*Germanicus*) sic probatus & dilectus à suis, ut Augustus diu cunctatus an sibi successorem destinaret, adoptandum Tiberio dederit. *Sed sciẽdum est Drusum Tiberij fratrem naturalem Germanici patrem, Germanicum post mortem à Senatu honoris causa agnominatum. Sueton. lib. 5. c. 1.* Præterea Senatus inter alia complura marmoreum arcum cum tropeis via Appia decrevit, & Germanici cognomen ipsi posterisque eius. *Itaque merito Germanici frater dictus Tiberius ab scientissimo historico nostro, qui penetralia historiæ calluerat.*

19 Titus Livius [r] Historiographus Patavij obijt. Et eodem anno Ovidius exul in Ponto moritur. 770.

Anni. Chris. r *Ita Eusebius in chron. Petrus Crinitus lib.3. de Poetis, c.46.Gaulterius in chron.& alij.* Anni. Romæ

23 Theatrum Pompeij [s] flamma corripiente vastatur. 774.

s *Tacitus lib.3.annal.* Pompei theatrum igne fortuito haustum est.*Euseb.in chron.Gaulter.alij.*

24 Drusus [t] Cæsar veneno perijt. 775.

t *Tacitus 4.annal.* De Druso igitur Seianus maturandum ratus diligit venenum, quo paulatim irrepente morbus ad similaretur. *Dio lib.57.Euseb.& Idacius in chron.*

28 Pontius Pilatus [u] Procurator Iudææ à Tiberio mittitur in Iudæam. 779.

u *Ioseph.lib.18.c.7.antiquit. Euseb. in chron. Onufrius anno 27.Vignerius 28. Quare vero dicatur Procurator, & non Præses, consule Lipsium lib.2. ann. Taciti, pag.155.in excusis à Plantino.*

31 Christus Dominus noster [x] Iudæorũ populis prædicat. 782.

x *Matth.13.Marc.1.Luc.3.Ioan.1.*

34 Christus Salvator mũdi [y] reus ad Pilatum agitur. 785.

y *Matth.27.Marc.15.Luc.23.Ioan.18.*

Christus Dominus noster [z] in Crucem actus octavo Kalen. April. invidia Iudæorum crucifixus pro salute totius generis humani libenter mortem oppetit.

Anni. Chris. | Anni. Romæ

petit. Solis defectio, & tenebræ terras cooperiunt.

z *Ex Ecclesiæ inveterato usu, & communi sensu D. Augustinus lib. 4. de Trinit. c. 5.* Sicut à maioribus traditum suscipiens Ecclesiæ custodit auctoritas. octavo Kalen. April. conceptus creditur, quo & passus. *Ad id etiam Martyrolog. Romanum antiquum eo die:* Annunciatio Dominica, & crucifixio. *Et in Martyrol. Rom.* Eadem die commemoratio Sancti Latronis, qui in Cruce Christum confessus est, & ab eo meruit audire: hodie mecum eris in Paradisso. *Et licet Ioannes Maldonatus Dominicanus Dextri veritatem magno conamine attentat convellere, tamen D. Thomas Tamaius amicus noster maiori Doctorum, scriptorum phalange advocata, & ducto calculo illum doctissimè refellit. Videsis Mussarum hunc mysten.*

C. Oppius Centurio Hispanus [a] credit Christo in Cruce morienti.

a *Iulianus Petri Archipresbyter S. Iustæ Toleti Mixtarabum tempore in chron. quod ultra 460. ann. scripsit.* Maxime Centurione Hispano, qui interfuit Pasſioni, poscēte, qui comitatus est Sanctum Iacobum, & vocatus est Torquatus Cornelius. *In nomine, ac cognomine videtur dissentire aliquantum à Dextro, non tamen in patria, quod intendimus.*

Quæ de Sancta Petronilla hic habentur incussis à fr. Calderonio expungenda censuimus. Quid enim importunius, quam hic Petronillam florentem interponere? Scilicet in luctu in tempestam narrationem. Quod quidem nec in Dextri mētem, nec in cuiusvis sensati hominis devenire aliquando potuisset. Maximeque id effecimus, quia in Archiepiscopi Hispal. Petrij Castrij, Ecclesiæ Hispal. & Ioannis Pinedæ è Societate Iesu codicibus omnino absunt.

Anni Chrif. Romæ Anni.

Vigefsima feptima die [b] Martij fub Auroram Chriftus devicta morte, & infernis locis mirabiliter fpoliatis, redivivus, & victor à mortuis refurgit.

b *Matth.* 28. *Marc.* 16. *Luc.* 24. *Ioan.* 20.

Pilatus Chrifti mortem, & miracula fcribere ftatuit Tiberio.

Herodes Antippas cum Herodiade pellice incæfta tota Iudæa pulfus primũ ad Gallias, deinde in Hifpania, [c] exulat, & ibi infeliciter moritur.

c *Iofephus de bello Iud. lib.* 2. c. 8. His adductus Herodes venit ad Caium, à quo ob avaritiam vehementer increpitus ad Hifpaniam fugit, fequutus eum quippe fuerat accufator Agrippa. Cui etiam Tetrarchiã illius. C. Cæfar adiecit. Atque ita quidem Herodes in Hifpania peregrinante etiam fecum uxore decefsit.

Herodias vero faltans [d] fuper Sicorim flumen Ilerdæ glacie concretum fubmerfa miferabiliter perijt.

d *Nicephorus lib.* 1. c. 19 & 20. Eundum ei quodam tempore brumali erat, & fluvius traijciendus, qui cum glacie conftrictus coagmentatufque effet, pedes eum tranfibat. Glacie autem rupta, idque non fine Dei numine, demergitur. Illa ftatim capite tenus, & inferioribus corporis partibus lafciviens, molliufque femovens faltat, non in terra, fed in undis. Caput vero fceleftum frigore, & glacie concretũ deinde etiam convulneratũ,

& a

Anni. Chrif. & à reliquo corpore non ferro, fed glaciei cruftis refec- Anni. Romæ
tum, in glacie ipfa faltationem lethalem exhibet, ex-
pectaculoque ei omnibus præbito, in memoriam ea,
quæ fecerat fpectantibus revocat. *In eam hiftoriam eft etiam elegans Pimentæ Lufitani epigramma.*

Bruma rigens frenavit aquas, fit pervius amnis.
Ingreditur fallax filia Regis iter.
Quod pro ponte gelu fuerat tabefcit Hiatu.
Sufpendit tremulum furca gelata caput.
Abripuit flumen truncata cadavera: reftant
Marmoreum fupra colla refecta gelu.
Lubrica faltatrix inter convivia rivi,
Lubrica pro tumulo ftagna liquentis habet.

Et in alio epigrammate.

Rifit terra vago tumulatam flumine: & infit;
Eft aptum liquidis tam leve pondus aquis.

Habent etiam eandem hiftoriam Metaphraftes, fermone de S. Ioann. Carrill. in annal. lib. 2. ann. 39.

C. Cornelius Centurio Caparnaunenfis dominus fervi, quem Dominus fanavit, Pater etiam. C. Oppij Centurionis, [e] erat Hifpanus mirefloret in Hifpania.

e *Heleca in fragmentis.* Nec minus celebratur memoria S. Cai Oppij Cornelij Centurionis, qui fuit centurio, cuius famulum ad Capharnaum Chriftus fufcitavit, poftea fociatus Apoftolis neci S. Stephani interfuit. Petrum, & Paulum ad Hifpanias venientes comitatus eft. Tandem prædicans fcepcinienfibus prope Idam

Anni. Chris. Idam mortuus est. Prædicat in Hispania. Longè hic alius à Cẽturione Cohortis Italicæ, hoc Cornelio multo seniore, ille iunior. Anni. Romæ

Vltima die[f] Iunij Sancti Dei Apostoli, triginta octo diebus plus minus vel post adventum Spiritus Sancti, conveniunt in Cœnaculo Sion (quæ domus erat Mariæ Ioannis, cognomento Marci) ac habito concilio, [g] Sortitione divina; provincias mundi prædicationis gratia inter se partiuntur: contigitque Sancto Iacobo Zebedæi filio [h] Hispania: Ioãni [i] Asia: Matthæo [l] Aethyopia: Thomæ [m] India: Philippo Scythia: [n] & Gallia: quo tempore Canones [o] eduntur, & Apostolicæ constitutiones [p] componuntur, ad Sacramentorum, & totius Ecclesiæ œconomiam.

f *Sortitio provinciarũ hac die facta est. Sed Apostolorum divisio 25. die Iulij in Martyrologijs celebratur. Notant Beda, Vsuardus, & alij. Quamvis Iulianus Archipresb. hanc sortitionem ab Apostolis Christo Domino petitam, cum adhùc invivis ageret intercedẽtibus Centurione, & Hispanis, qui illuc orationis, causa iverant, affimet in chron. ann. 36.*

g *Quamquam autem hanc provinciarum partitionem anno 34. Dexter asserat, tamen divisionem Apostolorum consultò tacet. Nam licet Meliton Sardensis Episcopus velit post Christi Ascensionem anno 2. Apostolos divisos esse, acta ipsa Apostolorum apertè prohibent c. 8. Sed nec Apollonij testimonium*

monium apud Euſebium lib.5.c.17. placet, dicentis: Chriſtum Apoſtolis in dixiſſe diſceſsionem ab Hieroſolymis uſque ad duodecimum annum. Quod etiam Marci, c.16. refutari videtur. Itaque quid certi in hac reſtatuendum ſit vix adoctioribus invenitur. Et qui propiora veritati aſſequi volunt, ut doctiſsimus Baronius in Annal. & Spondanus in epit. coniecturis tantum rem agunt. Videndi ſunt Rufinus circa initium expoſitionis ſymboli Apoſtolorum. Vvicelius in hagiologio Molanus in notis ad Vſuardum 15. Iulij. Nos etiam alibi in hac arena.

h Iſidorus de vita, & obitu patrum, c.82. Petrus, *inquit*, Romam accepit, Andræas Achaiam, Iacobus Hiſpaniã. *Plura deinde nos.*

i Multi & indubitatæ fidei teſtes ſunt. Origenes lib.3. in Geneſim. Euſeb. hiſt. Eccleſ. lib.3. c.1. Gregorius Nazianzenus orat. in Arrian. Iſidorus ubi ſupra, & alij.

l Origen. lib.3. in Geneſim, Socrates lib.1. Iulian. Tolet. lib.1. in Nahum, verſ.4.

m Gregor. Nazian. homil. ad Arrian. Iſid. c.82.

n Iſidorus, ubi ſupra, de Gallia, de Schithia Nicephorus lib.2. c.39. Metaphraſte 15. Nob. moneo tamen: ubi aliqui Galliam legunt, alij Gallatiã debere ſubſtitui contendunt. Et adhuc ſub iudice lis eſt.

o Forſitam ſymbolum Apoſtolorum inſinuat, quod ſine ſcripto quaſi teſſera fidei communi omnium ſenſu traditum eſt, ut ex eo, qui falſo Chriſtum annuntiarent, dignoſcerentur. De eo ſcripſere Hieronym. epiſt.61. ad Panmac. Ambroſius epiſt.61. ad ſiricium. Auguſtinus de fide, & operibus, c.9.

p Quamvis ab Apaſtolis conſtitutiones ad Eccleſiæ moderationem compoſitæ ſint, quas D. Clemens poſtea concinnavit, & ſcripto edidit, non tomen hoc uno tempore geſtum, ut ex earum tenore perſpicuum. conſule Belarm. deſcript. Eccleſ. in Clemente, & Turrianum ad eius conſtitutiones Apoſtolicas in præfatione.

Chris. Anni. | Anni Romæ

Iacobus [q] frater Domini primus Hierosolymitanorum Episcopus est.

q *Eusebius in chron. eo ipso anno, quo Christus Dominus in Cruce passus est. Chrisostomus homil. 87. in Ioannem. Isidorus c. 82. Idacius in chron.*

Sacra vero virgo [r] consilio, luce doctrinæ, & mirabili vitæ exemplo Collegio præsidet Apostolico, nihilque grave gerunt illi, quod non eius consilio, ductuque gerant.

r *Ideo ab Ignatio vocatur Beatissima virgo* nostræ religionis magistra. *Epist. D. Ignat quæ habetur. 1. tom. Blibiothec. SS. PP. & Ioannes de Puente in convenientia utriusque Monarchiæ lib. 2. c. 33. SS. exhibet.*

Apostoli Septem Apostolicos Diaconos [s] ex Græcis omnes creant.

s *Actor. Apostolor. cap. 6.*

Floret per idem tempus in Hispania, [t] C. Oppius. C. F. C. pater Centurio, qui morientem Christum prædicat Hierosolymis esse Filium Dei inter fragores Saxorum mutuo se se collidentium, obducto tenebris die: ex Gentilibusque à Christi morte primus hic Hispanus Centurio credidit. Qui fuit civis Romanus, baptizatusque à Beato

Barna-

Anni. Chris. Barnaba factus est tertius Mediolanen Anni. Romæ
sis Episcopus, vir quidem Apostolicus, qui Christi mortem, & eclypsim admirabilem primus omnium Hispanis gẽti suæ cum audientium stupore refert.

t *De S. Caio Mediolanensi Episcopo agitur in Martyroleg. Rom. 27. Sept. ubi multa similia reperiuntur narratis à Dextro. Nec me deterret illum Caium civem Romanum fuisse, & quòd hic Caius iste Hispanus perhibetur. Nam civitas etiam exteris sæpissimè dabatur, ut obvium in Auctoribus sit, idque etiam Divo Paulo Apostolo contigit. Act. c. 22. Ut civi Tarsensis municipij in Cilicia, immo toti Hispaniæ uno impetu ius latij datum.*

35 Occiso lapidibus Stephano [u] Proto- 786.
tomartyre: magna persecutio Hierosolymis, & in confinijs exoritur: plusquã quindecim mille viri, (qui prædicantibus Apostolis in Christum crediderant) fugantur: alij ad Asiam, nonnulli ad Europam veniunt.

u *Actorum Apostolorum c. 8. & 11.*

Ex his plusquam quingenti nave Cypro educti portum Carthaginensem Hispaniæ [x] pertingunt: diversi per Hispanias mortẽ Christi resurrectionẽq; denuntiãt. Totamq; provinciã undiq;

Anni Chriſ. | Anni. Romæ

mirificis, & inauditis nuncijs complẽt.

Ex his primi poſt à B. Iacobo eliguntur urbium Pontifices, & Paſtores, dubium an omnes Iudæi fuerint.

x *Meminiſſe oportet illã pene innumerabilẽ multitudinem à S. Petro ceteriſque Apoſtolis intra paucos dies ab Spiritus Sancti adventu ad fidem converſam, non ſolum ſibi profuiſſe, nec otioſam, aut ſegnem Verbi Divini diſpenſatricem ſediſſe*: immò ſtatim per eos ſimul, ac diſperſio facta eſt, paſsim etiam per omnes Gentilium populos profuſius efundabatur divina dignatio: *Ita loquitur Euſebius, lib. 2 hiſt. c. 3. Nec enim Lucas diſperſos eſſe diſcipulos Iudæa, & Samaria tantum, ſed Paleſtinæ fines egreſſos, uſque ad Phænicem, & Cyprum, & Antiochiam perveniſſe teſtis eſt. Indeque magnis incrementis Dei Eccleſia feliciter dilatari, & propagari per totum orbem terrarum longe lateque cœpta eſt. Auctores habeo D. Athanaſium homil. de ſemente.* Sed enim, *inquit*, ita diſperſi, ut ſeminatores profectò frumenti effecti ſint, ad panem ſuper cæleſtem: univerſumque orbem peragrantes vivificæ Doctrinæ virtùtes efficaciaſque ſeminarẽt. *S. Gregorium Nicenum de S. Stephano agentem de eadem diſperſione diſcipulorum.* Hinc, *inquit*, in orbem terrarum diſcipuli currere cœperunt. Hoc omnes in partes ſermonis divulgationis initium eſt. Alij alio gentium per orbem terrarum diſperſi ſunt, undique per myſteriorum doctrinam diabolum exturbantes, *hæc ille. Licet enim Gentilibus oſtium Evangelij reſeratum non omnino fuiſſet, tamen & tunc contribulibus Iudæis, ubique terrarum habitantibus, & poſtea cum à Divo Petro admiſsi ſunt Gentiles, iiſdem ipſos diſcipulos annunciaſſe declarat poſtea Lucas actorum 22. & 26. & alijs eius hiſtoriæ ſacræ locis. Hinc factum eſt, ut hæc fidelium multi-*

tudo

Anni. Chrif. *tudo in Hispaniam venerit. Ananias Damascum peteret, Lazarus, Maria, & Martha cũ pedissequa, & Maximino Massiliã appellerent, ut habetur in actis Magdalenæ, & sociorũ. & apud surium 22. Iulij. Sigebert. in chron. anno 745. historiam etiam Angelorum, quæ habetur in Bibliotheca Vaticana, ex Baronij fide. Iulianus etiam Archipresb. in chron. ms. ait.* Iam diu ex anno 35. prædicatur gentibus Evangelium, cum linteum ostensum est. S. Petro, eo ipso anno, vel paulo post Pauli conversionem. *Multa ad hanc thesim inculcat Maurus Castel. in hist. D. Iacob. lib. 1. c. 12. quæ vide.* Anni. Romæ

Hic in impressis nescio quid de D. Mariæ vita, & peregrinatione ex Hispania ad ipsam comminiscitur, quod omnino sustulimus, ut fidei suspectæ, & quia non habetur in codicibus Eccles. Hispal. Archiepis. & Pinedæ.

Hispani, præcipue Iudæi, mittunt legatos ad Apostolos, y ut quam primum aliquis eorum veniret ad eos, qui de rebus recensitis de Christo eos verius, & uberius doceret.

y *Audi his primum Evangelizatum Iudæis iuxta Domini præceptum, nec dextrum historiæ sacræ aliquomodo contraire, imo mirum in modum convenire.*

Tunc Apostoli præclaram dispositionem gentis Hispanæ, cognitionemque habuerunt ex illi Gentilibus, z qui venerant orationis causa ex Hispanijs, Philippumque rogaverant, ut eorum adventum nunciaret Christo, clarumque præsagium primitus inter Gentiles Hispanis prædicandum esse.

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Z *Hæc ab Archivis suæ Ecclesiæ Toletanæ hausisse Iulianus ait.* Multi, *inquit*, Gentiles, qui venerant Hierosolymam orare ad sanctum Templum erãt Hispani, qui voluerunt videre. & alloqui Iesum. *Etiam nostræ gentis, hæc trallatitia fama est, sæpeque audivisse memini Quignonium quendam Hispanum, audita Christi Domini mirabilium operum fama, ad narrataque obstupescentem, vendito agro, statim Hierosolymam perrexisse visendi Demini causa, visoque mox revertisse, huiusceque rei instrumentum vetustissimum, in eius familiæ, quæ Procerum Regni est, Archivis diutissimè conservatum. Ita vulgo nostri comminiscuntur. Neque Hispanis novum, aut insuetum miranda videre cupientibus in longinqua migrare huiusmodi studio illectis, ut iam T. Livij curiosum illum admiratorem prætereamus à Plinio, & D. Hieronymo celebratum. Moneo tamen, hæc verba non reperiri in C. Vercel. ita me notulæ illæ C. Pinedæ docent. Sed nec substulimus, alijs codicibus omnibus, quos viderim, retinentibus.*

Posset quis hic argutari, Gentiles hos, qui Christum alloqui, & videre cupiebant, Hispanes non fuisse, cũ apud Ioãn. c. 12. in Text. Evan. ita legatur, ἐσαν δὲ τινες ἕλλενες ἐκ τῶν ἀναβενόντων ἵνα πρὸς κυνήσωσιν ἐν ἑορτῇ, *Igitur Græci, nec Hispani? obiectũ tamẽ hoc facile diluitur, cũ* το *Græci in hoc Ioannis capite, alibique sæpissime in sacra pagina, non regionis, sed religionis appellatio sit. Vnde etiam Apostolus:* Non est distinctio Iudæi, & Græci: *id est, Gentilis. Et sic in nostro textu vulgatus vertit Gentiles, quamquam in Græco Helenes reperit, cuius auctoritate satis tutum Dextrum reddimus. Fulsiturque Doctorum auctoritate D. Augustini epist. 200. Dionysij Carthusiani, Cornelij à Lapide in epistol. Paul. ad Rom. cap. 2. Francisci Ribera in Ioel. c. 3. nu. 13.*

36 Hispania [a] prima provinciatum mũ
di post Iudæam, Gallilæam, & Samariam 78 7.

riam

Anni. Chris. riam in partibus Occidentalibus, Christi fidem amplexa est: eiusque Gentilitas ad fidem conversa fuit, veræ primitiæ cœterorum Gentilium. Anni. Romæ

a *Tertull, adversus Iudæos in Apol.* Maurorum, *inquit*, multi finis, Hispaniarum omnes termini, & Galliarum diversæ nationes. *Ireneus cont. Hæreses lib. 9. c. 7. Valdesius fuse de dignit. Reg. Hisp. c. 7. Padilla Cent. 1. c. 14. Puente lib. 2. c. 7. utriusque Monarch.*

37 Nam & Iacobus [b] Sanctus Apostolus Zebedæi filius peragritis urbibus Hispaniæ, multisque erectis Ecclesijs, & Episcopus creatis ex advenis [c] Petrũ Braccaræ primum reliquit Episcopum: ac primum tẽplum, vel [d] oratorium B. Virgini ex eius iussu præsentiaque super columnam Cæsaraugustæ erexit: multa passim miracula patrat: virtute verò sermonis feroces Hispanorum animos ad suave Christi iugum adducit. Multi ibidem Iudæi convertuntur ex duodecim tribubus migrationis ex Babylonia, quibus, & ibi tunc prædicavit. præcipue canonicam mittit illis epistolá, [e] quæ sic incipit: Iacobus Dei, & Domini nostri servus duodecim tribubus, quæ sunt in dispersione: quæ fuit prima 788.

Scrip-

Anni. Chris. Scriptura novi Testamento Apostolo tanto digna. Anni. Romæ

b *Ea omuium fere sæculorum opinio, ac constans Hispanicæ Ecclesiæ tradditio adeo nostris visceribus imitus adhæsit, utpote quam maiores nostri ab ipsis nascentis Ecclesiæ in cunabulis cum lacte doctrinæ simul in biberunt, ut (salva tamen Eccl siæ Catholicæ censura) eam non solum rationibus, auctoritate, Sanctorum virorum placitis, ac scriptis, sed etiam armis tutari, ac defendere paratus quisque sit, pro eaque tanquam pro aris & focis depugnare. In hac arena ducem se nobis antesignanum Dexter exhibet, ac præit fortasse non primus, qui eam inconvulsæ veritatis tradditionem tot locis, rebus, exemplis insinuat, explicat, firmat, ut nimius ijs potissimum, qui se parum æquos nostris rebus iudices præstant, quandoque videatur. Certè nihil novum in hoc, aut inauditum nobis scripsit; sed tantum à maioribus acceptas, tanquam hæreditario iure, opiniones suis scriptis in ævum permansuras mandavit. Quid tamen sineque ille, neque alius quisquam calamo perennassent? aut quæ alij scripserunt, ut pleraque, fatum nobis invidisset?* Nonnne, *ut Irenæus inquit*, oportebat ordinèm sequi tradditionis, quam traddiderunt ijs, quibus committebant Ecclesias? certè prior anima, quam littera. Prior sermo, quam liber. Prior sensus, quam stylus. *Ita tertullianus egregie pro traditione certaturus. Divi Iacobi Hispanias peragrantis impressa medulitus animis sanctissima vestigia, tum etiam monumentis, Ecclesia Braccarensis, Cæsaraugustana, Granatensis, sive ea sit Illiberitana, post tot bellorum, ac gentium barbarorũ turbines retinent, ac conservant: & cum Chrisostomo clamãt:* Est tradditio? nihil quæras amplius: *cum Hieronymo.* Quod ab Apostolis tradditum, non scribitur in charta, & atramento. Nihil nobis necesse est: ita credimus sicut traddiderunt nobis, qui ab initio ipsi viderunt. *Sed ne longius quam pro instituto*

eva-

Anni. Chris. *evagetur, quod nostri muneris est, quæramus Dextro sponsores. Vltro se nobis offert concilij Braccarensis, multo ante primum, quod iam typis mandatum est, celebrati auctoritas. Cuius acta antiquissimis litteris exarata nuper in Lusitania repertasunt, ut testatur Sandovalius Episc. Pampilonensis ad chron. Idacij. Celebratumque asserit sub Pancratiano Braccarensi ad annum* 410. *aut circiter. Testatur etiam Franciscus Xodar Carmelitanus de adventu D. Iacobi, discursu* 1. *in eius Concilij scriptis fere ad calcem scriptum est.* De Patre nostro Apostolo huius regionis Petro Braccarensi, quem ad salvandas animas Iacobus Domini consanguineus dimisit. *D. etiam Hieronymus Dextro carissimus, & quasi pro eo de pugnaturus, sub obscure tamen (nondum enim in dictum erat huic veritati bellum) in Isaiam c.* 34. *versu* 17. *de Apostolis eorumque orbis terrarum partitione allegorizans.* Dedit, *inquit*, eis sortes, eosq; divisit, ut alius ad Indos, alius ad Hispaniam, alius ad Illyricum, alius ad Græciam pergeret, & unusquisque in Evangelij sui provincia requiesceret. *Quis alius Apostolorum præter Iacobum in Hispania requiescit? Audi etiam prædicantem Iudæis dispersis. Ipse in Catalogo in Iacobo.* Iacobus, *inquit*, Zebedæi filius duodecim Tribubus, quæ erât in dispersione, omnibús prædicavit Evangelium. *Habes iam Hispaniæ sortem, & sepulcrum. Id etiam S. Hippolytum Episcopum Portuensem expressius scripsisse in historia de duodecem Apostolis audio, sed quam mihi videre non contigit. Qui cum sit Hieronymo, Dextroque antiquior, invictusque martyr, in victam sui testimonij auctoritatem roborat, ac fulsit. Venantium etiam Fortunatum, id quod astruimus, pro comperto habuisse mihi persuasum est. Is igituc in epigrammate S. Iacobi.* Anni. Romæ

Gentiles docet hic, Iudæos increpat idem
Fructificansque Deo terminat orbe fidem.

Quid

Anni. Chris. *Quid enim aliud est fidem orbe terminare, nisi ab Oriente ad usque fines terræ, quæ Gallæcia est, pervenire? Sanctissimus etiam Anastasius Antiochenus in libro de Passionibus martyrum, quem Arabice scripsit de S. Iacobo agens, inquit.* Idque postquam abijt in Occidentem in civitatem Andiat, fecit apud eos miracula, quæ homines attoniti stupebāt, ita quod convertit eos in cognitionem Filij Dei. *Noster Isidorus aperto suffragio succurrit, de vita, & obitu Patr. in Iacobo, c. 72.* Hispaniæ, & Occidentalium locorum populis Evalium prædicavit, & in Occasu mundi lucem prædicationis in fudit. *Ab eo etiam Hymnus in officio Gothico Toletano.* Anni Romæ

Magni deinde filij tonitrui
Adepti fulgent prece matris inclytæ:
Vtrique vitæ culminis insignia.
Regens Ioannes Dextra solus Asiam,
Et læva frater positus Hispaniam,

D. Iulianus Archiepiscopus Tolet. lib. contra Iudæos ad finē tomi 4. Blibioth. & in Nahum 1. versu 4. de Apostolis agēs. Isti ergo, *inquit*, pedes Domini fuerunt, qui eum prædicando per universum mundum detulerunt. Petrus enim eum Romæ, Andræas Achaiam, Ioannes Asiam, Philippus Galliam, Bartholomæus Parthiam, Simon Aegyptum, Iacobus Hispaniam, Thomas Indiam, Matthæus Aethiopiam, Iudas Thadeus rerulit Mesopotamiam, Iacobus Alphei, tetinuit Hierosolymam. *Nec desunt eius ævi alia testimonia. Bedæ imprimis venerabilis. Hic in collectaneis.* Apostoli, *inquit*, Christi prædicatores fidei, & Doctores gentium certis locis in mundo ad prædicandum sortes proprias acceperunt: Petrus nāque Romam accepit, Andræas Achaiam, Iacobus Hispaniam. *Vvalfridus Strabo. in carmine de Sancto Iaco-*

bo,

Anni. Chris. *bo, apud Henricum Canisium, lectionum Antiquarum de S. Iacobo Zebedei filij.* Anni. Romæ

Primitus Hispanas convertit dogmate gentes,
Barbara divinis convertens agmina dictis:
Qui priscos dudum ritus, & lurida fana
Dæmonis horrendi decepta fraudē colebant.

Sanctus etiam NotKerus in Martyrol. 25. Iulij qui, etiam habetur in Canisio, lect. Antiqu. 6. Huius (*Iacobi*) Beati Apostoli sacratissima ossa ad Hispanias translata, & in ultimis earum finibus, videlicet contra mare Britā-nicum condita, celeberrima illarum gentium veneratione excoluntur. Nec immerito, quia eius corporali præsentia, & doctrina, atque signorum efficacia ijdem populi ad Christi fidem conversi referuntur. *Floruit S. NotKerus, ann. 850. & licet multi Turpinum Rhemensem fabulosum putant, nos tamen in hoc veridicum reputamus. Is in vita Caroli Magni, c. 2.* Gloriosissimus itaque Christi Apostolus Iacobus cum alijs Apostolis, & Dominicis discipulis diversa cosmi climata adeuntibus, ut fertur, primitus in Gallicia prædicavit. *Citat eum Baronius in not. ad Martyr. 25. Iulij. Pontifex Calixtus 2. lib. de S. Iacobo.* Novē vero, *inquit*, in Gallæcia dum adhuc viveret Apostolus, elegisse dicitur: quorum septem, alijs duobus in Gallæcia remanentibus, cum eo Hierosolymam perrexerunt. *Fuit Porrò Calixtus studiosissimus S. Iacobi Compostellani, & de eius miraculis volumen confecit, quorum nonnulla recitat in suo Speculo Vincentius Bellovacensis, ita Baron. tom. 12. ann. 1121. num. 4. est etiam priscæ antiquitatis auctor Ioannes Belethius, qui Divinorum Offi. rationali, c. 140. ita ait.* Huius corpus, (*S. Iacobi*) in Cōpostella, quæ Hispaniæ pars est, quiescit, missus enim est, ut Hispanis Verbum Dei concionaretur.

Anni Chris. Anni Roma

Diem etiam adventus eius in Hispanias celebri festo cõdecoratū Helcca Cæsaraguſtanus affirmat in addit. Memoria, dieſque feſtus ab ipſius in Hiſpaniam ingreſſu, S. Iacobi Zebedæi filij celebris habebatur. *Annum etiam prǣterquam in Dextro apud Thomam Boſium de ſignis Eccleſiæ, tom. 1. lib. 4. c. 1. notatum invenias.* Conſtãtis, *inquit*, eſt famæ Iacobum fratrem Ioannis in Hiſpania primũ Chriſti cultum docuiſſe anno trigeſsimo ſeptimo. *Quod ab probatæ fidei auctore hauſiſſe non dubitamus.*

Hanc indubitatam tradditionem præter auctores commemoratos tenuerunt etiam Nicolaus de Lyra, S. Antonius, Frãciſcus Georgius, Lucas Tuderſis, Otto Frigenſis, Gullielmus Durandus, Martinus Polonus, Thomas Cantipratẽſis Ambroſius Morales, Garivaius, Ioannes Mariana, Petrus Ribadeneira, Ioannes Loaiſa Archiepiſ. Tolet. Caſſaneus, Ferdinandus Mendoça, & alij quos numerare ſupervacaneum eſſet.

In hoc etiam ſtadio feliciter decurrerunt ad palmam primæ nobilitatis, primæ eruditionis viri, qui iuſta volumina immortalitati conſecrarunt Ioannes Velaſcus magnus Caſtellæ Comes Stabuli, Ioãnes Bertrandus de Guevara Archiepiſcopus Compoſtelanus. F. Franciſcus Xodar Carmelitanus, Maurus Ferrerius, Ioannes Mariana & alij.

Concilium illud Braccarenſe antiquiſsimum. De Patre noſtro Apoſtolo huius regionis Petro Braccarẽſi, quem ad ſalvandas animas Iacobus Domini conſanguineus dimiſsit, &c. *Eadem habentur in Breviarijs Eccleſiæ Bracc. & alijs Gallæciæ, & Luſitaniæ iam inde à primis illis temporibus derivata: ad ſtipulanturque Martyrolog. Roman. 26. April & ibi Ado, & Vſuardus, Theſaurus contion. tom. 2. Marineus Siculus lib. 5. de rebus Hiſpaniæ, Morales lib. 9. c. 3. Padilla Cent. 1. c. 16. Carrillo in Annalibus, Maurus Ferrerius in hiſt. D. Iacob. c. 17 & lib. 2. c. 10.*

d *Ecce alia adbuc impreſſa veſtigia Divi Iacobi, quæ ab Apoſtolicis temporibus illius Eccleſiæ iura cõſervant. Adeoque*

Anni. Chris. *que in animis Cæsaraugustanorũ civium radices intimas egerunt,ut Catholicus ibi non habeatur, qui de hac traditione dubitet. Ita Martinus Delrius Disquisit. Magic. q. 16. sect. 5. Sed non solum devotione civium; sed etiam auctorum testificatione probatur. M. Maximus sæpius in chron.* In urbe Cæsaraugustana frequẽtissimè visitatur Ecclesia S. Mariæ primogenia à S. Iacobo cõdita. *Iulianus in suo chron. anno* 30. Venit Iacobus Cæsaraugustam, ubi illa nocte oranti apparuit, B. Virgo super columnam comitata Angelis, & civibus æthereis: iussitq; ibi erigeret in honorem suum Ecclesiam, & super columnam illam erigeret altare. *Pro quibus Calixtus 3. Summus Pontifex in diplomate loquens de ea Ecclesia inquit.* Quæ de mandato B. Virginis fabricata est, *Adstipulantur Petrus Zenedus in collectaneis ad ius Canon, c. Beatus 22. q. 2. Beuterus lib. 1. c. 25. Plurima congerit Didacus Murillo 1. tom. fundat B. Mariæ de columna. Quem, si lubet Consule, præsertin à c. 8.* Anni. Romæ

e *Adstipulantur Gothicæ precationis libri, & D. Isidorus de vita, & ob. pat. c. 72.* Iacobus, *inquit*, filius Zebedæi frater Ioannis, quartus in ordine duodecim tribubus, quæ sunt in dispersione gentium scripsit. *Iulianus Petri.* Qui (*S. Iacobus*) maioribus eorum, & progenitoribus lucem Evangelij infudit. Duodecim tribubus in Hispania cõstitutis epistolam Canonicam scripsit. *Idem Iulianus asserit: Sanctum Audentium Episcopum Toletanum in hanc epistolam commentaria edidisse, ibiq; affimare prædictam epistolã Iacobi Zebedæi esse, quod ex commentarijs Serrani, Olympij, Melantij Episcoporum Toletanorum perspicuum erat. Alfonsus etiam Rex in libro, quem Thesaurum nuncupat lingua vernacula. Heleca in adit. ad M. Maximũ.* Epistola Iacobi Zebedæi missa ad Hispanos ex dispersione Iudæos iam conversos. *Huic à maioribus cõceptæ opinioni favent antiquæ huius Divi effigies cum libro, vel membranis ab altera manu appensis, quibus pars epistolæ scripta est:* Cõfitemini alterutrum peccata vestra.

 Mul-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Multos [f] etiam discipulos præcipuos saltim numero duodecim more Apostolico in Hispaniam secum portat, scilicet Episcopos Basilium, Pium [g] Athanasium, Maximum, Chrysogonum; Presbyteros Theodorum, Cæcilium Thesiphõtem, Iscium, Calocerum: Lectores Torquatum Exorcistam, & Secundum; Indaletium, & Euphrasium ostiarios. Ex his Basilius, vel Basilæus successit Petro Braccarensi, Athanasius fuit primus Episcopus Cæsaraugustanus: Pius Hispalensis. Et alios S. Iacobus creavit Episcopos: alterum Basiliũ, [h] qui primus fuit Carthaginis Spartariæ præsul, Eugenius Valentiæ, Agathodorus Tarraconensis, Elpidius [i] Toletanus: Etherius Barcinonensis: Capito Lucensis: Ephrem Asturicensis: Nestor Palentinus: Arcadius Iuliobrigensis, omnes hi ex profugis sunt, & in his omnibus [l] urbibus, & in alijs Hispaniæ mira multis celeritate, Sanctus Iacobus prædicavit.

f *Aliquos ex his Pelagius Episcop. Ovetensis compellat, Calocerum, Basilium, Pium, Grisogonum, Theodorum, Maximũ. Iulianus, & Felix in historia ms. à quibus Morales lib. 9.*

c. 7. &

 c.7.& lib.9.c.13. Cæcilium, Thesiphontem, Hiscium, Torquatum, secundũ, Indalecium, Euphrasiũ. De novem alijs, Basilio, Eugenio, Agathodoro, Elpidio, Aetherio, Capitone, Ephrem, Nestore, Arcadio, agunt Græci in Monologio 4. die Martij, & eo die in Martyrol. Romano omnes reperiuntur, tacito tamen dignitatum nomine, quod nonnullorum hic exprimitur. Explicat sane horum nomina, & dignitatum loca Martyrologium vetustissimum Lugdunense, cuius exemplar ante sexcentos annos scriptum in Floriacensi Bibliotheca foras dedit Ioanes Boscus in eadem Bibliotheca, fol.304. xisto dextro, & latè differit Maurus Castella Ferrer, lib.2. à capite 10. Sed leve mendum in eo Martyrologij loco detergi censeo, ibi enim apud Chersonesum passos scriptum invenias, pro quo Cherronésum succenturiandum videtur. Cum enim discipuli fuerint Divi Iacobi, & in Hispania prædicaverint, hic quoque coronam martyrij accepisse consentaneum rationi est. Chersonesum vero, sive Taurica sit, sive Aurea, sive Thracica, longe ab Hispania disitas Geographi locant. Sed Cherronesus iuxta Zacintum, sive Saguntum fide illam memorabilem ab Strabone describitur, lib.13. non procul Valentia, hodieque est Peñiscola, ut doctioribus placet. At ne codicum fides vulneretur eãdem puta Cherronesum, & Chersonesum, cum Laconici hoc modo, illo Græci communiter enunn cient: notat Olivarius ad Pomponium Melam.

g *De eo Sampirus Episcop. Asturicensis in historia Regis Alphonsi Tertij.* In altari quoque, quod est super corpus B: Iacobi Apostoli, quod consecratum fuerat à septem discipulis eius, quorum nomina sunt hæc: Calocecerus, Basilius, Pius, &c. *Iulianus etiam Petri*: Venientes vero cum illo (Iacobo) Basilius, Pius, &c.

h *Itaque sunt duo Basilij, alter Braccarensis Episcopus, qui successit S. Petro Ratensi, alter vero Chartaginis Spartariæ, de quo hic. Meminit eius Iulianus Petri signanter in chronico.* Basilius civis municipij Florentini Illiberitani Episco-

Anni. Chris. Episcopus Charthaginis Spartariæ, sepelit aliquos disci pulos S. Iacobi Martyres. Anni. Romæ

i *De quo Iulianus Petri.* Helpidius S. Iacobi discipulus primus Toletanorum Apostolus à S. Iacobo Toleti relictus ædificavit ædem sacram Toleti tertiam Mariæ Virgini adhuc viventi. Vide V. C. Thomam Tamaium de Vargas in Dextri Vindicijs.

l *Id tonitrui filio necesse fuit, ut nomen sibi à Christo Domino inditum, & mereretur, & expleret.*

Postea Calocerus profectus in Italiam adhæsit Apollinari [m] Ravennatum Episcopo, & ab illo factus est Presbyter. Successit Marciano, & factus est Episcopus centenario maior, vigens tamen.

m *Tabulæ Ravennates ex fide Cæsaris Baron. in notis ad Martyrol. 11. Martij. Eadem quæ noster traddunt Rubeus in histor. Ravenn. lib. 1. Surius tom. 7. dicto die, meminit quoque Caloceri Sampirus, ubi supra.*

Septem alij à B. Petro [n] creati Episcopi ad Hispanias remittuntur.

n *Quorum nomina iam explicuimus; quamvis enim erant Iacobi discipuli, tamen à Beato Petro Apostolorum Principe signanter ad Hispaniam missi sunt.*

Iudæi Hispani [o] maxime Carpetani, qui litteras Hierosolimorum [p] Pontificum petentium ab ijs assensum in mor

tem

Anni. Chris. tem Christi missis litteris exhortantes: libentissime prædicationem S. Iacobi percipientes convertuntur. Anni. Romæ

o *Qui D. Iacobi prædicationem in Hispania, aut dubitant, aunt inficiantur, imprimis obiectant ostium Evangelij nondum Gentilibus reseratum. Rursus Iudæos, tunc temporis in Hispauia non esse potuisse, quibus ut contribulibus nomen Domini prius esset annuntiandum, ipsisque reppellentibus transgresionem ad gentes faciendam iuxta Dominicum præceptum. Nec dum etiam excissis Hierosolymis dispersionem Iudæorum à Tito factam. Itaque duo obijciunt, tempus & personam. De tempore supra ex parte fecimus satis. Id enim terminum non habuit præscriptum. Non enim in præcepto fuit, nisi ut prius Iudæi monerentur, quorum habita pertinacia, transgreßio ad gentes fieret. Quod in uniuscuiusque Apostolorum, & discipulorum moderato arbitrio positum fuit. Nunc de persona agendum. Dexter apertissimè Iudæos in Hispania ab antiquo iam dudum fuisse traddit. Iulianus in principio sui chronici & alibi sæpissime. Prior certe illis dixerat Geogragraphorum Princeps Strabo lib.*15. Sane Sesostrim Aegyptium, & Thearconem Aethiopem, usque in Europam procesfisse. Nabucodrosorum autem, qui magis à Chaldæis probatur magis etiam quam Hercules, usque ad columnas pervenisse, quousque etiam Thearconem: illum tamen in pontum, Thraciamque exercitum duxisse. *Iosephus etiam lib.* 16. *Antiquit.* c.11. & *lib.* 1. *contra Apionem Alexandrinum.* Horum, *inquit*, etiam hortorũ Megastenes in quarto rerum Indicarnm volumine meminit ubi ostendere conatur, quod hic Rex (*Nabucodonosor*) & rerum gestarum magnitudine Herculem à Tergo reliquerit. Subiugasse enim eum, & urbem Africæ primariam, & Hispaniam. *Sed hæc tanquam fabulosa fluxæque*

Anni. Chris. *fluxæque fidei ab alijs auctoribus reijciuntur, quibus & si assentiamur, omnino tamen ante Hierosolymorum eversionem Iudæos in Hispania fuisse evincemus. Nam anno 689. ab urbe condita plures Iudæos Pompeius ab Hierosolymis tulit, inque provincias dispersit, ut ex Cicerone in oratione pro Flaco & Strabone lib. 16. videre est, Multos etiam diversis temporibus à Gabinio, Crasso, & Casio Imperatoribus refert Iusephus lib. 14. Antiquit. c. 8. 9. 10. & 11. & Plutarchus in Crasso. Romæ etiam magna multitudo habitavit sub Augusto Cæsare Octaviano; indeq; ad Hispanias genti auri, & argenti cupidæ pervius transitus, in Apiani lib. 2.* Hos Roma Tiberius expulit. *Ioseph. 18. Antiquitat. Suetonius etiam in Tiberio, c. 36.* Iudæorum iuventutem per speciem Sacramenti in provincias gravioris cæli distribuit. *Quamque late hæc Iudeorum lues per provincias grassaretur, queritur Rutilius Numatianus, lib. 1. Itinerarij.* Anni. Romæ

Atque utinam nunquam Iudæa subacta fuisset
Pompei bellis, Imperioque Titi.
Latius excissæ pæstis contagia serpunt,
Victoresque suos natio victa premit.

Prudentius quoque noster elegantissime in Apotheosi contra Iudæos.

Quid mereare, Titus docuit, docuere rapinis
Pompeianæ acies, quibus extirpata per omnes
Terrarum, pelagique plagas tua membra feruntur.
Ex illis vagus huc, illuc fluitantibus errat
Iudæus, postquam patria de sede revulsus.

Iosephus iterum lib. 14. c. 12. agens de Crasso, & Iudæis ubique terrarũ habitantibus. Quatuor, *inquit*, extãt genera in Cyrenensium urbe, cives, Agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. Hoc iam omnes in urbes irrepsit. Neq; est facile

Anni. Chris. invenire locum in orbe habitabili, qui nationem illam Anni. Romæ
non acceperit. *Vides perspicuum hominis Iudæi testimoniũ. An Hispania ubi aurum, ubi argentum, ubi cœli solique incredibilis præstantia Iudæis cupidis tunc inaccessa? Id si aram tenens quis iuraret, crederet nemo. Itaque ante Titi dispersionem & Hierosolymæ excidium Iudæi Hispanias incolebant, quibus Apostolus, priusquam Gentilibus, prædicare potuisset. Pro Dextri sententia sunt viri eximiæ eruditionis, omnique litterarum genere præstantes. Paulus Orosius lib. 7. c. 6. Suet. in Claudio c. 25. Beda de sexta ætate. Heleca Episcopus Cæsaraugustanus. Iulianus Petri. Marianus Schotus, lib. 2. Ioannes Mariana lib. 1. hist. c. 7. Ioannes de Pineda vir eruditissimus, qui Bernardi Aldretij dictis respondet lib. 4. de rebus Salomonis & doctissime diluit adversantium argumenta. Spondanus in epit. anno 5. nu. 1. Morales lib. 9. c. 6. Padilla Centur. 1. cap. 1.*

p *Hic trāspositis dictionibus orationis sensus obnubilatur. Ac nisi locus hic luxatus sit, (quod D. Tho. Tamaius suspicatur) lubentius legerem.* Iudæi Hispani, maxime Carpetani, qui litteras Hierosolymorum Pontificum petētium ab eis assensum in mortem Christi percipientes, missis litteris exhortantur, libentissime prædicatione Sancti Iacobi convertuntur. *Nostri historici hos Iudæos Carpetanos piaculo liberant. Iulianus Petri in adversarijs. Alcocer in hist. Tolet. lib. 1. c. 11. Pisa lib. 1. c. 4. Prudentius Sandovalius in hist. Regis Alfonsi Sexti, fol. 71. & alij quos congerit. Tamaius in Dextri vindicijs, fol. 46. & 47. qui collato pede rem cum Maldonato strenue gerit. Has litteras se in Archivo Toletanæ Ecclesiæ reperisse Iulianus Petri in chro. asserit.* Reperi, *inquit*, in eodem Archivo duas, tres ve epistolas in Hebræo, & in Arabico, & Latino, quarum una erat Iudæorum Hierosolymorum ad Hebræos Hispanos, præcipue Toletanos, & Zamorenses, ut sufragarent in mortem Salvatoris.

Anni. Chris. | Anni. Romæ

B. Virgo Iacobo preces fundēti Cæsaraugustæ in columna [q] apparet: in spiritu veniente quoque Ioanne Theologo.

B. Virgo in divulso comite Ioanne filio suo frequentissime loca sacra Passionis, & Resurrectionis filij invisit.

q *Iulianus Petri.* Inde venit Cæsaraugustam Iacobus, ubi illa nocte orāti apparuit B. Virgo super columnam comitata Angelis, & civibus æthereis. *Idem Beuterus lib. 1. cap. 22. Zurita in Annal. lib. 1. c. 41. prim. parte. Vasseus annò 37. Morales lib. 9. c. 7. Venerius in summa. fol. 128. & alij plurimi.*

38 Saulus post conversionem pervenit [r] Hierosolymam. 789.

r *Actorum 9.*

Pilatus de Christo ad Tiberium refert: [s] ille ad Senatum.

Prima totius orbis ædes erecta B. Virgini Cæsaraugustana fuit.

Post præsules Tarraconensis, Hispalensis, Toletanus, & alij sacras ædes, vel oratoria Virgini dedicant.

s *Tertullian. in Apologetico. Eusebius in chron. Orosius lib. 7. c. 4. Gregor. Turonen. lib. 1. c. 24.*

Cornelius

Anni. Chrif. | Anni. Romæ

40 Cornelius Centurio Italicensis, [t] Petro prædicante, repletur Spiritu Sancto prius: Hierosolymisque denuntiata solemni Gentilium ad fidem Christi conversione, Cornelius vere baptizatus floret. 791.

t *Rem accuratissime narrat Divus Lucas in actis Apost. c.10. ibique fuisse Cohortis Italicæ Centurionem scriptum est. Inde Italicensem affinitate nominis illecti quidam suspicantur. Dexter asserit. Alij ad dubitant. Nos veritati præiudiciū afferre nollumus, & dum causa non liquet, à Dextro stamus.*

41 Impleta honorifice legatione sua, ac rebus Hispaniæ sanctissime compositis, relictaque Ecclesia Theodori curæ, [u] quæ de columna dicitur, quam B. Virgo sua præsentia sospitaverat, bearat, & consecrarat. (Vbi & præclaram imaginem suam reliquit.) Quæ cælestis ædes ex eo tempore fidelium devotione frequentatur: Iacobus cum lacrymis Hispanorum Hierosolymam [x] revertitur. 792.

u *Beuterus lib.1.c.25. Padilla fuse Cent.1.c.8.*

x *Ergo in Hispania prædicans quatuor, & amplius annos commoratus est. Venit enim anno 37. revertitur anno 41.*

Adiens Iacobus Gallias invisit, ac Britannias, [y] ac Venetiarum oppida, ubi prædicat: ac Hierosolymam revertitur

Anni. Chris. titur de rebus gravissimis consulturus, Anni. Romæ
B. Virginem, & Petrum.

y *Heleca Cæsaraugustanus Episcop. in additionibus.*

Iacobus interest profectioni ad prædicãdum nonnullorum Apostolorum, scilicet Matthæi, Thomæ, Andrææ, Philippi, Bartholomæi, Simonis, Iudæ, & etiam Mathiæ, qui Deo duce, profecti sunt hoc anno, cum eo simul etiã anno scripsisset is [z] Evangeliũ Hæbraice; anno vero 4. Iacobus epistolam.

z *Scilicet Matthæus. Consentit cum nostro Theophilactus in præfatione Evangeliorum.* Octavo, *iuquit,* anno ab ascensione Matthæus scripsit Evangelium. Marcus duodecimo. Lucas decimo quinto, Ioannes omnium postremus, trigesimo secundo.

42 Hoc eadem anno, ut sui Apostolatus 793.
aliquod præberet specimen, Ioannes Theologus [a] Comitante B. Virgine Ephesum [b] proficiscitur, comite quoque B Iacobo, qui & Ephesi ad tempus prædicat. Comitantur Virginem [c] Lazarus, Martha, & Maria. Ibi etiam præsentia sua consolatur, B. Virgo Ignatiũ. Inde reverso Ioanne cum B. Virgine, quàmdiu illa vixit, nunquam Ioannes

deseruit.

Anni. Chris. | Anni Romæ

deseruit. Etiam revertitur S. Iacobus: qui prædicans acerrime Iudæis prius interfuit hoc anno consecrationi ædis sacræ Nazareth, in qua Virgo Deum concepit: præsentibus nonnullis Apostolorum, succisso capite ab Herode, recens Hierosolymam reversus nobile martyrium 25. die Martij gloriose pertulit.

a *S. Ioannes Evangelista meritissime Theologus dictus à S. Dionysio Areopagita in epistola ad eum missa. Suidas in Dionysio testatur, & historia Anonymi de translatione D. Iacobi, quæ habetur in Blibiotheca Floriacensi.*

b *Id Patres Concilij Ephesini testantur in epistola ad Clerum Constantinopol. Quæ opinio haud facile ab Epiphanio admittitur. Sed eam Heleca disertis fulcit verbis.* Memoria diesque festus ab ipsius in Hispaniam ingressu S. Iacobi Zebedei filij habebatur: qui postquam Hispanias, adijt Ephesum: comitatus est sanctissimam Virginem una cum Ioanne fratre eius.

c Comitantur Virginem Lazarus, Martha, & Maria) *Hæc verba non sunt in C. Arch. Hisp. at in Pinedæ, & alijs aliquibus reperiuntur. Ideo nihil mutamus. Quo ad rem: Græcis auctoribus ita placet, Cedreno, & Zonaræ in Leone Philosopho.*

d *Eusebius in chronico parum sibi constans martyrium Divi Iacobi Zebedæi anno Christi 36. collocat. cum antea in historia anno 44. certiori calculo statuisset. Dexter vero 42. signat. nec tamen suffragatore desseritur. Eam siquidem opinionem sequitur Panvinus in chron. Ecclesiastico. Ioannes Mariana Hispaniæ hist. lib. 4. c. 2. Sed qui pressius cõputant, totos*

unde-

Anni. Chris. *undecim annos post Christi Domini mortem Iacobo maiori ad iudicant. Hi sunt Baron. in Annal. tom. 1. anno. 44. Morales lib. 9. c. 7. Padilla Cent. 1. c. 12. Petrus Mantuanus, qui Marianam suggillat, unum etiam addit annum, totosque duodecim Christo Domino supervixisse contendit.* Anni. Romæ

Discipuli S. Iacobi Dei monitu, Virginisq; consilio corpus Magistri Ioppe in navi deponétes [e] Iriam Flaviam Gallæciæ civitatem felici navigatione pervenerunt. Altare super sacrum corpus [f] erigunt, & more sacro Basilius, Athanasius, Chrysogonus, Agathodorus, Elpidius (qui nuncio accepto [g] de corpore sui parentis in Hispanias allato mox Itiam accurrunt) sacrant, & Apostolo dicant.

43 Sepulto corpore sacratissimi magistri Torquatus, Thesiphon, Cæcilius, Iscius, secundus, Indaletius, Euphrasius Romam petunt. 749.

e *Iulianus Petri in chron.* Iacobus decollatus allatus est Hierosolymis Ioppem per quadraginta millia ab Apostolis, & discipulis, & multis fratribus, & depositus in domo Thabitæ, vel Dorcadis. *Et illico.* Intelligunt volũtatem esse Dei, ut irent in Hispaniã, ubi S. Iacobus prædicaverat, & eo referrent corpus gloriosum Apostoli. *Idem fere refertur in Historia Leonis 3. & Callixti 2. & in Breviarijs Ecclesiæ Compostellanæ. In historia translationis*

D. Ia-

Anni. Chris. *D. Iacobi ex Blibiotheca Floriacensi hæc referuntur:* Consilium ineunt, ut corpus Sanctissimi Iacobi secum advehèrent, quatenus ipsi prædicationis officio solicitius intenderent, Sancto resplendente miraculis Apostolo, eferæ nationis hominum mentes ad baptismatis fidem suscipiendam paulatim mansuescerent. *Plura habentur in Ioanne Belethio de Divin. Offic. c.140. Moral. lib.9. c.6. & 7. Padilla Cent.1. c.13.* Anni. Romæ

f *Ibi lapis venerandæ antiquitatis, qui adhuc excavatis litteris perseverat ad hunc modum.*

Cum Sancto Iacobo fuit hæc ad lata columna,
Araque scripta simul, quæ super est posita.
Cuius discipuli sacrarunt credimus ambas,
Ac ex his aram constituere suam.

Eisdem fere verbis Regis Alfonsi diploma nunc extat: super corpore quoque benivoli Apostoli patet altarium sacrum, in quo patet antiqua martyrum theca, quam à sanctis patribus scimus conditam esse.

g *Iulianus Petri.* Venientes vero cum illo Episcopi Basilius, Pius, Gregorius, & alij altare consecraverunt, & in illo loco tandem sacratissimum thesaurum deposuerunt. *Consule Sampyrum Asturicensem in chron. Era.617 Garivaium lib.9. c.4. Padill. Cent.1. c.19.*

Et à B. Petro creati Pontifices [h] ad meridianas Hispaniæ partes, scilicet ad Bæticam littoralem, prædicaturi revertuntur.

44 Calocerus discipulus S. Iacobi per Carpetaniam prædicat. 795.

S. Petrus

Anni. Chris. | Anni. Romæ

S.Petrus primus Braccarensis Episcopus, S.Iacobi discipulus Ratis oppido non longe à Braccara Augusta 6. Kal. Maij constantissime patitur.

h *Martyrol.Rom.15. Mai.& eo die Beda, Vsuardus.Morales lib.9.c.13. Padill.Cent.1.c.17. Aldretius in Hispan. antiquit.lib.2.c.12.&.13.*

Hierosolimitani Iudæi vehementer infensi B.Lazaro, Magdalenæ, Marthæ, [i] Marcellæ, Maximino, Iosepho Abarimathiæ nobili Decurioni, & alijs plurimis, navi sine remigio, velisque, ac sine gubernatore eos imponunt, & exulare mandant: qui per vastum mare divinitus delati ad Masiliensem portum incolumes appelluntur.

i *Hæc Græcorum opinio fuit Cedreno, & Zonara testibus in Leone Philosopho, & eadem habet Romanum Breviarium in D. Marthæ die Natali vide Baron.anno.44. nu.11.1.tom.*

Innotulis illis, Codicis Ioannis de Pineda è Societate Iesu, quæ lectionum varietatem Codicis Vercellensis animadvertunt, hæc scripta reperi. Ann.45. S. Petrus Braccarensis Episcopus. S.Iacobi discipulus Ratis oppido non longe a Braccara Augusta. 6.Kal. Maij constantissime patitur: hæc periodus reperitur in Codice Vercell. anno. 45. post verbum illud prædicat. Quæ ut vero consentanea etiam textui adiecimus eo ann.

Verenice [l] Sancta mulier è Gallia Romam venit. Ibique Divino Relicto vultu miraculis clara migtat ad Dominum ann.70. quam dicunt à Christo sanatam è sanguinis fluxu.

l *De sancta Verenice scripsere Methodius Episcop. & auctor incertus in libello de translatione Sudarij Domini in Romam, qui adservatur in Blibiotheca Vaticana. Affirmat Baron. in Annal. tom.1. anno.33. nu.42. Iulianus Petri hæc de Verenice habet in chron. ann.86.* Hoc tempore, sicut Apostolicis temporibus magno in pretio erat Sudarium illud sacratissimum, quod Clementi Roman. Pont. reliquit pientissima mulier Verenice (alij corrupte vocant Veronicam) quæ neptis ex sorore Salome Magni Herodis nupsit viro nobili Amatori. Vixit aliquando in urbe Cæsarea Palestinæ. Fuit autem illa mulier, quam ex fluxu sanguinis aliquando curavit Christus. *Quæ mamaxime Dextro concinunt. adi Bulengerum adversus Casaubonum. Diatribe 3.c.109.*

50 Petrus ut Christi Vicarius Hispanias adijt. [m] Imagines Antiochia delatas [n] affert. Epenetum [o] ibi sexi firmi in Bætica reliquit Episcopum multis eum comitantibus, M. Marcello Eugenio, Apollinari Ravennate, (quem redeuntem ad Italiam consequitur Calocerus) Barnaba, Iudaque. Hinc ad Africam, [p] & Aegyptum migrat. Manet in Hispania S. Quartus. Qui obijt ann.76. 801.

Anni. Chris. | Anni. Romæ

m *Iulianus in chron. anno. 60.* S. Petrus ad Hispanias se contulit, & ut Pastor universalis oves in visit. Illas præsentia sua, doctrinaque nobilitat. *Eandem opinionem tenuit Metaphrastes, & ab eo multi recentiores desumpsere, Lipomanus, Surius, Pineda, Morales, Padilla, & Petrus de Ribadeneira se vidisse refert in Blibiotheca Vaticana epistolam D. Gregorij, quæ est 41. lib. 7. Regist. in qua scriptum invenit.* Cum B. Petrus Apostolus Hispaniam se adijsse significet. *Discutit acute Tamaius noster*, en la averiguacion de algunas memorias, *cap. 1. ubi etiam plures citantur auctores.*

n *Eant nunc impij Iconoclastæ, & novatores, nuperumque in Ecclesia Catholica inventum temerario ore oblatrēt. Ex his sanctis, ac venerandis imaginibus, quædam in hunc usque diem Madriti servatur, magnaque illius populi frequentia colitur, ab immemorabili enim traditione habetur unam ex ijsdem imaginibus esse, quas Divus Petrus Antiochia in Hispaniam detulit. Lupus de Vega facundissimus, ac disertus vates in Poematio S. Isidori Agricolæ.*

Diziendo que fue enviada
De Antiochia, en que fundada
San Pedro su silla tuuo,
I que grande tiempo estuvo
Con este nombreestimada.

Ioannes de la Puente lib. 2. c. 9. Monarch. Tamaius, fol. 88. pro Dextro. Et de antiquo in Ecclesia Chatolica imaginum sacrarum usu vide in septima Synodo. Act. 4. lib. 3. & Bellarmin. in controversijs lib. 2. c. 10. Damascenum lib. 4. de orth. fid. qui valde cum nostro convenit hisce verbis. Non ab re Apostoli vivificam Crucem, & sacras erexerant imagines, quæ cum ab initio nascentis Ecclesiæ debita semper ab orthodoxis veneratione coluntur. Nihil illis à sanctis quatuor Concilijs derogatum est. *Imo ab ipsis*

Anni. Chrif. *nascentis Ecclesiæ primordijs sacræ imagines in pretio habitæ,* Anni. Romæ
siquidem in Antiochena Synodo ab Apastolis congregata id Canone sancitum est. Ne decipiantur salvati ob idola: sed pingant ex opposito divinam, humanamque manufactam in per mixtam effigiem Dei veri, ac Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, ipsiusque servorum contra Idola, & Iudæos: neque errent in idolis, nec similis sint Iudæis. *Quæ quia valde concinunt his quæ à Dextro pro antiquo Ecclesiæ usu statuuntur, lubens exhibeo. Videndus est etiam Baronius Annal. tom. 1, anno. 57. nu. 111.*

o *Iulianus anno 60. de S. Petro Apostolo:* Firmij, vel Sexti Firmij Epenetum Episcopum reliquit. *Ab eodem Metapbraste hoc idem etiam habetur, nisi quod in eo auctore, & reliquis qui ab eo hauserunt, Firmium, non Sexifirmium scriptum. Verius tamen in Dextro, & Iuliano, à quibus ille castigandus. Nullum enim in Hispania Sirmium, sed Sexifirmium in Bætica. Plinius lib. 3. c. 1.* Dein Menoba cum fluvio. Sexifirmium cognomine Iulium. *Eundem populum Pomponius Mella Hexi vocat, alij Sex. Strabo lib. 3. Hexitanos. Athenæus Sexitaniam. Morales vult esse Motril, quod placet, renuentibus Coco, & Pineto, qui Velezmalaga suspicantur.*

p *Prædicasse D. Petrum in Africa, & ibi Numidiæ Episcopos ordinasse tradit D. Cyprianus epistol. 45. D. Gregorius epistola 75. Baronius anno 51. Metaphrastes cum nostro valde convenit 29. die Iunij:* Petrus cum Roma discessisset in Africam navigavit, & Carthaginensem erexit Ecclesiam, inde Alexandriam concessit. *Hinc etiam Nicephorus lib. 2. c. 35.* Petrus porro ad eundem modum per orbem habitabilem passim vadens Ecclesias ubique cōstituit.

L. Seneca [q] Centurio verus Christianus Senticæ [r] occumbit.

Anni. Chris. q *Non solum Cordubæ Senecarum familia, sed etiam per totam Hispaniam clara, & illustris fuit. Id plura apud auctores monumenta testatum habent, præter quæ in oppido Villalva ab Hispali novem leucis in templo maiori lapidem vidi, & antiquitati consulens exscripsi. Elegantes hasce litteras habet.* Anni. Romæ

IVNONI. REGINAE. M. CALPVRNIVS. M. F. GAL. SENECA. FABIVS. TVRPIO. SENTINATIANVS. PRIMVS. PILVS. LEGIONIS. PRIMAE. ADIVTRICIS. PROCVRATOR. PROVINCIAE. LVSITANIAE. ET. VETTONIAE. PRAEFECTVS. CLASSIS. PRAETORIAE. RAVENNATIS. EX. ARGENTEI. LIBRIS. CENTVM. D. D.

SVCCONIA. C. FILIA. RVSTICA. VXOR. EPVLO. DATO. VTRIVSQ. SEXVS. DEDICAT.

L. Senecam martyrem non invenio. Forsitam alio nomine celebratur, aut nomen oblivione deletum est.

r *Sentica Ptolemeo Vaccæorum urbs est. Hodie* Zamora, *ut placet Henrico Coco, & Floriano Campensi.*

Athanasius primus Episcopus Cæsaraugustanus [s] tota Celtiberia prædicat: & se mirabilem ibi præstat. Ipseque, & Theodorus tota Carpetania

prædi-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

prædicantes, & docentes discurrunt.

Per hæc tempora S. Athanasius Episcopus Cæsaraugustanus Græcus natione, discipulus. S. Iacobi (ex his quos in Hispania habuit) mirifice per Celtiberiam prædicat: exemplo doctrinaque populos sibi commissos in timore Dei, & fide promovet.

s *De Athanasio, & Theodoro est mentio in epistola S. Leonis Romani Pontifici* 4. Duo autem reliqui huius Apostoli comites Athanasius, & Theodorus in Hispania relicti iuxta magistri sui sepulchrum apud Compostellam tumulati iacent. *Eadem habet Heleca Cæsaraugustanus in hymno sacro.*

Laudo te nunc Athanasi sacer,
Teque præstanti Theodore cantu:
Non minus nostris Epitecte Præsul
Dignus es Odis.

Meminit etiam Beuterus lib. 1. *c.* 25 1 *Sampyrus in chron. Era* 917. *Padilla Cent.* 1. *c.* 8. *Maurus Castella in Historia D. Iacobi lib.* 2. *c.* 91.

52 S. Iscius Carteiæ [t] prope fretum prædicat: totamque oram maris interni percurrit: & Alone, [u] & Carteiæ alteri in mediterraneo mari non procul Carthagine Spartaria prædicat, 803.

Tem-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Templum columnæ Cæsaraugustæ (ubi quidam credunt partem esse Dominicæ columnæ) fideles, & frequenter undique visitant, & cum magna veneratione colunt.

t *Carteia prope fretum Gaditanum, sive Herculeum, notißima apud antiquos urbs, cuius rudera in eo tractu, ubi Algezira dicitur Punico vocabulo, visuntur. Neque est Tarifa, prout aliqui voluerunt. Multa de Carteia accuratissime scripsit Ludovicus Nonius in sua Hispania c.* 11. *Aldrete eximius Hispanicarum antiquitatum indagator lib.* 3. *c.* 3. *Originis linguæ Castellanæ, prope oppidum hodie Conil in Cætarijs ex Plinio, & T. Livio cõiectat fuisse, ubi ruinæ, quas,* lasaguas de Meca *appellant. Quid statuam, arbitrantibus, inque diversa trahentibus doctissimis viris, non habeo. De Iscio, sive Hiscio, ut alij Codices habent, fit* 15. *Maij in Martyrol. Roman. lamina plumbea quoque in Illipulitano monte effossa anno* 1595. *de eo hæc scripta habet.*

ANNO. SECVNDO. NERONIS. IMPERII. MARTII. KAL. PASSVS. FVIT. MARTYRIVM. IN. HOC. LOCO. ILLIPVLITANO. ELECTVS. AD. HVNC. EFFECTVM. SANCTVS. HISCIVS. APOSTOLI. IACOBI. DISCIPVLVS. CVM. SVIS. DISCIPVLIS. TVRILLO. PANVCIO. MARONIO. CENTVLIO. PER. MEDIVM. IGNEM. IN. QVO. VIVI. AMBVSTI. FVERVNT.

u *Alone*

Anni. Chris. u *Alone: Pomponio, & Ptolemæo Regni Valentiæ oppidum, quod Clusius Alicante hodie esse vult. De Carteia prope Carthaginem Spartariam, ambigo. Est hodie oppidum Cartaia, sed longe ab eo tractu dissitum extra freti Gaditani fauces non procul à Lepia.* Anni. Romæ

Floret Cēturio Malacitanus:[x] quem S. Iacobus ibi tinxit.

x *In C. Ioan. Pin. & Vercell.* Centulius *scriptum. Idem in C. Archiepisc. Hispal. sed in C. Eccles. Hispal.* Centurio est, *quam lectionem amplectimur. De S. Cornelio Centurione optime suo more facundissimus vir Martinus de Roa è Societate Iesu in sua Malaca c. 9. Qui Dextrum illustrat, & egregie tuetur.*

S. Torquatus[y] domo Roma P. Nonij Asprenatis[z] F. V. C. Acci, Malacæ, & usque ad fauces freti prædicasse dicitur.

y *De S. Torquato & socijs Martyrol. Rom. 15. Maij. Vincentius in Speculo lib. 8. c. 6. Thesaurus concionatorum to. 2. Flos sanctorum Hisp. & Breviarium Tolet. ubi sacer hymnus. Padilla Cent. 1. c. 17.*

z P. Nonij Aspernatis F. V. C.) *Emendavi* P. Nonij Asprenatis V. C. F. *Id est: Publij Nonij Asprenatis viri consularis filius. Merito Dexter illis notis, priscorum more, familiam consularem notat. Fuit enim Asprenatum familia consularis, & clarissima: nam Lucius Nonius Asprenas consulatum gessit cum Caio Caligula anno ab urbe condita 792. Christi 40. Dio. Hoc anno, & Tacit. lib. 1. Annal. alius etiam L. Nonius Asprenas Consulatum administravit anno Christi 96. Cum M. Arricino Clemente. Torquatique nomine usos refert Tranquillus in Augusto cap. 42. Plinius lib. 30. cap. 7.*

Sanctus

Anni. Chris. *Sanctus noster Torquatus, ut Dextro placet, primi illius Consulis fuit filius.* Anni. Romæ

S. Martialis, [a] Lemovicensium Cadurcorum, & Tolosatium Apostolus Hispanias adijt, & prædicando fideles invisit.

a *De eo in Martyrol. Rom. 30. Iunij, & hac die Beda, Vsuardus, & alij. Baronius in notis ad Martyrol. fuse. Iulianus quoque in chronico. Vbi Lucium Martialem vocat.*

Indaletius [b] Vrci, Illiberi, [c] Carhagine Spartaria, [d] & Eliocrotæ [e] prædicās in illis partibus celeberrimus habetur. Quem Clarus, & Olerus Diaconus comitantur. Qui Diaconus cum multis Clericis prope Carthaginem Spartariam, non procul à portu civitatis in mare crudeliter detruduntur.

b *Indaletius aliorum septem socius celebralur 15. Maij. Vrci à Ptolemæo vocatur Vrce. In antiquis Plinij Codicibus Murci. Nomen retinere putat doctissimus Ferdinandus Pincianus, esseque nunc* Murcia, *quod Marcus Maximus etiam asserit.*

c *Aliàs Eliberi, non tamen extat. Ruinæ non procul ab inclyta urbe Granata adhuc perseverant cum nomine proximis montibus impertito:* la sierra de Elvira: *est etiam in ea urbe porta, quæ nomen retinet,* puerta de Elvira.

d *Hæc est de qua Silius Italicus:*

Dat

Anni. Chris. — Anni. Romæ

Dat Carthago viros Teucro fundata vetusto.

Hodie parum inflexo nomine Cartagena *urbs olim à Gothis vastata, quæ quāvis parentum memoria sedem Episcopalem recuperavit, non tame entiquum decorem, valde enim ab illa antiqua magnitudine; & celeberrimi portus frequentatione decidit.*

e *Restituo* Eliocrotæ *ex Anton. Itinerario: ibi. XX. M. P. à Carthagine Spartaria Eliocrotam collocat. Clusius* Lorca *esse hodie vult.*

Euphrasius Iliturgi [e] non procul Carthagine Spartaria, Hispaniæ populis, qui dicuntur Contestani, ad urbem Assotam, [f] totoque agro Carthaginensi prædicans ferventer discurrit.

e *Pineda Franciscanus in Monarchia agens de M. Helvio a Gadibus redeunte putat: Illiturgim esse* Vtrera. *Sed illum toto cœlo errare convincimus ex Morale in Hispaniæ antiquitatibus in eo libelo, quē de Vtriculæ nostræ antiquitate ad Excellentissimum simul, & doctissimum Ducem de Alcala, scripsimus. Est enim* Anduxar el viejo *in conventu Cordubensi olim à Geographis descripta, ibiq; etiam saxa testantur.*

f *Ptolemæo* Asso in Bastetanis, Ossca *Moletio in suaGeographia Ptolemæi. In eo tractu oppidulum est vulgo* Val Assoto *prope Libysossam hodie Lezuza. Assotanæ reipublicæ est priscus Lapis apud Gruterum pag.* 174.

L. AEMILIVS. M. F. M. NEP. RECTVS. DOMO. ROMA. QVI. ET. NARN. ET. CICELLITANVS. ET. ASSOTANVS. ET. BASTETANVS. ET. ARGIVVS, &c. PATRONVS. REIPVB. ASSOTANAE.

Anni. Chris. Anni. Romæ

Thesiphon in Bætica, [g] Vrbe Virgilia, [h] Bastæ, Oscæ [i] in alisq; urbibus prima iacit religionis Christianæ fundamenta.

g *An* in Bætica urbe : *coniunctim scribendum? certè in concilio Arelatensi Volusiano, & Aniano Coss. anno Christi 314. in subscriptionibus lego*, ex provincia Hispaniæ urbe Bætica Sabinus Presbyter. *Itaque Sabinus, qui illi Concilio interfuit ex urbe Bæte erat. Quæ Bætis quarto loco Coloniæ dignitate Romanorum tempore perhibetur à Ioanne Pontano in Monarchiæ concordia lib.3. c.9. Nos laxiori calamo alibi de ea. De S. Thesiphonte Anonymus in Historia translationis S. Iacobi in Bibliotheca Floriacensi hæc habet.* Vnde factum est, ut prudentissimum, omnique militia spirituali instructum eligerent Cthesiphontem sanctissimũ, quem ordinaverunt Episcopum adiunctis sibi Coepiscopis socijs, in hoc opere satis strenuissimis,

Retenta illa lectione, Virgiliæ *scribendum. Sed nihil muto. De Virgiliensibus Plinius lib.3. c.1. Morales de rebus Hispaniæ optime meritus* Varcile *hodie dici, ad Tagumque esse afrmat, adstipulanturque veteres ibi inscriptiones.*

h *Vnde* Bastitani *populi*, & Bastetania *provincia. Alij* Batestaniam *scribunt. Hodie* Baça, *non in celebris urbs.*

i *Fuit & in Bætica alia Osca apud Ptolemæum, quæ hæc est. Guescarque hodie vocatur. Plinius etiam in Bastetania locat lib.3.c.3. & prope Illurconem.*

57 Horum S. Iacobi discipulorum nonnulli sub iudice Haloto, [l] Neronis iudice (dum ad Consilium Illiberi conveniunt) [m] flammis exusti, [n] spoliatis suis 808.

suo-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

ſuorumque bonis omnibus generoſe morientes pro Chriſti fide coronati ſunt.

S. Athanaſius S. Iacobi diſcipulus, & comes, primus Epiſcopus Cæſarauguſtanus plenus dierum, & bonorum operum prope Cæſarauguſtá in pace quieſcit. Prope magiſtrum ſepelitur, & colitur Kal. Nob.

l Iudice) *Vltimo loco vacat. Halotũ cum ſpiritu apud Tranquillum invenio. Fuit unus ex maleficentiſsimis Neronis emiſſarijs, pincerna quoque, qui veneno Tiberium necavit. De quo Suetonius in Tiberio c.44.* Quidam, *inquit*, tradunt epulanti in arce cum Sacerdotibus, per Halotum Spadonem prægustatorem, &c. *Et in Galba c.15.* De poſcente Senatu ſupplicium Haloti, & Tigellini ſolos ex omnibus Neronis emiſſarijs, vel maleficentiſsimos in incolumes præſtitit. Atque inſuper Halotum procuratione ampliſsima ornavit.

m *Stabiliendæ forſitam ſuæ prædicationis cauſa convenire illuc deſtinarunt, ſed martyrio intercepti ſunt. Martyrij locus hodie populorum religione colitur.*

n *Quam pulcra poſt tot ſæculorum volumina veritas prodijt in ſua lumina victrix! Anno 1591. eorum ſacri cineres oſſaque ſemiuſtulata in ipſis martyriorum cavis fornacibus, ac uſtrinis à Patricio Sacerdote tunc contecta, cum plumbi tabulis literatis, quæ eorum nomina, martyriumque continent, ſumma Numinis providentia reperta ſunt, Domino Petro Caſtrio Archiepiſcopo Granatenſi Patrono heu! quondam meo, ſub Illipulitani montis clivo, non procul à Granata. Locus ille vulgo vallis paradiſi dictus. Vidi ego ſacra illa*

Anni. Chris. *spellæa adhuc flammarum vestigijs nigricantia, priscamque antiquitatem redolentia, simulque sanctorum horum martyrum lipsana vitreis thecis inclusa reverenter exosculatus sum. Inibi etiam reperti sunt libri plumbei literis Arabicis minutissime exarati ad doctrinam Christi, ut fertur, spectantes. Liber etiam alter plumbeus ignotissimis Characteribus, & ut Apuleianis verbis utar, ignorabiliter literatus. Quæ omnia, diligentissima inquisitione prius in instituta, habitaq; suffraganeorum Episcoporum peculiari synodo, decreto suo stabilivit, probavit, populisque veneratione colenda exhibuit D. Petrus Castrius anno 1600. in super templum in eodem clivo Illipulitano cum honestissimo Canonicorum Collegio, ac iuvenum literario ludo magno sumptu, sua pecunia erigendum curavit. Dicavitque anno 1610. Auxit, locupletavitque cum iam esset Archiepiscopus Hispalens. Eoque corpus suum ab Hispali, ubi decessit, transferendum, sepeliendumque ultimo vitæ suæ elogio iussit. Funerisque sui curatores exequenda curarunt omnia hoc anno 1624. cum hæc scriberem. Manibus illustrissimi senis, an Herois dicam? hæc data sunto, cuius memoriam lachrymabundus veneror, ipsaque suo iure stipendiarias lachrymas reposcit, quibus mihi quotidie maior est, crescitque ad gemitum.* Auni. Romæ

Multi in Hispania prima persecutione Neronis, o quæ hic ab anno 57. cœpit, Hispali, Illiturgi, in Lusitania, Tarracone, Cæsaraugustæ, in Bætica, & Carpetania, bonis suis omnibus privati atrociter puniuntur.

o *Prima Ecclesiæ persecutio facta est imperante Nerone anno Christi 66. sed hæc Romæ: antea iam in provincijs cœperat, ut Tacitus innuit lib. 15. Annal.* Represaque, *inquit,* impre-

Anni. Chris. Anni. Romæ

impræsens exitiabilis superstitio rursus erumpebat. *Homo paganus, ac iuratus Christiani nominis hostis veram pietatem exitiabilem supestitionem infami nomine appellat. De persecutione Neronis scribit noster Orosius lib. 7 cap. 26. & 27. Sed ut prima provinciarum in Occidente Hispania fidem Christi amplexa per omnes suos terminos dilatavit, ita etiam in martyrum uberrima segete Christo redenda, primas tulit. Hæc, ut & omnia quæ in Dextro, verissima, tum antiquis monumentis, tum auctorum fide, ipsi etiam Christianitatis Hispanicæ persecutores impijssimo Neroni palpum obtrudentes memoriæ mandarunt. Lapis nunc clamat.*

NERONI. CL. CAESARI. AVG. PONTIF. MAX. OB. PROVIN. LATRONIBVS. ET. HIS. QVI. NOVAM. GENERI. HVMANO. SVPERSTITIONEM. INCVLCAR. PVRGATAM.

Quod illustre testimonium Princeps Ecclesiasticæ Historiæ Baronius in Annal. tom. 1. anno 69. num. 47. merito extollit hisce verbis. Potes ex his, lector, probe conijcere, fuisse Hispaniarum Ecclesiam (Nam in Hispania hæc inscriptio reperta est) his temporibus florentissimam: dum tanquam ingens quoddam ab impijs æstimatum est collatum à Nerone beneficium, quod Christianis eam provinciam expurgasset.

Eodem tempore cum convenissent in Cherronensi urbe prope Valentiam in Hispania Concilij causa Sancti Pōtifices, discipuli quoque S. Iacobi Apostoli,

Anni. Chris. | Anni. Romæ

toli, Basilius Carthaginis Spartariæ discipulus eius primus, Eugenius Valentinus, Pius Hispalensis, Agathodorus Tarraconensis, Elpidius Toletanus, Aetherius Barcinonensis, Capito Lucēsis, Ephrem Asturicensis, Nestor Palentinus, Arcadius Iuliobrigensis, sub eodem Iudice bonis spoliati, necati sunt.

p *Monuimus iam Martirol. Roman. & Menol. Græcorum 4. Martij, ubi de his martyribus agitur, pro Cherroneso, Chersonesum habere, eundemque populum esse: doceor etiam à Diodoro Siculo fuisse in Hispania aliam Cherronesum lib. 6. Bibliothecæ agens de Phœnicibus*: Multis deinde opibus coactis extra colūnas Herculis Oceanum ingressi in Cherroneso Europæ littoris columnis propinquo condidere urbem, quam Gadiram dixerunt. *Quod quia à diligentissimo Ortelio prætermissum, lubens moneo, quanquam non urbs, sed insula hæc sit ubi hodie Cadiz.*

Augusto Tiberius, Tiberio Caius, [q] Caio Claudius, Claudio Nero successit.

q *Reponendum est ita*: Augusto Tiberius, Tiberio Caius, Caio Claudius, Claudio Nero. *Ex Suetonio, Tacito, Eutropio, Zonara, & passim historiæ Augustæ scriptoribus.*

Terræmotus Romæ [r] vehemens, & solis secuta defectio.

r *Pridie Kalendas Maias Vipsanio, & Fonteio Consulibus, signanter Tacitus, lib. 14. Annal. Plinius lib. 2. c. 70. Meminit quoq; Suet. in Neron.*

Vive-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Vivebat S. Luparia Bætica [f] filia Gallicienſis alterius Lupariæ.

f *Duas Luparias pietate nobiles fœminas, etiam Iulianus Petri conſtituit, alteram in Gallæcia, alteram in Bætica, de Gallicienſi:* Claudia Luparia credit poſt aliqua miracula, & Apoſtoli devotiſsima fuit. *Anonymus etiam in hiſtoria translationis D. Iacobi ex Blibiotheca Floriacenſi:* Degebat eo loci, in extremis videlicet Gallæciæ finibus, Gentilis, & nobilis matrona, quæ erat multæ familiæ, & ampliſsimi fundi poſſeſſor, & Domina, & ſuperbo vocabatur nomine, nam Luparia vocabatur. *De Luparia Bætica apud Iulianum lego:* Fuit Claudia Luparia uxor Agathopi, & duo portus erãt Claudiæ Lupariæ ad Accim in Bætica degentis. *In eadem Bibliotheca Floriacenſi ex vetuſtiſsimo Eccleſiæ Lugdunenſis Martyrologio valde hæc firmantur: illic cum de ſanctis Martyribus Theſiphonte, Torquato, & cæteris ad urbem Accim per gentibus hæc ait:* Ad quod miraculum cæteri territi, & cuiuſdam magnæ Senatricis Lupariæ, quæ divinitus inſpirata, eos benigne ſuſcipiens credidit. *De Agathopo eſt, ni fallor, Romæ in tabula marmorea monumentum, ubi ſcriptum. T. AELIVS AGATHOPVS. & lapis alter Barcinone.*

AGATHOPVS. LIB. L. PEDANIVS.
CLEMENS. IN. MEMORIAM. L.
PEDANI. EVPHRONIS, &c.

Eſt in agro noſtro Vtriculano Caſtellum iam antiquitate ruinoſum Lupariæ nomine inſignitum, ad quod noſtri illuſtrẽ ab Arabibus victoriam reportarunt ubi 17. vexilla recepta ſunt, fuſis, fugatiſque hoſtibus. Antonius Nebriſenſis dec. 2. lib. 2. c. 9.

Martia-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Marcialis eppigrammate 7. & 8.[t] martyres in Crucem actos vocat Laureolos,[u] Teodolos,[x] Dædalos volantes, &[y] Icaros.

t *Variant Codices: nam impreßi:* Furculos, & Dædalos volantes: *Pinedæ:* Aureolos, & Teodolos votantes, & Icaros: *Archiepiscopi Hispalensis.* Aureolos, & Theodulos, Dædalos volantes, & Icaros. *Vitiatam lectionem Apolline coniectore indigere quis ambigat? à me tamen verissimilior lectio statuta est. Epigrammata ipsa Martialis, quæ sunt in Amphitheatro, subijciam.*

Pœna Lauoreoli.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
 Asſiduam nimio pectore pavit avem;
Nuda Caledonio sic viscera prebuit urso
 Non falsa pendens in Cruce Laureolus.
Vivebant Laceri, membris stilantibus, artus,
 Inque omni nusquam corpore corpus erat.
Denique supplicium dederat necis ille paternæ,
 Vel domini iugulum foderat ense nocens.
Templa vel arcano demens spoliaverat auro:
 Subdiderat sævas, vel tibi Roma faces.
Vicerat antiquæ sceleratus crimina famæ;
 In quo quæ fuerat fabula, pœna fuit.

De Dædalo.

Dædale Lucano cum sic lacereris ab urso,
 Quam cuperes pennas nunc habuisse tuas.

At

Anni. Chris. *At ubi voces illæ: Theodolos, & Icaros? an mutila Epigrammata hæc? lubet suspicari. Nec novum hoc, aut insuetum in melioris notæ auctoribus, multa enim citantur à Varrone, Festo, Nonio, & Charisio, ex plauti comœdijs, quæ nunc extant, quæ tamen in eis nusquam comparent, Vide Taubmanum ad Plauti commentaria.* Anni. Romæ

u *Fuit Laureolus latro sceleratissimus, eoque nomine in crucem sublatus, & à feris vivus devoratus: quæ fabula ad vivum oliquoties Romæ repræsentata. De quo nos latius alibi.*

x Teodolos.) *An quod inanes Deos abnegarent, & se unius, veri, summique Dei servos interrogati profiterentur, ob irrisionem Theoduli voce Græca Christiani dicti? minus probo. Et sine spiritu hanc vocem scribendam duxi, &* Teodolos *voce cõficta à Tæda, & olendo, quasi Tædolos quẽadmodũ semaxij, vel semasij & sarmẽtitij ab irrisoribus ethnicis pij Christiani ignominiæ causa notabãtur: Quod ad stipitem dimidij assis revincti sarmentis circumiectis amburerentur. Adi si lubet Rhodigin. lib. 10. c. 9. lect. antiquarũ. Hodie etiã suspectos in fide Catholica,* chamuscados, *vel quod rogum olent dicimus. Consimiles enim Ecclesiæ perduelliones à Quæsitoribus fidei flammis damnantur. Ita etiam illi ethnici Christianos* Teodolos *quasi tædam olentes probrose nuncupabant, quia pro tædis cum dies deficeret, in nocturni luminis usum Christianis ardentibus nimis crudeliter abutebantur. Id testatum Christianorum hostis, non tamen humanitatis expers, Cornelius Tacitus lib. 15. Annal. reliquit.* Pereuntibus, *inquit,* addita sunt ludibria, ut ferarum tergis contecti laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi: atque ubi dies defecisset, in usum nocturni luminis urerentur. *De tæda expresse Iuvenalis Sat. 1.*

Pone Tigellinum: Thæda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant.

Anni. Chris. *Quod etiam Seneca haud obscure epistola* 14. *significat*: Ad actum per medium hominem, qui per os emergat, stipitem, & tunicam alimentis ignium illitam, & intextã. *Martyrologium Romanum* 24. *Iunij fere eadem*: Romæ commemoratio Sanctorum plurimorum martyrum, qui sub Nerone Imperatore de urbis incendio per calumniam accusati diverso mortis genere iussi sunt ab ipso sævissime interfici: quorum alij ferarum tergis contecti laniatibus canum expositi sunt, alij crucibus affixi, alijque incendio traditi, ut ubi dies defecisset, in usum nocturni luminis deservirent. Erant hi omnes Apostolorum discipuli, &c. *Vides Christianos quasi Tædas stipitibus infixos, & tunicis molestis indutos concremari, additis igneis alimentis: ergo à Tæda, & olendo Tædodoli, sive Teodoli ludibrio nuncupati? similes quoque voces confingere eo ipso ævo haud inusitatum fuit. Plinium produco testem lib.* 2. *epistola ad Maximum. De ijs, qui mercede conducti opera recitantium oratorum, vel poetarum, etiam nolentes laudabant, qui ob id Laudiceni, ac Sophoclæi dicti sunt. Plinium audi*: Convenitur à conductis, & redemptis in media basilica, ubi tam palam sportulæ, quam in triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede transitur. Inde iam non in urbane Sophoclæi vocantur. Iisdem impositum est: Laudiceni. Et tamen crescit in dies fœditas utraque lingua notata. *Vrbanitas hæc, vel potius ludibrium in Christianos irrepsit: sic enim D. Cyprianus, Coprianus ab impijs audivit, copria enim scurram significat. Lactantius Firmianus lib.* 5. *c.* 2. *Mutios etiam dictos, quorum manus cremabantur Iulianus in chronico affirmat. Nec novum hoc inventum, nam apud Plautum Molosicos, Pistorienses, Turdetanos, Fiscedulenses invenias, ita etiam apud Tranquillum, Claudius Tiberius Nero, Caldius Biberius Mero dictus est.* Anni. Romæ

y *Inter acerbissima tormenta, quibus Christiani morti simul*

&

& ludibrio addicebantur Dædali, vel Icari volantium pœna addita: Pegmate id, aut Petauro, vel alio machinamento effectum, quibus, ut velociores volatus exprimerent, iaciebantur. vel pennis insertis, ut sic Dædali viderentur, aut Icari. De ijs Claudianus.

Vel qui more avium sese iaculantur in auras.

Cum vero id in Anphitheatro per actum sit, mox ut miseri præcipites decidebant, à feris lacerabantur. Hinc Martialis.

Dædale Lucano cum sic lacereris ab urso,
Quam cuperes pennas nunc habuisse tuas.

Exhibuit inter alia hoc spectaculi genus sceleratissimus Nero, de quo Tranquillus lib. 6. c. 12. Inter Pyrricarum argu-gumenta taurus Pasiphaen ligneo iuvencæ simulacro abditam inijt, ut multi spectantium crediderunt. Icarus primo statim conatu iuxta cubiculum eius decidit, ipsumque cruore respersit. *Vide Mathæum Raderum ad hoc Marcialis Epigramma.*

Regulus conversus in Gallæcia z sancte agit in luco.

z *Hunc vocari. L. Venenium Elutianum Iulianus Petri in chron. Auctor mihi est.* Luparia, *inquit*, fœmina primaria: quæ S. Iacobum audierat viventem, missit discipulos eius ad L. Venenium Elutianum, qui tunc erat Cohortis Tribunus, & aliquando Luci Augusti degebat, is erat huius regionis Princeps, & Patronus. *Hæc tibi, tiro, dicta tolle memor. ut cum in antiquis Hispaniæ Breviarijs, vel martyrum, sanctorũq; memorijs, alicuius Regis, vel Reguli Romanorũ tẽpore in aliqua provincia, vel urbe legeris memoriã intelligas, Principes, & patronos ita appellatos: quia eorum clientelam, & Patrocinium in se recipiebant, veluti*

Anni Chris. *L.Venenius Elutianus, & alibi. C.Atilius Regulus: qui honor etiam fœminis impertitus, ut videbimus in Nummia Varia Vestiniorum patrona in Carpetania. De nostro Regulo agunt antiqua Gallæciæ breviaria, & Vincentius, lib.8.c.7. Padilla Cent.1.c.13.* Anni Romæ

61 Nero[a] matrem suam Agrippinam, & sororem patris necat. 812.

a *Mense Martio, festis quinquatriorum. Tacitus lib.14. Annal.Eusebius in chron. hoc anno.Idatius.*

63 Barnabas in Cypro,[b] & Iacobus minor[c] Hierosolymis occisi. 814.

b *De Barnabæ Martyrio nil se invenisse ingenue fatetur Baronius ano 51. num.54. Vide tamen eundem in Martyrol.* 815.
64 *Rom.11.Iunij.Euseb.lib.2.c.1.Gaulter.in chron.*

c *Egesippus lib.5.excidij Hierosol. Eusebius in hist.lib.2. c.22.& in chron. Hoc anno. Hieronym. descript. Eccles. in Iacobo.Idacius in chron.lib.1.*

Ante mēsam Neronis fulmē[d] cecidit.

Epenetus cum multum, diuque in Hispania laborasset, tandem fine beato in urbe sua quievit. Dubium an martyr.

d *Tacit.14.Annal.Eusebius in chrou.Idac.lib.1.*

L.Annæus Seneca Cordubensis Hispanus, missis ultro citroque ad S.Paulum literis, de Christiana re bene sentit. Factus Christianus[e] ocultus eius

Anni. Chris. Anni. Romæ

eius fuisse discipulus creditur, dulciterque scribit ad Paulum in Hispania morantem.

e *Ita D. Hieronymus existimat ex vltro citroque missis epistolis. Negat D. Augustinus Christianum fuisse. Literarum commertium Senecæ cum Paulo omnes docti fatentur, ex S. Lino in libro de Paß. Pauli, & D. Hieronym. in Catal. in Seneca D. Augustino epist. 53. ad Macedon. Martin. Anton. Delrio Prolegon. in Senecam lib. 2. Lipsio in Senec. vita c. 10. nostri historici etiam paßim tenent.*

S. Paulus ad Hispanias veniens [f] secum fert Philemonem Thimotheum aliosque discipulos. Lybisosæ [g] laminijsque urbibus Provinciæ Arenatium prædicat. Philippum cognomento Philotheum [h] Probum, Xantippamq; eius uxorem [i] ad fidem convertit. Presbyteros ibi relinquit.

f *Aperta Dextro suffragia præstant tam Græci, quam Latini melioris notæ Patres Hyppollitus Martyr de 72. discipulis. Athanasius ad Dracontium. Hieronymus in Isaiam 11. & in Amos 5. Sophronius de Natàl Apostol. Cyrillus Cathechesi 17. Epiphanius hæresi 27. Chrysostomus epistol. ad Hebræos, & homil. 7. de laudibus Pauli, & homil. 76. in Matth. Isidorus de vita & obitu Patrum in Paulo. Martyrol. Rom. 11. Kal. April. & quamvis Gelasius Pontifex evertere hanc sententiam videatur, à nostris historicis multis in locis factũ satis, Baronio quoque in notis ad Martyrol. ea die, & in Annalibus tom. 1. anno 61. Eandem opinionem conceptis verbis*

tenet

Anni. Chris. *tenet Iulianus in chron. anno 63. Lucas Tudensis lib. 1. multis etiam argumentis convincit Morales lib. 9. c. 11. Padill. Cent. 1. cap. 23.* Anni. Romæ

g Libiſoca) *Libiſoca etiam apud Ptholemæum. Vera ſcribendi ratio ex priſcis lapidibus Lybiſoſa eſt, & ita etiam in Plinio lib. 3. c. 1. Hodie vocatur* Lezuza *corrupto nomine, ita Petrus de Medina, & Morales aſſerunt. De provincia Arenatum eſt inſcriptio veteris lapidis apud Lipſium Panegir. Traian. & Moralem lib. 9. c. 55. At quia in Archiep. Hiſpal. & Ioan. Pined. Codicibus.* Laminijs urbibus *ſcriptum inveni, ita reponendum cenſui. Tractus is hodie vocatur.* Campo de Montiel, *ut doctioribus placet.*

h *Hunc locum illuſtrat egregia Helecæ Cæſarauguſtani Epiſcopi additio.* Memoria celebris habetur in Gallia, & in Hiſpania S. Philippi, quem præmiſsit S. Clemens ante Eugenium in Hiſpanias, & Gallias: venit Rothomagum cum Leone Epiſcopo Rothomagēſi, poſtea vero Vaſconenſi, & Gervaſio: prædicat in Gallia, & Cantabria Vaſconibus, & per Hiſpaniam. Dictus eſt cognomento Philotheus, qui provinciam Arenatum ſub Nerone ethnicus in Hiſpania gubernavit. *Michael Syncellus ſive auctor vitæ Dionyſij.* Philippus cognomento Philotheus, quem Laminij in Hiſpania converterat S. Paulus, eiuſque reditum Romam comitatus eſt, à S. Clemente Papa Legatus Sedis Apoſtolicæ mittitur in Hiſpaniam.

i *Metephraſtes ab Aecumenio, & Theodolo. Morales lib. 9. c. 11. qui pro multis tibi ſit. Padilla Cent. 1. c. 23. Nec Iulianus Petri oblitus eſt in chronico anno* 105. Sanctus Probus diſcipulus ſancti Pauli, maritus ſanctæ Xantippæ Laminitanæ comitatus Paulum: ex Hiſpania Romam venit, & comes ſancti Marcelli Eugenij venit iterum in Hiſpanias: inde venit Italiam. fit Epiſcopus Ravennas.

Hoc

Hoc anno martyr fit in Pace Augusta urbe Hispaniæ ad [l] Anam fluvium apposita, ubi præclare.*

l *Quis? non uno modo clausula hæc corrupta, ac mutila videtur. Censueram cum sequenti coniungendam. Vetant manuscripti Codices. Nec de S. Probo loquitur, Xantippæ marito, is multo post martyrium passus. Verba item aliquid negotij facessunt. Nam* Anam fluvium appositum urbi præclaræ ait. *Imo urbs ipsi fluvio apposita. Hoc ab arte, & ex hominum ingenio, illud à natura fixum, & immutabile sæpius. Repetit iterum urbe, & urbi. In Cod. Pinedæ ubi scriptum: tenebræ sunt, quas aliquis Phæbus illustrabit, & conclamato loco medicinam adferet. Nos manus nostras continemus, ne maius infligatur vulnus. Tantum Tò appositum: in apposita mutamus, & cum Cod. Pined. & ubi scripsimus, pro urbi.*

S. Paulus [m] Narbonensis Episcopus, qui cum Paulo Apostolo venit in Hispaniam, ibidem prædicat.

m *Hic est ille Sergius Paulus Proconsul, quem D. Paulus Apostolus baptizavit Act. 13. de quo agitur in Martyrol. Roma. 22. Martij meminitque Prudencius in Peristephano hymno 4.*

Surget & Paulo speciosa Narbo.

Meminere etiam Gregor. Turon. lib. 1. c. 30. Petrus Cluniac. epist. 2. lib. 1. Gaulterius in chron.

C. Op-

Anni. Chris. 66 C. Oppius [n] filius S. Centurionis (qui post multa tempora iam senio confectus carus fuit Imperatori Hadriano) in Hispania Christianus virtutis opinione claret. Anni. Romæ 817.

n *Lapis in Piceno apud Grutterum pag. 446. forsitam huic convenit.*

C. OPPIO. C. FILIO. VEL. SABINO.
IVLIO. NEPOTI. VIBIO. SOLEM-
NI. SEVERO.
COS.
ADLECTO. A. SACRATISSIMO.
IMP. HADRIANO. AVG. INTER.
TRIBVNICIOS. PR. PEREGRIN.
CANDIDATO. AVG. LEG. PROV.
BAETICAE. CVRATORI. VIAE.
CLODIAE. ANNIAE. CASIAE. CI-
MINAE. TRIVM. TRAIANARVM.
ET. AMERINAE. LEG. LEG. XI. CL.
P. F. LEG. AVG. PR. PR. PROVINC.
LVSITANIAE. PROCON. PRO-
VINC. BAETICAE. PATRONO.
COL. LEONAS. LIB.

Convenit tamen Martirologij monumentum 4. die oct. & ea quæ docte. De eo persequitur. Martinus de Roa in sua Malaca, c. 10. & c. 11. ubi Baronij, & aliorum opiniones diluit.

Sanctæ

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Sanctæ fœminæ virgines Basilissa, & Anastasia [o] Hispanæ ex urbe Setabi [p] in Edetanis secutæ sunt sanctũ Apostolum Paulum: cuius, & Petri corpora curantes [q] à Nerone Cæsare huius rei gratia præclaram coronam obtinent.

S. Iacobi, cæterorumque eius discipulorum vitas scripsit Torquatus S. Discipulus Iacobi, post quos etiam passus est.

o *Eadem fere, quæ Dexter in Martyrol. Rom. 15. April. fusius eadem die in Græcorum Menologio.*

p *Hodie Xativa de qua Ptolemæus, & Plinius lib. 3. c. 3. Silius quoque Italicus lib. 3.*

Sedentana cohors, quam salo rigentibus undis,
Atque altrix celsa mittebat Setabis arce:
Setabis, & telas Arabum spreuisse superbas,
Et Pelusiaco filum componere lino.

q *Post eorum exactum Romæ Martyrium. Ideo* curandi *verbb usus, quod ad cadaverum curationem refertur. Sueton. in Nerone.* Aquam simul & ligna conferri curando cadaveri. *Inde etiam funerum curatores, qui funus elocabant.*

S. Crispinus Episcopus [r] Astigitanus in Bætica sub Halato patitur.

r *Martyrol. Rom. 19. Novem. Vsuardus & alij ea die: eius res gestæ in hymno Breviarij Toletani continentur, meminit quoque Petrus in Catal. lib. 10. c. 48: hoc anno 1624. in Eccle-*

Anni. Chrif. *sia Hispalensi sub duplicis officio eius festum celebrare auspicati sumus.* Anni. Romæ

Nec multo post Vticæ [f] in Bætica Maximus D. Iacobi discipulus in Hispania cum socijs Casto, & Magno [t] patitur.

f *Vticam in Bætica fuisse Apianus est auctor, Fuit etiã Sedes Episcopalis, & in Concilijs Hispaniæ lego Potentinum, & Leopardum eius Episcopos. Morales lib.7. cap.50. Qui quamvis in Bætica hanc urbem fuisse affirmet, quo tamen conventu non aperit: at inter Cordubam, & Castulonem fuisse, ex antiquis itinerarijs Antonini Elicio, in quibus ita scriptum.*

Alio itinere à Corduba Castulonem.

Epora.	M. P.
Vtia.	M. P.
Castulonem.	M. P.

Vbi tamen Vtia scriptum Vticam alij Codices habent iuxtaque Eporam, quæ Montoro *nunc dicitur constituunt. Falliturque Ioann. Loaisa in notis ad Concilium 13. Toletanum, qui uticam Africanam putat, unde illi Episcopi ad Concilium illud Toletanum ventitarant.*

t *De eis agitur 4. Septembris prætermisso ibi passionis loco.*

In Hispania urbe Castulone [u] ad fluvium * Tagum [x] illam urbem præter fluentem in aditu Bæticæ Sancti martyres pro Christi nomine occisi [y] Marcus, & Hadria.

Anni. Chris. u *Castulo Punicis bellis urbs notissima de qua Silius Italicus lib.3.* Anni. Romæ

Fulget præcipuis Parnasia Castulo signis.

*Ab ea Imilce Annibalis uxor Livius lib.*24. Castulo, *inquit*, urbs Hispaniæ nobilis, & valida adeo coniucta Pœnis, ut uxor inde Hannibalis esset. *Silius item.*

At contra Cyrræi sanguis Imilce
Castalij, cui materno de nomine dicta.
Castulo Phæbæi servant cognomina vatis.

x *Hanc urbem Castulonem ad pauperculas casas hodie redactam* Caslona la vieja *indigetamus, à qua procul Tagus fluvius, imo propior Bætis. Vnde vel alium Tagum constituamus necesse est, vel mendum in scriptura suspicemur: proque Tago Tygum, vel Tugium, ut alij Codices Plinij hobent, substituamus, ibi enim saltus Tigensis, vel Tugiensis. Plinium audi:* Bætis in Tarraconensis provinciæ, non ut aliqui dixere Mentesa oppido, sed Tygensi ex ories saltu. *Qui locus Castuloni proximior indeque nomen hausisse hunc fluvium suspicamur, qui in nostro corrupte Tagus dicitur.*

y *Beda in Martyrol.*23.*Octobris, & Marieta lib.*2.*c.*34.

Persius Volaterranus Poeta [z] satyriricus annorum 29. moritur.

z *Euseb. in chron. & Idacius.*

Thermæ à Nerone ædificatæ [a] ab illo Neronianæ dictæ.

a *Eusebius, & Casiodorus in chron.*

Anni. Chrif. | Anni. Romæ

Nero Romæ Citharistã agens [b] omnes superat.

M. Annæus Lucanus excisa vena in balneo perijt.

b *Sueton. in Nerone. Euseb. in chron.*

Helena Adiabenorum Regina Christiana [c] floret Hierosolymis: prædicatione Apostolorum conversa: ex annalibus Hierosolymitanis.

c *Orosius cum nostro convenit lib. 7. c. 6. Ado in chronico. Iulianus anno* 44. Hoc anno, *inquit*, baptizatur Helena Regina Adiabenorum, & Baccates (*lege Izates*) filius eius Rex prædicatione Pontificis Ananiæ Damascenorum, qui S. Paulum Baptizavit. *Baronius in Annal. tom. 1. anno* 44. *& Spondanus assentiuntur. Licet Iosephus suæ gentis studiosus ad iudaismum conversam cum Izate filio contendat, quem Iosephus Scaliger parum Catholicæ veritatis amator, sequitur, vivia varam.*

S. Fronto Petragoricas petit [d] frater Frontonis [e] Consulis.

d S. Fronto Pytagoricus.) *In C. Archiepisc.* Petragoricus. *In Ioannis Pinedæ*: Petragoricas petit. *Quam lectionem retinuimus, ut pote vero consonam. Nam S. Fronto Petragoricis prædicavit. Martyrol. Rom.* 25. *Octob. & ea die Beda Vsuardus, Ado, & alij. Petrus in Catalog. lib. 9. c.* 109.

e *Frontonis Consulis meminere Dio in Nerva, & Hadriano. Capitolinus in Marco. Aulus Gellius lib. 2. Noct. Attic.*

dictus

Anni. Chris. *dictus M. Cornelius Fronto Consulatum gessit cum Vlpio Traiano anno. V.C. 853. Christi* 101. *fuit & orator Clarissimus.* Anni. Romæ

Florebat C. Cæsonius [f] Maximus,

f *In C. Archiepis. & Pinedæ.* Mygestas. *In omnibus satis confuse duæ clausulæ in unam redactæ. Divido, & sensum cuique restituo. (Florebat. C Cæsonius Maximus) & illico seorsum subiungenda* (Petrus Græce Megistos Martyr fit 2. Iulij.) *Vides quam diversi siut. C. Cæsonius, & Petrus, aut certe Megistus. Caius nempe Cæsonius Senecæ amicus, qui Consulatum gessit cum Petronio Turpiliano V.C. anno*. 813. *Qui tamen quia dictus est C. Cæsonius Pætus. Libet suspicari, Tò Petrus, castigandum, & Pœtus succenturiandum. Istius Consulis meminere Tacitus* 15. *Annalium, & Martial. lib. 7. epig.* 39. *quod subijciam.*

Maximus ille tuus, Ovidi, Cæsonius hic est,
Cuius adhuc vultum vivida cera tenet.
Hunc Nero damnavit, sed tu damnare Neronem
Ausus es, & profugi, non tua fata sequi.
Aequora per Syllæ magnus comes exulis isti;
Qui modo nollueras Consulis ire comes.
Si victura meis mandentur nomina Chartis,
Et fas est cineri me super esse meo,
Audiat hæc præsens, venturaque turba: fuisse
Illi te, Senecæ quod fuit ille suo.

Petrus qui Græce Megistos [g] Martyr fit 2. Iulij.

g *Reposui:* Martyr fit. *Tres scilicet milites conversi sunt in ipso B. Apostoli Pauli martyrio Loginus, Acestus, Megistus. De quibus Martyrol. Rom. Tacitis nominibus* 2. *die Iulij, sed nomina produnt Vsuardus, Ado, & alij. Adi Baron. in notis ad illam diem.*

S. Pau-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

S. Paulus scripsit epistolam ad Hebræos [h] Hispanos conversos.

h *S. Paulus scripsit epistolam ad Hebræos Hispanos.) Hæc verba desiderantur in Codicibus Archiepisc. Hisp. & Ioannis Pinedæ. Nos retinuimus ab impressis, & auctoritate Iuliani Petri, & aliorum qui adseverant. Ille in chron. agens de S. Paulo*: Scribit ad Hispanos Hebræos præcipue epistolam. quæ eius ultima est, iam mortis passionisque vicinus, quam cum Timoiheo misit. *Figuerola Valentinus in summa contra Iudæos 1. parte. Padilla Cent. 1. c. 23.*

L. Annæus Seneca Cordubensis [i] vir Consularis, & in religionem Christianam egregie propensus, cui etiam secreto adhærebat, datis, & acceptis à Paulo literis celebrandus, iussu Neronis venarum in cisione perijt.

i *Tacitus undecimum Neronis annum assignat. Eusebius in chronico Olimpiade. 211.*

67 Hoc eodem anno S. Matthias [l] perimitur. 818.

l *Ab alijs non ita signanter.*

Hoc eodem anno bellum Hierosolymitanum [m] incipit.

m *Rebellantibus Iudæis ob Cæstij Flori avaritiam. Eusebius in chronico Hegesippus lib. 2. c. 10.*

Amphi-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Amphitriæ (quæ Carpetanorum urbs eſt) nunc Fita [n] Sanctus liberatus [o] Epiſcopus Illiberitanus feliciter moritur 13. Kal. Ianuarij.

n *In C. Pinedæ.* Sitia *in impreſsis* Fita: *appellatur, quod magis placet, Sitia enim non in Carpetania, ſed in Bætica conventu Cordubenſi à Plinio locatur lib.3.c.1. At in Carpetania:* Fita *nunc aut* Hita *nomen retinet: quamvis Barrerius in Corographia velit eſſe Antonini Caſata.*

o *De eo Martyrol. Rom. 20. Decembris, loci & dignitatis prætermiſſo nomine: exprimit Vſuardus loci Amphitreæ (ut & noſter) 20. Decemb. cum quo Molanus, & Equilinus lib. 11. cap. 1.*

Hoc eodem anno Sancti Apoſtoli Petrus & Paulus ex longiſsimis peregrinationibus ſuis Romam [p] redierunt.

p *Hæretici noſtri ſæculi impia novitate, aut dubitant, aut inficiantur S. Petri adventum in Romanam urbem, hoc eſt ſuis Cimmerijs tenebris diem veritatis ab Eccleſia eripere conantur, & errorum ſuorum umbras obducere. Cum id non ſolum totius Eccleſiæ receptiſsima traditione admiſſum, ſed frequentiſsimo Patrum teſtimonio confirmatum ſit. Papiæ Apoſtolorum diſcipuli apud Euſeb. hiſt. lib. 2. c. 15. ipſius Euſebij c. 14. Hieronym. in epiſt. ad Marcellam Irenei lib. 3. c. 3. Arnobij lib. 2. Cont. gent. Epiphanij. Hæreſi 27. Chryſoſtomi in Pſal. 48. Pauli Oroſij lib. 8. c. 6. Theodoſij Imperatoris. L. cunctos populos. C. de ſum. Trin. & fid. Cathol. aliorumque quorum nomina longum eſſet recenſere.*

Anni. Chrif. | Anni. Romæ

Floret memoria S. Petri Ratensis[q] martyris primi Braccarensis Episcopi, qui occisus est anno 45. ad Ratem oppidum Braccarorum in regione Ophirina:[r] à nepotibus Ophir illuc appulsis hoc nomen obtinente.

q *Andreas Resendius lib.4. Antiquit. Lusit. Morales lib. 9.c.8. Padilla Cent.1.c.16.*

r *Consulto non ab Ophir, sed ab eius nepotibus nomen avi referentibus, cognominatam autumat; Ophir siquidem filius Iectam in Orientalem, non in Occidentalem plagam Colonias deduxit, scriptura testante, Geneseos c.10.* Ophir, & Ebilà, & Iobab Filij Iectam. Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus, usque Sephar montem Orientalē. *Sed præter viri huius nomen, etiam regionis Ophir in sacra pagina occurrit. Reg. 3.c.9. & Paralipomenon 2.c.9. Vbi tamen terrarum hæc Ophir regio sita fuerit, variant rerum sacrarum scriptores. Iosephus Indiam tunc cognitam Orientalem vult esse. Eusebius ex Eupolemo insulam Maris Rubri. Marius Niger, & Gaspar Barreiros Auream Chersonessum, vel eam oram, quæ Pegusijs, Malaca, & Samatra circumfertur. Robertus Stephanus Insulam Hispaniolam novi orbis, doctissimus Arias Montanus Perù, nominis etymo illectus. Ortelius Cephalam sive Sophalam. Itaque quot capita tot sententiæ. Dexter sciens, & prudens non Ophir Scripturæ, sed* Ophirinam *hanc Lusitaniæ regionem, quæ Braccaris contermina est vocatam asseverat ab Ophir nepotibus, quod nullam cum ratione, aut historica fide habet repugnantiam, imo ea pars Lusitaniæ hodie parum corrupto vocabulo* Afeyra *vulgo vocatur, testatur Maurus Castella lib.2.c.10. hist. D. Iacobi. Sunt qui putent Ophir, & Tharsis sacræ Scripturæ loca, eandē esse seu gentem, seu regionem, illo nempe argumento ducti,*

Anni. Chris. Anni. Romæ

Pacatumque reget patrijs virtutibus orbem.

In Hispania præcipue ab Augusto post bellum Cantabricum ad Vandalos, & Gothos pax æterna. Florus lib. 4. cap. ultimo. Hic finis Augusto bellicorum certaminum fuit, idem rebellandi finis Hispaniæ. Certa mox fides, & æterna pax cum ipsorum ingenio in parte pacis promptiore. *Orosius item lib. 6. c. 21. æternam vocat hanc pacem :* Tota Hispania in æternam pacem cum quadam respiratione lassitudinis reclinata, ac reposita quievit. *Hinc Aræ ac templa* Paci æternæ *consecrata. Multa Lipsius de hac Romani orbis pace inde Magnit. Roman. lib. 1. cap. 7. & lib. 4. c. ultimo.*

Reddidi tibi pacatum orbem, cum hæc peregrinatio in moribus Christianorum, & usu esse cœpisset. Forsitam, & an tunc peregrinatio Christianorum ad loca sancta fuerit, requires. D. Hieronymus pro multis tibi sit. In epistola ad Marcellam. Longũ est nunc ab ascensu Domini usque ad præsentem diem per singulas ætates currere, qui Episcoporũ, qui martyrum, qui eloquentium in doctrina Ecclesiastica virorum venerint Hierosolimam, putantes se minus religionis, minus habere scientiæ, nec summam, ut dicitur, manum accepisse virtutum nisi in illis Christũ adorassent locis. *Sed dices hoc de solis Hierosolymis testimonium ferri. Ipse D. Hieronym. in eadem epistola disertis verbis respondet.* Et Martyrum ubique sepulcra veneramur, & sanctam favillam oculis apponentes, si liceat etiam ore contingimus. *De locis sacris nostræ Hispaniæ addubitas? audi Prudentium pijssimum simul, & elegantissimum Poetam nostrum in hymno de Hemet. & Chaledonio.*

Exteri necnon, & orbis
Huc colonus advenit,
Fama nam terras in omnes
Præcurrit pro ditrix:

L Hic

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Hic Patronos esse mundi,
Quos præcantes ambiant.

Ipse etiam alibi.

Illitas cruore sancto
Nunc arenas incolæ
Confrequentant observantes
Voce, votis, munere.

Iulianus Petri in chronico, quod ms. apum me servo (debeoque R.P. Ioanni Pinedæ è Societ. Iesu. Qui pro sua in me benevolẽtia, & amicitia omnia Bibliothecæ suæ penetralia mihi aperuit) refert se à Calixto Summo Præsule Romæ concionante audivisse. Quod S. Petrus, S. Clemẽs, & S. Timotheus, & quotquot inviserunt Hispanias, S. Iacobi sepulchrum invisissent.

f *Scio domum pro tota gente accipi. Sed hic de patria ac civitate intelligit. Nam affirmat domo Caium esse Corinthium, genus ab Hispanis habere. Nec tamen auctore destituitur, nam domus etiam pro patria, ac civitate. Apud Virgil.* Da propriam Tymbræe domum, da mænia nobis. *Suetonius de Vitellio.* Cæterum P. Vitellius domo Nuceria, sive ille stirpis antiquæ, sive pudendis parentibus atque avis, eques certe Romanus. *Notat Isaacus Casaub. ad Tranquil. lib. 7. p. 162.*

g *Et hic critico cauterio opus, caret enim prorsus auctore S. Ioannem Evangelistam in Hispanias venisse. Nisi locum suũ mutasse illa verba:* in Hispanias: *& ad Pauli reditum applicanda velimus, & reponamus.* Etiam D. Paulum inde redeuntem ad Hispanias, *& paulo post:* invisitque Ioannem ab exilio redeuntem, & comitatur Ioannem, & Romam usque Ignatium. *Sed nihil muto. Tuum arbitrium specto. & codicum antiquorum fidem appello.*

h Et Romam usque Iginium.) *Iterum non dispari ab errat ineptia supinus exscriptor: nullus tum cognitus Iginius*

Anni. Chris. *ex Christianis, valde tamen Ignatius: atque ita reposuimus Ignatium: adstipulantibus Codicibus Archiep. & Pined.* Anni. Romæ

71 Hierosolymæ excissæ: [i] templum antiquitate, religione, frequẽtiaque totius orbis maximum, & augustissimum sext. Idus Septembris exustum fuit. 822.

i *Iosephus oculatus testis de bel. Iud. lib. 7. c. 9. & 10. Euseb. in hist. lib. 3. c. 8. & 9. & in chron. anno 72. Egesippus lib. 5. c. 48. & 49.*

S. Onesimus [l] S. Pauli discipulus ex urbe Patararum in Achaia cum sanctis virginibus Polyxena, & Saria discipulis Andrææ Apostoli per Hispanias prædicat.

Iulianus in chron. anno 109. Xantippe, & Polyxena eius soror virgo sanctissima, & eius socia Rebecca itẽ virgo: & sanctus Onesimus S. Pauli discipulus frequenter Laminio Toletum ventitãt, & *iterum*, frequenter S. Onesimus Toleti prædicat, & per totam discurrit Carpetaniam. *De S. Onesimo agitur in Martyrol. Rom.* 16. *Febr. & eo die Beda, Vsuardus & alij. Passus est sub Traiano Imperatore, & Tertullo Vrbis Præfecto anno Christi* 110. *Baronius in notis ad Martyrolog. & in Annal.* 1. *tom. anno* 100.

Sanctus Hierotheus natione Hispanus, [m] (quem à Paulo Conversum discipuli sui Dionysij gloria clarum fecit)

Anni. Chris. | Anni. Romæ

[n] ad Hispanias se contulit. Prius Episcopus Atheniensis, [o] post Segoviæ [p] in Arevacis Episcopus sanctitate mirandus habetur.

m *Tuentur etiam Græci, & nostri auctores Morales lib. 9. c. 12. Padilla Cent. 1. c. 22. Carrillus in Annal. Sunt etiam qui Astigitanum putēt, quibus libenter antiquissimæ, & nobilissimæ civitatis honori prospiciens assentirer, si id aliquo auctoris testimonio, vel traditione antiqua fulcirent, interim tamen anceps, & animi pendens sum.*

n *Testatur ipse Dionysius lib. 1. de Eccles. Hierarch. par. 1. c. 2. & de Divinis nominibus c. 3 & 7.*

o *Græci 4. Octob. ea die Vsuardus, Molanus, & Galesinus.*

p *Nomen integrum nunc retinet per tot sæculorum volumina nobilis civitas, lanificij, pannique conficiendi arte, & divitijs pollens. Fuit etiam altera Segovia in Bætica non longe à Carmone prope flumen Silicense, quod nunc* de las Algamitas: *de qua* Segovia *Hirtius lib. 1. de Bel. Alex.* Casius his rebus incensus movet Castra, & postero die Segoviam ad flumen Silicense venit. *Quod lubens moneo, quia in Dextro plures urbes cognomines reperire est in diversis Hispaniæ provincijs, ne parum attentos lectores transversos agat.*

M. Marcellus [q] M. Marcelli discipuli Petri cognomento Eugenij consanguineus, olim cum eodem Marcello Simonis Magi discipulus, non procul Roma patitur.

q *Plures in nostro Marcelli: quorum hic primus martyrij lauream*

Anni. Chris. *quoniam cum lib.* 3. *Regum cap.* 22. *scriptum sit.* Rex Iosaphat fecerat naves, quæ navigarent in Ophir; *in* 2. *tamen Paralipomenom c.* 20. *eadem historia hisce verbis reperitur:* Iosaphat particeps fuit, ut facerent naves, quæ irent in Tharsis. *Non igitur fluxo veritatis ipsius argumento innixi eam opinionem tuentur ac docent, Barradas lib.* 5. *concor. c.* 11. *favet Procopius, qui lib.* 3. *Reg. Solius meminit Tharsis, comprehendens sub illa Ophir, quasi unus esset locus, aut populus. Imitantur Agellius Ps.* 47. *sentisseque videtur Theodoretus,* 3. *Reg. c.* 4. *Villalpandus in Ezechiel tom.* 2. *Tribuens Ophir, quæ de Tharsis dicuntur. Maluenda lib.* 3. *c.* 19. *Bosius de signis Ecclesiæ lib.* 20. *c.* 3. *Quæ autem regio sit Tharsis inter Doctores sacros magna est disceptatio, & fere Cimmeria caligo, quam Cimmerius homo (ita de se ipso Ioannes Goropius Beccanus lib.* 7. *Hispanicorum) allata illustri face discecit.* Retineamus *inquit,* Tharsis non aliam gentem fuisse, quam Thartessium; cuius beatam rerum omnium copiam, tum veterum scriptorum testificatio, tum præsens rerum status satis declarant. *Gloriatur sane Goropius se primum illos obscuræ ignorantiæ carceres audacter irrupisse, & scripturam, regionemque Bæticam, quæ Tartessus est, illustrasse, singularique ornamento res eius promovisse: sed ante eum idem dixerat, S. Anastasius Synaita lib.* 10. *Exam. super illud:* Serpens erat callidior omnibus bestijs: *scribit:* In tertio libro Regum invenimus naves Salomonis singulis annis venire ex Tharsis, quæ est Hesperia regionis Occidentalis, & ferre ad eum aurum, & eiusmodi animantia. *Quam opinionem sequitur Forerius ad Isaiæ c.* 23. 10. *Nec displicet Eugubino de signis Eccles. lib.* 15. *c.* 18. *Nec Riberæ Ionæ.* 1. *quamvis autem Tharsis, sive Ophir ad littoralem Bæticæ partem secundum hanc opinionem pertinere videatur, tamen ad omnem Hispaniam Occidentalem spectare ex Strabone lib.* 3. *elicio: in sit.* Homerus porrò multarum rerum præditus notitia, multaque canens occasiones Anni. Romæ

Anni. Chris. suggerit cogitandi se horum quidem non inscium fuisse locorum, quod Tartessum audivit esse ad extremum occasum, ubi ut ipse loquitur. Anni. Romæ

Incidit Oceano lampas clarissima solis.
Frugiferæ noctem tellurique ingerit atram.

Favet Claudianus in Rufinum, qui Tartessiacas Tagi arenas appellat.

Non Tartesiacis illum satiaret arenis
Tempestas pretiosa Tagi

Itaque non solum Bæticam, sed etiam Lusitaniam, quæ sub obeunte sole sita est, ad Tartesi regionem, sive Ophirinam pertinuisse putandum. Nec enim naves, quæ totam Hispaniæ oram marinam circumlustrantes legebant, aurum hinc inde, & merces pretiosissiusissimas evecturæ uno tantum portu contentæ solvebant. Nostræ Indicæ naves hodie argumento sint, quæ immensitatem Oceani emetientes, & inmensas novi orbis longinquas regiones scrutatæ salum, solumque omne fama, & nominibus inditis compleverunt. Sed quia hoc argumentum à multis serio discusum video, præcipueque à R. P. Ioanne de Pineda Hispalensi è Societate Iesu politioris Theologiæ, & omnium disciplinarum peritissimo, nostræque Bæticæ Coryphæo, nec mei muneris est in breviusculis hisce notis omnia persequi, ideo ad illius in Salomone prævio librum 4. impense doctum lectorem delego, qui totus in hac arena egregie depugnat: & novissime D. Thomas Tamaius in Dextri Vindicijs adfert Ludovicum Tribaldum libro de Regionibus Tharsis, & Ophir hactenus errãtibus Hispaniæ demum serio vindicatis. *Quem nondum vidimus, sed à literatissimo, & magno viro magna penitioris literaturæ mysteria indies reserata iuvat expectare.*

Sancti

Anni. Chris. | Anni. Romæ

68 Sancti Principes Apostolorum Petrus, & Paulus [s] Romæ III. Kal. Iul. alter in crucem actus est, alter ense [t] iugulatur. 819.

s *Et hic unius anni prochronismus est. Nam patratum esse martyrium. L. Fonteio Capitone, & C. Iulio Ruffo Coss. Baronius, & Spondanus evincunt, anno scilicet Christi 69. cum ab anno præterito in carcere Mamertino detenti Apostoli fuerunt. Eusebius etiam in chronico alterum annum addit, & annum 70. assignat. De martyrio Romæ exacto agunt tam Græci, quam Latini Patres Dionysius Corynthius apud Euseb. lib. 2. c. 25. Egesippus de Excid. Hierosoly. lib. 3. c. 2. Euseb. in chron. anno 71. Theodoretus in epistol. ad Leonem Papam Athanasius in Apologia pro fuga. Tertull. de Præscriptionibus Lanctantius Divin. institut. lib. 4. c. 21. Hieronym. de vir. illust. in Petro. Maximus serm. 5. de Nati. Domini. Aliique in numeri.*

t *In impreßis:* Laterense iugulatur. *Satis barbare. Emendavimus à C. Pinedæ, & Archiepis. Hispal. Eccles. & ab eorum hymno. Atque Hegesippo lib. 3. c. 2. de Excidio Hierosolym.*

Per Crucem alter, alter ense rriunphans.

69 IV. Idus Iunij [u] Nero sceleratisrimus se suis manibus occidit. 820.

Petto in Sede Romana succedit Pōtifex Linus.

u *Dies exactißime notata in anno est anticipatio. Cum Neronis interitus. C. Silio Italico, & Galerio Turpiliano Coss. acciderit, anno Christi 70. ut ex Plinij epistola 7. ad Caninium*

Anni. Chris. *Ruffum, & Suetonio asseverat Spondanus in Epitome: hoc anno, convenit etiam Euseb. in chron. Plinij verba omnem amovent dubitationem: is agens de Silio Italico.* Illud etiam notabile: ultimus ex Neronianis Consularibus obijt, quo Consule Nero perijt: *Vide Panvin. in fastis.* Anni. Romæ

70 Servius sulpicius Galba [x] Romanorum post Imperator, qui dicitur in Hispania cum Vitelio Christianos multum cruciasse, à veteranis in Hispania commorantibus declaratur Imperator. 821.

M. Silvius Otho, necato Galba, Romanorum fit Imperator.

Aulus Vitellius Germanicus imperat menses 8. diem unum.

x *Suetonius, Plutarchus, Tacitus, Dio, Euseb. Egesippus hæc, & quæ fere per omnem paginã sequũtur late scripserunt, ea, ne lectorem in apertissima historia moremur, Consulto omittimus.*

Heraclææ [y] in Hispania prædicat S Aquila [z] Pontifex missus ab Apostolo Paulo in Hispanias prædicationis causa.

y *Plures in orbe terrarum urbes Heraclææ nomine insignitas notant Geographi, quas Ortelius in Thesauro recenset. Nestra hæc ad radices montis Calpes sita: eo ipso loco, quo nũc est* Gibraltar *noscitur à Strabone lib.3.* Ad quadraginta inde stadia urbs Calpe vetusta, & memorabilis olim

statio

Anni. Chris. | Anni. Romæ

statio navibus Hispanorum. Hanc ab Hercule quidam conditam aiunt. Inter quos est Timosthenes, qui eam antiquitus Heraclæam fuisse appellatam refert, ostendique adhuc magnum murorum circuitum, & navale. *Miror doctissimum Ortelium, qui cum plurimas Heracleas recensuisset, hanc oblibiscitur. Forte quia ultra Læthem.*

z *De Aquila Martyrol. Rom. 8. Iulij, & ea die Vsuardus, Beda, Ado, & alij, Dorotheus quoque in Synopsi Heracleæ Præfectum Aquilam asseverat.*

In Arabia felice civitate Sessaniæ a Adrumenrorum martyrium trium sanctorum Regum. b Magorum Gasparis, Balthasaris, Melchioris, qui Christum adorarunt.

Imperator Cæsar T. Flavius Vespasianus imperat annos 9. menses 6.

a *Sessanium à Plinio lib. 6. c. 29. sub Aegypto habemus. Cum tamen Adrumentorum adijciat, hæret mihi aqua. Nisi quod Marius Niger Adrumentum Sissam appellat. Sed rursus disturbat Arabia Felix, in qua noster hanc urbem locat, ab ea enim longe distat Adrumentum, nec quid certi reponam habeo in re tot tenebris impedita.*

b *De tribus Magis Christi adoratoribus multa congessit Baronius Annalium tom. 1. anno 1. cum quo iunge Bulengerum adversus Casaubonum Diatribe 3. c. 10. Vsuardum in Martyrol. 6. Ianuarij.*

Per hæc tempora delatus in Asiam Sanctus Ioannes cognomento Theo-

logus

Anni. Chris. | Anni. Romæ

logus docebat Ephesi. Vnde scripsit ad Caium Hispanum [c] C. Centurionis Malacitani filium, fratrem Demetrij hospitalis viri, cuius pater post fit Episcopus Mediolanensis. Diotrephes vero impediebat hospites [d] ad Hispanias peregrinationis causa devenietes. At hic malus Episcopus propter eius scelera, & superbiam depositus est.

c *Vir ille est Corinthius, de quo Paulus ad Romanos*: Salutat vos Caius hospes meus. *Et 1. Cor. 1.* Neminem vestrum baptizavi, nisi Crispum, & Caium. *Cui etiam S. Ioannes. epist. 3. missit.* Senior Caio charissimo, quem ego diligo in veritate.

d *In ea epist. 3. S. Ioannes Caij studium hopitaliter peregrinos recipiendi commedat*: Charissime fideliter facis, quidquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos, qui testimonium reddiderunt charitate tuæ in conspectu Ecclesiæ. *Diotrephem vero comminatur, ut eum qui malo animo tam egregium opus inter turbare moliebatur.*

Peregrinatio ad loca santa Hispaniæ [e] ex alijs locis orbis terrarum multis quidem, & diversis facta. Et Peregrinatio Damasci ad S. Ananiam passum sub Lucilio Basso Iudææ procuratore 25. Ianuar. Hispanis insuper, & regionibus celebris habetur, uti fuit ab ipsis Apostolicis temporibus, cum C. Cppius

Cen-

Centurio peregrinos in Hiſpania ſuſtentabat. Qui Caius domo Corinthius, genere vero Hiſpanus, [f] etiam D. Paulum inde redeuntem domo tectiſque liberaliter excepit, inviſitque Ioannem ab exilio poſt redeuntem in Hiſpanias [g] comitatur Ioannem, & Romam, uſq; Ignatium, [h] inde venit Mediolanum, & Pōtifex ibi factus in dominio moritur.

e *Qui temporum noſtrorum mores, diverſorumque Aſiæ, Africæ & Europæ Principum tam ditionibus, quam religionibus diſsidentium iura conſideret, ac tam longi itineris labores, pericula, dificultateſque animo concipiat, is pro monſtro fortaſſe ducet, peregrinationem hanc ad Hiſpaniæ loca ſancta etiam ab exteris nationibus, infantula adhuc Chriſtiana Eccleſia, inſtitutam. Sed is, velim, conſideret, quam priſci Hiſpanorum (ne omnium gentium dicam) mores, ab illis aureis ſæculis degenerarint: in quibus Hiſpani noſtri, etiam infidelitatis tenebris obſiti, omnium mortalium maxime hoſpitales cenſebantur. Diodorus Siculus lib. 3. Bibliothecæ.* Advenientes, *inquit*, externos benigne hoſpitio excipiunt, adeo ut quadam emulatione invicem pro illorum honore certent: quos vero advenæ ſequuntur, hos laudant, amicoſque Deorum eſſe putant. *Nec tunc viarum pericula, pervius enim erat orbis Romanus, ſub uno ſcilicet Principe, cui cuncta parebant.*

Omnibus in terris, quæ ſunt à Gadibvs uſque
Auroram, & Gangem

Tutius tunc, ac ſecurius per totum terrarum orbem, quam fortaſſe ab Hiſpanijs Romam, vel à Gallijs in Hiſpaniam nunc peregrinatur. Audi Prudentium.

Vivitur

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Vivitur omnigenus in partibus, haud secus ac si
Cives congenitos concludat mænibus unis
Vrbs patria, atque omnes lare conciliemur auito.
Distantes regione plagæ, divisaque ponto
Littora conveniunt nunc per vadimonia ad unum,
Et commune forum. Nunc per genialia fulcra
Externi ad ius connubij: nam sanguine mixto
Texitur alternis ex gentibus una propago.

*Alium etiam testem, nec minus veridicum: Hispanum Orosium tibi produco lib.*5.*c.*2. Latitudo Orientis, *inquit,* & Septentrionis copiositas, Meredionalis diffusio magnarum largissima tutissimaque sedes mei iuris, & nominis sunt. Quia ad Christianos, & Romanos, Romanus & Christianus accedo. *Accedat etiam Claudianus qui forte etiam Hispanus est.*

Huius pacificis debemus moribus omnes,
Quod veluti petrijs regionibus utitur hospes:
Quod sedem mutare licet, quod cernere Thulem:
Quod bibimꝰ passim Rhodanũ: potamus Araxim:
Quod cuncti gens una sumus.

Rutilius numatianus ad Romam initin.

Fecisti patriam diversis gentibus vnam,
Pro fuit iniustis te dominante capi.
Dumque offers victis proprij consortia iuris,
Vrbem fecisti, quæ prius orbis erat.

Quod si hoc his vere dicere licuit, cum iam magna barbarorum colluvies in Romanum Imperium irrupisset, itque omnia eius membr sævijsset, quid dicerent de beatissimo illo, atque plane pacatissimo sæculo, de quo Sybillinum illud apud Virgilium carmen.

Pacatum-

Anni. Chrif. *lauream Romæ tulit. De eo Martyrologium Rom. 7. Octob.* Anni. Romæ
Romæ SS. Marcelli, & Apuleij. Qui primo quidem Simoni Mago ad hæserunt. Sed videntes mirabilia, quæ per Apostolum Petrum Dominus operabatur, relicto Simone, Apostolicæ doctrinæ se tradiderunt, ac post passionem Apostolorum sub Aureliano Consulari coronam martyrij reportarunt, sepulti non longe ab urbe. *Iulianus in chron.* Fuit hic sanctus Marcellus discipulus S. Petri prius cum altero Marcello cognato suo, (qui post fuit martyr Romæ) & Apuleio discipulo Simonis magi, & de domo Cæsaris Neronis. *Vides quam cum nostro concordent omnia.*

Theodorus secũdus [r] Cæsaraugustanus Episcopus prædicans in Africana Pentapoli, [s] cum Irenæo [t] Archidiacono suo, & Serapione, & Ammonio lectoribus martyr fit.

r *Martyrol. Rom. 26. Martij: Cæsaraugustanæ tamen sedis ibi nulla mentio. Est apud M. Maximum in hymno, qui locum martyrij designat:*

Laudo te nunc Athanasi sacer,
Teque præstanti Theodore cantu,
Non minus nostris Epitecte præsul
Dignus es odis.
Tertium, & primum videt ipse Iberus
Fortiter passum, sed enim secundum
Sacra per tractus libycos ferentem
Clara Cyrene.

ſ *Hæc à Suida* Thebais libyca *vocatur, estque Cyrenæ regionis Pars, cuius freques apud Sinecium mentio.*

t *Martyrol. Rom. eo die 26. Martij. Eadem Vsuardus.*

Nec

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Nec multo post delatum eius corpus ad Hispaniam, [u] ut ipse Thedorus iusserat, prope sepulchrum Sancti Iacobi iacet.

u *Breviaria antiqua Compostellanæ Ecclesiæ ita habent, & Morales lib.9.c.7.*

76 Paulus Sergius Hispali [x] Cordubæ, Barcinone, Cæsaraugustæ, Secuntiæ, & in pluribus alijs Hispaniæ urbibus prædicat, totamque provinciam peragrat. 827.

x *Eius memoriam celebrant Acta Apost. c.13. Philippus Bergomensis in vita Pauli lib.8. Morales lib.9.c.11. Padilla Cent.1.c.23.*

M. Pelagius, & Aulus Altimus Paternus [y] cives Toletani S. Saturnini. [z] S. Petri discipuli prædicatione miraculisque (quæ præclara edidit) Toleti præmissis illustrati.

y *Primus hic Constantiensium Episc. fuit de eo fit 23. Sept. in Martyrol. Rom. adi. Baron. in notis.*

z *Pampilonensis Ecclesiæ Breviaria antiqua. Iulianus in chronico anno 105. Moral. lib.9.c.5. Padilla Cent.1.c.20.*

86 Per idem tempus S. Anacletus, [a] vel Cletus successerat Lino. Linus vero successerat in Sede Romana Petro. 837.

Anni. Chris. a *Qui Pontificiam historiam scribunt, eo etiam ordine sufficiunt. Optimeque,* successerat, *scriptum in nostro auctore: cum non hoc anno, sed 81. Vespasiano, & eius filio Tito Coss. Pontificatus infulis condecoratus fuerit.* Anni. Romæ

Vespasiano, Titus, [b] Tito vero Domitianus Imperator crudelissimus successit. Qui secundam contra Ecclesiam persecutionem movit.

b *Ita historiæ Augustæ scriptores uno consensu.*

Caparæ in Lusitania [c] Carilippus, & socij [d] martyrium passi sunt.

c *Antonino, & Ptolemæo, veteribusque eius ruinis nota urbs. Nunc* Las ventas de Caparra *in Bæticæ colimitio, quamvis olim ea pars Lusitaniæ adiudicata fuit.*

d Carilippus & socij) *Martyrol. Rom.* 28. *April. & eo die Beda, & Vsuardus, nomine loci omisso.*

Domitianus quoddam templum [e] sine contignatione facit.

e *Eusebius in chronico.*

Idem primus Imperatorum se Deũ [f] appellari facit.

f *Suetonius, Dio, Eutropius, Orosius, Martialis lib.* 8.

Edictum Domini, Deique nostri,
Quo subsellia certiora fiunt.

Anni. Chris. *Et alibi*: Posse Deum rebus pariter Musisq, vacare. Anni. Romæ

Scimus:

Statius lib. Syl. En tibi est,
Deus hunc iubet beatis
Pro se Iupiter imperare terris.

Sed an fuerit primus, dubito: nam antea Caligula se hoc crimine impiaverat, Suet. lib. 7. c. 2.

S. Iulianus discipulus S. Petri, [g] Martiali charus [h] Vicum transfertur. [i]

g *Hic Iulianus sonctorum Luciani Bellovacẽsis Episcopi, & Maximi socius. De quibus agitur 8. Ian. in Martyrolog. Roman.*

h *Martialis Epigrammate 25. lib. 3. Iulianum quendam, non tamen ut amicum, in cessit.*

Si temperari balneum cupis fervens
Faustine, quod vix Iulianus intraret,
Rogo lavet, uti Rhetorem Sabineum.
Nerionanas is refrigerat thermas.

i *Hodie* Sãnta Cruz de la çarça.

Libri impressi nimis importune hic Narcisum Martyrem Gerundensem exhibent, & iterum anno Christi 277. repetiũ: sed hæc, utpote suo loco, & tempore pulsa, & errantia, al. o à mandavimus, scilicet quo sanctus hic martyr coronam martyrij tulit sub Aureliano.

C. Valerius Lentulus vir Consularis, ut Domitiano placeret, egit Laureolum [l] Christianum.

l *Laureolus Tragædia fuit (ut quidam ex Aulo Gelio opinan-*

opinantur, alijs contra nitentibus) Nævij Poetæ, in qua Laureolus latronum dux in crucem agebatur, & à feris laceratus populo spectante, devorabatur: quæ fabula aliquoties Romæ repræsentata fuit, ita ut qui Laureolum ageret sons, non ficta, sed vera cruce ad mortem torqueretur. Martialis in Anphiteatro:

Nuda Caledonio sic viscera prebuit urso
Non falsa pendens in cruce Laureolus.

Huius fabulæ meminerunt Suetonius in Caio c. 37. Iosephus antiquit. lib. 19. cap. 1. Tertullianus adversus Valentinianos, c. 14. D. Hieronymus in epist. ad Sabinianum de Lentulo huius fabulæ exhibitore. Hæc, *inquit,* ridicula tibi forte videatur, qui comædis, & Lyricis scriptoribus, mimis, & Lentulis delectaris. *Testis etiam eius ævi Iuvenalis Satyr. 8.*

Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me, dignus vera Cruce.

Eo scilicet sævitiæ in Christianos ventum erat, ut non solum noxia capita, sed innocentissimi quique eo dumtaxat nomine, quod Christiani essent, in hæc immanissima tormenta per ludum raperentur, Laureolumque, aut Dædalum, aut Hippolytum repræsentarent, non mimica, sed vera Cruce. Quod magis admirari oportet, nam vetere Romanorum iure in ludis, & Theatris vetita erant reorum cruciamenta, ut ex Livio Dec. 1. lib. 2. elicitur. Sed invalescente luxuria, & moribus in peius quotidie lapsis omnia hæc iura violata sunt, frustraque pro Christianis advocabantur.

Flavius Clemens [m] vir Consularis occiditur pro fide 21. Novemb. familiaris Martiali. [n]

Anni. Chris. Anni. Romæ

m *Sub obscure tradit hoc Suetonius in Domitiano cap.15. Expressius Dio in eo Principe.* Tum vero Fabium Clementem Consulem, & si nepos eius erat, duxeratque uxorem Flaviã Domitillam propinquam ipsius, morte affecit, illato ambobus crimine ἀθεότητος, Cuius rei causa multi, qui in mores Iudæorum transierant, damnati sunt. *Iudæos tunc Christianos Romani vocabant, ex eo quod Christus, quem profitebantur, ab ea gente erat, quodque primi etiam eius annunciatores Iudæi. Quamvis autem huiusce martyris nomen in Martyrologijs non sit, martyrem tamen fuisse affirmat Baronius in Annal. anno 98.*

n *Forsitam is est, ad quem epigram.93.lib.10.*

Si prius Euganeas Clemens Heliconis in Oras.
Pictaque pampineis videris arva iugis:

Contra Matheus Raderus. Sed nec iudicium suum ratione fulcit, aut testem producit.

Thraseas,[o] Helvidius, Bareas, traditi sunt à quibusdam Christiani.

o Thrascas, Helvidius, Bareas traditi sunt à quibusdã Christianis) *Levibus mendis, non leviter peccatum. Siquidem ablata, vel addita litera, vel mutata, historiæ veritas grave accipit nocumentum. Ita scriptum in Codice etiam Pinedæ, & Achiepiscop. Hispalens. nisi quod in ambobus Thraseas vere scribitur. Ego ab ipsius historiæ arcanis sic restituo.* (Thraseas, Helvidius, Bareas traditi sunt à quibusdam Christiani.) *Hi sunt Thraseas Pætus, Helvidius Priscus, Bareas Soranus. Quorum honestissimi, atque ad virtutem compositi mores nominis Christiani, digni ut censerentur, effecerunt. De Thrasea, & Barea, Tacitus. 16. Annal.* Trucidatis tot insignibus viris, ad postremum Nero virtutem ipsam excindere conatur, interfecto Barca Sorano, & Thrasea

Pæto.

Anni. Chris. Pæto. *Idem Tacitus 4. histor. de Helvidio Prisco.* Helvidius Priscus regione Italiæ septima, Tarracinæ municipio, Cluvio patre, qui ordinem primipili duxisset, ingeniũ illustre altioribus studijs iuvenis admodum dedit, non ut plerique, ut nomine magnifico segne otium velaret, sed quo firmior adversus fortuita rempub. capesseret. Doctores sapientiæ sequutus est, qui sola bona quæ honesta, mala tantum quæ turpia. Potentiam nobilitatem, cæteraque extra animum: neque bonis, neque malis annumerant. Quæstorius adhuc à Pæto Thrasea gener dilectus e moribus soceri nihil æque, ac libertatem hausit. Civis, Senator, maritus, gener, amicus cunctis vitæ officijs æquabilis. Opum contemptor, recti pervicax. constans adversus metum. *Capitonis Cossutiani, qui etiam Thraseæ suggillator erat, apud eundem Tacitum verba apponam:* Eiusdem, *inquit*, ille, animi est Popæam Divam non credere, cuius in acta D. Augusti, D. Iulij non iurare, spernit religiones, &c. *Vides viros in Christianos, sive Christianis dignos mores incumbere? ideo Christiani putati, & traditi. Apud Sueton. lib. 8. c. 9.* Sanctissimos *appellatos invenias.* Iunium Rusticum, quod Pæti Thraseæ, & Helvidij laudes edidisset, appellassetque eos sanctissimos viros, &c. Anni. Romæ

Florebat per idem tempus in Hispania Cohors Celtiberorum, quæ nũc est Brigantij: hæc habet Suellos p iaculatores, ex oppido nunc Suello q in Celtiberia corrupto quidem vocabulo desumpto ab ipsis Suellis iaculatoribus.

p *Iaculatorum Suelitanorum Cohortem non semel noster celebrat. Nec oblitus Martial. qui lib. 4. epig. 54. aliàs* 51. Et

Anni. Chris. certos iaculo levi Suellos. *In quo loco aliqui contendunt* Anni. Romæ *legi oportere* Sillaos, *vel* Suævos. *Sed Matthæus Raderus in commentarijs ad Martial.* Suellos *cum veteribus Codicibus, & Calderino legit, quæ lectio à nostro firmatur.*

q *At Suellum oppidum, sive Suel in Bætica. Plinius me ducit, ac docet lib.* 3. *c.* 1. Mōs Calpe, dein littore interno oppidum Berbesula. Item Salduba. Oppidum Suel. Malaca cum fluvio fæderatorum. *Antonius in itinere à Malaca Gades.* Malaca. Suel. Cilniana. *Pomponius Mela. lib.* 2. Ad principium Bæticæ præter Carthaginem, quam dux Pœnorum Asdrubal cōdidit, nihil referendum est. In illis oris ignobilia sunt oppida, & quorum mentio tantum ad ordinem pertinet, Virgi in sinu, quem Virgitanum vocant. Extra Abdera. Suel. Hexi. Menoba. Malaca, &c. *Hoc oppidum*, Suel Molena, *exteri vocant, aliqui volunt esse* Chipiona. *Sed toto cælo errant: à Doctioribus:* La Fuengirola: *stabilitur. Ita Bernardus Aldrete de orig. lig. Cast. lib.* 1. *c.* 2. *Martin. Roa in sua Malaca. Ibi prisci illius sæculi lapis clamat.*

NEPTVNO. AVG. SACRVM.
IVNIVS. PVTEOLANVS. VI. VIR.
AVGVSTALIS. IN. MVNICIPIO.
SVELITANO. D. D. PRIMVS. ET.
PERPETVVS. OMNIBVS. HONORIBVS. QVOS. LIBERTINI. GERERE. POTVERVNT. HONORATVS.
EPVLO. DATO. D. S. P. D. D.

Fuengirolenses *nunc, sive* Suellitani *iaculandi peritia excellunt, quasi à loci prisco Genio edocti. Quare ergo noster Celtiberos hos iaculatores, Suellumque in Celtiberia comminiscitur?*

Anni. Chrif. Anni. Romæ

niſcitur? Fuerunt certe Celtiberi iaculatores, fuit etiam Suellum in Celtiberia. Vel quod Cohors illa utrique nomen dederit ab inhabitatione: Vel quod reapſe eiuſdem nominis duo oppida fuerint. Ab hoc ſenſu capio Martielem lib. 4. epig. 54. vel 42. non à Suel Bæticæ, ut ibi interpretes. Ipſe Martialis luculentis verbis Suellos Celtiberos facit, & inter illa patriæ duriora nomina connumerat.

Nos Celtis genitos, & ex Iberis
Noſtræ nomina duriora terræ
Grato non pudeat referre verſu:
Sævo Bilbilim optimam metallo:
Quæ vincit Calybaſque, Noricoſque:
Et ferro Plateam ſuo ſonantem,
Quam fluctu tenui, ſed inquieto
Armorum Salo temperator ambit.
Tutelamque Chorosque Rixamarum,
Et convivia feſta Carduarum,
Et textis Peteron roſis rubentem,
Atque antiqua patrum theatra Rigas,
Et certos iaculo levi Suellos.
Turgentique lacus Petuſiæque,
Et parvæ vada pura Betoniſſæ,
Et ſanctum Baradonis illicetum.

Nullum hic oppidum Bæticæ, ſed Celtiberiæ, ut cætera, quæ commemorat: duo igitur oppida conſtituamus neceſſe eſt, alterum in Bætica, alterum in Celtiberia; illa enim Celtiberorum Cohors Suellitanorum, hinc inde ſæpius involabat, potuitque, utrique nomen ſuum indere. Vt ut ſit, Suellum in Celtiberia ex Martiale habemus & Dextro.

Apud Meſſanenſes celebris eſt memoria Beatæ Virginis Mariæ [r] miſſa prius ab eadem dulci epiſtola.

[r] *Meminit*

Anni. Chris. r *Meminit Baronius tom.1.ann.48. Petrus Canisius lib.5. c.1.de Deipara Virgine. Nos alibi in hoc stadio.* Anni. Romæ

Castris Cæcilijs [s] in Lusitania prædicat S.Ionas [t] discipulus S. Dionysij Areopagitæ, & ad Galliam post revertitur.

s *Hodie* Caceres,*luxato vocabulo.*

t *Petrus in Catalogo lib.8.c.106.Martyrol.Rom.22.Sept.*

Apud Caracam [u] in Carpetanis sancti martyres Aemilianus, & Geronius pro Christi fide martyrium constanter passi.

u *Eadem quæ* Arriaca *apud Antoninum. Hodie Punico nomine* Guadalajara *de ea satis multa Barreros in Chorographia.*

88 Maria Magdalena miraculis clara mirifice divinis laudibus, contemplationique dedita in * gloriam [x] migrat. 839.

x Maria Magdalena miraculis clara mirifice divinis laudibus contemplationique dedita in Galliam migrat.) *Ita in impreßis, quod falsum omnino: nam idem ipse Dexter anno* 48. *cum Lazaro, Marta, & socijs navigio sine velo, & remige impositam Massilliam appullisse asseverat. Alij etiam antea anno* 35. *in prima illa dispersione discipulorum hoc contigisse aiunt, quod Baronius, & recentiores verius indicant: oportuit enim Lazarum cito pelli, ne impij Iudæi*

Anni. Chris. *Iudæi suæ perfidiæ testem quotidie coram aspicerent. Maxime* Anni. Romæ
hoc anno 88. id contingere non potuit, excissa iam urbe Hierosolyma, everso, concrematoque templo illo Augustissimo, & abductis in captivitatem superstitibus Iudæorum. Quo igitur pacto Magdalena nunc in Galliam migrat? repono ab eisdem literarum vestigijs (& mecum fortasse docti iudicabunt) in gloriam migrat. *veteres* Gliam *pro* Gloriam *breviabant. Vnde mendum ab imperito* Galliam *pro* Gloriam *exscribente. Alij Codices habent* in Gallia migrat: *quæ lectio substineri potest.*

90 S. Mancius, [y] vel Manlius civis Romanus, Christi discipulus, primus Eborensium in Lusitania Pontifex, qui in Gallia prius prædicaverat, & post multos labores migrat martyr. 841.

y *Iulianus in chron. etiam Martinum nominat, potuitque tot habere cognomina more Romano, ille Auctor:* S. Martinus primus Episcop. Eborensis, & Apostolus, discipulus Domini, civisque Romanus eo tempore repletus Spiritu Sancto miraculis fulget, sunt qui putent dictum hunc Memmium Mancium. *De S. Mancio Martyrolog. Rom.* 15. *Maij. Thesau. concion. tom.* 2. *Vassæus anno* 100. *Molan. ad* 12. *Kal. Iun. fuse in Breviarijs antiquis Ecclesiæ Eborensis, & Burgensis Moral. lib.* 9. *c.* 30. *Garibaius lib.* 7. *c.* 14. *Padill. Cent.* 2. *c.* 2. *Iacobus Vasconcellus in Ebora lib.* 5. *Resendius lib.* 4. *antiquit. Lusit.*

91 Vxamæ barchæ [z] in Autrigonibus Hispaniæ S. Trophimus Ovantius, & Astorgius Episcopus [a] martyres in eadē 242.
Eccle-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Ecclesiæ persecutione pro Christi fide constantes cæsi sunt.

z *Alia est Vxama Vaccæorum, quæ etiam* Argella *dicta Ptolemeo. Hæc, de qua nũc Dexter,* Vxamabarcha *continuatis literis enuncianda in Autrigonibus fuit. Quæ tamen hodie sit prorsus ignoro.*

a *De S. Throphimo S. Pauli discipulo mentio fit in Actis Apostolicis c.20. & 21. & ad Corint.4. Sed Arelate passus refertur, ut primus illius Eccles. Epis. ex epist. Comprovinc. Episcop. apud B. Leonis opera. & Baron. ann.450. num.52. Eustorgius episcopus est Mediolanensis de quo in Martyrol. Rom.18. Sept. de Ovantio maior caligo est.*

Glabrio [b] Cõsul Romanus pro Christi confessione cæditur.

b *Acilius hic est Glabrio. Qui cum Vlpio Traiano Consulatum gessit anno V. C. 845. Christi 93. cuius illustrissimi martyris acta, ut etiam pleraque, interciderunt. Sed Dio historicus sub obscure in Domitiano rem narrat.* Glabrionem quoque, qui cum Vlpio Traiano magistratum gesserat, accusatũ præter cætera superioris criminis (ἀθεότητος) & quod cum bestijs pugnasset, interfici iussit, cui præsertim propter invidiam infensus erat. Nam cum eum Consulem in Albanum vocasset, & ad iuvenalia, coegissetque immanem Leonem expugnare: Glabrio non solum à Leone læsus non est, sed etiam eum egregie confecit. *Nec oblitus Iulianus Petri*: Memoria sancta, celebrisque Atilij (*lege Acilij*) Glabrionis viri Consularis anno 94. 1. Novemb. Fuit natus in Hispania urbe Mentesa in Oretanis. *Vide Baroniam anno 94. 1. tom.*

Nereus, Achilleus, [c] & Flavia Domi-

tilla

Anni. Chris. | Anni. Romæ

tilla relegati erebris, S. Marcelli Eugenij post Toletanorum Pōtificis literis [d] recreati, tandem pro fide cæsi ad martyrij Lauream evolant.

Tota Hispania celebris habetur memoria S. Iacobi Apostoli Zebedæi filij, primique illorum Pastoris, & egregij Doctoris.

c *De his in Martyrolog. Rom. 12. Maij. De Flavia Domitilla 7. eiusdem mensis, ubi multa Baronius notatu digna.*

d *Iulianus in chron. anno* 104. S. Vitalis Toletanus Archipresbyter missus à S. Eugenio ad cōsolandum Christianos detentos in insula Pontia, &c.

Ioannes Theologus, exultantibus totius orbis Ecclesijs, ab exilio revocatur [e] omnes illius reditum missis literis gratulantur.

e *Dionysius Areopagita epist. 10. Hanc exilij revocationem non nisi occiso Domitiano anno Christi 98. scribunt chronologi, vel Dione teste in Nerva. Nerva omnes, qui impietatis in Deos rei fuerant, absolvi voluit, & exules in patriam reduci. In nostro itaque 7. annorum pro chronismus est.*

Philippus cognomento Philotheus, [f] (qui prius corpora SS. Martyrum Gervasij, & Protasij civium suorum Mediolanensium Mediolani sepelierat)

Anni. Chris. Anni. Romæ

conversusque in capo Laminitano a S. Paulo illum sequutus adhæsit Clementi, à quo legatus missus in Hispanias Toleti, Barcinone, Cæsaraugustæ, Hispali, Valentiæ, & in multis alijs urbibus prædicat.

f Philippus cognomento Philotheus.) *Michael Syncellus in vita S. Dionysij*: Porrò S. Clemens per idem tempus Philippum quendam Hispanis Episcopum præfecerat, eandemque potestatem, quam ipse Divinus Clemens à B. Petro acceperat, ipsi dederat dicens: profectus in Occidentales plagas Evangelium regni cælorum prædicato. *Iulianus in chron.* Philippus cognomento Philotheus, quem laminij in Hispania convertit. S. Paulus à S. Clemente Papa Legatus Sedis Apostolicæ mittitur in Hispaniam. Prædicat Toleti, &c. *Hæc etiam Garivaius lib.* 1. *c.* 29. *Padilla Cent.* 1. *c.* 20.

S. Iulianus civis Toletanus [g] Toleti patitur 7. die Ianuarij. Fuit Episcopus.

g *Iulianus Petri Archipresbyt. in chron. anno* 93. Iulianus discipulus S. Clementis post Romani Pontificis in Hispania prædicatione S. Petri conversus constituitur Episcopus Carpetanorum. *De eo Martyrol. Rom. vetus, & novum, Maurolicus, Vsuardus, Molanus, & alij* 7. *Ianuarij.*

Aulo Cornelio Palma [h] V. C. cive Toletano II. Viroque Christiano Toletum venit, ibique M. Marcellus Sedē

prima-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

primariam totius Hiſpaniæ, [i] ut in eius meditullio conſtituit. Metropoles à S. Iacobo cæptas melius diſponit, Eccleſiamq; totius Hiſpaniæ luculenter promovet.

h Aulus Cornelio Palma. V. C. civi Toletano II. viroque Chriſtiano.) *Sic ineptiunt impreſsi. At Codex Arch. Hiſp. & Ioan. Pinedæ.* Aul. Cornelius Palma V.C. cive Toletano. *In Vercellenſi. Vt eſt in margine illius Ioãnis Pin. Codicis.* Aulo Cornelio Palma cive Toletano, Duum viroque Chriſtiano. *Sentio, & repono cum Vercellenſi: nec me movet aliquorum annorum anticipatio, id enim fit ſæpiſsime numeris intercidentibus. Aulus Cornelius Palma vir Conſularis, Duumvirque Toletanus primum Conſulatum geſsit cum Caio Soſio Senecione anno Chriſti* 101. *ſecũdum cum Calviſſo Tullo anno* 111. *Præfectus etiam Syriæ Arabiam, vel eius partem in poteſtatem Populi Romani redegit, Dio id teſtatur:* Per id tempus Palma Præfectus Syriæ cepit eam Arabiæ partem, quæ Petram attingit. *De eo etiam Martialis lib.* 22. *Epigram.* 9. *ad Traianum.*

Palma regit noſtros mitiſsime Cæſar, Iberos:
  Et placido fruitur Pax peregrina iugo.
Ergo agimus læti tanto pro munere grates:
  Miſsiſti mores in loca noſtra tuos.

Vbi Matthæus Raderus, qui primo addubitaverat, licet in merito: Nec dubitandum amplius de Palma Præfecto loqui à Traiano in Celtiberiam miſſo, quem Poeta & laudat, & Traiano pro tam clementi Præſide gratias agit. *Demum Palmam noſtrum occidit Hadrianus, ut Dio in eo Prince refert. Habuit filium Aulum Palmam Ponti Epiſ-*

 copum,

copum, cuius meminit anno 102. Mentio celebris in Hiſpania Auli Palmæ Epiſcopi Ponti, filij Auli Palmæ viri Conſularis, quem occidi iuſsit Hadrianus. *Eſt & mentio Palmæ. Apud Paulum Iuriſconſultum, in l. Vranius, ff. de fideiuſſ. & mand.*

i *Poſt M. Marcellum Romæ Martyrem de quo ſupra aliũ. M. Marcellum Epiſcopum Toletanum illiuſque conſanguineum repræſentat, cuius res geſtas ſedule diſquirit. Hunc primatus fundamenta altius iecisse aſſeverat. M. Marcellum, Eugenium, S. Dionyſij diſcipulum nominat. Noſtri hiſtorici cognomine tantum Eugenij agnoſcunt. Alij civem Romanum, quod verum, alij Græcum Eugenij cognomine decepti faciunt. Diſcipulum S. Dionyſij Areopagitæ teſtantur Beuterus lib. 1. c. 2. Vaſſæus anno 97. Alcocer lib. 1. c. 26. Padilla Cent. 1. cap. 27. Vellit tamen mihi aurem Breviarij Eccleſiæ Hildemerſis hiſtoria, quæ diverſos Marcellum, & Eugeniũ S. Dionyſij diſcipulos conſtituit hiſce verbis:* Cum pluribus Coepiſcopis, & Presbyteris, & Diaconibus Arelatenſium, uſque civitatem pervenit (*Dionyſius*) comminiſtros ſibi traditos deſtinavit, videlicet B. Lucianum Bellovacenſibus, Marcellum Bituricenſibus, alioſque complures ſuis in locis. Eugenium vero Toletum comittere ſtuduit. *Alteram occupat aurem Methodius in Dionyſij martyrio:* Socij, *inquit*, B. Dionyſij fuerunt Saturninus, Marcellus, & Lucianus. Hi cum veniſſent, & una interfacerent, pervenerunt ad portum Arelatenſis urbis. Tunc S. Dionyſius, Marcello miſſo in Hiſpaniam, ut Chriſti Eccleſijs verbum vitæ proponeret, ipſe Spiritus Sancti calore incenſus, &c. *Vides diſcrepantiam? Sed nec propterea à Dextri fide recedimus, quem tuetur doctiſsiſimus D. Thomas Tamaius de Vargas amicus noſter Toleti, imo totius Hiſpaniæ ornamentum, qui quidem Muſas eius ad pileum, & libertatem vocat.*

M.Man-

Anni. Chrif. M. Mancino II. viro Barcinonensi [l] Anni. Romæ
idem Philippus Barcinonem adijt. Ibidemque per aliquot menses manet.

l *Videntur clausulæ inverso ordine scriptæ. Et hāc debere scribi post illam in qua de Philippo agit immediate.*

94. S. Clemens scribit [m] Iuliano Episcopo Carpetano, & Iulio Abulensi. 845.

m *Is Iulianus est, de quo proxime dictum. Epistolam invenies 1. tom. concil. scriptam contendit Valdesius his de quibus in nostro refertur. De dignit Reg. Hisp. c. 6.*

Amphitriæ, quæ nunc Fita, S. Gregorius Episcopus Complutensis [n] 12. Kal. Ianuar.

n *Nullum invenio Gregorium Complutensem: sed neq; in Martyrologijs 20. Decembris. Invenio tamen ea die in Vsuardo Liberatum Amphitreæ: Noster etiam anno 366. eundem Gregorium Toletanum facit translatumque eo anno Toletum, & inter Divos relatum, colique asserit 20. Decembris. Vnde mihi suspicio sub oritur, eundem esse Gregorium, & Liberatum: siquidem in loco, & tempore conveniunt. Potuitque Gregorius Liberatus cognominari: sed neq; hæc à cortina dicta. Tu melius si quid habes, benigne lector, repone.*

Bilbilitani [o] Christo crediderunt affectu paterno.

o *In C. Archiepiscop. Hispalens. & Pinnedæ, Bilblitæ in impressis, Bilbitani. Hæc Augusta illa Bilbilis M. Martialis patria. Nummis Imper. Tiberij ita appellata AVGVSTA.*

Anni. Chris. *GVSTA. BILBILIS. Et illius Poetæ carminibus sæpissime.* Anni. Romæ

Municipes Augusta mihi, quos Bilbilis acri
Monte creat, rapidis, quos salo cingit aquis.

C. Procorus [p] scripsit Evangelium, & res gestas Ioannis unius ex septem Diaconis.

L. Magnus Iulianus civis Toletanus, & martyr in pretio habetur.

p *De actis Ioannis est Gelasij censura in c. sancta Romana 15. distin. & forte is liber est, qui sub nomine circuitus Ioannis inter apocripha recensetur à S. Athanasio in Synopsi: adi Bellarmin. de script. Eccles. anno 100.*

Octogessæ in Hispania [q] S. Agathode [r] martyr viriliter passa.

q *Variant Auctores, quæ hodie sit: alij enim* Mequinensa, *aut* Hitona, *alij* Scatron, *oppida Regni Valentiæ esse volunt.*

r *Nullam Agathodem invenio. Suspicor à Detro scriptum* Agathoclie, *de qua in Martyrol. Romano 17. Sept. cuius nomen ex. c. l. in. d. conflatum est, Sed suspicor tantum.*

S. Theodosius [s] secundus Barcinonensis Episcopus 6. Kal. Februar

s *Hiat omnino clausula hæc. Addendumque aliquid necessario: patitur, vel obijt.*

In Car-

In Carpetania Pydne, [t] vel Piotij S. Alexander martyr.

t *Pydnam urbem in Macedonia, & in Rhodijs, Montem in Creta invenio. At de Hispanica hac altum silentium, nec de Piotio liquet.*

Aquis Quintianis [u] in Gallæcia Hispaniæ S. Christi martyres Iulianus, Dativus, Vincentius, [x] alij 27. socij eorum.

u *Agnoscitur à Ptolemæo. Aquæ caldes Moletio Suævorũ in Gallæcia oppidum.*

x *Agitur de eis 27. Januar. in Martyrolog. Roman. Bedæ, Vsuard. sed tacita natalium sede.*

S. Ovidius [y] civis Romanus Episcopus Braccarensis succedit S. Basileo; hic vero S. Petro Kal. Novemb.

y *Hoc ævo Ovidium civem Romanum à Valerio Martiale celebratum invenio. Epigram. 38. lib. 7. & Epig. 39.*

Maximus ille tuus, Ovidi, Cæsonius hic est.
Alibi: O nullis, Ovidi, tacende gentibus.

Sed de Episcopo Braccarensi solus mihi Iulianus in chronico occurrit. Braccaræ post S. Ovidium, S. Polycarpus Braccarensis ad annum 130.

In Asia martiana [z] Hispaniæ patiuntur Aquila, & Priscilla.

z *Aquila, & Priscilla, de quibus in Actis Apostolicis c. 18. & Pauli ad Rom. c. 16. At Timoth. 2. c. 4. & alibi, passi*

sunt

Anni. Chris. *sunt in Asia minori, ut habet Martyrol. Rom. 8. Iulij. quo die Beda, Vsuardus, Ado, & alij. Quibus favet Eusebius lib. hist. 2. c. 17.* Quo quidem tempore Aquila, & Priscilla cum Iudæis Roma decedentes in Asiam navigaverant, & ibi cum Apostolo fundamenta Ecclesiæ paulo ante ibidem iacta constabilientes commorati sunt. *Nec alios eorundem nominum facile est invenire. Vbi etiam in Hispania est Asia Martiana? mendum itaque inesse, & voculam illam* Hispaniæ *addititiam puto, scriptumque à Dextro tantum* in Asia Mattiana patiuntur Aquila, & Priscilla. *In Asia namque minori, ubi illi passi, Mattiani, vel Mattieni populi sunt, habet Ortelius in Thesauro ex Eustathio, & Herodoto. Cum igitur locum certum ab indubitatæ fidei auctoribus teneamus, nec nomina tempusque dissentiant, tutius remur his assentiri. Sed nihil muto, dum aut alij probant, aut meliora producunt: malo enim imperitus haberi, quam temerarius & audax.* Anni. Romæ

Oppidum Acatucci[a] in Bætica gloriatur natali S. Iuliani martyris, quem passum diximus Aquis Quinctianis.

a *Ab Antonino prope Acci statuitur in Bastetanis, nec tamen hodie extare compertum est.*

100 Per hoc tempus, ut scribunt aliqui, S. Marcus Marcellus [b] civis Romanus cognomento Eugenius, Neroni Carissimus S. Petri discipulus, ex familia domoque Cæsaris [c] prius Simonis Magi discipulus, M. Marcelli Præfecti filius peregrinationum S. Petri individuus 851.

comes

Anni. Chris. | Anni. Romæ

comes Romæ floret: qui à S.Clemente Romano Pontifice sancto Dionysio Areopagitæ in Gallias eunti comes datus. Post longas peregrinationes in Italia, Gallia, Hispaniaque obitas legatus S.Clementis à Beato Dionysio Arelate Episcopus [d] factus, ad Hispaniasque missus Toleti tandem constitit.

b *Iulianus per omnia concinens. In chron. anno* 100. S.M. Marcellus. M.Marcelli Præfecti filius cognomento Eugenius V. C. à S.Dionysio Areopagita Arelate in Gallia ordinatus Episcopus, ad Hispanias cum potestate legati mittitur. Toleti prædicat, ibi Sedem primariam totius Hispaniæ collocat, &c.

c *D.Thomas Tamaius totius Marcellorum familiæ nomenclaturam texit in prævio illo Dextro, quem foras dedit, ita luculenter, ut nil amplius desiderandum sit.*

d Arelace.) *Ita impressi. Sed reponendũ* Arelate. *Quæ est Galliæ Narbonensis urbs celebris. Hodie Arles. Fuisse hic Eugeniũ Episcopali dignitate inauguratum asserit Villegas in Flore Sãct. in Eugenio. Sed unde hauserit, tacet.* Iulianus expressit. S.Marcus Marcellus, Marcelli præfecti filius cognomento Eugenius. V.C. à S.Dionysio Areopagita Arelate in Gallia Saturnino, & Episcopo Bellovacensi adiuvantibus, ordinatus Episcopus ad Hispanias cum potestati legati mittitur.

S.Romulus [e] Traiani Cæsaris Præfectus patria Italicensis Hispanus in Hispaniã ab eodẽ relegatus in Celtiberia patitur.

Anni. Chris. | Anni. Romæ

S.M. Marcellus Eugenius, qui Presbyter Paulum ad Hispanias venientem secutus est, iam Pontifex iterum Toleti prædicat.

e *De S. Romulo, Martyr. Rom. 5. Sept. Dies ipse in quo hæc scribo, primus est, quo in Acta Hispalēsis Ecclesiæ relatus sub duplicis officio celebratur hoc anno 1624. De eo etiam Gaulterius in chron.*

Ruffus Thebis [f] reversus ad Hispanias Pontifex Sedet.

f *Iulian. in chron.* S. Dionysius, & Ruffus veniunt ad Hispanias, & eas docent Evangelium. *Is Ruffus est, de quo Paulus ad Rom. 16. agitur de eo 21. Sept. Thebarumque Episcopum fuisse consentit Dorotheus. Nostri id etiam fatentur, sed eundem ultimo Dertosæ in Celtiberia* (Quæ nunc Tortosa) *constitisse Episcopumque eius urbis fuisse mordicus tenent, ex eius Ecclesiæ antiquis monumentis, ac tabulis. Heleca in fragmentis. Marieta lib. 5. c. 75. Morales lib. 9. c. 21. Padilla Cent. 1. c. 23.*

Sirmij in Hispania [g] S. martyres Mōtanus Presbyter, & Maxima [h] clarissimi Christi martyres.

g *An pro Hispania Pānoniam succenturiabimus? nam Sirmium in Pānonia urbs clarissima. Sed etiam Sirmium in Hispania apud Metaphrastem invenio. Ideoque nihil muto, licet dubius an sit corruptio in utroque, & Sexifirmium castigandum. Alibi nos in hac Sparta.*

h *Marty-*

Anni. Chris. h *Martyrol. Roman. 26. Martij. Petrus in Catalogo lib. 3. c. 233. Beda, Vsuardus, Vandelbertus, & alij.* Anni. Romæ

Ad Castrum altum [i] prope Tugiam [l] prædicat Sanctus secundus Pontifex S. Iacobi discipulus, martyr ultimus sociorum.

i *Locus est fato magni Hamilcaris memorabilis ex Livio lib. 24. limitaneus Tarraconẽsi, & Bæticæ. Castralla à Beutero hodie putatur.*

l *In C. Hispalens. Archiepisc. & Pined. Iugiam. Sed neutram invenio.*

M. Marcellus excellens Poeta, [m] & orator ad quem Persius inscripsit quartam Satyram amicitijs Iuvenalis Persij, & Senecæ, Galli, Statijque [n] præclarus, miraculis crebris floret.

Toletani vehementer profecerunt doctrina S. M. Marcelli: ut Barcinone proficiunt Christiani gloria miraculorum, virtute doctrinæ, ac exemplis Theodosij Episcopi.

Maxima Toletanorum cum Barcicinonensibus necessitudo contrahitur, ex quo civitatem illam ego Dexter biénio rexi, & in tabularijs eius urbis multa scitu digna reperijsse me fateor.

Anni. Chris. m *Tertius hic est M. Marcellus. Frater scilicet M. Marcelli Eugenij. Dictus est etiam Victorius, & Vitalis. Ita Iulianus in chronico anno* 13. Floret Victorius Marcellus, ad quem Statius scribit. Fuit hic S. Marcelli frater Vitalis dictus: *Gevartius in Papinio ad hunc locum Veccij Marcelli filium vult fuisse. Sed quo argumento id asserat, non aperit.* Anni Romæ

n Amicitijs Iuvenalis Persij, & Senecæ Galli, Statijque.) *Totam hanc lippitudinem parvo collyrio iuvo. Et sanitatem restituo.* Amicicitijs, Persij, Senecæ, Galli, Statijque præclarus miraculis fulget. *De Gallo aliquando ambiguus fui sed ipse Statius affulsit in carmine ad Marcellum nostrum.*

Quid tuus ante omnes tua cura potissima Gallus,
Necnon noster amor, dubium morum ne probãdus,
Ingenij ve bonis

Scripsit etiam ad hunc Plinius Iunior Epist. 20. *lib.* 8.

Celebris est Toleti memoria Marci Marcelli [o] Romæ Præfecti, qui tempore Claudij Citerioris fuit in Hispania Quæstor Quinquennalis, [p] & murum Carthaginis Spartariæ refecit.

o *En tibi quartum M. Marcellum exhibet, qui tamen tempore præcessit: fuit enim Eugenij, & Victorij, sive Vitalis pater, & ni me coniectura fallit, eum esse suspicor, de quo Tacitus* 16. *Annal.* Trahebantur ut conscij Vulcatius Tullinus, ac Marcellus Cornelius Senatores, & 1. *historiar.* Quam gloriam ad Principatum attulit, nisi occisi Obultronij Sabini, & Cornelij Marcelli in Hispania. *Vides Cornelium Marcellum in Hispania occisum? iunge etiam quæ sequuntur.*

Anni Chris. Anni. Romæ

p Eius viri, operisque extat in ipsa Carthagine Spartaria adhuc insigne monumentum cum epigraphe. Quæ tamen non Quæsturam, sed Auguratum confirmat. Ex Cascale rerum antiquarum urbis eius scriptore. Et Ambrosio Morale in antiquit. Hispaniæ in Carthagine. Et Gruttero pag. 168. inscript. orb.

M. CORNELIVS. M. F. GAL.
MARCELLVS. AVG. QVINQ.
MVRVM. A. PORTA. TOPILLA.
AD. TVRRIM. PROXIMAM.
PED. C. XLVI. ET. VLTRA.
TVRRIM. PP. XI. DD.
F. C. I. Q. P.

In Thomæ Tamaij Dextri Vindicijs, fol. 17. ubi AVG. repositum, invenio. QVAEST. Et in linea ultima deest. C. & à Cascale hausisse affirmat, sed nos ita in eo, Morale, & Gruttero legimus, ut scripsimus.

Dionysius Areopagita dicat Eugenio Marcello q dicto propter ingenij excellentiam Timotheo, libros de Divinis nominibus.

q *Concinit Iulianus noster*: S. Dionysius scribit ad Eugenium Marcellum Episcopum Toletanum dictum etiam Timotheum, id est à Deo honoratum, librum de Divinis nominibus, & alia. *Nec turbat in eo auctore legi, Timotheum hunc fuisse episcopum Ephesinum, nam id à Cartusiano exemplari haustum, tacentibus alijs antiquioris, proindeq; verioris notæ. Hic Tamaius magno sui ingenij acumine, stupen-*

Anni. Chrif. *ſtupendaque auctorum notitia Dextrum ab invidia immunem præſtat. Illum conſule, neque amplius diffides.* Anni. Romæ

Flavia Domitilla [r] Sabina uxor Flavij Clementis Conſulis pro fide occiſa eſt.

Mirabiliter fides Chriſti per totas Hiſpanias dilatatur: creſcit numerus fidelium, nec perſecutionis gladius debilitat.

r *Cave hanc cum Flavia Domitilla virgine, & martyre confundas. Fuit Flavia Domitilla virgo Flavij Clementis Conſulis ex ſorore neptis, à Sancto Clemente Papa velamine conſecrata, de qua plures ſcriptores tam ethnici, quam Chriſtiani ſcripſerunt, & nos aliquid ſupra. At hæc Flavia Domitilla Sabina cognominata, fuit uxor Flavij Clementis Conſulis, Domitiani Imperatoris neptis in inſulam Pandatariam ob fidem Chriſtianam relegata, & tandem martyrio coronata. Itaq; ſunt duæ Flaviæ Domitillæ, altera virgo, altera mater familias, ambæ martyres.*

Olcadibus in Carpetania.) *Nebriſſenſis, & recentiores volunt eſſe, quæ hodie* Ocaña *dicitur: ſed hanc narrationem omnino ab hoc loco evulſimus, cum nec tempori conſentanea ſit, nec rebus. Præterea in notulis illis marginalibus Codicis Pined. deeſſe in Codice Vercellenſi legi: maximeque hoc efeci, quia de Alexandro milite, & Antonina virgine idem ipſe Dexter agit anno 285. quo, vel circiter paſsi ſunt.*

L. Sabinus Probus [ſ] converſus à Paulo in agro Laminitano Hiſpaniæ Ravennæ Pontifex deceſsit.

ſ *Agitur*

Anni. ſ *Agitur de Probo Rauennate 10. Nomb. in Martyrolog.* Anni.
Chriſ. *Rom. de quo etiam Petrus in Catal. lib. 10. c. 45. Molanus in* Romæ
addit. ad Vſuard.

Claudia Paphe Candida[t] Romæ fit martyr.

L. Macedonica ſub Præſide Riccio cum alijs pluribus patitur.

t *Sub nomine Candidæ duntaxat celebratur à Beda, & Martyrol. Rom. 1. Decemb. de L. Macedcnica nihil invenio.*

Xantippe, & Polixena[x] in Hiſpania mera fide Deum laudavere. M. Lupus, Philippus, Lucius maritus Candididæ Palmam martyrij conſecutus eſt, omnes Pauli diſcipuli.

Q. Marcellam Xantippem M. Marcelli Romæ Præfecti filiam, M. Marcelli Eugenij Toletanorum Ponticis ſororem (quam S. Paulus viſis in eius fronte literis aureis ad fidem Laminij cõvertit) redeuntem ex Italia ad Hiſpanias, morientem S. frater Marcellus ſepulturæ mandavit.

x *Agunt de his Martyrol. Rom. & Græcorum Menol. 23. Sept. & ibi Apoſtolorum diſcipulæ perhibentur. Meminit etiã Metaphraſtes in ſer. S. Pet. & Paul. 29. Iun. apud Suriũ to. 3. Moral. lib. 9. c. 11. ex Ecumen. & alijs Marier. lib. 4. c. 59.*

Eius

Anni Chris. | Anni Romæ.

Eius mater Claudia Xantippe [y] civis fuit, & de genere ſplendidiſsimo Athenienſium, corpore ſupra iuſtam ſtaturam procero: in quã iocatur Martialis.

y *Lib.8. Epigram.60. aliàs 57.*

Summa Palatini poteras æquare Coloſsi
Si fieres brevior Claudia ſexquipede.

Domitij Calderini vera ſententia in hunc Martialis locum à Dextro communitur, reiecta Matthæi Raderi anxia dubitatione, an Claudia ut brevis irrideretur: qui tamen in Domitij partes it, quod Claudia longior pleriſque inſolentiſsime ſe propterea efferret, nimumque ſibi placeret.

S. Vincentius Epiſcopus Mæviæ,[z] vel Mevitaniæ prope Vrcem Hiſpaniæ urbem in confinio Bæticæ, & Tarraconenſis, petit Italiam, & à Capitolino iudice reductus in Hiſpaniam, & Carthagine Spartaria tortus Meviam reducitur, & à C. Porphyrio ſucceſſore Capitolini dilaceratus eſt. Eius Epiſcopatus Mevitanenſis Aſſotum poſtea eſt translatus: quæ Erotus paulo corruptiori vocabulo nunc incœpit nominari.

z *De Vincentio Epiſcopo Mævitano cum in Hiſpania plures Vincētij fuerint, altum apud Auctores, quos viderim, ſilētium. De Mevitania Plinius lib.3. c.3.* Regio Mævitania, dein Deitania, dein Conteſtania.

Nunc

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Nunc corpus S. Martyris, & Episcopi iacet in oppido Deitano, vulgo Totana [a] non procul Eluroca, inter Postellam, & Leviniam nunc Lebrisa dicta. Est XLIIII. M. P. Carthagine.

a *In Cod. Archiep. & Pined e Paulo aliter.* Iacet in oppido Deitano, vulgo Totaria non procul Eluroca, nunc Labrila. *Certe in eo ipso tractu Totana, & Lebrilla populi sunt hodie appellati.*

Mævania [b] quædam insula est in mari nostro prope Carthaginem Spartariam, unde quidam exeuntes condiderant in Italia civitatem dictam Mevaniam, & etiam prope insulam non longe dissitam à Britannia.

b *An de qua Columela lib. 3. c. 8.* Armentis sublimibus insignis mævania est: *non est promptum dicere, nec Codices concordant. In aliquibus: Meccania.*

Antonia Maximilla [c] cõiux [d] Aegææ patrarum in Achaia Proconsulis à B. Andræa cõversa in antrum se abdidit, mortem post mariti. Fuit hæc Novocomensis Plinij iunioris consanguinea. [e] Nupsit. C. Fonteio Capitoni. [f] Post Nicomediam delata [g] pro Christi fide 4. Maij patitur.

P c Antima

Anni. Chris. c Antima Maximilla coniux Aegeæ Patrorum in Achaia Proconsulis. Post nupsit. C. Fontero, Capitorumque Nicomediam delata.) *Hunc locum misere fœdatum ex Plinio, Tacito, & Martyrol. Romano in suum pristinum decorem restituo, simulque illis Auctoribus facem præfero. Nunc tibi per partes depromam. Antima, in C. Pinedæ. Antimi. Sed corruptius. Restitui*: Antonia: *ita à Plinio vocatur in epistola ad Traianum. pro Harpocrate Iatralipta*: Item rogo, des ius Quiritium libertis Antoniæ Maximillæ ornatissimæ fœminæ, Heliæ, & Antoniæ Hermeridi, quod à te, petente patrona, peto. *Ita etiam in Martyrol. Rom. vocatur. 4. Maij. ubi scriptum.* Nicomædiæ natalis S. Antoniæ martyris. Anni. Romæ

d Coniux Aegææ Patrorum in Acaia Proconsulis.) *Corrige*: Patrarum. *Patræ urbs Achaiæ Pausania, & Stephano testibus, hodie etiam Patræ. Historiam à Breviarijs Romanis pete in die S. Andreæ Apostoli, ibi de eo.* Post Patras Achaiæ profectus in ea urbe plurimis ad veritatem Evãgelicam perductis Aegæam Proconsulem prædicationi Evangelicæ resistentem liberrime increpavit. *Quæ à presbyteris Achaiæ desumpta sunt.*

e *Non satis aperit Plinius in ea epistola, sed id rationi consentaneum videtur. Aperitque Iulianus in chron.* In Italia, & Græcia laudatur Maximilla, in quam iocatur Martialis. Fuit uxor Aegææ Consulis cognataque Plinij, quæ sepelivit. S. Andræam. *At in Martiale Maximina vocatur, De ea lib. 2. Epig. 34. aliàs 41.*

> Et tres sunt tibi Maximina dentes,
> Sed plane piceique, buxeique, &c.

Detorsit fortasse aliquantulum Maximillæ nomen in Maximinæ, ut larvato tutius iocaretur.

f Nupsit. C. Fontero, Capitorumque Nicomediam delata.) *Restitui*: nupsit Caio Fonteio Capitoni. *Is Pro-*

consul

Anni. Chris. *consul Asiæ fuit sub Tiberio. Tacitus. 4. Annal.* At Fonteius Capito, qui Proconsul Asiam curaverat, absolvitur. *Idem Tacitus multa de eo Capitone 1. historiarum, & alibi. Plinij quoque ad eundem epistola est lib. 5. 8.* Anni. Romæ

g *In Martyrol. Rom. eo die.* Nicomediæ natalis S. Antoniæ Martyris, quæ nimium torta, & varijs affecta cruciatibus, altero brachio tribus diebus suspensa, & in carcere biennio detenta, ad ultimum à Priscilliano Præside, in confesione Domini flammis exusta est. De ea etiam Beda, Vsuardus, & alij eo die.

Stacteus Zotici, vel Getullici filius,[h] Qui Zoticus Ephesi negotiorum caumorabatur: Mortuus Stacteus, à Ioãne. Ad vitam revocatur: convertuntur Zoticus, & Symphorosa cum filijs ad fidẽ, qui reversi ad Italiam passi sunt.

h Stactus Zotici, vel Gentilici filius.) *Lege:* Stacteus Zotici, vel Getullici filius. *Ex Martyrol. Rom. 18. Iulij, & ex plumbi lamina, quæ cum eorum sacris ossibus reperta Romæ est hisce literis. HIC. REQVIESCVNT. CORPORA. SANCTORVM. MARTYRVM. SYMPHOROSAE. VIRI. SVI. ZOTICI. ET. FILIORVM. EIVS. Agunt de his martyribus. Beda, Vsuardus, & Ado hac die. Mombrit. tom. 2. Baron. in Annal. anno Christi 138.*

101 Domitianus succedit Tito: [i] Huic Nerva Cocceius, Nervæ succedit Traianus: qui Nerva decreto Senatus, curãte Traiano filio, inter Deos [l] relatus est. 852.

Anni. Chris. i *Ita recto ordine imperium capessunt ex historiæ Augustæ scriptoribus.* Anni. Romæ

l *Eusebius in chron. alij.*

104 Traianus de Dacis, & Scythis hoc anno [m] triumphat. 855.

m *Rectius quam in Eusebij Codicibus, in quibus triumphus hic ad annum Traiani 7. Reijciebatur. Referunt rem Casiodorus, Eutropius, Dio Nicæus, prisci lapides apud Grutterum p. 246.*

105 Anno sequenti [n] idem, devicto Decebalo, Daciam facit provinciam. 856.

n *Aurelius Victor, Eusebius, Eutropius, &c.*

S. Ioannes scripserat ad Drusiam fœminam Electam [o] secũdam epistolam: quæ velut Ecclesiæ illius civitatis parés mira largitione, & charitate tunc florebat.

Vndumeni (quod oppidum nunc prope Valentiam Vnda dicitur.) S. Victorius, ut creditur, Episcopus Valentinus.

o *Electam nominat Ioannes in ea epist. 2. Drusiæ suppresso nomine.*

S. Quartus Apostolorum discipulus bis Hispaniam peragrat: semel post Iacobum: iterum relictus à Paulo, Berelæ,

quæ

Anni. Chris. Anni. Romæ

q quæ nunc Betyrus: alijs Bætica, vel Gontiolum in Hispania dicitur: in Beronibus r nunc miraculis claret.

p *De eo Martyrol. Rom. 3. Novemb. fuisse Beryti Episcopum tradit Dorotheus in Synopsi. Beritus vero, vel Brythus urbs Phæniciæ dicta Iulia Felix. Ut Plinio alijsque scriptoribus notum. Fuseque de ea Christianus Adricomius in miscellaneis locorum terræ sanctæ, fo. 185. Meminit. D. Paul. ad Ro. 16 & Gaulterius in chron.*

q *In Pinedæ.* Veriæ. *Forsitam Dexter scripsit:* Bereæ, *quæ hodie* Vera *creditur. De reliquis caligo mihi est.*

r *Berones Hispaniæ Tarraconensis sunt populi, Ptolemæo, & Straboni, quos olim Tyrios vocatos aiunt.*

Nathanael f unus de septuaginta Domini discipulis requiescit in urbe Hispaniæ Treuga prope legionem septimá Geminam: alijs dicitur ad Trigundum t oppidum prope Brigantium in Gallæcia iacere, nunc vero Turrestium ignobile.

f *Docte locum hunc tuetur Tamaius. Nec quid addendum succurrit. Adi illum in Dextri vindicijs.*

t *Ad stipulatur Antonini itenerarium. Turrigam Ptolemei vult Simlerus. Ex Ortelio.*

Post aliquot annos ab adventu suo in Hispanias S. Eugenius M. Marcellus rem primatus Hispaniæ confert cum

viris

Anni. Chrif. viris sanctis, & primarijs Epitacio, [u] vel Anni. Romæ
Epitecto Cæsaraugustano, & Philotheo socio peregrinationis suæ, legato etiam S. Clementis Vitaliq; , Avitoq; [x] (qui profectus post ad insulas Fortunatas martyr fuit.) A. Cornelio Palma, & P. Turaco Duumviris Toletanis Catholicis viris, multisque alijs Carpetaniæ, & aliunde Episcopis convocatis.

u *De Epitacio agunt Martyrol. Rom. 23. Maij. Et Vsuardus, qui & Epitectum etiam cum nostro in quodam Codice inveniri affirmat scriptum. Alius est Epitacius, cuius meminit Iulianus in chron.* Tude, & ailbi floret memoria S. Epitacij primi Tudensis Episcopi, & martyris.

x *De eo Episcop. Cabilon. in Topographia.* Canaria insula in Oceano Atlantico: huc delata est Christi fides: hic Avitus Martyr.

110 At multo post S. Dionysius Areopagita Hispanias [y] invisit ut legatus à Beato Clemente totius Occidentis ordinatus. 861.

y S. Dionysius Areopagita Hispanus invisit.) *Corrige:* Hispanias: *Iulianus quoque in chron. meminit.*

Triginta circiter scriptores Chatholici contra blasphemias Porphyrij scripserũt.) *Quid ais Dexter? Nõdũ hoc ævo natus Porphyrius. Qui vix sub Aureliano Augusto anno 270. cognitus. Qui ergo cõtra eius blasphemias scriptores Catholici scribunt? sed in aperta historia deceptum tantum virum,*

Anni. Chris. *rum, etiam si quis aram tenens iuret, non credam. Plura sunt in his fragmentis huc illucque commota. Ideo enim merito fragmenta vocantur. Vt enim cum ædificium ruit, alia sublime tolluntur, alia deprimuntur, materies omnis frangitur, ac conquassatur, & partim velut in summa tempestate, nutat huc atque illuc commota: ita etiam quandoque in his fragmentis videas supera inferis, infera superis misceri, fracta, mutilaque plurima, & quæ pulchra erant, ac decora, fœda laceratione depravata. Itaque ad Aureliani ævum à mandavimus, in quo vere hæc gesta sunt, aut circiter: non enim uno tempore scripsere Methodius, Apollinaris, & Eusebius Porphyrij Antagonistæ, reliquique, quorum scripta interciderunt, veroque propius iudicamus, non defuisse viros doctissimos in Ecclesia, qui huic cani viventi, & oblatranti impia ora scriptis, & calamo obturarent, quorum nonnullos Hispania omni ævo æternorum ingeniorum mater communi fidelium parēti fidelis ipsa offerret.* Anni. Romæ

S. Petrus Episcopus Braccarensis, & martyr [z] ad oppidum Ratem non procul à Braccara Augusta pro Christi fide anno Domini 45. martyrium illustre subierat, frequentissimis miraculis clarior habetur. Cui successit Basilius, & postea Ovidius civis Romanus.

z *Adde*: Qui ad Oppidum, &c.

S. Firminus Pampilonensis [a] civis, & Episcopus, discipulus S. Saturnini S. Petri simul auditoris Ambiani sub Iuliano Præside patitur: prius per Hispa-

nias

Anni. Chris. nias Toletum usque prædicans provinciam longe, lateque pervasit. Anni. Romæ

a *De eo fit 25. Septembris in Martyrolog. Rom. & ea die Beda, Vsuardus, & alij, fusius Morales lib. 9. c. 15. in Martyrologio vero non sub Iuliano Præside, sed sub Ricciovaro traditur passus.*

Hispali floret S. M. Bolanus Florentius civis Hispalensis, & Flavius Rutilius, [b] qui fugiens venit Cordubam Hispaniæ, & in Africa patitur.

b *Tertul. in de Fug. temp. Martyrolog. Rom. 2. Augusti: Vsuardus in Appendice, litera R.*

S. Vitalis primi Toletanorum Archi presbyteri [c] (ex his quos venisse scimus) qui cum Zenone, & Felicula venerant Toletum, Romamque ex Chersonesso, reversi mirificum certamen fuit, quod ad Ecclesias totius Occidêtis scribitur.

c *Agitur de eo in Martyrol. Rom. 14. Februar. & ea die Beda, Vsuard. & Vandelbert. Iulianus etiam meminit in chron.* Missus Arelate comite Archipresbytero Vitali, &c. *Lectio nostrorum codicum aliquantulum, immissa illa parenthesi, interturbata videtur. Lubens itaque legerem.* (Sancti Vitalis primi Toletanorum Archipresbyteri, ex his qui cum Zenone, & Felicula venerant Toletum, Romamque, ex Chersoneso, reversi mirificum certamê fuit, quod ad Ecclesias totius Occidentis scribitur.)

Histo-

Anni. Chris. *Historiam aperit Iulianus in chron. anno* 100. *loquens de M. Marcello Eugenio Toletum veniente.* Venit comite suo Archipresbytero Vitali, & fratre, cum Zenone, & Fe-licula. *Comites etiam Martyrol. Rom. facit, ea die.* Anni. Romæ

Marcellus, fratris S. M. Marcelli filius [d], vir pius, charus est, sicut & patruus, Imperatori Hadriano, cui quondam Sylvam, [e] ut viro doctissimo, Papinius Statius dedicarat.

d *EN quintum Marcellum, scilicet M. Marcelli Præfecti nepotem, Marci Marcelli, & Vitalis sobrinum patruellem. Miror doctissimum Tamaium hunc Marcellum, eundem cum Vitali confundere. Cum hic aperte patruum suum Marcum Marcellum conformet, aut forsitam eum non capio.*

e Cui quondam Sylvani, ut viro doctissimo Papinius Satius dedicant.) *Quam hic barbarum exscriptorem sopor altus habebat! Repone.* Cui quondam Sylvam, ut viro doctissimo, Papinius dedicarat. *Nec tamen* quondam, in quandam *muto, resistente meorum codicum fide. Aliter Tamaius: forte meliores nactus. Liber est Papinij Statij Sylvarum quartus cum epistola, quæ incipit:* Inveni librum Marcelle charissime, quem pietati tuæ dicarem, &c. *Et in fine.* Hunc tamen librum tu Marcelle defendes. Sylva ita exorditur.

Læta bis Octonis accedit purpura fastis
Cæsaris insignemque aperit Germanicus annum.

In eo etiam Sylvarum libro elegantissimam epistolam animosus Poeta ipsi Marcello mittit.

Curre per Euboicos non segnis epistola compos,
Hac ingressa vias, qua nobilis Appia crescit.

Anni. Chris. Anni. Romæ

Illic egregium formaque, animisque videbis
Marcellum, & celso præsignem vertice nosces.

Omnia in epistola ea, cum ijs quæ à Dextro dicuntur, conveniunt.

S. Arcadius Vrsaone [f] in Bætica patitur 12. Ianuar.

f S. Arcadius Visaone in Bætica patitur 12. Ianuar.) *Levi mendo.* Vrsaone *corrigendum. Hæc Vrsao nobilis Pompeiana fide urbs, Cæsaris Iulij expugnatione, claraque ab alijs Auctoribus, Plinio, Strabone, Antonino, & Apiano, nummisq;: censetur hodie* Ossuna, *ducū illustrissimorum titulus. Munitissimaq; literarum Academia. Adi Ludovicum Non. in sua Hispa. c. 15. Matamorum de Academijs de S. Arcadio Vrsaonensi agitur etiam 12. Ianuarij in Martyrologio Rom. & ea die Beda. Vsuard. Vberius tamen S. Zeno Episcop. Veronensis, qui luculenta oratione eius acta percurrit serm. 4. eius etiam acta invenies apud Lypomanum tom. 2. Alius hic Arcadius ab eo, qui in Africa persecutione Vandalica passus. Ita, ne tyrones decipiantur, caveo.*

112 S. M. Marcellus [g] Eugenius Toleti cōcilium ex Episcopis Carpetanis, & alijs de rebus fidei, & morum * congregat. 863.

Ionas discipulus S. Dionysij Areopagitæ invisit S. M. Marcellum Eugeniū, Dionysij magistri sui condiscipulum.

g *Hiat omnino periodus, necessarioque addendum: congregat, vel quid simile.*

Ast e in Hispania Bætica [h] Sancti Chris-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Christi martyres Honorius, Eutychius, [i] Stephanus viri quidem Apostolici.

h *Nunc*: Xerez de la Frontera, *aut prope in eius agro Astæ visuntur rudera nomenque ibi*: la mesa de Asta, *& in ipsa urbe via*: la calle de Asta: *plura de hac urbe eiusque antiquitate, & nobilitate vir cum primis doctus Martinus de Roa Societatis Iesu in libello de eius antiquitate Hispanico sermone, Ludovicus Nonius in sua Hispania c.13.*

i *Martyrol. Rom. 21. Novemb. Laurentius Padilla, Vaseus, Flos Sanctorum Hispaniæ, Thesaurus Concionatorum, & alij. Iulianus in chron. pro Eutichio Eusebium habet, sed mendose fortasse in eo.*

S.Eutychius S.Pauli discipulus, [l] ipso prædicante, de fenestra præcipitatus, [m] ab eo in vitam revocatus, qui secutus est S.Ioannem Evangelistam, Telæ [n] passus in Vaccæis in Hispania, completo martyrio, gloriosus migrat ad Dominum.

l *Alius est ab illo Honorij, & Stephani socio. De eo fit 11. Decembris in Martyrol. meminere etiam Beda, Vsuardus, & alij.*

m Ab ipso prædicante de fenestra præcipitatus, at in vitam revocatus) *Transposita vocula, impium resultat mendacium. Corrigo*: S.Pauli discipulus, ipso prædicante, de fenestra precipitatus, ab ipso in vitam revocatus. Qui sequutus est S.Ioannem, &c. *Veritatem ab actis Apostolorum pete. ibi c.20.* Sedens autem quidam adolescens nomine Eutychius super fenestram, cum mergeretur

Anni. Chris. somno gravi, disputante diu Paulo, ductus somno cecidit de tertio cœnaculo deorsum, & sublatus est mortuus; ad quem cum descendisset Paulus, incubuit super eum, & complexus dixit: nolite turbari, anima enim ipsius in ipso est. Adduxerunt autem puerum viventem. Anni. Romæ

n *In C. Archiep. Hisp. & Pinedæ.* Lædæ *scriptum reperio. Duxi cum impressis, licet raro in eis verum,* Tedæ, *retinere auctoritate Antonini, qui Telam eo tractu collocat, unde & Concilium Telense. Sed quoad martyrij locum in Vaccæis, in ficias eunt Padilla, & Vasseus, qui Gadibus assignant.*

Paternus domo Toletanus, o civis Bilbilitanus, Romæ tamen M. Martialis familiaris, & charus floret.

o *Paternum in Martiale invenio, sed quem, ut avarum insectatur lib. 12. epig. 53. aliàs 43.*

Nummi cum tibi sint, opesque tantæ,
Quantas civis habet Paterne rarus, &c.

Certe Plinio iuniori Paternus frequens est in epistolis, coævique omnes fuerunt.

Pantheon Romanum p templum de cælo tactum.

p Pantheum Romanum templum.) *Lubens cum Euseb. legerē:* Romæ: *adi illū in chron. hoc ann. & Paul. Dia. lib.* 10

Tres Gallatiæ civitates terræ motu q magno dirutæ.

q *Idem Euseb. totidem verbis, & Diaconus.*

Plinius

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Plinius secundus Novocomensis [r] orator clarus habetur.

r Plinius secundus Neriocomensis.) *Corrigo.* Novocomensis.

S. Saturninus [f] Episcopus Tolosanus secundo Toletum invisit.

f *Iulianus eadem fere quæ Dexter. Anno* 85. S. Saturninus cum venisset semel Toletum, hoc anno iterum redit, dum Sanctus Marcellus Hispanias visitaret.

Carthagine Spartaria S. Alexander [t] frater Ruffi primi Dertosanorum Episcopi in Hispania Tarraconensi, filius Simonis Cyrenẽsis, qui post Christum eius crucem baiulavit, patitur cum Cãdido, & Sozimo socijs martyrium: in religione sequitur Simon filios, nec fraudatur debita mercede portatæ post Christum crucis, nam post multa bona opera Hierosolymis placide quiescit.

t *Alexandrum, & Ruffum Simonis Cyrenæi filios in Marci c.* 15. 21. *legatis. Et apud Iulianum, Ruffum, non Alexandrum. ille in chron.* S. Dionysius Episcopus Augustanus, & Ruffus veniunt ad Hispanias, & eas docent Evangelium longe lateque diutius prædicando. *Iterum etiam Martyrol. Rom.* 18. *Decemb. Ruffum, & Sozimum coniungit, nec tamen Candidum.*

Hispa-

Anni. Chris. 115 Hispali in Hispania Bætica [u] Macarius, Iustus, & Rufinus martyres in eadem persecutione passi. Anni. Romæ 866.

u *At in Martyrolog. Romano, in quo de istis agitur 28. Febr. Romæ, non Hispali passos invenias. Sed an in eo parata correctiuncula, & pro* Romæ. Romulæ, *legendum sit? Hispalis colonia Romula dicta. Ibi ad Templum maximum magnus lapis cum statua, & epigraphe.*

M. RVRELIO. VERO. CAESARI.
IMP. CAESARIS. TITI. AELII.
ADRIANI. AVG. PII. P.P. FILIO.
ANTONINO. COS. II. SCAPHA-
RII. QVI. ROMVLAE. NEGO-
TIANTVR. D.S.P.D.D.

Alius ibi etiam lapis marmoreus parentum nostrorum memoria repertus cum eleganti epigraphe, quæ quia Coloniæ Arcensium (quæ etiam nomen retinet, & Arcos de la Frontera *vocatur, magnorum Ducum Pontiorum de Leon titulus) antiquum nomen, priscamque dignitatem retinet, neque aliunde habemus (deceptus est enim doctissimus Nebrissensis putans Arcobrigam) libenter exhibeo. Debeo enim Illustrissimo Duci Ruderico Pontio, id est, Principum nostri sæculi prudentissimo Nestori, clientellæ antiqua iura, ipsisque Arcensibus civibus amicitiæ sacra: forsitam & ipsa inscriptio antiquitatis amatoribus negotium facesset.*

SEXTO.

Anni. Chrif. | Anni. Romæ

SEXTO. IVLIO. SEX. F. QVIR.
POSSESSORI. PRAEFECTO. COH.
III. GALLORVM. PRAEPOSITO.
NVMERI. SYRORVM. SAGITA-
RIORVM. ITEM. ALAE. PRIMAE.
HISPANORVM. CVRATORI. CI-
VITATIS. ROMVLENSIVM. M.
ARVENSIVM. TRIBVNO. XII.
LEG. FVLMINATR. CVRATORI.
COLONIAE. ARCENSIVM. AD-
IECTO. IN. DECVRIAS. AB. OP-
TIMIS. MAXIMISQ;. IMP. AN-
TONINO. ET. VERO. AVGG. AD-
IVTORI. .... ANTONI. PRAEFEC-
TO. ANNONAE. AD. OTIVM.
HISPANVM. RECENSENTVM.
ITEM. SOLAMINA. TRANSFE-
RENDA. ITEM. VECTVRAS. NA-
VICVLARIIS. EXOLVENDAS. PROC.
AVG. AD. RIPAM. BAETIS. SCA-
PHARII. HISPALENSES. OB.
INNOCENTIAMQ;. EIVS.
SINGVLAREM.

In Plinio etiam lib.3.c.3. Et à læva Hiſpalis Colonia cognomine Romulenſis. *Nummi. COL. ROMVL. PERM. D. AVG. id ita coniectabam, Sed viderint doctiores.*

Vrſaone

Anni. Chris. Anni. Romæ

Vrſaone[x] in Bætica S. Leo martyr, [y] & ſocij eius.

x *Vtroque nomine effertur. Vrſao, & Vrſo, & Orſona. Quæ etiam apud Plinium: Gemina Vrbanorum, non Genua, ut in aliquibus corrupte. Habuit Coloniæ dignitatem. Nummi ab ea cum literis VRSONE. Poſtica parte Sphynx monſtrum Thebanum, quod etiam Auguſti ſigillum, viſiturque in Chienſium nummis. Vide Antonium Auguſtini. Dial. 5.*

y *In Martyrol. Rom. Leonis, Donati, Nicephori, & Abundantij, & aliorum novem ſociorum 1. Martij fit.*

Traianus Armeniam, [z] Aſſyriam, Meſſopotamiamque facit provincias.

z *Dio in Traiano, Xiphilinus, Eutropius, Euſebius, Oroſius.*

116 Terræmotus pene totam Antiochenam [a] civitatem evertit. 867.

a *Idem Dio. Oroſius. Eſebius.*

Iudæi qui in Libya [b] erant, contra cõtribules dimicant.

b *Dio. Euſeb. hiſt. lib. 4. c. 2. Nicephorus lib. 3. c. 22.*

S. M. Bolanus Florentius, filius Ruſtici Bolani [c] Conſularis Hiſpani, diſcipulus Sanctorum Apoſtolorum converſus in Tyle, nunc Chilac, apud Hiſpalim paſſus 27. Octob.

c S.

Anni. Chris. c S. Marcus Bolanus Florentius, Filius Rustici Bolani Consularis.) *Vectij Bolani Cos. mentio est apud Tacit. 2. historiarum, & in lapide.* Anni. Romæ

SILVANO. SANCTO.
L. VALLIVS. SOLON.
PORTICVM.
EX. VOTO. FECIT. DICAVIT.
KAL. APRIL. PISONE
ET. BOLANO. COSS.

Is fuit annus à Christo Nato. 112. de S. Florentio martyre præter Martyrol. Rom. ea die meminere Beda, Vsuardus, Ado, & recentiores 26. Octob. & eo die Breviaria Hispalensia.

In Cyle nunc Silac.) *In Archiepiscop. Hispal. C. & Pinedæ. Chilac. in Breviarijs Ecclesiæ Hispalensis.* Ad Tyle castrum agri Hispal. capite plexus vij. Kal. Novemb. *Est certe, aut parentum memoria fuit oppidum Chillas in agro Hispal. cuius Ecclesiam recens dirutam, cruce ibi ex ritu ad fixa, cum epigrammate signãdam curavi cum diœcesim Hispalensem visitarem anno 1621. Oppido præter nomen, & ruinæ nihil super est nunc.*

Epistolæ S. Ignatij ad B. Virginem d celebres habentur.

d *Inficias eunt Baronius, & Spondanus eius epitomistes, Martialis Mestræus in præfatione ad suas in Ignatiũ notas. Christophorus de Castro in historia Deiparæ cap. 23. Cæterum pro Dextro stant D. Bernard. Sermon 7. in Ps. 90. D. Anton. 1. par. tit. 7. cap. 1. de Vespasianis. Seff. 11. de Ignatio. M. Michael Carnot. lib. de Vir. illustr. Dionysius Cart. in comment.*

Anni. Chrif. *de divin.nomin.sextus Senensis lib.2.Bibliothecæ.Petrus Canisius lib.5.de B.V.c.1.Ferreolus Loceius,Ioann.Bonifacius, lib.1.hist.Virg.c.18.Franciscus Arias de imit.Virginis c.20.* Anni. Romæ

Rutilius ad Hispanias missus fit martyr:[e] meminit eius Tertullianus præclaro quidem elogio.

e Rusticus ad Hspanias missus fit martyr.) *Ergo Rutilius non Rusticus ab eodem Tertull.fit de eo.2.Aug.*

871.

120 Diocles agitator[f] Lusitanus ex oppido Laconimurgi prope Capparam[g] mirabilium agitationum opinione floret.

f *Romæ in campo Martio magnus, & elegans lapis.*

C. APVLEIVS. DIOCLES.
AGITATOR. FACTIONIS.
RVSATAE. HISPANVS. LVSITANVS. ANN. XXXXII.M.VII.
D.XXIIII. AGITAVIT. IN. FACTIONE. ALB. ALCIBIO.
AVIOLA. ET. CORELIO.
PANSA. COSS,&c.

Præneste etiam Fortunæ Primigeniæ statuam dedicarunt. C. *Apuleius Nymphidianus, & Nymphidia filij.* C. *Apuleij Dioclis.Grut.p.76.inscript.orb. Mirum est quam innumeras victorias in certaminibus reportavit. Lege apud Panvinium in de ludis circensibus c.10.*

h *Plin.lib.3.cap.1.Ptolem. etiam nominat in Vettonib.*

Hadria-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

122 Hadrianus Imperator Iudæos captivos dispergit:[h] idem multis publica tributa laxans libertate donat.[i] 873.

h *Euseb. in chron. & Iosippus.*
i *Eusebius, Spartianus, Cedrenus, Xiphilinus, Nicephorus.*

123 Plutarchus Cheronnésis, Agathobolus,[l] Sextus, & Onomarus Philosophi doctrinæ celebritate clari iudicantur. 874.

Bellum atrox, & crudele contra Sauromatas gestum est.

124 In Libyam, quæ à Iudæis vastata erat, mittitur colonia. 875.

l *Euseb. in chron.* (Onomaras.) *Lege Oenamanus ab Eusebio, & alijs.* (In Libyam) *Euseb. & Dio.*

125 Hadrianus Atheniensibus leges petentibus[m] iura dedit. 876.

m *Xiphilinus, & Spartianus in Hadriano. Nicep. lib. 3. c. 24. Euseb. in chron.*

Hadriano Quadratus[n] discipulus Apostolorum, & Aristides Athenienses libros obtulerũt pro religione Christiana.

n *Euseb. Hist. lib. 4. c. 3. 8. & 9. Iustinus in Apolog. Hieronym. de vir. illust. Diaconus lib. 10. Miscellæ historiæ.*

Anni. Chris. 130 Serenus Grannius [o] legatus vir doctus, & apprime nobilis, literas misit ad Hadrianum, ostendens indignum esse populi clamoribus Christianos feris obijci sine probatione criminis. Hadrianus his motus rescripsit: sine crimine reum non agi quempiam Christianum sola religionis obiecta criminatione. Anni. Romæ 881.

o *Eusebius in chron. & in historia lib. 4. c. 8. & 9. Orosius, Diaconus lib. 10.*

Hoc anno S. Calocerus [p] S. Iacobi discipulus, & Episcopus Ravennas [q] maior centenario miraculorum gloria clarus ad cælos migrat.

p *Tabulæ Ravennates S. Calocerum quinto loco sufficiunt, & S. Apollinaris discipulum perhibent, Antoninique Pij temporibus in pace quievisse. Rubeus hist. Ravenn. lib. 1. Surius tom. 7. Martyrol. Rom. 11. Feb. Itaque necessario additum centenario maiorem obijsse.*

q Ravennatis.) *Corrige:* Ravennas, *vel* Ravennatum.

S. M. Marcellus Eugenius Toletanorũ Episcopus. S. Clementis legatus [r] ad Gallias profectus causa cõmunicandorum cum Dionysio gravium negotiorum Tolosæ prædicat, & eius urbis

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Episcopus creditur, [s] post necem S. Saturnini eius urbis Episcopi, & martyris. Inde profectus sciens martyrium S. Dionysij condiscipuli sui, id ille celebrat elegantissimo carmine : [t] & prope Lutetiam à satellitibus Traiani Hadriani, cui ipse charissimus fuit, pro fidei patrocinio iugulatur.[u]

r *Iulian. anno* 130. S. M. Marcellus legatus ad Dionysium pro maximis Ecclesiarum Hispaniæ negotijs, &c. *Et alibi.* Tolosæ, mortuo prius S. Saturnino, prædicat.

s *Tamaius Episcopum Cabilonensem pro se allegat in suis ad Dextrum Vindicijs.*

t *Iulian. ubi supra.* De morte S. Dionysij certior fit, elegantissimum hymnum in eius laudem componit. *Producit Tamaius. Sed longe ab eius sæculi elegantia, ac venustate, sequiorisque ætatis arbitramur.*

u *Eius res gestas sub Eugenij nomine celebrant Breviaria antiqua Toletana. Vsuardus, Ado, Martyrolog. Rom.* 15. *Novemb. Flos. Sanctor. Hispan. Petrus in Catal. lib.* 10. *cap.* 62. *Vasseus in chron. Marin. Siculus lib.* 6. *Thesaur. concion. tom. Garivaius, Morales, Mariana, Villegas, Tamaius passim in Dextri Vindicijs.*

Ionas [x] Dionysij Areopagitæ discipulus in Gallijs prædicat.

x *Martyrol. Rom.* 22. *Sept. Petrus in Catal. lib.* 8. *c.* 106.

Aulus Altimus Paternus [y] Toletanus civis, factus à Sancto Saturnino Tolo-

Anni. Chris. ſatium Epiſcopo Eluſatium Pontifex, qui Eugenio Dionyſioque charus fuit in Gallia martyrium patitur. Anni. Romæ

Idem etiam Epiſcopus fuit Conſtantienſis, ſed divagatus per Gallias Apoſtolorum more prædicat Verbum Dei.

y *Illum fuiſſe credo, de quo fit in Martyrol. Rom. 23. Sept. de quo etiam eo die Vſuardus, habeturque Conſtantienſis Epiſcopus, Iulianus cum noſtro.* S. Paterni Bilbilitani civis Toletani memoria floret, quem S. Saturninus Toleti convertit continentia, parſimonia, cæteriſque virtutibus homine Chriſtiano dignis mirifice præditus, à S. Saturnino factus Eluſatium Epiſcopus prædicat per civitates Galliæ, & Germaniæ. Sub Hadriano Imperatore pro fidei confeſsione fortiter patitur.

Aquis prope Toletum nimis Eugenio familiaris S. Pimenius y vir egregia virtute, multaque pro Chriſto patitur.

y *In Martyrol. Rom. 24. Martij Epigmenius eſt Presbyter. & eo die Pigmenius etiam Præsbyter, & ambo martyres, ſed natales ibi tacentur quo ad locum.*

S. Honoratus natus, z Cancanæ, a ut quidam volunt urbe Celtiberorum, ut alij Cantabrorum, poſt diſceſsionem S. M. Marcelli Toletanorum Epiſcopi Toleti prædicat, & ab eo ſecundus habetur.

z De

Anni. Chris. z *De eo Iulianus in chronico.* S. Honoratus conchinensis Hispanus confessor succedit S. Marcello Eugenio. Anni. Romæ

a *Concana Ptolemæo urbs nota in Asturibus, de qua Silius, Italicus lib. 3. de bell. Pun.*

Cornipedis fusa satiaris Concane vena.

Orat. lib. 3. Carm. Ode. 4.

Et lætum equino sanguine Concanum.

Extat quædam epistola, [b] quæ circũfertur ad M. Marcellum Tolet. Præsulem, quem vocat filium, & Timotheũ, id est, Deo honoratum. Nam alter Timotheus, cum epistola hæc scripta est, iam invivis esse desierat.

b *Cuius epistola hæc fuerit, non aperit. S. Dionisij eam esse coniectamus à Timothei cognomine quo S. Dionysius Eugenium suis scriptis honorat, ut supra vidimus. Moneo præterea hanc narrationem, cum duabus sequentibus, huic loco me transcripsisse, cũ in impreßis, & Codicibus ms. ad annum. 220. locatas invenerim: quia omnino nec tempori, nec loco conveniebant, pulsasque, ac errantes iudicavi. Et huic anno, vel circiter convenire. Quod etiam monitum invenio apud Tamaium.*

Titus cognomento Iustus [c] Episcopus factus, secutus est primo S. Paulum: mox Eugeniũ: prædicat in Carpetania, ubi eius memoria magnitudoque miraculorum celebratur.

c *Ad quem S. Paulus scripsit epistolam, meminit quoque de eo sæpissime. Atq; etiã S. Ignatius in epistola ad Philadelph.*

Euse-

Anni. Chris. *Eusebius hist. lib. 3. c. 4. Hieronymus, & Isidorus de scriptoribus Ecclesiasticis, Dorotheus in synopsi, Martyrol. Rom. 4. Ianuar. Molanus de eo affirmat 94. annos vixisse, & in pace quievisse.* Anni Romæ

Is Titus converterat ad fidem Pliniũ Iuniorem, [d] ex Bithynia Pontoque redeuntem in Creta insula, ubi iussu Traiani Iovi templum erexerat, nec desunt qui putent, septima sextilis ad Novocomum esse passum.

d *Iulianus in chronico.* Celebris est memoria Plinij iunioris, quem bona mens, qua in Christianorum causa fuit, creditur in causa fuisse, ut à Tito Cretensi Archiepiscopo conversus ad fidem post aliquot annos Novocomi cum alijs capitis obtruncatione in persecutione Hadriani martyrium passus sit.

Bithynia Pōtoque redeuntem.) *Id ex vita Secundi docemur, & antiqua lapidis inscriptione Mediolani in æde. D. Ambrosij. Notat Raderus ad lib. 6. Martial. epig. 68.*

134 Salvius Iulianus [e] perpetuum edidit edictum. 885.

e *Euseb. in chron. Diaconus.*

Hadrianus Imp. [f] Athenis Bliothecã reliquit.

f *Spartianus, & Casiodorus, Eusebius quoque in chron.*

Decem mille Martyres [g] in Ararath,

magistro

Anni. Chris. magiſtro, & ſocio Hermolao [h] Archie- Anni. Romæ
piſcopo Toletano.

g *Agitur de his in Martyrol. 22. Iunij. Meminere Petrus in Catalogo lib. 5. c. 137. Mombric. tom. 1. Græci in Menologio ea die. Ex quibus. Ararath reſtituimus in noſtro. Vide Baronium tom. 2. hoc anno.*

h Magiſtro, & ſocio Hermovio Archiepiſcopo Toletano.) *In Cod. Arch. Hiſp. & Pinedæ* Hermolito. *In Iuliano*: Hermolao, *quod verius puto. Is in chron.* S. Hermolaus milites Chriſtianos, quorum ille bonam partem prædicatione ſua in Hiſpania baptizaverat, relicto diœceſis Aulo Pelagio Agrippa ſucceſſore Romam ſequitur, & inde ad Armeniam, & in monte Ararath cum illis glorioſiſsimum martyrium ſubit. *Idem etiam M. Maxim. in chronico. Nicephorus lib. 7. c. 14. Hermolaum martyrem, & Epiſcopum nominat, ſed ſedem tacet.*

Metellini in Luſitania [i] S. Martyres Euſebius, Palatinus, [l] & alij novem pro Chriſti fide conſtanter paſsi.

i Metalini.) *corrige*: Metellini. *Q. Metelli colonia, hæc eſt hodie Medellin.*

l *Martyrol. Rom. 5. Maij. Beda, Vſuardus, & alij.*

135 Iudæi arma arripientes [l] Paleſtinam depopulati ſunt. Præſide provinciæ Tynio Ruffo, Hadrianus miſsit exercitum. 886.

l *Dio, Euſebius, Oroſius lib. 7. c. 13. Diacon. lib. 10.*

Favorinus, & Palæmon [m] Rhetores inſignes cenſentur.

Anni. Chris. m *A Gell. Noct. Attic. lib. 1. c. 1. lib. 10. c. 12. & 15. 8. de Favorino. De Palæmone, Suetonius, Dio, Euseb. Tamen Polemonem vocat Diaconus.* Anni. Romæ

136 Basilides Heresiarches,[n] à quo Gnostici, in Alexandria celebratur. 887.

n *Irenæus lib. 1. c. 20. Tertull. de præscript. Euseb. histor. lib. 1. c. 8. Hieronym. in epitaphio Lucini Bætici. Nicephorus lib. 4. c. 2.*

138 Marcus Hierosolymis primus [o] ex gentibus Episcopus creatur. 889.

o *Euseb. lib. 4. c. 7. & in chron. Genebrardus in suo.*

Barcinone in Hispania S. Philetus Senator, & Leda [p] uxor eius, & filij eius, & alij quinquaginta quinq; martyres.

p *Martyrol. Rom. 27. Martij Philetus, & Lydia cum filijs. De socijs altum silentium, natale etiam solum prætermittitur.*

Oscæ in Bætica S. Theodorus, & Philippus [q] martyres.

q *At in Martyrol. Rom. 15. Maij. Theodosius, & Pausilippus. Ita etiam in Menologio Græcorum.*

S. Pelagius [r] constituitur à S. Honorato Toletanorum Episcopus, qui præest in Sede Toletana 26. annis, & ali-

quot

Anni. Chris. quot præterea mensibus, vir vere pius, Anni. Romæ
& laudabilis.

r *Iulian. anno* 138. *Vocat Aulum Pelagium, Agrippam, & Hermolao sufficit.*

Amphilochij[s] in Gallæcia Hispaniæ. S. Marina, vel Margareta[t] virgo, & martyr pro fide Christiana, & pudicitia passa.

s *Iustinus ad id lib.* 43. Gallecię autem portio Amphilochi dicuntur. *Dicta fuit ab Amphiloco Teucri comite, qui hic diem ultimum clausit, Strabone teste. Ptolemæus eundem populum cum Aquis calidis inter populos Celinos facit. Suævi postea per Hispaniam grassantes* Vvarm:see: *nominarunt. Indeque Orense hodie. Ludovicus Nonius, c.* 53.

t *Iulianus in chron.* Marina prope Amphilochium urbem passa fuisse dicitur. *De ea in Martyrol. Rom.* 18. *Iulij Flos Sanct. Hisp. Thesaur. concion. to.* 2. *morales lib.* 10. *c.* 27.

Vvilgefortis, vel liberata[u] Catelli[x] Lusitanorum Reguli filia passa est Amphilochij.

u *Martyrolog. Rom.* 20. *Iulij. Vbi Molanus in addit. ad Vsuard. Lusitanam, non Gallæcam facit. Iulianus in chron. ad ann.* 130. Sub hoc tempus. S. Quiteria, Genivera, Marina, Marciana virgo, Vvilge fortis, seu Liberata, & aliæ quatuor virgines, & martyres, &c.

x Catelli Lusitanorum Reguli.) *Fallor, an à Iuliano corrigendus est locus hic? Et: Cai Atilij: succenturiandum: Is ipse:* Caius Atilius Regulus floret in Hispania, & in

Anni. Chris. Gallæcia ad fluvium Græcum nunc dictum Vliam cum valida manu Pyratarum pugnat: *Et ad annum* 130. *ubi supra de S. Quiteria, & Genivera*: Filiæ C. Atilij (*sic lego*) viri Consularis, & Lusitaniæ Reguli. Anni. Romæ

In eadem Gallæcia. S. Euphemia [y] virgo, & martyr

y *Morales fuse de ea lib.* 9. *c.* 27.

139 Hoc anno 6. id. Iul. Traianus Hadrianus [z] moritur, illique successit in Imperio Antoninus Pius ab illo adoptatus. 890.

Aulus Victor Episcopus Barcinonensis præsidet annos triginta, & octo.

z *Dio, & Spartianus in hoc Principe. Euseb. tamen in chron.* *addit unum annum.*

Vliæ in Bætica [a] floret S. Quadratus [b] Episcopus.

a *Sic in nummis*: *V L I A. Non*: *Vlla*: *ut in Aulo Hirtio, hodie* Monte mayor, *ut Morali placet, lib.* 9. *c.* 49. *Ortelio, & alijs.*

b *Nec cuius Sedis Episcop. fuerit aperit*: *produnt, qui de eo scripsere. Agitur de eo in Rom. Martyrol. novo & veteri.*

Sancti Christi Martyres Facundus, & Primitivus, [c] ex Cæa urbe Gallæciæ [d] ad Cæam amnē pro Christo cesi sunt.

c Sub

Anni. Chrif. c *Sub Antonino Pio Martyrium consummasse noster innuit. Cum quo Ioannes Marieta lib. 2. c. 1. Lucas vero Tudensis, Aegidius Zamorensis, Ambrosius Morales, & Padilla sub Antoninis anno 168. Vassæus sub Aurelio commodo. Marinæus Siculus ad Dacianum protrahit. Quid in tanta Auctorum discrepantia eligam, non est nunc instituti mei, sed officij à Dextro stare.* Anni. Romæ

d *De Cæa urbe, quæ etiam eo nomine appellatur, agit Prudentius Sandovalius ad hist. Episcoporum, fol. 8. Vbi etiam de flumine illam præter fluente.*

140 Antoninus Pius Imperator, [e] hoc anno Pater Patriæ Appellatus est. 891.

e *Id est Imperij sui 2. Vt Capitolinus, & Eusebius volunt.*

141 Hoc tempore florebat Romæ Galenus [f] Medicus Pergamenus. 892.

f *Euseb. in chron. anno 140. à quo Ado. Vincentius, & Antoninus in chronicis. Diaconus, & alij.*

143 Iustinus Philosophus librum [g] pro religione tradidit Antonino. 894.

g *Eusebius in chron. anno 142. & in hist. lib. 4. c. 8. 10. 11. Nicephorus lib. 4. c. 5. & 6. Diacon.*

145 Valentinus hæreticus agnitus [h] durat usque ad Anicetum. 896.

h *Eusebius eodem anno. Irenæus lib. 34. Euseb. in hist. lib. 4. cap. 10. Nicephorus lib. 4. c. 3.*

Concor-

Anni. Chrif. Anni Romæ

Concordiæ in Lufitania, [i] quæ nunc Befulci dicitur, fancti Chrifti martyres Donatus, & focij [l] eius etiam pafsi.

i *Apud Plinium legas.* Concordienfes, qui & Bocori in Lufitania.*lib.5.c.22.*

l *Martyrol.Rom.17.Martij, in quo ita:* Concordiæ fanctorum martyrum Donati, fecundini, & Romuli cum alijs 86. eiufdem coronæ confortibus. *Agit etiam de his Vfuardus ea die, ex veteribus mf.*

149 Arrianus Philofophus, [m] Nicomedié fis, & Maximus Tyrius. [n] 900.

m *Eufeb.anno* 148.

n *Suidas in Maximo, & Eufeb.eo anno.*

150 Appollonius Stoicus, [o] Chalcidius natione, & Bafilides Syropolytanus, [p] Philofophi illuftres habentur, qui fuerunt Cæfaris Præceptores. 901.

o *Capitolinus, Cafsiodorus, & Eufebius Chalcidicum. Alij Chalcedonium, ut Eutropius, & Marianus, fed perperam.*

p Bafilides Syropolitanus.) *Corrige:* Scythopolitanus. *Ita monet Ifaacus Cafaubonus in notis ad Capitolinum, fol.* 117.

156 Sub Aniceto Papa venit Romam, S. Polycarpus, [q] qui doctrina fua, & exemplo vitæ mirabilis multos ab erroribus liberat. 907.

q *Eufe.*

Anni Chris. q *Eusebius in chron. Suidas in Polycarpo. Nicephorus lib. 3. c. 30. ex S. Irenæo.* Anni Romæ

Blandæ [r] in Hispania patiuntur. S. martyres Bonosus, & Maximus. [s]

r *Ptolemæus, & Mela de hac urbe. Quam* Blanes *hodie vocari affirmant Beuterus, & Florianus.*

s *In Hispal. Archiep. C. Magni. Sed cum impressis tenemus Auctoritate Martyrologij Romani 21. Augusti, quo die Vsuardus.*

Carthagine Hispaniæ Modestus, & Iulianus [t] florent.

t *Martyrol. Rom. 12. Feb. ab antiquis exemplaribus.*

160 Domina Virgo [u] cum sororibus egregijs Christi martyribus. 913

u *Alias Domnina, vel Domna de ea, & Sororibus Martyrol. Rom. 28. Decemb. Lipom. tom. 3. Surius tom. 6. Nicephorus hist. lib. 7. c. 6.*

Pelagio Toletano Pontifici succedit Patruinus, [x] vir fidelis: Præsidet in illa Sede annos 29.

x *Alij Patruinum vocant. Iulianus Paternum.* Paternus Episcop. Tolet. ad annum Domini 156. vixit, qui multum laboravit in conversione gentium, & Iudæorum.

162 Hoc anno Nonis Martijs Antoninus Pius mortuus est, [y] succedunt illi 915

duo.

Anni. Chrif. duo. M. Aurelius [z] verus, & L. Aurelius, Anni. Romæ
Commodus Antoninus.

y *Spartianus, Vopiscus, Casiodorus, Eutropius, Eusebius hoc anno.*

z Succedunt illi unus M. Antoninus, Alter Aurelius. L. Ceionius.) *In Archiepiscopi. C. & Pinedæ.* Vnus M. Antonius verus. Alter Lucius Ceionius Aurelius. *Ex fastis Caßiodori, & Cuspiniani reposuimus.* M. Aurelius Verus, & L. Aurelius, Commodus Antoninus. *Vide Aurelium Victorem, & Diaconum.*

165 L. Cæsari Athenis sacrificanti [a] ignis in cælo ab Oriente in Occidentem, nec sine miraculosa visione ferri visus est. 916.

a *Eusebius, Idacius, Contractus, & alij.*

166 Vologesus Rex Parthorum, [b] provincias vicinas de populatus est. 917.

b *Eusebius Caßiodorus, Orosius lib. 7. c. 15. Victor.*

167 Seleucia Syriæ urbs [c] cum trecentis millibus hominum est capta. 918.

c Seleucia Syriæ urbs cum triginta millibus.) *In Eusebio:* cum trecentis millibus hominum. *Et ita habent Codices Archiep. & Pined. ex quibus restituimus, & probat Casaubonus in notis ad Capitolinum, fol. 185. quamquam Iornandes numerum auget:* Seleuciam urbem cum quadringentis millibus accepit pugnatorum.

Apud

Anni. Chris. 168 | Anni. Romæ 919.

Apud Pisas Peregrinus Philosophus[d] rogo, quem ex lignis compositis extruxerat, vivum se super iniecit.

d *Iulianus in epistola de morte peregrini. Gellius lib.12. c.11. Euseb. in chron.*

Massiæ in Hispania[e] ad locum Dorotensem, S. Polycrates, mirabilis vir conversione, & omnibus operibus suis.

e Mastiæ, vel Massiæ. *De qua Stephanus Bisantius*: Massia locus pertinens ad Tartessios. Gentile Massianus. *Plinius lib.35.c.14. agens de lateribus.* Pitane in Asia, & in ulterioribus Hispaniæ civitatibus Massia, & Calento fiunt lateres, qui siccati non merguntur aqua. *Festus quoque Avienus: oræ marit.*

Sunt Massieni Regna Selbysina.
Feracis agri, & divitis Tartessi.

Grandiores lateres Mazaries nunc dicimus: forte ducto ab hac urbe vocabulo. De Policrate mirabili nihil legi, nisi is sit, de quo Nicephorus lib.2.c.44.

169 Marcus hæreticus Hispanias petit:[f] Præmoniti vero Hispani à Petro epistola 2. & sæpius à Paulo, cum Carpetaniam adijt, Toleto pulsus: volensque Valentiam Lusitanorum corrumpere in ea provincia male tractatus nonnullas mulierculas corrupit: ab alijs vero irridetur. 920.

Anni. Chris. Anni. Romæ

f *Ex Valentini hæreticorum pessimi schola discipulus, impostor, ac magus, qui Calicem Eucharisticum rubicundum apparere faciebat. De eo Irenæus lib. 1. c. 8. & 9. Eusebius in historia lib. 4. c. 10. Tertullia. adversus Valētin. & de præscription. Hieronymus in Hispanias venisse testatur epist. ad Theodoram.* Quod Marcus quidam de Basilidis Gnostici stirpe descendens primum ad Gallias venerit. Inde Pyreneum transiens Hispanias occuparit, & hoc studio habuerit, ut divitum domus, & in ipsis fæminas maxime appeteret, &c.

Hoc ad annum 116. transcribendum monet. D. Thomas Tamaius ad Dextrum, fol. 69. Sed nos nihil mutandum censemus, cum Valentinus Marci antecessor ad Anicetum Pontificem grassatus sit, qui Ecclesiæ præsedit anno Christi 166. agnitusque fuerit primum anno 145. Itaque Marcus eius discipulus eo anno 116. Necdum fortasse natus, nec Gnosticorum pater is est, sed Basilides, & Carpocrates, Irenæus lib. 1. c. 24. Nicephorus lib. 4. c. 2.

Lucius Cæsar cum fratre Commodo de Parthis triumphat.[g]

g *Capitolinus, Eutropius, Orosius, Eusebius.*

170 Persecutione orta in Asia[h] Polycarpus, Pioniusque patiuntur. 921

h Persecutione orta in Asia Polycarpus, Proniusq;.) *Eusebius in Chronico. Orosius lib. 7. cap. 15. à quibus reposuimus: Pionius.*

Plurimi in Gallia, Hispaniaque ob Christi nomen interfecti.[i]

i *Euseb. in chron. & hist. lib. 5. c. 1. Orosius ubi supr.*

Lues

Anni. Chris. | Anni. Romæ

171 Lues multas provincias invadit, & Romam etiam. 922.

l Capitolinus, Victor, Eutropius, Eusebius, Orosius.

Romani contra Sarmatas, Dacos, Quados, Marcomanos pugnant.[m]

m Eusebius in chronico & cæteri.

S. Soter Romanam regit Ecclesiam[n] satis afflictam.

n Euseb. in hist. lib. 5. in proemio, Niceph. lib. 3. c. 25.

172 Lucius Imperator prope cõcordiam apoplexia corripitur.[o] 923.

o Capitonlinus in eo. Eutrop. lib. 8. Euseb. in chron.

173 Asianus Sardicensis [p] offert Antonino Apologeticum. 924.

p Asianus Sarduensis.) *Sic impreßi. Corrige:* Sardensis, *vel* Sardicensis. *Ab Euseb. lib. 4. histor. cap. 14. & 21. & lib. 5. cap. 24.*

174 Apollinarius Hieropolytanus [q] Episcopus clarus habetur. 925.

q Esebius in chron.

Dionysius [r] Corinthiorum Episcocopus, & Pynitus [r] Cretensis.

Anni. Chrif. — Anni. Romæ

r *Idem Euseb. in chron.*
r Pynetus.) *Repone:* Pynitus. *Ex Euseb. in chron. & hist. lib. 4. c. 23. Hieronym. de script. Eccles.*

175 Tanta per totum orbem internecio [f] fuit ex grassante pestilentia, ut totus pene exercitius Romanus deletus fuerit. 926.

f *Eusebius in chron. Diacon. lib. 10.*

Interamni Flavij [t] in Hispania S. Proculus [u] martyr.

t Interamnifluvij.) *Sic in impressis, & ms. sed mendose: reposui:* interamni Flavij. *Asturum urbs est Ptolemæo, & ab Antonino in itinere à Braccara Aug. Asturicam collocatu. Morales vult hodie esse* Fuente encalada. *Coccus* Ponferrada.

u *De Proculo interamnensi* 14. *April. in Martyrol. Rom. sed ibi Episcopus perhibetur. Est etiam alius. S. Proculus martyr.* 14. *Feb. non Episcop. Itemque Interamnensis: hos tamen Italos, non Hispanos esse suspicor, aut valde fallor, cum eorũ acta in texta habeantur cum actis S. Valentini Episcopi Interamnensis. Veritatem in medio relinquo alijs discutiendam, nec enim iuravi in verba magistri.*

Orationibus Christianorum Antonino apud Quados pugnanti, [x] internecionemque suorum timenti, data est pluvia, & victoria.

Anto-

Anni. Chris. 180 Antoninus consortem Imperij facit filium Commodum. Anni. Romæ 931.

x *Tertullianus in Apologetico ad Scapulam. Euseb. in histor. lib. 5. c. 5. Orosius lib. 7. cap. 15. Capitolinus, & Dio, Paulus Diacon. & alij sexcenti ex recentioribus.*

Vtriculi, quæ Bætis olim, [y] civitas est in Betica, prope Hispalim natus Lucius [z] floret Romæ ingenij laude præclari.

y Vtriculi, quæ Bætis olim, (civitas est in Bætica prope Hispalim) natus Lucius. Floret Romæ ingenij lande præclari.) *Liceat per te, benigne lector, homini Bætico amantissimam patriam quasi redivivam, aut longo post liminio visam, prisco sibi nomine restituto, obvijs ulnis amplexari, pro eaque tibi pauca ex occasione dicere: provincia igitur Bætica, in qua* Bætis urbs, Vtriculum, *sivi* Vtricula *sita est, Hispalis principis urbis vicinitate, veteri novoque nomine à Dextro tam accurate recensitis, veluti manu nos ducit, ut per eadem vestigia, illam Bætim, sive Vtriculum, sive Vtriculam, (ut Maximo placet) eandem esse, quæ hodie parum luxato nomine* Vtrera *vocatur, nisi morosi, ac refractarij simus, arbitremur. Pleræque ad Hispalim, vel non procul positæ circumquaque urbes, vel suum nomen parum inflexum conservant, ac retinent, vel ab auctoribus, qui ea in re egregiam operam navarunt, quo indigetatæ fuerint, proditur. Exemplo tibi sint:* Carmo, *hodie* Carmona. Vrsaona, Ossuna. Astigi, Ezija, Nebrissa, Lebrija. Arci, Arcos. Marcia, Marchena. *Has omnes provinciæ situs, etymonque nominum, ac similitudo prisci quoque lapides, qui nomen retinent, easdem esse nos inducunt, ut credamus. Quod igitur omnibus fas, iusque est, cur in nostram, vel potius totius antiquitatis iniuriam vertamus, ut quæ in provincia Bætica prope Hispalim* Vtricula *olim fuit,*

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Vtrera hodie non sit? cum etiam Arabibus, qui totam Hispaniam flamma, ferro, ultimaque barbarie vastaverint, illud ipsum nomen ad nostrum usque ævum mordicus retentum sit, nec tot bellorum turbines obliterare, aut convellere potuerint. Fuit amicus quidam noster mansuetiorum Musarum literis excultus, qui putavit Plinium lib. 3. c. 1. cum oppida Hispalensis conventus recenseret, ea nempe, quæ ab utraque fluminis ripa locata erant, Bætim urbem inter æsturia fluminis posuisse. Is ita Plinij verba deligebat: At inter æsturia Bætis oppidum: Inter punctionemque distinguebat. Et illico Nibrissam cognomine Veneriam quasi ab æstuarijs exclusit, id quo iure excogitaverit (cum Nebrissam hodie inter æstuaria Bætis eo ipso loco, quo semper fuit, vel cæci; & apud Cimmerios nati videãt) ipse dicat. Potuit illa Bætis, fateor, subverti, aut cadere, sed ubi lapides, aut ruinæ? in eo Atacæni æstuarij vastissimo tractu, qui hodie La Marisma. ab ipsa Hispali ultra Nebrissam protenditur palustri semper, Voraginosoque solo, & vix tuguriorum hospitali, nulla rudera, nec urbis cæmenta, quamvis à me omnibus vestigijs inquisita, comparent. Nec oppidum hodie Palacios, sive Villafranca aliquid negotij facessit, recens enim, & avorum nostrorum memoria conditum, atque adeo incommodo solo, ut domos extructuri oppidani terram, ac lapides illuc aliunde convehant. Neque ibi umquam antiqui populi vestigia sunt, aut fuere. De nostra Bæte urbe apud Strabonem luculentum est testimonium lib. 3. cuius subijciam verba: Post has Hispalis claret, ipsa quoque Romanorum colonia. Ac nunc quidem emporium ibi durat. Honore tamen, & recenti militum Cæsaris inhabitatione Bætis præcellit, quamvis non splendide habitata. Alia versio habet sic. Post hanc vero, & Gaditanam, Hispalis quidem insignis, & ipsa Romanorum Colonia: hoc autem tempore manet emporium. Cæterum HONORE, & deductis nuper in coloniã Cæsarianis militibus civitas Bætis excellit, tametsi non admodum splen-

splẽdide cõdita. *Paucis verbis multa nostræ urbis ornamenta complectitur. Quæ ut singillatim discutiam, oratum te volo. A Bætis primum nomine auspicatus Græcanicum cum Polluce, & Isidoro arbitror, proindeque longa temporum serie à Græcis, qui in Bætica plurima oppida condidere, originem duxisse haud ab re coniectamus, conditamque eo tempore:*

Cum quateret thyrso populos bellator Iberos
Bacchus, & attonitas Satyrus circumdaret aras,
Atque Mymallonidum resonaret Bætica bombis;
Dicitur hæc socijs placuisse patentia late
Arva suis: fixisse domos, murosque. Iuventus
Graia erat, & BAETIM patrio denomine Bætæ
(Pellis ea est arcens hyemes, æstusque furentes)
Auspicijs posuisse: Deus, fatumque monebat.
Condita tunc etiam Nebrissa à Nebride dicta,
Quam Satyri cinxere leves, nocturnaque Menas:
Gaudia quæque sonat Mesenia condita Carmo.
Omnes sunt urbes Graiæ: nam Græcia voces
Agnovit iurata suas: testatur, & ipse
Bætis arundinifer, longa cum veste verendus
Canicie, longisque fidem firmantibus annis.

Nos hæc impoematio de nostra Bæte ad Excelentissimum D. Ferdinandum Enriquium de Ribera doctissimum Ducem de Alcala, & Bæticarum Musarũ Apollinem aliquãdo lusimus.

Prætarea etiam Hispali urbi Principi, ac omnibus sæculis clarissimæ honore præcellere eo ævo Strabo divite testimonio ait. Quod nostræ Bætis urbis singulare ornamentum in suæ Cordubæ colophonium detorquere nititur doctus, ac pius vir Martinus de Roa è Societate Iesu in eo libello, quem de Cordubæ Principatu eleganter scripsit: sed nullo alio, ut puto, fultus tibicine, nisi antiqui marmoris inscriptione apud eandem Cordubam, quæ hasce habet literas.

IMP.

Anni. Chris. IMP. CAESAR. D. F. AVGVSTVS. COS. XIII. TRIB. POTEST. XXI. PONT. MAX. A. BAETE. ET. IANO. AVGVSTO. AD OCEANVM. LXIIII. Anni. Romæ

Nihil tamen aliud continet, quam à Bæte flumine Cordubam præter fluente ad Oceanum dimensionem, ut cuivis inspicienti pervium, ac facile est. Vult ita Morales, & ab eo omnes Hispanici scriptores. Habet certe Corduba tot apud se præclarissima omni ævo ornamenta, ut urbs illa patricia nostra emendicare non habeat necesse: quare in amoliendo hoc marmore nihil laboramus. Quis autem, & qualis honor iste nostræ Bætis fuerit, ut gratum ac iucundum nobis esset invenire, ita in tam obscura rerum, ac temporum caligine operosum inquirere, ac plane difficile. Lubet tamen quasi in crepera luce attentius suspicari. Votorum hæc vis est.

Est apud me lapis marmoreus ulnæ, aut circiter altitudine, latitudine semis affabre perpolitus, literis digitalibus in fronte excisis, ex quibus primæ tres, iniuria, fragmento divulso, perierunt. Has tamen satis conspicuas habet.

: : : : : : SA.
A V G.
G E N I.
MVNICIP.

Hoc est: Cæsaris Augusti Genio Municipes. *Expleta lacunula illa. Sculptæ præterea sunt ab utroque latere sideris cælestis Chelæ, sive Scorpionis antica pars, quemadmodum ab Astronomis pingi, sive ad fingi solet. Aram hanc Augusti*

Cæsaris

Anni. Chrif. *Cæſaris Genio conſecratam quis non videat? Natus fuerat Auguſtus 9. Kal. Octob. ut ex Suetonio, Dione, & alijs liquet, exorientibus Chelis, ſive Scorpionis antica parte. Itaque Municipes illi honeſto Genij nomine novum Auguſti numen templis, ariſque, ac pulvinaribus honorare, & colere intendebant, adhibitis æditnis ac flaminibus: ſimulque genethliaci ſidere, ſive ſigno, quo natus eſt ad ſicto, iuſtum, fortem, prudentem, prædicabant, ut ad lib. 1. Georgic. notavit Servius. Virgilij carmina hæc ſunt.* Anni. Romæ

Qua locus Erigonem, inter Chelaſque ſequentes
Panditur, ipſe tibi iam brachia contrahit ardens
Scorpius, & cæli iuſta plus parte reliquit.

Vbi interpres ille: Ergo docet Auguſtum fortem propter libram, prudentem propter vicinam Virginem. *Ad hæc etiam Manilius 4. Aſtronomicon,*

At cum autumnales cæperunt ſurgere Chelæ,
Felix æquato genitus ſub pondere libræ,
Iudex extremæ ſiſtet vitæque, neciſque.
Imponet iugum terris, legeſque rogabit.
Illum urbes, & regna trement, nutuque regentur.

Habes igitur aram, quaque fine dicata videatur. Scilicet ut Auguſto veluti Deo Genio velato Cæſaris nomine, honor deferretur. Ab hoc itaque divino honore *Strabonem in hoc loco capio, quaſi* honore *iſto aræ ſibi ab Auguſto cōceſſæ Bætis urbs Hiſpali præmineret.* Honor *nempe pro ſacrificio ipſo Aræ impoſito. Ita Poetarum Princeps 1. Aeneid.*

Simul Aenæam in regia ducit,
Tecta ſimul Divum templis indicit honorem.

Eo etiam libro. Et quiſquam numen iunonis adoret?
Præterea, aut ſupplex aris imponat honorem?

V *Apud*

Anni. Chris. *Apud Symmachum etiam undecimus honor, pro undecima hostia. Plura exempla in Nonio Marcello invenies.* Anni Romæ

Superest nunc, an honor *iste Augusto delatus communis ac reciprocus cum ea fuerit, ita ut inde præcellere, & eminere Hispali potuerit eius prærogatiua. Pomponius Mela inde situ orbis, agens de Noega Asturum oppido ait:* In Asturum littore Noega est oppidum, & tres Aræ, quas sextianas vocant, in peninsula sedent, illustrantque terras antea ignobiles Augusti nomine consecratæ. *Isaacus Casaubonus in notis ad monumentum Ancyranum dissertis quidem verbis.* Pleræque provinciarum pro magno beneficio postularunt sibi ius dari aræ ponendæ in aliqua suarum urbium, ubi communi nomine populi totius provinciæ honoris eius causa sacra facerent. Talis in Gallia Lugdunensi ara, ad quam sexaginta populos convenire solitos refert Strabo, Talis in altera Galliæ parte ara Narbonensis, & in alijs provincijs aliæ tum Augusto, tum Iulio Cæsari positæ tantoquidem studio, ac adulatione, ut earum urbium incolæ, qui huiusmodi templa apud se haberent, nullo alio magis nomine superbirent, quã quod essent istorum Νεοφύτων numinum æditui.

Vnum hoc pro multis testimonium sufficiat. Genio etiam Augusti haud insolens dedicatio fuit, siquidem præter hanc, quæ Bæti concessa, Athenis etiam templum habuit Genij nomine consecratum. Suetonius me docet in eo Principe: Cuncti simul ædẽ Iovis Olympici Athenis antiquitus inchoatam perficere communi sumptu destinaverunt, Genioque eius dedicare.

Altera etiam honoris excellentia urbi nostræ contigit non solum à iure aræ illius ponẽdæ, sed etiã à millitibus veteranis ab Cæsare Augusto in coloniam deductis. Vt expresse asserit Strabo. Quod orbe pacato, tẽpliq; Iani clusibus liminibus emergere potuit, finito iam bello Cantabrico anno ab V. C. 729. Augusto IX. & M. Iunio Sillano Coss. liquet hoc ex Dione.

Anni. Chrif. *Eo nimirum tempore quo in Lusitania ab emeritis militibus* Anni. Romæ
Emerita Augusta condita est, ac cognominata. Porrò ut hi milites, relicto Marte, Bætim nostrã, quemadmodũ illi Emeritã pro præmio, ac pretio defunctæ millitiæ sibi poscerent, multa potuerunt esse, quæ eorum animum allicerent. Invitare namque poterant cæli, solique præstantia: ager enim noster circumquaque lætissimus, ex quo frugum, vini, olei, lignorum salisque copia pene mirabilis: ita ut Ceres, Liber, Pallas, ac Cybele secũ certare videantur. Nec tamen Dij maiorum gentium Medioxumos Panem, Vertumnum, Salaciam, Pomonamque aspernãtur. Imo vero sibi famulos, atque ad ministros conciliant; partitos enim ac divisos habent fines.

Numina ne certent, bello neu regna fatiscant.

Ipsa urbs, veluti arbiter, aut sacer lapis in medio residens, lites discernit, suo quemque muneri assignans; ita ut arva ubi messes, vinetis aut olivetis, aut pinubus immixta nocumento non sint, sed sua cuique tellus disterminata, ac distincta eo agricolarum fructu, ut sæpissime experientia compertum sit, quæ uno duntaxat anno colliguntur, inque cellaria, & horrea conduntur, sineque foras exportarentur (quod plerumque, & semper fit) in quatuor, vel quinque annos civibus essent suffectura, nec propterea annona deficeret. Hanc multiplicem copiam, Franciscus Paciecus canonic. Hispal. in epig. ad Regem Philippum 2. commendat.

Accipe dona meis innata patentibus arvis
 Clara Deúm soboles, Austriadumque decus.
Quamvis flava Ceres det fruges. vina lyæus,
 Detque oleum Pallas, lignaque det Cybele:
Plus tamen exhilarat me semper virginis Ara.
 Quo Rex præsenti numine tutus eas.

Nos quoque in poematio

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Ergo armentorum, pecudum quoque, dives equorũ,
Fruge potens, olea facilis, fæcunda lyæo,
Altrix pomorum, atque salis, pinuque superba
Sola tuis opulenta bonis.

Fuit etiam præstantum virorum nõ infæcunda, siquidem habuit Lucium hunc de quo Dexter ingenij laude ea ætate Romæ, id est tctius mundi Theatro florentem: Sabinum Presbyterum, qui Concilio Arelatensi subscripsit, Antistitem postea Hispalensem: Gregorium Bæticum Illiberitanæ sedis præsulem sanctissimum, Stratonem, Rufinum, & Rufinianum fratres, Artemidorum, & sævium invictos martyres, sanctum Lucianum Presbyterum, Lucinium Bæticum germanos fratres, Abigaum cæcum D. Hieronymi literis, suisque ipsorum meritis immortalitate donatos: nec tamen ætate nostra oblita sui Didacum Leontium Episcopum Columbriensem, qui sacro œcumenicoque Concilio Tridentino interfuit munere legati Pauli Pontificis fungens, & cum patribus subscribens: Ludovicum Mesiam Leopontium non infimi subsellij Iureconsultum, Franciscum Parram ex Collegio Ovetensi Salmanticæ, Theologiæ sacræ antecessorem Canonicũ Oxomensem, & alios plures omnibus disciplinis instructos viros, quos longum esset recensere.

z Natus Lucius.) *M. Valerius Martialis Lucium quendam Hispanum in epigram. celebrat.*

Luci gloria temporum nostrorum:

De Lucio etiam hac etate florente Lylius Giraldus de vitis Poet. Post hunc erat Lucius Poeta Hispanus, qui Horatium Flaccum imitatus est Domitiano Cæsare, *quem eundem esse, qui à Dextro laudatur, non dubito: de eo quoque agit Lucas Tudensis in chronici præfatione de laudibus Hispaniæ. Morales lib. 9. cap. 27. Est etiam priscus lapis Tarracone de Lucio cive Asturicensi, domo tamen Bætico: sed nec*

hunc

 hunc Poetam existimo, alium tamen illustrem virum nostræ Bætis alumnum.

LVCIO. ANTEIO. FLAVINO. BAETICO. COS. CIVI. ASTVRIC. LEG. VII. G. P. FEL. ANN. XLV. STIP. XXIIII. ANTEIVS ANTIOCHVS. LIB. PATRONO. OPTIMO. BENEMERENTI. FECIT. SECVNDVM. VOLVNTATEM. SVAM.

Hoc tempore omnes Hispaniarum Ecclesiæ; sicut etiam aliæ totius orbis terrarum, a paganis pacem mercatæ sunt.

182 Antoninus Imperator plusquã centum leones [a] exhibuit. 933.

a *Capitolinus, Dio, Eutropius, Busebius.*

Smyrna urbs Asiæ terræmotu cõcussa ruit: [b] ad cuius reparationem decennalis tributorum relaxatio data est.

Antoninus Imp. in Pannonia morbo decessit. Succesit illi Imperio Commodus filius.

b Syrna urbs Asiæ terremotu concusa ruit.) *Reposui Smyrna: adstipulantibus Eusebio in chron. & Dione in M. Antonino.*

Anni Chris. *tonino*. Pecuniam, *inquit*, multis civitatibus largitus est. In quarum numero fuit Smyrna, quæ in genti terræmotu quassata fuerat. *Fateor tamen in Asia duas etiam Syrnas esse, alteram Cariæ, Joniæ alteram.* Anni Romæ

185 Templum Serapidis in Alexandria [c] celeberrimum incensum est. 936.

c Templum Serapidis.) *Dio Niceus, Eusebius in chron.*

Irenæus Episcopus [d] Lugdunensis insignis habetur.

d *Eusebius, Hieronym.*

FlavioBrigæ [e] in Hispania S. Victor martyr, & socij eius, [f] qui varia ex cruciamenta passi, necati sunt.

e *Ptolemæus in Aurigonibus collocat. Plinius ubi olim Amanum Portus. Hod e Bormeo Nebrissensi, & Morali, licet Tarafæ, & Alijs Bilbao sit.*

f *Plures martyres Victoris nomine nobilitantur in martyrologijs, nec tamen loci natalium, aut paßionum tempus in eis notantur. Itaque quasi in tenebris micantes hos esse, de quibus in Martyrol. Rom. 17. Octobris agitur, suspicamur.*

Plurima Collegia [g] iuventutis per Hispanias ad clerum instituendæ: præsertim Cæsaraugustæ, Tarracone, Hispali, Carthagine, Toleti, Braccaræ Augustæ, illiberi præcipuis in urbibus degentia, Præsulum diligentia eriguntur.

Anni. Chris. | Anni. Romæ

g *Ea ipsa iuventutis collegia hoc tempore haberi cepta, patres in Concilio 4. Tolet. Can. 23. instauranda mandarunt. Concilium etiam Lateranense Sess. 9. de Reformat. renovavitque Concilium Trid. Sess. 23. c. 18. de. Reform.*

Patruino, vel Paterno Toletano [h] Episcopo Turibius Toletanus Præsul sufficitur homo doctus, & eruditus, qui multa incommoda ob fidei patrocinium ab Ethnicis patitur. Qui natus Romæ ad Hispanias dicitur pervenisse: ad quem S. Irenæus Episcopus Lugdunensis literis eius provocatus, tanquam ad familiarissimum missit librũ [i] contra hæreses.

h *Iulian. in chron.* Turibius Pontifex Toletanus scriptor nobilis graviter pro defensione fidei à Gentilibus patitur. *Eo etiam ordine in eius Ecclesiæ Chronologijs sufficiuntur.*

i *Misisse librum, non dedicasse innuit, nam in veteribus exẽplaribus, quæ Billius, & Fevardentius illustrarunt, nec incussis hoc extat.*

186 Thermæ ex ædificatæ sunt Romæ [l] iussu Commodi Imperatoris. 937

l *Cassiodorus, & Contractus. Anno ipsius Imp. 5.*

190 Apollonius egregius Christi cultor, [m] & Senator, Senatui Romano librum 941

pro

Anni. Chrif. pro fidei defensione obtulit, & capite truncatur. Anni. Romæ

193 Commodus egregia spectacula populo Romano præbuit. 944.

m *Eusebius in chron. & in historia lib. 5. c. 20. Nicephor. lib. 4. c. 26. & in Martyrol. Rom. fit de eo 18. April. Hieron. de script Ecclesiast. Gaulterius, & alij.*

Commodus Imp. sceleratus in domo Vestaliani [n] necatur.

n Commodus Imp. Sceleratus in domo vestaliani necatur.) *Varie hoc apud Auctores legitur. Capitolinus, & Lampridius:* In Hortis Vectiliani. *Idatius tamen cum nostro convenit, à quo non recedimus.*

Succefsit in Imp. Romano Helvius Pertinax [o] menses sex: Pertinax obsecrantem Senatum, ut uxorem suam Augustam, filium Cæsarem appellaret, repulit dicens: satis esse quod ipse nollens Imperium Romanum suscepisset, & regeret.

o *Anno 195. Consulibus Falcone, & Erutio Claro, Dio, & Capitolinus, Herodianus.*

Pertinax occiditur in palatio [p] scelere Iuliani Iurisconsulti. Quem postea

Severus

Anni. Chrif. Severus apud Milvium pontem inter- Anni. Romæ
fecit.

p *Dio in Iuliano, Eutropius, Victor, Euseb.*

Severus, qui & Pertinax q succeſsit
Iuliano Imperatori.

q *Dio, Eutropius, Victor, Herodianus.*

197 Clemens Alexandrinus Presbyter, 948.
& Pantenus Stoicus r Philoſophi in diſ-
putatione pro fide noſtra fortiſsimi
cenſentur.

r Clemens Alexandrinus Presbyter Eſpaneſius ſtoicus.) *Repoſui: Pantenus: vel Pantæus. Ex Euſebij melioris notæ Codicibus. In Hiſpalenſi. C. idem Panætius.*

198 Polycrates, & Bachillus, ſ Aſiæ pro- 949.
vinciæ Epiſcopi clari cenſentur.

ſ Polycarpus, & Bacchylius.) *Repoſui Polycrates, & Bachillus. Ita Arnaldus Pontacus in Euſebium exemendatioribus Codicibus.*

199 Sub Victore Papa gravis de Paſcha- 950.
te t quæſtio oritur.

200 Iudaicum, vel Samariticum bellum 951.
reſumptum.

t *Euſebius in chron. & hiſt. lib. 5. cap. 24.*

X Severus

Severus Imperator Parthos, & Adiabenos [u] superavit, Arabasque internos pene ad internecionem delevit.

u *Herodian. lib. 3. Dio, Eutropius, Eusebius.*

202 Severo Imperatore Romæ Septizonium, & [x] Thermæ extructæ. 953.

x Romæ Septizodium.) *Reposui: Septizonium. Ex notitia Imperij. Publio Victore, Spartiano, Ammiano Marcellino lib. 15. Videndusque est Anton, August. dial. 4. Bernardus Gamucius in antiquit. Porro Septizonium erat illustre, ac conspicuum altitudine ædificium septeno columnarum ordine per ambitum substructum. Spartianus in Severo de Septizonio, & Thermis:* Opera publica eius extāt Septizonium, & Thermæ.

204 Persecutio in Ecclesiam mota est, [y] in qua Leonides, Originis pater glorioso martyrio coronatur. 955.

y *Tertullianus, Eusebius, & alij.*

Aexander [z] ob confessionem fidei celebratur.

z *Euseb. Hic videtur esse, qui post annos octo factus est Episcop. Hierosolymitanus ex Episcopo Capadociæ, ut colligitur ex Nicephor. lib. 5. c. 9. Euseb. hist. lib: 6. c. 8.*

206 Clodio Albino, [a] qui se Cæsarem in Gallia fecerat, apud Lugdunum occiso, Severus bellum movet Britannis. 957.

Anni. Chris. a *Dio in Severo, Eutropius, Herodianus lib.3. Capitolinus.* Anni. Romæ

208 Carthagine in Hispania Geta, & Plauciano Coss. [b] Gundenes Virgo patitur 15. Kal. Quintilis. 959.

b *Qui fuit annus V.C.956. Christi 204. Ergo incommodo loco caput hoc locatum? sed nos religionem putamus quidquã mutare, sufficit tempus martyrij nominatis Coss. signasse, licet non eo tempore collocet. De S. Gundene agitur in Martyrol. Rom. 18. Iulij: unde etiam mendum suspicor in Tò Quintilis. Et scribendum: Sextilis. Adi Baronium in notis ad eam diem.*

Blitabri prope Segoviam [c] ad iuga Carpetana in provincia Tarraconensi S. Auditus martyr 1. Novembris.

c Britabli prope Segovian.) *Optime scriptum. In Livio lib.39. non æque Litabrum à C. Flaminio expugnatum, de eo Morales in antiquit. Hisp. fol.95. & in Epistola Montani ad Theoribium Palentinum in qua etiam Britablum. De Audito nihil legi.*

S. Andeolus [d] qui peragratis Gallijs, & universa Carpetania, in Hispanijs prædicat, ad urbem Nivariam [e] Carpetanorum finibus coniunctam, & sub Severo patitur.

Lucius Barcinonẽsis Episcopus præest annis quatuor.

d *De eo fit in Martyrol. Rom. 1. Maij, ubi Beda, Vsuardus,*

 Ado,

Anni. Chris. *Ado, & alij. Ibi tamen in Gallia, & territorio Vivariensi festum notatur, non in Hispania. Sed certe non aperit Martyrologium an ibi passus fuerit, sed tantum de eo ibi agi, potuitque pati in Hispania.* Anni. Romæ

e *Inter Salmanticam, & Compluticam ab Antonino in Itin. locatur. Forsitam hodie Nieva.*

Quinctus, vel Quinctianus [f] Episcopus Toletanus succedit Patruino, vel Paterno. [g] Præsidet in sede annis duodecim.

f *Iulianus de eo. In chron. anno* 202. Quintus Episcop. Toletanus excellentis vir spiritus extitit, & defendit fortiter fidem Christi.

g Succedit Patruino.) *Imo Asturio, qui Patruino iam suffectus est. Eoque etiam ordine in Chronologijs reperitur Loaisæ, & aliorum.*

In Hispania ab Apostolicis temporibus frequens imaginum sacrarũ usus, & cultus. In quibus apud nos postrema fuit à pasione S. Christophori Gigantis imago. [h]

h *Cave intelligas hoc anno* 208. *imaginem D. Christophori Gigantis cultam; cum ipse passus sit sub Decio Imp. loquitur enim Dexter per occasionem; cum enim de usu, & cultu imaginum sacrarum in Hispania, his temporibus de quibus agit, dicat, ultimam appingi, sive ad fingi suo ipsius Dextri tempore, colique asseverat à passione Domini, sive à Christophori martyrio.*

Secun-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Secundus Astensis [i] floret in Hispania, passus in Bætica prope flumen Tanagrum, alias vocatum Lethem. [l]

i *Habentur eius acta in actis S. Marciani Episcopi Dertosensis. Et in Martyrol. Rom. 29. Martij Petroque in Catalogo lib. 4. c. 12. & in Iualino in chronico.*

l Prope flumen Tanagrum, alias vocatum Lethem.) *Florianus Ocampius asserit hunc fluvium vocatum Lethem olim, quem nos hodie addita Arabica particula Guadalethem nominamus, qui* Astæ, *sive* Xerez de la Frontera *vicinus fluit. Adduci potuit Florianus, ut id ita crederet illo Silij Italici carmine.*

Et Theron potator aquæ sub nomine Lethes.

Bernardus Aldretius bono reipublicæ literariæ natus putat, esse Chrysum, de quo Festus Avienus.

Hic Chrysus amnis intrat altum Gurgitem.

Vide illum in orig. ling. Castell. lib. 3. c. 11.

Floret Tertullianus Afer [m] filius Cẽturionis Proconsularis viri.

m *Eusebius in chron. Hieronym. de scriptor. Eccles. Lactantius, Paulinus, & alij sexcenti.*

211 Origenes Alexandriæ [n] in studijs omnibus celebratur. 962.

212 Fulta Episcopus Barcinonensis ad annos 12. Sedet. 963.

n *Hæc ab Eusebio tribuuntur anno 15. Severi Imp. repugnat Auct. hist. Ecclesiasticæ lib. 3. c. 3.*

Seve-

Anni. Chris. | Anni Romæ.

213 Severus Imperator moritur Eboraci [o] in Britannia. 964.

o *Eutropius, & Eusebius, Victor, Diac. lib. 11. licet. Aelius Lampridius dubiam hanc opinionem redat hisce verbis.* Denique agentem eum cum paucis in Britannia, at alij volunt in Gallia in vico, cui Sicilia nomen est, non ex omnium sententia, sed latrocinantium modo, occiderunt.

214 Asclepiades Episcopus [p] Anthiochenus mire floret. 965.

217 Antoninus Thermas suo nomine Romæ ædificat. 968.

p *Eusebius in chron. & in historia lib. 6. c. 8.*

218 Antoninus tam in usitatæ libidinis [q] fuit, ut Iuliam novercam suam uxoré ducere decreverit. 969.

q *Plurima eius monstri scelera Dio, Eutropius, Herodianus, & alij historici commemorant.*

219 Antoninus occiditur ann. suæ ætatis 44. [r] prope Carras. 970.

r Antoninus occiditur anno suæ ætatis 44.) *Hæc Eusebius. Aliter Dio qui* 39. *Spartianus qui* 43. *signat.*

220 Macrinus [s] creatur Imperator. Imperat anno uno. 971.

s *Dio in Macrino, Eutropius, Eusebius, Victor.*

Circen-

Circensibus Vulcanaliorum [t] Romæ Amphitheatrum incensum.

t Cyrensibus Vulcarariorum.) *Reposui*: Cirsensibus Vulcanaliorum. *Vulcanalia fiebant mense Augusto 9. Kal. Sept. ex Plinio, & Columela, & expressius in lapide: Lipsius.*

222 Vincentius [u] Episcopus Toletanus succedit Quincto, vel Quinctiano Toletano pariter Antistiti. 973.

u *In impressis nimis oscitanter una clausula in duas dissecta. Coniunxi, & sensum redintegravi. Iulianus in chronico de Vincentio eadem fere, quæ Dexter.* Vincentius Toletanus ad annos 245. ad hũc S. Pontifex Antherus sub nomine Metropolitani in provincia Toletana scribit. Fuit vir egregius, & pius, Meviæ vero moritur.

Præest annis viginti tribus. Obijt [x] Meviæ.

x *In C. Arch. Hisp. Meriæ. In Pinedæ Mericæ. Sed ab impresso non recessi, favetque Plinius, & Iulianus.*

Hippone in Carpetania [y] S. Christi martyres Cyriacus, & Iulita, [z] sub Imperatore Alexandro lauream consequuntur.

y *Plures fuerunt Hippones in Hispania, forsitam à Carthaginensibus conditæ. Hanc provinciæ Carpetaniæ ex Livio evincimus lib. 39. qui illam prope Toletum locat.*

z *Lucius*

Anni. Chris. z *Lucius Marinæus Siculus nostri opinionem sequi videtur, qui tamen impugnatur à Morale lib.9.c.29,* Anni. Romæ

224 Antoninus occiditur Romæ [a] in tumultu militari. 975.

a *Aurelius, Victor, & Eusebius. At Eutropius in Gallia occissum affirmat.*

228 Vlpianus Iurisconsultus [b] Assessor Imperatoris Alexandri insignis eo tempore nimium floret. 979.

b *Spartianus, & Eusebius, Sext. Aurelius, librique Digestorum satis viri Consultissimi ingenium illustrant.*

229 Romæ ex ædificatæ sunt Thermæ [c] dictæ Alexandrinæ. 980.

c *Herodianus lib.4.Diac.lib.9.*

230 Geminus Presbyter Antiochenus, & Hipolytus, & Beryllus Episcopus Arabiæ Bostrenus [d] clari scriptores censentur. 981.

d Episcopus Arabiæ Prostenus.) *Quatuor videntur viri, sed tres tantum sunt. Geminus Presbyter Antiochenus, Hippolytus, & Beryllus Episcopus Bostrenus, nomen hoc Gẽtile, & Arabicæ civitatis. Euseb. in chron. & hist.lib.2.c.2. & Hieron. de script. Eccles. ab impressis satis barbare enunciantur.*

In Lu-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

In Lusitania urbe Salaria, [e] quæ urbs Imperatoria dicitur, celebrantur egregijs laudibus Gracillianus, & Felicissima [f] martyres.

234 Alexander Imperator egregie pius in matrem Mammæam. 985.

235 Origenes ex Alexandria ad Cæsaream Palestinæ obijt. 986.

237 Alexander Imperator occiditur Moguntiaci in tumultu militari. 988.

238 Maximinus miles gregarius sine auctoritate Senatus eligitur 989.

239 Maximinus in Ecclesiam Catholicam persecutionem movet. 990.

240 Maximinus à Pupieno Aquileiæ in Italia occiditur. 991.

241 Gordianus eligitur Imperator, occisis Pupieno, & Balbino Romæ. 992.

243 Gordianus nimis adolescens Parthorum acies exuperat. 994.

244 Philippus Præfectus Prætorio Gordianum prope Romam necat. 995.

e *Apud Ptolemæum, Plinium, & Antoninum* Salacia *appellatur. Morales sæpissime Salariam nominat, ut noster. Hodie* Alcaçar do Sal, *in Algarbiensi Regno, ut placet Andreæ Resendio.*

f *In Archiepiscop. Hisp. Codice: Gratidianus. Agitur de eis in Martyrol. Rom. 12. Augusti. Sed ibi Falariæ in Tuscia*

Anni Chris. | Anni Romæ

passos affirmat Baronius in notis ad illam diem, & ex Falari, ut in veteribus ms. reposuit: Faleriæ in Piceno. Et eorum corpora in Ecclesia Castellanensi asservari testis est. Noster in Lusitania Vrbe Salaria Imperatoria, satis perspicue asserit. Nec lis componi in manifesta discrepantia potest.

Multa in hac pagina consulto præterij, quia obvia sunt in auctoribus, præcipueque apud Eusebium, Diaconum, Victorem, Lampridium, Capitolinum, & Spartianum, quorum ne nomina toties repeterem, semel hic notasse sufficiat.

245 Pomponius Palmatus, vel Paulatus [g] Episcopus Toletanus Vincentio quoque Toletano succedit, vir eloquens, & pius: sedet annis 36. 996.

g *Eo etiam ordine in Chronologijs Ecclesiæ illius recensentur, meminitque Iulianus in chron.*

246 Oscæ in Vescitania [h] SS. Christi martyres Orentius, & Patientia [i] Patres S. martyris, & Archilevitæ Laurentij Romæ passi, & S. Orientij confessoris Episcopi Auxitani. 997.

h *Levi mendo: Vescitania: reposui. Ex Plinio lib. 3. c. 3.* Osca *in Tarraconensi multis nominibus celebranda, hodie.* Guesca. *De ea Plutarchus in sertorio, pluresque historici, & Geographi, scripsitque historiam satis difusam Franciscus Diegus Ainsa.*

i *Martyrol. Rom. 1. Maij Flos. Sanct. Hispaniæ Morales, alij quos refert Franciscus Diegus Ainsa lib. 2. c. 1. hist. Oscensis: quamquam ibi non martyres, sed confessores habentur.*

Auxita-

Anni. Chris. Auxitani.) *In Martyrol. ea die Episcopi Auscitani, & prædictus Auctor historiæ Oscensis c.2.lib.2.* Anni. Romæ

248 S.Melchiades,[l] qui postea fuit Romanus Pontifex, in Hispania nascitur. 999.

l S,Melchiades.) *Iulianus*: Milciades, qui postea fuit Papa nascitur in Hispania, scilicet, patribus Africis apud Mantuam Carpetanorum. *Id etiam refert Maurolicus Abbas Messanensis, & Ciaconius in Vitis Pontificum Rom. in Milciade.*

249 Regnantibus Philippis fuit Romæ millenarius[m] annus, ob quam celebritaté innumerabiles in Circo bestiæ occisæ, & ludi Theatrales, tribus diebus ac noctibus, populo pervigiláte,[n] cum magno apparatu, & hilaritate civium Romanorum exhibiti. 1000.

252 Philippus Senior Veronæ, Romæ vero Iunior occisus est. 1003.

m *Ex Varroniana supputatione publicis monumentis testata calculus recte habitus est. Orosius lib. 7.c.20. Capitolinus, Casiodorus, Eusebius.*

n *Probe omnino, & ex ritu: nam illis tribus diebus, ac noctibus Romani perpetuo pervigilio continuatæ lætitiæ vacabant. Consule Polytianum Miscellanea 58. Onuphrium de ludis Circensibus, & Sæc.*

Decius in Pannonia inferiore Budaliæ[o] natus Imperat.

Anni. Chris. o *Certior lectio ex Pæanio Budalia. Inde Pannonia Budalia. Notat Elias Vinetus in Entropium.* Anni. Romæ

In odium Philipporum Christianorum Decius persecutionem movet. p

p *Quæ à Valeriano continuata ab eo denominatur, ut lib. 3, notat Optatus Milevitanus.*

Antonius post monachorũ Patriarcha q in Aegypto nascitur.

q *Euseb. in chron.*

Hoc tempore Romæ Amphiteatrũ r flammis exustum est.

255 Romæ in Ecclesia Romana Fabiano succedit Cornelius. 1006.

r *Euseb. in chron. Diaconus.*

Felix Presbyter s Vallatæ urbicæ in Vaccæis scribit ad Cyprianum Carthaginensem Episcopum in causa Basilidis Asturicẽsis Episcopi, illumque de maximis accusat criminibus.

s *Historiam hanc, si lubet, pete à D. Cypriano epist. 68. Morale lib. 9. c. 45. Baronio Anno. 255.*

Toleti patitur Sancta Martiana t filia Catelli Reguli Lusitaniæ, sororque

octo

octo aliarum Virginum [u] Aelio, & Licentio Coss.

t *De ea in Martyrol. Rom.* 12. *Iulij, & Breviarijs Toletanis ubi facer hymnus, Morales lib.* 10. *c.* 18.

u *Quarum nomina hec sunt:* Genivera, Victoria, Eumelia, Germana, sive Gemma. Basilia, Quiteria, Liberata, sive Vulgefortis. Marina, *sed Iulianus in chron. ad ann.* 130. *passas asseverat.*

In hoc tempore in urbe Vestinia in Carpetania prope Bellicã, quæ nũc Cuminaria: Nũmia Varia, [x] Veneris Sacerdos, mulier præstantissima oppibus, & auctoritate floret.

x In hoc tempore in urbe Vestinia in Carpetania... Nummia Varia Veneris Sacerdos mulier præstantissima.) *Nostri Codicis indubitata fides, deficiente auctore, qui de Nummia Varia meminerit, valde ab ænea tabula firmatur, quæ ab Antonio Augustino in eo tractu reperta est, producitur que à Panvino in fastis, & Iano Grutero, pag.* 443. *ab Vrsino, & Lipsio, alijs.*

C. VETTIO. ATTICO. ET. C. ASINIO. PRAETEXTATO. COSS. PRID. IDVS. APRIL.

PELTVINI. VESTINIS. IN CVRIA. AVG. ORDINEM. HABENTIBVS. T. AVIDIACO. RESTITVTO. ET. BLAESIO. NATALE. AEDD. QQ. SCRIBVNDO. ADFVERVNT. QVOD. VNIVERSI. VERBA. FECERVNT.

NVM-

Anni. Chris. NVMMIAM. VARIAM. C. F. SACERDOTEM. VENERIS. FELICIS. EA. ADFECTIONE. ATQVE. PRONO. ANIMO. CIRCA. NOS. AGERE. COEPISSE. PRO. INSTITVTO. BENEVOLENTIAE. SVAE. SICVT. ET. PARENTES. EIVS. SEMPER. EGERVNT. VT. MERITO. DEBEAT. EX. CONSENSV. VNIVERSORVM. PATRONA. PRAEFECTVRAE. NOSTRAE. FIERI. QVO. MAGIS. MAGISQVE. HOC. HONORE. QVI. EST. APVT. NOS. POTISSIMVS. TANTAE. CLARITATI. EIVS. OBLATO. DIGNATIONE. DINIGNITATIS. EIVS. GLORIOSI. ET. IN. OMNIBVS. TVTI. AC. DEFENSI. ESSE. POSSIMVS. Q. D. E. R. F. P. D. E. I. C. Anni Romæ

PLACERE. VNIVERSIS. CONSCRIPTIS. NVMMIAE. VARIAE. C. F. SACERDOTI. VENERIS. FELICIS. PRO. SPLENDORE. DIGNITATIS. SVAE. PATROCINIVM. PRAEFECTVRAE. NOSTRAE. OFFERRI. PETIQVE. AB. EIVS. CLARITATE. ET. EXIMIA. BENIGNITATE.

VT. HVNC. HONOREM. SIBI. A. NOBIS. OBLATVM. LIBENTI. ET. PRONO. ANIMO. SVSCIPERE. ET. SINGVLOS. VNIVERSOS. QVE. NOS. REMQVE. PVBLICAM. NOSTRAM. IN. CLIENTELAM. DOMVS. SVAE. RECIPERE. DIGNETVR. ET. IN. QVIBVSCVMQVE. RATIO. EXEGERIT. IN-

TER-

Anni. Chrif. Anni. Romæ

TERCEDENTE. AVCTORITATE. DIGNITATIS. SVAE. TVTOS. DEFENSOSQVE. PRAESTET. TABVLAMQVE. AENEAM. HVIVS. DECRETI. N. VERBA. CONTINENTEM. OFFERRI. ET. PER. AVIDIACCVM. RESTITVTVM. ET. BLAESIVM. NATALEM. QQ.
ITEM. NVMISENVM. CRESCENTEM. ET. FL. PRISCVM. PRIMORES. ORDINIS. N. VIROS. CENSVER.

Quam inſcriptionem lubens omnem exhibeo, ut antiquitatis ſtudioſi, quibuſque lapides panes fiunt, dapſili hac voluptate paſcantur, & ne Nummiæ Variæ fœminæ præſtantiſsimæ honori aliquid detrahamus.

Item hoc eodem tempore, licet alij ſub Imp. Pio Aurelio mallint, in Hiſpania apud Turbulam [y] urbem Baſtetanorum, in populis Marſis. S. Victoria [z] aufugiens Roma ad Hiſpanias (ubi prædia erát eius ſponſi) venit, poſtque tempus aliquod 23. Decemb. virginitatis lauream martyrij laude pro Chriſti fide paſſa egregie cumulat.

y *Agnoſcit Ptolemæus: & forte eſt Turba Livij. lib.33.*
z *Forſitam ſcriptum.* Ex populis Marſis. *Nam aliter ſenſus obnubilatur. De S. Victoria agitur in Martyrol. Rom. hac die 23 Decembris, ſed ibi Romæ, non Turbulæ martyrium conſummaſſe ſcriptum: pro Dextro eſt Iulianus in chron.* Sancta Victoria virgo natione Romana, quæ fugiens in Hiſpanias.

Anni. Chris. nias, ne Eugenio, cui despofata fuerat, nuberet, venitque ad civitatem Turbulonam in Bateftanis, ibidemque passa est. *Potuit tamen etiam Romæ celebrari ob natalem, & originem temporalem, vt more Ecclesiastico consuetum in Sanctorum solemnitatibus, iure quoq; fulcitur, capite pronunciandum de Ferijs. De Sancta Victoria agit præterea Vsuardus ea die, & est hymnus Sancti Aldhelmi lib. 2. de Virginibus.* Anni. Romæ

In Lusitania urbe Vectonum Valentia passi sunt, Sancti martyres Felix, Fortunatus, & Achileus [a] à Sancto Irenæo missi ad prædicandum contra hæreticos Gnosticos 23. Aprilis.

a *Aliter Martyrologium Romanum, in quo apud Gallias hæc gesta narrantur Morales lib. 10. c. 29. sed Petrus Antonius Beuterus cum nostro mordicus tenet, apudque Valentiam Hispaniæ coronam accepisse asserit. Adi Baron. in notis ad Martyrol. 23. Aprilis à quo Beda, Vsuardus, & Ado.*

Pæstilens morbus [b] multas provincias orbis miserabiliter infecit, maxime vero Alexandriam, & Aegyptum, ex Dionisij [c] Cyprianique de mortalitate iusto volumine. [d]

b *Eutropius in Gallo, & Volusiano, Euseb. in chron. Victor Orosius lib. 7. c. 21. Iornandes, Spondanus in epit. anno 255.*

c *Alexandrini. Euseb. hist. lib. 7. c. 17.*

d *Ad Demetrianum Proconsulem Africæ.*

Lucius

Anni. Chrif. Anni. Romæ

256 Lucius Papa[e] tenet regitque Ecclesſiam Romanam. 1007.

e *Optime, & ex chronologorum ſupputatione, vide Platinam, & Chiaconium.*

Gallus, & Voluſianus profecti contra Aemilianum[f] necantur.

f *Eutropius ad hæc.* Sub his Aemilianus in Meſsia res novas molitus eſt. Ad quem opprimendum cum ambo profecti eſſent, Interamni interfecti ſunt. *Aurelius Victor, alij*

257 Valerianus in Rhetia[g] ab exercitu fit Imperator. 1008.

g *Eutropius, Euſebius in chron.*

259 Cyprianus primum Carthagine Rhetor, mox Presbyter, poſtremo Carthaginenſis Epiſcopus martyrio[h] conſecratur. 1010.

h *Duorum annorum prochroniſmus hic eſt: martyrium ſiquidem. D. Cypriani patratum eſt, Baſſo, & Fuſco Coſſ. anno Chriſti 261.*

Triginta circiter ſcriptores Catholici contra blaſphemias Porphyrij[i] Philoſo ſophi ſcripſerunt. In his nonnulli Hiſpani.

Anni Chris. | Anni Romæ

i *Pertinacissimo Christiani nominis hosti Methodius, Eusebius, & Appollinaris restitere non hoc tempore, sed postea doctissimis libris eius blasphemias refutantes. Quia tamen hoc tempore claruit, hic inserere maluimus, cum importunissime in impressis habeatur anno 110. & nunc vero propius iudicamus Hispanos Doctores viventi, & oblatranti huic cani insultasse, & suis scriptis improba eius ora obturasse. Qui tamen hi fuerint, ignoramus.*

260 Mota in Christianos persecutione Valerianus à sapore Rege Persarũ captus [l] miserabilem servit servitutem. 1011.

l *Trebellius Pollio in Gallieno. Eutropius lib. 9. Eusenb. in chron.*

Vianæ in Gallæcia [m] prope Tudem civitatem passi sunt Sancti martyres Theophilus, Saturninus, & Revocata [n] virgo sub Iulio Minercio [o] in persecutione Imperatoris Valeriani, quæ septima est, [p] eademque, quæ sub Decio: Sexta vero sub Maximino Cæsare anno à natali Domini 230. Septembris secunda.

m *In Pinedæ. C. Variæ. Sed Vianam in Gallæcia etiam hodie agnoscimus, asseritque Barreiros in Chorographia.*

n *Martyrol. Rom. 6. Feb. sed nec ibi martyrij locus exprimitur.*

o *In Cod: Arch. & Pin. Minercio. Forsitam scriptum Minervio, aut Minucio.*

P Ai

Anni. Chris. p *At S. Augustinus lib. 18. de Civit. Dei. Octavam memorat. Hieronym. etiam de script. Eccles. in Cypriano. Et Orosius lib. 7. cap. 22. sed nec noster ratione, aut calculo destituitur. Nam, quasi adhuc ea, quam Decius excitarat, nondum quievisset, ex duabus continuata saviendi serie, unam eandemque facit. Id non obscure significat illis verbis:* Eademque quæ sub Decio: *Nam sub uno leonis typo persecutionem Decij, & Valeriani Danieli ostensa est, ut scribit Optatus Milevitanus lib. 3.* Anni. Romæ

263 In Sede Petri succedit Zephyrino q Callixtus, Callixto autem Vrbanus, Vrbano Calpurnius Pontianus, Pontiano Antheros, Anthero Fabianus, Fabiano Cornelius, Cornelio Lucius, Lucio Stephanus, Stephano autem Sixtus, Sixto vero Sanctus Dionysius. 1014.

q *Eo etiam ordine sufficiunt Platina, Chiachonius, Baronius, Spondanus, & cetri Ecclesiasticarum rerum scriptores.*

Sub Sixto Papa patitur Romæ S. Laurentius r Oscensis Hispanus.

r *Post triduum elapsum à Sixti martyrio clarissimus Athleta suum certamen obijt. Vt ipse Sixtus, cum ad martyrium reperetur, prædixerat:* Post triduum me sequeris Sacerdotem Levita. *Sed parvam illam temporis intercapedinem, quasi adhuc Pontifex ipse Sixtus sederet, non reputat. Immerito, Carrillus hæc fragmenta exagitat, in Annal. 1. ann. Christi, vbi Sancti Laurentij martyrium prætermitti coarguit, sed frustra.*

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Toleti sub Sixto Papæ legato Concilium [f] contractum est.

f *Hoc anno contractum esse intelligas. Concilium siquidem Toletanum, hoc coactum est sub Cornelio Papa, cuius legatus Sixtus, huic Concilio præsedit, initumq; est anno Christi 254. Plures scriptores in hanc sententiam pedibus iere. Petrus Belethius lib. de Divin. Offic. c. 145: S. Vincentius Ferrerius in Sermone S. Laurentij. Iacobus de Veragin. in aurea leg. c. 112. Garivaius lib. 7. c. 33. Germanus Schedelius in chronico. In Laurentio. Vasseus sub ann. 257. Yllescas lib. 1. c. 27. Marieta lib. 2. c. 2. Carrill. Annal. anno 254. Licet Ambrosius de Morales de adventu Sixti in Hispaniam subdubitet, & Martinus Carrillus. De S. Valerio c. 1. Sed tenet satis aperte Martinus Polonus in chronico lib. 4. fol. 175. Franciscus Diegus in Oscensi hist. lib. 2. c. 3.*

S. Celerina [t] in Lusitania abneptis L. Pompeij Celerini, [u] quæ exceptis in portu Sinensi [x] S. Torpetis [y] sub Nerone martyris sacris relliquijs fuit egregia Christi martyr.

t *An cuius memoria fuit in Africa, & celebrat Martyrol. Rom. 3. Fabruarij, meminitque S. Augustinus sermone 236. de tempore? Anceps sum.*

u *Cognata fortassis, vel contribulis Pompeiæ Celerinæ, quæ fuit uxor Plinij iunioris.*

x *Diu dubitavi de portu Sinensi, & ubi gentium esset. Sed facem prætulit doctus Resendius, qui in Lusitania eundem agnoscit lib. 4 de eius antiquit.* Non omittenda Sinis est, maritimum oppidum, & propter piscationem, non parum vicinæ regioni conducibile. *Meminit quoq; Iul. Pet.*

y *Mar-*

Anni. Chrif. | Anni. Romæ

y *Martyrol. Rom. 17. Maij.* Pifis in Thufcia. S. Torpe- tis martyris, qui magnus in officio Neronis primum fuit, unufque ex his, de quibus Paulus Apoftolus ab urbe Roma ad Philippenfes fcribit. *Iulianus in chronico optimi expofitoris officio functus hæc de eo.* Celeberrima per hoc tempus in agro Eborenfi fuit memoria S. Torpetis magni æconomi Domus Neronis, qui paffus Pifæ, & in Arnum fluuium coniectus eft in Cymba rimofa cum cane, angue, & fele. Duce Angelo in mediterraneum veniens, tandem delatus in Oceanum ad portum Sinenfem devectus eft. L. Celerina, fœmina clara divinitus in fomnis admonita illud divinum Thefaurum excepit. &c. Hic S. martyr. Caius Silvius Torpes, filius. C. Silvij Patruelis. C. Silvij Othonis qui poftea fuit Imperator, fratris. *Hæc Iulianus.*

265. Calydonio Braccarenfi, ad quem fcribit Sanctus Cyprianus, [z] fuccedit Narciffus. 1016.

z *Cyprianus epiftol. 20. lib. 3. fed tacita dignitate Braccarenfi.*

Gallienus Imperator [a] corruptifsimus extitit, quo Imperante, Germani Ravennam ufque pervenerunt.

a *Trebellius Pollio in Claudio. Eutropius lib. 9. Eufeb. in chron. Iornandes de Regnorum fucceff.*

Germani Vaftatis Gallijs in Italiam iterum venerunt.[b]

b *Idem qui fupra Auctores habent.*

Tarra-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Tarracone in Hispania Sãcti Christi martyres Eulogius eius urbis civis, Fructuosus [c] civis, & Episcopus, & Augurius una pro Christi nomine martyrium passi sunt.

c Tarracone in Hispania. SS. Christi martyres Sancti Eulogius.) *Sancti vacat. De his Martyribus fit 21. Ianuar. in Martyrol. Rom. quo die Beda, Vsuardus, & alij. Est etiam sacer hymnus in Aurelij Prudenti; Peristephano.*

Felix Tarraco Fructuose vestris
Attollit caput ignibus coruscum,
Lævitis geminis procul relucens.

Nostri historici de martyrij tempore variant. Morales anno 259. Beuterus, & Icartius ad persecutionem Diocletiani referunt. Villegas veritati vicinior ad annum 262. cum Baronio consentit. Videndi Morales lib. 9. c. 47. Padilla Cent. 3. cap. 14.

In imperio Gallienum præcessit Valerianus, [d] hũc Decius, Decium Philippi pater, & filius primi Christiani Cæsares: hi Gordianum; Gordianus Balbinum, Balbinus Maximinum, Maximinus Alexandrum, hunc Macrinus, hunc Caracalla, Caracallam Aurelius, Aurelium Severus, Severum in Imperio præcessit Antoninus.

d *Eo etiam ordine suffectos ab omnibus Historicis invenias;*

Vxamæ

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Vxamæ Barcæ in Autrigonibus Hispaniæ populis S. Fortunatus [e] insignis Christi martyr, & 28. cum eo.

e *De Fortunato, & 28. eius socijs Martyrol. Rom. 26. Februarij.*

Ambraciæ [f] in Lusitania. S. Epitectus, vel Epitritus eiusdem civitatis civis, & Pontifex, & martyr Christi.

f *Nondum comperi, quæ in Lusitania Ambracia sit. Nisi sit Bracia non longe à Braccara, quæ tantillum eius nominis adhuc retinet. Nec etiam Epitectum, vel Epitritum. Invenio tamen Epitacium, quem eundem arbitror, agique de eo in martyrolog. Roman. 23. Maij. Et in Flore Sanct. Hisp. simul cum Basileo.*

Init sedem Ilerdensem S. Licerius [g] vir sanctißimus, ad quem misit literas Paulatus Episcopus Toletanus.

g *De S. Licerio Episcopo Ilerdensi agit Martyrol. Rom. 27. Augusti, & Flos. Sanct. Hisp.*

S. Marinus, [h] Hispanus natione patitur Cæsareæ Mauritaniæ.

i *Martyrol. Rom. 11. Martij. Petrus in Catalogo lib. 3. c. 191. Beda etiam hac die.*

Carthagine in Hispania sub Gallieno, & Valeriano Imperatoribus Heraclius,

Anni. Chris. clius, & Sozimus [i] insignes fiunt pro Christo martyres. Anni. Romæ

i *Martyrolog. Rom.* 11. *Martij. Petrus in Catalogo lib.* 3. *c.* 191. *Beda etiam hac die.*

270 Flavio Brigæ [l] in Hispania sub Marciano Præside S. Iulianus adolescens martyr: hæc civitas alijs dicitur Flavia. 1021.

l *Nunc Bilbao. Sic Moletius, Nebrissensis, & Tarafa. Nec audiendus Marieta, qui Nebrissensem Carpit putans nuperam ac novitiam esse; cum Plinius lib.* 4. *c.* 20. *in Amanum portu conditam affirmet.*

Carthagine in Hispania S. Hippolytus [m] eiusdem urbis Episcopus, quo cũ passi sunt alij quoque martyres.

m *At Martyrol. Rom. in Carthagine Africæ passos exhibet* 3. *Febr. Multa de hinc noster ab Eusebio totidem verbis mutuatur, quæ ut obvia prætermittimus.*

Gallienus Imperator ignavus Mediolani occiditur.

Gallieno sufficitur in Imperio Romano Claudius.

Claudius Gothos, [n] Illyricum, & Macedones depopulantes superat: ob quod Clypeus aureus in Curia, & Capitolio statua collocatur.

o Aure-

Anni. Chrif. n *Aurelius Victor.* Extinctoque à suis Aureolo, recep- Anni. Romæ
tis legionibus adversus aciem Alemanorum haud procul à lacu Benaco dimicans, tantam multitudinem fudit, ut ægre pars dimidia super fuerit. *Idem Auctor de statua in Capitolio.* Ea res sic erat cunctis grata, ut non Divi vocabulũ modo, sed ex auro statuam prope ipsum Iovis simulacrum, atque in Curia imaginem auream Proceres sacraverint.

273 Claudius non multo post morbo Firmij decessit. 1024.

Q. Quinalus o Claudij frater Imperator appellatur à Senatu.

o Q. Quinalus.) *In Hispal. C. in alijs. Quinalius, sed ubiq; corrupte, frater enim Claudij Quintillus dictus à Vopisco, Aurelio Victore, Diacono passimque ab omnibus.*

Aurelianus Tetrico exercitum prodente, Gallias recipit.

Tetrico exercitum prodente.) *Aurelius Vict.* Nam Tetricus cum Faustini Præsidis dolo corruptis militibus plerumque peteretur, Aureliani per literas præsidium imploraverat, eique adventanti producta ad speciem acie, inter pugnam se dedit. *Eadem Vopiscus, Iornandes, & alij.*

276 Eusebius Laodicenus Episcopus in signis habetur. 1027.

Aurelianum Romæ triumphantem præcesserunt Tetricus, & Zenobia:

Anni. Chris. | Anni. Romæ

postea Tetricus Corrector Lucaniæ fuit: Zenobia vero postea Romæ in maximo honore fuit apud Gentiles.

Flavius Vopiscus.) Princeps igitur totius orbis Aurelianus pacatis Oriente, Gallis, atque undique terris, Romam iter flexit, ut de Zenobia, & Tetrico, hoc est de Oriente, & Occidente, triumphum Romanis oculis exhiberet. *Paulus Diaconus lib.*10. Zenobiam quoque occiso Odenato marito, qui Orientem tenebat, haud longe ab Antiochia magis prælij terrore, quam prælio cepit, ingressus Romam nobilem triumphum, quasi receptor Orientis Occidentisque egit, præcedencibus currum Tetrico, & Zenobia. *Idem Iornandes de Successi. Regnor. & alij.*

277 Aurelianus Romæ Soli templum ædificat, & Romæ muros diuturnitate temporis collapsos in melius reparat. 1028.

Vopiscus in Aureliano.) Templum Solis magnificentissimum constituit. Muros urbis Romæ sic ampliavit, ut quinquaginta prope millia murorum eius ambitus teneant.

Gerundæ. P S. Narcissus ꝗ Episcopus Braccarensis martyr.

Aurelianus persecutionem in Christianos movet, nec multo post inter Cōstantinopolim, & Heraclæam occiditur.

Succedit illi in Imperio Tacitus, & post hunc Florianus.

Post

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Post hos init Imperiũ Probus, quod regit ann. 6.

p *Reposui* Geũrdæ.*Quæ ad radices Pyrenæi hodie Girona.*
q *De eo, & Felice in Martyrol. Rom.* 18. *Martij.Vbi non Episcop.Braccarensis,sed Augustanus scribitur. Iulianus tamen in chron. utramque sedem illi tribuit,anno* 266. S.Narcissus Braccarensis Episcop. Apostolus Augustæ Rhetiorum reversus in Hispaniam cum Archidiacono suo Felice, & socio martyrium Gerundæ, hoc tempore sub Aureliano Prætore, & Præside pro Christo patitur.*Adi Baronium in notis illa die.*

280 Anatolius Laodicenus [r] Episcopus, Philosophusque plurimum laudatur. 1031.

In sana Manichæorum hæresis incõmune malum exorta.

Probus Gallijs, & Pannonijs vineas habere concessit.

r Anatolius Laoduenus.) *Laudicenus.*

285 Probus Sirmij [s] in tumultu militari comprehensus occiditur. 1036.

Carus Imperio Romano Senatus iussu præficitur.

s *Sirmiũ in Pannonia notissima urbs, de qua supra diximus cum de Sirmio, vel Sextifirmio ageremus.*

Olcadibus Hispaniæ Alexander, & Antonina [t] virgo patitur.

Anni. Chris. t *In impressis horum martyrum historia ad annum* 100. *nimis Importune refertur. Quod omnino delevimus, cum hic commode referatur. Nec tamen dubitandi occasio omnino sublata. Nam Constantinopoli passos asserit Martyrolog. Romani 3. Maij. Nicephorus lib. 7. c. 13. licet eorum nomina reticuerit. Lipomanus tom. 7. Surius 3. Hanc dubitandi ansam sæpissime reliquiarum translationes efficiunt. Nec noster ideo in crimen vocandus. Ipse primum subdubitans retulit. Si tamen Dextri ea verba fuerunt, nec adulterina, quod valde suspicor.* Anni. Romæ

Carmoniæ [u] in Carpetania, quæ Carmena dicitur, Iustina [x] virgo, & martyr fit: patitur vero ultima die Nob.

u *Carmoniam Apianus, vel Carmonam eo tractu nominat.*

x *Martyrol. Rom. 30. Nob.*

Varinus, & Armentarius [y] Romani scripserunt ad Paulatum Episcopum Toletanum de martyribus Chrysanto, & Daria.

y *Presbyteri ambo S. Stephani Papæ. De quibus in Græcorum Menologio, & in actis SS. Chrysanti, & Dariæ, ibi tatamen Verinus, & Armenius dicuntur. At in actis SS. Rufinæ, & secundæ: Verinus, & Armentarius.*

Cyprianus Episcopus Carthaginensis [z] opinione doctrinæ, & sanctitatis plurimum eo tempore apud Hispanos floret.

Anni. Chris. z — *Hoc tempore iam gloriosi martyrij triumphum exegerat D.Cyprianus, io tamē triumphe, adhuc Ecclesiæ milites acclamabant, & eius non solum res gestas, sed scripta celebrabant. Quod eleganti hymno 13. Prudentius noster expressit.* — Anni. Romæ

Differit, eloquitur, tractat, docet, instruit, Prophetat;
Nec Libyæ tantum populos regit, exitusq; in ortum
Solis, & usque obitum Gallos fovet, Imbuit Britannos,
Præsidet Hesperiæ: Christum serit ultimis Iberis.
Deniq; doctor humi est, idem quoq; martyr insuperis
Instituit hic homines, illic pia dona dat patronus.

Turigij, vel Tigurini [a] in Celtiberia Hispaniæ Sancti Christi martyres Felix, & Regula, quorum sacræ relliquiæ religiosa populorum finitimorum frequentia coluntur.

Theodosius Barcinonensis Episcopus clarus habetur.

S.Præcellius Romæ passus civis Hipponensis Hispanus mirifice clarus habetur gloria martyrij 25. Maij.

a *An Turissa Antonini? hæreo.*

Barcinone S. Severus [b] eiusdem urbis Episcopus, & martyr.

b *De quo in Martyrol. Rom. 6. Novemb. Flos. Sanct. Hisp. Laurentius Padilla. Vasseus ad ann. 306. Nec assentior Molano, qui hunc Severum unum asserit ex 70. Episcop. qui leges Gothicas compilarunt. Quod sæquiore sæculo gestum.*

Deio-

Anni. Chrif. | Anni. Romæ

Deiobrigæ in Hiſpania S.martyres Lupus, & Saturninus.[c]

c *Martyrol. Rom. 14. Oct. & Beda eo die. Nomine natalium tacito.*

Diocletianus Imperator cœpit ſævire in Eccleſiam.[d]

b *Vides intermiſſum ordinem? nondum Diocletianus Imperium invaſerat, quod poſt neces Cari, & filiorum patratum. Qui ergo Diocletianus, Imperator erat, illis Imperatoribus ſuperſtitibus? vel quomodo ab ipſo in Chriſtianos ſævitum? ſciendum tamẽ, vivente adhuc Carino, Diocletianum in Oriẽte faſces Imperij arripuiſſe, ut ex hiſtoricis notum, animadvertitque Baronius Annal. 2. tom. hoc anno. Iamque perſecutio ſuboririſenſim cœperat, licet dirißimæ huius perſecutionis procella à Veturio magiſtro militum in Chriſtianos ferociente excitata ſit anno 301. At univerſalis anno 306. Vt ab Euſebio in chonico diſco.*

Pomponio Paulato, [e] vel Paviato Epiſcopo Toletano Melantius vir ſanctus, & egregius poſtea Chriſti confeſſor ſuccedit.

e *Ita Iulianus in chronico Melantium Paulato ſufficit. Sed in Chronologijs Loaiſæ, & Padillæ in verſus ordo eſt. Subſcripſit hic Melantius Concilio Illiberitano.*

286 Carus Imperator[f] occupatis aliquot Parthorũ urbibus Coele, & Theſiphõ- 1037.

te

Anni. Chris. | Anni. Romæ

te super Tygri fluvio Castra ponit, & rem feliciter persequens fulmine percusus obijt.

f *Eutropius Euseb. in chron. & alij.*

Carinus Imperator prælio victus apud Murgum [g] occiditur.

g *Vopiscus* Murgum: Murtium *alij indigetant. Alij* Margum *cum nostro.*

290 In Campania Italiæ S. Vitalis [h] Hispanus, ex oppido Thermeda [i] in Carpetania pater Sanctorum martyrum Complutensium Iusti, & Pastoris, conversus ad fidem monitis S. Sebastiani cum alijs patitur. 1041.

h *De quo 2. Iulij. Eius acta cum S. Sebastiani coniuncta invenies apud Surium tom. 1. 20. Januar. & Baron. tom. 2. ann. 285.*

i *Meminit Ptolemæus in hoc Carpetaniæ tractu.*

In Octiolea Vozozavia. [l] S. martyres Maxima, & Dadas. [m]

l In Octiolea Vezozabia.) *Nescio quid hæ voces mihi barbarum, ac peregrinum strident. Vitiatam lectionem maleferiati exscriptoris oscitantia quis ambigat? datis tamen criticorum inducijs, dum quid melius succurrit, meo periculo audendum aliquid est, & ex literarum vestigijs coniectandum. Itaque suspicabar scriptum.* In Octaviolea versus Avia.

Octa-

Anni. Christ. *Octaviolea urbs in Cantabria, & Avia flumen. Sed hæc tuo arbitrio benigne lector, aut stent aut cadant, ego meis mercibus magnum non pono pretium.* Anni. Romæ

m Maxima, & Dadas. *In Martyrol. Rom. 13. Aprilis.* Maximus, & Dadas, *cum Quintiliano. Sed de Patria altum silentium.*

Telcæ [n] Hispaniæ urbe Sancti martyres Eleutherius Persa, Teodosius, & Zoilus.

n *In Pind. C.* Aliæ. *Hisp.* Alcæ, *neutram invenio, nisi pro Telce, Telæ succenturiandum. De Tela alibi.*

Romæ S. Martyrũ Zenonis, & mille ducentorum duorum martyrum [o] Hispanorum ex Celtiberia gloriose passorum.

o Romæ Sanctorum martyrum Zenonis & mille ducentorum duorum) martyrum *vacat. In Martyrol. Rom. 9. Iulij.* Decem millium ducentorum trium: *tamen tacetur patria, & gens.*

Sunagius [p] Episcopus Braccarensis floret: interfuitque Illiberitano.

p Senagis Episcop. Braccar. *in Arch. C. & Pined.* Sunagius. *In actis Concilij Illeberitani:* Sanagius Epagrensis, *Bigerrẽsis, vel Bigerrẽsis. At in Iuliani Chronico,* Sinagius Braccarensis *dicitur anno 306.*

Cluniæ

Anni. Chris. Cluniæ, q quæ olim Celtiberiæ finis fuit 355. martyres r socio S. Saturnino. Anni. Romæ

S, Caius Papa, & martyr: cui successit in sede Marcellinus.

q *Plutarcho, Suetonio, & Dione multisq; titulis nota urbs. Hodie* Cruña de el Conde. *Quamvis in Archiep. & Pin. Codic. inveniam* Choriæ, *pro* Cluniæ.

r *De quibus Martyrol. Rom. 16. Oct. ubi numerus augetur, & 365. numerantur, loco martyrij prætermisso, cum aliquis divinaret in persecutione Vvandalica coronatos. Quod Baronio non placet, & merito.*

296 Compluti S. Christi martyres Iustus, & Pastor f filij S. Vitalis. 1047.

f *Martyrol. Rom. 16. Aug. Beda, Vsuardus, Ado. D. Eulogius in memorial. SS. Morales, Padilla, Villegas, &c. Est etiã sacer hymnus in Prudentij Peristephano.*

Sanguine Iusti cui Pastor hæret,
Ferculum duplex geminumque donum
Ferre Conplutum gremio iuvabit,
Membra duorum.

Carthagine in Hispania S. Caritina t virgo, & martyr sub Diocletiano VI. u & Crispino nobilissimis Cæsaribus Coss.

t *Martyrol. Rom. 5. Octob. & Græci in Menologio, plenius Metaphrastes, quod retulit Lipomanus tom. 6. Surius 5.*

Anni. Chrif. u Sub Diocletiano VI. & Crispino.) *Vitiatum suspicor, & pro Crispino*, Constantio. *Substitui oportere. Nam Diocletianus 6. suũ Consulatũ cum Constantio gessit A.V.C. 1048. qui est annus Christi 296. Optime igitur à nostro supputatum.* Anni. Romæ

In sede Christi, & Petri Sixtum, Dionysius, Dionysium Felix, Felicem Eutychianus, Eutychianum Caius, Caium
263 Marcellinus Pontifex sequitur. [x]

x In Sede Petri Romana.) *Hæc verba in periodi calce frustra repetita obelo feriẽda censui. De serie tamen ordineq; succedendi consule Platinam, Ciaconium ceterosque Ecclesiasticarum rerum scriptores, qui omnes nostro concinunt.*

Heraclææ [y] in Hispania prope fretum Herculeum Sanctissimi Christi martyres Felix, & Ianuarius. [z]

y *Diximus supra de Heraclæa esse* Gibraltar *hodie, à Gebel, quod montem Arabice significat, & Taric, sive Tarif Arabum duce illuc primum ad vastandas Hispanias appulso.*
z *Heraclææ etiam triumphum martyrij consequutos habemus in Martyrol. Rom. 7. Ianuarij ex veteribus ms. & Vsuardo ea die.*

299 Telæ [a] in Hispania prope Palẽtiã Vacceorũ urbẽ prævalidam sanctissimi Eutychiani martyris insignis memoria. [b] 1050.

a *Ab Antonino inter Asturicam, & Cæsaraugustam collocatur. Hinc Telenses Episcopi, & Cõcilium Telense. Apud D. Gre-*

Anni. Chrif. D. Gregorium epistola ad Hermanum Telensem Episcopum: est etiam Iuppiter Telæus. Hodie vix ruinæ, & pascuus ager. Anni. Romæ

b Recte memoria: cum is passus fuerit prope Gades, ut Vasæo, & Laurentio de Padilla placet, fit de eo 11. Nob. In Rom. mart. ad stipulantur Beda, Vsuard. Flos. Sanct. Hisp. Thesau. concion tom. 2.

Avitus [c] Barcinonensis Episcopus vir egregie doctus.

c In C. Arch. & Pin. Auctus.

Melchiades [d] genere Afer in Hispania urbe Mantua Carpetanorum ortus floret Romæ gloria sanctitatis, & doctrinæ.

d Ab aliquibus Miltiades, ab alijs Melchiades cum Dextro renuntiatur. Natum Mantuæ in Hispania asseverat Maurolicus Abbas Messanensis, & refert Ciaconius in vitis Pont. Rom. in Miltiade.

300 Agauni in Gallia [e] Sanctæ virgines martyres Fides, [f] & Sabina domo genteq; Hispanæ ex urbe civitatensi [g] sub Daciano passæ, Galliarum, & Hispaniarum crudelissimo Præside. 1051

e Oppidum in Helvetijs. Hodiæ San. Maurits.
f De S. Fide agitur 6. Oct. in Romono Martyrol. Flos. SS. Hisp. Vasseo. ann. 306. Valer. hist. lib. 3. c. 5 Pad. Cent. 4. c. 34.

Anni. Chris. g Ex urbe civitatensi.) *Lubens legerem:* Civilitanensi. *Scio civilitanos in Lusitania ex Plinio. Non tamen civitatenses. Quamvis hodie sit sedes Episcopalis Civitatensis, quæ* Ciudad Rodrigo *vocatur, estque in antiquis Lusitaniæ limitibus.* Anni. Romæ

Vrenæ [h] patitur Valerius [i] Cæsaraugustanus 10. die mensis Ianuarij relinquens posteris constantiæ exemplum.

Mademarius Episcopus Barcinonēsis excellens.

h Vrene patitur.) *Vrcessam invenio in Tarraconensi. Nec tamen mutare ausim, cum hodie eo etiam tractu Vrena sit illustrissimorum Comitum titulus.*

i *Sub dubitant Morales, & Baronius in notis ab Martyrol. 28. Ianuarij, quo die de S. Valerio agitur num duo Valerij cognomines eius urbis Episcopi fuerint, quorum prior sub Daciano Præside passus sit, alter Illiberitano Concilio cum patribus sederit. Noster ambigendi sustulit locum. Dum ante Concilium illud, martyrij Palmam Valerio assignat. Morales tamen lib. 10. c. 7. ad summam senectutem in exilio quievisse affirmat in vico Anet prope flumen Cyngam, id Valerij nomine eodem ductus. Meo tamen iudicio alter Valerius est, qui cum patribus Illeberitanis subscribit, de eoque capiendus Morales, cum longe ab hoc sæculo decesserit.*

Hispali in Hispania Carpophorus, & Abundius [l] martyres ibidem nati, & educati, crudeliter pro Christo occisi.

l *Martyrologium Rom. 10. Decemb. Hispali passos nostrorum consensio est, & ea die Hispali sub duplicis officio tota*

diœcesi

Anni. Chris. *diœcesi celebrantur. Hispalenses indigetes affirmant Vassæus ex Breviario Eborensi. Petrus in Catalogo lib. 1. c. 33. Flos. Sanct. Hisp. Thesaur concion. tom. 2. Morales lib. 10. cap. 16. Padilla Cent. 4. cap. 27. Nec turbant, qui Spoleti iuxta aliquorum codicum scripturam passos contendunt: potuerunt siquidem literarum similium pressione decipi,* Spoleti *pro* Hispali *legentes. Nam etiam sine spiritu olim scriptum. Spalis, & Spalitanus, & Spalensis, uti frequens est in Conciliorum antiquorum codicibus, veteri quoque lapide nomen fœminæ eadem ratione exaratum. Marchenæ in illustrissimorum Ducum Palatio.* Anni. Romæ

DIS. MANIBVS. SACR.

SPALIA. ANN. XXVI.

H. S. E. S. T. T. L.

Illiberi in Bætica [m] Concilium multorum Episcoporum cõtrahitur. Præest Felix Episcopus Accitanus: cogitur iussu mandatoque Melantij [n] Toletani Pontificis, & Hispaniarum Episcopi primæ sedis.

m *Longe à veritate aberravit Vassæus, qui Illiberim ad Pyrenæos hoc Conciliũ relegavit ann. 338. Longius qui ad Tolossates reijciũt. Est etiã tẽporis discrepantia inter auctores. Garsias Loaisa, Morales, & Garivaius posterius Cõcilio Niceno faciunt, quod fuit anno 324. congregatum: præsius; & exactius rationem temporis expendit Ferdinandus Mendoça illius Concilij illustrator, hic anno 305. celebratum evincit. Id etiam Baronius validis argumentis confirmat, & eum sequutus Spondanus, anno. 305. in epitome. Noster ad annum 300. restrin-*

Anni. Chris. Anni. Romæ

restringit, quod ut verius amplector. Cæteri enim coniecturis rem agunt. Dexter illorum temporum vicinior propius Codicum, sive Auctorum eius Concilij fidem sequutus. Eius sententiam tuetur Martin Carrill. in Hist. S. Valerij c. 15.

n *Qui tamen non præsedit, sed septimo loco subscripsit.*

Istonij [o] in Hispania reperta sunt corpora sanctissimorum Cyriaci, & Iulitæ martyrum aliunde quondã illuc allata.

o *Celtiberorum urbs Ptolemæo. De Cyriaco, & Iulita dictum supra.*

In Gallæcia provincia Hispaniæ repertum est corpus S. Marinæ, [p] vel Margaritæ virginis, & martyris ibidem passæ.

S. Iustus Visensis Episcopus Sanctitate Clarus ad annos 320.

p *Meminit Morales lib. 10. c. 27. Padilla Cent. 4. c. 28. alij etiam alibi.*

Prope Lingonas Constantius [q] Cæsar occidit uno prælio Germanorum sexaginta millia, quos delevit.

q Prope Lingonas Constantinus Cæsar occidit uno prælio Germanorum 60ij.) *Reposuimus*: Constantius: *rem narrant Eutropius. Orosius, & Idacius. Diaconus, & alij.*

Galerius Maximianus victus a Nar-

sco

Anni. Chris. | Anni. Romæ

ſeo [r] in prælio ante currum Imperatoris Diocletiani purpuratus cucurrit.

r *Diaconus lib.* 11. Gallerius Maximianus primus adverſum Narſeum prælium inſecundum habuit inter Gallinicum Carraſque congreſſus, cum in conſulte magis quam ignave dimicaſſet, ad modum enim parva manu cum copioſiſsimo hoſte commiſsit. Pulſus igitur, & ad Diocletianum profectus, cum ei in itinere occurriſſet, tanta inſolentia à Diocletiano fertur exceptus, ut per aliquot millia paſſuum purpuratus tradatur ante vehiculum eius cucurriſſe.

301 Bæturius [ſ] Centurio Chriſtianos milites graviter perſequitur. 1052.

Felix Archidiaconus Toletanus, qui collegit digeſsitque Canones Concilij Illiberitani cum Sancto Oſio Cordubenſi mire floret.

L. Valerius Hiſpanus Beroſi fragmẽta in quinque partes digeſsit.

ſ *Hoc ad annũ* 301. *locat Euſebius, à quo noſter deſumpſit.*

Mellaria [t] urbe Hiſpaniæ Beticæ S. Firmus [u] martyr, qui acerbiſsimis plagis affectus, Lampadibus exuſtus, ac tandem ſucciſo capite martyrium conſummavit ſub præſide Hiſpaniæ M. Aurelo [x] viro Conſulari: cuius etiam corpus

decur-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

decursu temporis Romam deportatum est: quod 1. die Ianuarij maxime colitur.

t *Duæ Mellariæ sunt in Bætica altera ad Fretum Herculeum, quæ hodie* Veger de la Miel, *de qua Plinius. Pomponius Mella, & Antoninus. Altera est etiam* Mellaria *in conventu Cordubensi, quæ dicta etiam* Obulco, & municipium Pontificense. *Hodie* Porcuna, *non tamen noster aperit, quæ hæc Mellaria sit, qua propter de notiore, quæ est ad fretum Herculeum, capiemus. Nisi pro altera argumentum maius existat.*

u *Martyrol. Rom. 1. Iunij, & ea die Græcorum Menolog.*

x M. Aurelio vero Consulari.) *Forsitam is est, qui sub M. Aurelio Caro Augusto Hispaniam vice sacra guvernavit, ut in Tarraconis prisco lapide. Adi Moralem lib. 9. c. 49. quamvis ibi non Verus, sed Valentinianus appelletur. sed hoc ab frequentibus apud Romanos adoptionibus sæpissime emergere potuit, adoptati enim in nomen, & familiam adoptantis, sacraque transibant,*

Iriæ Flaviæ [y] in Gallæcia S. Susana [z] virgo, & martyr.

y *Hodie* el Padron *in Gallæcia prope Compostellam.*

z *Eandem cum Braccarensi arbitrari lubuit; de qua Vassæus anno 306. Padilla Cent. 4. c. 19. sed alteram esse noster disertis verbis ostendit, cum in territorio Braccarensi passam affirmet ad annum 308. & sororem Victoris distinguat. Porrò eiusdem nominis fœmina sequiori ætate fuit, cuius sepulcrum in agro Hispalensi repertum non procul ab Hispali anno 1612. cum epigraphe.*

SVSA-

SVSANA. FAMVLA. DEI. VIXIT. ANNIS. PL. M. XL. RECESSIT. IN. PACE XIII. KAL. MAIAS. ERA. D.LVIII.

Cum lapide eruta simul Susanæ Ossa indictivo funere D.Petrus Castrius Archiepisc.Hispal.ut erat pietatis, & antiquitatis eximius cultor intra oppidi Salteras *templum tumulanda curavit. Cippus, ut antea super positus, cum translationis monumento incisis denuo literis.*

Ad Ceam [a] urbem Hispaniæ in Vaccæis S.Antonina martyr.

Per hoc tempus vehementer sævit persecutio Diocletiani.

a Ad Leam urbem Hispania.) *In Martyrologio Romano eadem die fit etiam de S.Antonina martyre, quæ in persecutione Diocletiani,* Cum Gentilium Deos irrisisset, post varios cruciatus in vase, quodam inclusa in paludem urbis Cææ demersa est. *Itaque habes urbẽ Cæam,* non Leam *Prout in nostris impressis mendose legitur. Non tamen assentior doctissimo Baronio in notis ad hanc diem putanti, Cæam urbem esse in insulã maris Aegæi. Id mihi Plinius persuadet, qui in mari Aegæo insulam* Cæam, *non urbem describit, nec si esset, tacuisset. Codicis etiam Arch. Hispal. & Pinedæ. Zæam habent scriptum, quòd propius veritati accedit.* Cæam *flumen in Vaccæis cum sibi cognomine urbe* Cea, *hodie habemus, quæ proculdubio à Dextro, & Martyrologio Romano Antoninæ martyrio assignantur. De Cæa urbe, & flumine vide Moralem lib.5.c.40.*

Anni. Chris. Anni. Romæ

Conciliũ Suessanum [b] in causa Marcellini Papæ, qui Romæ thurificaverat multis Episcopis præsentibus: nonnullis præsulibus ex Gallia, Germania, ac Hispania etiam habetur.

b Concilium Suesanum.) *Sinvesanum.*

Iuliobrigæ [c] in Hispania S. Lucia [d] martyr, quæ à regione Campaniæ venit in Hispaniam, & à Riccio Varo compræhensa (quem ad fidem convertit) relicta ab eo, & ab alio iudice compræhensa cum alijs etiam socijs patitur pridie Non. Iulij.

c *De qua Ptolemæus, & Plinius. Quæ tamen hodie sit sub iudice est. Clusius vult esse* Logroño. *Florianus* Oliva, *Henricus Cocus* Aguilar del Campo.

d *De qua in Martyrologio Romano ea die, & in Menologio Græcorum.*

In hac acerbissima persecutione Eburæ [e] in Carpetanis sanctissimi Christi martyres Felix, Luciolus, Fortunatus, Eusebius, [f] qui Præside Hispaniæ Asclepiade crucifixi sunt.

e *Hodie* Talavera de la Reyna, *ut Ioannes Mariana pluribus evincit argumentis lib. 4. cap. 13. & 14. licet eius Aristarchus frustra sugillet. Habet enim à Dextro, &*

Maximo,

Anni. Chrif. *Maximo, & lapidibus ibi effosis valida gravissimi ponderis præsidia.* Anni. Romæ

f *Ijdem qui in Martyrologio Rom. 3. Martij referuntur de quibus etiam Beda.*

Iriæ Flaviæ in Hispania S. Cucufas [g] martyr Christi.

g *Miror in viro Barcinonensi Barcinonis suæ oblibionem, cum in tractatorum omnium sententia positum sit, Cucufatem Barcinone Martyrium consummasse. Hoc Martyrologium Rom. Beda, Vsuardus, Ado, & alij, omnibusque antiquior Prudentius in Peristephano hymno 4.*

Barcinon claro Cucufate freta
Surget, & Paulo speciosa Narbo.

Etiam Morales cap. 2. lib. 10. At duos Cucufates esse suspicari placet ex duorum sacris lipsanis, altera, quæ prope Iriam Flaviam ad Compostellam, altera quæ apud S. Dionysium in Gallia Parisijs adservantur. Testatur id Moral. lib. 10. c. 10. post hæc scripta duos Cucufates reperiri à Padilla didici Cent. 4. cap. 19. Idem tenet Carrill. in Annal. anno 304. qui Victorem Torquatum, Silvestrum Cucufatem, & Susanam Braccaræ passos affirmat. Itaque noster nec oblibiosus, aut fallax.

Augustobrigæ [h] in Hispania eodem tempore Sancti Martyres pro Christo necati Absalonius Heraclius, & Largus martyres. [i]

h *Alia Pelendonum in Tarraconensi, alia Vettonum in Lusitania, aut Bæticæ confinio; illa nunc* Aldea el muro, *hæc*

Anni. Chris. el Villar del Pedroso, *sed quam velit, non assequor.* Anni. Romæ

i Hi sunt necati illis iugati pro Christo necati.) *Verba hæc toties iterata totam periodum conturbant, sensumque pervertunt, itaque illis confossis, expunctisque, cætera sui sensui restituuntur.*

Munobricæ[l] in Celtiberia S. Demetrius martyr.

l Munobricæ in Celtiberia.) *Suspicor* Monobricæ *legendum, sed nec propterea erratum in ea scriptura est ob cōmutabile harum literarum symbolum, Monobricam invenio in vetere lapide.*

T. AVLO. MONOBRICENSI. II. VIRO. EQVO. PVBLICO. DON AB. IMP. CAES. AEL. HADR. AVG. DIVI. NERVAE. TRAIANI. F. &c.

Sunt etiam Mirobriga, & Merobriga, illa in Bætica, & Lusitænia, hæc in Tarraconensi, quæ autem hodie sit Monobrica, ingenue fatetur Morales lib. 9. cap. 25. se nescire.

Carthagine Spartaria Philemon, & Dovinius[m] martyres.

m *In Martyrol. Rom. Philemon, & Dominus 21. Martij, & in Menologio Græcorum eo die, patria omissa.*

Eodem tempore Tude, vel Aquis calidis[n] oppido insigni Gallæciæ, quod fluvius

Anni. Chris. fluvius Minuis præterfluit S. Ara martyr passa fuit, & gloriosi eius commilitones. Anni. Romæ

n *Cave intelligas, eandem esse Tudem, & Aquas calidas, duobus nominibus agnitam. Nam diversi populi censentur, ut ex Antonini itinerario liquet, hodie etiam diversas constituũt civitatis, nam Tude,* Tui *dicitur. Aquæ calidæ* Orense. *Tudem quoque à Tyde diversam constituit Georgius Merula, illamque populum minorum gentium asseverat, at noster idem oppidum intellexit, quod non obscurè significat adhibito flumine Minio.*

301 Tarracone in Hispania coronæ SS. martyrũ Domitij, Pelagiæque, & Aquilæ, & Theodosiæ. [o] 1052.

o *De quibus in Martyrol. Rom. 23. Martij addito Eparchio, omisso martyrij loco.*

Carthagine Hispaniæ S. Concessa [p] martyr egregia.

p *Eadem in Martyrolog. Roman. 8. April. quo die Beda, & alij.*

In civitate Soliensi in Bætica S. Marcellus, [q] ut creditur, Hispanus Episcopus vir, egregie pius, & doctus.

q *De Sancto Marcello Diensi agitur in Martyrol. Rom. 9. April. meminit quoque Gregorius Turonensis de gloria Confessorum cap. 70.* Soliensis *vero civitas affinis fuit* Diensi, *sive* Idiensi *in Bætica in conventu Cordubensi, ut ex*

veteri

Anni. Chris. *veteri hac inscriptione asserit Morales in Hispaniæ antiquitat.* Anni. Romæ

TRIFINIVM. II. VIR. SACILERNVSI. IDIENSIS. SOLIENSIS. EX. SENTENTIA. IVLII. PROCVLI. IVD. IMP. CAESARE. IVVENTIANO. AVG.

In Concilio Illiberitano interfuit quoque Eumantius Presbyter à Solia. Unde mihi persuassum est. Illum Marcellum Diensem de quo Martyrol. Rom. & hunc Marcellum Soliensem, de quo Dexter, eumdem esse Episcopum, sedem quoque eamdem ex duabus urbibus finitimis unitam.

Seori in Cantabria S. Centolla[r] civis Toletana Consulis Lucij Ragonij Quinctiani[s] filia C. passa cum Helena vidua[t] in persecutione Diocletiani.

Catanæ passa est sub huius patre Lucio Quinctiano fortissima virgo Sanct. Agatha.

r *De hac martyre agitur in* Martyrolog. *Rom.* 13. *Augusti. Locus martyrij assignatur in Brebiario Burgensi Saria. Apud Julian. in chron.* In Cantabris urbe Sero in tractu sedum, quod nunc Sedanum vulgo vocatur, celebris est memoria S. Helenæ viduæ, & Sanctæ Centollæ Toletanæ virg. & martyris filiæ L. Ragonij Quintiani viri Consularis, quæ anno circiter 300. fugiens patris avarissimi rabiem Toleto ad Cantabros se contulit, & cum Helena

Anni Chrif. lena vidua eadem perſecutione paſſa eſt. *In Valerio Archipresbytero Murcienſi* Sierro *dicitur martyrij locus: agũt quoque de S. Centolla Vaſſæus in chron. Floſ. Sanct. Hiſpan. Theſaurus concion. tom.* 2. *Morales fuſe lib.* 10. *cap.* 17. *Padi. Cent.* 4. *c.* 24. *Mariet. lib.* 4. *c.* 10. Anni Romæ

ſ Conſulis L. Ragonis Quintiani filia. C.) *Lucius Ragonius Quintianus Conſulatum geßit anno* 280. *cum Annio Baſſo collega:* fuit *& alter Lucius Ragonius Quintianus Conſul ultimo Alexandri Severi anno, ut faſtorum ſcriptores notant, lapis apud Gruterum pag.* 463.

L. RAGONIO. PAPIA. VRINATIO. TVSCENIO. QVINTIANO. L. RAGONI. VRINATI. LARGI. QVINTIANI. COS. FILIO. ARTEMIDORVS. LIBERTVS.

Nota illa. C. in fine clara, vel clariſsima ſignificat, & forte ſcriptum fuit. C. F. id eſt, clara fœmina: unde in Breviarijs, & apud Marietam *Regis, vel Reguli filia perhibetur.*

t Paſſa cum Helena vidua.) *Et hic critico cauterio opus eſt, nam pars orationis hæc continuanda erat cum illa*: Conſulis L. Ragonij Quintiani filia paſſa cum Helena vidua in perſecutione Diocletiani: *& mox ſeorſim*: Catanæ paſſa eſt ſub huius patre L. Quintiano fortiſsima virgo S. Agatha: *itaque orationis membra male ab imperito exſcriptore diſcerpta, atque implicata, in ſuum locum, faciemque reſtitui.*

Voluce[u] prope Numantiam S. Victoria[x] cum ſocijs.

u *Forte Velucæ, quæ à Ptolemæo, & Antonino agnoſcitur.*

Sunt

Anni. Chris. *Sunt etiam apud Livium Volciani populi in Tarraconensi* Anni. Romæ
lib.21.hodie si Floriano Căpensi fides Villadolce, *sive* Volce,*circa fluminis Guerbæ fontes.*

x *Præter Cordubensem Aciscli Germanam alia est etiam Liberatæ virginis soror in Breviarijs Ecclesiæ Seguntinæ, de qua etiam* Morales *lib.10.c.18.qui satis suspenso pede historiam refert.*

Astæ in Hispania Bætica S. Secundus martyr colitur.

Oreti y in Hispania Tarraconensi S. Spiridion, z prius Episcopus Oretanus, qui pro Christi nomine egregie pugnavit.

y *Hodie* Calatrava,*ut vult Clusius. Sed assentior Morali, qui nomen adhuc retinere*, Oreto *que vulgo vocari prope* Almagrum *asserit.*

z *In impressis*: S. Spiridion Episcopus Toletanus: *In Cod.Arch.Hisp.& Pin.* Episcopus Oretanus: *quod reposuimus,ut veritati consentaneum.Nec enim à Dextro hic Spiridion in albo Episcoporum Toletanorum refertur, imo* Me-*lantio, qui Illiberitano Cŏcilio interfuit,Natalium,nullo alio intermisso,sufficit ad annum 310.Fuit etiam hoc tempore Spiridion Episcopus Cyprius,qui sub Maximino effosso oculo, & sinistro poplite succisso ad metalla damnatus est: idem postea Concilio Niceno interfuit. Cassiodorus lib.1.Tripart. cap.10. Suidas in voce Triphylius. An autem hic Spiridion Oretanus fuerit postea Trimetuntis Episcopus, ambigo: quisquis tamen ille fuerit Ordinis Prophetici à Rufino profertur lib. 10.cap.1.agens de Episcopis, qui Niceno Concilio interfuere:* Ex eorum numero fuisse dicitur Spiridion Cyprius Episcopus vir unus ex Ordine Prophetarum: *quæ sunt*

fere

Anni. Chris. *fere verba Concilij Niceni lib. 2. Abbas Maurolicus 14. Decembris.* Apud Cyprum natalis B. Spiridionis Trimetuntis Episcopi qui unus fuit ex illis confessoribus, quos Maximinus dextris oculis effosis, & sinistro pollice succisso, ad metalla damnaverat. Hic cum Propheticam duceret vitam etiam signorũ gloria inclytus erat. *Ordo certe Carmelitanus Spiridionem, veluti instituti sui, id est Prophetici alumnum celebrat, agitque de eo 14. Decemb.* Anni. Romæ

Ilipulæ [a] in Hispania S. Restitutus, ut creditur Presbyter, magister Castoris, & sociorum Cantabrorum lapidicidarum: hic & Crispulus martyr, & Restitutus de quo dudum dixeramus, interfuerunt Concilio Illiberitano in Bætica.

a *Duas Geographi recensent alteram prope Illiberim, alteram quam minorem Plinius vocat, in conventu Hispalensi: de hac videtur Dexter sentire. Ideoque Restitutus, & Crispulus, ut diœcesis Hispalensis indigetes, hoc anno in acta eius Ecclesiæ relati sunt, agiturque de eis in Martyrolog. Roman. 10. Iunij, commemoratque Padilla Cent. 4. c. 32. est etiam Ilipa cognomine magna. Et Ilipla, vel Elepla, cuius apud me nummus pervetustus ab antica parte eques hastatus, à postica literæ. ILIPLA. sub spicis, hanc sedem fuisse Episcopalem multæ Episcoporum subscriptiones in Hispanicis Concilijs testãtur. Eius quoque Presbyter Restitutus subscripsit Illiberitano Concilio. Hodie* Niebla *vocatur Ducum illustrissimorũ Comitumque titulus Gothmanorum.*

Petavonij [b] in Asturibus gloriosissi-

Anni. Chris. mi Christi martyres Saturninus, Felix, Fortunatus [c] & alij socij martyres. Anni. Romæ

b Patavonij in Asturibus.) *Reposui Petavonij ex Ptolemæo, & Antonino, hodie* Vañeza, *est etiam in Lusitania Petaonio, aut Petavonio, Moral. lib. 12. cap.* 50.

c *Sunt plures qui sic appellantur martyres, nec dispicio qui sint nostri.*

Vrbe Heraclæa in Calpe Hispaniæ S.Lucia martyr. [d]

d *Eam suspicor esse, quæ Rixium Varum, vel Ricciovarũ convertit, de qua in Martyrolog. Roman. 6. Iulij, sed suspicor tantum.*

Argenteolæ [e] in Asturibus S.Christi martyres Saturninus, Theophilus, & Revocata [f] pro Christo passi.

e *Agnoscit Ptolemæus Antonino est argentiolum. Hodie Medules.*

f *De his agitur in Martyrol. Rom. 6. Februarij.*

In Orientali parte Hispaniæ urbe Palemo [g] S.Sotera virgo, [h] & martyr, quæ more servorum acceptis in facie alapis illustre martyrium in Domino complevit: quam ad exemplum pudicitiæ adducebat S. Monica digna Augustino parens: [i] hæc venit in Hispaniam peregrinationis causa [l] anno Domini 304.

g Vrbe

Anni. Chris. g Vrbe Palemo, quæ hodiæ est Palamos.) *In antiquis Geographis hanc non invenio, bene tamen in Hispanicorum Episcopatuum metatione definibus ipsorum regundis à Rege Vvamba excogitata invenitur illo ipso nomine* Palamos *in Episcopatu Gerundensi. Morales in Vvamba lib.12.c.50. in Codice Pinedæ,& Arch.Hisp.* (Quæ hodie est Palamos) *non reperitur scriptum, itaque ut addititium glossema sustulimus.* Anni Romæ

h *In eius actis & Martyrol.Rom. Soteris dicitur. Vbi martyrij genus idem exprimitur 10. Februar. à Dextro sunt Vsuardus, & Ado dicentes passam in Orientali civitate tacito Hispaniæ nomine. Baronius contendit Romæ martyrium consummasse ex exemplari.S.Cyciaci,& S.Ambrosij scriptis, annumque passionis fuisse 304.prout hic adseritur.*

i Quam ad exemplum pudicitiæ ducebat sancta Monica digna Augustino parens.) *Scilicet cum ad castitatem S.Monica iuvenculas, aut quascumque fœminas animabat, Divā hanc virginē Soteram tamquā purissimæ castitatis exēplar delineabat,& ob oculos ponebat. Nam aliter totā hanc periodum abijciendā, vel mediocriter in Annalibus Ecclesiasticis eruditus censeret: siquidem S.Monica diem suum clausit anno Christi 389.Soteris vero, sive Sotera anno 304. martyrij coronam iam meruerat, cuius exemplar etiam D.Ambrosius frequentius in concionibus adducebat, ut in Exortatione ad virgines,& de Virginitate lib.3.*

l Hæc venit in Hispaniam peregrinationis causa.) *Erat enim Romana originne, ut ex Sancti Ambrosij scriptis elicitur.*

Gothi per [m] Imperium grassantur: qui multas à Constantinopolitanis acceperant consuetudines: & inter illas sexta Feria maioris Hebdomadæ

Anni. Chrif. | Anni. Romæ

ærea cymbala pulſare ligneis inſtrumentis.

m Goltiperi Imperium graſſantur.) *En monſtrum: ſed facili expiatione procurandum. Formæ itaque priſtinæ reſtituo:* Gothi per Imperium graſſantur. *Varias Gothorum irruptiones Deciorum tempore anno à Chriſto nato 253. Gallieni 263. Conſtantini Magni 330. Egeſippo lib.5. Diacono lib.9. ex B. Iſidoro in chron. Ruderico Ximenio lib.2. Baronio, Spondano, & alijs diſco.*

Hoc anno Imperator Diocletianus Valerius Iovius Novies, [n] Maximianus Valerius Herculius octies Conſulatum inierunt.

Hoc eodem anno multi per Hiſpaniam paſsi ſunt.

n Hoc anno Imp. Diocletianus Valerius Iovius ſepties, & novies Maximianus Valerius Herculius Conſulatum inierunt.) *Manifeſto errore, numeris interverſis. Corrigo ex faſtis.* Diocletianus Valerius Iovius IX. Maximianus VIII. Conſulatum inierunt. *Annus hic eſt, A.V.C. M.L.V. Chriſti.304. Adi Panvinum, qui exacte ſupputat.*

Antecedenti anno [o] Diocletianus & maximianus Auguſti celebri pompa apparatuque Romæ triumphaverunt præcedentibus eorum Rhedam Narſei cõiuge, ſororib⁹, liberis, & omni præda, qua Imperatores Parthos ſpoliaverant.

o Totidem

o *Totidem Eusebius in chronic. Eutrop. lib. 9. fusius.*

Nec post multo idem Augusti 11. Kal. Maij abdicant.p

p *Novo exemplo. Sed id testantur Eutropius, Victor, Eusebius, Zonaras, & alij.*

Durat nihilominus atrox Diocletiani persecutio.

Patiuntur Gerundæ in Hispania SS. martyres Felix, & Maximus. q

q *De Felice Gerundensi alio à Diacono S. Narcisi comite agit Martyrol. Rom. 1. August. quo die Beda, Vsuardus, & alij: Prudentius quoque in Peristephano hymno 4.*

Parva Felicis decus exhibebit
Artubus sacris locuples Gerunda.

Meminerunt etiam Gregor. Turon. in lib. de gloria Martyr. cap. 92. S. Eulogius in memoriali, est etiam hymnus in Breviario antiquo Toletano. De Maximo tamen altum silentium, nisi is sit qui Tarraconensis à Morale dicitur sub Philippis passus; ad illum lib. 9. c. 43.

Rodæ r in Hispania Celtiberia SS. martyres Dionysius, & Ammonius. s

r *Livio, & Stephano* Roda *in Tarraconensi, Ptolemæo:* Rhodiopolis, & Rhodope *hodie* Rhoda *prisco nomine retento.*
s *Martyrol. Rom. 14. Febr. sed ibi Alexandriæ non Rhodæ passos invenias.*

Anni. Chrif. | Anni. Romæ

Iturissæ [t] in Vasconibus SS. martyres Socrates, Dionysius, Victor, Zoticus, Arcadius, Cæsarius, Severinus, [u] qui sub Diocletiano varie torti, martyrium compleverunt: quibus additi sunt Christophorus, Antonius, Theonas, qui varie torquentur.

t Iturissæ.) *Vasconum urbe Ptolemæo, & Pomponio hodie* Sanguessa.

u *De Socrate, & Dionysio Martyrol, Rom. 19. April. de reliquis 20. eiusdem, tacito martyrij loco.*

In Erenio Metellinensi [x] in Lusitania Theodorus admirabilis.

x *Vrbs est non incelebris eo tractu Ellerena. Sed an sit Erenium ignoro. Habui suspiciunculam, nec mihi fraudi sit, illam proferre* : In eremo scriptum : *& de Theodoro mirabili in Eremo degente agere. Incertus tamen sum.*

Carthagine Hispaniæ Felix Episcopus [y] martyr, & socij illius.

y *De his Martyrol. Roman. 17. Iulij. Errore coarguit Baronius eos, qui Carthagine Hispaniæ passos dixerunt. Morales quoque lib. 10. cap. 29. qui quidem à nostro talionem recipiũt.*

Toleti, [z] & Hispali S. Felicis Diaconi Toletani Hispali passi sub Daciano Præside totius Hispaniæ crudelissimo.

z *Vtrobique de S. Felice 2. Maij.*

Cæsa-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Cæsaraugustæ innumerabilis multitudo martyrum, [a] omnis ætatis, conditionis, & utriusque sexus passorum.

a *Eadem hiperbole in Martyrolog. Roman. 19. Novemb. & Vsuardo. Hauserunt certe ab eodem fonte. Prudentius etiam in Peristephano hym. 4.*

Sola in occursum numerosiores
Martyrum turbas Domino parasti:
Sola prædives pietate multa
Luce frueris.
Vix parens orbis populosa Pœni,
Ipsa vix Roma in solio locata.
Te decus nostrum superare in isto
Munere digna est.
Omnibus portis sacer immolatus
Sanguis exclusit genus invidorum
Dæmonum, & nigras pepulit tenebras.
Vrbe piata.

D. quoque Isidorus lib. 15. origin. de eadem civitate: Illustrior est, *inquit*, Florens Sanctorum martyrum sepulturis. *Meminerunt Petrus in Catalogo lib. 10. cap. 17. Vassæus in chron. Morales lib. 10. c. 6. Padilla Cent. 4. cap. 6. Carrillus in hist. S. Valer. c. 6.*

Ibidem S. Eucratis [b] virginis, & martyris ex urbe Braccara Augusta: item ibidem passi octodecim martyres.

b *Martyrolog. Roman. 18. Aprilis Prudentius in hymno.*

Hic, & Eucrati, recubant tuarum

Ossa

Anni. Chris. | Anni Romæ

Ossa virtutum, quibus efferati
Spiritum mundi violenta virgo
De decorasti
Tu decem sanctos revehes, & octo,
Cæsaraugusta studiosa Christi,
Verticem flavis oleis revincta
Pacis honore.

Item ibidem S. Lambertus,[c] qui succisum caput manibus importans Angelo duce, sanctorum martyrum numero sociatus est.

c *Martyrol. Rom. ea die Vasæus in chron. Hispan. an. 306. Moral. lib. 10. cap. 6. Padilla Cent. 4. cap. 7. Martinus Carrill. de S. Valerio. cap. 7. Maurus Castelle lib. 2. cap. 23. Beuterus lib. 1. cap. 25.*

Toleti S. Leocadia[d] virgo, & martyr: colitur eodem anno, vel sequenti, quo passi sunt Compluti SS. pueri Iustus, & Pastor post 16. menses, quæ iam flagellata in horrendum carcerem detrusa fuerat, audito S. Eulaliæ Emeritensis martyrio, in oratione signato pollice virgineo durissimo saxo carceris signo crucis, & ibidem relicto in hanc diem digitorum, & crucis signo, impollutum in oratione spiritum Deo reddidit.

d *Agunt de S. Leocadia Beda, Vsuardus, & Ado. Plura in Brevia-*

Anni. Chris. *Breviarijs Ecclesiæ Toletanæ, ubi sacer hymnus: omnium mira est cum nostro consensio, maxime tamen Romani Martyrologij, in quo ita scriptum*: Toleti in Hispania natalis S. Leocadiæ virginis, & martyris, quæ in persecutione Diocletiani Imperatoris à Præfecto Hispaniarum Daciano dira carceris custodia macerata, cum gravissimos Beatæ Eulaliæ, & reliquorũ martyrum cruciatus audijsset, genibus in oratione positis, impollutum spiritũ Christo redidit. *Agunt de hac Diva Petrus in Catal. lib. 1. c. 48. Marineus Siculus lib. 5. Hispan. Flos. Sanct. Hispan. Thesau. concion. tom. 2. Laurentius de Padill. Vassæus, Morales Mariana, Garivaius, & reliqui nostrarum rerum scriptores.* Anni. Romæ

Cum hæc scripta, & iam iam prællo mandaturus haberem, ab amico docto quædam schediasmata D. Petri Salazarij V. C. Canonici Toletani priscæ antiquitatis, & rerũ Hispanicarum scriptoris consultissimi ad me transmissa sunt, in quibus Luitprandi Diaconi (sic ibi perhibetur) de Diva Leocadia testimonium satis exquisitum continetur: quod quia Carmelitanæ familiæ gratissimum erit, hisce meis notulis (ipsorum tamen periculo) attexere non gravabor. Sunt qui putent (quod & ego credo) Sanctam Leocadiam Monacham fuisse Ordinis Carmelitarum. quem Monachi Carmelitani ad fidem Christi conversi in Hispaniam intulerunt, ex quibus fuit sanctus Elpidius primus Toletanus Præsul. à S. Iacobo institutus. *Iosephus certe Antiochenus, qui ad annos Christi* 130. *floruit, si Possevino fides, in libro, quem Speculũ perfectæ militiæ inscripsit, egregium de Carmelitano Ordine profert testimonium cap.* 72. Perfectorum militum Christi coadiutores surrexerunt strenuissimi viri solitarij contemplationi dediti Sanctorum Prophetarum Eliæ, & Elisæi imitatores, qui de Monte Carmelo descendentes per Gallilæam, Samariam, & Palestinam fidem Christi constantissime sparserunt: *illud in dubium vocari non debet, ante Divum Augustinum, eiusque Eremitarum*

Anni. Chri ſ. *ſanctiſsimum inſtitutum Monachos plures, pluraq; monaſteria in Hiſpania fuiſſe: ſive ij à Paleſtina huc involaviſſent, ſive ad eorum imitationem Hiſpanici viri religionis, ac pietatis amatores ſe compoſuiſſent, ut ex priſcis Hiſpaniæ concilijs perſpicuum. Cuius tamen inſtituti Monachi illi antiquiſsimi fuerint, ut rem liti obnoxiam, & in alieno foro verſantem, viris doctiſsimis illarum familiarum diſcutiendam mitto, & ad meam adornandam Spartam redeo.* Anni Romæ

Sunt qui dicant nunc allatas ex Perſide in urbem Hiſpaniæ Bæticæ Cordubam Patriciam appellatam, relliquias SS. Parmenæ, & ſociorum eius, qui in Perſide paſsi ſunt.

SS. Chriſti martyres Vincentius, Sabina, & Chriſteta[e] eius ſores, qui nati in Eborenſi oppido Carpetaniæ, Abulæ paſsi gloriosiſsimo martyrij genere de hoſte triumpharunt.

Sunt qui dicant.) *Qui hoc ſcripſere poſt Dextrum multis ſeculis nati ſunt Marinæus Siculus, Laurencius Padilla, Vaſſæus, Anton. Beuter. Alfonſus Venerius, unde gloſſema textui inſertum ſuſpicari lubet. Refellit Morales lib. 10. cap. 29. Baronius in notis ad Martyrol. 22. Aprilis.*

Mellaria urbe Hiſpaniæ. *En altam in curioſi exſcriptoris oſcitantiam, qui non meminit ſe eamdem ſerram reciprocaſſe pag. 41. lin. 2. Quare quæ hic in impreßis ſunt, ſubſtulimus.*

e *Martyrol. Rom. 27. Octobris. Beda, Vſuardus, Ado, Vaſſæus. Moral. lib. 10. cap. 12. Padilla Cent. 4. c. 18.*

Qui nati in Eborenſi oppido in Carpetania.) *Pro Ioanne Mariana, qui id diſertis verbis argumentiſque adſtruit*

cum

Anni Chris. *cum Bartholomæo Quebedio in epistolis, sed funem contentio-* Anni Romæ
sum ad se valide trahunt Andræas Resendius Quebedio res-
pondens, & Iacobus Menetius in sua Ebora.

Albæ prope Accim [f] in Hispania Bætica SS. Christi martyres Apollo, Isacius, Cratonque [g] eorum socius gloriosus.

f *Municipium Albense, idem & Vrgabonense, ex vetere lapide apud Moral. lib. 9. c. 35. hodie* Arjona.

g Apollo, Isacius Craton.) *Sub Diocletiano passos consentiunt ipsorum acta, ac Menologium Græcorum, Romanumque Martyrologium 21. April. ubi Crotas appellatur.*

Braccaræ in Lusitania S. Sylvester [h] pro Christo passus.

h *Vassæus anno 306. Garivai. lib. 7. c. 44. Padilla Cent. 4. cap. 14.*

Cordubæ in Bætica S. Secundinus [i] martyr, & civis Cordubensis, qui sub Diogeniano Iudice per certaminum agitationes superata Iudicis sævitia, & multis cruciatibus fortiter toleratis Palmam martyrij reportavit.

i *Martyrol. Rom. 21. Maij. Vsuardus ea die, Vassæus anno 306. Equilinus lib. 11. c. 145. Padilla Cent. 4. c. 45.*

Anni. Chris. Anni. Romæ

Nertobrigæ in Celtiberia[l] SS. martyrum Sinesij, & Theopompi.[m] Nec desunt qui putent hos duarum civitatum Hispaniæ Episcopos fuisse: quamvis nō declarent, quænam illæ fuerint.

l *Fuit alia Nertobriga in Bæticæ finibus, cuius ruinæ prope* Frexenal *restant. Nostra hæc* Almuña *vocatur hodie titulus Marchionum* de Almuña, *& Astapa.*

m *Petrus in Catal. lib. 5. c. 33. tempusque cum nostro consentit, & Martyrol. Rom. 12. Maij.*

Alexandriæ S. Catharina virgo,[n] & martyr sub maximino Augusto superatis 40. Philosophis præmissa Augusta Porphyrioque duce cum exercitu[o] patitur.

n *Quare ergo eius historia sub Diocletiano recensetur? irrepsit Scripturæ frequens errandi occasio Maximini pro Maximiani excribentium; verum est tamen, sanctam Catharinam sub Galerio Maximino Aug. Qui flaccescentem persecutionem denuo in Oriente excitavit, passam. Consule Baron. in notis 25. Novemb.*

o Præmissa Augusta Porphyrioque duce cum exercitu patitur.) *Augustam Porphyriumque belli ducem ad fidem conversos, acta. D. Catherinæ habent, sed hæc verba nescio quem mihi scrupulum inijciunt, quem reijcere nequeo, nec aliter me expedire.*

In Territorio Braccarensi S. Susana

virgo

virgo, [p] & martyr pro fide passa, soror S. Victoris martyris cathecumeni.

p *Vassæus anno* 306. *Garivai lib*. 7. *c*. 44. *Padilla Cent*. 4. *cap*. 19. *de Victore fratre celebris memoria est in Martyrolog. Roman*. 12. *April. aguntque de eo Breviarium Toletanum. Eiusdem nominis fœmina sequiori ætate fuit, de qua nos supra*.

Pompilonæ S. Valerius Pompilonensis, Hispaniæ Episcopus, & martyr, quo cum passi sunt tres pueri comites coronæ.

Cluniæ in Hispania fortissimi Christi martyres Meletius Dux exercitus, [q] & alij. Ij diversis cruciatuum generibus Deum glorificaverunt, sanctæque illorum uxores Susana, Marciana, & Palladia, [r] quæ cum pueris suis confractis cervicibus coronam adeptæ sunt.

q *Numerum Dexter non recenset. At est in Martyrolog. Rom*. 24. *Maij ubi* 252. *martyres perhibentur*. Meminit, & *Græcorum* Menologium *ea die*.

r *De his, & filijs parvulis fit* 24. Maij *in* Martyrolog. & Menologio *ubi res gestæ illarum cum rebus* Meletij *ceterorumque coniunguntur*.

Segissamone [s] in Hispania S. Papius [t] martyr verberibus cæsus, & in lebetem oleo ferventem, atque adipe li-

Anni. Christ. quescente refertum coniectus, aliaque ijs graviora perpessus, decollatus est. Anni. Romæ

s Plures sunt in Hispania: adi Ortelium in Thesauro.
t Martyrol. Rom. 28. Iunij, & Menol. Græcorum.

Civitate Myrtile [u] in Lusitania, ut ex Martyrologio constat Eusebij Cæsariẽsis, quod iussu Constantini Imperatoris ille composuit S. Brictius, [x] ut creditur Episcopus Eborensis, qui compræhensus à Marciano Lusitaniæ Præside pro fidei confessione multa perpessus est, qui prædicavit etiam ad Castulonem prope fluvium * Tagum, [y] qui illam urbem præterfluit: deinde rediens Segissamonem Vaccæorum urbem, ubi prædicaverat prius, & post modũ prædicavit, peragrataq; tota ferme Hispania Myrtilem reversus à præfato iudice comprægenditur. Primo ei os lapidibus contunditur, deinde in equleo torquetur, post in carcerẽ conijcitur: ac deinde suborto gravi per urbẽ terræmotu, pariete corruente, Marcianus deprimitur. Deinde S. Brictius à Petro (quidam putant Episcopo Braccarensi) & ab Angelo exhilaratus à cus-

todia publica educitur, longeque ac late per Bæticam, Lusitaniam, & Tarraconensem prædicans ad suam urbem reversus septimo Idus Iulij plenus dierum, & sanctorum operum ad cælum Victor emigravit: astantesque confirmant eius animam instar candidissimæ columbæ pulcherrimis meritis locupletatam evolasse.

u Civitate Mertola, vel Mertile.) *Iulia Myrtilis dicta, & veteris latij munere decorata. Hodie* Mertola *ad Anam flumen in Lusitania. Tarasa, nescio quo Genio ductus*, Vacnam *nominat. Sed toto cælo errat.*

x S. Brictius.) *In actis sanctorum Abundij & Carpophori multa de S. Brictio referuntur.* Meminere *quoque Martyrolog. Rom. 9. Iulij, Vsuardus, Ado, Petrus in Catalogo lib. 6. cap.* 47.

y Qui prædicavit etiam ad Castulonem prope fluviũ Tagum.) *Iterum in eundem impingimus lapidem: vel enim aliam Castulonem ad Tagun conditam fuisse suspicemur, vel alium Tagum, qui Castulonem præterfluit, corrivemus necesse est, aut pro Tago Tygum scriptum fuisse, ut supra monuimus. Tenebræ sunt quas aliquis Phœbus illustrabit, neque enim de Dextri fide ambigimus, quem in Geographia exactissimum, & diligentissimum ubique experimur.*

Serpæ [z] in Betica florent, SS. Martyres Proculus, & Hilarion, [a] quos etiam Græci celebrant ob sanctitatis gloriã: qui sub Traiano Imperatore M. Aure-

Anni. Chrif. Anni. Romæ

lio Maximo Præside passi sunt. Proculus primo facibus in humeris, & ventre aduritur. Deinde telis frequentibus vulneratus obijt: Hilarion vero post varios cruciatus tandem capitis abcissione martyrium consummavit.

z *Nomen adhuc retinet, sed in Lusitaniæ populis numeratur. Ibi lapis.*

D. M.
FABIA. PRISCA
SERPENSIS. C.R.
AN. XX. H. S. E.
S. T. T. L.

a *De his martyribus fit in Martyrologio Romano, & Græcorum Menologio 12. Iulij. Qui cum sub Imperatore Traiano passi fuissent, eorum memoriam ob populi devotionem virescere, & in pretio nunc esse refert.*

In Lusitania civitate Callensi, quæ prope Castra Lælia sita est S. Evulgefortis floret, pro fide, & puditia mortem passa.

Vrgabone [b] in Bætica sub Præside Daciano Bonosus, & Maximinus [c] martyres.

b *Municipium Albense Vrgabonense, de quo nos alibi.* Arjona *est hodie.*

c *Martyrol. Rom. 21. Aug.*

Cartha.

Carthagine Spartaria sub Daciano Præside Hispaniæ, & Galliarum SS. Christi virgines, & Martyres Bassa, Paula, & Agathonica, [d] quæ victrices duplicem Lauream adeptæ sunt.

d Sanctæ Christi virgines sponsæ, & martyres Beata Paula Agathonica quæ.) *Et hic vulnus inflictum: sed nec immedicabile: sanitatem ex Martyrolog. Rom. restituo.* (Carthagine Spartaria sub Daciano Præside Hispaniæ, & Galliarum sanctæ Christi virgines, & martyres Bassa, Paula, & Agathonica, quæ victrices duplicem Lauream adeptæ sunt.) *In C. Pin. & Arch. Hisp.* Paula Antonicaque. *Sed neque id disturbat, ut à Martyrologio Romano stemus.*

Titulciæ [e] in Carpetania prope Thermedam [f] civitatem SS. Christi martyres, & Monachi Philibertus, & Fabricianus, [g] qui in confluenti Fenarij fluminis Tagonij monasterium Deo Optimo maximo, & B. Virgini dedicarunt.

e Titulizæ.) *Repono Titulciæ. Quæ ab Antonino prope Complutum statuitur in itinere ab Emerita Cesaraugustam hodie* Vaiona, *ut Morali placet.*

f Prope Thermodon civitatem.) *At in C. Hisp. Arch. & Pinedæ Thermedam, à quo emendavimus.*

g *In Toletanæ Ecclesiæ tabulis eorum nomina conservantur, & Martyrol. Rom. 22. Aug. nec Iulianus obliviscitur. Is in chron. anno.* 910. Florebat hoc tempore Fabricius Abbas sanctorum Fabriciani, & Philiberti martyrum in

Anni. Chris. oppido Titulcia nunc Baiona, & Concilio interfuit. Anni. Romæ

Prudentius Sandovalius ad historiam Episcoporum, fol. 109. nuper Toleti refert epistolam fuisse repertam venerandæ antiquitatis, in qua horum martyrum memoria continetur. Et apud Padillam Cent. 4. c. 31.

Carthagine Hispaniæ S. Candida[h] virgo, & martyr, quæ plagis miserabiliter dilacerata una cum Susana Sacerdotis Idolorum filia, & Martha tandem martyrium tulit.

h *Martyrol. Rom. 20. Sept. eisdem pene verbis. Nisi quod in Dextro Sacerdotum filia, pro Sacerdotis: scriptum. Sacerdoti nomen fuit Artemius.*

Relliquiæ S. Luciani Bellovacensis[i] Episcopi Vicum tranferuntur.

i *De S. Luciano Bellovacensi agitur 8. Ian. in Martirologio Rom. fuit S. Iulianus ex discipulis S. Petri. Alius est etiam Lucianus Bellovacensis passus sub Diocletiano, cuius nomen, & martyrium reperies apud acta sanctorum Crispini, & Crispiniani. Sed de relliquijs S. Luciani senioris martyris nunc agit. (nime coniectura fallit) tute lector virisimiliora dispice, cuius ne sint.*

A Iacobi prædicatione celebratur in Hispania festum Immaculatæ[l] & Illibatæ Conceptionis Deigenitricis MARIAE.

Ergo Illibatæ Conceptionis arcanum omni ævo mysterium plausibiliter celebrandi Hispanica pietas primas suo sibi iure vendicat, ac reposcit. Nec nuperus, aut novitius hodiernæ devotionis (ut sic dicam) æstus: sed additis ab adflante invidia igniculis priscus ille, ac congenitus ardor in insolitam flammam exarsit. S. siquidem Thesiphon. S. Iacobi discipulus, cuius sub Illipulitani montis clivo relliquiæ repertæ sunt, id stylo ferreo in plumbi lamina æviternum duratura reliquit hisce literis.

MARIAM. NON. TETIGIT. PRIMVM. PECCATVM.

Item:

NEQVAQVAM. ANGELVS. VIRGINI. DICERET: AVE. GRATIA. PLENA: SI. IN. ORIGINALI. PECCATO. CONCEPTA. FVISSET.

Trallatitia idem testimonium doctrina ad usque Cœlij Sedulij Presbyteri Hispani tempora corrivatum: Parthenicis siquidem laudibus castissimam lyram accommodans mellita voce hæc cecinit.

Et veluti spinis mollis rosa surgit acutis
Nil, quod lædat habēs, matremq; obscurat honore:
Sic Evæ de stirpe sacra veniente Maria,
Virginis antiquæ facientes nova virgo piaret.

Paulus Orosius Hispanus pietatis quoque plausibili tenore chorum ductans Eustochium invitat. In veritate comperi, & coram Deo novi, quod nulla mulier in partu peri-

Anni. Chris. clitatur, super quam devote Mariæ gratia imploratur, & Cóceptionis eius dies celebratur. *Id affirmat Mauriti⁹ Villaprobata ferm. 16. Bernardinus Bustius serm. 8. Nonne etiam S. Isidorus Hispanus, Hispaniarumque, & sui sæculi disertissimus Doctor? is in officijs, ac liturgijs Gothicis, quæ Concilio 4. Toletano comprobata sunt. Ita precatur*: In Conceptionis festivo gaudio. Dignum, & iustum est, omnipotens pater, tibi in honorem Conceptionis gloriosæ Virginis Mariæ, &c. (Et paulo post.) Omnium Sanctorum, omninm Virginum, Martyrumque concio, sive terrestris Beatorum multitudo in hoc Conceptionis gloriosæ Virginis festo non cessant clamare, &c. Anni Romæ

Ad sui Præsulis, & Doctoris sonantem chelym parthenicarum laudum non pigrum psaltem Illefonsus se insinuat, & modulatissimæ cantilenæ vocem iucundam accommodat. Nullis quando nata est subiacuit delictis, nec contraxit in utero sanctificata originale peccatum. *Optimus vates, ac Cæsaraugustanus tympanotriba Heleca barbaræ Cathenæ stridorem solatus in sacrum prosilit hymnum.*

Conceptionis hunc diem
Iacobus Hispanos docet,
Et prædicat ceu ceteri,
Quacunque labe liberam.

Hinc mos habet principium,
Hunc celebrandi iugiter
Populis Iberis diem,
Qui durat usque hodie.

Vatum Hispanorum Ambrosium concentum beatissimus Dominicus Hispanus, & ipse avidis auribus iucunde excepit, & statim primigenia labe non infectam amantissimam virginem, exerta voce, deprompsit. Cui plurimi ex candidissimæ familiæ castissimo choro blandisonis citharis respondere. S. Vincetius

Ferrerius,

Anni Chris. | Anni Romæ

Ferrerias, Iustinianus, Hugo de S. Caro, Taulerus, Ludovicus Bertranius, Ambrosius Catharinus, Herbæus, Viguerius, alijs licet suppressa voce, prægaudio gestientibus. Quid sanctissimum Loiolam, Xavierium, Borgiam, Salmeronem, quid totam Seraphici Francisci præsultantem familiam, Carmelitanam, Augustinianam, quid denique puerorum, iuvenum, virorum, senum, iuvencularum, Virginum, Matronarum Choros, quid universas civitates, quid denique omnem Hispaniam commemorem? quæ templis, aris, per vigilijs, pompis, concionibus, libris, carminibus, elogijs, titulis, stemmatibus ubique celebrat, ubique plaudit.

Olysipone in Lusitania [m] SS. Christi martyres Verissimus, Maxima, & Iulia [n] eiusdem martyris sorores, & consortes martyrij.

m *Melior scriptorum pars ab Vlysse conditam affirmat. Odysseam Strabo, Odisseim Stephanus appellăt. Solinus Vlissiponem. Plinius vero, Varro, & prisci lapides Olysipponem. Felicitas Iulia à Romanis cognominata est. Hodie parum inflexo nomine* Lisbona *nuncupatur, celeberrimumque est totius orbis emporium: de ea plures neotherici multa scripserunt. Ideo nobis in eius laudibus super sedendum.*

n *Eadem Martyrol. Rom.* 1. *Octob. Vsuardus, Ado, Vasæus, Flos. Sanct. Hisp. Thesaur. concio. tom.* 2. *Morales lib.* 10. c. 14. *Pad. Cent.* 4. c. 19. *& alij.*

Ibidem etiam celebres sunt Anastasius Presbyter, Placidus, & Genesius. [o]

o Anastasius Presbyter, Plaudus, & Genesius.) *Martyrol. Rom.* 11. *Octob. ubi Placidum vere scriptum non Plandum, ut in nostro invenias.*

Securæ

Anni. Chrif. | Anni. Romæ

Securæ in confinio Bæticæ, [p] quæ Secura etiam Tader dicitur, S. Briena [q] socia S. Ferboniæ: quæ veniens ad Hispanias in Tarraconensi provinciaque passa, ibi celebrior habetur.

p Severæ i confinio Beticæ, quæ Secura etiam Tader dicitur.) *Secura hodie nomen retinet* Segura.

q *Iulianus Petri in chronico.* Securæ, quæ Tader etiam dicitur à propinqnitate fluminis perennis terminos inter labentis nomine S. Briena virgo sanctissima. *De Ferbonia eius socia Sibapoli in Syria passa agit Martyrolog. Rom. 25. Iunij.*

Apud Mundam civitatem Celtiberiæ [r] S. Felicianus Episcopus Malavitanus, [f] & egregius Christi martyr.

r Apud Mundam civitatem Celtiberiæ.) *Codex Pin. Muridam habet. Reliqui cum impreßis consentiunt. At vero Munda in Bætica, non in Celtiberia ab Historicis, & Geographis conlocatur, illa videlicet strage Pompeianorum in ancipiti, & cruento prælio memorabilis, de qua Hirtius, Cicero, Ptolemæus, Plinius. Quam hodie etiã nomen retinere, Mondamq; esse viginti à Malaca milliaribus Ambrosio Morali, Marianæ, Ludovico Nonio placet. Licet alij* Ronda la vieja *velint inde non Procul: sed id verum non est, nã locus ipse ac rudera quæ montibus circũquaq; adsurgentibus, ubi* Ronda la vieja *est visuntur, Genio urbis Mundensis nõ respondẽt: ubi tamen* Monda *est omnia his, quæ ab Auctoribus produntur, conveniunt. Et lapis templi Mondensis foribus ad fixus clamat hisce literis.*

IVLIVS.

IVLIVS. NEMESIANVS. NOMENTANVS. VICE. M. AVRELII. IMP. SACRA. BAETICAM. GVBERNANS. PRAETORIVM. IN. VRBE. MVNDA. QVO. PATRES. ET. POPVLVS. OB. REMP. RITE. ADMINISTRANDAM. CONVENIANT. F: MAND.

En habes in Bætica Mundam. Fuit tamen altera Munda in Celtiberia, vel T. Livio teste, qui lib. 40. hæc ait. L. Posthumus, & Ti. Sempronius Proprætores Comparaverunt, ita inter se, ut in Vaccæos per Lusitaniam iret Albinus in Celtiberiam, inde reverteretur si Gracchus sibi maius bellum esset, in ultima Celtiberiæ penetraret. Mundam cepit urbem primo aggressus nocte.. *Amicus noster Martinus de Roa in sua Malaca hæc in Bætica gesta esse vult, eo, quod Certima statim à Livio nominetur, quam Cartamam esse coniectat. Sed id illo Auctore repugnante, qui Celtiberiam, Celtiberosque sæpissime ibi compellat, nec unquam Bæticam. Tum etiam quia iure Romano fines alterius provinciæ transiliere vetitum, nec credibile est, in rebelli, & ferocissimi hostis provincia Gracchum Proprætorem ad ultima Bæticæ ora sine aliquo obvio hoste involasse. Rursus primum congressum ad Mundam factum Livius asserit, illico ad Certimam, post quas statim Alcem oppidum cepit cum Regulo Hispanorum Turio. Porrò Alce inter Laminium, & Vicum Cuminarium in itinere ab Emerita Cæsaraugustam statuitur ab Antonino, quæ quidem oppida in Celtiberiæ medittullio sunt, ubi bellū, & hostes. Itaque hanc Livij Mundam, quam Gracchus cepit*

Anni. Chrif. *eandem esse cum Munda Dextri in Celtiberia, aliamque à Bætica Munda asserimus cum Morale lib. 7. cap. 22. & Ortelio in Thesauro Geographico: neque id apud Auctores novum aut insuetum, siquidem Hispalis, Illiberis, Osca, Hippo, Suel, Salduba, Segovia, Nertobriga, & alia sexcenta sunt in Celtiberia, quæ etiam in Bætica iisdem nominibus reperiuntur. Hinc parata correctiuncula Martyrologio Romano, ubi cum de Sancto Feliciano Episcopo agitur 20. Octobris Mindæ passum scriptum habet pro Mundæ. Nec movet Philippus Ferrarius in Topographia Martyrologij Mindam ad Saxoniam superioris Germaniæ relegans, id enim nullius Auctoris testimonio sola nominum similitudine illectus affirmat.* Anni Romæ

f Episcopus Malavitanus.) *Credo Malacitanus reponendum: nullibi enim Malavitanus Episcopus, licet fuerit Milevitanus Episcopatus in ultima Numidia, propior tamen nobis Malaca est, magisque lectioni depravatæ congruit Malacitanus quam Milevitanus.*

Bæte urbe [t] in Hispania Bætica, quæ Bætis etiam Vtriculum dicitur SS. Christi martyres Straton, [u] qui inter duas arbores alligatus illisque dissolutis, pro Christi nomine discerptus ad cælos evolavit: ibidemque SS. Martyres, & cives, & fratres Rufinus, Rufinianus, Artemidorus, & Sævius. [x]

t *Plura nos alibi de hac urbe, nec aliquid nunc sub incudem recurrit.*

u S. Christi martyr Ostraton.) *In Martyrolog. Roman. 9. Septembris* S. Sstraton. *Quæ vera lectio. Sunt enim ibi etiam alij tres Stratones, in Diogeneque Laertio octo Philo-*

sophi,

Anni. Chris. *sophi, qui hoc Stratonis nomen prætulere. Alibi etiam alij quam plures.* (Illisque dissolutus) *emendavi: dissolutis.* Anni Romæ

x Ibidem Sancti Martyres, & cives, & fratres Rufinus, Rufianus Artemidorus, & Sevius.) *Martyrol. Rom. eo die 9. Septem.* Item Sanctorum martyrum Ruffini, & Ruffiniani fratrum. *Quam lectionem probo. De Artemidoro, & Sevio in Monol. Artemidorus, & Severus. In hoc Codice Hispalensi* Seucius, *sævius dicitur.*

Hispali [y] prope Gallias in Hispaniæ montibus Pyrenæis SS. Martyres Theodorus, Oceanus, Apellius, Lucas, & Clemens.

y *Hanc Hispalim invenio apud Plinium lib. 3. c. 3. ubi Spalenses, vel Ispalenses sine spiritu scriptum, quod in nostræ etiam Hispalis Concilijs alijsque monumentis videre est. Verum est tamen, quod de martyribus Theodoro, Oceano, & Ammonio Hispali in Betica fit, sub officio duplici 4. Sept. ut de incolis, aut civibus eius diœcesis.*

Tucci in Hispania Bætica, quæ & Tocina, [z] nunc dicitur SS. martyres Theodorus Oceanus, & Iulianus, [a] qui confractis pedibus in ignem coniecti gloriose coronati sunt.

z Tucci in Hispania Bætica, quæ Tosiria nunc dicitur.) *In Archiep. & Pinedæ Codicibus Tosina legitur. Est altera, Tucci Turdulorum, quæ fuit Augusta Gemella cognominata. hodie* Martos, *hæc vero Tucci ab Antonino etiam in Bætica collocatur in itinere fluminis Anæ ad Emeritam, inter*

 Ilipam,

Anni. Chris. *Ilipam, & Italicam, quæ hodie creditur* Tocina, *sive Tociria, utroque enim nomine in exemplaribus his nuperis scriptum video. Nisi Tuccilla legendum sit ex vetere lapide longiuscule ab oppido reperto.* Anni. Romæ

IMP. CAESARI. GETAE. SEVERO. AVG. DIVI. SEPTIMII. SEVERI. PII. PERTINACIS. AVG. ARABICI. ADIABENICI. PARTHICI. MAXIMI. PACATORIS. ORBIS. FILIO. ET. M. AVRELII. ANTONINI. IMPERAT. FRATRI. RESPVBLICA. TVCCILLANORVM. D. D. D.

a *Est etiam socius alter in Martyrol. Rom. 4. Sept. ubi hæc leguntur. Item Sanctorum Martyrum Theodori, Oceani, Ammiani, & Iultani, qui sub Maximino Imperatore dissectis pedibus in ignem coniecti martyrium consummarunt.*

Tarracone in Hispania S. Magnus alias Maginus, [b] qui pluribus toleratis pro Christo cruciatibus gaudenti animo ad gloriosam martyrij palmam evolavit.

b *Martyrol. Rom. 25. Aug. Maginum tantum vocat. Hodie in hac urbe Maximinus, & Magi appellatur. Beuterus lib. 1. cap. 24. Vassæus anno 239. Icartius c. 41. sed apud hos scriptores sexta Ecclesiæ persecutione coronatum martyrio reperi-*

Anni. Chris. *reperimus, qui error ob Maximini, & Maximiani Imperatorum vicina nomina emergere potuit, ut alibi etiam monuimus.* Anni. Romæ

In urbe Cappara, vel Capera Lusitaniæ, Marcus, & eius socij. [c]

c *Martyrolog. Roman. 3. Iulij.*

In Hispania in portu Iuliobrigensi S. Ananias martyr, & socij, qui pluribus cruciatibus toleratis evicerunt.

Pamiæ in Hispania Tarraconensi in oppido Vaceæorum ad fluvium Arlanconem passio S. Antonini martyris.

Emeritæ Augustæ [d] in Lusitania S. Lucretia [e] virgo, & martyr.

d *Hodie* Merida. *Olim Colonia Augusta Emerita ab Augusto Cæsare veteranisque militibus, devicta Cantabria, condita: Lusitaniæ Metropolis, Naumachiæ, Circi, & Amphitheatri, turrium fortitudine, murorum ambitu, aliisque illustribus ædificiis, quorum supersunt rudera, memorabilis, & cui vix alia Hispanicarum urbium componi potuisset; adeo ut apud priscos Hispanos Roma audierit Carmine illo etiam anniculis pueris decantato.*

Merida, que en las Españas
En un tiempo fuiste Roma.

Totius Hispaniæ Principatum tenuisse Auctor est Ausonius Gallus, qui inter claras totius orbis urbes adnumerat.

Iure mihi post has memorabere nomen Iberum
Emerita æquoreus, quam præter labitur amnis,
Submittit cui tota suas Hispania fasces.

In quo loco mirari subit Iosephi Scaligeri oscitantiam. Qui cum in veteri libro, ut ipse ingenue fatetur, Hispalim invenisset, Emeritam substituit nugace quidem, & frivolo argumento: verba ipsius attenxam.

Mirum autem veterem librum non Emeritæ, sed Hispalis non præferre.

Clara mihi post has memorabere nomen Iberum
Hispalis

Sed falsum puto: nam non illam æquoreus præter labitur amnis, sed Emeritam: quare alibi dicit:

Emeritæque amnes, latæque fluenta Garumnæ.

Spectatum admißi risum teneatis amici? An nobilissimum Hispaniæ flumen Bætim ignorabas Scaliger? At Strabonem, Plinium, Avienum consuleres: vel si hi non essent ad manum (quod vix credam) olidum quemlibet deponte nautam, vel braccatum de trivio mercatorem, ex his, qui aurum & argentum evecturi Hispalim nostram quotidie ad navigant: qui omnes æquoreum esse.

Qui ferit Hesperiam post omnia flumina Bætim.

Hispalimque præterfluere te docerent. Strabonem audi lib. 3. Bæti quidem plurimi assistunt incolæ, qui à mari ferme mille, ac ducentis stadijs usque ad Cordubam, & partem etiam ultra flumine navigatur adverso. Vicina ripis arva, & in ipso flumine parvæ insulæ diligentissime coluntur. Accedit spectandi amænitas tum villarum, tum arborum ordine consitarum, & agrorum exquisitiore cura laboratorum. Igitur usque ad Hispalim navigijs gravio-

Anni. Chris. gravioribus per stadia non multo magis quã quingenta adverso navigatur amne. *An hoc aliquando de Ana Emeritam præterlabente dictum, ut ille æquoreus sit, neque ita Bætis? Imo magis æquoreus Bætis quam Anas, mi Scaliger, siquidem ipsius æquoris indolem, ac naturã præ se fert, nã increscente Oceani æstu versus fontes citus agitur spiritu quodam ipsum eadem ratione, qua mare, impellente: ipsa rerũ patens natura quotidie bis indicat. Sed testem oculatum produco Philostratum in Apollonij Thyanæi vita lib.5.c.2.* Navigaverũt quoque fluvium Bætim, qui maxime Oceani naturam erga fluxũ, refluxũq; declarat. Excrescente enim pelago versus fontes, ex quibus oritur fluvius fertur spiritu quodam ipsum depellente. *Hoc adeo verum est, ut latissimos, quos ab Hispali ad Oceanum usque campos excurrit,* La marisma *incolæ vernacula voce indigetent. Hinc Statius lib.2. Silvar.* Anni. Romæ

Attollat refluos in Astra fontes
Grato nobilior Melite Bætis.

Sed hanc nostræ Hispalis iniuriam alij acriori calamo vindicabunt, interim sinamus Emeritam amplissimo illo honore utifrui: quam etiam elegantissimus Christianorum Poetarum Prudentius in carmine de Sancta Eulalia extollit.

Nunc locus Emerita est tumulo
Clara Colonia Vettoniæ,
Quam memorabilis amnis Anas.
Præterit, & viridante rapax
Gurgite, mænia pulcra alluit.

e *Martyrol. Rom. 23. Novemb. Vsuardus & Vassæus Flos. Sanctorum Hispan. Morales lib.10. cap.10. Padilla Cent.4. cap.14.*

Ega

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Ega tulit ex Oriente memoriam S. Catharinæ in Hispaniam.

Apud pacem Augustam [f] Anæ flumini appositam triumphus SS. martyrum Vincentij Orentij, [g] & aliorum: quorũ corpora ministerio Angelorum ad urbem Ebredunum constiterunt, Pontio Paulino Pontifice divinitus admonito.

f Apud parem Augustam.) *Levi mendo. Corrige Pacem Augustam. Hodie* Badajoz.

g *Martyrol. Rom. 22. Ianua. Beda, Vsuardus, Ado, Padilla Cent.4. cap.18.* (Pontio Paulino divinitus admonito.) *inter turbatam orationem sentio. Quid enim nunc cum Pontio Paulino nõdum nato? Sed ita componere forsitam facile sit.* (Triumphus Sanctorum martyrum Vincentij, Orentij, & aliorum, quorum corpora ministerio Angelorum ad urbem Ebredunum constiterunt, Pontio Paulino Pontifice divinitus admonito.) *Id enim successu temporis gestum est. Historiam pete à Vincentio lib.12. cap.38. Padilla Cent.4.c.18. in fine. Marieta lib.2.c.40.*

In Sede Petri Caio succedit Marcellinus, Marcellino Marcellus, Marcello Eusebius, Eusebio Melchiades, domo natalibusq; Hispanus, genere vero Afer Melchiadi vero S. Sylvester, sub quo, Augusto Constantino, felicitas, & Pax aurea [h] redijt Ecclesijs.

h *Eusebius hist. Eccles. lib.8.c.& 29.& iterum lib.10.*

Constan-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

306 Constantius Clorus Augustus de Hispanijs quam optime meritus post decimum sextum annum [i] Imperij in Britannia obijt. 1057.

i *Ita Eusebius. Eius se assectam ubique Dexter profitetur. At Eutropius non nisi* 13. *annos in Imperio egisse contendit. Diaconus duodecim tribuit tantum lib.* 11. Obijt in Britania Eboraci Principatus anno duodecimo. *Quod, ut vero propius admittit Baron. tom.* 1. *Annal. ann.* 306.

Natalius Toletanus succedit sanctissimo confessori Melantio [l], qui ut illa ferebant tempora, multa passus est pro Ecclesiæ Catholicæ contra Hæreticos, & Gentiles defensione.

l *Morales Melantium tertium Toletanum Pontificem facit, alij secundum, ex his quorum memoria intercidit. Natalius in eius Ecclesiæ Chronologijs interverso ordine Paulato sufectus reperitur.*

311 Concilium Toleti contrahitur [m] in defensione Illiberitani. 1062.

m *Eius acta non extant, quod sciam, licet multo plura quam typis mandata sint, in antiquis membranis exarata se habere nō uno loco Baronius, & Ioannes Loaisa testantur. Porrò hoc Concilium sub Melchiade celebratum non temere suspicor, ex ipsius epistola Marino, Leontio, & Benedicto Episcopis Hispanis rescripta Kalend. Martij Volusiano, & Rufino consulibus, qui tamen non hoc anno* 311. *Consulatum gesserunt, sed anno*

Anni Chris. *anno 314. de hoc Concilio Morales quasi divinans agit, & Padilla Cent. 4. c. 40.* Anni Romæ

S. Licerius Episcopus Carensis, n vel Carinensis in Hispania Ilerdæ celebratur, quo translatus dicitur cum sede.

n *De quo in tabulis Ecclesiæ Ilerdensis, & in Martyrolog. Rom. 27. Aug. Marieta lib. 5. c. 89.*

Ab anno o 306. successerat in Imperio gubernationeque Hispaniæ Cloro Cõstantij patri Constantinus filius cognomento Magnus, ex Helena fœmina primaria Britanna.

o Ab anno 306. successit in Imperio Constantinus.) *Eusebius historiæ Ecclesiasticæ lib. 8. c. 26. & 29. & in vita Constantini c. 11. 12. 15. 16. Socrates lib. 1. c. 1. Diacon. lib. 11. Histor. Miscellæ, licet ut ad notat Boronius Cæsaris nomen tantum, non Aug. tunc præsumpsit. Consule eum to. 3. Annal. hoc eodem anno.*

Britanna.) *Nicephorus lib. 7. cap. 18. Bythinam vult fuisse Helenam Constantini matrem: sed ex Panegyrico ipsi dicto ab oratore Gallicano Britanna disertis verbis pronuntiatur, cui consentit Dexter.*

312 Hoc anno de Victo Maxentio tyrãno, p & ad Pontem Milvium in Tybri demerso Constantinus Magnus mirabili Crucis signo ad monitus gloriosissime triumphat, maximaque tranquil- 1063.

litas

litas Ecclesijs efulsit: nam templa diruta edictis Imperatorum, curante præsertim Helena matre, & Osio Cordubensi Episcopo Hispano per totum terrarum orbem præsertim in Hispania prima omnium restituuntur, ut provincia, quæ primum viderat radios limpidissimæ lucis Evangelicæ, prima quoque beneficijs pacis, & fructibus gauderet.

p *Constantino, & Licinio Augustis iterum Consulibus, qui est annus Christi 311. narrat Zosimus lib. 2. Eusebius de vita Constant. lib. 2. & in histor. lib. 10. cap. 1. & 7. Diaconus lib. 11.* (Et provincia.) *Corrige: ut provincia.*

316 Synodus Ancyrana [q] 24. Canonum: & etiam synodus Neocæsariensis Canonum vero 12. [r] eodem tempore celebrantur. 1067

q *Sed anno 314. celebratam simul, & Neocæsariensem volunt Baronius, & Spondanus eo anno.*

r *In Collectione Concilij huius 14. Canones nunc inveniuntur.*

317 Alexander [s] Episcopus Alexādrinus præest annis septem. 1068.

s *Decimus octavus ab Eusebio numeratur in chronico. Is est, qui contra Arium egregie depugnavit, de quo Epiphanius*

Anni. Chris. *hæresi 59. Theodoretus hist. lib.1. c.2. Socrates lib.1. cap.3. Sozomenus lib.1.c.14.* Anni Romæ

L. Cæcilius [t] Lactantius Firmianus Hispanus Crispi Cæsaris Constantini filij magister, pauper, & abiectus Nicææ moritur.

t *Afrum alij contendunt.*

324 Nicææ in Bithynia sancta, & univer salis synodus [u] contrahitur 318. Episcoporum contra Arium hæreticum: pro Sylvestro Osius [x] Episcopus Corduben sis egregius confessor: interfuerunt etiá Episcopi Hispani * Barcinonensis, [y] & Natalis Toletanus, & alij plurimi ex Bætica, & Tarraconensi provincijs. 1071.

u *Contra Arium iam mortuum, ut vult Epiphanius hæresi 68. & 69. Socrates tamen fuisse præsentem asserit, lib.1. c.14. quem sequuntur Theodoretus hist.trip. lib.2.c.5. Hieronymus. Rufinus, & alij frequentiori calculo.*

x *Aperte id ex Concilij ipsius lib.2.ostenditur. Et ex actis Concilij Sardicensis. Nec ambigendi locus.*

y Interfuerunt etiam Episcopi Hispani Barcinonensis, & Natalis Toletanus.) *Quis Episcopus Barcinonensis? lacunulā auguror, & lubens explerem Prætextati nomine ex subscriptionibus Concilij Sardicensis, in quibus Prætextatus Episcopus Barcinonensis cum Osio Cordubensi, Aniano Castulonensi, Casto Cæsaraugustano, Domitiano Paxiuliensi Florentino Emeritensi subcribit.*

Natalis

Natalis misit Constantino [z] Natales martyrum, & tabulas.

z *Eusebij Episcopi Cæsariensis id sedula cura gestum in omnibus fere Ecclesijs Epist. D. Hieron. ad Cromat. & Heliodorum nos docet. Notat Baron. in notis ad Martyrol. in Prolegomenis* c. 5 .*qui omnino videndus de illius epistolæ fide.*

Sub Natali Toletano Pontifice, & Præside iussu Constantini Concilium Toleti contrahitur: Episcoporum antiquæ sedes, quæ suos fines amisserant, receperunt.[a]

a Antiquæ sedes, quæ suos fines amiserant, receperũt.) *Concilij huius nondum penitus eversa vestigia in generali Regis Alfonsi historia lib.* 10. *c.* 32. *conservantur. In eo definibus diœcesum regundis actum est. Nec Iulianus eius obliviscitur in chron. anno* 319. Constantinus magnus ex decreto Sylvestri Papæ sedium Episcopalium terminos antiquos in Hispania, & alibi restituit. *Rasis quoque Maurus huiusce Concilij meminit: hac ferme verborum sententia.* Constantinus divisit Hispaniam sex Episcopis, qui religionem Christianam populis docerent. *Vassæus quinque tantum diœcesis assignat. In chronic. anno* 338. *Morales lib.* 10. *c.* 32. *Pædilla Cent.* 4. *c.* 46. *indeque omnes.*

Arnobius [b] Rhetor in Africa docens clarus habetur.

b *D. Hierotym. in chron.*

Anni. Chrif. | Anni Romæ

335 Mortuo Sylvestro succedit in Sede Petri S. Marcus, [c] & anno sequenti succedit S. Marco Iulius. [d] 1086.

c Prisci filius Nepotiano, & Facūdo Coss. anno Christi 336. Platina, & Ciaconius.

d Habet pro se Auctorem lib. de Rom. Pont. qui cum Dextro anno sequenti Iulium creatum asserit. Quod tamen stare non potest. Nam Marcus à decimo sexto Ianuarij per octo tantum menses Pontificatum gessit. Vt testatur Hieronym. in chron. Vnde necesse est eo anno Iulium Marco suffectum fuisse.

337 Hic annus luctuosus, & calamitosus fuit Reipub. Christiane; nam 11. Kal. Iun. [e] Imper. Constantinus Pius Felix Augustus, verusque religionis vindex [f] mortuus est Constantinopoli [g] tribus eius filijs successoribus. 1088.

e Feliciano, & Titiano Coss. Socrates lib. 1. c. ultimo. Ex quo Dexter, nam Constantini mortem. 11. Kal. Iun. evenisse affirmat. Idem Diaconus lib. 11.

f Ambrosius in oratione fun. Theodosij Aug. Gregorius epist. ad Mauric. Imp. que refertur in c. Sacerdotibus 11. q. 1. Orosius, Eutropius, alijque de huius Principis pietate multa referunt.

g Imo in Nicomediæ viculo, aut suburbio. Eusebius lib. 4. de vit. Const. c. 61. Diaconu in hist. Miscella lib. 11. sed quod inde aurea capsula elatum corpus Constantinopolim, ubi sepultum, ideo ibi mortuum dicit. Euseb. lib. 4. c. 66. forsitamque ab Aurelio Victore locū sepulturæ hausit, qui quidē mortis tacet. Corpus, inquit, sepultū in Bizātio, Cōstātinopoli dicta.

Salman-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Salmanticæ [h] in Vectionibus S. Iuvencus [i] Presbyter moritur, qui iuxta nonnullos interfuit Concilio Illiberitano.

h *Ex Ptolemeo. Hodie* Salamanca: *arx Minervæ, orbis Christiani eminentissimum Lycæum. Multa de hac florentissima urbe. Nonius in sua Hispan.*

i S. Iuventus.) *Leviter erratum: gravius in c. Sancta Romana* 15. *distinct. ubi legebatur* : Item Vincentij nihilominus laboriosum opus non spernimus, sed miramur. *Itaq; restituendum* Iuvenci: *pro* Vincentij. *Ex Gelasio Burchardo, & Ibone. Notatque Antonius Augustinus eo capite. Iuvenci meminere D. Hieronym. in Catal. script. & in chron. anno* 337. *Morales lib.* 10. *c.* 34. *Baron. tom.* 3. *anno* 337. *Padilla Cent.* 4. *c.* 45. *Bellamunus de scrip. Eccles.*

Ablavius [l] Præfectus Prætorio, & multi alij sunt occisi.

l Ablanius Præfectus Prætorio.) *D. Hieronym. in chron. ubi etiam perperam scriptum Abladius. Sed nec in Dextro sincere Ablanius: itaque Ablavius rescribendum. Pila hic fortunæ dictus ab Eunapio in vita Philoso. in Sopatro.*

344 Multæ Orientis civitates horribili terræmotu [m] conciderunt. 1095.

m *Hieronymus in chronico*: Consederunt: *sed perperam. Orosius eadem lib.* 7. *cap.* 29. *Sanctus Ephræm in oratione de terræmotu. Cum hæc scriberem anno* 1624. *sexto Idus Maias paulo ante lucis exortum succutientis terræ tremor terruit Hispalim, & Bæticæ magnam partem, nec tamen nocuit.*

Anni. Chris. | | Anni. Romæ

347 Titianus [n] vir eloqués præfecturam Prætorij tenens ad Gallias obijt. 1098.

n *Tiberius Fabius Titianus Præfectus urbis fuit A.V.C. 1091. Lucio Turcio Aproniano suffectus 8. Kal. Novemb. ut in fastis. Meminit etiam Hieronymus in chronico.*

350 Magna quidem hoc anno facta fuit solis defectio. 1101.

Hieronymus in crhonico.

352 Natali Pontifici Toletano succesʃit Olympius vir pius, & doctiʃsimus, [o] ad quem aliquoties scripsit Gregorius Nazianzenus. [p] 1103.

o *Merito doctiʃsimus à doctiʃsimo Aurelio Augustino laudatus Magno Præconio*: Olympius Hispanus Episcopus, vir Magnæ in Ecclesia, & in Christo gloriæ. *Citatq; eum in libro contra Iulianum* c. 3. *&* 7. *& lib.* 2. c. 10. *lib.* 3. c. 17. *meminit Gennadius* c. 24.

p *Scilicet epist.* 49. *&* 172. *& inde alijs, licet ibi non Episcopus, sed Præfectus nominetur, forsitam eo usus munere ante Thraciæ Episcopatum.*

Hic fuerat prius Thraciæ Episcopus: relegatus in exilium venit in Hispanias, & fuit electus à Toletanis loco Natalis: qui editis libris [q] mire contra hæreticos sui temporis pugnat.

q *De fide contra Manichæos. Idem Gennadius ubi supra. Cave tamen cum eo Olympio confundas, qui subscripsit Concilio Toletano, quod primum vocant sub Stiliconis Consulatu. nam is qui inibi subscribit Olympius secundus est eius nominis Toletanus Episcopus, ut etiam Dexter animadvertit.*

S. Orosius, [r] Orosij Tarraconensis patruus Romæ floret.

r *Huius Orosij est etiam hodie Romæ insigne monumentum, testatum reliquit historiæ Ecclesiasticæ Princeps Baronius in notis ad Martyrol. Rom. 14. Augusti:* Ad servantur (apud S. Eusebium) veneranda corpora sanctorum Eusebij, Orosij, atque Paulini, multæque aliorum martyrum reliquiæ.

Barcinone S. Severus [s] religionis causa ab Hæreticis Arrianis cum eam Sedem Sanctæ, pieque regeret, patitur.

s *De S. Severo Episcopo Barcinonensi agit Martyrol. Rom. 6. Novemb. sed an sit hic, an de quo supra ad annum 306. merito dubitatur. Vasæus in chronico, Laurentius Padilla, Flos. Sanctorum Hispaniæ, Thesaurus concionatorum passum sub Daciano Præside Diocletiani scribunt. Ioannes Molanus in additionibus ad Vsuardum asserit hunc Severum unum fuisse ex his, qui leges Gothicas compilarunt, qui ab hæreticis Catalaoniam obtinentibus, clavo capite comfosso ob fidem Catholicam interemptus fuit. Sed temporis calculo destituitur, nam is qui leges Gothorum compilavit, floruit ad annum 633. nec tamen martyr perhibetur. Itaque tres Severos Episcopos Barcinonenses necessario numeramus. Primus est qui ad an. 306. sub Diocletiano passus. Secundus de quo nūc Dexter, qui nō ab Gētilibus, sed ab Arrianæ perfidiæ ministris occissus. Tertius legum*

Anni. Chris. *legum Gothicarum compilator, qui pacifice diem ultimũ clausit: de duobus Severis martyribus aperte Heleca in fragmentis:* Hoc tempore duo Severi Barcinonenses Episcopi maryres cum gloria miroculorum, & signis clarere dicuntur. Senior sub Diocletiano, alter sub Constantino. Anni Romæ

S. Vincẽtius, & Lætus [t] nati patre Turibio Teletano cive, & matre Severa Aquensi, vel Eborensi prope Toletum in Carpetanis Gemelli [u] memoria mirabilium operum florent.

t *Martyrol. Rom. 1. Sept. quo die etiam Toletanũ Breviariũ. Iulianus de his in chron.* Santi martyres Vincentius, & lætus nolentes sacrificare Herculi Libyco, & alijs Hispanis Dijs, vel potius Dæmonibus, Libisossæ prope populos Arenatum illustre martyrium subierunt. Nati Toleti patre Turibio Toletano, & Luna (*an Luc ia?*) matre Aquensi, vel Eborensi in Carpetania patiuntur Kal. Septemb.

u *In Codicibus Archie. Hisp. & Ioan. Pinedæ.* Gemelli. *Suspicor scriptum fuisse:* Gemellæ. *Vt locum, in quo florebãt signaret Augustam Gemellam in Bastetanis. Invenio etiam in concilij Iliberitani subscriptionibus.* Leo à Gemella. *Posset quis Gemellos, id est, uno partu editos intelligere. Sed resistit altior illa litera, qua notantur. Tu maturiori iudicio persitato, benignæ lector.*

353 Iulio defuncto succedit in Sede Petri. S. Liberius. [x] 1104.

x *Constantio Augusto quintum, & Gallo Cæsare Cos. hoc eodem anno 352. Platina, Ciaconius.*

Gratia-

Anni Chris. | Anni. Romæ

Gratianus [y] Episcopus Carthaginensis Hispaniæ natus Bagæ prope Carthaginem (quæ dicta Thiar est [x] quondam) consecrat Libyssosæ templum SS. Vincétij, & Læti martyrum ibidem passorum.

y *Meminit Iulianus in chron. ann.* 350.
x *Thiar. ab Antonino, inter Illicem, & Carthaginem collocatur.*

Mantuæ Carpetanorum [a] est in pretio Anastasius Presbyter, Placidus, Genesius, & socij, qui postea sub Iuliano passi sunt pro Christi fide illustre simul ibidem martyrium.

a *Alij* Madrid, *alij* Villamanta *hodie asseverant.*

356 Osius scribit ad Constantium Augustum [b] literas liberas. 1107.

b *D. Athanasius in epist. ad solit. vit. agentes. Baron. to.* 3. *anno.* 355. *num.* 63. *quamque liberæ fuerint epistolæ magni illius viri, ab ipso disce, partem enim illarum, ut gemmam pretiosissimam apponam.* De fine quæso, & memineris mortalem esse: reformida diem iudicij: serva te in illum dié purum: ne temisceas Ecclesiasticis, neque nobis in hoc genere præcipe, sed potius ea à nobis disce. Tibi Deus Imperium commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit. *Vbi nũc estis Osij? ubi Ecclesiasticæ libertatis vindices? qui tam libere Principum superbos fastus retundere audeatis.*

Anni. Chris. Anni. Romæ

Olympio viro celeberrimo, & sanctissimo, qui fidei causa multos, & incredibiles labores passus est (nam etiam Toleti exulaverat Episcopus) succedit in ea Sede Gregorius, vir sanctus, qui interfuit Concilio Ariminensi,[c] & valde contradixit Vrsacio, & Valenti: exulat fidei causa Minoricæ: mittit ad illũ gratulatorias literas Eusebius Vercellensis commorantem sihigniæ oppido in Carpetanis, quod Toleto distat via Complutensi 24. M. P. Ad quem frequentes etiam mittit literas Hilarius Episcopus Pictaviensis.

c *De eo Iulianus in chronico anno* 360. Olympio sanctissime defuncto succedit Gregorius vir egregij spiritus, ad quem scribit Eusebius confessor Episcopus Vercellẽsis. Hic Gregorius fortiter restitit Osio iam præ senio fatiscenti.

Mittit ad illum gratulatorias epistolas.) *Habentur in fragmentis D. Hilarij lib. 2. pag. 4. & 5. & apud Baronium tom. 3.*

Celebris habetur memoria S. Olympij apud Toletanos, qui anno 345. interfuit Concilio Cordubensi [d] in causa Athanasij, quo frequentes Episcopi cõfluxerunt ex Hispania, Gallia, Italia, Germaniaque, inter alios præter Olym

pium,

pium, [e] Costus Cæsaraugustanus, Marcellus Castulonensis, Florentius Emeritensis. Prætextatus Barcinonensis, Idacius Eborensis, & alij numero centum. Qui omnes Athanasium absolverunt.

d *Concilij huius Cordubensis in causa Athanasij nullibi ab Auctoribus commemorati anxia disceptatio diutius me ancipitem tenuit, inque eam aliquando sententiam prosilire compulerat, ut Sardicensi scriptum fuisse, reijciendamque illam adulterinam voculam* Cordubensi *putaverim, cum ex similitudine literarum id frequentius emergat: atque ita Murillum in libro* de la fundacion de nuestra Señora del Pilar de Zaragoça *sentire video. Re tamen altius perpensa, temere aliquid mutare religiosum fuit. Arcuit etiã Iuliani Petri auctoritas, qui idem Concilium Cordubense in Athanasij causa initum commemorat hisce verbis.* Cordubæ, quæ civitas primaria est, Concilium habetur in defensionem Athanasij, cui ipse præfuit Osius. Cui interfuit Natalis Toletanus, Idacius Braccarensis, Gratianus Carthaginis Spartariæ. Adeo datus Hispalensis, & alij multi Antistites. In hoc absolutus est à calumnijs S. Athanasius *quãquam in hoc Auctore, perversis forte numeris, ad annum 350. situm invenio, quod omnino constare non potest. tamen ab eo pro nostro instituto habemus Cordubæ hoc Concilium in Athanasij causa celebratum. Sed & id quasi per nebulam elici videtur ex ipsius Osij epistolis ad Constantium Augustum, quæ habẽtur in D. Athanasij Epistola ad solit. vit. agent. & Baro. to. 3. anno 354. nu. 63. ubi hoc scriptum:* Ego neque Arianis assideo, neque suffragor, sed eorum hæresim anathemate damno: neque in Athanasium accusationibus subscribo, quem *ET NOS, ET ROMANA ECCLE-*

Anni. Chris. SIA, ET VNIVERSA SYNODVS innocentem pronuntiavit. Neq; enim diceret à se absolutum Athanasium, nisi id peculiari ratione ad eum pertinuisset, neque in aliena iurisdictione per se poterat. Anni. Romæ

Sed ut id verissimilius faciamus, ab ovo, ut dicitur, omnes Athanasij absolutiones post Concilium Nicenum recensendæ sunt. Prima fuit cum exul in Gallia annos duos egisset, & menses quatuor, ut testatur Theodoretus lib. 2. c. 2. Cum à Constantino Imperatore ad suam Ecclesiam absolutus missus est: Sozomenus lib. 3. c. 2. Socrates lib. 2. c. 2. quod gestum Vrso atq; Polemio Consulibus anno Christi 338.

Iterum ab Eusebianis absolutio Athanasij in controversiā vocata, quod non fuisset secundum Canones, in dicta est à Iulio Romano Pontifice Synodus Romæ anno 340. ad quam ab Alexandria illico Athanasius advolavit, tergiversantibus Eusebianis. Eo anno Athanasius symbolum fidei suæ, id est, Catholicæ, Romæ composuit.

Anno 341. Eusebiani in Conciliabulo Antiocheno Athanasium damnant.

Synodus Romana sub Iulio absolutum legitime in suam Ecclesiam Alexandrinam restituit.

Anno 342. ab Alexandria per vim à Gregorio hæretico pulsus iterum Romam confugit, ubi iterum Concilium, à quo Iulianæ literæ Athanasium absolventes, Eusebianorumque insidias detegentes emanarunt.

Anno 344. Concilium secundum Antiochenum ab Eusebianis congregatum, ex quo litere ad Occidentales Episcopos, inserta fidei incertæ formula, missæ: ab ipsis tamē Occidentalibus Episcopis repulsæ sunt respondentibus: se præter Nicenam fidem nihil amplius velle curiosius inquirere. Hæc habent Socrates lib. 2. c. 13. 15. 16. Sozomenus lib. 3. c. 9. & 11. fusius Athanasius de Synodis. Ex quo coniectamus ab Episcopis in Hispania coactum Concilium eo, vel sequenti anno, in quo epistolæ illæ Orientalium Episcoporum Hispanis intimarentur,

 tur, & ab eis in unum congregatis suffragia pro more exqui-
rerentur: neque enim rei dignitati consentaneum erat aliter fieri, nec commode uniuscuiusque consensus seorsim haberi poterat. Rursus, & ad Osium Cordubensem omnes convolasse patres, tamquam ad Synodorum Principem, vero propius mihi est. His accedit, quia olim fiebant Concilia particularia in singulis provincijs, & etiam Romæ: deinde res finitæ illis Concilijs particularibus iterum tractatabantur in Concilio generali, & tunc dabatur ultima, & diffinitiva sententia. *Ita Bellarminus de Concil. anctoritat. lib. 2. c. 19. qui nos valde ad nostram tollendã caliginem facem illustrem præfert. Eo enim anno 345. in dictum est à Iulio Romano Pontifice generale Concilium Sardicense, absolutumque est anno 347. In eoque œcumenico Concilio iterum Athanasius absolutus est. Hinc Iuliani error, sive is scripturæ depravatæ in eo sit, Concilium Cordubense ad annum 350. traijcientis, cum absonum esset, Athanasium absolutum ab œcumenico Concilio iterum à provinciali absolvi: potiusque Dextro credendũ, qui Cordubense Concilium ad annum 344. coactum asserit, id siquidem præcessit illud generale Concilium Sardicense iuxta priscum Ecclesiæ morem.*

e *Quare ergo Olympio viro sanctissimo, & doctissimo sua sedes Toletana non assignatur, cum omnibus propria non taceatur? consultissime id, ut & cetera Dexter. Nimirum ea ratione, quia anno 343. nec dum Natalis Episcopus Toletanus decesserat, imo ad annum 352. vixit, à quo Olympius eius sedis Præsul fuit, atque ita Iulianus Natalem Toletanum Cõcilio Cordubensi interfuisse asserit. Cum igitur Olympius non esset tunc Toletanus Episcopus, sed exularet in Hispania, sedes eius sub silentio præteritur à Dextro, idque merito.*

Senticæ [f] in Hispania Baudelius, Iulia, & alij martyres, [g] qui in alijs persecutionibus passi in Hispania coluntur.

Anni. Chris. | Anni. Romæ

f *Ptolemæo Vaccorum urbs hodie* Zamora, *ut pluribus placet, nec desunt, qui Numantiam vocitatam autument Zamoram, quibus minime assentiar, si illam populi Romani formidinem, intelligant, à Gneio Scipione vastatam.*

g *De Baudelio Nemausi in Gallia passo agit Martyrolog. Rom. 20. Maij. Petrus in Catalogo lib. 5. c. 24. Gregor. Turon. de Gloria martyrum c. 78. de Iulia non aperit an sit Cæsaraugustana, Emeritensis, vel Vlisipponensis, fuerunt enim plures sub hoc nomine in Hispania.*

360 Gregorius Toletanus Episcopus cōmunicat res suas cum B. Hilario Pictaviensi Episcopo, & dum exulat ille, Audentius Archidiaconus, Toletanusque civis res Ecclesiasticas, Gregorio absente, mirabiliter administrat. IIII.

Osius centenario maior longe, sancte, pieque decedit, [h] in suoque testamento profitetur fidem Concilij Niceni, docetque nunquam sibi propositū fuisse, vel latum, quod aiunt, unguem, ab eo discedere, nec minis, nec pollicitationibus.

h *Prima pro venerabili Episcopo Osio propugnationis castra duxit. S. Athanasius in epistol. ad solit. vitam agentes.* Aegre, *inquit*, cum Vrsatio, & Valente communicavit, sed tamen, ut contra Athanasium non subscriberet. Verum ne ita quidem illam rem pro levi habuit, moriturus enim quasi in testamento suo eorum vim protestatus est. Et Arianā hæresim condemnavit, vetuitque

eam

Anni. Chris. eam à quocumque probari, & recipi. *Secunda tulit Augustinus in epistola Parmenij c.4.* Si tamen Osius ab Hispanis damnatus, à Gallis est absolutus. Sic fieri potuisse in falsis criminationibus, ut Hispani decepti, & callida insidiarum fraude circumventi contra innocentem ferrent sententiam. Et posteà pacifice in humilitate Christiana cederent sententiæ collegarum, quibus illius innocentia comprobata est. *Auctor (qui Isidorus saltim in hoc falso asseritur) traddit Osium hæresi persistentem ad Gregorij Illiberitani preces Deo fussas repente ore verso de sede in terram illisum expirasse. Sed nec eius testificatio præferenda est sanctissimis Ecclesiæ patribus, qui eodem tempore vitæ, & obitus Osij fuere superstites; forsitamque ab scriptis Marcellini schismatici cænosis, ac turbidis hausit, aut Isidori post eius mortem ab homine hæretico operibus infertum est, nam & D. Hilarius de Synodo significat:* Osium divino iudicio reservatum esse post dira hæreticorum tormenta, quibus tunc impar cessit, ut iudicio humano non ignoraretur, qualis ante vixisset. *Nec parvam a Dextro veritas habet firmitatem, qui quasi ex composito fraudem Osio factam apud D. Isidorum, detegit. Nam Gregorius Illiberitanus nec dum infulis Episcopatus decoratus erat, & eo tempore, quo Osius mortuus est, Illiberitanam sedem tenebat Augustalis ad annum scilicet 360, aut circiter, quo tempore Gregorius laicus Præfecturam Prætorij Galliæ administrabat. Post quæ ad annum 380. ad sedem Illiberitanam assumptus est, ut ex hoc chronico liquet, Osio iam ab annis 20. aut plus de mortuo. Favet etiam Iulianus in chronico, qui anno 360. hæc ait.* Facto Cotholico testamento sancte, pieque decessit Osius Cordubæ: qui metu crudelissimorum verberum, quæ pertulit, communicavit cum Arianis. Non quod ipse vel eorum fidei assensum dederit, nec in condemnationem sancti Pontificis Atanasij. *Itaque immerito in apertam hæresis criminationem, & infelicem exitum vocatur* Anni. Roma.

hæreti-

Anni Chris. *hæreticorum terror Osius, quem ab illis priscis sæculis tuentur D. Athanasius, D. Augustinus, D. Hilarius, Flavius Lucius Dexter, Iulianus Petri, & ævo nostro Baronius, Spondanus, Ferdinandus Mendoça, Bernardus Aldretius, Padilla, Gordonus, & alij doctissimi, integerrimique iudicij viri. Hoc etiam anno, qui à Dextro assignatur obijsse Osium, coniectat & Baronius tom. 3. anno 357. num. 38.* Anni Romæ

Carthagine Spartaria, durante impijssima Iuliani persecutione Donatus martyr Hispanus[i] ad quem scripsit Lactantius librum de Ira Dei sub iudice Veranio *[l] patitur.

i *Extat inter eius opera liber de Ira Dei ad Donatum. Agiturque de S. Donato martyre 1. Martij in Martyrolog. Rom. miror tamen ibi persecutione Vvandalica interemptum affirmari, cum Victor, qui illam accuratissime delineavit, nihil de Donati martyrio scripserit, nec si tunc passus esset, ignorare potuerit. Vnde Dextro potius fidem accommodo, qui in Iuliani persecutione triumphum martyrij reportasse asserit.*

l *Necessario addendum:* patitur. *Hiat enim oratio.*

Tarracone in Hispania citeriori Crispulus martyr, & alij.

Crispulus martyr, & alij.) *Suspicor eundem esse Crispulum, de quo agitur 10. Iunij, facit Padilla Cent. 4. c. 31.*

Maxima Virgo[m] Cauriensis ex oppido Tanagri[n] Romæ patitur.

m *Maximam Romæ passam lego, sed sub Diocletiano,*

aliam

Anni. Chris. *aliam Vlyssippone, & alibi plures, nullam tamen in hac Diocletiani persecutione.* Anni. Romæ

n Cauriensis ex oppido Tanagri.) *Videtur secum pugnare, si enim ex oppido Tanagro, non utique Cauriensis. Sed more Romano eadem virgo Maxima, & Tanagrensis, & Cauriensis potuit merito vocari. Quæ scilicet habuit ortum ex Tanagro oppido, vel vico Cauriensi civitati contributo. Hinc Vlpianus in l.30. D.ad Municip. & de incolis:* Qui ex vico est ortus eam patriam intelligitur habere, cui reipublicæ respondet. *Duas potest quis habere patrias. Labeo & Vlpiarus dixerunt in l.5 & 6. D.ad Municip. Prior dixerat Cicero 2. de legibus sub initium.* Ego me hercule, & illis, & omnibus duas esse censeo patrias: unam naturæ, alteram civitatis: alteram loci patriam: alteram iuris. *Pulchre Ausonius de Burdigala.*

Vtque caput mundi Roma inclyta, sic capite isto
Burdigala ancipiti confirmat vertice sedem.
Hæc patria est; sed Roma supervenit omnes.
Diligo Burdigalam. Romam colo. civis in illa.
Consul in ambabus, cunæ hic, ibi sella curulis.

Lapis priscus Hispali in via serpentina.

Q. FABIVS. Q. F. QVIRINA.
FABIANVS. ILLVRCONENSIS
IDEM. PATRICIENSIS. AN.
XXXIIII. IVST. IN. SVIS. H. S. E.
S. T. T. L.

Quæ lubens moneo: nequis diversas in martyribus patrias, sæpe in Martyrologijs legens miretur. Id enim in uno, & eodem

Anni. Chris. *martyre vere adseri poterit. Potest enim originem alibi habere, alibi civitatem, alibi martyrium, alibi etiam humatum corpus, in quibus omnibus locis de eo merito sit, indigesque omnium illorum locorum simul iure nominari, colique potest.* Anni. Romæ

Caracæ [o] in Carpetanis Perseveranda [p] virgo Deo devota.

o *Agnoscitur à Ptolemæo hoc eodem Carpetaniæ tractu. Antonini Arriaca putatur à Barreiros in Chorographia. Hodie* Guadalajara *punico nomine urbs nobilis.*

p *Martyrolog. Roman. 26. Iunij, & ea die Vsuardus, & recentiores.*

Verovíscæ [q] in Hispania S. Maria Ancilla [r] virgo.

q *Brigecium Ptolemæo. Hodie* Bribiesca. *Quamvis aliter visum sit Taraphæ. &* Ortelio.

r *Colitur, vel in pretio est: aut quid simile. Nam ipsa sub Hadriano Imp. diris verberibus afflicta, equulei extensione, & ungularum laceratione martyrium compleverat. Ita Martyrolog. Rom. 1. Novemb. Beda, Vsuardus, & alij ea die, & Vincentius lib. 11. c. 86.*

Capparæ in Vettonia [s] SS. martyres Felix, Fortunatusque [t] coluntur.

s Caparæ in Beltonia.) *Reposui Vettonia, ex antiquis lapidibus.*

t *26. Februarij, suntque plures cognomines. Martyr. Rom. Vsuardus, & alij.*

Toleti

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Toleti floret Laude pietatis, & ingenij Vincentius Cordubensis.

364 Iovianus [u] Catholicus Imperator sufficitur Iuliano apostatæ. 1115.

u Bobinius Catholicus Imp. sufficitur Iuliano apostatæ.) *Fæda nominis Augusti huius ignorantio, atque detorsio ab imperito exscripta, & corrupta. Reposui: Iovianus, ab historiæ Augustæ scriptor.*

Synodus Illyricana [x] circiter eodem tempore coacta.

x Synodus Illiciana circiter eodem tempore coacta est.) *Reposui illyricana, quæ sub hoc tempus celebrata. Ex Theodoreto lib.4.c.8. Sozomeno lib.6.c.12.*

366 Gregorio succedit in sede Toletana prima Audentius [y] natus Toleti, oriundus Sisinia [z] oppido in Carpetanis Toleto 24. M. P. vir eximiæ sanctitatis, & laude acrioris ingenij, ac iudicij contra hæreticos omnes florens. 1117.

y *Miror hoc à Vassæo ignoratum, cum à S. Ildefonso Audentio Asturium suffectum legere potuerit. De vir. Ill. c.2.* Asturius post Audentium in Toletana urbe sedis metropolis provinciæ Carthaginis Pontifex successu obvenit vir egregius, &c. *Quoad Gregorij mortem, eodem anno contigisse asserit Iulianus in chronico.* Hoc anno 366. 10.Kal.Iul. Pontifex Toletanus Gregorius Toleti Sancte moritur.

Anni. Chrif. z Natus Toleti oriundus Hiſpania Siſinnia oppido Carpetanis.) *Mira in cogitantia. Non oriundus ex Hiſpania dicitur, qui Toleti natus eſt, ſed ortus. At in Cod. Arch. & Pin. vox Hiſpania deeſt. Ex quibus emendavimus.* Anni Romæ

Relatus eſt S. Gregorius [a] Toletanus Amphitriæ, nunc Fita, Toletum, & in Hiſpania inter Divos eſt relatus 20. die Decembris.

a *Anne is Gregorius Pontifex Toletanus de quo nuper Toleti obijſſe audivimus? non credam. Imo neque Gregorium debere ſcribi, ſed Liberatum. Id ita conſtituo: Gregorius Toleti mortuus eſt, nec tamen Amphitriam elatum ſcimus. Cur ergo eodem anno iterum ab Amphitria Toletum refertur? præterea eo die 20. Decemb. in Martyrologijs Gregorium non invenio, invenio tamen Liberatum ex Amphitria apud Vſuardum, Molanum, & Equilinum lib. 11. c. 17. Sed nec propterea vim literæ facio. Potuit enim Liberatus Gregorius etiam appellari, ut mos priſcis illis ſæculis. Et ita D. Auguſtinus, Aurelius, Tertullianus, Septimius Clemens, Prudentius Aurelius, Sedulius, Cælius, Cyprianus, Cæcilius dicti ſunt, & fere cæteri omnes, idque lippis, & tonſoribus notum. Hunc Gregorium anno 94. Epiſcopum Complutenſem fuiſſe aſſeverat idem Dexter.*

S. Paulus Oroſius ſenior decedit Romæ: eius ex uxore filius Paulus Oroſius Carthagine mortuus Romam delatus eſt.

Liberio ſuccedit Damaſus ex Man-

tua

Anni. Chris. | Anni. Romæ

tua Carpetanorum: alij faciunt ex Igeditania [b] Lusitanum: alij Tarraconensem.

b *Vide opinionum discrepantiam inde ab illo ortam seculo, nec tamen isto composita est, sed sub iudice. Nam Resendius in epistola ad Quebedium Vimarensem facit. Cum quo Vasseus in crhon, sed Panuinus in lib. de Rom. Pont. hæc ait.* Damasus Antonij filius Egitanensis Lusitanus Hispanus.

368 Frequentes in Hispania passim Synodi [c] dicuntur collectæ: maxime vero coguntur Toleti, & Variæ [d] prope * Trucum. 1119.

c *Id ex epistola D. Athanasij ad Epitectum Episcopum Corinthiorum elicitur, affirmatque Morales lib. 12. c. 7.*
d *Varia Beronum urbs Ptolemæo, & Straboni ad Iberi fluminis traiectum, hodie* Logroño, *ut placet Morali. Quæ tamen Trucas sit, non capio. Nisi Tritium reponendum eorum locorū metator aliquis censuerit ex Ptolemæo, qui μέταλλον τρίτιον oppidum Beronum constituit, quod valde arridet.*

Audentius Episcopus Toletanus ad quem scribit S. Basilius editis libris pugnat contra Arianos, & Photinianos.

Chorcheiæ [e] in Hispania floret Marcius Poeta [f] Lyricus.

e *An* Cartheia, *vel* Carcessa? *non enim Corcheiam reperio.*
f Marcus Poeta Lyricus.) *Forte is est Matronianus de quo*

Anni . Chris. *quo D. Hieronym. in Catal.* Matronianus provinciæ Hispaniæ, valde eruditus, & in metrico opere veteribus comparandus. *Is eo ipso tempore floret.* Anni. Romæ

Contra Iulianum Apostatam scribunt g plusquam sexaginta Doctores sapientissimi, eloquentissimi nimis Catholici.

h *SS. Gregorius Nazianzenus. Hieronymus, Augustinus, & alij, quorum opera extant. Alia interciderunt.*

h *Nimis: id est valde: Catullus in Epithal. Manlij.*

O nimis optato sæculorum tempore nati.

Claudianus. O nimium Dileste Deo, cui militat æther.

369 Synodus Romana i collecta contra hæreticos Arianos. 1120.

i *Contra Auxentium à Damaso Congregata ex vita S. Philiastrij à Gaudentio conscripta apud Surium 10. Iulij. Baronio, & alijs hoc anno.*

Ambrosius ex iudice fit Episcopus l Mediolanensis.

l *Hoc anno fit iudex, Episcopus tamen non eodem, sed mortuo Auxentio hæretico, cui suffectus est anno 374. quamvis Hieronymus in chron. anno 378. Id contigisse scribat, mendose, ut puto, notariorum incuria, nam hæc Ambrosij in Episcopum inauguratio facta perhibetur Gratiano Aug. III. & Equitio Consulibus, qui anno 374. Consulatum gesserunt, si Chronologis adhibenda fides.*

Collegia

Anni. Chrif. 370 — Anni. Romæ 1121.

Collegia iuvenum [m] ad Clericatum educandorum negligentia temporum intermiſſa, diligentia ſancti Præſulis Audentij Toletani, & aliorum Pontificum redintegrantur.

m *Eadem Concil.Tolet.4. Can.23.Lateran. ſub Leone 10. Seß.de reformatione Curiæ.Concil.Trident. Seß.23. c.18.de reformat.Concil.Aquiſgran.Can.135.*

Gregorius Nazianzenus acriter contra hæreticos [n] depugnat.

n *Adverſus Eunomium, & adverſus Maximum, & Iulianum Apoſtatam: Hieronym.in Catal.*

Aſturius natus in Carpetania Villaſica, adoleſcentulus floret in Eccleſia Toletana laude pietatis, & ingenij.

Aquilius Severus domo Toletanus ex genere alterius Aquilij Severi, [o] ad quem Lactantius nuncupavit volumen epiſtolarum, hoc tempore magno in pretio habetur.

o *Eadem fere Hieronym.in Catal.vir.illuſt.ait.* Aquilius Severus in Hiſpania de genere illius Severi, ad quem Lanctantij duo epiſtolarum ſcribuntur libri: compoſuit volumen ὁδοιπορικὸν totius ſuæ vitæ ſtatum continens.

Valen-

Anni. Chris. 375 Valentinianus Imperator Catholicus, & vir pius obijt, [p] cui in Imperio succedit filius eius Gratianus. [q] Anni. Romæ 1126.

p *Ammianus lib.30. D. Hieronym. epist.3. ad Heliod.*

q *Qui tamen ab anno 367. Lupicino, & Flavio Iovino Consulibus Augustus à patre Valentiniano creatus fuerat, ut ex Socrate lib.4. cap.10. & lib.11. de pœnis in Codice Theodosiano elicitur*

Adelphius [r] Rhetoricæ Præceptor Caracensibus [s] datus in Hispania literarum, ingenij, & eloquentiæ laude clarus.

r *Eundem esse cum eo, qui à Prospero in chron. vocatur Delphidius, & à Severo Sulpicio in hist. lib.2. Elpidius, palam est ex Priscilliani dogmate, uxorisq; Eucrotiæ nomine. Iulian. etiam in chron. vocat Elpidium.*

s Caraensibus.) *in Cod. Pin.* Caraensibus. *Suspicor scribendum:* Carensibus, vel Caracensibus natus.

Vesania Gnosticorum [t] à Marci discipulis in Hispania pullulantium Priscillianum virum nobilem in Gallæcia natum, Hispaniasque simul invasit, illeque fuit fax genti suæ, & patriæ civibus, ac vicinis: acri vir ingenio.

t *Hæc omnia fusius require in Severo in hist. lib.2. à quo Priscillianus nobilis, & eruditus, facundus, dives multisque animi, & corporis dotibus clarus describitur, sed tamen vanissimus,*

Anni Chris. *nissimus, magicisq; artibus ab adolescentia deditus, tum etiam à Marci discipulis elusus in nocentissimum Hæresiarcham evasit. Lucas Tudensis in chron. c. 54.* Anni Romæ

Floret Fl. Prudentius [u] patre Cæsaraugustano, matre Calagurritana, [x] natus Sallea Consule [y] Cæsaraugustæ,

Asturius cognomento Serranus fit lector ab Audentio Toletano.

u Floret. Fl. Prudentius.) *Etsi Longobardorum Reges, multique post Vespasianos nobiles viri, ac urbes, Flavij prænomine nobilitari, ac clariores fieri voluerunt, idq; Paulus Diaconus lib. 3. & passim multa exempla nos docent, tamen Prudentium aliàs nobilem, ac illustrem virum, tum genere, tum ingenio, eo usum nusquam legi. Eius cognominis, nominis, ac prænominis integra scriptura hæc est. Aurelius Prudentius Clemens. Testantur Theodorus Pulmanus, ac Victor Gisselinus, qui ex decem veterum Codicum exemplaribus opera ediderunt. Fuit enim vir clarissimus, & tamen in aliquibus libris vir Consularis perhibetur, quod à Victore Gisselino negatur. Ideo mihi suspectæ sunt notæ Fl. at si V. C. magis assentiremur, quibus vir clarissimus merito notaretur.*

x *Ille ipse in Peristephano hym. 18. M M.*

Nostra gestabit Calagurris ambos
Quos veneramur.

Et paulo post.

Hunc novum nostra titulum fruendum
Cæsaraugusta dedit ipse Christus.

Fatetur itaque, & Calagurrim, & Cæsaraugustam suas esse ab utriusque parentis Origene, cum in omnium opinione positum sit, natum esse Cæsaraugustæ; in quo Martinus Carrillus merito refellit Petrum Mantuanum ad populos Selinos relegantem Prudentij patriam.

Anni Chris. | Anni Romæ

y *Anno 348. Flavio Philippo, & Flavio Sallea, ut ex antiquo lapide, Consulibus. Nec audiendus est Aldus Romanus qui Masaliam Consulem confinxit deceptus scripturæ depravatione, quam primus emendavit Andreas Resendius, ut testatur Vassæus anno 351.*

Gulphilas Gothus[z] literarum Gothicarum invĕtor Episcopus nomine doctrinæ, ingenijque valde laudatur.

z *Isidorus in chron. æra 415. ubi* Galfilas *scriptum. Rudedericus Ximinez* Guidilam *vocat lib. 2. cap. 1. Ado* Vlfilam. *Sunt qui* Gulphiam. *De eo etiam Lucas Tudensis in chron. c. 52.*

182 Lampadius olim Præfectus urbis, [a] veniẽs in Hispanias, vir probus, & doctus, fit Episcopus Oretanus. [b] 1133.

a *Vrbis præfecturam Lampadius gessit anno 366. Gratiano, & Dagalaipho Consulibus. Is fuit qui expensas ludorum in pauperes Vaticano degentes erogari iussit, quam ob causam plebem in se concitavit, ita ut parum abfuerit quin domum eius combusserit, de quo Ammian. Marcel. lib. 20. homo paganus, quique etiam aculeum in S. Damasum exacuit, hæc scripsit.* Advenit post hunc urbis moderator Lampadius ex Præfecto Prætorio, homo indignanter admodum substinens: si etiam cum spueret, nõ laudaretur, ut id quoq; prudenter præter alios faciens, sed non nũquã severus, & frugi. Hic cum magnificos Prætor ederet ludos, & uberrime largiretur plebis nequiens tolerare tumultũ, indignis sæpe donari, multa urgẽtis, ut liberalẽ se, & multitudinis ostenderet contemptorem, accitos, à Vaticano quosdã egentes opibus ditaverat magnis.

b *Eam*

b *Eum in albo Oretanorum Episcoporum non invenio, subscribit tamen Concil. primo Toletano, ut putatur, Lampadius, & iterum Lampadius alter absque sedium suarum nominibus.*

Dracontius [c] & Adelphius Episcopi in Hispania Exulant.

c Draconius.) *Ab D. Isidoro de script. Ecclesiast. c. 24. vocatur Dracōtius, eidemque scribit Athanasius epistolam. Eius opera extant in Bibliotheca Vet. Pat.*

Iusto alteri Episcopo Visensi [d] scribit S. Ambrosius.

d *Plures sunt Episcopi in Hispania hoc nomine, nullum tamen, quod sciam, hoc tempore ab Historiographis, aut Chronologis proditur; nec etiam in albo Visensium Episcoporum Iustus reperitur.*

Visensi.) *Andreas Baccius in suo de balneis opere ait, Visseo oppidum Vicum aquarum ab Antonino vocari. Errare tamen eum Ortelius asserit.*

Cremato ad Helenam * vrbē Galliæ Valente [e] Imperatore hæretico, Gratianus facit Imperij consortem Teheodosium [f] admirabilis Teheodosij filium, virum pium Italicæ [g] in Bætica natum.

e *In Thracia contendit hæc gesta Iornandes de Regnor. success. & Diaconus lib. 17. hist. Miscellæ. qui enim apud Helenam occisus, non Valens, sed Constans fuit, ipse Diac. lib. 11.* Ea re cognita Constans fugere conatus apud Helenam

 oppidum

Anni Chris. oppidum Pyrennæo proximum, nõ longe ab Hispanijs à Gaisone cum lectissimis misso interficitur. Anni. Romæ

f *Non hoc anno sed 379. Ausonio Gallo & Olibrio Consulibus, Socrates lib. 5. c. 2. Diacon. lib. 17. Aurelius Victor, Iornandes.*

g *Habet sponsores comitem Marcellinum, Aurelium Victorem, & Claudianum, qui non obscure significat. Zosimus tamen Caucæ natum in Gallæcia tradit, à quo videtur mutuasse Idacius Episcopus in chron. sed nos Italicæ natum potius Marcellino fidem adhibemus, qui eo tempore claruit, recentioribusque ita placitum.*

Priscillianus hæreticus [h] præceps, dificultatumque patiens, versatilis ingenij, versutus, & eloquens, multum insanit.

h *De quo Sulpicius Severus lib. 2. hist.* Is ubi doctrinam execrabilem aggressus est, multos nobilium, pluresque populares authoritate persuadendi, & arte blandiendi allicuit in societatem, ad hoc mulieres novarum rerum cupidæ, fluxa fide, & ad omnia curioso ingenio, catervatim ad eum confluebant. *Prosper Aquitanicus in chron. hoc anno.*

Gratianus Imperator valde religiosus favet religioni Christianæ, & [i] Ecclesijs per orbem diffusis probatur.

i *Dato edicto ad Hesperium Præfectum Prætorio, quo hæreses omnes legibus divinis, aut Imperialibus vetitas conquiescere iussit, l. 5. C. Theodos. & l. 2. C. de Hæreticis.*

S. Au-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

S. Augustalis[l] Episcopus Illiberitanus moritur in Gallia, dum Catholicorum causa illic diu moratur.

l *At qui si is est, Sanctus Augustalis Episcopus, qui Arausicano Concilio subscribit, tempus ante versum est, cum Concilium illud celebratum sit anno 441. Theodosio Iuniore, & Valentiniano Consulibus, nec assentior venerabili Bedæ in Martyrol. 7. Septem. qui eundem Augustalem facit Arelatensem Episcopum: id ita reor, ex optima Baronij ratione in notis ad Martyrol. Rom. eo die, tamen in medio relinquo.*

Martinus Episcopus Turonensis[m] Apostolicis virtutibus eximie clarus, & gloria miraculorum celebratur.

m *Habuit egregios viros, qui eius gesta scripserunt Sulpitium Severum, Paulinum Nolanum, Venantium Fortunatum, Gregorium Turonemsem. Denique omni monimentorum genere tam Græcorum, quam Latinorum res eius consecratæ sunt. Adi Baron. in notis ad Martyrol. 12. Novemb. Lucam Tudensem cap. 56.*

Per idem tempus floret in Hispania Marcellus[n] Telensis Episcopus. Est autem Tela urbs Vaccæorum prope Palentiam.

n *Duo Marcelli subscribunt in Concilio Toletano 1. alterum putat Loaisa Hispalensem, eo etiam iure nos quoque Telensem alterum.*

Theodo-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Theodosius Imperator in Orientis partibus rempublicam collapsam reparat, & o religioni Christianæ studiose favet.

o *Lata lege 6. de hæret. in C. Thed. convocata quoque synodo œcumenica Constantinopolitana, & alia provinciali, anno 383. Socrates lib. 5. c. 10. Sozomenus lib. 7. c. 12. Lucas Tudensis cap. 54.*

384 Sub Paciano Barcinonensi Episcopo p nascitur Paulus Orosius Iunior q Tarraconensis civis discipulus S. Augustini. 1135.

p *De Paciano parente sanctissimo doctissimoque viro oblata dicendi occasione virtutes eius modestiæ velo quasi Consulto tegit, id posteris, & nominis eius claritudini relinquens. Excepit pietatis officium D. Hieronymus gratum amico peracturus in Catalago scriptorum Eccles. inquiens.* Pacianus in Pyrenæis iugis Barcinone Episcopus castitate, & eloquentia, & tam vita, quam sermone clarus scripsit varia opuscula, de quibus est κερϐος, & contra Novatianos. *Trithemius quoque in lib. de Eccles. script. epistolas scripsisse ad Sympronianum, cohortationem ad pœnitentiam, & librum de Baptismo tradit. Quæ habentur in Bibliotheca vet. Patrum. Eiusdem festum Ecclesia celebrat 9. Martij in Martyrolog. Rom. & ea die Vsuardus Equilinus, & alij. De eius operibus vide Bellarmin. de script. Eccles. anno 360.*

q *Gennadius in Catalogo. Hic est Orosius, qui ab Augustino pro discenda animæ ratione ad Hieronymum missus rediens relliquias B. Stephani primi martyris tūc nuper inventas primus*

Anni. Chris. *mus intulit Occidenti, meminit etiam Prosper Aquitan. in chron. Possevinus Biblioth. lib. 16. c. 22. discipulum S. Augustini fuisse affirmant Martinus Polonus, Vassæus, Bellarminus, M. Antonius Sabellicus, Bergomensis, Illescas, quos omnes recenset Ioannes Marcus lib.* del Origen de los Ermitaños. *c. 10. Sect. 3.* Anni. Romæ

Gratianus Imper. Cathecumenus 8. Kal. Sept. occiditur.[r]

r *Marcellinus in chron. & Prosper Aquitan. Diac. alij.*

Fl. Maximus vir Catholicus[s] Tyrannice a militibus Imperator Galliæ Angliæ, & Hispaniæ salutatur.

s *Merobaude iterum, & Saturnino Coss. anno præcedenti 383. Zosimus, & Victor in Gratiano.*

Eucharius Presbyter Toletanus[t] exul in Africa floret.

t *Is est de quo Isidorus c. 15. scripsisse refert libellum ad Hilarium Arelat. de laud. Eremi.*

Concilio Mediolanensi Theodosius Augustus interfuit: quo egregie utebatur opera S. Pontificis Cordubensis Gregorij.[u]

u *Id etiam habetur in epistolis Chromatij, & Heliodori ad D. Hieronym: commentitium tamen hoc Concilium multis arguit Baron. in prolegomenis ad Martyr. Rom. c. 7. quem si lubet pete.*

Tyran-

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Tyrannus [x] per hæc tempora in Gallia regnat.

x Pyramus per hæc eadem tempora in Gallia regnat.) *in Cod. Pin. Tyrannus: quod verum, loquitur enim de Flavio Maximo, qui imperium Tyrannice invaserat. Idacius id expressius in chron.* Quia in Gallijs his diebus Tyrãnus Maximus potestatem obtinebat Imperij. *Prosper quoque Aquitan. in chron. anno 392. Lucas Tuden. c. 54.*

Emeritæ Augustæ in Hispania Idacius [y] Episcopus Metropolitanus Pontifex Lusitaniæ contra Priscillianũ Concilium contrahit.

y *Hos ego Itacios, sive Idacios olim recensui. Idacium Emeritensem, de quo nũc Dexter. Braccarensem, Ossubensem, sive Ossonobensem, Aquiflaviensem, Idacium Lamecensem. Est etiam Idacius Clarus scriptor nobilis adversus Veridamum hæreticum. Eorum tamen nomina non raro depravata reperiũtur: nã pro Idacio, sive Ithacio Nardicij nomẽ in Sulpicij chronico invenias. Apud S. Isidorum, & Prosperum, Vrsacium, & in Honorio Augustudunensi Anicium. Viderunt id Carolus Sigonius, & Ioannes Mariana, Andræas Schotus in Hispania illustrata. Ioannes Loaisa in notis ad D. Isidorum de vir illus. c. 9. suspicor etiam Itacios, nõ Idacios, nec Ithacios scribi oportere. Ex inscriptionis antiquæ carminibus hisce.*

Inclusit tenerum pretioso marmore corpus
Aeternam in sedem nominis, ITACII.

Sed nec propterea ab antiquis Codicibus recedendum.

Syno-

Anni. Chris.

Anni. Romæ

Synodus altera fit in Lusitania, Cæraugustæ alterum Concilium contrahitur. z Præfuit Phægadius a Episcopus Burdegalensis, Episcopus Toletanus, Helenensis, qui veniens ex Lusitania obijt Ganacæ Veracensi oppido Occasum versus, Toleto distans 24. M. P. interfuere etiam Idacius Metropolitanus Braccarensis, Audentius b Metropolitanus Toletanus, Aetherius c Episcopus Ossonobensis, Carterius d Vxamensis, Lupus e Episc. Telensis. Episcopus Cæraugustanus Valerius, f & alij. * In quibus Emila Barcinonensis. Etiam ex Gallijs S. Martinus Turonensis.

z *Ex eius Concilij actis, quæ adhuc extant, licet valde decurtata; videtur initum æra* 418. *anno Christi* 380. *Rege Alarico, ut advertit Loaisa in notis ad id Concil. Baron. in Annal. unum addit annum. Recensetque Severinus Binius tom.* I. *Concil.*

a Phegadius Episcopus Burdegalensis.) *In subscriptionibus eius Concilij Fitadius.*

b Audentius Metropolitanus Toletanus.) *Ibi Augentius.*

c Aetherius Ossonobensis.) *Ithacius ibi.*

d Cartherius.) *Chaterius, de quo D. Hieronymus in epistolo ad Oceanum.*

e Lupus Telensis.) *Lucius in actis eius Concilij subscribit.*

f Episcopus Cæsaraugustanus Valerius.) *Nec tamen*

Anni. Chris. *stare potest, quod Ioannes Loaisa in notis eius Concilij asseverat, hunc Valerium, & Eutychianum Bastetanum Episcopum eosdem interfuisse Concilio Illiberitano, cum octoginta anni intercurrerint.* Anni. Romæ.

g In quibus Emila Barcinonensis, etiam ex Gallijs sanctus Martinus Turonensis.) *Hæc verba fallaci manu ab indocto scripta, & Dextri contextui addita, quis non deprehendat? is enim hoc eodem anno Pacianum sanctissimum parentem Episcopum Barcinonensem pronunciat, postea Lampadium ipsi de mortuo sufficit anno 396. Quis ergo est is Emila supposititius, & intrusus, qui legitimo Episcopo Paciano sedente Concilio Cæsaraugustano Episcopus Barcinonensis interest? fuit certe aliquis Emila Episcopus Barcinonensis, sed necdum natus, cum hoc Concilium coactum est: cum Gundemari decretis subscripserit anno 610. & Egarensi Concilio anno 614. Eiusdem farinæ est sanctum Martinum Turonensem invocatum Concilio Cæsaraugustano præsentare, cum tanta res in eius Concilij actis, & à Sulpicio, cæterisque eiusdem ætatis scriptoribus, qui res illius memoriæ consecrarunt, minime taceretur. Sicut nec silentio obvolvitur adfuisse sanctum Martinum, licet compulsum, Concilio Treverensi, noluisseque cum Itacianis communicare, ex Severo Dial. lib. 3. Baronio tom. 4. anno 386. num. 6. Deinde multa commemorantur annis sequẽtibus, quæ licet vera sint, non tamen tempori respondent. Sed etiam alia sunt, quæ mortuo iam Dextro gesta coarguuntur: unde ut adulterina, & supposititia iudicamus. Quæ cum obelo ferienda essent, asterisco notare contenti sumus ob exoletum illius characteris usum. Quæ omnia criticorum iudicio, quibus fas, iusque hæc sunt, aut stent, aut cadant.*

Isidorus Senior Cordubensis continuat chronicon à primo Consulatu Theodosij.[h]

h *Isido-*

h *Iſidorus hic, quanquam poſt hæc tempora fuit Epiſcopus Cordubenſis, at nunc non Epiſcopus, ſed tantum Cordubenſis perhibetur, ut civitatis originem Dexter adſtruat: nec etiam hoc tempore ſcripſiſſe, ſed ab hoc tempore: cum chronicon à primo Theodoſij Conſulatu Iſidorus exordiatur. Ipſe vero ſub Honorio floruit. Scripta eius à Trithemio recenſentur ſuper 4. Regum, citatque D. Auguſtinus ſerm. 35. de Sanctis.*

Higynus [i] Epiſcopus Cordubenſis tactus hæreſi Priſcillianorum, quam ante deteſtatus fuerat, iuſſu Maximi ex Hiſpania vinctus Treviros adducitur: poſtea vero criminis cõvictus ad exiliũ mittitur ad Leronem l inſulam Galliæ.

i Iginius Epiſcop. Cordubenſis.) *Ex actis Concilij conſtat hunc Ægidinum, vel Adiginum vocari: vide acta Concilij primi Toletani, ſi lubet, in collectione Loaiſæ, & Severini Binij in collect. Concil. tom. 1.*

l *Ad Rhodani oſtia Straboni.*

Ambraciani ex Luſitania Placẽtiam in Cantabria ædificant.

Ambroſius, editis contra Arianos libris,[m] claret.

m *Librum ſcripſit de fide contra Arianos. Bellarmin. de ſcript. Eccleſ. anno 374.*

385 Audentius Epiſcopus Toletanus editis contra Priſcillianum libris [n] ac habi- 1136.

Anni. Chris. | Anni Romæ

tis publice contra Priscillianistas disputationibus mirifice floret.

n *Gennadius in Catalogo, & Illefonsus in Asturio c.2.*

Exuperantius [o] ex viro militari Episcop. Vexamensis translatus Ravennam Italiæ civitatem, ad quem scribit S. Hieronymus.[p]

o *De eo Tabulæ Ecclesiæ Ravennatis, & Rubeus hist.lib.2.*
p *Epistolam, quæ incipit:* Inter omnia, quæ mihi S.frater Quintilianus. *Subscripsit Cõcilio Tolet.19.Episcoporum 15. loco.*

Helpidius Helpidij filius [q] Hispanus vehementer floret.

q *Suspicor Helpidium hunc patrem Episcopi Helpidij fuisse, illum Priscilliani labe infectum. Habuit tamen filium dissimilem Helpidium Episcopum, qui etiam habuit Nebridium Egarensem, Iustum Vrgelitanum, & Iustinianum, quatuor Episcopos fratres ex una matre. Isidorus de vir. Illust.c.34. & de Script.Eccles.c.21.*

In Luco Augusto [r] in Hispania S. Forcatus Episcopus.

r *Hodie* Lugo. *Est altera in Gallia Narbonensi. Nostram ex Pomponio Mela statuimus, vocari etiam ait Aras Sextinas, quas nuper solo æquatas dolet Morales.*

Toleti

Anni. Chriſ. | Anni. Romæ

386 Toleti Concilium [s] contrahitur contra omnes Epiſcopos rebelles ex ſecta Priſcilliani, qui vehementer urgentur. 1137.

s *Eius acta non extant, quod ſciam. At fragmentum aliquod intermixtum Concilio Tolet. 19. Epiſcoporum ſub Stilicone ce celebrato anno* 400.

388 Sexto Kal. Septem. Sex. Fl. Maximus cum Victore filio Necatur, [t] hoc uno maxima ſaltem laude dignus, quod fraudes detexit Hæreſiarchæ Priſcilliani, eumque de Hiſpanijs expulit, reluctantemque parere Concilio prius Cæſarauguſtano, deinde Burdegalenſi, coegit ire Treviros, ac tandem dignas de homine impuro, ſceleratoque pœnas ſumpſit, licet non ſervato iuris ordine, [u] tamen convictum gladio animadverti iuſsit. 1139.

t *Theodoſio, & Sinegio Coſſ. anno eodem, quia Dextro aſsignatur, eademque die. Ita Zoſimus lib.* 4. *Paccatus Panegir. ad Theodoſ. Socrates lib.* 5. *c.* 14.

u *Non enim Laicus index Eccleſiaſticos debuit iudicare propter omnimodam in competentiam, ut loquuntur Canoniſtæ, in cap.* 1. *de for. comp. cap. atſi Clerici, cap. decernimus de iudicijs, cap. bene eſt* 96. *diſt.*

S. Auguſtali Illiberitano.) *Eadem fidelia duos dealbat parietes. Hoc iam ad anno* 382. *ſcripſit Dexter.*

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Aliquot Episcopi Priscillianæ factionis [x] ad Ambrosium Mediolanensem Episcopum, Hispaniæ Episcopis Catholicis fidei, ac amicitiæ fœdere coniunctissimum, confugiunt: qui anteactæ vitæ, & suorum errorum valde dolentes confessione ad gremium Catholicæ Ecclesiæ redire satagunt, in quibus Dyctinus, y tunc Presbyter, postea vero Episcopus Asturicẽsis, Symphasius Episcopus ex Gallæcia, & etiam alij complures.

x *Quæ hic narrantur, habentur in actis Concilij Tolet. quæ nuper reperta asserit Loaisa in collect. Concil. Hisp. Moral. lib. 11. cap. 4. Padill. Cent. 4. cap. 70.*

y In quibus Dictinus tunc Presbyter postea vero Episcopus Asturiensis symphasius Episcopus ex Gallæcia, & alij quam plures.) *Quorum nomina in ijs fragmentis reperiuntur: Symphasius, Dictynus Paternus, Comasius, Isonius, Vegetinus. Qui omnes Catholicam fidem amplexi sunt, abiurata Priscilliani, & sequacium impietate. At Herenas Episcopus cum Clericis sponte Priscillianum martyrem peierantibus, Donatus, Acutius, Aemilius Episcopi à Concilio hæretici pronuntiati, sedium suarum amissione, exilioque multati sunt. De symphasio meminit etiam Idacius in chronico. Forsitamque est is, qui enigmata scripsit Cælius Symphosius, vel Symphasius dictus. Cuius opera inter epigrammata Vetera reperiuntur.*

Augus-

Augustali in sede Bætica Illeberitana succedit Gregorius, [z] ex Præfecto Prætorio Galliæ iam confectæ, & gravioris ætatis, vir aprime pius, & egregie bonas artes edoctus.

z Succedit Gregorius ex Præfecto Prætorio Galliæ.) *Sulpicius Severus lib. 2. hist. sacræ Gregorium Præfectum Prætorio Galliæ nominat. Qui cum antea negotia secularia exercuisset, & ab Episcopis Hispaniæ ordinaretur sine Rom. Pont. assensu, eos graviter reprehendit Innocentius epistola 42. quæ est in 1. tom. Concil. & refertur in cap. aliquantos 51. dist.*

* Severus Episcopus Malacitanus [a] scripsit librum ad sororem de virginitate.

a *Claruit is Severus Malacitanus sub Mauricio Augusto ad annos 583. ut ex Nicephoro, Evagrio, & Zonara supputat Panvinius in fastis, & asserit Isidorus de viris illust. cap. 43. & de script. cap. 30. Vide quanta fuit exscriptoris temeritas in corrumpendo Dextro, & ipsi, quæ eius non erant, inserendo. Sed quamvis pro instituto deberem eum ineptijs huiusmodi repurgare, adulterinaque hæc abijcere, tamen sciens, & prudens abstineo, ne videar alijs viam meliora inquirendi præclusisse, & quasi dictaturam gererem, præiudicium criticis, quibus hoc ius fasque est, adferre, monuisse contentus, & asterisco notasse.*

Higynio Cordubensi [b] succesit Gregorius [c] Senior: scripsit ad Orosium super annos 380.

b *Adiginus, vel Agidinus vocatur hic in actis Concilij Tolet. & apud Moralem lib.10. cap.44. Padill. Centur.4. cap.58.*
c *De quo in epistol. D. Hieron. ad Heliod. & Cromat.*

Prudentius Toleto, Corduba, ac Cæsaraugusta [d] in Hispania egregie gubernatis, fit Dux, & habetur orator celeberrimus, & Poeta mirificus, anno 400. petit Romam. [e]

d *Ipse de se testatur in præfat. Cathemerin.*

Bis legum moderamine
Frenos nobilium reximus urbium.
Ius civile bonis reddidimus. Terruimus reos.
Tandem militiæ gradu
Evectum pietas Principis extulit,
Assumptũ propius stare iubens ordine proximo.

e *Idem in Peristephano ad Casianum martyrem. Carmine heroico, & Senario.*

Hic mihi cum peterem te rerum maxima Roma
& in fine: Audior, urbẽ adeo, Dextris successibus utor.
Domum revertor. Casianum prædico.
Et in Elegia ad Valerianum Episcopum.
Innumeros cineres sanctorum Romula in urbe
Vidimus, o Christo Valeriane sacer.

Synodus altera habetur Toleti, mortuo iam Damaso [f] Pontifice Romano

anno

anno 384. cui successerat S. Siricius. Incipitur autem hæc eadē Synodus iam pluribus annis.

f *Recimere, & Clearcho Consulibus, qui est annus Christi 384.*

Claudianus Poeta ex Hispania Oriũdus [g] Romæ floret.

g *Crinitus, & Volaterranus Alexandrinum ex Græcis authoribus tuentur, ab Hispania tamen oriundum, præter Dextri fidem, coniectare ex eius carminibus libet, siquidem in 4. Consulatu Honorij hæc canit.*

Animosa tuas ut Gallia leges
Audiat, & NOSTROS æquus modereris IBEROS.

Mirifice floret Exuperãtius [h] Episcopus Hispanus clarus ex Episcopo Italiæ, qui interfuit Concilio Tarraconensi.

h *Non invenio in eius Concilij subscriptionibus Exuperantium, at neque Concilio Tarraconensi interesse potuit, siquidem celebratum est æra 554. qui est annus Christi 516. unde vel alium puta Exuperantium, vel aliud necesse est Cõcilium Tarraconense statuere.*

Vigilantius hæreticus Calagurritanus ex Gallia, [i] hic Barcinonensem vitiat Ecclesiam, ubi Presbyter fuit, &

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Ecclesias alias Hispaniæ: contra quem scribit S. Hieronymus.

i Vigilantius hæreticus Calagurritanus ex Gallia.) *At Calagurris in Hispania est. Cur igitur Vigilantius ex Gallia? Nodum non admodum Gordio similem D. Hieronymus solvit adversus eundem Vigilantium: Gallum enim fuisse disertis verbis ait:* Sola Gallia monstra non habuit. Exortus est subito Vigilantius, sive verius Dormitantius. *Et mox,* Iste caupo Calagurritanus, & in perversum propter nomen viculi mutus Quintilianus miscet aquã uino, & de artificio pristino suæ venena perfidiæ Catholicæ fidei sociare conatur. *Itaque homo genere, & gente Gallus Vigilantius, tamen municeps Calagurritanus ibi cauponam exercuit.*

396 A.S. viro Lampadio Episcopo Barcinonensi, qui succesit Sancto meo parenti Paciano, fit Paulinus Presbyter,[l] qui non multo post multa paupertate spiritus præditus omnia vendidit. 1147.

l *Id ipse S. Paulinus testatum reliquit epistola* 35. *ad Alypium Tagastensem, quæ inter epistolas D. Augustini habetur hisce verbis:* A Delphino Burdegalliæ baptizatus, à Lãpio apud Barcilonam in Hispania per vim inflammatæ plebis sacratus sum: *Is Lampadius, vel Lampius subscripsit Concil. Toletano primo, & à Padilla in historia Ecclesiastica inverso ordine ponitur, nam Pacianum ei sufficit, sed perperam.*

Asturius cognomento Serranus,[m] qui successerat. Sanctissimo viro Au-

dentio

Anni Chris. dentio in sede Toletana, ut sanctus vir colitur. Anni. Romæ

m *De eo D. Ildefonsus cap.2. de vir. illust. subscripsit etiam 1.Concil.Tolet. ubi Asterius in antiquis Codicibus, de eo etiam Iulianus Petri meminit*. S Pontifici Audentio Toletano succedit Asturius, cognomēto Serranus, Imperatoris Petronij familiaris, qui reperit corpora SS. M M. Iusti, & Pastoris Complutensium.

Prudentius Lyricus Poeta Cæsaraugustanus Romæ scribit.

398 Siricio sufficitur in Sede S. Petri Romana Anastasius. [n] 1149.

n *Honorio, & Eutychiano Coss. Platina, & Ciaconius.*

400 Hoc Pontifice Toleti contrahitur quædam Synodus. [o] 1151.

o *Hoc est Concilium primum Toletanum, si reliquos authores spectes, at si Dextri rationem, septimum, vel octavum. Variant non uno loco scriptores circa tempus huius Concilij Toletani. Petrus Alcocerius anno 392. Vasseus, & Garibaius anno 402. coactum aperto suffragio tuentur. Diversus abit Baronius, qui 5.tom. Annal. ad annum 405. traijcit at ipse postea in appendicibus monuit, referendum esse sub primum Stiliconis Consulatum. Quam opinionem sequuntur Morales, Padilla, & recentiores, qui omnes Dextro concinunt, & anno 400. celebratum asserunt.*

Paulus Orosius [p] acceptis literis Episcoporum Herodis, Prudētij, & Lazari:

Anni Chris. | Anni Romæ

Herodis inquam Derthosani, Prudentij Ilerdensis, Lazari Visensis [q] ex Concilio Cæsaraugustano dudum habito collectis Canonibus ad Episcopos Africanos ad quoddam generale Cōcilium [r] congregatos festine se confert.

p *Ipsa Pauli Orosij consultatio extat inter opera D. Augustini in limine libri contra Priscillianistas tom. 8.*

q *Horum nomina Episcoporum nullibi legi, sed apud Baron. tom. 5. anno 414. Paulus, & Eutropius Hispani Episcopi nominantur.*

r *Fuerunt hoc anno apud Carthaginem in Africa duo Concilia congregata. Primum provinciale, secundum generale Idibus Septembris celebratum adversus Donatistas, Vincentio, & Fravita Coss. quæ 1. tom. Conciliorum habentur. Noster ergo de 2. hoc Concilio sentit.*

401 Innocentius primus huius nominis succedit Anastasio. [s] 1152.

s *Baronius tom. 5. anno 401. calculum recte supputationis expendit, quem, si lubet, pete.*

405 Stilicone II. & Fl. Antemio Coss. cogitur Toleti Concilium, [t] & ad Patres in hoc Concilio collectos scribit S. Innocentius. 1156.

t *Hæc secundum Dextrum est Sinodus octava Toletana cuius acta non extant. Morales lib. 11. cap. 5. & Ionanes Mariana lib. 2. cap. 1. putant hoc Concilium Toletanum non fuisse diver-*

Anni. Chris. *diversum à primo. Sed refelluntur à Garivaio lib. 7. cap. 57. Baronio tom. 5. eo anno, & indubitatum redditur ex epistolis Innocentij 13. & 24. quæ reperiuntur in Conciliorum tom. 1. cuius initium est.* Innocentius universis Episcopis in Toletana Synodo constitutis dulcissimis fratribus in Domino salutem. Anni. Romæ

406 Leporius Episcopus Vticensis [u] in Bætica, prius Monachus ex familia S. Augustini, mutat perditam suam priorem sententiam admonitus à S. Augustino præceptore suo. 1157.

u *Qui Concilio Toletano 19. Episcoporum subscripsit loco 14. de quo etiam meminere Gennadius, Cassianus, Trithemius, & alij, quos recenset Ioannes Marcus*, del origen de los Ermitaños *lib. cap. 10. sect. 4. ubi multa pro Dextro, & Maximo.*

Illorci [x] in Hispania Tarraconensi S. Victoria Vidua sanctitate præcipua clara à Vvandalis, ut creditur, percussa.

x *Hodie Lorca, Morales, & Ortelius.*

Asturius Toletanus Pontifex cognomento Serranus valde charus Flavio Maximo Imperatori, & S. Audentio fuit amicus.

407 Gregorius etiam Bæticus iam in ultima senectute constitutus, sed vegetus, & 1158.

Anni. Chris. | Anni. Romæ

tus, & integris animi, corporisque viribus, apprime charus fuit Gallæ Placidiæ Augustæ uxori primæ Ataulphi Regis Vvisegotorum: deinde Constantiæ Imperatoris filiæ Theodosij senioris ex prima uxore, mirifice laudatur.

Cæsarobrigæ, quæ nunc prope Ambratiam in Vettonia Oliva [y] dicitur, Iuvencus aliquot annos [z] agit, & natus ibi dicitur. Inde petit Salmanticam, ubi floret impendio docti, sanctique viri præclara memoria.

y *Est etiam eo tractu oppidum Oliva nunc.*
z *De eo D.Hieronym.in Catalogo.* Iuvencus nobilissimi generis Hispanus Presbyter, quatuor Evangelia Hexametris versibus pene ad verbum transferens, dedit. *Bellarminus de script.Eccles.in Iuvenco. Sed cũ ad ann.*340. *Mortuum fuisse ab eodem Dextro habeamus, quid est, quod iterum in Theatrum exeat? At nunc de eius memoria, & excellentis ingenij opinione, & fama tam Olivæ, quam Salmanticæ loqui non dubium est, & nequis in controversiam vocaret, expressit:* Vbi floret in pendio docti sanctiq; viri præclara memoria.

S.Paternus Episcopus Braccarensis,[a] qui Concilio Toletano 19. Episcoporum præfuit, multis laboribus, & ægritudinibus animi moritur egregie doctus, & pius.

a *Præ-*

Anni. Chrif. a *Præsedit, & subscripsit Concilio Toletano primo loco, sed non ut Primas. Ei suffectum pro futurum ex Augustinianis Monachis vult Iulianus Petri in chron.* Profuturus Præsbyter Africæ venit in Hispaniam, & ob egregias virtutes, & mentis sanctitatem succedit Paterno in sede Braccarensi. Anni. Romæ

Exuperantius, qui ex Ravennate urbe venit in Hispanias negotiorum causa, inter fuit Concilio Toletano, præclare floret, & Rufinus [b] Episcopus Tarraconensis ex causidico.

b *Meminit etiam Gennadius, & D. Isidorus de vir. illust. cap. 6. & Toranium Ruffinum vocat. Est unus ex his, quos Innocentius Pontifex reprahendit in epistola, quæ refertur in cap. aliquantos 51. distinct.*

Paulus Orosius Fl. Lucij Orosij filius, consanguineusque Paciani Patris mei, civisque Tarraconensis, mirifice auspicatur Hormesta, [c] id est mundi chronicon, quod suscepit scribendum hortatu, literisque S. Augustini Episcopi.

c Auspicatur Hormestarre.) *Reposuimus* Hormesta: *ab eius impressis, & Trithemio de Ecclesiasticis scriptoribus. Vincencio in Speculo lib. 19. Antonino 2. part. tit. 10. cap. 10. Forsitam scriptum* ὁρμητηρία *Hormeteria. Sedes enim bellorum, & pugnæ terra est. In Dextri Vindicijs à V. C. T. Tamaio publicatis Orchestra invenio, quare ad acrioris iudicij eius tribunal res deducenda.*

Paulus

Anni. Chrif. 418 Paulus Masſilienſis Epiſcopus clarus habetur. Anni. Romæ 1169.

* Avitus Imperator [d] Hiſpanias traijcit: ibique depoſita imperij dignitate, magnis itineribus ad Gallias properat.

d *Ergo etiam hic cuculus ova alieno ſinu fovenda ſuppoſuit? Avitus Imperator ſuadente Theodorico Gothorum Rege, Imperium invaſit an. 455. Iam inde mortuo Dextro annos undecim, nam deceſsit anno 444. qui ergo hæc à Dextro ſcripta ſunt? Sed nec apud Maximum tempeſtive, qui in ſuo chronico ad ann. 566. Iterum de Avito. Omnia hæc audaciæ, & temeritati exſcribentium aſsignanda, nec cæteris, quæ ſuo tempori & loco conveniunt, præiudicium adferunt.*

Hæreſis Priſcillianiſtarum multum in Hiſpania pullulat.

Paulo Concordienſi Luſitano [e] ſcribit Hieronymus.

e *Cui miſsit vitam Pauli primi Eremitæ. Is in ea epiſtola, quæ incipit:* Humanæ vitæ brevitas: Miſsimus, *inquit*, Interim te tibi, id eſt Paulo ſeni Paulum Seniorem: *Luſitanum autem addidit, ſunt enim in Italia etiam Concordienſes, de his agit Plin. lib. 5. cap. 22. hodie rudera viſuntur prope* Frexenal.

Conſtantius Imperator in regionibus Hiſpaniæ prædatur. [f]

f *Per Vvaliam Gothorũ Regem: tuetur tamen Celtiberiã. Ex chron. Regis Alfonſi, & Genebrardi, Moral. lib. 11. c. 17.*

Provin-

Anni. Chris. 419 Provincia Carthaginésis, [g] quæ una hactenus fuerat, eademque Toletano parebat a S. Elpidio, libidine quorumdam Episcoporum dividitur in Carthaginensem, & Carpetanam: quidam putant ante tempora Romani Pontificis Antheri factam fuisse divisionem hanc, dictamque provinciam Toletanam. Anni. Romæ 1170.

g *Morales lib. 11. c. 19. qui Vulsæ historiam allegat.*

S. Maxentia Hispana Cauriensis Tridenti floret.

Canali [h] in Lusitania Monachi nigri [i] ab annis 393.

h Canali in Lusitania.) *Forte legendum* Canace. *Fuit inter Turdetanas Lusitaniæ urbes Ptolemæo.*

i Monachi nigri ab annis 393. *Fuisse ab exordio nascentis Ecclesiæ homines Christianos, qui metu persecutionum, & odium Gentilium fugientes, vel pietatis amore, abruptis delicatioris vitæ blandimentis, deserta, ac solitudines peterent, ut ibi asperioribus studijs mores formarent, palam est. Hi omnes Monachi verbo Græco, id est soli, audiebant. Qui quidem ad imitationem Eliæ, Ioannisque Baptistæ divinis contemplationibus dediti cœlestem in terris quodammodo vitam transigebant. Hinc Nazianzenus:* Præclara est solitudo, & vita hominum commertio se mota, idque docet Eliæ Carmelus, & Ioannis desertum. *Et in Poemate vitæ.*

Anni Chris.

Anni. Romæ

Scrutabar autem pronior, quænam via
Esset: subibat Elias menti meæ,
Carmelus eius, & novum victus genus,
Et solitudo, Prodromi dulces opes,
Ac vita simplex filiorum Ionadab.

Itaque in veteri Testamento Elias Monachorum auctor, & institutor, in novo Ioannes Baptista, Sozomenus lib. 1. *cap.* 12. Hãc præclaram vivendi rationem, ut quidam commemorant, instituit Propheta Elias, & Ioannes Baptista. *Eam sententiam tuetur D. Hieronymus in vita Pauli. Baron. tom.* 3. *anno* 340. *num.* 7. Erat enim in Oriente summum illud vivendi genus instar Eliæ, ac Ioannis Baptistæ cunctis hominibus etiam ethnicis, & Imperatoribus ipsis, venerandum, sed & impijs quoque hæreticis reverendum, atque adeo cœlestibus civibus ad numerandum. *Dixerat etiam de monachorum origine, & institutis tom.* 1. *anno* 64. *num.* 6. *&* 7. *An vero Monachi illi albis, aut atris vestibus fuerint usi, & ut modo, per familias, & vestium colores habitusq; secernerentur, satis ambiguum est, magisque arridet, nullis vestium coloribus distinctos fuisse, sola asperitate, & abiectione contentos. Ad hoc S. Ioannes Chrysostomus homil.* 69. *ad popul. Antioch.* Non effœminate, & enerve per terram sibi vestes trahunt: sed ita illis Præparatæ sunt, ut beatissimis illis Angelis, Eliæ dico, & Ioanni, & universis Apostolis. *Sed quorsum hæc tam longo repetita principio? Nempe ut quod sentio libere dicam: asserit enim Dexter ab annis* 393. *Monachos nigros in Lusitania fuisse, quod mihi suppostitiæ scripturæ scrupulum inijcit. Nigri enim Monachi dicti sunt sancti Benedicti alumni multis post sæculis, ni fallor, cum Celestini ab ipsis subdivisi. Sed cũ certo certius sit, plures Monachos, pluraque Monasteria in Hispania ante & post Illiberitanum Concilium fuisse, cogit nos consentientiunt codicum auctoritas, ut ab scriptis stemus:*

forsitam

Anni Chris. *forsitam enim Augustiniana Religio recens in Africa nata iam fretum Herculeum transfretaverat, & in Hispania radices agere cœperat: aut hi Monachi nigri Eliæ, & Ioannis Baptistæ ex Ordine Prophetarum traduces erant. Res est certe tenebris impedita.* Anni. Romæ

423 Obijt Gregorius Bæticus l cum prius dicasset librum de fide, m vel de Trinitate Gallæ Placidiæ Augustæ, fœminæ lectissimæ. 1147.

l *Hunc ex nostra Bete cognomen mutuasse, tum illud ipsum, tum alij qui eo cognomine usi sunt, persuadent, nec à provincia Betica, sed ab urbe desumpsisse. Qui enim Gregorius Cordubensis non etiam Bæticus dictus? cur non etiam Gregorius Ossetanus confessor? qui omnes ex provincia Bætica fuere. Sic etiam Lucinius Bæticus, ad quem D. Hieronymus scripsit, à Bæte urbe non à Bætica, S. Lucianus eius Germanus fratrer Bæticus etiam à Bæte. Id M. Maximus luculentis verbis ostendit.* Mortuus est S. Lucianus Presbyter frater Lucinij Bætici ex urbe Bæte nunc Vtricula. *Meminit etiam nostri Gregorij Bætici Iulianus in chron. an. 383.* Audentius Toletanus missis ad Gregorium Bæticum literis, qui videbatur favere Luciferianis, cum ab hac mente revocat.

m *Extat in Bibliotheca Vet. Pat. tom. 4. fol. 1275. cum notis Achillis Statij.*

Vincentio Episcopo Cæsaraugustano Valerius n subrogatur.

n *Contra in tabulis eius Ecclesiæ, in quibus Valerio Vincentius subrogatur. Valerius nempe subscripsit Concilio*

Anni. Chris. *Cæsaraugustano anno 384. At longo post tempore Vincentius Cæsaraugustanus subscribit Concilio Tarraconensi anno 516. quare alter Valerius necessario est Succenturiandus, qui medium tempus impleat, de quo noster nũc loquitur: suntque duo Vincentij & plures Valerij.* Anni. Romæ

Theodosius Theodosij Senioris pater, qui dolo hæreticorum obijt in Africa, à nonnullis inter martyres refertur.[o]

o *Hieronym. in chron. simpliciter occisum asseverat. Nec si martyr habitus esset, dissimularet. At hæc opinio aliquorum fuit, quæ tamen non invaluit.*

Ingens inter nostros Episcopos contentio orta est, [p] quod Catholici ad dignitatem (quamquam bene quidem ad pœnitentiam) nollent accipere lapsos in hæresim Priscilliani, nec ad suam communionem cum dignitate.

p *Non solum inter nostros Episcopos, sed etiam inter celebriores Ecclesiæ Doctores: tandem, sopita compositaque videtur in cap. 15 & 16. distinctione 50. Quæ tota versatur in ea discutienda, ortaque videbatur ex Ancyrani Concilij Canonibus relatis in cap. Domino sancto ea distinct.*

Scribit per hæc tempora Isidorus Senior[q] Cordubẽsis Episcopus Alegoriarum librum Paulo Orosio Tarraconensi, & super Lucam scripserat.

q Scripserat per hæc tempora Isidorus Iunior.) *Immo Senior. Fuerunt plures Isidori. Senior dictus est Isidorus Cordubensis. Siquidem is ætate alios præcessit, & ob id Senior appellatur, floruitque temporibus Honorij, & Arcadij, fuitque Augustino, & Paulo Orosio fere æqualis, & ad Orosium libros Regum, in quos scripsit, dedicavit. Ita Trithemius lib. 1. de scriptor. Ecclesiast. Et Sigebertus in chronico. Possevinus in Apparatu litera I. Fuit præterea Isidorus Iunior Episcopus Hispal. Sanctitatis, & doctrinæ splendore eminentissimus, claruitque sub Reccaredo Rege. Fuit etiam alter Isidorus Episcopus Pacensis, qui tempore Mixtarabum chronicon scripsit barbarice admodum, & quod monstrum potius quam historiam dicas si linguam Latinam spectes. Si rerum veritatem, tolerabis. Vassæus in chron. Baron. in notis ad Rom. Martyrol. 4. April.*

Ab anno 410. cœperunt Suævi possidere Gallæciam, [r] Vastata Lusitania.

r *Idacius in suo chron. ab anno 414. Idem Rudericus Tolet. lib. 2. cap. 9. Mariana lib. 5. cap. 1. Vassæus etiam in chron. Genebrardus unum adimit annum, & 413. signat.*

Merobaudes Poeta Lyricus [f] cœcus Barcinone floret.

f *Emendatius in Idacio.* Merobaudis natu nobilis, & eloquentiæ merito, vel maxime in poematis studio veteribus comparandus.

Asturius [t] Toletanus corpora SS. Iusti, & Pastoris martyrum intra mœnia Complutensis urbis prius translata,

basilica

Anni. Chris. basilica cohonestat, [u] cuius memoria ad gesta terra penitus interciderat, & relicta sede Toletana, sctipsit manens Compluti vitam resque gestas, ac officium, & hymnum SS. martyrum, interque scriptores [x] Pontifices numeratur nonus. Anni. Romæ

t *D. Illefonsus de vir. illust. c. 2. Iulian. in chron. ann.* 421. Flavius Anulinus Asturius Serranus floret opinione sanctitatis. Hic inventis corporibus SS. MM. puerorum Complutensium composuit Hymnos, & Missam in eorum gloriam.

u Basilica cohonestæ cuius memoria egesta terra.) *Labem inspersam facile detersi. Basilica cohonestat. Cuius memoria ad gesta terra penitus interciderat.*

x *Ex omnibus Episcopis Toletanis, qui præcesserant multi scriptores fuerunt, alij non ita. Quare Asturius nonus est inter scriptores, at inter Pontifices ab Elpidio decimus quintus, excluso ab hoc albo S. Spiridione, quem Oretanum, non Toletanum Pontificem putamus.*

424 Gothi, Hunni, Alani, Suevi, Vvandali [y] aliæque nationes Septentrionales, quæ Hispaniam aliquanto prius invaserant, miserandis cædibus, & incendijs illam vastant, multasque urbes, inter illas Tarraconem, incendentes penitus evertunt, multaq; hominum millia, perimunt gladio, plurimiq; passim pæste, fameq; grassantibus absumũtur. 1175.

y *Mise-*

Anni Chris. y *Miseram hanc barbarorum colluvionem, Hispaniæque vastationem Idacius in chronico pluribus, ut testis oculatus, describit. Circa tempus noster cum Caßiodoro teste etiam oculato, convenit. Prosper ad anno. 415. rem gestam narrat in chro. nec tamē omnes hæ nationes uno impetu Hispaniā adgressæ, atq; ita irruptionum variarū discrepantia & in annis etiā supputandis apparet. Vide Moralem lib. 11. Rudericum Ximen. lib. 2. Marian. lib. 5.* Anni Romæ

Theodosius Iunior, qui ab anno 402. Imperat, floret.

Petrus Iunior Presbyter Toletanus [z] in Africa florere dicitur.

z *Invenio Petrum Ilerdensem apud Isidorum ex incerto Auctore:* Petrus Ilerdensis Hispaniarum Episcopus edidit diversis solennitatibus congruentes orationes, &c. *Sed diversum iudico. Divus etiam Hieronymus in chron. alium Petrum Cæsaraugustæ Rhetorem clarum commemorat, & Padilla Cent. 4. c. 65.*

Cauriæ [a] in Hispania virgo Lusitana Catholica nomine Vincentia [b] ab hæreticis Arianis immēsis propemodum cruciatibus afficitur, quod semel Catholice tincta nollet hæreticorum intingi baptismate: quæ hoc anno Idibus Martijs tādem gravissime torta virgo, & martyr migrat in cœlum.

a *Caurium apud Tholemæū in Lusitania esse, non est qui ambigat*

Anni Chris. *bigat hodie esse* Coria, *quæ etiam sedes Episcopalis est. At esse in Bætica alterum Caurium, vel potius* Cauram, *quæ hodie non procul ab Hispali* Coria *vocatur, adstruere tentabo ex Plinij lib. 3. cap. 1. obiterque facem illi admovebo, forsitamque illustrabo. Is igitur oppida Hispalensis Conventus ab utraque parte Betis fluminis posita recensens, cum prope ad ipsam urbem accedit, ita ait:* & à læva Hispalis Colonia cognomine Romulensis. *Mox ad dextram,* ex adverso Osset, quod cognominatur Iulia constantia. Vergentum, quod Iulij genitor. Hippo Caurasiarum. *His ultimis duorum oppidorum nominibus, ademptis, additis, confusis literis, quatuor oppidorum nomina in ipsis literarum ruinis conteguntur, ut tamen eruamus, & suus cuique nitor, nomenque simul restituatur, fatendum est: Plinium hic oppida non procul à ripa Bætis disita dextra, lævaque quasi secundo flumine legere: ipse profitetur de Bæte loquens.* Amæno blandus alveo crebris dextra lævaque accolitur oppidis. *Idque etiam ab oppidorum metatione constat. Cum igitur Osset Iuliam constantiam cognominasset, illico* Vergentum *nominat, quod hodie* Gelves *vulgo creditum a dextra Bætis. Hoc* Iulij Genitorem *cognominat. Ab hinc, corruptio. Igitur restituimus* Iulij Genius, Orippo, Caura, Siarũ. *Singula modo lustrabimus, & illustrabimus. Cum igitur Iulij Genium in dextra collocasset, iterum ex adverso ad lævam* Orippone *collocat. Quæ hodie* Dos hermanas, *duabus leucis ab Hispali in itinere ad Gades. Ibidem Antoninus constituit.* Oripponem ab Hispali IX. M. P. *Habeo apud me vetustum numisma æris Cyprij cum humano capite, ab altera parte bos (forte Apis est) cum corniculantis lunulæ nota, & literis* O R I P P O. *Adposita est etiam uba. Nunc etiam ad fatim vineta ibi sunt, quorum copiam uba illa significat. Igitur cum Oripponem adpossuisset Plinius.* Cauram *ex adverso etiam ad dextram fluminis locat, hodie* Coria: *retento prisco nomine. Simulq; ibi prisci oppidi rudera quotidie effodiũtur: iuvatque* Anni Romæ

Anni. Chri f. *iuvatque Plinius ipse isto capite. Qui Bætim littusque coren-se simul nominat.* Bætis fluvius, littus Corense inflexo si-nu. *Forsitam ab hoc oppido Caura, quæ etiam Cora propter symbolum harum literarum o, & au, dici potuit. Inde enim Caurus, Corus, aurum, orum. Plaustrum plostrum, & sexcen-ta. An autem hæc Caura sit, de qua Iulius Obsequens inde pro digijs:* Appio Claudio, & P. Metello Coss. Cauræ san-guinis rivi fluxerunt: *incertus sum. In antiquis enim quasi per nebulam, & caliginem suspicamur. A Caura, iterum ad* Siarum *in læva metatum redit. Municipium hoc in agro nos-tro fuit, cuius rudera ab* Vtricula *versus meridiem decem milliaribus visuntur, hodieque Sarro, luxato tantillum nomi-ne, vocamus. Ibi etiam nunc lapides clamant.* Anni. Romæ

MECILLIAE. P. F. HERENIA-
NAE. T. AELIVS. CLODIANVS.
VXORI. CARISSIMAE. ACCEP-
TO. LOCO. AB. SPLENDIDISSI-
MO. ORDINE. SIARENSIVM.
PECVNIA. SVA. POSVIT.

Lapis alter in villa Gomes Cardaña limitanea etiam olim mu-nicipio Siarensi, cuius ego epigraphem, licet dificulter, fideli-ter tamen exscripsi.

DVLCINILA. MESSIA.....IVRE
NEQVIORE. FORTVNA. DOMI-
NA...FATO. EIVS. DEMPTA.....
COMMENDANDA. VOBIS...
LAR. II .... QVAM. VIRGO.
SINACIVM. .... QVARE.
NATA. IEMETIVSQVE.....ISIS

EXIMIAE.....VSTAS. ROGO.
FREQVENTES..VIGINTI. AN-
NIS. MIRA. CVM. DESSIDIA.
CELEBRETIS. PROPTER. QVOD.
OMNIBVS. ANNIS. QVO. AT.
VIXERO. DIVIDAM. MVNICIPIO.
Ñ. SIARENSI. DVMTAXAT.
PRAESENTIBVS. DECVRIO-
NIBVS. SINGVLIS. X. TERNOS.
SEVIRALIBVS. X. BINOS. PLE-
BEI. VTRIVSQVE. SEXVS. ET.
INCOLIS. X. SINGVLOS. QVOT.
PRAESTABO.. DVM. TAXAT.
QVO. AT. VIXERO.

Ibi quoque in turris cæmentis lapis alter magnus ex marmore, qui has tantum ab iniuria superstites literas habet.

ORDINE. SIARENSIVM.
P. S. POSIT.

Servo etiam apud me duos nummos, alterum cum galeato Palladis capite, alterum hominis tantum, ambos tamen ab agri fertilitate spicis cælatis cum inscriptione S EA RO. *Habes iam hæc quatuor Pliniana oppida quasi à literarum ergastulis soluta, & in lucem denuo edita. Quæ quia à me primum excogitata sunt in antiquitatis gratiam, & à viris doctissimis amicissimisque Francisco Rioja, D. Melchiore Salablanca, Petro Lezcano. Antonio Moreno alijsque comprobata, tibi, benevole lector, lubens exhibeo, tu æqui bonique consule.*

b *Agit de eius gloriosissimo agone Gregorius Turonensis lib. 2. hist. Frãc. c. 2. Pad. Cẽt. 5. c. 17. licet nomine prætermisso.*

Anni. Chrif. *Hoc anno à Ioanne Escolano hist. Valent. lib. 9. cap. 20. & Ioanne Marquez Augustiniano* del origen de los Ermitaños. *Sequentia testimonia citantur, quæ ex Codice manu scripto Bibliothecæ Cardinalis Quirogæ Archiepiscopi Toletani de fragmentis Dextri, quæ illic erant, desumpta sunt, ea tamen textui inserere non sum ausus, cum in Codicibus, quos viderim, non reperiantur, nec tamen hic omittere operæpretiũ esset, adstipulantibus illis integræ fidei testibus.* Anni. Romæ

442 Sigibultus ad Africam contra Bonifacium se præparat. 1175.

In Gallijs Exuperantius Præfectus à militibus occiditur.

Muro Cartago circundatur, quæ ex tempore Romanorum, ne rebellioni esset, munimento murorum non est permissa vallari.

Aetius Gaudentij comitis à militibus in Gallia occisi filius, cum Hunnis opem laturis Italiam ingreditur.

Toleti fit Monasterium Monachorum Sancti Augustini.

Prope Tudem in Gallæcia in oppido Vianensi [c] Sancti Pontifices Maximianus &, Valentinus [d] confessores clarent.

c *In Cod. Arch. & Pin.* Vianensi, *& sic reposuimus.*

d *In Martyrol. Roman. 29. Octob.* Maximilianus Martyr, & Valentinus Confessor *perhibentur, sed tacito loci nomine, de eis etiam, & Vsuard. ea die.*

Ruffus ex Caria Episcopus in Hispania creatur, qui per aliquot annos sequendo quendam pseudo Christum, misere deceptus de gradu Pontificio ex sententia frequentis Concilij deijcitur.

S. Asturio cognomento Serrano [e] in bona senectute decedenti, in Ecclesia SS. Iusti & Pastoris Compluti ædificata, sepultura datur: cui succedit in Sede Toletana Martinus: huic Olympius secundus.

e *Id etiam Iulianus in chron.* S. Asturius Serranus Episcopus Conplutensis Compluti moritur, & in ædicula sanctorum martyrum sepelitur 1. Novem.

Hæretici Priscillianistæ ab urbe Vettonum Ambratia ignominiose depelluntur ab Splendonio [f] eius urbis Episcopo: similiter non minori nota à Marcello [g] Cauriensi Episcopo.

f *Qui Concilio Cæsaraugustano subscripsit.*

g *Subscripsit* 1. *Concil. Tolet. ubi Loaisa putat esse Hispalensem, reijcitque Padilla Cent* 4. *c.* 69.

Sub Olympio 2. Toletano laxantur spatia summi Templi Toletani: & illustri templum donatur Bibliotheca.

Memoria Gregorij Cordubensis ubique

ubique celebris habetur, qui fuit Præfectus Prætorio Capadociæ, frater comitis Olympij.[h]

h Comitis Olympij.) *Forsitam Alypij castigandum, eumque esse suspicor, de quo Ammianus Marcellinus lib. 29. Sed suspicor tantum, neque aliquid muto.*

Innocentius[i] Hispanus ex urbe Carpetanorum Ebora, metu Gothorum urbes Hispanas incendentium ad insulam Minoricam multis socijs fugiens, convertitur ad fidem: quem non multo post consequutus est Theodosius Iudæus.

i Innocentius Hispanus.) *Hoc est epistolis Severi Minoricensis Episcopi circularibus perspicuum, habenturque apud Baronium tom. 5. Ann. 418. num. 31. ubi de hoc Innocentio.* Duo quidam primarij Iudæorũ Meletius Theodori frater, & Innocentius, qui Hispaniarum cladem nuper fugiens cum famulis suis ad hanc insulam venerat (sicut nunc ipsi etiam cum Sacramentorum terribili interpositione affirmabant) ad unam speluncam, vel potius rupem convenerant. *Ibi etiam Theodosium, Theodorum nominat hisce verbis:* Iudæorum populus maxime cuiusdam Theodori auctoritate, & potentia nitebatur, qui non solum inter Iudæos, verum etiam inter Christianos eiusdem oppidi, & sensu, & honore sæculi præcipuus. *Ibi ad longum admirabilem eius, multorumque Iudæorum conversionem fuse scribit Severus, quod reliquijs S. Stephani prothomartyris nuper ab Orosio Hierosolymis allatas, Deo annuente, tributum.*

Festum

Anni. Chris. | Anni. Romæ

Festum inventionis sanctæ Crucis à Sylvestro[l] institutũ celebre multis est.

l *Iulianus anno* 326. Floret S. Sylvester, sub quo inventa est Crux Domini, ut ipse scribit.

Prudentius Roma Cæsaraugustam rediens ad Sedem Cæsaragustanam S. Mariæ, plenus dierũ, & illustrium operum, post multas pugnas cum omnibus hæreticis sui temporis habitas, tranquille moritur.

Synodus altera Telensis[m] in Hispania, in qua confirmat acta Synodalia Domitianus[n] eiusdem urbis Episcopus.

m Synodus altera Talensis.) *In Cod. Arch. & Pin. Telensis: à quibus emendavimus. Hoc Concilium habetur tom.* 1. *Concil. meminitque Ortelius in Thesauro, Genebrardus in chron. Mutat Baronius tom.* 5. *anno* 418. *num.* 31. *Concilium Telense in Teleptense, & Domitianum Episcopum in Donatianum, Concilium Hispanicum ad Africam relegans ab ingenio tantum, & coniectura, resistente omnium Codicum fide, Dextrique fidissimo testimonio: nec mirum: fugit enim illum Tela urbs in Vaccæis, & Dextri Codex.*

n *Hunc Donatianum vocari, & esse Episcopum Teleptensem in Bisacena provincia Africæ vult, ut supra diximus, Baronius, subscripsisseque Milevitano Concilio. Noster omnino contra Domitianum vocari, Telensemque fuisse Episcopum asseverat, cui assentimur.*

Hæc Sedes Telenſis inter primas Hiſpaniæ habebatur.

Fetadius [o] ſuccedit in Sede Toletana ſancto viro Olympio.

o *Fuit alter Fetadius, ſeu Fegadius, qui ſubſcripſit Concilio Cæſarauguſtano, ſed ille Burdegalenſis tunc erat.*

Honorius, Minervius, Iovianus viri clariſsimi, ſanctiſsimique ſingulorum monaſteriorum curam ſuſceperunt.

Hieronymus [p] Dalmata ſanctiſsimus, doctiſsimuſque vir in Bethlem commorans, iam decrepitus migrat ad cælos.

p *Ex Proſperi chron. anno* 423. *alij, Theodoſio Auguſto nonum, & Conſtantio Cæſare Conſulibus, qui eſt annus Chriſti* 420.

Fetadio Pontifici Toletano ſuccedit Iſcius Monachus Paleſtinus, [q] qui Sedulium [r] amicum ſuum, & Oretanum Epiſcopum prædicationis gratia Toleti detinet. Qui dono Dei in Poetica, [ſ] oratoriaque præclarus multos libros componit.

q Iſcius Monachus Paleſtinus.) *Nec tamen veriſsimile eſt, hunc fuiſſe Heſichium Cœnobiarcham ſancto Hilarioni valde charum, de quo Sixtus Senenſis in Bibliotheca: quia is*

ad

Anni Chris. ad annos 360. claruit, essetque nunc, ut credere par est, fere centenarius: alius tamen illius instituti, quod tunc in Oriente vigebat, esse potuit, nec literis, nec sanctitate inferior, siquidẽ ad tantam dignitatem evectus. Anni Romæ

r Is est, qui opus Paschale. sive Divinorum mirabilium carmine hexametro composuit, Cælius Sedulius Præsbyter dictus, quem Sigebertus in chron. Scotum facit, sed reijcit Nebrisensis in comment. eiusdem Sedulij.

s Qui dono Dei in poesia.) *Poetica.*

Celebris habetur in Carpetania memoria Pij Pontificis Olympij, [t] cuius liber de fide ibi, & alibi diligenter volvitur.

t *Scilicet primi, qui scripsit librum de fide contra Manicheos, de quo Gennadius c.24. & D. August. lib. 1. contra Iulianum c. 3. & 7.*

429 Iscius successorem habet Martinum, vel Maiorianum, qui quidem interfuit Concilio Africano Teleptensi. 1180.

Vincentius ex [u] Palatino fit Monachus Lyrinensis, & multi Presbyteri vocati, [x] Aviti florent, cives Tarraconenses.

u *Aequalis fuit Casiano, scripsitque librum de prophanis vocum novitatibus. Adi Bellarmin. de script. Ecclesiast. anno 440.*

x *Duos Avitos commemorat Orosius in lib. ad August. suosque concives dicit, Padilla etiam Cent. 5. cap. 9. Avitus*

quoque

quoque. Fuit is, qui ex Oriente attulit reliquias S. Stephani, de quo Gennadius in Catal. & Padilla Cent. 5. cap. 10.

Paulo Tarraconenſi Epiſcopo Bonifacius etiam Caldeaquenſis, ex ordine Auguſtiniano ſuccedit.

Petronius Maximus Auguſtus [y] depoſitus Compluti decedit.

y *Conſentit Paulus Diac. lib. 4.* In eius locum Maximũ quendam ſubſtituens, Gerontius à militibus ſuis iugulatur. Maximus deinde purpuram exutus in Hiſpania exulans obijt. *Diverſus abit Marcellinus in chron. qui Maximum, & Iovinum ex Hiſpania extractos vincloſque ad necem affirmat Morales etiam lib. 11. cap. 11.*

Gothi duce Caſtino [z] vaſtant regionem Carpetanam.

z Is Caſtinus ad Hiſpanias defenſandas cum exercitu directus erat. Qui ſuperbus, & intemperans nihil dignum in Hiſpania geſsit. *Ita Diaconus lib. 14. hiſt. Miſcellæ. Qui exilio Caſtinum pulſum affirmat, & quamquam Conſul fuit, nomen eius ex faſtis Conſularibus ex punctum eſt l. 3. C. de Erog. mil. l. 14. C. de Collat. l. 5. C. de Don. meminit etiam Proſper anno 428. Auguſtinus epiſt. ad Bonifaciũ in appendice tom. 2. epiſt. 10.* Vir illuſtriſsimus Caſtinus Sacramento ſe prodidit, &c.

Capreolo Diacono Toletano ſcribit S. Capraſius.[a]

a *Reſcripſi* S. Capraſius: *eumque eſſe, cuius eſt mentio*

Anni. Chris. *apud Sidonium Apollinarem in Carmine Eucharistico, qui hoc tempore vixit. Insulæ Lirinensis Abbas fuit. De cuius sanctissimis accolis sic ait ad Faustum Sidonius.* Anni. Romæ

Fratribus insinuans quantos illa insula plana
Misserit ad cælum montes, quæ sancta Caprasi
Vita senis, iuvenisque Lupi

Agitur de S.Caprasio 1.Iun.in Martyrol.Rom.Beda.Vsuar. Adone, alijs. Capreolus fuit Epis. Carthagin. de quo Baron. tom.5.Ann.431.num.19.& 20.

Gothi non multo post in vadunt Cõplutum.

Toleti clarus habetur Philippus discipulus S.Hieronymi.

Idacius Clarus [b] insignis habetur in Hispania.

b *Videtur de Idacio claro loqui, qui adversus Priscillianum Castra duxit, is enim Clarus eloquio, & cognomento à D.Isidoro dictus est de vir. illust. cap.2. forteque eius opera in pretio haberi ostendere vult. Hic enim Idacius Theodosio maiore, & Valentiniano regnante decessit. At si de Idacio hoc tempore vivente agit, is est, qui conversus ad fidem anno 417 chron. orsus est à primo Theodosij Consulatu. Ad annum 481.ut Isidorus, vel ad annum 490.ut Sigebertus.*

Meconem [c] urbem prope Complutum in Carpetaniæ finibus ingenti furore, ac crudelitate vastant Gothi.

c *Nomen huius oppidi Arabicum putat Morales, sed suopte ingenio fallitur. Idem ego oppidum Miacum Antonini esse reor, siquidem ab ipso etiam prope Complutum collocatur. In itinere ab Emerita Cæsaraugustam, hodie nomen* Meco.

Viginti

Anni. Chrisſ. | Anni. Romæ

Viginti fere militum millia [d] contra Vvandalos pugnantia varijs prælijs atrociter ſe mutuo concidunt. [e]

d *Id frequentibus prælijs patratum, ſed præcipue Duce Caſtino, qui ut, ait Idacius:* Inconſultè publico certamine cõfligens auxiliorum fraude deceptus ad Tarraconem victus efugit.

e Atrociter ſe multo concidunt.) *Emendavimus: atrociter ſe mutuo concidunt, vel atrociter ſe mutuo conficiunt, vel atrociter mutuo concidunt.*

430 Sancti Martyres, [f] ex Hiſpania in Africam tranfretant patria Salmanticenſes, [g] in quibus Arcadius, [h] & ſocij. 1181.

f Sancti Martyres.) *Futuros Martyres tamen deſtinatione, ac voto, iam nomine ipſo dignos Martyres nominat. De his D. Auguſtinus epiſt.* 180 *Morales lib.* 11. *c.* 22. *Padilla Cent.* 5. *cap.* 17.

g Patria Samatuenſes.) *Et hic ſimili ineptia nomen inclytæ urbis ſubvertit imperitus notarius, itaque ex C. Pinedæ. Reſtituimus:* Patria Salmanticenſes. *Ita etiam habet Codex. S. Eccleſ. Hiſpalenſis.*

h *Proſper in chron.* Per idem tempus quatuor Hiſpani viri Arcadius, Probus, Paſcaſius, & Euticius dudum apud Giſſericum merito ſapientiæ, & fidelis obſequij clari habebantur, &c. *Iulianus etiam in chron. ad ann.* 430. Primitiæ perſecutionis fuerunt quatuor viri fortiſsimi milites in Hiſpania, ſcilicet Arcadius, Probus, Paſcaſius, Eutychius, Arcadius fuit Toletanus, & eorum martyrium celebrat Maioranus. *Eoſdem celebrat Eccleſia* 13. *Novemb. ex Beda, Vſuard. Equilino, & alijs.*

Ad Valerium, vel Valerianum Episcopum Cæsaraugustanum scribit Cyrillus.[i]

i *Non extant ex eius operibus præter Cathecheses, & epist. ad Constant. Bellarminus de script. Ecclesiast. in Cyrill. Cætera interciderunt.*

Hoc etiam tempore delatum est in Gallæciam corpus S. Mammæ[l] Cæsariensis Martyris, quod in monte Celso servatur: quamquam alij putant corpus esse S. Mammæ Eremitæ, qui non ante multos annos ibi quievit.

l Corpus S. Mammæ Cæsariensis Martyris.) *In Codice Arch. & Pined. Mammæ. Verius scriptum. A quibus reposuimus. Mammas Cæsariensis illustrissimus Martyr à S. Basilio. Gregorio Nazianzeno, Niceta, Nicephoro, & alijs Græcis Auctoribus magno præconio celebratus. Recensetque Baron. in notis ad Martyrol. Rom. 17. Aug. Meminit etiam nostri Mammæ, sive Mammantis. Heleca Cæsaraugustanus:* In paræcia Tudensi corpus est. S. Mammetis, an sit Cæsareæ Capadociæ, an alicuius indigetis proprij, non omnino certum est. *In Gallijs apud Lyngonas Caput, & brachium S. Mammetis, sive Mammantis habetur, ut testatum reliquit Anonymi historia in Bibliotheca Floriacensi, fol. 226. Hodie huius Divi fanum est in Beticæ, & Lusitaniæ Collimitio non procul ab Arrucitano municipio, finitimorum populorum peregrinatione, ac votis frequentatum, habet etiam alibi Abbatiæ dignitatem.*

Dira

Dira gliſcit in Africa perſecutio Vvandalorum [m] in Catholicos.

m *Proſper. Iſidorus, Victor, Gennadius, Victor Tunnunenſis, & alij.*

Cohortium, quæ in Hiſpania ſunt præſtantiſsima hoc tempore Celtiberorum cenſetur, ſedetque Brigantij, habetque Suellos iaculatores, ex oppido Gello corrupte dicto ab ipſi militibus Suellis, qui præſtant arte iaculandi.

n *Iterum de Suellis iaculatoribus, qui à Celtiberia in Gallæciam convolaverãt. Itaque non uno loco conſidebant, ut inde pluribus populis nomen ſuum indidiſſe fateare neceſſe ſit.*

Epiſtola B. Virginis ad S. Ignatium, & eiuſdem ad ſanctiſsimam Virginem manibus fidelium nunc teruntur.

Eodem tempore in Tabulario Meſſanenſi reperta eſt quædam epiſtola Hebraice exarata à B. Virgine ad eoſdem cives Meſſanenſes, & maximi ducitur. [o]

o Et Maximi dicitur.) *Corrige: maximi ducitur. Advertit etiam Tamaius noſter.*

Eodem tempore allatæ ad Hiſpanias relliquiæ ſacræ Virginis Theodo-

ſiæ,

Anni. Chris. | Anni. Romæ

siæ p ad Cæsaream Palestinæ passæ sub Maximiano, & ad oppidum haud ignobile, q Cantabriæ dictum Salviam terram cum maximo honore devectæ. eodem etiam anno repertæ sunt relliquiæ S. Memmij Mantij Eborensis in Lusitania Pontificis, & primi illius urbis Apostoli, qui converso prius populo Catalaunensi in Gallia, & postea in Hispanias traijciens Eboræ prædicavit, ubi & martyrium passus est. Fuit civis Romanus, & Christi discipulus, & ab anno 36. Christi ad annũ 106. sub Traiano martyrium, uti dixi, pro Christi nomine passus est.

p Theodorij.) *Reposui: Theodosiæ: licet enim aliqui Theodoram vocent; tamen Theodosiam appellandam ad Cæsaream Palestinæ passam evincit Baron. in notis ad mart. 2. April. & ita scriptum reperi in Cod. Arch. & Pin.*

q Ad oppidum hacid ignobile.) *Ignobilis exscriptor ridicule lapsus ab Arabibus nomina expiscatur, ut oppidi nobile nomen corrumpat. Itaque reposui.* Ad oppidum haud ignobile. *Et in Cod. Pinedæ ita scriptum post hæc reperi.*

Per Hispanias celebris erat memoria Pomponij Paulati Toletani, Calidonij Braccarensis, Luciani Cæsaraugustani Episcopi: qui præter quam fuerunt scriptores egregij, Concilio cuidam

Car-

Anni. Chris. Anni. Romæ

Carthaginési cum alijs Africanis inter fuerunt, & subscripserunt.

Florebát opera Isidori Senioris [r] Episcopi Cordubensis super Lucam, & Reges: moritur anno Domini 430. micuit egregia doctrina, & opinione mirabilis sanctimoniæ. Successit in Sede Pontificali Cordubensi Gregorio [s] viro sanctissimo doctissimoque anno circiter 400. fuit Pontifex annis triginta.

r *Quæ etiam nunc extant in Biblioth. Vet. Pat. tom. 6. Possevin. in apparatu lit. I.*

s *Post Iginium Gregorius, post Gregoriū, Isidorus Senior.*

Cum hæc scriberé regnabat in Hispania Theodoredus Rex, [t] currebatq; eius annus XXII. Romæ M. C. XCII. Christi CCCC. XL. Era CCCC. LXXVIII. ætatis vero meæ 72. Iam incipiente decrepita. Qui Rex successit Vvaliæ; hic Sigerico, Sigericus autem Ataulpho, qui Barcinone patria nostra occisus XXI. August. anno 416. in cuius memoriam hoc ego carmine lusi.

t *Sic D. Hieronymus Eusebij chronicon, & suum absolvit, quem imitari videtur.*

Belli

Anni Chris. Anni Romæ

Belli potens valida [u] natus de gente Gothorũ
Hic cum sex natis [x] Rex Ataulphe iaces.
Ausus es Hispanas primus descẽdere in oras
Quem comitabantur millia multa virum.
Gẽs tua te, & natos demũ [y] invidiosa peremit
Quẽ post cõplexa est [z] Barcino magna parẽs.

u Belli potens valida natus de Gente Gothorum.
Hic cum sex filijs, Rex Ataulphe, iaces.

Hæc Regis Ataulphi sepulcralis epigraphe marmore insculpta reperta fuit Barcinone avorum memoria. Sed quæ Ambrosio Morali, & Ioanni Marianæ viris doctissimis recentioris styli visa sit. At cum in Dextri antiquissimis Codicibus reperiamus, frustra viri illi coniectant.

x Hic cum sex filijs.) *Prolem non habuisse Auctor mihi est Lucas Tudensis, lib. 2. & Rudericus Tolet. hist. Goth. lib. 2. cap. 6. Sed Ioannes Mariana de Rebus Hispaniæ lib. 5. cap. 2. Olympiodorum affert, qui Theodosium Ataulpho, & Placidia genitum Theca argentea prope Barcinonem repertum, filiosque ex priore uxore de Sisegari sinu abstractos neci à Sigerico datos affirmat. Cum quibus Dexter consentit.*

y Gens tua (tum demum nato) & te invidiosa peremit.) *Reposui à coniectura, & carminis ratione.*
Gens tua te, & natos demum invidiosa peremit.
Et ita apud Moralem post hæc scripta vidi.

z Quem post complexa &.) *Repone est.*

SOLI DEO HONOR
ET GLORIA.

CHRISTOPHORO
AIVARIO CANO-
NICO ECCLESIÆ COLLEGIATÆ
SANCTI SALVATORIS HISPALENSIS
BONORVM PATRONO,
AMICO OPTIMO.

RVDERICVS CARVS S. P. D.

Olebant officiosæ, ac peritæ nutrices, ut urenteis, oculos à tenellis pusionibus inhiberent, facinumq; averterent, AMVLETA quædam ipsis appendere: quandoq;, & BVLLAS togis prætextis affigere, ut ornamento essent, inquit Cicero, pueritiæ, indiciumque, & insigne fortunæ. Alijs etiam CREPVNDIIS eosdé ornabant pueros, ut si quando aberrassent, dignoscerentur. Ita etiam ego, Christophore bonorum amantissime, amicorumq; optime, has meas qualescumq; lucubratiunculas in M. Maximi Episcopi Cæsaraugustani, viri sanctissimi, chronica luci daturus, volui debuiq; nomen tuũ ipsarum statim frõti affigere, & inscribere, ut veluti AMVLETVM, pæstilenteis invidiæ afflatus, aut noxios linguarum mor-

moi ſus inhibeat,& amoliatur. Licet enim parvitas mea me ſatis ab invidia præſtat immunem,

Sed nova pæſtis adeſt, cui nec virtute reſiſti,
Nec telis, armiſque poteſt,

Hominum genus exitiabile, qui ſe alienorũ operũ Ariſtarchos, Zoiloſq; fateri non verentur, & velut œſtro perciti, probris, maledictiſq; perſtrepunt, & viros bonos, qui malunt ſtadium literarum decurrentes aliquando inſcopulum impingere, ac cadere, quam ſegnes, & oſcitabundi ab Orcheſtra alios ſpectare, aculeis venenatis inficiunt, pungunt lacerant. Qui ubi primum hæc noſtra frivola (Dij meliora) viderint,

Ingeminent tremulos, naſo criſpante, chachinos.

At ubi nomen tuum, ut clypeum Abderitæ Democriti, pro foribus appenſum inſpexerint, veluti Acãthiæ cicadæ obmuteſcant. Aut (quod mitius opto) à te ipſo admoniti, veluti ab Harpocrate ſilentij Deo, digito labra comprimant. Is enim es, qui cum tot annis D. Petri Caſtrij Archiepiſcopi Granatenſis, poſtea etiam Hiſpalenſis, patroni heu quondã noſtri à ſecretis eſſes, ita res ſanctioris conſilij ſilentio obligaſti, ut tãquam Eleuſina myſteria tegeres, & Amyclæo more, vel ſilentiſsimos quoſque doceres, qua religione Principum arcana tractanda ſint; quod in hoc loquaciſsimo ævo, quo etiam Regum ſacroſancta ſilentia à profanis vulgantur, inſtar miraculi eſt. Nomen quoque ipſum, quo te die

luſtrico

lustrico honestissimi parentes inauguratum, in hãc salutiferam spem affulget. Christifer enim es, larvæque, ac noctium terriculamenta, & occursacula, audito hoc salutari nomine, tanquam cœlesti Aurora afflata, evanescunt. Et non peccem in cœlum terramque, si nomine tuo Christifero, idest, salutifero, depulsorium aliquod numen deposcam?

Sed ne tristiora, quasi Parcarum necessitate cõpulsus, pertimescam, Bullas ornamentum puerorũ, insigneque fortunæ dixi: ea omnia te huic opellæ præstare, & ornamento esse contendo. Ita enim virtutem, & literas amasti, adeoque virtutis, & literarum studiosos, ut omnes te suum Mecœnatem suspiscerent, quos tu fovisti, aluisti, ornasti.

Quæ munia in aula illa subieris, quæ munera præstiteris, sciũt omnes. Dum enim alij offucijs gratiã Principis aucupio captabant, tu officijs frequẽtibus demereri satagebas. Dum illi opes insaciabiliter inhiabant, & se suosque ultra ius fasq; divitijs infertiebant, tu Sacerdotum corrigendis moribus, & reipublicæ Ecclesiasticæ ad priscos mores restituendæ totos dies noctesque invigilabas.

Opes si quæ tibi fuerunt, pauperibus insumebas: hoc de te pupili domi, & Salmãticæ alti, viduæq; orbitate miseræ, solatio destitutæ, etiam te nolente, prædicabunt. In consilijs quam aperta sententia! quam libera! quam ad rectum iustitiæ tramitem composita! si quid forte amarius renuntiandum,

ita

ita iucundo, & placido vultu, lenique sermone attẽperabas, ut qui sine spe optata potiundi recederẽt, alacres, & grati abirent. Astræam illam severam, ac plane cœlestem Deam, ita iucunditate, comitate, suavitate, idest, tribus Charitibus adsociabas, ut chorum eundem amicabili nexu ductarent. Qua tua animi moderatione nescio, utrum maiore cum laude præmia merueris, an reieceris.

Vereor iam, quam vera hæc verecunde accipias, & tuarum laudum, vel modicam partem, quanta cum modestia audire recuses. Sed nec mihi decorum fuisset prætermittere, nec tua in me collata beneficia ingratum esse sinerẽt; quod homini libero, ac honestis parentibus nato indeprecabilis pœnæ piaculum iudico. Neq; mihi cum Laberio bene convenit, *Pars beneficij est si belle neges*, dicente: nõ hoc amicitiæ, aut gratitudini dari unquam velim: fateamur saltẽ nos devinctos, & pignora, si nec exolvere valemus, in spem fortunæ obsequentis differamus. Quod ad me attinet, charissima quæque, potius quam expectationem meam dequoquam.

Quod si per fatũ id perficere nequiverim, & beneficia, quibus tibi devinctus sum, oblivisscar, idest, si aliquando à me ipso recessero, tunc his Crepundijs, quibus Maximum meum ornavi, *Si fas est cineri me superesse meo*, & hac syngrapha oppigneratus, tuus in ævum dignosci voveo. Nunc vero à te ignosci. *Vale*.

SAN-

CHRONICON
M. MAXIMI
EPISCOPI
CAESARAVGVSTANI.
AD
ARGEBATVM
EPISCOPVM
PORTVCALENSEM.

SANCTO, ET VENERABILI DOMINO ARGEBATO EPISCOPO Portucalensi.

M. MAXIMUS SALUTEM in Domino.

VM essemus in urbe Regia ad Concilium evocati à Dño nostro glorioso Rege Flavio Gundemaro, sæpe inter nos cóvenimus, cum & sermo multus esset de historia Regum, quam non multo ante in lucem edideram. Tunc ad relatum nostrum deduxit sanctitas, tua, se velle habere continuationem omnimodæ historiæ, quam fecit Fl. Lucius Dexter: quod satis verecunde ab humilitate nostra flagitasti. Et cum tu pro tua benevolentia, & mea in te observantia, mihi iubere potuisses: maluit à me sanctitas tua precibus contendere; quod quasi pro iure suo pos-

ſet imperare, vel potius exigere, quod iuberet. Sequemur rationem temporum more noſtro per Eras Cæſaris, & annos Chriſti, magis quam annos Vrbis, Conſulum, aut Auguſtorum. Vtinam tam diligenter fecerim Imperata, beatiſsime pater, quam conatus ſum exequi libenter: produxi namque rerum narrationem ab Era Cæſaris 469. ad Eram 650. id eſt ab anno Chriſti 431. ad annum Chriſti 612. Paulo poſt mortem Fl. Gundemari. Vitam S. Patris noſtri Benedicti verſibus Heroicis, expolitam primo quoque tempore ad Beatitudinem tuam tranſmittam. Me tuis orationibus plurimum Deo commenda, ſanctiſsime, & venerabilis Pater. Beneiterum, atque iterum in Domino. Vale.

D Argebatum Portucalenſem Epiſcopum.) *Argebatus, ſive Argicvitus Portucalenſis Epiſcopus ſubſcripſit Concilio Tolet. 3. & Decreto Gundemari Regis: fuitque ex ijs, qui Arianam Impietatem abiurarunt.*

Expolitam. *In Arch. Hiſp. explicitam.*

Me tuis ordinibus commenda.) *In Archiep. orationibus. Ex quo emendavimus, ita etiam exemplar. Eccleſiæ Hiſpal.*

CRONI-

Era Cæsa. # CHRONICON M. MAXIMI Cæsaraugustani Episcopi. Anni Chris.

468 AVgustinus in Africa migrat Doctor gloriosus ad cælos.[a] 430.

a Augustinus in Africa migrat Doctor gloriosus.) *Ex Posidij scriptis de vita, & obitu D. Augustini, Paulo Diacono lib. 14. Cum ab Imperatore Theodosio ad Concilium Ephesinum evocaretur, Theodosio XIII. & Valentiniano III. Consulibus. Hoc eodem anno, qui à M. Maximo signatur, quod Liberatus significat hisce verbis:* Scripsit Imperator, & Beato Augustino Hipponensi Episcopo per Ebagnium Magistrianum, ut ipse Concilio præstaret suam præsentiam; qui Ebagnius veniens Carthaginem Magnam audivit à Campolo (lege Capreolo) B. Augustinum migrasse ad Dominum.

Dracontius[b] Presbyter lōgævus moritur Oscæ.

b *De Dracontio agit D. Isidorus de viris illust. cap. 37. Illefonsus in Eugenio c. 14. liber de mundi creatione extat in Bibliotheca Vet. Pat. tom. 8. alias 6.*

Alani, Vvandalique[c] mutant nomina in Bætica: nam Ancanicum vocant Alanis:[d] Calem Cacalni:[e] Fortunales oppidum S. Nicolaj:[f] Tereses Canani:[g] & post in Tarraconensi cōsistunt in oppido Palfuriana,[h] ubi natus est S. Oren-

Era. Casa. S. Orentius Episcopus Illiberitanus in Bætica, qui moritur anno Domini 481. Postea Alani migrantes in Lusitaniam ex oppido Ierabrica fecerunt Alanquerem, & Alburquerquerum. [i] Anni. Chris.

c Elani Vandalique.) *Reposui Alani Vvandalique. Eadem referuntur à D. Isidoro in histor. Vvandalic. Rod. Tolet. c.10. & 11. Mariana lib.5. cap.2.*

d Ancanicum vocant Alanis.) *In Archiep. C. & Pin. Aceneanicum. Nomen retinet* Alanis.

e Caleni Calcani.) *In C. Arch. & Pin.* Callem Caçallam. *Forsitam idem oppidum est, quod vocatur à Plinio* Callet *lib.3. cap.1. fuitque stipendiarium in conventu Hispalensi. Mihi pervetustus nummus est ab altera parte caput galeatum, & postica spicæ, & literæ. CALLET. In eo tractu est* Cala, *hodie etiam Hispali contributa.*

f Fortunales oppidum S. Nicolai.) *In Plinio eo etiam tractu. Teresibus Fortunales. Hodie* San Nicolas *est ibi oppidum.*

g Tereses Canani.) *Primum in Plinio videmus, & forsitam est* Guadalcanal.

h Palfuriana.) *A Tarracone 17. M. P. Antonino in itin.* Vbi natus est S. Oriẽtius qui moritur anno 448. *At ubi exitum eius scribit, annum* 481. *commemorat, quod verius.*

i Ex oppido Ierebrica fecerunt Alanquerem, & Alburquerquerum.) *Mariana lib.5. cap.2. Morales lib.11. cap.17.*

469 Nationes variæ [l] in Hispania tumultuantur, & hostiliter pugnant. 431.

l *Vvandali, Alani, Suevi, Silingi, Gothi, Vvisegothi*

Era. Cæsa. *thi interfe, & cum Romanis, & Hispanis, sæpissime Cadmæo, infelicique exitu.* Anni. Chris.

470 Asperitas hyemis saluti plurimorum nocuit. 432.

S. Isidorus Senior [m] dedicat librum Alegoriarum Orosio Episcopo Legionis Septimæ Gæminæ in Hispania.

m *At uti ex Dextri fragmentis comperimus, iam Isidorus Senior decesserat anno 430. ergo hæc quo ad sui principium retro referri oportet, & librum nunc in pretio esse, & lectitari cæptum fateamur necesse est: quod non semel Chronologi faciunt per metalepsim sæpius, & prolepsim etiam aliquando.*

Severus Episcopus Lamecensis [n] floret scriptis: inter fuit primo Concilio Toletano.

n *In Concilio Tolet. 1. subscribit Severus 3. loco Serenus 7. sed neutri sedes assignatur.*

S. Marcellinus [o] domo Toletanus. Tribunus prius 6. Aprilis propter fidem Catholicam Carthagine patitur.

o *Suas sedes mutarunt vocabula. Itaq; reposuimus:* S. Marcellinus domo Toletanus, & Tribunus prius 6. Aprilis propter fidē Catholicam Carthagine patitur.) *Vir fuit fama notissimus, Tribunus notariorum ab Honorio in Africam missus ubi fraudibus Donatistarum pro fide Catholica obtruncatus. De eo D. Hieronym. lib. 3. contra Pelag. Paulus Orosius lib. 7. c. 42. Divus Augustinus eo usus est familiarissime, ut plurimæ ipsius epistolæ testatum habent.*

Aetius

Era. Cæsa. Anni. Chris.

Aëtius Bonifaciũ declinans ad munitiora contendit.

Bonifacius, inito certamine, [p] moriturus victor evasit.

p *Paul. Diac. lib. 14. Idacius in Chron.*

471 Aetius ad Richilam, [q] qui tunc Hunnis præerat, confugit, & auxilio sibi comparato, ad Romanum solum redit. 433.

q Aelius ad Richilam.) *Repone. Aetius. Est idem qui supra. Rem narrat Diaconus hisce verbis*: Aetius vero cũ deposita dignitate agro suo degeret, ibique eum quidam eius emulus repentino in cursu opprimere tentasset, profugit ad urbem. Atque illinc ad Dalmatiam, deinde Pannonias ad Huunos venit, quorum amicitias auxilioque usus, parem principatum, & ius interpollatæ potestatis obtinuit. *Fuit etiam Richila Suævorum Rex, alius tamen ab isto Hunnorum, quem Diaconus non nominat. Idacius quoque Aetium dignitatem recuperasse esserit.*

Richila Rex Hunnorum moritur: Bleda [r] ei succedit.

r Blada.) *Reposui Bleda.*

473 Theodoretus Rex Gothorum [s] regnat in Hispania. 435.

s Theodoretus Rex Gothorum.) *A Dextro Theodoredus à D. Isidoro Theodoricus, à Roderico Tolet. Theodoredus. Variant quoque in tempore, Isidor. Era 467. Rodericus 469. lib. 2. c. 8. hist. Gothicæ.*

Bellum

Bellum contra Burgundionum gentem [t] atrox exarsit, quo natio universa pene cum Rege Peresio [u] est deleta.

t *Ductore Aetio. Sic Idacius.* Aetio duce, & magistro militum Burgundionum cæsa viginti millia.

u Cum Rege Peresio est deleta.) *In Pinedæ C. Rege Persio. Suspicor legendum*: Per Aetium. *Nam Burgundionū Regem Gundicarium Diaconus nominat lib.* 14. His etiam temporibus Gundicarium Burgundionum Regem intra Gallias habitantem Aetius Patricius bello obtrivit, pacemque ei supplicanti concessit. *Itaque legendum:* Natio universa pene per Aëtium deleta est. *Viderint doctiores, qui si de supercilio aliquid remitere velint, forsitam probabunt.*

Ataulpho Regi Vvisegothorum [x] Sigericus, huic Vvalia succedit: Vvaliæ Theodoredus, ordine quodam inter eos servato.

x Ataulpho Rege Vvisegoth.) *Isidorus, Idacius, Rudericis, Mariana, & ceteri rerum Hispanicarum scriptores.*

Interea à Vvandalis deletur Carthago [y] in Africa.

y *Paulus Diaconus, Prosper Aquitanicus, Idacius.*

Maiorianus, vel Maiorinus [z] Episcopus Toletanus succedit Esichio. Maiorinus hic fuit frater Maioriani Augusti.

Era Cæſa | z Maiorianus, vel Maiorinus.) *Idem etiam Martinus dictus à Loaiſa in Catalogo, & Iuliano Petri in chron.* | Anni. Chriſ.

Huic poſtea ſuccedit Caſtinus [a] vir Conſularis, pater ſimplicij Papæ. [b] Hic Dux relicta militia, & ſæculo, Clericus factus electus eſt Archiepiſcopus Toletanus, ut ſuo loco dicetur. Hic dedit nomen oppido valido in confinio Vaccæorum non procul Segobia, quod dictum eſt Villa Caſtini.[c]

a *Cuius nomen ex faſtis Conſularibus ex punctum, ſed ab Auctoribus paſsim reditum.*
b *Platina in Simplicio, & Ciaconus.*
c Villa Caſtini.) *Hodie nomen retinet.*

475 Hoc anno Theodoſianus Codex [d] omnium legum à legitimis Principibus editarum correctus in lucem prodijt. 437.

d *Codicis Theodoſiani promulgatio facta eſt Theodoſio decimum quintum, & Valentiniano quartum Coſſ. Novella. Theodoſ. tit. 1. hic eſt à partu Virginis annus* 435. *Sed nec noſter Auctore deſtituitur, ſiquidem ſuffragatur Holoander, qui Conſulatum illum Theodoſij ad annum* 437. *traijcit.*

476 Lampio [e] Epiſcopo Barcinonēſi Baccaugius [f] ſuccedit. 438.

e *Is eſt*

e *Is est, qui S. Paulinum ordinavit, qui à Diago in Chronologia perperam Olympius vocatur.*

f *Padilla in verso ordine S. Pacianum sufficit, & Paciano Nundinarium, Diagus Berenguerium. Sed quo iure ipsi di-*
468 *cant.*

Paccatis Galliarum motibus Avitus [g] Imperator ad Italiam redit.

g *In auxilium exinanitæ reipub. Imperator salutatus. Diacon. in fine lib. 15. idẽ Idacius.* Avitus in Gallijs, & ab exercitu Gallicano, & ab Honoratis (corrige: Honoriacis) primum Tolosæ, de hinc apud Arelatum Augustus appellatur. *Qui tamen breviter vita exemptus, ut Paul. Diac. initio lib. 16. ait.*

Camone Castro prope Nerium promontorium [h] in Gallæcia S. Maximus discipulus S. Martini floret.

h *Eadem Gregorius Turon. de glor. conf. cap. 22. citatque eius acta carmine scripta Molanus in addit ad Usuardum, & Martyrol. Rom. 20. Augusti. Nisi quod in eo Cainone parum diverso vocabulo.*

477 Omnia Valentiæ rura [i] in Lusitania Alani, quibus Salida præerat, addita fuisse dicuntur per eundem. 439.

i Omnia Valentiæ rura.) *In Arch & Pin. C.* Iura. *Quæ urbs sit Valentia hæc Lusitaniæ, in ambiguo est. Adi Moralem lib. 8. cap. hist. Hispan.*

Era. Cæſa. 482 Fl. Lucius Dexter [l] pene decrepitus obijt 10. Kal. Iulij Barcinone, vir plane doctus, prudens, & pius. Anni Chriſ. 444.

l *Cum vixiſſet annos plus minus.76.*

Sabino Epiſcopo [m] Hiſpalenſi extruſo per vim maximam, eius loco in Sede Hiſpalenſi intruditur Epiphanius.

m *Idacius in chron.* Olymp.305. Sabino Epiſcopo factione de Hiſpali depulſo, in locum eius Epiphanius ordinatur fraude, non iure. *Vaſſæus anno* 441. *Moral.lib.*11. *cap.*24. *Padilla Cent.*5. *cap.*19.

Britanniæ, [n] uſque ad hoc tempus varijs cladibus dilaceratæ, tandem per deditionem Saxonibus traduntur.

n *Diaconus lib.*14. Sequenti deinceps tempore gens Anglorum, ſive Saxonum Britanniam tribus longis navibus advehitur, quorum dum iter proſperatum domi fama retuliſſet, mittitur nihilominus exercitus multiplex: qui ſociatus prioribus, primum hoſtes, propter quos petebatur, abigit: deinde in Britones arma convertit: conficta occaſione, quaſi pro ſe eis militantibus, minus ſtipendia præparaſſent; totam prope inſulam ad Orientalem eius uſque ad Occidentalem incendio, vel gladio ſibi ſubigit. *Eadem Theophanes, & Gildo Britannus.*

A pace hymni gaudeamus: [o] & Catharina mirabilis [p] in Eccleſijs Hiſpaniæ.

o Apare

Era Cæsa. o Apare Hymni Gaudeamus.) *Duo reconciliatæ pacis foedera apud veteres hoc tempore invenio. Primum initum est inter Aetium, & Albinum Romanorum duces, Auctore Leone Magno, Valentiniano quintum, & Anatolio Coss. Secundum Pacis foedus initum est cum Vvandalis, & Gisserico eorum Rege, Dioscoro, & Eudoxio Coss. anno Christi 442. quãvis prosper in chronico horum Consulatum ad annum 445. differt. Hæc secunda pax communior, & generalior toti orbi Romano fuit. De ea Paul. Diac. lib.* 14. Eodem tempore pace tocius orbis ex mirabili consensione Bonifacius ab Africa ad Italiam per Vrbem redit, accepta magistri militum dignitate. *Prosper. in chron.* Totius orbis pace, & confessione (*Corrigo consensione*) mirabili Bonifacius ab Africa ad Italiam pervenit. *Meminit etiam Pacis huius Idacius in chron. Olym.* 304. *Victor. lib.* 1. *de Persecut. Vvandalica. De Hymno illo: gaudeamus quid reponam non habeo, nisi quod in primæ classis, ut aiunt, festivitatibus, ab eo Missa incipitur:* Gaudeamus omnes in Domino diem festum celebrantes. *Qui forsitam ab hoc tempore initium habuit.* Anni. Chris.

p Et Catharina mirabilis in Ecclesijs Hispaniæ.) *Eo ipso anno, quo pax confirmata est, celebratum est Concilium secundum Vassense, in quo decretum est, ut Trisagium & Hymnus glorificationis in omnibus clausulis caneretur. Vt elicitur ex eius Concilij Canone 4. & 5. Porro Trisagium erat canticum illud, quod puer in altum elatus ab Angelo mirabiliter cecinit SANCTVS DEVS. SANCTVS FORTIS. SANCTVS IMMORTALIS, MISERERE NOBIS. Cum in urbe Constantinopolitana terra subsultu quateretur insolito, de quo Baronius tom. 6. Ann. 446. num. 12. Vnde mihi magna suspicionis occasio suboritur hunc locum emendandi, & pro:* Catharina mirabilis: Cantilena mirabilis: *sub stituendi. Quid enim nunc Catharina cum Ecclesijs Hispaniæ commune habet, ut ab hoc tempore ea mirabilis censeretur? Sentio corruptionem, & amoliri*

non

Fra Cæsa. *non audeo exemplaribus destitutus. Tu lector veritatis arbiter æquus sedeto.* Anni. Chris.

Sancte moritur Imerius Episcopus Tarraconēsis q interfuit Concilio Cæsaraugustano.

q *Himerius Episcopus Tarraconensis scripsit Damaso, qui morte interceptus rescribere ipsi non potuit. Fecit Siricius, missitque epistolam decretalem, quæ est in 1.tom. Concil.referturque in cap.Monachos 16.quæst.1. Vixit Himerius hic in sede 60.annos, aut circiter: si tamen idem est, cuius meminit D.Isid. cap.16. in Siricio, ubi Ioannes Loaisa* Eumerium *semper scribi in veteribus Codicibus Author mihi est.*

485 Leo Ecclesiæ Romanæ quadragessimus quintus r Episcopus, qui Pontificalem dignitatem inijt, meritis floret. 447.

r Leo Ecclesiæ Romanæ quadragesimus quintus.) *à Platina quadraguessimus septimus numeratur.*

486 Alani in Hispania, Carpetaniam, & Carthaginensem provinciam invadentes, multis urbibus vastatis, possident. 448.

Hermenericus s Suævorum Rex prope civitatem Emeritam Augustam Lusitaniæ metropolim in Ana fluvio Lusitaniæ suffocatur.

s *Qui haut procul Emerita Augusta:* Quam cum S.Martyris Eulaliæ iniuria spreverat, in flumine Ana divino

bra-

Era Cæsa. brachio præcipitatus interijt. *Ita Idacius Olym.302. Ruderic.Tolet.cap.17.* Anni. Chris.

Richila Suævorum Rex[t] pene totius Hispaniæ Monarcha fit.

t *Idacius in chron. Olymp. 304. Rudericus in chron. lib. unico cap.18. Morales ubi supra.*

Synodus Arausicana [u] posterior in Gallia colligitur.

u *Conciliorum concinnatores hoc secundum Arausicanum Concilium sub Leone referunt, vel Hilaro. Baronius quoque 6.tom. Annal.ad ann.461. de eo agit. Sed postea tom.10.ad annum 529.transtulit.Causam apud eum require. Forsitam si nostrum Maximum vidisset nihil mutaret.Meminit etiam huius Concilij Iuliannus Petri, vocatque Gallicanum.*

Bleda Hunnorum Rex fraude fratris Attilæ perimitur.[x]

x Attila dum cum fratre Bleda regnum intra Pannonias, Daciamque gereret, Bledam suum germanum, & regni consortem peremit, *Paulus Diaconus lib.15. Prosper in chron.*

S.Leo Papa scribit ad Episcopos Hispaniæ, & præcipue ad S. Turibium[y] Episcopum Asturicensem.

y *Epistolam 91. quæ habetur 2.tom. Concil. reliquæ perierunt.Padill.Cent.5.c.2.alias ea epistola est.93.*

Præsi-

Era Cæſa. | Anni Chriſ.

Præſidente S. Turibio [z] Epiſcopo Aſturicenſi S. Leonis Papæ legato, qui apud aquas Celenas [a] oppidum Gallæciæ fuerat, Toleto [b] in Hiſpania convenniunt frequentes Epiſcopi præcipue idem Turibus Aſturicenſis, Idacius Lamecenſis, Aſcanius Tarraconenſis, Maiorianus Toletanus, Epiphanius Hiſpalenſis, Balconius Braccarenſis, Nundinarius Barcinonenſis, [c] Petrus Cæſarauguſtanus, & alij Epiſcopi, & Abbates contra errores Priſcilliani tunc denuo repullulaſcentes, prius tamen iam conſopitos, & tota Hiſpania depulſos.

z *Eius Concilij acta ita habent, ipſe enim S. Leo Turibio congregandi Concilij formam præſcripſit in epiſt.93. ad finem*

a Apud aquas Celenas oppido.) *Corrigo:* Oppidum Gallæciæ. *Hæc Concilij acta immixta ſunt cum alijs Toletanis Concilijs. Morales lib.11. cap.24. Porro Aquæ Celenæ hodie,* S. Iorge de Codeſeda *vocatur.*

b Toleti in Hiſpania.) *Immerito viri doctiſsimi de loco celebrati Concilij dubitarunt. In eo ſiquidem ita ſcriptum:* Ipſi etiam, & ſupra ſcripta viginti canonum capitula ſtatuerunt in Concilio Toletano. *Moral. lib.11. cap.25. Padill. Cent.5. cap.22.*

c Bacconius Braccarenſis.) *Alias Balconius: at qui potuit præſens eſſe Balconius? Siquidem regula fidei à Patribus tradita, ad Balconium tranſmiſſa fuit. Concilij verba accipe* Incipit regula fidei Catholicæ contra omnes

hæreſes

Era. Cæsa. hæreses, & quam maxime contra Priscillianitas, quam Anni. Chris. Episcopi Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitani, & Bætici, fecerunt. Et cum præcepto Papæ urbis Romæ Leonis ad Balconium Episcopum Galliciæ transmisserunt. *Sed non dubium est præsentem fuisse Balconium, siquidem M. Maximus affirmat: cumque Metropolitanus Gallæciæ esset, ubi maiori ex parte Priscillianistarum vesania vigebat, necessario convocandus erat ad Concilium. Quod autem ipsi regula fidei transmissa sit, nullum negotium facessit, siquidem tamquam Metropolitano Provinciæ Gallæciæ, etiam præsenti demandari potuit Concilij executio. Baronius aliter sagaci coniectura rem transigit: illum audi.* Sic igitur haud obscure significare videtur idem qui supra Lucretius, seorsim convenisse dictarum provinciarum Episcopos, (*scilicet Beticæ, Lusitaniæ, Carpetaniæ*) cum Balconio Episcopo Braccarensi. Episcopos vero Provinciæ Gallæciæ seorsim de rebus penes se gestis de dicet literas ad eundem Balconium. *De loco etiam celebrati Concillij Episcoporum Gallæciæ, mirum est, quam cum Maximo conveniat Baronius, inquit enim:* Quod vero in Gallicia sub Balconio collectum est Concilium, illud esse celebratum in municipio *Celenensi apud Lucensem urbem, vetera produnt monumenta, quibus, & recentiores Hispani consentiunt. Baron. 6. tom. ann. 447. num. 16.*

487 Eusebius Lugdunensis Episcopus, [d] & Hilarius Arelatensis [e] egregiam mortem meritis, & sanctitate plenam finiunt. 449.

d *Hoc tempore* Eucherius *Episcopus Lugdunensis sanctitatis, & literarum laude florebat, suspicorque de Eucherio scripsisse: neq; enim Eusebius aliquis eius Ecclesiæ Episcopus*

Era. Casa. *hoc ævo fuit. De Eucherio Gennadius de vir. illust. cap.69. Honor. de Eccles. script. cap.63. Isidor. de script, Eccles. c.28. Marcellinus etiam in chron. Fuit etiam Eusebius Mediolanensis, qui scripsit S. Leoni Magno Epistolam fidei suæ.* Anni. Chris.

e *Vitam conscripsit Honoratus Maßiliensis Gennadius c.69. Martyrol. Rom. 5. Maij Isidor. c.29.*

Hæresis nefaria à quodam Archimandrita nomine Eutychete [f] excogitata in perniciem religionis serpit.

f *Negabat duas esse in Christo naturas: damnatus est à Concilio Chalcedonẽsi act. 1. Theodoretus lib. 4. in fine. Liberatus breviar. cap. 11. Marcianus August. l. ult. C. de Apostatis. Victor Tunnunensis in chronico S. Leo Magnus pluribus epistolis.*

488 Valentinianus Iunior, & Marcianus [g] imperant. 450.

g *Ille ab anno 425. hic ab anno 450. Ex Onuphrio Baronio, & Spondano.*

Hoc anno 8. Maij Maiorianus [h] Episcopus Toletanus evita discesit.

h *Aliter Iulianus Petri.*

Succedit Maioriano in sede Toletana, Castinus vir militaris, [i] ad quem scribit S. Leo, sicut ad aliarum civitatũ Præsules.

Era Cæsa. i *Magister militum fuit, & Consul. de eo multa apud Paulum Diac. lib. 14. & 15. Idacium in chron. Iulianus Petri de eo.* Castinus S. Maioriani Archidiaconus omnium suffragijs Maioriano succedit. *Nos in Dextro aliqua de Castino.* Anni. Chris.

Hoc tempore apparuit Reipub. facies valde miseranda, [l] nam nulla fuit provincia absque barbaro incursore, & nefanda Arianorum hæresis, quæ se iam pridem barbaricis miscuerat nationibus, nomen Catholicæ fidei toto orbe pesumdedit, & miserabiliter defœdavit.

l *Recrudescente in Africa Vvandalica persecutione: confligentibus in Italia Odoacre, & Theodorico. Gallis Britanniam vastamtibus. Theodorico paulo post Hispanias* invadenti *occurrit Recciarius cum magna militum multitudine. Hispaniam prosternit uterque. Erulis maritima Gallæciæ, & Bæticæ depredantibus. Paulus Diac. Idacius, Isidorus, Iornandes, Palmerius.*

490 Sancta Synodus universalis Chalcedone coacta, [m] quæ damnat hæreses Eutychetis, & Nestorij hæreticorum. 452.

m *Victor Tunnunensis sub Marciani* 8. *Consulatu. Baronius tom. 6. ann.* 451.

496 Toleti contrahitur Synodus, [n] ubi recipitur fides Concilij Chalcedonẽsis. 458.

Era Cæsa. n *Iulian. in chron.* Frequentes in Hispania Synodi circa Concilij Chalcedonensis approbationem Toleti sub Castino. Braccaræ sub Balconio. Hispali sub Eugenio. Emeritæ sub Sempronio. Anni. Chris.

Mortuo Castino Toletano succedit illi Fl. Paternus [o] cognatus S. Eutropij Nertobrigensis [p] Episcopi: qui Paternus etiam alio nomine Campeius dicitur.

o *Hic, ut ait Maximus*, Campeius *etiam dictus, & ita in eius Ecclesiæ tabulis succedunt Campeius Castino, Castinus Maiorino, vel Martino, Martinus Isicio. &c. Iulianus Petri de Castino*: Hoc anno, Castino vita functo, succedit eius Archidiaconus Flavius Paternus Iulianus Campeius vir consularis.

p S. Eutropij Nertibrigensis Episcopus. *Eum esse suspicor Eutropium, qui Paulum Orosium ad Africam misit super animæ origine consulturum. Meminitque Padilla Cent. 5. cap. 9.*

497 Petro Cæsaraugustano, qui succesit Valerio [q] tertio huius nominis, subrogatur Simplicius etiam Episcopus. 459.

q *Tres Valerios à coniectura eliciuimus in Dextro, in hoc Maximi testimonio confirmãtur totidem, Martinus Carrillus hic alios duos Episcopos Vincentios interijcit in hist. S. Valerij, sed nos à Maximo stamus, dum res non liquet.*

Tráslatio corporis S. Vincentij [r] Confessoris ad montem Vendiacum in Celtiberia prope civitatem Bilbilitanam.

Vixit

Vixit ſæculo Conſtantini Imperatoris. Prius ſepultus eſt, & ad oppidum Grorbios in Gallæcia à Maximiano Abbate victavienſi ſepultus. Credi poteſt ad Hiſpanias conveniſſe viſendi ſepulcri S. Iacobi cauſa. Iam natus annis 136. annorum tunc ſub Daciano Præſide Hiſpaniarum, civis Theſalonicenſis, cuius filiam mirabiliter ſanitati reſtituit, cum prius graviter ægrotaſſet.

r *De hoc S. Vincentio, niſi ſit is, de quo 20. April. in Martyrol. Roman. agitur, non habeo quid reponam. Immo fateor ingenue totum hunc locum me non intellexiſſe, & ut conclamatum peritioribus criticorum filijs, ut ipſi medicinam faciãt, deſeruiſſe. Cetero quimplures fuere Vincentij tam in Gallia, quam in Hiſpania, quos recenſet Martinus Carrillus, in S. Valerij hiſtoria cap. 10. Proverius ad Venantium Fortunatum cap 8. Franciſcus Diegus Ainſa in hiſtor. Oſcenſi lib. 2. cap. 19. De monte Vendiaco, niſi ſit Vindius (quod valde ſuſpicor) nihil compertum habeo. Vindius mons prope Pirenæos fuit, vel illorum pars alij* Montes Doca, *ſeu* Aſturias, *volunt. Adi Ortelium in Theſauro.*

Aetio, & [f] Studio Conſulibus mortuus eſt S. Lucianus [t] Presbyter, frater Lucinij Bætici, [u] ex urbe Bæte nunc Vtricula 25. die Maij.

ſ Aeſtio, & Studio Coſſ.) *Repoſui Aetio, & Studio. Fuit hic Aetius Iunior Aetij ter Conſulis filius, Opilionis frater.*

Fra Cæsa. *frater. Ita ex Caßiodoro asserit Onuphrius in fastis. Studij mentio est in l. Conventiculos, C. de Episcopis, & Clericis, & in C. Theodos. lib. 16. 2. & 37. Auctor fuit Cænobij Studitarum, vel Acæmetarum, quod Constantinopoli in honorẽ S. Ioãnis Bapt. ædificavit. Niceph. lib. 15. cap. 23.* Anni Chris.

t Mortuus est S. Lucius Presbyter.) *frequentior, ac verior scriptura Codicum* Lucianus *retinet, à quibus reposuimus. Præterque Codicum fidem, id etiam Marcellinus in chron. de hoc Luciano Presbytero (ita cõiectamus.)* Lucianus Presbyter, vir sanctus, cui revelavit Deus, his Consulibus, locum sepulcri, & relliquiarum corporum S. Stephani Martyris. *Gennadius eadem fere verba.* Lucianus Presbyter vir sanctus, cui revelavit Deus temporibus Theodosij, & honorij locum sepulcri, & relliquiarum S. Stephani. *Nec fuit hoc tempore Lucianus Presbyter alius, vir quoque sanctus, ac fama notus præter hunc, cuius mortem hoc anno tam accurate M. Maximus signat, fratremq; tradit Lucinij Bætici, & ex nostra Bæte, sive Utricula.*

u Lucinij Bætici.) *Ille est Lucinius Bæticus fide Catholica, eleemosynarum largitione, nobilitate, divitijs, literis, & multis clarus virtutibus, clarior etiam D. Hieronymi Epistolis: cui amicitiam pristinam testatus monumentum ære perennius Theodoræ eius relictæ viduæ ab Hierosolymis transmisit. Vide epistolam D. Hieron. 27. & 28.*

In regione Oppidana, & in Oretania [x] Hispaniæ floruit olim sub Castino Archiepiscopo Toletano Ruffus Magnus Festus Avienus, [y] qui scribit de Oris Hispaniæ, & situ orbis vario carminum genere.

x In regione Pedania in Oretania.) *Restitui.* In regione Oppi-

Era Cæsa. Oppidana, & in Oretania. *Oppidani populi, ijdem etiam Lancienses, & Transcudani ex vetere lapide in Ponte Alcantaræ à Morale, & Ortelio.* Anni Chris.

IGEDITANI. LANCIENSES. OPPIDANI. TALORI,

y *Nobilis etiam historiæ Romanæ Auctor. V. C. cuius opera ad huc extant: scilicet Oræ maritimæ Hendecasyllabis. Descriptio orbis terrarum heroico carmine. Fabulæ Aesopicæ carmine Elegiaco. Hispanū fuisse asseverat Matamoros in de Academijs, Morales, & alij: vide Possevin. in Bibliothec. lib. 16. cap. 21.*

Per hæc tempora floret in Bætica in territorio Arcilacensi [z] S. Victor Eremita, [a] vir egregie sanctus: de quo memoriæ proditū est ab utero matris suæ, Dæmonibus fuisse formidabilem: cuius corpus in Gallias delatum est.

z *Scio Arcilacim in Bætica esse ex Ptolemæo, quam Moletius* Alcalahorra *nominat. Sed multa in illo, quo ad res Hispanicas sublestæ fidei sunt. Quidam suspicantur Arcilacim in montibus Marianis fuisse, ubi nunc est* Aracena, *in cuius territorio altum montis ramentum præruptis cautibus denso inhorrescit nemore. Ibi spelæa, vitreique fontes, tum convalles proceris arboribus opacæ solitariæ vitæ silentia suo iure deposcunt. Manet adhuc priscæ structuræ fanum, villaque, quam vir clarissimus Benedictus Arias Montanus loci opportunitate illectus, & priscam solitariorum habitationem veneratus ædificari fecit. Ea loca cum visitarem pristini hospitis Lares salutavi Epigrammate ludens.*

Mon-

Era Cæsa. | Anni Chris.

Montani salvete Lares, vacuumque cubile,
Ac olim Rupes hospite clara tuo.
Dum fleo, adeste. Audite pij. Sit funeris instar,
Magnam Montani voce ciere animam,
Cuius adhuc montes, atque avia longa reclamãt
Nomen, adhuc mœrens ingeminatq; domus.
Ilicet hospes ego querula ni voce cierem
Montanum, plusquam saxeus ipse forem.
Nam mihi Montanũ (facile est imponere amãti)
Rupes, antra, nemus, fons vitreusq; refert.
Hic legit: scripsit sæpe hic: arcana revolvit
Biblia Davidicis inclyta carminibus.
Gratulor hoc vobis: tamẽ hoc, & cõqueror: eheu
Quam citò Montanum redditis, eripitis.

a *De Victore Arcilacensi, sive Archiacensi, ut est in martyrol. Rom. fit 26. Februarij, & D. Bernardus sermone* 55. & 56. *multa.*

Sub idem fere tempus S. Pamphilus [b] Valvensis in Vaccæis [c] Hispaniæ citerioris populis Episcopus: Profectus in Italiam Corfinij, & in Pelignis [d] populis prædicat, largitate in pauperes, & gloria præclarorum miraculorum illustris.

b *Eadem fere Martyrol. Rom.* 28. *April.*

c *Vaccæi populi longe lateque olim excrescentes eam Hispaniæ partem occupabant, quæ hodie* Castilla la vieja, *circa Salmanticam, Zamoram, & Bletissam, & alios minorum gentium populos excurrit.*

d *Hodie*

d *Hodie:* Campi de San Pellino.

Appollonius, & Leontius [e] sanctissimi Pontifices in Hispania clarent.

e *Martyrol. Rom. 19. Martij. Vbi Baronius se nescire fatetur ingenue quarum sedium Episcopi fuerint. Itaque non omnia nostra calluit vir alias doctissimus. Leontius Episcopus Braccarensis interfuit Concilio Niceno, ipsique demortuo suffectus est Appollonius. Iulian. Petri anno 325.* Leontio in sede Braccarensi succedit Appollonius, huic, & Idacius.

500 Masdra [f] Suævorum Rex per hæc eadem tempora moritur. 462.

f Madra Suævorum Rex.) *Alij Masdram, ut D. Isidorus, & Rudericus Tolet. Alij Maldram, ut Idacius, & Lucas Tudensis.*

Sancto Leoni Pontifici Romano, Hilarius [g] sufficitur.

g *Hilarus est in melioris notæ Auctoribus.*

Benedictus Episcopus Auriensis, comes Vincentij, floret literarum, & sanctitatis opinione Thesalonicæ Hispaniæ.

Maioriano Imperatore ad Derthosam Hispaniæ necato [h] morte violentissima, succedit in Imperio Severus.

Era Cæsa. | Anni Chris.

h Eadem Paulus Diacon. lib. 16. nisi quod tacita Hispania Tertionensi civitate pro Dertosensi, & Hiria pro Hibero flumine depravate in eo scriptum. Eadem fere depravatio Marcellini chronicon, Iornandem, multosque recentiores invasit. Victor Tunnunensis Romæ necatum asserit: quem nemo sequtur.

Flavio Paterno Iuliano Campeio succedit in sede Toletana Sintitio Faltonius Probus [i] Flavij Faltonij Probi Anicij viri Consularis filius, vir egregie doctus, & valde Religiosus.

i Fl. Faltonij Robi Asinij.) *Audacter reposui, sed vere:* Flavij Faltonij Probi Anicij. *Consulatum gesit Probus cũ Gratiano Augusto anno 371. vir omnium privatorum post Augustos maximus, cuius apud Marcellinum, & Ausoniũ frequẽs mentio: Habuit etiam duos filios Consules, Olybrium, & Probinum anno 408. Horum Consulum, aliorumque eius illustrissimæ domus plura reperiuntur Romæ, alibique monumenta, quæ sedula opera Cæsar Baronius antiquitatum Ecclesiasticarum restitutor orbi legenda, visendaque profert tom. 4. anno 395. ex quibus duo tantum, quæ emendationem nostram firmant, exhibebo.*

ANICIAE. FALTONIAE. INLVSTRISSIMAE. ET. SANCTISSIMAE. CASTISSIMAE. FOEMINAE.
HERMOGENIANVS. OLYBRIVS.
V. C. CONSVL. ORDINARIVS.
ET ANICIA. IVLIANA.
C. F. D. D.

SEXTO.

SEXTO. PETRONIO. PROBO. V. C.
PROCONSVLI. AFRICAE.
PRAEFECTO. PRAETORIO. QVA-
TER. ITALIAE. ILLYRICI.
AFRICAE. GALLIARVM. CON-
SVLI. ORDINARIO. PATRI.
CONSVLVM. ANICIVS. PROBI-
NVS V. C. CONSVL ORDINA-
RIVS. ET. ANICIVS. PROBVS. V. C.
QVAESTOR. CANDIDATVS.
FILII. MVNVS. SINGVLARI.
RELLIGIONE. DEBITVM.
DEDICARVNT.

Vides quam veritati conſona ſit caſtigatio noſtra. At Tamaius amicus noſter in Dextri Vindicijs aliter.

501 Orõtius in ſede Hiſpalenſi ſuccedit Pontifici Sabino. [l] 463.

l *Qui Sabinus poſt viginti annos, pulſo Epiphanio intruſo, reſtitutus fuit. Id Vaſſæus, Garivaius, Morales, Padilla, & alij aſſeverant. In Tabulis eius Eccleſiæ, in verſo ordine, Maximus, & Laureanus poſt Sabinum ſufficiuntur, poſt quos Orõtius, vel Orantius perperam, ut advertit Padilla in Chronologijs.*

Floret Toleti Tonantius [m] Archidiaconus, ad quem Sidonius Apollinaris ſcribit.

Era Cæsa. m *In Impressis magna barbarie* Tonantus, & Silonius. *Restitui Tonantius, & Sidonius ab eius epistola 13. lib. 9. meminitque aliàs sæpissime Tonantij prout viri amicissimi lib. 1. epistola 7. & lib. 9. epistola. 13.* Anni. Chris.

Suævi Lusitaniam compescunt ad urbem Esurim, [n] & Asturicam, & ad ostium Orientale fluminis Anæ, quod idem est.

n *In Impressis paulo aliter:* Suævi Lusitaniam compescunt ad urbem Esurim, vel Asturicam (quod idem est) ad ostium Orientale fluminis Anæ. *Fateor in hoc loco magna me difficultate premi, nec forte facile me expediam. Quid enim est Lusitaniam compescere ad urbem esurim, vel Asturicam? Asturica, vel Asturiaca, ut est in Codice Ioannis Pinedæ, valde ab Esuri disparata: Siquidem Asturica ad Astures, & mare Britannicum spectat, hodieque, luxato nomine,* Astorga *dicitur. At Esuris ex diametro oposita ad ostium Anæ, & ad Oceanum Atplanticum respicit, uti ex Antonini itinerario liquet. Resendius, & Barreiros volunt esse* Xerez de los Cavalleros, *itque ex Luca Tudensi, & Concilijs Hispaniæ cōvincitur. Rursus disturbat glossema illud* (quod idem est) *si enim eandem esse urbem Asturicam, & Esurim voluit intelligi (quod à Maximi mente maxime alienum iudico) scribi oportuit:* quæ eadem est: *ut relativum urbis nomini fœminino responderet. Iterum etiam Orientale Anæ ostiū torquet. Anas uno tantum ostio in Oceanum Atlanticum effluit, Strabone teste.* Anas versus meridiem se convertit, & interceptam regionem circunscribit. *Id ipsum Plinius, rerumque natura testantur. Tentabam igitur legendum:* Suævi Lusitaniam compescunt ad urbem esurim, & Asturicam, & ad ostium Orientale fluminis Anæ,

quod

Era Cæsa. quod idem est. *Hoc enim pacto nulla literæ violentia infertur, & res in apertam veritatem deducitur: cum enim Lusitania antea in longiores terminos excurreret, & Castra Cæcilia, Castra Iulia, Placentiam, Abulam, Salmanticam, plurésque minorum gentium populos comprehenderet; Suævorum ea mens fuit, ut laxiores fines comprimerent, & ad ea loca scilicet, Asturicam, Esurim, & ad ostium Anæ, quasi ducta linea, coarctarent. Nec nos ostium illud Orientale valde solicitos redit, ab Strabone ita habemus.* Ac deinde Anas fluvius duobus se obvolvens ostijs, quorum singulæ sunt navigationes. *Igitur alterum ostium meridiem versus hodie manet, quo unico Anas fluvius in mare effunditur, oblimato iam altero (ut & in Bæte contigit) quod versus Orientem tendebat. Id quia M. Maximi ævo parum, aut nihil ab altero dissociabatur, ideo addidit,* quod idem est: *quasi diceret: unum, iam est cum altero meridionali ostio. Nec hoc à lingua Latina alienum, nam idem unum significat: Cicero pro Domo sua.* Hoc unum, & idem videtur esse, atque illud, quod de me ipse nominatim tulisti. *Et ibidem:* Tam Hercule est unũ, quã quod idẽ. *Quod si hæc ita non placent, tu nimis curiose lector, Tiresiæ Manes consule. Ego D. Melchioris Salablancæ I.V. Consulti, & politioris literaturæ doctissimi iudicio contentus sum, nec alium suffragatorem ambibo.* Anni. Chris.

In conventu Braccarensi monstrum duarum naturarũ cernitur, sicut & idẽ visum est tunc in tractu Legionensi.

503 Aiax homo Gallata ° peste Ariana infectus virus suarum hæresum nocentissimum in incautos Suævos effundit. 465.

° Audax homo Gallus.) *Reposui:* Aiax homo Gallata. *Ex Isidoro, & Idacio. Ille in Suævorum historia.* Aiax

natione

Fra Cæsa. natione Gallata effectus apostata, & Arianus inter Suævos, Regis sui auxilio fidei Catholicæ hostis emersit. Cuius seductione Suævi à fide Catholica recedentes in Arianum dogma declinant. *Idacius in chron. Olymp.* 310. Aiax natione Gallata effectus apostata, & Senior Arianus (*fortè Sevior*) inter Suævos Regis sui auxilio honestis (*corrige: hostis*) Catholicæ fidei, & divinæ Trinitatis emergit. *De Gallicana Gothorum in habitatione hoc pæstiferum inimici hominis virus advectum. Rudericus in chronico Suæv. c. 19.* Anni. Chris.

506 Per idem tempus erat Rex Gothorum Theodoricus. [p] 468.

p *Isidorus, & Iornandes interfectum anno præcedenti asserant. Rudericus Toletanus vitam in hunc usque annum producit, lib. 2 c. 10.*

Hilarius Papa contrahit Concilium Episcoporum Romæ. [q]

q *In natali suo anno 445. habetur 2. tom. Concil. petentibus Episcopis Tarraconensis provinciæ consultationem. Vnde vel numeri interciderunt, vel calculus M. Maximo defuit, qui ad ann. 468. initum Concilium traduxit, demortuo scilicet Hilaro, sedenteque Simplicio.*

Theodorico succedit in Regno Vvisegothorum Euricus [r] sub Leone Imperatore: hic misere Gallias afflictat.

r *Idem qui supra Auctores Isidorus, Iornandes, & Rudericus, licet varium iaciant calculum.*

Huius

Era Cæsa. | Anni. Chris.

Huius Regis Eurici iussu exulat apud Sarcinium * Hispaniæ urbem [f] S. Volusianus Episcopus Turonensis, [t] & pro fide Catholica dicitur mortuus fuisse præssus ærumnis in exilio.

f Sarcinium Hispaniæ urbem. *Immo Galliæ Belgicæ supra Cisindriam rivum, ut vult Meierus. At Ortelius* Centrones *affirmat.*

t *Eadem fere Martyrol. Rom.* 18. *Ianuarij. Fuse Geegorius Turon. hist.* 2. *c.* 26. *& lib.* 10. *c.* 31.

508 Ramismundus Suævorũ Rex Coimbricam, & prodente Lusidio Olysiponem, [u] urbes primarias crudeliter occupat. 470.

u *Idacius.* Suævi Coimbricam dolose ingressi familiam nobilem (*Forsitam fœminam nobilem*) Cantabri spoliant, & captivam ducunt matrem cum filijs. *Idem Olym.* 312. Olysipona à Suævis occupatur, qui illic præerat, tradente Lusidio. *Eadem Rudericus Tolet. lib.* 2. *cap.* 9.

509 Paulus Orosius Tarraconensis civis centenario maior veniens ex Africa Carthagine Spartaria moritur [x] unde, ut sanctissimus vir, Romam ad portatur, & in Eccesia sanctissimi Eusebij, ubi Patruus Orosij iacebat, sepelitur. 471.

Era. Cæsa. x *Volaterranus lib.18. Anthropologiæ in Africa obiisse, Romæque sepultum, & Tarapha cũ sequutus in Arcadio affirmant. Testes tamen neuter producit.* Anni Chris.

510 Sintitioni Episcopo Toletano succedit Palmatius y Paulinus, Palmatij Divi Augustini, & Hieronymi familiarissimus cognatus. 472.

y *Iulianus Petri*: Iuliano Sintitioni Toletano Metropolitæ succedit in ea sede Palmatius Pammachij Romani viri clarissimi frater, *Praumatum, vel Praumatium nominant Loaisa, & Padilla.*

511 Hunnericus [z] in Africa Vvandalorũ Rex Catholicos vexat. 473.

z *Hunnericus ab Isidoro: & Diacono appellatur. Sic reposui.*

512 Eiusdem iussu Liberatus, Bonifacius Diaconus, Rusticus Subdiaconus, Septimius, Maximus Monachi Augustiniani, [a] pro fide Catholica martyrium illustre moriendo pertulerunt. 474.

a *Martyrol. Rom. 17. Augusti. Victor Vticensis lib. 3. de Persecut. Vvard. Ado Vsuardus, & alij.*

Monachi Augustiniani.) *Plura iam in Hispania monasteria Monachorum fuisse ex Concilio Tarracon. Can. 1. & 11. probatur, & cap. Monachi 16. q. coniectat Padilla Cent. 6. c. 3. affirmat cum Maximo Ioannes Marcus,* Del origen de los ermitaños, *ad finem.*

Ilde-

Era Cæsa. | Anni Chris.

513 Ildefredus obsessa Tarracone [b] urbe maritima perfruitur. 475.

b *Idacius, & Genebrardus.*

514 Hunnericus Rex Arianus in Africã multo crudelius * sævit. 476.

S. Sidonius Appollinaris Episcopus [c] Arvernorum in Gallia (qui cum Palmatio Archiepiscopo Toletano scripsit contra Vigilantium) gloria miraculorum, & doctrinæ claritate florens moritur.

c *Gennadius cap. 92. Gregorius Turon. hist. Franc. lib. 2. c. 23. & Spondanus hoc eodem anno in epit.*

518 Petrus Mogus [d] ab Ecclesia pulsus Alexandrina Eutychianá hæresim pestilentem miserabiliter excitavit. 480.

d Petrus Mongogus ab Ecclesia pulsus Alexandrina.) *Mogus ab Evagrio vocatur lib. 3. c. 11. 17. & 18.*

Mortuo Hermenerico Rege Ariano Gratamundus [e] pacem restituit.

e *Isidorus vocat Gundemarum, Rudericus Tolet. Gundamundum, sive Guttamundum. Notat Loaisa in chronic. Vvandal.*

Fra. Cæſa. Anni. Cihrſ.

Telenſis Eccleſia in Hiſpania ad Palentinam ſedem, quæ in Vaccæis eſt, transfertur, ubi multos annos adhuc permanet.

519 Priſcianus Grammaticus [f] Conſtantinopoli celebris habetur. 481.

f *Iulianus Petri anno* 484.

Obijt S. Orentius Epiſcopus Illiberitanus [g] ſcriptis clarus Iulij die 7.

g *Iulianus Petri anno* 484. Orontius Epiſcopus Tarraconenſis vir illuſtris, quem laudat Sidonius Apoll. naris, alij vocant Orentium, & fuit Epiſcopus Illiberitanus in Bætica, civis Tarraconenſis. *Fuit poſt hæc tempora ſcriptor nobilis. Subſcripſit Concilio Tarracon. de quo Morales lib.* 11. *c.* 4. *&* 5.

Euricus Gothorum Rex videt ſuorum Palatinorum tela varijs infecta coloribus: [h] quod prodigij loco habitum eſt.

h Euricus Palatinorum Rex videt ſuorum Palatinorum.) *Sic Impreſſi. At Gothorum: pro Palatinorum: primo loco eſt ſuccenturiandum. Idem oſtentum narratur à D. Iſidoro in chron. Gothor. Era* 504. *Ruder Tolet. lib.* 2. *c.* 10.

520 Euricus Rex Gothorum Arelate moritur, [i] cui ſuccesit in ſolio Regni Alaricus 482.

ricus Rex: Regnat autem annos viginte tres.

i *Isidorus anno 484. Ruder. Tolet. 485. Padilla 483.*

521 Felix Papa successor Simplicij Papæ fuit.[l] Designavit in Hispaniam Legatũ suum Zenonem[m] Archiepiscopũ Hispalensem. 483.

l *Anastasius Bibliotecarius, Platina, & Ciaconius.*

m *Epistola eiusdem Pontificis quæ habetur. 1. tom. Conciliorum. Rom. & Venetijs 2. Non Felix, sed Simplicius Legatum signavit, ut ex ea epist. constat. Scripsit etiam Felix eidẽ Zenoni epistolam commendatitiam per Terentianum virum Consularem. Quæ habetur 2. tom. Sum. Pont.*

Simplicio Episcopo Cæsaraugustano succedit in Sede Pontificali S. Mariæ de Columna Ioannes[n] vir egregie sanctus, & doctus.

n *Ergo in illius Ecclesiæ Tabulis turbatus ord.? Nã Ioannes succedit Vincentio, Ioanni alter Vincentius, huic Simplicius. Sed tamen Simplicius iste Iunior est, aliusque ab eo de quo Maximus. Hic enim Simplicius Iunior, vel secundus, subscripsit tertio Concilio Tolet. & Cæsaraugustano 2. anno 598. Itaque duos Simplicios necessario constitui oportet. Et hoc ordine in albo Cæsaraugustanorũ Episcoporũ locari. Valerius, Simplicius 1. Ioannes 1. Vincentius 1. Ioãnes 2. Vincentius 2. Simplicius 2. nisi me calculus fallit.*

Era Cæsa. | Anni Chris.

523 Synodus coacta Romæ [o] habetur in Ecclesia Vaticana. 484.

o *Adversus legatos prævaricatores sub Felice. 3. Liberatus c. 18 Baronius, & Spondanus, hoc anno.*

Augustulus [p] vir Consularis, ultimus Augustorum Occidentis occiditur.

p *Caßiodorus, & Marcellinus de eo in chron, sed nihil de eius morte.*

524 Altera Synodus etiam hoc anno Romæ [q] contrahitur. 486.

q *Habita fuit in causa lapsorum in persecutione Vandalica ab Hunnerico Rege Ariano inflicta.*

Epiphanius Episcopus Tarraconensis [r] clarus habetur sanctitate.

r *Qui hac tempestate claruit Epiphanius, non Tarraconensis, sed Ticinensis fuit Episcopus. Nec in Tabulis Ecclesiæ Tarracon. invenias. Tamen ita scriptum reperimus, nec mutamus.*

Trasamundus Vvandalorum Rex [s] successit Gundamundo: qui regnum ingressus, fuit atrocissimus Catholicorum hostis.

s *D. Isidorus in chron. Hæc nova persecutio ex actis S. Fulgentij Ruspensis colligitur. Habentur apud Surium 1. 10. testaturque Ioannes Palmerius in chron.*

Fulgen-

Era Cæsa. Anni. Chris.

527 Fulgentius oriundus Toleto, natus Teleptæ [t] patribus tamen Hiſpanis, ex ordine Senatorio, ad Africam tranſmigravit Monachus, & poſt Epiſcopus tantum Ruſpenſis multa pro fide patitur. 489.

t *De quo D. Iſidorus multa, ſed non multis de vir. ill. c. 27. Marieta eadem cum noſtro lib. 5. c. 93 hoc anno 1625. inventum eſt Fulgentij cuiuſdam Monachi ſepulcrum inditione Marchenenſi: prope oppidum* Arahal, *ubi ſepulcra, & oſſa ſimul aliorum.*

FVLGENTIVS. MONACHVS.
FAMVLVS. XPI. VIXIT. ANNOS.
PLVS. MINVS. XLV. RECESSIT.
IN PACE. VI. KAL. IANVARIAS.
ERA D. LXXXI.

528 Clodovæus Francorum Rex Turingis [u] bellum atrox movet. 490.

u *Iornandes lib. unico de rebus Geticis.*

529 Theodoricus fœdus init cum Odoacre [x] de Regno partiendo. 491.

x *Paul. Diac. lib. 16. Caßiodorus, & Mathæus. Palmerius.*

530. Synodus Epaunenſis contrahitur: [y] & etiam Synodus Romana. 492.

y *Tem.*

Era Cæsa. y *Tempus antevertit. Siquidem celebrata fuit anno 509. at Synodus Romana 496. in absolutione Episcopi Miseni.* Anni Chris.

532 Palmatio Episcopo Toletano succedit Petrus Presbyter Edessenus natione Græcus [z] vir doctissimus, egregius declamator, habitus in sæculo prius pater sancti Pontificis Romani Anastasij. 494.

z *Ita in eius Ecclesiæ Chronologijs invenias. At ex vetusto Concilij Tarraconensis Codice aliqui Hectorem interserunt. Ita Loaisa. Sed Iulianus cum nostro Petrum natione Græcum Palmatio sufficit.*

534 Olympius hæreticus in sanctam Trinitatem blasphemat: [a] quare tribus missis fulminibus de cælo petitus interijt. 496.

a *Isidorus in chron. Paulus Diac. lib. 7. Palmerius, & alij.*

Relliquiæ S. Christophori martyris [b] statura velut Gigantis in Hispanias delatæ maximæ venerationi sunt. Passus est egregius Christi athleta in Lycia [c] urbe Sami, alijs Solymi. [d]

b *Iulianus in chron. ad Castini tempus refert.* Relliquiæ S. Christophori à Licia Toletum allatæ à S. Castino Toletano Pontifice in templo ei dicato collocatæ sunt.

c In civitate Lycio.) *Lycia provincia non civitas. Itaq; vacat civitate.*

d Vrbe

Era. Cæsa. d Vrbe Sami, alias Solymi.) *Castigandum* Solymæ, *vel* Sidimæ, *licet diversæ sint ex Plinio.* Anni. Chris.

Hector qui, & Ferrandus, [e] Carthaginensis Diaconus floret.

e *Victor Tunnunensis in chron. Isidorus de script. Eccles. c.2. eius opera ab Achille Statio Lusitano Romæ edita extant.*

536 Flavianus Episcopus Antiochenus [f] illam sedem probe regit. 498.

f *Past Palladium Flavianus Iunior sufficitur à Genebrardo in chron. Spondano in Epitome, & alijs.*

537 Synodus Romana [g] sub Symmacho Papa contrahitur. 499.

g *Adi Baronium, qui harum Synodorum cogendarum tempus, & causas apprime disquirit anno* 502.

Idem Symmachus Papa tertiam Synodum Romæ cogit.

538 Mandaburius [h] cum Arato Treverensi Episcopo disputat. 500.

h Mandaburius.) *An Ardiburius, vel Ardibures Asparis filius? de quo Iornandes, Diaconus, Baptista Mantuanus in Agellarijs de eodem.*

Dicitur Ardiburi posuisse Lacobriga septem
Victori toties statuas, totiesque per illum
Eruta Vandalicis bello insurgente procellis.

Meminit

Fra Cæsa. *Meminit etiam Andræas Resendius in Lusit. antiquit. lib. 4. in Lacobriga.* Anni. Chris.

539 Petrus Tyrannus in Hispania captus statim occiditur. 501.

Alaricus Rex longe lateque per Gallias evagatur.

540 Ioanni Cæsaraugustano Episcopo Vincentius in sede succedit. 502.

541 Iustus Episcopus Ausensis [i] in Hispania literis, & sanctitate claret. 503.

i *Hoc tempore claruit Episcopus Iustus literis, & sanctitate. Sed non Ausensis, sed Vrgelitanus Episcopus fuit, frater Iustiniani, & Nebridij. De quo D. Isidorus cap. 21. Padilla Cent. 6. cap. 22.*

544 Alaricus Clodovæi Francorum Regis filijs [l] fœdus violat. 506.

l Alaricus Clodovæi Francorum Regis filius fœdus violat.) *Nullus Alaricus Clodovæi Regis filius. Itaque labes scripturæ historiam tollit. Emendo* (Alaricus Clodovæi Francorum Regis filijs fœdus violat. *Id me docet Iornandes de rebus Geticis*: Missa legatione ad Clodoin Francorum Regem filiam eius Audefledam sibi in matrimonio petit, quam ille grate libenterque concessit, suos filios Childepertum, & Heldepertum, & Thuidepertum, credens hac societate cum gente Gothorum, inito fœdere, sociari. Sed non adeo pacis ad concordiã profuit ista coniunctio: quia sæpe numero propter Gallorum terras graviter decertati sunt, & nunquam

Gothus

Era. Cæsa. Gothus Francis cessit. *Rei exitum Mariana eleganter describit. hist. lib. 5. c. 6.* Anni Chris.

In Hispania Bætica apud Aquas duras Constantiæ Iuliæ, quæ Osset [m] dicitur, moritur gloriose Gregorius [n] famulus Dei.

m *Aliqui putant Osset, sive Iuliam Constantiam esse* Trianam, *quæ Hispali ponte sublicio Iungitur, quibus minime assentior. Licet enim Plinius lib. 3. c. 1. Hispali opponat, ex adverso, non tamen adeo vicinum oppidum fuisse reor, & vel esse* Castilleja, *vel* S. Iuan de Alfarache *hæc enim longiuscule, & fere ex adverso sunt opposita.*

n *Sepulcrum cum Lipsanis hodie in* Alcala del Rio *ab Hispali octo milliaribus visitur. Repertum, Ferdinando, & Elisabetha Regibus Catholicis: tēplum erectum, quod Magna oppidanorum religione colitur. Ibi capsula inaurata, ubi relliquiæ. Cippus etiam cum epigrammate.*

IN. HOC. TVMVLO. IACET.
FAMVLVS. DEI. GREGORIVS.
QVI. VIXIT. ANNOS. PLVS. MI-
NVS. LXX. RECESSIT. IN.
PACE. DIE. NONA. SEPTEM-
BRIS. ERA. D. XXXXII.

De Sancto Gregorio Ossetano, vel Aquisdurensi agunt Morales lib. 11. cap. 41. Marieta lib. 6. cap. 43. Padilla Cent. 6. cap. 1.

Era Cæsa. Anni Chrsi.

Petro Episcopo Toletano succedit Hector ° in Africa Diaconus, Dictus etiam Ferrandus, familiaris S.Fulgentij Ruspensis: qui propter eminentiam in regimine, & in alijs dotibus dictus est Metropolitanus Carthaginẽsis provinciæ: micuit literis, & sanctitate.

o *Iulian.in chron.* Palmato Episcopo Toletano succedit Hector cognomento Ferrandus Afer. Qui in sede Carthaginis Archidiaconus fuerat: vir fuit doctus. Ad annum 540. vivit. Suppletque opera S.Fulgentij Ruspensis. *His consentanea narrat Isidorus de vir illust.c.12. non tamen Toletanum Episcopum affirmat. Sed certe subscribit Concil.Tarracon.anno* 516. *& se Metropolitanum Carthaginensem affirmat. Meminere Baron. tom.7. anno.*539. *Belarminus de script.Eccles. anno* 504. *Marquez* Del origen de los Ermitaños *cap.*11.§.4.*&* 5. *circunferuntur etiam venerandæ antiquitatis carmina, quæ quia non obvia omnibus, apponam.*

Hector ave sacer Antistes, Ferrande beate,
Africa quem tellus gignit, Hibera vocat.
Annos te multos fruitur Carthago ministro,
Defensor fidei vivus, & ultor eras.
Hæreticis nomenque tuum, celebresque libelli
Exosus, qui tu malleus hæreticis.
Contigit inde tibi Fulgentius ipse magister,
Lumen & eximiæ relligionis honor.
Iamque ætate gravis Toletum Pastor adisti,
Hanc sedem scriptis vita, & honore iuvas.
Tricenną tandem Maij sub luce beatus
Qui fueras exul, & pia turba simul

Inde

Era Cæsa. | Anni. Chris.

Inde tamen Libyam repetis per mille pericla.
Doctor,& Antistes sidera calce premens.
Hinc tua Montanus vestigia pone sequtus
Subsedit celeber Pastor in urbe tua.
Forsitam ille tuus fuit hac in sede minister,
Moribus,ingenio,par quoque laude tibi.
Hector amans pecudum,vigilantissime Pastor.
O Ferrande sacer,Præsul,amice Dei,
Sit curis Carthago tibi te docta ministro,
Dummodo Toleti sit tibi cura frequens.
Illa te rosei carpentem luminis auras
Vidit,& hæc superis carpere lucis iter.
Illa dedit vitæ primordia labilis usus:
Ista resurgentem læta videbit humo.
Felix Toletum,quæ tantum nacta parentem,
Illius gremio continet ossa suo.
Et quem Pontificem quondam venerata recepit,
In sua Patronum commoda voce voca.

544 Clodovæus hasta confixit Alaricum Regem.p 506.

p *Gregor.Turon.hist.lib.2.c.39. Hincmarus in vita S.Remigij,Procopius de bello Gothico lib.1.*

Gesalaicus Vvisegothorum q Rex ex Hispania profugit.

q *D.Isidorus in chron.Rudericus lib.2.c.11.*

Hector Episcopus Toletanus mirum in modum emicat.

547 Theodoricus Ostrogothorum Rex 509.

Era Cæsa. | Anni Chrif.

in Hispaniam [r] venit. Vbi aliquot annos pro nepote gubernat, iens, & rediens ad Italiam.

r Theodoricus Ostrogothorum Rex in Hispaniam venit.) *D. Isidorus in chron. Lucas Tudensis in Theodorico, Iulianus Petri anno* 516. Theodoricus Amalus Rex Hispanus interfuit Concilio Toletano , & antea Concilio Tarraconensi. *Idem anno* 527. Secundo Septembris moritur in Italia Theodoricus Amalorum Rex, Ostrogothorum, & Vvisegothorum , cùm in principio anni fuisset in Hispania. *Hanc Auctorum confessionem interturbat Morales cap.42. & in fabulas aniles ablegandam vult Mariana lib.5. cap.7. idque coniecturis tantum agentes: quâ tamen firma ratione ab antiquis recedam, non invenio.*

Sanctina virgo Toletana [s] nobilissima eidem Regi Theodorico, priore coniuge amissa, tunc viduo nubit.

s *Lucas Tudensis in Theodorico, Rudericus Toletanus lib. 2. cap. 14. Vassæus anno 567. Padilla Centuria 6. cap. 2. Iacobus du Brul in epistola ad D. Isidori opera.*

Eboræ in Carpetania Litorius [t] Litorij Ducis, qui a Gothis captus est, filius famulus Dei, vir Catholicus, in Domino quiescit.

t *Eius sepulcrum eadem Eborensi civitate, quæ hodie* Talabera de la Reyna, *avorum memoria repertum cum epigraphe. Affirmant Mariana lib.5.c.7. & Padilla Cent.6.c.2.*

LITO-

LITORIVS. FAMVLVS. DEI.
VIXIT. ANNOS. PLVS. MINVS.
LXXV. REQVIEVIT. IN. PACE.
VIII. KAL. IVLIAS. ERA.
D. XXXXVIII.

De Duce Litorio à Gothis capto plures meminere: Paulus Diaconus lib. 14. Inter hæc Litorius, qui ſecunda ab Aetio patritia poteſtate Hunnis auxiliantibus præerat, dum Aetij gloriam ſuperare appetit, dumque Aruſpicum reſponſis, & dæmonum ſignificationibus fidit, pugnam cum Gothis in prudenter conſeruit, ac primum quidem magnam hoſtium ſtragem edidit, poſtmodum vero, ſuis pene omnibus trucidatis, ipſe à Gothis turpiter captus eſt. *Idacius eadem.* Bello Gothico ſub Theodorico Rege apud Toloſam Litorius Romanorum Dux in conſultius cum auxiliari Hunnorum manu irruens, cæſis his, ipſe vulneratus capitur, & poſt dies paucos occiditur. *D. Iſidorus in chron. Goth.* Litorius autem dum primum res proſperas adverſus Gothos geſiſſet, denuo reſponſis dæmonum deceptus in bello à Gothis, amiſſo exercitu, miſerabiliter ſuperatur. *Sidonius Apollinaris in Panegyrico ſoceri*

Litorius Scythicos equites, tunc forte ſub acto
Celſus Aremorico, Geticum rapiebat in agmen
Per terras Arverne tuas

Salvianus quoque fuſius lib. 7. *Litorij caſum de plorat. Et Proſper in chron. anno* 442. *Theodoſio XVI. & Feſto Coſſ. Litorius ergo filius, cum pater captus trucidatuſque eſt, ſeptenis erat, vel ſi Conſulatum illum Theodoſij ad annum* 439. *retrahas cum Baronio, & Spondano, puer quadrimulus.*

Tres

Era Cæsa. | Anni Chris.

Tres aliæ Sydoni coactæ sunt Romæ [u] sub Symmacho Papa.

u *Sub Symmacho sex Synodi celebratæ sunt. De tribus actum est superius. Quarta vocata est Palmaris, quinta adversus Laurentianos, sexta apud S. Petrum contra vendicantes sibi indebita bona Ecclesiastica, Baron. tom. 7. anno 503. Severinus Bin. tom. 2. Concil.*

548 Symmachus Papa [x] vir sanctissimus e vita discedit. 510.

x *M. Aurelio Casiodoro Coss. anno 514. itaque si fastorum scriptoribus fides quatuor annos ante vertit.*

Gesalaicus Rex Vvisegothorũ [y] miser, & profugus in Gallia obijt.

y *D. Isidorus in chron. Gothor. Era 554. Rudericus Tolet. Era 544. lib. 2. c. 11.*

549 Symmacho Papæ in sede S. Petri succedit Hormisda. 511.

550 Hormisda Papa, [z] missis ad Ioannem Tarraconensem Episcopum literis, mirum in modum eum cohonestat. 512.

z *Datis Postridie Kal. April. sub Agapito Coss. ut Panvinus in chron. Eccles. & Padilla Cent. 6. cap. 4. Iulianus quoq; meminit in chron.* Hormisdas Pontifex posuit vicarios, Ioannem Episcopum Tarraconensem provinciæ suæ Vicarium, Salustium Bæticæ, & partis Lusitaniæ, Celsum Carthaginensis provinciæ.

Conci-

Fra Cæsa. Anni. Chris.

554 Concilio Tarracone congregato [a] præsidet Ioannes Tarraconensis Archiepiscopus Metropolitanus, & inter alios Hector Ecclesiæ Toletanæ Pontifex, Sedis Apostolicæ legatus. 516.

a *Celebratum 6. die Novemb. anno 516. tom. 2. Conciliorũ, Morales lib. 11. cap. 4. Padilla Centuria 6. cap. 3. Iulianus Petri in chron. Carrillus historia S. Valerij lib. 2. pag. 198.*

Severianus [a] iam puerulus, natus Toleti in Hispania ex Theodorico Ostrogothorum Rege, & Sanctina Toletana fœmina nobilissima, filia Isidori Toletani civis splendidissimi, viget.

a *Rudericus Sancius in chron.* Hic Theodoricus Rex pater fuit Excelentissimi Principis Severiani Ducis Cartaginensis, qui ex nobili Theodora genuit sanctissimos, ac clarissimos filios, videlicet Leandrum, & Isidorum Archiepiscopos Hispalenses, & Fulgentium Episcopum Tingitaniæ (*lege Astigitanum*) ac Theodosiam uxorem Leovigilde Regis. *Ioannes Vassæus sub ann.* 567. Severianus ille Theodorici Ostrogothorum Regis, ut diximus, filius ex uxore Theodora inclyto Gothorum sanguine prognata.

Præter linguas Latinam, [b] Cimbricam, Gothicam in Hispania, erat lingua Cantabrica, & politior Latina Hispana; quæ copia verborum elegantia,

Era. Cæsa. gántia, & tumore à Cantabrica discrebat. Anni. Cihrs.

b *Mos hic usque ad Alfonsum Hisp. Regem* 10. *permansit. Testantur Garivaius, lib.* 13. *cap.* 19. *Mariana lib.* 13. *c.* 12. *Aldrete*, Del origen de la lengua Castellana, *lib.* 2. *cap.* 1. *&* 2.

Concilia, leges, Acta publica: inscriptiones edebantur lingua Latina: cætera communiori lingua, vel Gothica, vel Hispana.

Qua de re extant libri integri, Hispana dialectos proprias, & vocabula nativa pafsim habet: multa miscentur illi ex externis.

Vincentius Abbas legionensis, [c] ex ordine post S. Benedicti, quem accepit paulo ante quã pateretur martyrium, floret: patitur vero sub Richilane Rege Suævorum hæretico anno 546.

c *De eo fit* 11. *Septem. in Martyrol. Rom. Flos. Sanct. Hisp. Thesaur. concion. tom.* 2. *& alij, ex Hispanicæ historiæ tractatoribus.*

Flavia Sanctina uxor Theodorici Ostrogothorum Regis olim, educat Catholice, & satis diligenter filium Severianum.

Flore-

Era Cæſa. | Anni. Chriſ.

Florebat per idem tempus Saluſtius [d] Epiſcopus Hiſpalenſis, cui Hormiſda Papa vices ſuas in Bætica, & Luſitania commiſſerat.

d *Ex eiuſdem Pontificis epiſtolis poſtridie Kalen. April. anno 517. Baron. tom. 6. eo anno Padilla Cent. 6. c. 7. Iulian. ubi ſupra.*

Canidio Epiſcopo Viſenſi [e] ſuccedit in Hiſpania Maxentius.

e *Repoſui: Auſenſi ex Pinedæ C. & Tabulis eius Eccleſiæ à Padilla concinatis. Subſcribit Concilio Tarracon. primo.*

556 Hectori Toletano Epiſcopo ſuccedit Celſus [f] natione Germanus, vir egregie doctus, & opinione raræ ſanctitatis clarus. 518.

f *Ita Iulian. i chron. Loaiſa, & Padilla in Chronolog.*

Theodoricus Rex Oſtrogothorum Toleti regit Hiſpaniam [g] pro Nepote.

g *Iſidorus in chron. Rudericus Tolet. hiſt. Goth. c. 3. Alfonſus* Carthagena *in Anacephaleoſi cap. 19. Lucas Tudenſis cap. 59.*

S. Orentius Epiſcopus Illiberitanus [h] in Bætica ſcriptis valde floret, & fama.

Era Cæsa. | Anni Chris.

h *Qui vacat. Eius nunc famam, & scripta magni habita, perque omnium ora volitare asseverat. De eo iam supra.*

Vincentio Episcopo Cæsaraugustano succedit alter Ioannes. [i]

i *Forsitam est is, qui subscribit Concilio Barcinon. & Ilerdensi, Padilla Cent. 6. c. 21. & 25.*

Dacius Episcopus regit Ecclesiam Mediolanensem.

Procopius de bello Gothico lib. 2. Cum belli Gothici tertius adhuc annus ageretur, ex Mediolano vir sacer quidam Dacius nomine, civesque nonnulli cum Romam venissent, à Bellisario suppliciter petierunt, modi cum ad se præsidium mitteret, quo satis se posse asseverarent, non modo Mediolanum, se Liguriam omnẽ abductam à Gothis Imperatori recuperare. *Baronius anno* 538. *num.* 89.

Gilimer [l] Dux deturbat regno Ildericum Vvandalorum Regem.

l Giliner Dux deturbat de Regno Ildericum.) *Gilimer: substituimus. A D. Isidoro Ildericus vocatur Kilderis. A Ruderico Kildericus lib. unico c. 15. Paul. Diacon. lib. 7. Victor Tunnunensis. Beda in chron.*

558 Iustinus Imperator edicit, [m] ut templa ab Arianis ad illum usque diem possessa Catholicis illico tradantur. 520.

m *Paulus*

Fra Cæsa. m *Paulus Diac.lib.17.in eo Principe.Cyrillus in rebus gestis Sabæ Anachoretæ.* Anni. Chris.

559 Belisarius Dux strenuus, & prudens vincit in Africa Gilimerem, [n] quem & Constantinopoli ducit. 521.

n *Paulus Diaconus lib.17. in Iustiniano Victor Tunnunnensis, Iornandes de successione Reg. qui hæc de Belisario:* Elegit Belisarium, & numeros fortissimosque milites deputans, ad Australem plagam contra Vuandalos mittit, qui favente Deo, qua venerat facilitate, ea celeritate Vuandalos superavit, Libyamque ad corpus totius reipublice iungens, Gilimerem Regem, opesque Carthaginis in urbe Regia Principi, spectante populo, obtulit.

560 Agnellus Episcopus Ravennas insignis floret. 522.

563 Beatus Montanus [o] succedit Celso sanctissimo viro, qui patriam suam Treverensem repetens, ibique prædicans vitæ Sanctimonia, ac miraculorũ frequentia fulget: eius translatio celebratur 23. die Februarij. 525.

o *Iulianus in chron.* Celso viro sanctissimo ad Germaniam profecto, & ibidem mortuo succedit Montanus Archidiaconus Toletanus. *D. Ildefonsus de vir ill. c.3. Loaisa in collectione Conciliorum Hispaniæ, Padilla Cent.6. cap.12.& 13.*

Era Cæsa. | Anni Chris.

564 Synodus Valentina, vel Valetana p in Hispania sub Montano Toletano contrahitur, quæ tota quidem Hispania servatur. 526.

p Synodus Valentina, vel Valetana sub Montano Toletano.) *Est certe Synodus Valentina, vel Valetana, utroque enim modo in eius Concilij actis repetitur scriptum. Sed hæc Era 584. coacta fuit. At sub Montano fuit hoc anno, aut sequenti Synodus cuius initium est.* In nomine Domini Iesu Christi Synodus habita in civitate Toletana apud Montanum Episcopum, sub die 16. Kalen. Iun. anno 5. Regni Amalarici Domini nostri Era 565. *Itaque aut mendum est in scriptura, aut tempus anteversum, sed mutare non ausim.*

Ausbertus Braccarensis Episcopus q à D. Michaele Archangelo divinitus admonitus in insula Tumba r prope mare Gallaicum, nec procul à Britannico templum cum suffraganeis Michaeli dedicat.

q Ausbertus Braccarensis.) *Cameracensibus, & Hannonibus præluxit mira humilitate, & Sanctimonia, Dogoberti Francorum Regis tempore. Agunt de eo Martyrol. Rom. 13. Decembris. Meminit quoque Sigebertus in chron. anno 650.*

r In insula Tumba.) *Hodie inflexo nomine*, Tambo *dicitur, manentque eius monasterij rudera, Prudentius Sandoval anno 790.*

Misera-

Era Cæsa. | Anni Chris.

Miſerabiliter vexantur ab hæreticis
565 Arianis Catholici. 527.

566 Ausbertus Braccarenſis Epiſcopus, 528.
vir egregius literis, prudentia, & religione, à Regina Crotilde Amalarici Regis Vuiſegothorum hæretici cõiuge Catholica legatus ad fratres eius Gallorum Reges ſecreto mittitur eodem tempore.

Idem reverſus à legatione ad Belgium patriam revertitur, & prædicans ibidem eius gentis habetur Apoſtolus ad annum.531.

567 Victor vir ſanctus Epiſcopus Carthaginenſis [f] Hiſpaniæ floret. 529.

f *Puto de Victore Tunnunenſi agere. Nam in Tabulis Eccleſiæ Carthaginenſis Hiſpanicæ nullus Victor. Variantque Auctores in illius ſcriptoris Epiſcopatu; alij Cummenenſem, Iſidorus in Etymolog. lib. cap.38. Turonenſem corruptius vocat. Fuit certè hoc eodem tempore celeberrimus, & fidei conſtantia, & ſcriptis. Vt à D. Iſidoro prædicatur, de ſcript. Eccleſ. c.38 & vir. ill. c.25. ubi Loaiſa notat.*

Apringius Epiſcopus Pacis Auguſtæ [t] in Hiſpania non procul ab urbe Emerita Auguſta: quæ Pax Anæ fluvio appoſita eſt.

t *Iſidor. de vir illuſt. c.30. Trithemius de Eccleſ. ſcript.*

Moral.

Era Cæsa. *Moral.lib.11.c.49.Marieta lib.5.c.15. Padilla Cent.6.c.23. Resendius lib.4.Antiquitatum Lusit. Pacis Iuliæ, quæ hodie* Veja,*vult esse.Sed nos Pacis Augustæ,quæ hodie* Badajoz, *etiam sedis Episcopalis verius iudicamus.* Anni. Chris.

569 Synodus Toletana sub S.Pontifice[u] Mōtano Toletano Metropolitano sub Amalarico Rege Gothorum habetur. 531.

u *Iulian.in chron.* Sanctus Montanus sub Amalarico habet Concilium Toleti.

Turibius Palentinus [x] à S.Benedicto Romæ accipit habitum.

x *Valde diversus à Turibio Asturicensi.De eo D.Isidorus in Montano c.3. eius corpus Labanæ apud Astures colitur. Morales lib.11. cap.48. Padilla Cent.6. cap.14. Prudentius Sandovalius Episcopus Pampilonensis in histor. Episcoporum fol.274.*

Celebris est memoria Italicæ [y] in Hispania Romuli [z] sub Traiano passi.

y Italicæ.) *Magnorum Principum Traiani, Adriani, & Theodosij,pluriumque Augustarum, & illustrium virorum, etiam invidia renuente,altrix patria.*

Olim opulens civitas
Aevo vetusto,nunc egena,nunc brevis,
Nunc destituta,nunc ruinarum ager est.

Eo loci oppidulum Sancti Pontij migravit,& Sevilla la vieja *vulgo vocatur, manetque Amphitheatrum pene integrum, & lateritio opere fornix, quod armamentarium à clavis ibi suffixis fuisse videtur.*

z *Mar-*

 z *Martyrol. Rom. 5. Septemb. & eo die Græci in Menolog. Metaphrastes ex antiquis monumentis, quæ extant apud Lipomanum tom. 6. & Surium tom. 5. fit quoque de eo in Ecclesia Hispalensi sub dupplicis officio.*

Martinus post Dumiensis venit cum relliquijs S. Martini [a] Turonensis Episcopi in Hispaniam ad Gallæciam, ad Ricciarium [b] Richilani hæretici successorem: quem Ricciarium in fide instruit in urbe Auriensi, prius dicta Obobriga Regia.

a *Gregorius Turonensis de Miraculis S. Martini cap. 11.* Et admirantes suavitatem soni, interrogant custodes, quid hoc esset. Qui dixerunt: relliquiæ D. Martini in Galliciam transmittuntur. *Et paulo post.* Velociter ad portum Galliciæ pervenerunt. Tunc cõmonitus à Deo quidam nomine Martinus de regione longinqua, qui ibidem nunc Sacerdos habetur, advenit. *D. Isidorus in chron. Suævor.* Post multos deinde Reges Regnum Suævorum suscepit Theodemirus, qui fidem Catholicam adeptus, Arianæ impietatis errore destructo, Suævos unitati fidei Catholicæ reddidit. Cuius tempore Martinus Dumiensis Monasterij Episcopus, fide, & scientia claruit, cuius studio pax Ecclesiæ reddita est, & multa monasteria condita. *Gregorius Turon. lib. 5. hist. Francor. cap. 37. Rudericus Toletanus hist. Suæv. c. 16. Moral. lib. 11. cap. 57. Padill. Cent. 6. c. 32.*

b Ricciarium Richilani hæretici sucelsorem.) *At Gregorius Turon. non Recciarium, sed Theodemirum asserit conversum. Nam Recciarius antea Catholicus erat. Rudericus Tolet. hist. Suævorum. c. 18.*

Tunc

Era Cæsa. | Anni. Chris.

Tunc Suævorum fit solemnis renunciatio,[c] & abiuratio hæresis Arianæ, & fidei cõfessio, ut post facta est sub Reccaredo Rege Gothorum Catholico Toleti cum eisdem ceremonijs. Abiuraverunt primum Rex, & Regina, & Ariamirus eorum filius, deinde hæretici Episcopi, post Palatini, & populares in Concilio, quod collegit Regis Imperio Ausbertus Episcopus Braccarensis ante quam proficisceretur in Belgium cum alijs Episcopis.

c Tunc Suævorum solennis renuntiatio, & abiuratio.) *Hæreo, an hæc abiuratio sit eadem, quæ in Concilio Lucensi facta anno 564. Tempus aliud fateri cogit, & quæ hic narrantur Concilio illi præivisse.*

Montanus Episcopus Toletanus,[d] qui relicta uxore, ad Toletanam sedem vocatus est, quam domi, tanquam sororem habebat; accusatus quasi tunc etiam rem haberet cum illa, miraculoso testimonio suam comprobat innocentiam, & post mortem clarus habetur.

d *D. Isidorus de vir. illust. c. 3. Morales fuse lib. 11. c. 48. Padilla Cent. 6. c. 12.*

Hoc

Era. Cæsa. Hoc anno Amalaricus Rex [e] Gothorum hæreticus à Gallis occiditur. Anni Chris.

e *Procopius de rebus Belisarij: Gregor. Turon. lib 3. hist. Franc. c. 1. Isidorus in chron. Goth. Morales lib. 11. c. 46. Padilla Cent. 6. c. 13.*

Recciarius Rex Suævorũ [f] iam Catholicus mirabiliter floret.

f Ribarius Rex Suævorum.) *Rudericus hist. Suævorum c. 18. Vbi tamen Reciarius, ex quo emendavimus.*

572 Iam successerat in Toletana sede primaria Montano viro celeberrimo Iulianus cognomento Pomerius, [g] qui in modum Dialogi librum composuit. 534.

g Iulianus, cuius patruus Iulianus cognomento Romanus.) *Labitur exscriptor, nam ab eodem Maximo habemus hunc vocatum Iulianum Pomerium, non Romanum, & sic castigavimus. Itaque sunt duo Iuliani, alter Episcopus Tolet. alter eius patruus Iulianus Pomerius. Hunc fuisse Gallum asserit Isidorus de vir illust. cap. 25. Gennadius Afrum contendit scripsit 8. libros de animæ natura. Confunditur patruus cum sobrino à multis, sed perperam.*

Hic Iulianus habuit amicitiam cum Vero Presbytero, cuius, & alterius Iuliani mutuis interrogationibus, & responsionibus librum, quem supradixi, Iulianus cognomento Pomerius natione Gallus [h] composuit.

Era Cæsa. Anni. Chris.

h *Duo fuerunt Iuliani Pomerij, alter Presbyter alter Diaconus. Vide Bellarminum de scrip. Eccles. ad ann. 680.*

S. Gaudiosus Episcopus Turiasonensis sanctitatis gloria floret.

Turibius Monachus, ad quem scripsit Montanus Pontifex Toletanus, è Monacho Benedictino fit Episcopus Telensis, vel Palentinus.

Iulianus Pomerius Gallus plenus annorum, meritisque moritur.

Eodem anno moritur Gennadius [i] Massiliensis scriptor nobilis.

i *Eius opus de script. Eccles. extat. Fuit unus ex Presbyteris, de quibus Prosper, & Hilarius conquesti sunt. Adi Baron. tom. 7. anno 496. fuit alius Gennadius Episcopus Asturicensis, sed ævo sequenti.*

Leander [l] Severiani Ducis filius, & Flaviæ Sanctinæ nepos, Murtiæ, quæ Bigastrum [m] Gothis dicta est, natus ex matre Theodora Cerula fœmina nobilissima, & in æde S. Mariæ suburbanæ tingitur.

l Leandri Severiani Ducis filius.) *Leander, de eo D. Isidorus Germanus frater c. 28. Gregor. Pont. Dial. lib. 3. c. 31. Trithemius lib. 2. c. 6 & lib. 4. c. 130. Martyrolog. Rom. 27. Feb. Vsuard. Beda, Ado, & alij.*

m Murtiæ, quæ Bigastrum Gothis.) *Forsitam Murgi.*

Bigastrum

Era. Casa. *Bigastrum asserit Morales in eo tractu fuisse, cum eo Clusius, variant Florianus, & Ortelius. Noster illorum temporum vicinior testis potius credendus oculatus.* Anni. Chrs.

S. Laureanus [n] patria Pannonius, clericus Mediolanensis post aliquot annos ibi transactos, ad urbem Hispalim Hispaniæ venit.

n S. Laureanus.) *De quo Martyrol. Roman. 4. Iulij Flos Sanct. Hisp. Thesaur. concion. & alij.*

Severiana Theodora, [o] quæ Leovegildo post Gothorum Reginupsit, nata etiam in urbe Murtiensi in eadem æde sacra tingitur.

o Severiano Theodora.) *Severiana Theodosia.*

578 Eleutherio Episcopo Braccarensi [p] Vigilius Papa scripsit. 540.

p Eleutherio Episcopo Braccar. Vigilius Papa scribit) *In actis Vigilij Papæ 2. tomo Concil. & 1. tom. Epistol decretal. sed ibi Eterius, in alijs Codicibus* Eleutherius, & Eucherius, *ut ut sit idem est Episcopus coniectat Baron. tom. 7. Annal. anno* 541. *fuisse eius Episcopatum circa Oceanum. De eo Padilla Cent. 6. c. 20.*

Magnus Episcopus Mediolanensis excluso Dacio, intruditur.

Era. Cæsa. Mõtanus Episcopus Toletanus mortuus in Bætica Toletum adducitur. Anni. Chris.

Reliquiæ S. Vincentij Legionensis Abbatis, q & Martyris Ovetum allatæ, anno Domini 531. mirificis miraculis celebrantur.

q *Meminit Morales lib.12.c.19. Padilla Cent.7.c.17 eius sepulcrum visitur hodie apud S. Claudium Legionensem, cum epigrammate, quod rudem eius sæculi Minervam spirat.*

Hoc tenet ornatũ venerandũ corpus Vincẽtij Abbatis
Sed tua sacra tened anima celeste sacerdos
Regnum mutasti in melius cum gaudia vitæ
Martyris exempla signant quod membra sacrata.

Et post multa.

Obijt in præceptis Dei Id. Martij Era DCLXVIII.

In quo lapsi sunt, qui epithaphium insculpi fecerunt: centum enim & amplius addiderunt annos, ut à Maximi calculo convincitur, nec enim anno 668. Ariani in Hispania erant, qui martyrium Vincentio Abbati inferrent, ut etiam advertit Morales dicto lib.12. cap.19.

Martinus Pannonius r vir sanctissimus, & sapientissimus fit Abbas Dumiensis in Gallæcia, multorum Monachorum Benedictini Ordinis pater in Monasterio, quod prope Braccaram Augustam Rex Recciarius Suævorum Catholicus magnifice fecit exædificari.

r Marti-

Era Cæsa. r Martinus Pannonius.) *Ipse in sepulcrali Carmine.* Anni. Chris.

Pannonijs genitus transcendens æquora vasta
Gallæciæ in gremium divinis nutibus actus.

Asserit quoque Gregor. Turon. hist. Franc. lib. 5. c. 37.

Turibius Palentinus Episcopus Palentinis hæreticis maledicit.

Thedoricus Ostrogothorũ Rex hæreticus male disperijt.[f]

f *Iulianus in chron.* A dæmonibus in inferno precipitatur. *Rudericus Tolet.* Sacrilegus Arianus impiam animam Dei iudicio exhalavit.

588. Sanctina Severiani Ducis Carthaginis Spartariæ (qui, & ipse Severianus elegãtes Garthagine Spartaria ædes ad portum maris nostri interni iusserat ædificari) hoc anno moritur: quæ 544. ædificarat ad S. Petrum Caradinensem celebre monasterium, quo[t] Monachos transmisserat S. Pater Benedictus ex Italia ad Hispanias, & Toleto huc eius corpus deferri testamento cavit. 550.

t Quos Monachos trasmiserat.) *Emendavi, Quo Monachos transmisserat. Narrat Iulian. in chron. anno* 525. Mittit S. Patriarcha 12. Monachos cum Abbate suo Toletum, quod tunc sedes regia Gothorum erat. *Anton. Yepes Cent.* 1.

Monas-

Era Cæsa. | Anni. Chris.

Monasterium Dumiense fit sedes Episcopalis in Gallæcia.

Eleutherio Braccarẽsi defuncto succedit Lucretius. u

u *Ita etiam Iulianus in chron. Præfuit Concil.* 1 *.Braccarensi. Vt ex eius actis constat.*

Prope Osset oppidum Lusitaniæ in Diœcesi Pacis Augustæ fontes baptismatis in Pervigilio Paschatis excitantur. x

x Fontes baptismatis in pervigilio Paschatis eccicãtur.) *Immo excitantur: cum enim antea sacer fons siccus esset, in pervigilio Paschatis ebulientes à mirabili illa scaturigine aquæ erumpebant, arentemque antea fontem ad cumulum miris illis lustralibus lymphis adimplebant. De quo ita Gregor. Turon. de gloria martyrum cap.* 24. Est & illud illustre miraculum de fontibus Hispaniæ, quos Lusitania provincia profert: piscina namque est apud Ossem (*lege Osset*) campum antiquitus sculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro composita opere: sed & ædes magnæ claritatis, ac celsitudinis desuper à Christianis constructa est. Igitur cum dies sacer post curriculum anni antecedentis advenerit, quo Dominus, confuso proditore, mysticam discipulis præbuit cœnam, conveniunt in locum illum cum Pontifice cives, iam odorem sacri persentientes aromatis. Tunc data oratione, Sacerdos ostia templi simul iubet muniri signaculis, adventus virtutis Dominicæ præstolantes. Die autẽ tertia (quod est Sabati) convenientibus ad baptizandum populis,

adve-

Fra Casa. adveniens Episcopus cum civibus suis, inspectis signaculis, ostia reserat clausa. Ac mirum dictu, piscinam, quam reliquerant vacuam, reperiunt plenam, sed ita cumulo altiore refertam, ut solet supra ora modiorum triticum aggregari: videasque huc illuc latices fluctuare, nec partem in diversam diffluere. Tunc cum exorcismo sanctificatum, conspersum desuper chrisma omnis populus pro devotione haurit, & vas plenum domi pro salvatione reportat, agros, vineasque aspersione saluberrima tutaturus. Et cum exinde multitudo amphorarum sine collecto numero hauriatur, nunquam tamen vel cumulum minuit: licet ubi infans primo tinctus fuerit, mox aqua reducitur: & baptizatis omnibus, lynphis in se reversis, ut initio produntur nescio, ita & fine clauduntur ignaro. *Hæc Gregorius: cum quo Sigebertus in chron. anno* 573. Hispani, & Franci de Paschate celebrando dissentiunt. Hispanis duodecimo Kal. April. Francis vero decimo quarto Kal. Maij Pascha celebrantibus. Sed Francos recte celebrasse, per hoc divinitus claruit, quod fontes in Hispania, qui in Sabato sancto Paschæ ad baptizādum sponte divinitus repleri solent, non in Hispanorum, sed in Francorum Pascha repleti sunt. *Eadem habet Beda in lib. de Tempor. à quibus Baronius tom. 7. anno* 548. *&* 573. *Morales lib. 11. cap.* 54. *Padilla, & cæteri Hispani scriptores. Insistens igitur rei veritati, & literarum vestigijs reposui* excitantur. Anni. Chris.

Baccauda y Athanagildi frater ex semine Regum Gothorum succedit Iuliano in sede Primaria Toletana Pontifex.

y Baccauda Athanagildi frater.) *Ita à Loaisa, & Padilla*

continuan-

Era Cæsa. *continuantur. Alius est etiam Episcopus Bacauda Egabrensis, qui Concilio 8. Tolet. subscripsit cuius est memoria etiam in lapide in oppido Egabrensi hodie* Cabra. *Adi Moralem lib.12.c.30.* Anni Chrsi.

592 Athanagildus ex Regio semine Gothorum,[z] fraterque Bacaudæ Toletani Pontificis, Dux acerrimus contra Agilam conspirat. 554.

z *Isidorus Era 593. Rudericus lib.2.c.13.*

593 Avitus Imperator Hispanias traijcit: ibique deposita imperij dignitate, magnis itineribus ad Gallias properat. 555.

594 Recciario Suævorum Regi[a] Catholico filius eius Ariamirus Catholicus in Regia sede Suævorum fœliciter succedit: qui multum honorat S. Vincétium martyrem Legionensem, quem Richila filius Hermerici Ariani eius avus occiderat. 556.

a Recciano Regi Catholico filius eius Ariamirus.) *Horum principum nomina parum sincere scripta emendavimus: scilicet Ariamiri, Theodemiri, Agilæ. Morales lib.11. cap.57. Mariana lib.5.cap.9. Padilla Cent.6.32. Ex D. Isidoro, & alijs.*

Maxime viget in Hispania memoria S. Marinæ virginis Hispanæ Galliciensis,

cienſis (quam alij Margaritam vocarunt, alij Gemmam Marinam.) Paſſa eſt ad urbem Amphilochium Gallæciæ ſub Olybrio [b] iudice, & Diocletiano Imperatore.

b Sub Olobrio iudice.) *Hiſpalen. & Archiepiſ. habent Olybrio, à quibus emendavimus.*

Hoc anno contrahitur Synodus [c] prima Braccarenſis ſub Lucretio, quæ nationum Epiſcopos, nonnullos Hiſpaniarum contraxit.

c *Morales, & Boronius hoc Concil. ad ann.* 563. *reijciunt. Padilla* 561. *& habetur* 2. *tom. Concil. & in collect. Loaiſæ.*

Eodem etiam anno [d] contrahitur ad Lucum Auguſti [e] (alij, & verius ad Lucum Aſturum) nationum quædam Synodus. Lucenſis ſedes Aſturum electa fuit in Metropolitanam: ibique fiunt diviſiones ſedium Braccarenſi, & Lucenſi ſubiectarum.

d *In quo definibus regundis actum: extantque eius acta. In Concilior. Hiſpan. collect. & Moral. lib.* 11. *cap.* 57. *Padilla Cant.* 6. *c.* 37. *Luca Tud. ætate.* 6. *c.* 10.

e *Hodie* Lugo. *Agnoſciturque Ptolemæo, & Antonino.*

Era Cæsa. Anni Chrif.

Fulgentius nascitur Hispali, patre exule in ea urbe, excisa Cartagine.

His temporibus, vel circiter in Bætica constantiæ Iuliæ, quæ est Osset, S. Gregorius confessor, [f] & S. Verania monialis Benedictina. [g]

f Constantiæ Iuliæ, quæ est Osset. S. Gregorius.) *Iam de Gregorio Ossetano dictum supra. Decessit anno 542. ut ex eius epigraphe patet. Itaque eius sanctitatis famam nunc per omnium ora volitare, & in pretio esse asseverat.*

g S. Verana Monialis Benedictina.) *In Arch. & Pirede. Cod.* Verania: *quod magis ad Latini sermonis rationem accedit. Sunt eiusdem nominis plures fœminæ. In Martyrologio Rom. 1. Sept. Verene adhuc corruptius scriptum, sed ibi signanter: in territorio Constantiensi ad Aquas Duras. Miror que Philipp. Ferrar. in Topographia ad Germaniam pagum Constantiensem detorquere. Cum ibi nunquam fuerit Osset, quæ dicta est à Plinio Iulia Constantia, in cuius territorio S. Verania decessit ad Aquas Duras, ut sæpius in Maximo reperitur. Nec corpus huius virginis ibi adservatum nos movet, nam in Maurorum Hispaniæ vastatione id multis sanctorum relliquijs contigit, quæ hinc ad loca remotiora exportatæ sunt.*

598 Athanagildus Gosiuntham nobilissimam virginem Toletanam Toleti ducit, ex qua duas filias sustulit post Gallorum Reginas. [h] 560.

h *Gregorius Turonensis hist. lib. 5. c. 38.* Caput autem huius sceleris Gosiuntha fuit, quam post Athanagildi Regis

Era Cæsa. gis connubium, Rex Levuigildus acceperat. *De filiabus idem Gregor. lib.4. c.28.* Chilpericus Rex cum iam plures habeat uxores, sororem Brunichildis Galsiũtham expetijt. *De his cecinit Fortunatus lib.6.* Anni. Chris.

Toletus geminas misit tibi Gallia turres
Prima stante quidem, fracta secunda iacet.

600 Floret in Hispania Marcellinus [i] S. Martyris Marcellini nepos. 562.

i *Fuit Marcellinus hic Archipresbyter Tolet. subcripsitq; Concilio 3. Tolet. sub Resuicinto. Huius meminit Sidonius Apollinaris lib.2. epist. ad Serranum.* Epistolam tuam nobis Marcellinus Rogatus exibuit, virque amicorum, quæ primoribus verbis salutatione libata reliquo sui tractu, qui quidem grandis est, &c.

Martinus Dumiẽsis Episcopus, mortuo Lucretio Episcopo Braccarensi, succedit in ea sede: emittitque hoc anno Canones Conciliorum, [l] quos ille correxit, Patribus in Concilio Lucensi collectis.

l *Lucas Tudensis è Græco in Latinum sermonem vertisse ait, & sic misisse. Vassæus hoc anno, Padill. Cent.6.c.37.*

Floret Vocontius Episcopus Castellanus in Vescitania Hispaniæ.

Idem Athanagildus in planicie suburbij Toletani ædificat Monasterium

Era Cæsa. | Anni. Chris.

Ordinis [m] S. Benedicti in honorem S. Iuliani apud Arvernos passi dictum Agaliense ab Agallia Villula propinqua, quod distat minus quam 250. Passus ab Ecclesia Prætoriensi SS. Apostolorum Petri, & Pauli inter occidentem, & Septemtrionem situm: ubi constituit primum Abbatem Euphemium Monachum natione Græcum ex Italia vocatum, qui post fuit ad Ecclesiæ Toletanæ sedem vocatus.

m *Iulianus Petri in chron. anno* 558. Euphemianus, vel Euphemius, primus Abbas Agaliensis monasterij ab Athanagildo Rege Vuisegothorū ædificati, est in monasterio positus, scribitq ad Papam Pelagium.

Severianus Dux exul mire proficit in fidei confessione.

Athanagildus Rex dicitur Christianus, [n] Catholicusque secreto fuisse.

n *Lucas Tudensis, & Vasæus anno* 554. *Padilla Cent.* 6. *cap.* 30.

S. Æmilianus [o] Presbyter in Cantabria moritur.

o *De S. Aemiliano Martyrol. Rom.* 12. *Novemb. S. Illefonsus de vir. illust. in Braulione, qui vitam eius scripsit. Extat de eo sacer Hymnus in Breviario Tolet. agunt fusius Moral. lib.* 11. *c.* 58. *Padilla Cent.* 6. *c.* 31. *Marieta lib.* 6. *c.* 6.

Monaste-

Monasteriũ Cislæ p S. Augustini ab Athanagildo Rege Vuisegothorũ Toleti ædificatur.

p *De hoc monasterio agit fuse Ioannes Marcus lib.* Del origen de los Ermitaños,*c.11.§.2.*

Hermenegildus Gothus Princeps ex Theodora q Severiani, & Theodosiæ filia, & Levuigildo Gotho Principe nascitur.

q *Alij Theodosiam S. Hermenegildi matrem appellant, ut Rudericus Tolet. lib.2.c.14. Morgado in hist. Hispal. lib.1. c.8. Padill. Cent.7. c 13. ubi etiam Theodoram appellari ait. Vocum affinitas ambigendi,& variandi causam præbuit, sed quæ rerum veritati non officiat.*

Isidorus Hispali Severiano patri exuli nascitur.

Selvæ Episcopo Tarraconensi successit Euphemius. r

r *Aliter in eius Ecclesiæ Chronologijs. Nam post Euphemium, Artemius, Asiaticus, Eusebius, Audax. Post audacem Selva.*

In Gallia Gothica, vel Narbonensi mons multos dies ardet. r

r *Sigebertus anno 562. Genebrardus in Ioan.*

Petrus

Era Cæsa. Anni. Chris.

Petrus [f] succedit Bacaudæ in sede Toletana primaria: præest duodecim annos, & legatus frequenter mittitur ab Athanagildo ad Reges Galliæ, & euntes eius filias nuptum eisdem Regibus apparatu Regio comitatur.

f *Iulian. Petri.* Bacaudæ Toletano succedit in sede Regia Petrus cognomento Benignus, vir optimus, & Archidiaconus Bacaudæ. *Ita etiam Loaisa Padillaque sufficiunt.*

Exuperantius cum alijs Monachis Benedictinis Concordiæ in Bætica, quæ etiam Nertobriga dicitur, mirabilis habetur.

Reccaredus, Levuigildo Hispali cõmorante, nascitur.

Leander ibidem fit ex Palatino Monachus Benedictinus.

Severianus hoc anno sancte, compositeque moritur.

604 Ioannes Scalabitanus, [t] ex Lusitania Monachus Agaliensis Toleto studiorum causa proficiscitur Constantinopolim. 566.

t *Isidorus de eo cap. 31. de vir. illust. eius chron. ab Andræa Schoto in Hispan. Bibliothec. compilatum est 4. part. Morales meminit lib. 12. c. 18.*

Avitus

Era. Cæsa. Anni Chris.

Avitus Imperator, qui prius venit in Hiſpan.) *Aviti Imperatoris memoria tam in Dextri Codicibus, quam in Maximi errat, nec utrobique recte collocata. Apud Dextrum anno.*418. Avitus Imperator Hiſpanias traijcit, ibique depoſita Imperij dignitate magnis itineribus ad Gallias properat. *Sed hoc tamquam adulterinum, & in Dextro ſuppoſititium omnino proſcribimus. Nam Avitus Imperium capeſsit anno* 455. *& eo ipſo depoſitus ac mortuus eſt. Evagr. lib.2.cap.7. Niceph. lib.15.c.11. Gregor. Turon. lib.2.cap.11. Victor Tunnunenſis in chron. Idacius anno 4. Martiani, qui tamen Imperij tres annos profert. Faſti etiam Conſulares apud Onuphrium Panvin. eo anno* 455. *conſignat. Ergo ad eum annum à mandanda hæc ſunt, nec bene etiam à Maximo temporis ratio habita. Vel quod tutius reor, exſcriptorum id oſcitantia effectum, ut etiam alibi notavimus.*

Res Braccarenſis Epiſcopi mirifice florent, ex quo anno tertio Theodemiri Regis Suævorum coacta eſt Braccaræ Synodus.

Theodoſia, vel Theodora cognomẽto Cerula [u] fœmina lectiſsima uxor exulis Severiani quondam Ducis Carthaginis Spartariæ, Hiſpali ſancte moritur.

u *In ſuburbio Hiſpalenſi, quod S. Bernardi dicitur ab Eccleſia illic ædificata, ipſique dicata, eſtque ea urbis pars, quæ verſus Orientem Solem reſpicit, avorum memoria in viridario repertum eſt elegans ſepulcrum cum epigraphe hac.*

Era Cæsa. Anni Chrsi,

CERVELA. CLA. FOEMINA. FAMVLA. XPI. VIXIT. PLVS. MINVS. ANNOS. XXXV. RECESSIT. IN PACE. COR. TRANSFIXIT. III. KAL. FBRS. ERA. DC.

Eius gentis hanc fœminam fuisse, tum ævum, tum nomen persuadent. Nec me movet, quod CERVELA, non Cerula, ut nostra Theodosia, in lapide scriptum reperiamus: nam. E. interijciēdi mos etiā veteribus Romanis usitatißimus. Sic Vbei, Vrei, Puerei, Captervei, Pro, Vbi, Vti, pueri, captivi, ut Quintilianus docet lib.1.c.7. Sic etiam pro Trulla Truella, sæpe enūciabant. Andræas Alciatus lib.7. Parergon. Thomas Demsterus in Paralipom. antiquit. Rom. lib.5.c.29. Gothorum etiam tempore, quo evanescente lingua communi Latina, Castellana, qua utimur, incæpit, & deinceps idem pronuntiandi mos. Et sic, à Durio Duero, ab Assula Assuela, ab Avia Abuela, à Populo Pueblo. Rasura, Rasuera, Gothulo, Godielo. Castilla Castiella, Concilio Conciello, in quibus, & alijs sexcentis. E. interponitur.

Longobardi Rege Alboino in Italiam irrumpunt. x

x *Paulus Vualnefridus de gestis Langobardorum lib.2.c.7.* Igitur Langobardi relicta Pannonia, cum uxoribus, & natis omnique supellectili Italiam properant possessuri. *Paulus Diaconus lib.18. Gregorius lib.4. epistol.34. & lib.11. epist.43. Victor Tunnun. in chron. Spondanus in epit. anno 568. Lucas Tud.6. ætate c.66.*

Levui-

Era Cæsa. | Anni. Chris.

Levuigildus Dux Vuisegothorum Regis Athanagildi Bastetaniæ, & Malacæ Regiones hostiliter vastat. y

y *Abbas Biclarensis in chronico. In eo tamen perperam Bastaniæ scriptum.*

Davidi Episcopo Hispalensi succedit in sede Stephanus. z

z *Vterque in eius Ecclesiæ Tabulis reperitur.*

Davidi vero Pontifici scribit Benedictus Romanus Pontifex. a

a *Reperitur* 1.*tom.epist. decret.& 2.tom. Concil. Meminitque Padilla Cent.6.c.41.*

S.Maclinius Monachus Benedictinus Toletum veniens, à Petro Toletano Pontifice, comprovincialibusque Episcopis consecratur.

Ego M.Maximus, qui hæc scribo, vixi multos dies in æde. S.Mariæ de Columna à B. Iacobo Zebedæi filio sub regula S.Benedicti: propeque erat Monasterium Monachorum Benedictinorum constitutum.

Palmæ in Bætica[b] S.Obdulia, vel Othilia[c] virgo Benedictina consecrata magno apud omnes in pretio est.

Era Cæsa. | Anni Christ.

b Palmæ in Bætica.) Palma *etiam nomen idem retinet, fuitque olim Diœcesis Italicensis, ut D. Eulogius in memorial. Sanct. c.13. affirmat.* Ludovicus in vico Italicensis Provinciæ nomine Palma, quæ Singilio flumini præsidet; *est etiam Tarracone vetustus lapis Lucij Aufidij Secundi Palmensis memoriam continens, sed non huius Palmæ civem, sed alterius apud Minoricam insulam putat Morales in Tarracon. antiquit.*

c *Iulian. in chronico anno* 878. Translatæ sunt relliquiæ S. Obduliæ virginis, & Martyris Palma Toletum. Quæ passa est sub Iuliano, & tempore captivitatis allatæ fuerant Palmam. *Puto hic Iulianum decipi confundens Othiliam virginem, & martyrem, cum Obdulia virgine Benedictina, de qua Maximus agit. Labitur etiam in Martyrij tempore. Nam Othilia una fuit ex undecim mille virginibus, ut in Martyrol. Rom. 5. Septembris.*

David Hispalensis docet S. puerum Isidorum, Leandri fratrem in vico Pinciacensi [d] Vaccæorum in Hispania.

d In vico Pinuacensi.) *In Pinedæ C. Pinciacensi. Quod sincerius videtur, & ab eo reposuimus.*

S. Nonimius Monachus [e] Benedictinus vita claret.

e S. Nonimius Monachus Benedictinus.) *Nonius in Archiep. in Pin. Nomius. Nullibi sincere. Nonnitum D. Ildefonsi c. 10. Quis ambigat?* Nonnitus post Ioannem in Gerundensi sede Pontifex accessit, vir professione Monachu, simplicitate perspicuus, actibus factus, &c. *Moral. lib. 12. c. 22. Padilla Cent. 7. c. 23. Nisi forte sit Nunctus de quo Paulus Emeritensis, & Morales lib. 11. cap. 72. clariut*

Nunctus

Fra Cæſa. *Nunctus ſub Leovigildo. Aut Monymus ad quem D. Fulgentius tres libros in ſcripſit: omnes hi hoc ævo claruerunt.* Anni. Chriſ.

Eodem tempore floret S. Vrſus domo Arvernus, Epiſcopus Pacis Auguſtæ in Hiſpania, rarus fidei defenſor.

In Hiſpania apud Lucum Aſturum S. Vrſus primus ibi Benedictinus Monachus, ſocius fit Leubacci Abbatis.

Sáctus Romanus Abbas,[f] S. Lupicini frater, natione Gallus, veniens ad Hiſpanias aliqua Monaſteria condidit, moriturque in agro Aurichienſi[g] in Luſitania, oppidoque Pannonijs. Eius corpus in pretio habetur, & honoratur.

f *Alius eſt ab eo qui S. Benedicto in ſpelunca deliteſcenti miniſtravit. Huius fit* 28. *in Martyrol. Rom. meminit Gregor. Tur. de vit. Sanct. cap.* 1. *& apud Surium de eo, & Lupicino fratre tom.* 1. *primo die Ianuarij, at in Martyrol.* In terrirorio Lugdunenſi locis iurenſibus *dicitur quieviſſe, dictis à mõte Iura, qui dividit Sequanos ab Helvetijs. Eius tamen textus diverſæ lectiones reperiuntur. Beda enim, & Vſuardus legunt:* Locis virentibus: *alij Codices habent*, Locis Lorenſibus. *Maximus etiam aliter: agro ſcilicet*, Orichienſi in Luſitania. *Qui tam diverſus eſt ab illis.*

Quam ſi Libyam
Remotis Gadibus iungas.

Nec ego hanc litem diſſolvere facile quibo. Habet S. Romonus in Hiſpania celebre, antiquiſsimumque cænobium prope

Era. Casa. *flamen Durium, Scindasuinthi Regis sepulcro etiam venerandum. Vulgo* S. Roman de Hormisga. *De eo Morales lib.* 12. *cap.* 28. Anni. Chris.

g In agro Aurichiensi. *Ager Orichiensis etiam hodie dicitur, neque bellorum procellæ nomen mutarunt.* Metatum est paulo infra castrum viride, oppidum non procul à confluente Combris, & Tergis ignobilium fluviorum. *Ita Resendius antiquit Lusit. peritissimus lib.* 4.

Levuigildus, qui postea fuit Rex Vuisegothorum, Contestanos populos Hispaniæ ferro, flammaque depopulatur.

Theodora Ducis Severiani filia, uxorque Levigildi, fœmina pudicitia, vitæque sanctitate, & fidei constantia clarissima, Toleti moritur, & apud S. Leocadiam cum maximo civitatis, & suorum Luctu sepelitur.

Paulus Emeritẽsis Episcopus [h] Episcopo succedit fideli.

h Paulus Emeritensis Episcopus succedit.) *Græcum gente, professione medicum hunc fuisse testatur Paulus Diac. Emerit. atque ob egregias virtutes studiorumque præstantiam in hanc evectum dignitatem. Fidelem ei suffectum asserit Padilla in chronol. sed invertit ordinem. Adi Moralem lib.* 11. *cap.* 72.

Imago crucifixi servatoris [i] nostri à quodam improbatissimo Iudæo, per summam audaciam, telo percusa divinitus

nitus largo sanguinis fluxu manat, tota urbe Regia admirante, & novitatem tanti miraculi obstupescente: idque in suburbio Toletano prope ædem S. Crucis ad portam, quæ Agilanis dicitur, Petro Toletano præsule.

i *Liber Athanasij de Passione Imaginis. Synod. Nicena 2. act. 4. Sigebertus in chron. anno 766. Bellarmin. de scriptor. Eccles. in Athanasio. & in controversijs lib. 2. de Adoratione Imagin. c. 9. & alijs. Alfonsus Venerius in Enchiridione temp. Garivaius lib. 8. cap. 19. Sed in Athanagildi ævo, tacita urbe regia, referunt aliqui.*

Hoc eodem anno, defuncta Theodora priore coniuge sua, Levuigildus duxit Gosiuntham [l] viduam Athanagildi Regis, fœminam astutam, & malitiosam, infectam Ariana peste.

l *Gregorius Turonensis lib. 5. c. 38.* Caput autem huius sceleris Gosiuntha fuit, quam post Athanagildi Regis connubium Rex Levuigildus acceperat. *Ioannes Biclarensis, hoc eodem anno, qui est tertius Iustini Imperatoris. Mariana lib. 5. c. 11. Padilla Cent. 6. c. 36.*

Leander filius Severiani Ducis, Abbas, Benedictinus in Monasterio Hispalensi Presbyter fit ab Stephano Hispalensi Metropolitano, S. Pontificis Davidis successore.

Marti-

Era Cæsa. 607 Martinus ex Dumiensi Pontifice antea, [m] factus Episcopus Braccarensis, ut Metropolitanus præfuit Concilio Lucensi. [n] Anni Chris. 569.

m Martinus ex Dumiensi Pontifice factus Episcopus antea Braccarensis.) *Inversus ordo: lego itaque*: Ex Dumiensi Pontifice antea, factus Episcopus Braccarensis. *Nec aliter verum. Lucas Tuden. c. 65. & alij.*

n Præfuit Concilio Lucensi.) *Huius Concilij acta antiquissimis literis exarata se vidisse testatur Ambrosius Morales lib. 11. c. 59. coactum est. Era 607. Padilla quoque de eo Cent. 6. c. 37.*

Petrus Toletanus Hispaniæ Primas, ducto à B. Petro, Iacoboque per alios continuo primatu, [o] mirifice floret.

o *Valde studiosum urbis Toletanæ Maximus se profitetur, ut obiter Dextrum prætereamus, sed quidē uno animo in tuendo illius sedis primatu conspirant, & se illius assertores ubique exhibent, quorum quidem fidem, nec latum, ut aiunt, unguem imminutum ibo: sed rerum in constantia id effectum est, ut aliquando Hispalenses Pontifices Primatus dignitate pollerent, ipsiusque sacrosancta potestatis iura merito arrogaverint. Vel unum D. Isidorum produco, quem non solum Archiepiscopum Hispalensem, sed Metropolitanum, Primantem, & Episcoporum summū Rudericus Toletanus, Lucas Tudēsis Alfonsus Caethagena, Vassæus, & Braulio, qui vitam conscripsit, confitentur. Quibus adstipulatur Garivaius lib. 8. c. 34. Morales lib. 11. c. 44. & 73 & lib. 12. c. 12. Padilla, qui omnium disquirit rationes lib. 12. c. 12. Baronius autem licet pro Hispali sententiam non ferat, tamen hæc adversus Tole-*

tanam

Era Cæsa. *tanã Ecclesiã ait.to.7.Ann.610.ann.14.* Nam quod aliqui tradunt id assecutam Ecclesiam Toletanam à temporibus S.Petri Apostoli, & ab ipso Petro, haut probari potest. Quomodo enim id tunc factum potuit, si an primatum ipsa gereret unius provinciæ Carthaginensis in controversiam deductum fuit hoc tempore Gundemari Regis, ut ex ipsius edicto liquet? certe quidem id Rex minime prætermisisset asserere, qui Toletano Episcopo tantum modo tribuit, ut inter Coepiscopos provinciæ Carthaginensis ipse primatus iure præcellat. Anni. Chris.

S.Fructuosus p Benedictinus Abbas floret Constantinæ in agro Braccarensis S.Romani, de quo supra, discipulus.

p *Qui de S.Fructuoso Abbate scripserunt Compluticæ monasterium extruxisse tradunt, ibique Abbatem fuisse. Id ex diplomate Cindasuinthi Regis, quod adhuc perseverat, & se vidisse testatur Morales lib.12.c.16.apparet: Complutica vero non inde procul fuit, si Ptolemæo fides, nomenque hodie retinet Compludo, in qua rudera monasterij huius visuntur. Padilla Cent.7.c.30. Vnde labem scripturæ inspersam suspicamur, sed mutare religio fuit. Quo ad vero tempus, aliquot annos antevertisse mihi videtur: siquidem S.Fructuosus Episcopus Braccarensis, qui idem cum nostro est, Concilio Toletan. decimo subscripsit anno Christi.656.*

608 S.Masona q succedit in Emeritensi sede Paulo. 570

q *Huius Masonæ, sive Mausonæ res gestas fuse describit Paulus Diac.Emerit. Abbas Biclarensis anno 7. Iustini Imp.* Mausona Emeritensis Ecclesiæ Episcopus, in nostro dogmate clarus habetur. *Morales lib.12.c.Padill.Cent.7. c.68. Subscripsitque duobus Concilijs Toletanis primo loco.*

Petro

Era Cæſa. | Anni Chrſi.

609 Petro Toletano Pontifici ſuccedit ex voluntate Regis, ſuffragijs clericorum Toletanorum Euphemius [r] primus Abbas Agalienſis. 571.

r *Iulian in chron. anno* 571. Petro cognomento benigno Pontifici Tolet. ſuccedit Euphemius, vel Euphemianus, alias dictus Heladius, unus de primis S. Benedicti diſcipulis.

Et in Gubernatione Monaſterij Agalienſis Exuperius, qui poſtea etiam fuit Archiepiſcopus Toletanus.

Cæſarauguſtæ Deigenitricis Sanctum à D. Iacobo conſtitutum templum, quod ad columnam dicitur, per idem tempus incolis, & alijs populis celebratur.

Synodus Braccarenſis [ſ] ſub Martino Epiſcopo collecta.

ſ *Hæc eſt* 2. *illius Eccleſiæ Synodus coacta ſub Martino Dumienſi, iam nunc Braccarenſi. Kal. Iun. Era* 610. *cuius meminit Idacius in chronico, Moral. lib.* 11. *c.* 62. *Padilla Cent.* 6. *cap.* 39.

610 Levuigildus Rex Vuiſegothorum Agilam [t] comitem patrimoniorum ad Brunichildem Reginam Galliarũ Oratorem mittit, ut illi det Ingundem 572.

filiam

filiam coniugem futuram Hermenegildo filio suo: re dilata in septenium, quod virgo viro non esset matura, in Hispaniam revertitur.

t *De Agila Comite, & eius ad Reges Franciæ legatione meminit Gregor. Turon. hist. Franc. lib. 5. c. 43. his verbis.* Levuigildus vero Rex Agilanem legatum ad Chilpericum mittit, virum nullius ingenij, aut dispositionis ratione peritum, sed tantum voluntate in Catholica lege perversum.

Post Dydimum in sede Turiassonẽsi sequitur Sanctinus, & post hunc Sãctinum in eadem sede sequitur Prudentius. [u]

u Post Sanctinum in eadem sede præest Prudentius.) *Quatuor nominis, & sanctitatis claritudine nobiles Prudentij fuere. Primus Poeta ille elegantissimus, qui dictus est Aurelius Prudentius Clemens, & is Cæsaraugustanus, cui suppar fere fuit, & patria, & ætate Prudentius Amœnus Auctor Enchiridij veteris, & novi Testamenti, Tertius est Episcopus Ilerdensis, qui ecclesiæ suæ præseditad ann. 400. aut circiter. Quartus fuit Episcopus Turiassonensis, omnes domo Hispani: Melchior Goldastus in notis ad Prudentium alium etiam Gallum nominat, quem tamen decipi puto in supputanda ætate, qua Prudentius iste Episcopus Turiassonensis claruit, siquidem illum ad ann. 300. reijcit, nec tamen testimonio probati Auctoris munitur.*

Era Cæsa. Anni. Chrif.

Levuigildus Rex filios Hermenegildum, & Reccaredum facit Regni consortem. [x]

x *Abbas Biclar. in chron.* Duosque filios suos examissa coniuge consortes Regni facit.

Severus Malacitanus Episcopus [y] fortiter depugnat, editis libris, contra Vincétium Cæsaraugustanum Episcopum hæreticum deceptum.

y *D. Isidor. cap. 30. de vir. illust. & in chron. Goth. in Leovigildo.*

613 S. Donatus, [z] qui regulam Heremitarum S. Augustini locupletiorem, mitioremque primus in Hispaniam invexit, & in agro Setabitano Monasterium Servitanorum [a] construxit, ut verborum meritis, & miraculis abunde nobilitatus, gloriosus migrat ad Dominum, coliturque Kal. Novemb. 575.

z *Eximie à D. Ildefonso prædicatur lib. de vir. ill. c. 4. à Ioanne Abbate Biclar.* Mirabilium operum patrator *vocatur. Fuse de eo Morales lib. 11. c. 60. Mariana lib. 5. cap. 11. Padilla Cent. 6. c. 38. F. Ioannes Marcus* Del origen de los Ermitaños, *cap. 12. Carrillus in Annal. ann.* 570.

a *Eius Monasterij meminere D. Isidorus de vir illust. c. 45. Vasseus anno* 569. *Morales, Padilla, & recentiores, quos*

congessit

Era Cæsa. *congeßit Ioannes Marcus dicto cap. §. 3. qui annum adventus S. Donati in Hispaniam, ducto calculo, supputat. Escolanus Historiæ Valent. lib. 9. c. 20.* Anni. Chris.

Per hos dies Nerthobrigæ, vel concordiæ floret Exuperantius Abbas Benedictinus, dicipulusque S. Patris Benedicti.

De quo tale legi elogium: Nertobrigæ, quæ concordia dicitur in Bætica floret Exuperantius vir Dei, & ibidem ut Sanctus habetur. Vide in præter misśis.

616 Æmilianus Presbyter [b] ad oppidum Brigegium [c] ditionis Turiassonensis 14. Kal. April. gloriosus migrat ad Dominum. 579.

b *Nostri historici duos Aemilianos confundunt, & alterius res gestas alteri tribuunt. Marieta in Aemiliano Abbate. Padilla Cent. 6. c. 31. in fine.*
c *Alijs* Briviesca, *alijs* Leon.

Fuit alter antiquior etiam Presbyter, & Abbas S. Benedicti, de quo supra dictum est.

Fuit alter David Episcopus Hispalensis, [d] vir egregius, ad quem scribit S. Pontifex Benedictus Romanus.

d *Vnum tantum Davidem fuisse suspicor, cui Benedictus*

Era Cæsa. *R. P. scribit. Neque is potuit hoc anno Davidi huic scribere, cum iam anno præcedenti in fine mensis Octobris deceßisset, ut ex Anastasio elicit Baronius 7. tom. anno. 577.* Anni. Chris.

Davidi defuncto S. Leander Abbas Benedictinus Hispalensis Monasterij, filius Severiani Ducis Carthaginis Spartariæ in Hispania, succedit in Hispalensi sede.

617 Cōcilia celebrantur in æde S. Mariæ Cæsaraugustanæ ad colūnam, ut olim sub Priscilliano Synodus collecta est. 579.

S. Martinus Episcopus Braccarensis moritur.

Leander Episcopus Hispalensis scribit ad Florentinam sororem.

Exorto errore, quod nulli essent omnino spiritus, Euphemius, vel Epiphanius sanctæ Ecclesiæ Toletanæ Præsul, scribit ad Licinianum Episcopum Carthaginis Spartariæ, & ad Severum [e] Malacitanum Episcopum, viros doctißimos: ipsique Severus, & Licinianus respondent Euphemio, vel Epiphanio.

e *D. Isidorus de vir. illust. c. 42. & de script. Eccles. c. 29.*

Ioannes, qui ex Monacho Agaliensi Biclarensis fuit Abbas, [f] postquam Cons-

Constantinopoli rediit ad Hispanias fidei causa, quam acerrime tuebatur, iussu Levuigildi exulat Barcinone.

f *D. Isidorus de eo c.31. de scriptor. Eccles.* Fuit iste natione Gothus, provinciæ Lusitaniæ Scalabitanus. Hic cum esset adolescens Constantinopolim perrexit, ibiq; Græca, & Latina eruditione nutritus septimo domum anno in Hispanias reversus est, eodem tempore, quo incitante Rege Levuigildo, Ariana fervebat insania. Hunc præscriptus Rex cum ad nefandam hæresis crudelitatem (*lege credulitatem*) compelleret, & hic omnino resisteret, exilio trusus, Barchinone relegatus per decem annos multas insidias, & persecutiones ab Arianis perpessus est. Qui postea condidit monasterium, quod nunc Biclaro dicitur, ubi congregata monachorum societate, scripsit Regulam ipsi monasterio profuturam.

Levuigildus Rex ædificat urbẽ Riccopolim, g quæ prius dicta fuit Illarcurris in confluenti duorum fluminum Tagi, & Guduliæ in ipsius Celtiberiæ confinio.

g Rivopolim.) *Reposui Riccopolim ex D. Isidoro in chronico in Levuigildo, Ruderico Toletano lib, 2. cap. 14. & Abbate Biclarensi, qui ita ait:* Leonegildus Rex extinctis undique tyrannis, & pervasoribus Hispaniæ supperatis, sortitus requiem propriam cum plebe resedit, & civitatem in Celtiberia ex nomine filij cõdidit, quæ Recopolis nuncupatur. *Nunc* Almonacid *vocatur, ut placet Morali: Mariana tamen prope Paternianam, quæ hodie* Pastrana, *vult fuisse. Illarcurrim Ptolemæus in Carpetania locat.*

Euphe-

Era. Casa. Euphemius, vel Epiphanius Toletanus Pontifex apprime Catholicus, in Galliam à Levuigildo mittitur orator, multis viris Palatinis eum comittantibus, negotiorum causa. Anni Chrsi.

Mausona,[h] qui, Levuigildo procurãte, in exilium mittitur, in eo exilio molestiarum rationibus opprimitur.

h *Fuse Paul. Diac. Emerit. Morales lib. 12. cap. 7. Padilla Cent. 6. c. 68.*

618 Ingundis Sigiberti, & Brunicildis Regum Gallorum filia, [i] quæ & ipsa Brunichildis Athanagildi Toletana est virgo pulcherrima, sed & animi moribus, & fidei Catholicæ constantia multo pulcrior, sex decim annos nata nuptura Hermenegildo, ex Gallijs ad Hispanias deducitur, eam comitantibus Euphemio, vel Epiphanio Episcopo Toletano, multisque Episcopis, & viris Palatinis, ex prima nobilitate Franciæ, & Hispaniæ eam deducentibus: Fortunato Episcopo Pictaviensi, Salviano Aligensi, Frontiniano Aquensi, Beltranio Burdegalensi, Gregorio Turonensi; quæ Princeps Ingundis in præsentia horum 580.

Ponti-

Era Cæsa. | Anni Chris.

Pontificum in Sede S. Mariæ Toletanæ nubit Hermenegildo Regi.

i Ingundis Sigeberti, & Brunichildis Regum Gallorum filia.) *Quia multa de Hermenegildo, Ingunde, Levuigildo eiusq; domo dicturus est, semel te ad Auctores, qui eorum res tractant amandasse sufficiat, hi sunt. Gregor. Turon. lib. 5. hist. Franc. c. 38. & sequentib. D. Gregor. P. R. Dialog. lib. 3. c. 31. Rudericus Tolet. c. 14. & 15. chron. Goth. Vassæus anno 584. Moral. lib. 11. c. 64. Is Hermenegildi, cuius se devotum profitetur, res studiose disquirit. Padilla Cent. 6. c. 43. & 45. Morgado lib. 1.* De la historia de Sevilla. *c. 8. & 9. Martyrol. Rom. 13. April. & ea die. Beda, Vsuardus, Ado & alij.*

Hermenegildus auxlio divino, & monitis Ingundis uxoris Catholicæ, & crebris ad monitionibus per literas S. Leandri, [l] fidem Catholicam Concilij Niceni complectitur, Catholicorumq; suscipit patrocinium.

l *Paulus Vualnefridus lib. 3. de gestis Langobardorum:* Childepertus Rex Ingundem sororem suam Hermenegildo, Levuigildi Hispanorum Regis filio, in coniugium tradiderat. Qui Hermenegildus prædicatione Leandri Episcopi Hispalensis, atque adhortatione suæ coniugis ab Ariana hæresi, qua pater suus languebat, ad Catholicam fidem conversus fuerat. *Eadem D. Gregorius Dial. lib. 3. c. 31. Morales lib. 11. c. 64.*

Hermenegildus cum Catholicis cõiungitur, & in causa Catholicorum

popu-

Era Cæsa. | Anni Chris.

populorum à patre admonetur ne à se deficiat.

Floret Venantius Fortunatus,[m] qui post annum 600. obijt.

m *Episcopus Pictaviensis floruit doctrina, & sanctitate. Eius opera extant in Bibliotheca V. P. tom. 8. Belarmin. anno 570. de script. Eccles.*

Ingundis indigne tractatur à Gosiuntha[n] avia sua, quæ Principis Hermenegildi noverca fuit.

n *Gregor. Turon. lib. 5. c. 38.* Hoc illa (Gosiuntha) audiẽs iracundiæ furore succensa apprehensam per comã capitis puellam (Ingundem) in terram collidit, & diu calcibus verberatam iussit spoliari, & piscinæ immergi.

In dicto inter patrem Levuigildum, & Principem Hermenegildum publico bello, [o] Levuigildus filium Hispali obsidet, [p] proditioneque Romanorum patri suo traditur: qui post duram carceris custodiam prius Hispali vinctus, & cathenis alligatus vehementer premitur, sed tandem datis obsidibus dimittitur, prius tamen contra Levuigildum Regem Hispali, Corduba, Astigi in Bætica, Cartagine nova Murtia,

quæ

quæ & Bigastrum, Illicique, quæ & Oriola in agro Carthaginensi, Ebora, quæ & Aquis in Carpetania, & alijs civitatibus Regi prius Hermenegildo morem gerentibus, quæ patri tandem traduntur.

o *Abbas Biclarensis in chron. Marianus Schot. & Sigebertus anno* 586. *Michael Rizius Neapol. lib.* 1. *de Regibus Hisp. Marian. lib.* 5. *c.* 12.

p Hispali obsidet.) Abbas Biclar. Leonegildus Rex ad Rempublicam commigrantem Hispalim pugnando ingreditur, civitates, & castella, quas filius occupaverat, cepit: & non multo post, memoratum filium in Cordubensi urbe comprahendit, & Regno privatum in exilium Valentiam mittit.

619 Levuigildus iterum Hermenegildum filium obsidet ad Osset oppidum Lusitaniæ, captumque Toletum ducit, ibique carceri mancipat, ubi Synodum Episcoporum Arianorum q suæque factionis contrahit: cui Pascasius Episcopus S. Eulaliæ Toletanæ præsidet. Conueniunt eo Vincentius Episcopus Cæsaraugustanus, Sumnia, & Nepotianus Episcopi Emeritensis Ecclesiæ intrusi, Vgnus Barcinonensis, Murila Valentinus, & Argimundus Portucalensis, 581.

Era Cæsa. | Anni Chris.

Gardingus Episcopus Tudensis, & alij eiusdem sectæ.

q *Abbas Biclar. Mariana lib.5.cap.12.*

Benignus Episcopus Braccarensis floret: ad quem Gelasius Papa secundus huius nominis scribit, eumque de cõstantia fidei, deque alijs præclaris virtutibus laudat.

Episcopi Catholici à Levuigildo in exilium[r] mittuntur.

r *Gregorius Turonensis hist.lib.5.cap.38.* Magna eo anno in Hispania persecutio fuit Christianis, multique exilijs damnati, facultatibus privati, ac diversis supplicijs trucidati sunt. *Eadem habet Abbas Biclarensis, & Divus Isidorus in hist. Gothorum.* Denique perfidiæ furore repletus, in Catholicos persecutione commota, plurimos Episcoporum exilio relegavit, & Ecclesiarum redditus, & privilegia tulit.

Leander Episcopus Hispalensis Metropolitanus, Lucianus Episcopus Carthaginis Spartariæ Metropolitanus (itque Constantinopolim, ut legatus plebium Catholicarum) & Mausona Episcopus Metropolitanus Emeritæ Augustæ, civitatis Lusitaniæ, Euphemius, vel Epiphanius Metropolitanus Toletanus, & Ioannes Abbas Biclarensis Bar-

cino.

Fra Cæsa. cinonem, Bonitus Complutensis Cæsaraugustam, Epiphanius Toletanus Iriam Flaviam, & alij complures Pontifices alias exulant. Anni. Chris.

620 Levuigildus Rex Baddam fœminã clarissimam ex prima Gothorum nobilitate, filiam Fonsæ [f] Comitis patrimoniorũ filio Reccaredo in matrimonium dat, ex eoque matrimonio natus est Flavius Suintilla, qui postea Rex Gothorum fuit. 582.

f Fonti Comitis patrimoniorum.) *In Archiep. Pined. & ex Concilij 3. Tolet. subscriptionibus. Fonsæ sincerius.*

Frovistus [t] Episcopus Oxomensis, hoc tempore floret.

t *In Concilio Tolet. 3. subscribit Froisclus, sed nec addito sedis nomine, cum cæteri omnes habeant.*

621 Levuigildus iterum filium Hermenegildum Hispali obsidet.

A temporibus Apostolicis ad hæc tempora celebris est festivitas S. Iacobi Apostoli filij Zebedæi, qui primus omnium Apostolorum prædicavit in oris Occidentalibus.

Petrus [u] per Hispanias totas cũ exercitu grassatur.

Era Cæsa. u *Hoc tempore Romani in Hispania pristinæ libertatis memores sæpius in Gothorum Reges, resumptis viribus, in cursarunt, & forte an Petrus iste Dux eorum fuit, nec memini me legisse.* Anni. Chrs.

622 Levuigildus exercitum contrahit contra Hermehegildum filium. 584.

Mironem Suævorum Regem in auxilium suum [x] contra filium, & Hostes multos [y] vocat.

x *Abbas Biclar.* Leonegildus Rex civitatem Hispalensem, congregato exercitu, obsidet, & rebellem filiũ gravi obsidione concludit, in cuius solatio Miro Suævorum Rex ad expugnandam Hispalim devenit.

y In auxilium suum hostes multos vocat.) *Quare ergo si hostes in auxilium convocat? Cur si amici, ac fœderati non socios, & auxiliares? Hispanorum idiotismus, ec sæquioris ævi nota locutio, qua maiores nostri militum copias, sive exercitus Ostes,* Huestes, *& nunc* Guestes *appellant, multa passim in antiquis historijs, & legibus talia monumenta, ut in l.* 1 *tit.* 2. *Fori iudicum.* Si el que à mil Cavaleros en garda en la Oste, *& in l.* 4. *tit.* 18. *partit.* 2.

Artuagus [z] cognomento Gothus ex ordine S. Augustini Monachus Toleti floret opinione sanctitatis.

Iulianus Episcopus Asturicensis valde floret.

z Astuagus cognomento Gothus.) *Emendavi Artuagus, Iulianus Petri.* Artuagus Monachus Augustinianus, vir apprime fervens zelo fidei. *Eutrandus Era* 631. Primo

Fra. Cæsa. mo die Maij moritur Sanctè, compositeque Sanctus Artuagus Monachus Augustinianus. *Scripsere etiam Ambrosius Coriolanus, & Iordanus Saxoferratensis, de rebus Augustinianæ familiæ, Padilla Cent. 7. c. 17. Ioãnes Marcus* Del origen de los Ermitaños, *c. 11. §. 2.* Anni. Chris.

Vincentio Cæsaraugustano [a] Episcopo succedit Simplicius Episcopus [b] acerrimus fidei defensor Catholicæ.

a *Qui Regis Levuigildi blanditijs, donisque à fide orthodoxa desciverat, & in impietatem Arianæ perfidiæ transierat. Ruderic. Toletan. D. Idorus de script. Eccles. c. 31.* Severus Malacitanæ sedis Antistes, collega, & socius Liciniani edidit librum unum adversus Vincentium Cæsaraugustanæ urbis Episcopum, qui ex Catholica fide in Arianam pravitatem fuerat devolutus. *Morales, Padilla, cæterique scriptores.*

b *Qui Concilio Tolet. 3. suscripsit, & 2. Cæsaraugustano.*

623 Porcillorum familia in Hispania 585.
Tarraconensi urbe Bigastro, quæ nunc Murtia dicitur, à Romanorum gente trahens originem, clara, & insignis habetur.

Porta huius urbis ab hac familia dicta est Porcilla, ut Carthaginis Spartariæ Topilla, à Topilio cive Romano.

S. Licinianus [c] Carthaginis Spartariæ Episcopus, & S. Pontius Porcanus Abbas Lirinensis ex hac gente fuerunt

runt maximi in Hispania, Galliaque fidei defensores.

c *Vocatus est etiam Lucinianus. De quo D. Isidor. cap. 42. de vir illust. eius Epistolæ ad D. Gregor. R. P. cum ipsius Moralibus edūtur. Iulian. in chron. & Panvinus. Morales lib. 11. cap. 70. Cent. 6. c. 50.*

Hermenegildus Hispali dilapsus, [d] & Cordubæ captus, primum Hispali, Toleti deinde, Valentiæque aliquot menses captivus exulat: deinde à patre Tarracone cum exercitu adductus in custodia [e] arctissima multum manet.

d *Eadem Biclarensis in chron. Gregorius Turon. hist. Franc. lib. 5. c. 38.* Ille vero, *Leovigildus*, apprehensum osculatus est eum, & blandis sermonibus delinitum duxit ad castra: oblitusque Sacramenti innuit suis, induitque eum veste vili: regressusque ad urbem Toletum, ablatis pueris eius, misit illum *Hermenegildum*, in exilium cū uno tantum puerulo.

e Ibidem misera custodiæ mancipatione.) *S. Gregorius Papa lib. 3. Dial. c. 31.* Cumque ille *Hermenegildus*, respondisset, nunquam se veram fidem posse relinquere, quam semel agnovisset, iratus pater eum privavit Regno, rebusque spoliavit omnibus: cumque, nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arctam illū custodiam includens, colum manusque eius ferro ligavit.

Ibidem misera custodiæ mancipatione detentus ab Euphemio Tarraconensi,

Era. Cæsa. nensi, Euphemio Toletano, ibidem exu Anni. Chris.
lante, & à Ioanne Biclarensi Barcinone exulante, clam animatus ad patiendum pro Christi fide fuit.

624 S. Hermenegildus in ipso paschatis Pervigilio, [f] quod de manu Paschasij Episcopi S. Eulaliæ Toletanæ Episcopi Ariani intrusi sacram communionem, iubente patre, suscipere noluit: iussu patris Levuigildi, hoc facto tunc furibundi, à Sisberto Prospathario capite percussus decimo tertio Aprilis [g] martyr fit. Qui mox multis illustratur miraculis à Deo: hunc Euphemius Tarraconensis, Euphemius, aut Epiphanius Toletanus, Ioannes Biclarensis Abbas, & alij Episcopi, Catholici Pontifices, virique nocte sublatum multis cum lacrymis Tarracone [h] in æde S. Teclæ virginis, & martyris, Principem, & clarum martyrem sepelierunt, ubi passus est. 586.

f Paschatis Pervigilio.) *Gregorius R.F. lib. 3. Dial. c. 31.* Superueniente Paschalis festivitatis die, intempestæ noctis silentio ad eum perfidus pater Arianum Episcopum misit, ut ex eius manu sacrilegæ consecrationis cõmunionem perciperet, ac per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Episco-

Era Cæsa. po venienti exprobravit, ut debuit, eiusque à se perfidiam dignis increpationibus repulit, quia & si exterius iacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se, itaque reverso Episcopo, Arianus pater infremuit, statimque suos apparitores misit, qui constantissimum cõfessorem Dei, illic ubi iacebat, occiderent; quod & factum est. Nam mox, ut ingressi sunt, securim cerebro eius infligentes, vitã corporis abstulerunt. *Referturque in c. cœpit 24. q. 1.* Anni. Chris.

g Decimo tertio Aprilis.) *Martyrol. Rom. Beda, Vsuardus, Ado, & alij, circa tempus variant: Marianus Schotus, & Sigebertus in chron. cum nostro conveniunt. Gregor. Turo. duos addit annos. Detrahunt Morales, & Baronius, & Iulianus Petri mediam sequtus 585. Christi anno Martyrium S. Hermenegildi patratum signat, utram eligas tui iudicij esto.*

h Tarracone in æde S. Teclæ virginis, & martyris, Principem, & clarum martyrem sæpelierunt, ubi passus est.) *Abbas Biclar. quem Garivaius sequitur lib. 8. cap. 22. Iulianus Petri contra. Era 623. hisce verbis.* Decimo tertio Aprilis in Pervigilio paschatis ante mediam noctem, post quam incipiebat 13. dies S. Hermenegildus Rex filius Levuigildi Regis Vuisegothorum, sanctificatis carceribus Hispalis, Cordubæ, Toleti, & Tarraconis, Tandem Hispali, quod à Paschasio, dicto etiam Achaio Episcopo hæresiarcha noluit accipere communionẽ, iussu patris à Lisiberto occisus est. *Ita ab illis sæculis corrivata traditio constanter Hispali retinet, ubi carcer in excelsa turre ad Cordubæ portam perangustus, & horridus, sed magna Hispalensium Religione excultus, ibi antiquitus templum ædificatum, quod anno 1611. Augustiori forma iactis denuo radicibus additisque æditius, & sacellanis stipe conlata, erectum est, curante Ioanne Suario probitate spectabili Sacerdote. Iuliani opinionem Hispalensiumque traditionem mordicus retinet Morales lib. 11. cap. Morgado lib. 1. cap. 9.*

Padilla Cent.6. cap.47. & alij cum Martyrologio Romano, & Breviarijs antiquis Ecclesiæ Hispalensis.

S. Prudentius [i] Episcopus Turiassonensis Vxamæ moritur: succedit illi in eadem sede Stephanus Episcopus.

i *Martyrol. Rom. 28. April. Vasseus in chron. fuisse Episcopum Tarraconensem, & vixisse Diocletiani tempore affirmat. Sed in utroque deceptus, decepit etiam Melchiorem Goldastum in notis ad Prudentium, qui anno 300. floruisse asseverat, subscripsit Concil. 3. Tolet. & Cæsaraugustano. Agunt de eo Flos Sanctor. Hisp & Thesaur. concion. tom. 2. Padilla Cent. 4. c. 31.*

Sabarienses, & Vascones, dictos Turcones [l], subiugavit Levuigildus.

l *Abbas Biclar. Rudericus Ximen. & Carrill. in Annal.*

Ingundis Regina, [m] uxor martyris Hermenegildi, Marito perépto, primũ ad Africam, deinde ad Siciliã delata, (crepto filio sibi Theodorico, & Constantino polim allato) Panormi moritur, & ibidem honorifico sepulcrali carmine decorata dicitur.

m Ingundis Regina.) *Hæc fuse Paulus Vvalnefridus lib. 3. de Gestis Longobardorum.* Ingundis vero post mariti, & martyris funus de Hispanijs fugiens, dum Gallias repeda revellet, in manus militum incidens, qui in limite adversus Hispanos, Gothosq; residebãt, cum par-

Era. Caesa. vo filio capta, atque in Siciliam deducta est, itaque diem clausit extremum. Filius vero eius Imperatori Mauricio Constantinopolim est trangressus. *Et plures Gallici scriptores. Morales lib.* 11. *c.* 69. Anni. Chris.

Mausona, qui Compluti exulat, valde dolet de morte S. Martyris, & Principis: Leander vero, viso infantolo Constantinopolim delato, mirum in modú tristatur.

Levuigildus rediens Toletum ex bello contra Suævos suscepto, [n] ibidem graviter infirmatur per multos dies.

Reccaredú Gallijs redeunté victorem Toletani gratanter excipiunt læta victori comprecantes.

n Ex bello contra Suævos suscepto.) *Abbas Biclar. anno* 2. *Mauricij, Moral. lib.* 11. *c.* 71. *Rud. Tolet. lib.* 2. *c.* 14.

625 Lvuigildum Regem, ingravescente morbo coram, aliquot Episcopis vere pœnitet, [o] & occisi filij, & erroris Ariani tam pertinaciter defensi, & Catholicam ille religione amplexus, quam ex animo videtur confessus fuisse, composite moritur 2. die Aprilis Feria 4. die festo S. Theodosiæ ad Cæsaream Capadocum passæ, dilucescente die, & 587.

postri-

postridie sepultus est in Templo S.Mariæ vetustioris ad Toletum.

o Coram aliquot Episcopis vere pœnitet.) *Tur.lib.8. hist. Franc. cap.ultimo* Post hæc Levuigildus Rex Hispaniarũ ægrotare cœpit: sedut quidã asseverat? pœnitẽtiã pro errore hæretico agens, & obtestans, ne huic hæresi, quisquam reperiretur consentaneus, in legem Catholicam transijt, ac per septem dies infletu perdurans, pro his, quæ contra Deum molitus est, spiritum exhalavit. *S.Gregorius, nunquam ad veram pœnitentiam pervenisse asseverat.* Pater vero perfidus, & patricida cõmotus pœnitentia, hoc fecisse se doluit, nec tamen usque ad obtinendam salutem pœnituit. *Ruderic.Tolet.lib.2. cap.14. Ado, & alij.*

Rex morti proximus commendat in testamento suo se, Regnum, & Reccaredum filium Mausonæ, Leandro, Fulgentioque exulibus, quos filio mandat suppliciter statim ab exilio revocari.

Cuius Regis supremis halitibus interfui ego M. Maximus cum Domino meo Simplicio Cæsaraugustano Pontifice Archidiaconus, ac eius pœnitentiam lacrymasque notavi.

Feria 5. ante meridiem, sacris operante Simplicio Cæsaraugustano Pontifice, post Levuigildi parentalia, in eadem æde sacra Reccaredus Regni suscepit gubernacula, ab eodem unctus.

Era Cæſa. Eodem menſe Eccleſia S. Mariæ, quæ polluta fuerat cæremonijs, ritibuſque Pontificum Arianorum reparatur, more Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, ab aliquibus Præſulibus, qui interfuerunt. Anni Chriſ.

626 Theodoricus puer filius S. Martyris Hermenegildi, & Ingundis Reginæ Catholicæ præclariſsimæ Conſtantinopoli moritur. 588.

Sisbertus patricida p S. Martyris Hermenegildi ob admiſſum grave ſcelus iuſſu Regis Reccaredi, iam infulis Regni decorati, Toleti penas dedit turpi calvitio, q & occulorum effuſione vectus ſuper aſinum, pro freno caudam in manu ferens.

p Sisbertus patricida, S. Martyris Hermenegildi.) *Abbas Biclarenſis.* Sisbertus interfector Regis Hermenegildi morte turpiſsima perimitur. *Morales in Poema S. Hermenegildi.*

Sisbertumque vocat: Fuit hic ſæviſsimus unus
Gothorum genti in viſus, quondamque latronum
De grege pro tractus, Regis fuit inde ſatelles.

q Toleti pœnas dedit turpi calicitio. *In C. Ioann. Pin.* Calvitro. *Reſtitui:* Turpi Calvitio.

Turpe capud mutilum, turpis ſine gramine campus,
Et ſine fronde frutrex, & ſine crine caput.

Atton-

Era Cæsa. *Attondere enim, & abradere caput apud plerasque gentes ignominiæ, & turpitudinis nota. Petronius in Satyrico.* Hic continuo radat utriusque, non solum capita, sed & supercilia. *Apuleius lib. 9. Milesiar. de ijs, qui pistrinis erant mancipati.* Frontes literati, capillum semirasi, & pedes annulati. *Ab hoc ritu Iuven. Satyr. 5.* Anni. Cihrs.

Pulsandum vertice raso
Prebebit quandoque caput: nec dura timebit
Flagra.

Apud Philostratum etiam in vita Apollonij Thyanæi coma, ob ignominiam, abcissa. De crinibus dicamus, qui iam abcissi sunt, ita ut accusationem invidia prævenerit. *Non solum ignominiæ nota, sed etiam pœnæ nomine illata capitis abrasio ellicitur à S. Cypriano epist. 77. ubi ad metalla damnati capite abradebantur. Qui mos hodie in damnatis adtriremes perseverat. Gothorum certe peculiaris ea consuetudo fuit. Abbas Biclarensis de Andeca tyramno Regni Suævorũ:* Andeca vero Regno privatus tondetur, *& in fine chronici de Argimundo alio tyranno:* Ipse autẽ Argimundus, qui Regnum assumere cupiebat, primum verberibus interrogatus, deinde turpiter decalvatus, post hæc dextra amputata. *In Concilio etiam Toletano 3. capitis attonsio solemniter pœnitentibus indicitur, Lucas etiam Tudensis in in chronico 6. ætate c. 4. Passimque in legibus Gothorum, & Longobardorum, sed iam satis multa pro hoc ritu.*

Linguarum Græcæ, Syræ, Hebraicæ, Arabicæ, Latinæque peritissimus Fulgentius,[r] (qui post quatuor annos præfuit Ecclesiæ Carthaginensi) habetur.

r *Eius opera testantur, & Iulianus presb. in chron. Fuit etiam*

Era. Cæsa. *etiam Fulgentius Episcopus Ruspensis vir doctissimus, sed hic longe alius à Fulgentio Astigitano, nam Ruspensis decesserat anno 525. ut notat Cardin. Baron. tom. 6. Annal. & Bellarmin. de script. Eccles. anno 500. in Fulgentio. De nostro Fulgentio hæc habet Marinæus Siculus lib. 5. de rebus Hisp.* Fulgentius primo Astigitano Episcopatui, deinde Carthaginensi præfuit. Concionibus suis, & miris operibus Arianos omnes fortiter oppresit. Fuit autem vir eruditissimus, quippe qui linguam Hebræam, Græcam, Latinam, & Arabicam callebat. Anni Chris.

Mense Iunio consecratur Rex Reccaredus [f] in Ecclesia S. Mariæ.

f Mense Iunio Rex Reccaredus consecratur.) *Id est inungitur, qui mos Gothorum fuit. De hac inunctione Gregorius Turon. lib. 9. c. 5.* Tunc intelligens veritatem Reccaredus, pospoſita altercatione, & accepto signaculo sanctæ crucis cum Chrismatis Vnctione credidit Iesum Christum filium Dei æqualem cum patre, & Spiritu Sancto regnantem in sæcula sæculorum.

Leander, Euphemius, Mausona, Ioánes, & alij ab exilio prius revocati mire rem Gothorum promovent.

Octavo Idus Septembris Constantinopoli moritur non sine vehementi suspicione veneni Licinianus Carthaginis Spartariæ Metropolitanus, cui suffectus est Dominicus ex Presbytero Hispalensi, [t] homo iam ætate ingravescés.

t Con-

Fra Ca sa. t *Concilio Cæsaraugust. 2. subscribit Dominicus. Sed nec* Anni Chris
eum esse suspicor, nec in actis Concilij Toletani 3. invenio.

Hic S. vir Dominicus subscripsit tertio Concilio Toletano, in quo hæresis ab universis Gothis est abiurata.

627 Severus Episcopus [u] Malacitanus, acer fidei Catholicæ defensor contra perfidiam Arianorum ineunte anno, moritur. 589.

u *De quo Divus Isid. cap. 43. & in histor. Goth. anno 590. Abbas etiam Biclarensis in chron. & Iulianus, qui Martyrem eum facit, sed fallitur.*

Libri perfidiæ Arianæ foris Toletanis comburuntur. Gosiuntha Regina uxor Levuigildi de maximo scelere accusata, [x] ac de proditione contra Regem convicta, ut eius scelera merebantur, Toleti publice laqueo finivit vitam, multorum iudicum damnatione condemnata.

x Libri perfidiæ Arianæ comburuntur) *Edicto Reccaredi Regis ita cautum, ut ex actis Concilij liquet, notatque Baron. tom. 7. ann. 589, num. 43. ex Aimonio de rebus Fräc. lib. 3. cap. 77. Abbas Biclar. 7. anno Mauritij.* Vldila Episcopus cum Gosiuntha Regina insidiantes Reccaredo manifestantur, & fidei Catholicæ communionem, quam sub specie Christiana quasi sumentes proijciũt, publicantur. *Carril. in Annal.*

Euphe-

Era Cæsa. Anni. Chris.

Euphemius Tarraconensis y Metropolitanus vivebat Tarracone, florens opinione sanctitatis, & doctrinæ.

y Euphemius Tarraconensis.) *Sergio sufficitur in eius Ecclesiæ Chronol.*

628 Octavo Idus Maij ipso die apparitio nis S. Michaelis Archangeli, Toletanorũq; pervetusti tutelaris, magna Synodus 72. Episcoporum [z] Hispaniæ, & Galliæ Narbonensis Toleti contrahitur in Templo maximo S. Mariæ in Secretario dicto Hierusalem: interfuerũt cum alijs octo Metropolitani, videlicet Mausona Emeritensis, Epiphanius, vel Euphemius cognomento Helladius natione, Græcus Metropolitanus Toletanus, Leander Hispalensis, Nigesius Narbonensis, [a] Nitigesius Lucẽsis [b] per procuratorem, Pantardus Braccarensis, Euphemius Tarraconensis, [c] Dominicus Cartaginis Spartariæ Metropolitanus: Leandro concionem habente, [d] & eodem cum Eutropio rerum ad Cõcilium pertinentium curam habente. Item interfuerunt, idem gloriosus Reccaredus Rex, Badda gloriosa Regina, & Abbates, videlicet Eutropius Servi- 590.

tanus, Exuperius Agalienſis, Auraſius. ſanctorum Coſmæ, & Damiani. M. Maximus Abbas, [e] prius Benedictinus ſanctarum Maſſarum Cæſarauguſtæ, tunc Archidiaconus Cæſarauguſtanus. Stephanus Abbas Ratenſis Ordinis S. Benedicti, Emila S. Eulaliæ Barcinonenſis, qui poſtea fuit eiuſdem civitatis Epiſcopus: omnes iſti ex ordine S. Benedicti. Item Fulgentius Presbyter, Elias Abbas S. Leocadiæ Toletanæ. Eugenius Diaconus Toletanus, Iſidorus Diaconus Hiſpalenſis, Ioannes Monachus Agalienſis Abbas, poſtea Biclarenſis, & Epiſcopus. [f] Ex Pallatinis autem Helladius illuſtriſsimus aulæ Regiæ Comes, qui inter Proceres aulicoſque Regis nomine interfuit Concilio: fuit, & rerum publicarum gubernator: Fonſa Comes pattimoniorum, & ſocer [g] Regis, Aſula [h] Comes Spathariorum, & Procer Siſenandus, Comes Scãtiarum, & in hoc Concilio Præſes, qui & Procer. Gundemarus Comes, qui mox fuit, & Rex. Claudius Comes Limitaneus, & Dux. Vuitericus Comes ſtabuli: Breſsinus, Flavius Avila:

Era. Cæsa. | Anni. Chris.

Ataulphus Liucia, Odoacer Comites: & ex Regis Concilio Gudila Comes Toleti, Ophilo Comes Hispalensis, Nicolaus Comes Scantiarum, cognatus Ophilonis, Stephanus Comes, ex Regia nobilitate Ophilonis pater, & frater Fõsæ, Regis soceri, Toleti Princeps: & multi alij Catholici viri: habita est Synodus 2. Feria, qui dies annis sequentibus Gothis celeberrimus fuit, & post Evangelium hæresim Arianan, quam privatim Gothi abiuraverant, ex consensu Regis, Reginæ, Cleri, Plebiumque publice nonnulli simul abiurant: sedebant a latere Regis dextro Pontifices, & Abbates, & post eos retro Presbyteri: stabant Diaconi: ad sinistrum vero suo ordine Palatini omnes.

z Magna Synodus 72. Episcoporum.) *Abbas Biclar.* Sancta Synodus Episcoporum totius Hispaniæ Galliæ, & Galleciæ in urbe Toletana præcepto Principis congregatur Episcoporum numero 72. *Iulian. in chron. eodem anno. Acta eius concilij extant in collectione Loaisæ. De eo etiam Moral. Padil. Carrill. & alij.*

a Nigesius.) *In actis Concilij Nicesius, vel Migesius.*

b Nitigentius Lucensis.) *In actis Concilij Beccilla Episcopus subscribit, & se Lucensem fatetur. Vide Loaisam in notis eius Concilij.*

c Euphemius Tarraconensis.) *In actis Concilij non invenitur,*

Era Cæsa. *nec Dominicus Carthaginis Spartariæ. Scilicet multorum Episcoporum nomina interciderunt.* Anni. Chris.

d Leandro concionem habente.) *Extat in eius Concilij actis. Asserunt etiam Paul. Diac. Emeritens. in chron. Rudericus Toletan. lib. 2. cap. 15. D. etiam Isidorus Germanus suus frater vocat illum Primatem ipsissimis verbis.* interfuit tunc dignitate Primas ille Catholicus, & orthodoxus Leander Hispalensis Episcopus, & Romanæ sedis Legatus, sanctitate, & dctorina perspicuus.

Eodẽ cum Eutapio.) *Reposui Eutropio ex Abbate Biclar. Isidor. in Eutropio, Tritemio, & alijs. Quamvis Baronius Eupræpium tom. 7. ann. 589. num. 44. nominat.*

e Marcus Maximus Abbas.) *Qui hæc Chronica scripsit, & præfuit monasterio sanctarum Massarum. Quod celeberrimum Cæsaraugustæ fuit. Zurita in Annal. 1. part. lib. 2. c. 73. Blancas, Carrillus, Murillus, & allij Aragonensium rerum scriptores, de Maximo. Testatur etian Iulian. in chron.*

f Ioannes Monachus Agaliensis Abbas postea Biclarensis, & Episcopus.) *Hunc Biclarensem Abbatem suspicor, non Bidariensem: suscripsit etiam Concilio Barcinonensi, Toletano 4. & Gerundensi.*

g Socius Regis.) *Socer Regis.*

h Asula Comes.) *Asicla Cod. Pin. & Arch.*

629 Fides, & Religio Catholica in Hispanijs valde floret. 591.

Dominicus Episcopus Metropolitanus Carthaginis Spartariæ adiutorem per epistolam petit ab Rege Catholico Reccaredo: accipit autem Flavium Fulgentium Presbyterum Hispalẽsem.

630 Fl. Fulgentius Presbyter Hispalensis 592.

Fra Cæsa. | Anni. Chris.

succedit Dominico iam ætate morbisque confecto in sede Carthaginis: fuit frater Leandri.

631 Ioannes ex Abbate Biclarensi, Monachus Benedictinus, succedit Alapio [i] Pōtifici in sede Ecclesiæ sanctæ Gerundensis. [l] 593.

i Succedit Alapio.) *In eius Concilij actis. Alicius subscribit.*

l In sede Ecclesiæ S. Gerunlisij.) *Eo dementiæ Imperiti, & oscitantes exscriptores venerunt, ut Ecclesiam S. Gerundensem barbariei suæ tenebris obruerent, & nobis S. Gerunlisium novum cælitem conflarent. Reposuimus ab litterarum vestigijs*: In sede Ecclesiæ Sanctæ Gerundensis. *Neq; est Apollinis magis verum, atque hoc responsum est.*

Badda Regina Catholica, [m] uxor Catholici Regis Vuisegothorum Reccaredi, Toleti moritur 4. Decembris, & in æde S. Mariæ sepelitur.

m Badda Regina Catholica.) *Sic est in eius Concilij actis, quod pro titulo Catholicorum Regum Hispaniæ nota, etiam Reginis communicatum.*

635 Rex gloriosus Reccaredus mittit Romam nuntios, & munera S. Petro, & Gregorio: prius misserat post Concilium nuntios. 597.

Euphemio, vel Epiphanio [n] cognomento

mento

Era Cæsa. Anni. Chris.

mento Helladio, natione Græco, Toletano Pontifici succedit Exuperius Abbas Agaliẽsis, [o] cui in eiusdem monasterij moderamine præficitur Adelphius.

n Euphemio, vel Epiphanio.) *Subscribit post Masonam. Iulianus Euphemianum etiam nominat.*

o Exuperius.) *Eo etiam ordine Iulian. in chron. sufficit.*

Helladius Rector rerum publicarũ [p] fit Monachus Agaliensis.

p *De eo D. Ildefonsus de vir. Illust. Helladius post Aurasium sedis eius adeptus est locum Regiæ Aulæ illustrissimus, publicarumque rerum extitit Rector, sub sæculari habitu Monachi votum pariter explebat, & opus.*

636 Mense Aprili moritur Exuperius Episcopus Toletanus, succedit in eadem sede Adelphius, [q] ex Abbate Agaliensi. 598.

q Succedit in ea sede Adelphius.) *Iulianus in chron. Loaisa, & cæteri.*

Cogitur Toleti Synodus [r] sub Adelphio, & Rege Reccaredo.

r Cogitur Toleti Synodus sub Adelphio.) *Ex eius Concilij actis 15. Kal. Iun. Era 635. qui est ann. Christi 597. itaque in nostro est unius anni metachronismus.*

Rex

Era. Cæsa. | Anni. Chris.

Rex Reccaredus ducit Gosiütham, [f] ex semine Regum Gallorum, quam Adelphius patria Metēsis adducit, alijs comitantibus.

f Ducit Gosiuntam ex semine Regum Gallorum.) *Clodosiundam vocat Gregorius Turon. hist. Francorum lib. 9. cap. 26. & 28. fallitur que illustrissimus Baronius unam, eandemque Baddam Reginam, & Clodosiundam Childeberti, & Brunichildis Regū Gallorū filiā dicēs; nam Badda Regina Hispana fuit, filiaque Fovsæ Comitis patrimoniorum, qua adempta, duxit Gosiuntham, sive Clodosuindam ex Gallia, ut ex Maximo perspicuum.*

Isidorus, [t] qui ab anno 595. successerat Leandro fratri in Metropolitana sede Hispalensi, opinione sanctitatis, & doctrinæ claret.

t *Ita in Concilio 8. Tolet. Isidorus prædicatur. Canone 2.* Nostri sæculi Doctor egregius, Ecclesiæ Catholicæ novissimum decus, præcedētis ætatis postremus, doctrinæ comparatione non infimus, sæculorum finitorum doctissimus, cum reverentia nominandus Isidorus. *Eius vitam scripsit Braulio Cæsaraugustanus Episcopus, D. Illefonsus, & inde omnes nostri historici. Quoad annum obitus S. Leandri aliter in ipsius carminis sepulcralis epigraphe invenio, sed equidem à Maximi supputatione sto, utpote certiori. At me tibi gratum facturum spero ipsa carmine exhibiturum, quæ ab antiquissimo manuscripto Nicolai Fabri se hausisse asseverat Constantinus Caietanus in sacris concertationibus: sunt autem huiusmodi.*

Crux

Fra. Caesa. Crux hæc alma gerit sanctorum corpora fratrum Anni. Chris.
Leandri Isidorique priorum ex ordine vatum:
Tertia Florentina soror Deo devota perennis,
Et posita consors ✠ sic digna quiescit,
Isidorus in medio disiungit membra duorum.
Hi quales fuerint libris inquirito lector,
Et cognosces eos bene cuncta fuisse locutos.
Dogmatibus sanctorum cerne crevisse fideles,
Ac re Dominio, quos impia iura tenebant.
Vtque viros credas sublimes vivere semper,
Aspiciens sursum pictos contende videre.

Obijt felicis memoriæ Leander Episcopus die III. Kal. Martias, Era DCXLI.

Obij sanctæ memoriæ Isidorus Episcopus die II. Nonas April. Era DCLXXIV.

Obijt piæ memoriæ Florentina Deo devota Kalen. Sept. Era de LXXI.

Reccaredo Regi Catholico post cóversionem res feliciter succedunt. u

u *Reportata à Francis insigni victoria per Claudium Ducem. Isidorus, & Biclarensis in chronicis. Moral. lib.12.c.2. Mariana lib.5.c.14. Pad. Cent.6.c.52.*

Reccaredus Rex hortatu sancti Pontificis Adelphij Toleti reædificat monasterium sanctorum martyrum Cosmæ, & Damiani ad Septentrionem positum, quod Toleti distat plus duobus passuum millibus, & largam elargitur elemo-

Era. Cæsa. eleemosinam, ut in urbe Meteſi patria Anni Chriſ.
S. Pontificis alterum ædificat ordinis Benedictinorum.

Erat autem Toletanum, & antiquitate temporis, & continuis Tagi fluminis inundationibus, ad cuius marginem ædificatum erat, pene collapſum.

S. Stephanus Rate prope Braccaram Auguſtam.

Secundinus domo Cæſarauguſtanus, ˣ ſolitarius in Italia concluſus moritur: ad quem S. Gregorius literas, & dona mittit.

x *De Secundino Monacho Divus Gregorius lib. 7. c. 53.* Herulphus Epiſcopus provinciæ Galliarum civitatis protulit. Vbi intercætera Secundinum ſervum Dei incluſum Galliæ docuit dicens. *De muneribus quoque ibidē idem D. Gregorius meminit.* Ideoque direximus tibi imaginem Salvatoris, & S. Deigenitricis Mariæ, Beatorūque Petri, & Pauli Apoſtolorum continentes per ſupradictum filium noſtrum Diaconum, & unam Crucem, & clavem pro benedictione à ſanctiſsimo corpore Apoſtolorum Petri Principis. *At differunt in provincia, nam Maximus Italiam ſignat, Gregorius Galliam.*

Exuperius floret, Menaſque Epiſcopus Telenſis in Vaccæis, dictus etiam Epiſcopus Teleſinus: Romam deinde petit.

Leâder miraculis claret, qui Era 633. discessit è vita.

Adelphius y relicta sede Toletana, it prædicatum suis Metensibus, ibique exercet Pontificalia prædicandi, & ordinandi munera: clarus miraculis dicessit è vita. * Augusti in cuius laudem Venantius Toletanus composuit homiliam, quæ incipit: habet hoc Adelphij Antitistis sanctus animus: quæ falso inscribi solet Petro Ravennati cognomento Chrisologo.

y De S. Adelphio, sive Adelpho agit Martyrol. Rom. 29. August. de quo apud S. Petrum Chrysolog. est sermo 126. Metenses sunt in Germania ijdem, qui Mediomatrices. Hodie Mets. De eo etiam Iulianus Petri in chron.

S. Adelphio succedit in sede Toletana Tonantius, z vel Venantius.

z Conantius à Loaisa nominatur, à Iuliano Petri Comâtius, vel Venantius, & Abbatem fuisse S. Cosmæ, & Damiani affirmat.

Fulgentius ex Cartaginensi Episcopo Hispaniæ fit Episcopus a Astigitanus in Bætica, ut seditio exorta ex Præsule sedaretur.

Era Cæsa. a *Vassæus etiam anno 591. & Maurolicus 1. Ian & in Topographia, ex Astigitano Cartaginensem formant. Sed testi oculato credendum, magis, quam decem auritis testibus. Morales lib. 12. c. 5. Padilla Cent. 7. c. 13.* Anni Chrsi.

640 Venantius Toletanus [b] Episcopus dum negotiorum causa ad Pannonias Galliamque Narbonensem pergeret, ut quidam volunt, fit Martyr gloriosus 1. die mensis Aprilis. 602.

b *Fit de eo Tacito Natalium, sedisque nomine in Martyrol. Rom. 1. April. Baronius in notis eius Divi ingenue fatetur, se nescire cuius urbis Episcopus fuerit. Sed eius corpus adservari in oratorio apud Baptisterium Constantini.*

Venantio S. Martyri Abbati SS. martyrum Cosmæ, & Damiani Episcopo Toletano succedit Aurasius [c] Abbas Agaliensis.

c *Ita etiam Iulianus Petri, Loaisa quoque, & Padilla, novissimeque Tomas Tamaius adnumerant. Sed miror D. Ildefonsum de vir. illust. c. 5. Adelphio sufficere, prætermisso Tonantio, sive Venantio.* Aurasius Toletanæ Ecclesiæ Pōtifex Metropolis urbis post Adelphium in loco adsciscitur Sacerdotis. *Thomas Tamaius vult Tonātium quasi Coepiscopum fuisse, & ideo in album Episcoporum Toletanorum non positum.*

Orosius Monachus Benedictinus ex sorore S. Orosij Presbyteri Tarraco-

nensis

nenſis filius floret in Celtiberia ad quẽ S. Gregorius Papa literas dat, qui genus duxit ab oppido Luſitaniæ dicto Monte ſancto Græce vero Oroſio.[d]

d Monte Sancto dicto Græce Oroſio.) *Suidas ad hæc.* Ὄρος in divina Scriptura mons ſanctus olim fuit. *Adi illum pag.* 701.

Sub Vuicterico Gothorum Rege, fit Rector Toleti Forganus, ad quem extat epiſtola Sancti Auraſij, Epiſcopi Toletani.

Decima quarta menſis Aprilis Livua adoleſcentulus [e] S. Regis Reccaredi filius (quo tempore Helladius Procer fit Monachus Agalienſis) regnare cœperat: indigne tamen à Vuicterico necatus eſt: quem in æde S. Mariæ Toletana civitas memoriæ parentis obſequioſa cum lacrymis ſepelivit.

e *Iſidorus in chron. Gothorum, eiſdemque. Iſidori verbis Rudericus Tolet. lib. 2. cap. 16. At in hoc diverſus abit Rudericus, quod Maximus Vuictericum Era* 641. *Regnare cœpiſſe tradit. Ille vero* 645. *Iſidorus* 642.

Vuictericus ab Auraſio Toletano Archiepiſcopo in æde Sancti Petri Præ

 torienſi

Era Cæsa. | Anni Chris.

toriensi, præsentibus, Palatinis inunctus coronatur.

Fl. Sisebutus [f] fit Comes rerum publicarum.

f *De quo Mariana lib. 6. cap. 3. Sed Sisiselum, ex Codicum veterum fide reponendum, castigato Sisebuti nomine, monet.*

Librum Mythologicum [g] componit Fulgentius Episcopus Carthaginis Spartariæ.

g *Liber hic Mithologicus cussus Basilææ apud Ioannem Hervagium anno 1535. inscriptus est Fulgentio Episcopo Carthaginensi, non Ruspensi, nec tamen negari potest, quin dicendi genus floridum characterem Afrum sapiat.*

Hoc anno Gregorius Papa absolvit libros Dialogi. [h]

h *Quos tamen incœpit scribere anno 593.*

Fulgentio in sede Carthaginensi succedit Vincentius, [i] qui sedem tenet nunc Carthaginensem Hispaniæ.

i *Bonifacius est in eius Ecclesiæ chronologijs. Loaisa Cauriensem Episcopum affirmat in not. ad 6. Concil. Tolet. Morales tamen Carthaginensem, cui Padilla consentit.*

Floret Philippus Episcopus i Lamecensis,

ſis, conſanguineus Secundini domo Cæſarauguſtani in Italia concluſi.

i Floret Philippus Epiſcopus Lamecenſis.) *Suſcripſit 3.Concil.Tolet.*

Huius Philippi[l] celebris extat memoria literis S.Gregorij.

l *Lib.12. epiſtol. ſeu Regiſtri epiſtola 7. ad Theodelindam Reginam fit mentio Secundini Abbatis. Vt alibi apud D.Gregorium lib.7.epiſt.5.ad Secundinum.*

S.Mauſona Metropolitanus Emeritenſis moritur prima die Novembris, ut ſanctus habetur, & in æde S. Eulaliæ ſepelitur.

643 S. Helladius Monachus Agalienſis, mortuo Richilane, [m] Rector patrimoniorum alterius monaſterij creatur. 605

m *Abbas is fuit Agalienſis, ad quem ſcripſit Iuſtus Helladij diſcipulus, & in pontificatu Tolet. ſucceſſor D.Ildefonſus de vir.illuſt.cap.8.*

644 Rex Vuictericus precibus quorundã, maximeque ſancti Pontificis Auraſij, ædificat monaſterium ordinis S.Benedicti Tago impoſitum in loco edito in honorem SS.Martyrum Petri, & Felicis, & Sanctæ Crucis, & in gubernatione illius primus Abbas eſt Egila. 606

Era. Cæsa. Mahumetus [n] homo impius, & flagitiosus grassatur per Hispanias. Anni. Chris.

n Id ab aliquibus nostrorum historicorum traditum. Hist. Regis Alfonsi, Fortalicium fidei. Bleda lib. 1. c. 15. quod vanũ omnino convincitur, cum vanissimus hic vates sectæ suæ mysterijs non miraculorum fide, aut plausibili aliqua ratione, sed armata manu viam præstruxerit, brevique temporis spatio, quo postquam se prophetam suis confinxit, semper in bellis fuit, ita ut ad remota terrarũ ora divertisse, impossibile sit. Ita Mariana lib. 6. cap. 3. Padilla Cent. 7. cap. 22. Nec tamen antiquis scriptoribus omnino contra ire ausim. Venisse saltim credam eius pseudo Prophetæ mystas aliquos, ut animos Hispanorum tentarent, aut saltim dolis aliquos fallacijsque pellicentes, in eam vesaniam inducerent.

Fides Catholica feliciter triumphat de erroribus Arij.

In urbe Clunia, fine Celtiberorum celebratur S. Simplicianus [o] 17. Kalen. Septembris.

o De quo in Martyrol. Rom. ea ipsa die: Tabulæ Mediolan. Ecclesiæ, cuius Episcopus fuit. Paulinus in vita S. Ambrosij. Augustinus lib. confes. c. 2. 3. & 5. nomenque eius invenitur in Concil. Charthag. Canone 48.

648 Vuicterico succedit in solio Regni Gundemarus [p] Catholicus. 610.

p Rudericus Tolet. 4. annos Vuictorico adimit lib. 2. c. 16. sed Mariana cum Maximo consentit lib. 6. cap. 2. Padilla Cent. 7. cap. 4.

Rege

Rege Gundemaro, & Toletano, Præsule Aurasio Primate, viro sanctissimo, & accerrimo fidei Catholicæ, & propriæ dignitatis defensore, habentur Concilia duo,[q] in quibus divisa provincia Carthaginensis ad eum usque diem, iussu Regis, & consensu Patrum redintegratur, & Primatus Toletanæ sedis imminutus ad pristinum redigitur.

q *Horum Conciliorum cogendorum causas require apud Marianam lib.6.c.2.Padilla Cent.7.c.4. quæ tamen nec dum cusa extra seriem reliquorum habentur.*

Episcopatus Vianensis[r] in Gallæcia reducitur ad Tudensem.

r Episcopatus Vianensis.) *In Cod. Archiepis. & Pined. Viarensis.*

648 Aurasius Toletanus mire depugnat contra hæreticos. 612.

Isidorus Hispalensis Episcopus libros scribit, & mire sanctitatis, & doctrinæ singularis exemplo micat.

Dracontius alter Poeta Hispanus habetur.

Teletana Ecclesia cum Romana, Africana, & Mediolanensi sociatur.

Thesa-

Thesalonicæ in Carpetania, [f] quæ alijs est Ascalon hæretici venientes aliũde, ibique commorantes, diligentia sanctissimi, doctissimique Pontificis Aurasij Toletani expelluntur.

f Thesalonicæ.) *Nec tamen apud Geographos invenitur in Hispania: hodie putatur* Escalona.

Magna cura servatum est per Hispanias, ut in Dyptichis [t] Episcoporum quiescentium in principio aliqui sanctitate notabiles ponerentur, ex aliquibus civitatibus, & postea Catholici illius civitatis Episcopi, servato tamen ordine, nullusque poneretur, qui fuisset hæreticus: idque cautum est diligenter, & servatum, potissimum in Ecclesijs Metropolitanis: scilicet Tarraconensi, Braccarensi, Hispalensi, Toletana, Emeritensi, & Narbonensi: & ne numerus in Missarum solemnijs esset onerosus, numerabantur recitabanturque proprinquiores, cum illa generali additione: & omnium sanctorum Pontificum in pace Christi pausantium animæ requiescant.

t Magna cura servatum est per Hispanias, ut in Dyp-

Era Cæsa. tisis Episcoporum quiescentium.) *Dyptichis reponēdum: erant Dypticha geminæ Tabulæ (inde enim Dypticha dictæ) in quibus nomina Episcoporum continebātur, altera vivorum, altera mortuorum. Adi Ioannem Meursium in Lexico Græco barbaro. Durantum de ritibus Eccles. lib. 2. cap. 43. ubi multa pro hoc inveterato Ecclesiæ ritu, nec huc à me transcribenda censui, ne manifesto me plago involvam.* Anni Chris.

Pro Papa Romēsi, Rege Gothorum, Episcopo, & prole Regia, & populo fiebat quotidiana commemoratio.

Erequentes in Hispania Synodi ubique sunt habitæ.

Isidorus meditatur corrigere officium Gothicum, ut per universam Hispaniam unum, & idem esset.

In urbe Cæsaraugustana frequentissime visitatur Ecclesia S. Mariæ Primogenia à S. Iacobo condita, quæ confluentibus ex varijs locis peregrinis in pretio est, & miraculo.

Tota civitas Cæsaraugustana per inde ac Roma, ut noster testatur Prudentius [u] passim madet sanguine martyrum.

u *In Hymno decem, & octo martyr.*

Vix parens orbis populosa Pœni,
Ipsa vix Roma in solio locata,
Te decus nostrum superare in isto
Munere digna est.

Fra Cæsa. Auni. Chris.

Omnibus portis sacer immolatus
sanguis exclusit genus invidorum
Dæmonum, & nigras pepulit tenebras.
Vrbe piata.

Per hæc tempora in monte Libaniési[x] Asturum celebris habetur memoria Sancti Tolobei[y] Episcopi Braccarensis in Hispania.

x *Labanenses à plinio, hoc tractu nominantur lib. 3. cap. 3. Ptolemæus Libanam nominat, quæ vicinior nostro est, eadem tamen gens.*

y Tolobei Episcopi Braccarensis.) *Iulianus Petri in chron.* S. Tholobeus, alias Lobeus in eremo Libanięsi, qui prius fuerat Episcopus Braccarensis.

S. Turibij Palentinæ sedis Episcopi, ex Monacho Benedictino, cuius anniversarius dies est 1. Novemb memoria celebris habetur in monte Libaniensi, ubi corpora, & sanctissimi Monachi Episcopi, & Episcopi iacent.

Comites missi à S. Benedicto in Hispania sanctissime quieverunt, Euphemius, Exuperius, Venantius, Exuperantius: Adelphius, & alij, quorum aliquos de facie novi.

Euphemium, vel Epiphanium, ego quoque M. Maximus Monachus Benedictinus,

Era. Cæsa. Anni. Chris.

dictinus, & in mea pueritia S. Patriarchæ Benedicti carus, Archiepiscopum Toletanum de facie novi, & missis ultro citroque frequenter literis, eius cõsuetudine sum usus.

Euphemius, vel Epiphanius dicitur in Africam traiecisse ab hæreticis male tractatus, de quo nihil certi est hactenus.

Mihi beata est memoria S. Regis Reccaredi fidei Catholicæ vindicis, quem credo in cælo cum fratre vivere beate.

Tonantius, vel Venantius, Toletanam, quam composuit homiliam, de vita moribus, & egregia liberalitate in pauperes S. Adelphij Toletani Pontificis, ad Metenses misisse dicitur.

Tonantius, vel Venantius Toletanus, eximius fuit concionator, quem rediens optavit audire S. Adelphius Episcopus: ex Metensi civitate Toletum misit ad Tonantium, tunc Toletanũ Archiepiscopum, ut pro suorum eleemosinis mitteret grandem summam. Quod primo tulit ægre Toletanus, quia erant anni nimis steriles misit tamen:

Era Cæsa. | Anni. Chris.

quod idem in homilia, quæ continet eius laudes, docet.

Per hæc tempora celebris erat memoria sancti Narcissi Episcopi Braccarensis in Hispania, Apostoli Rethoricorum, in urbe Gerunda: passus est sub Aurelio,[z] fuit hic civis Scalabitanus in Lusitania, qui divinitus admonitus, relictis Braccarensibus, Vindeliam petijt.

z *Hic est Lucius Aurelius Aurelianus Augustus, qui cum Iulio Capitolino 2. Consulatum gessit. A.V.C. 1027. Christi 275. ut ex veteri lapide docet Panvinus in fastis. Nec audiendus Baronius tom. 2. anno 303. num. 138. ad Diocletiani imperium reijciens. Nam in Kalendario Rom. 18. Martij, sub hoc Principe Aureliano passum esse Narcissum habemus. Quod cum nostro apprime consentit. Ioannes quoque Vassæus anno 260. qui tamen etiam pro Chronismo peccat 15. annorum. De Lucio Cæsonio Lucillo Macro Rufiniano, qui Consulatum gessit cum Gallieno Imper. anno. A.V.C. 1008. mentio est in veteri lapide in fastis, Consule Panvinum.*

Passi sunt Gerundæ sub L. Cæsonio Macro Lucilio Rufiniano viro Consulari, Hispaniæ citerioris Preside. L. Domitio Aureliano August. II. C. Iulio Capitolino Coss. Narcissus Tribus acceptis vulneribus in gutture, & in ore, & crure, tandem cum Archidiacono Felice consummatus est.

Succedit

Succedit Narciſſus Calydonio, ad quem ſcripſit S. Cyprianus, cuius epiſtolas tranſmittit ad omnes Hiſpaniæ Metropolitanos.

Celebris eſt memoria Pomponij Paulati Toletani Pontificis per Hiſpanias: ad quem ſcripſit S. Cyprianus Carthaginenſis, magnuſque fuit uſus amicitiæ, & conſanguinitatis cum Narciſſo.

Fuit hic apprime nobilis frater Pomponij Baſsi [a] Conſularis bis Conſulis patruus alterius Pomponij Baſsi etiam Conſularis.

a *Pomponius Baſſus Conſulatum adminiſtravit cum Aurelio Fuſco anno A.V.C. 1011. & 1012. cum Fulvio Aemiliano. Eius meminit P. Victor in Claudio. Alter Pomponius Baſſus fuit Conſul anno A.V.C. 1025. fuit etiam Anius Baſſus, qui Conſulatum geßit cum Quinctiano 1091. fuere, & alij huius gentis viri clariſsimi.*

Floret memoria S. Felicis Hiſpani, Toletani Diaconi, qui cum à S. Melantio Toletano, cuius Archidiaconus erat, Hiſpalim mitteretur ad Sabinum Hiſpalenſem Epiſcopum 2. Maij Hiſpali patitur.

Floret memoria per Hiſpanias utriuſ-

Era. Cæsa. | Anni. Chris.

que Florentij [b] Hispalensis: prioris (qui dictus est Rusticus, ad quem scripsit Plinius Secundus) martyris sub Traiano Passi; alterius confessoris sub Zenone Episcopo Hispalensi.

b *Substulit dubitandi occasionem auctori Thesauri concionatorum, & Ioanni Marietæ, ac reliquis Historiographis, qui unum eundemque putabant Florentium, alijque eum martyrem, alij confessorem fuisse affirmabant. De martyre Dexter egregium conservat monumentum ad annos 116. Christi, & Martyrologium Roman. 27. Octobris, quo die, Beda, Vsuardus, Ado, Padilla Cent. 5. cap. 35. Marieta lib. 6. c. 13.*
Florentij Confessoris asservantur in Ecclesiæ Hispalensis Hierotheca sacra lipsana, magnaque religione coluntur, lapisque sepulcralis ibi repertus cum hac epigraphe.

REQVIVIT. IN. PACE.
FLORENTIVS. VIR. SANCTVS.
DIE. X. KALENDAS. MARTIAS.
VIXIT. ANNOS. LIII.
ET. DEPOSITVS. EST. DIE. III.
IDVS. MARTIAS. ERA.
DXXIII.

Rutilij passi sub Traiano in Africa, qui profugus venit ad Hispaniam, & mansit Cordubæ, postea celebris hic est memoria.

In Africa celebratur memoria Rutilij,

tilij martyris, cuius mentionem facit celebrem Septimius Tertullianus lib. de fuga.

Gothi per id Tempus possidebant, hic quidquid est à Kara Tagi, [c] id est, à capite Tagi, quod est planicies, dicta Tagus, ubi fluvius hic nascitur in Celtiberia usque ad immersionem eius in Oceanum prope Olysiponem.

c Quidquid est à Kara Tagi.) *Iam ab eo ævo invalueaat Hispanismus, evanescente lingua Latina, nunc quoque ea locutione utimur*, De cara, de frente.

Celebratur memoria Sancti Secundi Astensis in Italia, & in urbe Asta Hispaniæ passi [d] Colonia Romanorũ, & sub Apostolicis temporibus sede Episcopali. [e]

d *De quo Dexter sub annum* 208. Secundus Astensis floret in Hispania, passus in Bætica prope flumen Tanagrum, aliàs vocatum Lethem. *Et iterum sub anno* 301. Astæ in Hispania Bætica S. Secundus Martyr colitur. *Et eisdem fere verbis refert Iulianus Petri in chronico.* Astæ in Hispania Bætica S. Secundus Christi Martyr. *Quod monuisse maxime gaudeo pro Astensibus nostræ Bæticæ, hodie* Xerez de la Frontera *(cum quibus magna mihi necessitudo est) nã Astenses Itali nostrum Secundum ad se trahere conantur, cum Martyrologium Romanum non signet Italiam, & nos pro nostra Bætica tres habeamus gravissimos Auctores.*

e *Itaque*

Era' Cæsa. c *Itaque fuerunt plures Episcopatus in nostra Bætica, quorum nomina raro reperiuntur: veluti hic Episcopatus Astensis, alibique Diensis, aut Soliensis, Vticensis, & tempore Gothorum Gaditanus, & Mixtarabum Marchenensis, & extra Bæticam invenio Episcopatum Placentinum in Cantabria, audioque inibi antiquum populum esse Placentiam, sunt, & alij quorum memoria nunc non succurrit.* Anni. Chris.

Ego M. Maximus mercatus à Deo sanguine Christi, servus indignus, Cæraugustanus Episcopus transtuli Tarracone caput, & bonam corporis partẽ sancti Principis Hermenegildi martyris Cæsaraugustam, & collocavi in æde B. Mariæ de Columna: quem martyrem ego de facie novi, & sæpius allocutus sum, cum esset in custodia P. Hispali, mox Cordubæ, rursus Toleti, Valentiæ, & postremo Tarracone, cuius ut devotissimus vitæ, sanctissimique martyrij, carmen hoc ei qualecumque dicavi, quod est index pietatis in eum meæ.

Hermenegilde sacer martyr, clarissime Princeps
Martyr, quo felix Tarraco clara fuit;
Illa tuos cineres habuit compluribus annis:
Hos ego nunc urbe tranfero dive meæ.
Munere id Eusebij cõcessum Præsulis almi est,

Munc.

Era Cæsa. Anni. Chris.

Munere quo nullum gratius esse potest.
Hospes amice veni, téploq; canende vetusto,
Cura Iacobæi, quod patris alma facit.
Respice nos præsens, & nostris prospice reb⁹,
Gothica quam retinent regna, tuere fidem.
Et Gundemaro Regi pater esto secundus,
qui tenet infractam cum bonitate fidem.
Protege, quá reficit solertia Cæsaris, urbem
Augusti, hostiles fac revocare dolos.
Morbos, & pestem de nostris mœnibus arce:
Te, pace incipiat, nos adeunte, frui.

Mirifice florebat memoria S. Anastasij Pontificis Brixiani, qui contra Arianos prædicavit in Italia, in Africa, & in Hispania, præcipue in urbibus Celtiberiæ.

Provincia Africæ mire afflictabatur missis à Genserico Rege Ariano in exilium Catholicis omnibus Episcopis: in Hispania vigebat etiam Regum Gothorum hæresis Ariana.

Valeriæ prædicat S. Anastasius, Libanæ, Villæ excussæ, Cæsaraugustæ, Valentiæ, Salmanticæ, & in alijs urbibus Hispaniæ.

Celeberrima est in Hispanijs memoria decem mille militum martyrũ

Era Cæsa. | Anni. Chrif.

in Ararath passorum, magistro, & socio Hermolao Toletano Archiepiscopo, qui eos imbuit in fide, & animavit.

Erant isti sancti milites maiori ex parte Hispani, quorum Dux Heliodas, & præcipui milites cũ Duce Agathius, & Primicerius.

Conciliorum Toletanorum primum celebratum est, Paterno Braccarensi Præside, Consulatu primo Stiliconis: ante quod celebratum est Aquis Celenis in conventu Lucensi Concilium contra hæresim Priscilliani hic pullulantem.

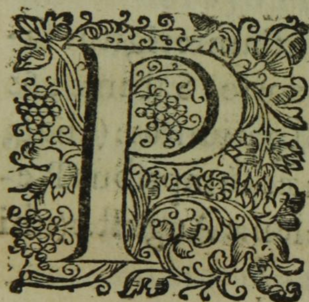
Præfuit idem Paternus: interfuerunt Florius, Leporius, Statius, Aurelianus, Lampadius, Exuperantius, qui etiam interfuit primo Toletano non multo post Toleti coacto.

Ante, hoc anno 380. coactum est Cæsaraugustæ nationale Concilium contra Priscillianum, confluentibus eo Hispanis, & Aquitanis Episcopis, quo etiam venit Martinus Episcopus Turonensis.

LAVS DEO.

S. BRAVLIONIS CÆRAVGVTANI EPISCOPI.

AD M. MAXIMI EPISCOPI CRHONICON.

342 PER Hæc tempora Catholici Valētini ad Littus maris Sagūtini nobile Sancti Vincentij sepulchrum erigunt, & intra sacrarij aram imam in profundo loco corpus invictissimi martyris religiosissime recondunt: quod templum assidua visitatione frequentatur fidelium. 304

Etiam ubi carcer, ubi martyrium passus est, loca frequentant, & Religione quadam singulari percolunt.

350 Barcinone S. Eulaliæ virgini martyri, ac civi, suæque Tutelari cives Barcinonenses ædem ad mare construunt. 312

Era Cæsa. | Anni. Chris.

Toletani fideles S. Leocadiæ martyri, ac civi sacram ædem, ubi sepulta iacet, erigunt, quæ secunda domus sacra est in illa civitate, maximeque frequentatur.

352 Cæsaraugustæ Templum Augustissimum B. Mariæ, à B. Iacobo Zebedæi filio constructum, laxatis spatijs integratur, nec minore pietate, ac frequentia colitur. 314

Abulæ Templum etiam erigitur sacris martyribus Vincentio, Sabinæ, & Christetæ in loco, ubi patiuntur: (aliaq; templa præterea, & hæc sumptibus Reginæ sanctissimæ Helenæ Augustæ (ubique locorum.

ADDITIO HELECÆ EPISCOPI CAESARAVGVSTANI.

CÆSARAVGVSTA Felix putanda est, quæ duos sub Valerio Pontice habuit Vincétios, utrumque Archidiaconi laude præstátem: alterum Oscensem ex Hispania, Agennensem alterum in Gallia: antiquior Agennensis, quem in Galliam

missit

missit prædicationis gratia S. Valerius. Ei succeſsit Iunior Vincentius, qui præclarum virtutis, & innocentiæ præbuit specimen: uterque paſſus in perſecutione Diocletiani: hic anno 287. ille vero 304. uterque poſtea ſepultus in urbe Valentia Hiſpaniæ. Prius allatus eſt ad promontorium ſacrum, hinc vero ad Gallias, ad monaſterium Caſtrenſe anno circiter 850. Hiſpanus 750. obſidente Valentiam Abderraghmene. Vtrumque celebrat Prudentius. Leviter Agénenſem cum dicat.

Inde Vincenti tua palma nata eſt,
Clerus hinc etiam peperit triumphum

Oſcenſem fuſius cum ait:

Nonne Vincenti peregre necandus.

Vſque ad multos verſus poematis, habuere iſti ſanctiſsimi Levitæ multas templorum ſacras ædes in Hiſpania, & Gallia Toleti fuit ædificatum ab Gundemaro in laudem S. Vincentij Hiſpani Lævitæ, & à Iuliano Archiepiſcopo Toletano alterum in honorem S. Vincentij

centij Agennenſis in ædita parte urbis Regiæ, cuius devotiſsimus fuit, & fecit illi hoc carmen.

VINCENTI pateris conſtans qui martyr Agenni,
Et Levita ſacer ſanguine ad aſtra vo
Mucro tibi caput eripuit funeſtus: at illo (las
Laurea ſacra tibi non moritura datur.
Gallia te genuit, docuitque Auguſta miniſtrũ
Cæſarea, & Valeri ſub pietate viges.
Gallia teq; iterũ recipit ſacra verba docentẽ:
Maximianus inops mentis at ipſe necat.
Poſt cineres te præſul amãs quoq; Murila ve
Ipſe Valentinus ad ſua tecta vigil. (ctat
Tãdẽ te ad patrios revocat volvẽtibus annis
Andualdus ovans iuſſus, & ipſe lares.
Ora pro nobis Vincenti ſplendide martyr,
Cui Iulianus opem poſtulat ipſe tuam.
Qui tibi ſub charo cõſtruxit pectore tẽplum,
Et dedit exterius, quo venereris, opus.

Hoc tempore duo Severi Barcinonenſes Epiſcopi martyres cum gloria miraculorum, & ſignis dicuntur clarere: Senior ſub Diocletiano claruit, alter ſub Conſtantino.

Memo-

Memoria, diesque festus ab ipsius in Hispaniam ingressu S. Iacobi Zebedæi filij, celebris habetur: qui post quã Hispanias, adijt Ephesum, comitatus est sanctissimam Virginem una cum Ioanne fratre, non prius quam in Hispaniã veniret, sed reversus ad Hispaniã: indeque reversus Hierosolymam, prædicãsque fortiter, & constanter gladio percussus est.

Quem S. Apostolum morientẽ Hierosolymis viderunt Hermogenes, & Philetus, & cum alijs discipulis comitati sunt eius corpus in navi ad Hispaniã, & post eius appulsum Iriam flaviã Gallæciæ civitatem, Hermogenes ad Italiam se contulit, & in persecutione Neronis Syracusis prædicans cum alijs occissus est. Philetus vero in Hispania mansit, prædicansque per diversas urbes vidit S. Petrum, Paulum, Clementem, & Philemonem ibi prædicantes: tandemque in persecutione eadem 28. Martij cum alijs socijs Carthagine veteri urbe Hispaniæ interfectus est.

Sacræ Scripturæ Arabicæ translatæ à Presbyteris Catholicis habentur, &

cum

cum ſcholijs circumferuntur: præcipue novum Teſtamentum Evangeliorum: Epiſtolæ S. Pauli, Epiſtola Iacobi Zebedæi Miſſa ad Hiſpanos, ex diſperſione Iudæos iam converſos: Epiſtola Petri, Ioannis, & Iudæ, quæ licet Miſſa ſit ad omnes ex Iudaiſmo, præcipue tamen ad Hiſpanos, ex duodecem Tribubus collectos: Apocalypſis S. Ioannis, & liber de vitis Patrum, & hiſtoria Latina, Iuliani, Dextri, M. Maximi, & aliorum, & Chronicon Euſebij, & libri de Civitate Dei Sancti Auguſtini, propterea quod iam lingua Latina evaneſcebat.

Britannis celebris eſt memoria multorum martyrum: præcipue S. Ariſtobuli unius de 72. diſcipulis, qui dictus eſt etiam Zebedæus, pater Iacobi, & Ioannis martyris, Mariæ Salome, qui cum Petro Romam petivit, inde relictis domeſticis ſuis miſſus eſt in Angliá Epiſcopus, occubuit martyr in 2. anno Imperatoris Neronis ſævisſimi.

Alphæus qui, & Cleophas unus de de 72. diſcipulis (ut docet Sanctus Hieronymus) & frater Ioſeph Sponſi ſan-

ctisſimi

ſanctiſsimæ Virginis in Caſtello Emaũ te pro Chriſto à Iudæis occiditur.

Hoc tempore, crudeliter vexantur Muzarabes a Sarracenis: præcipue Cæſarauguſtæ, Cordubæ, Hiſpali, & Toleti.

Ioſias in pretio habetur apud fideles Hiſpanos, quod cum S. Iacobo Patrono ſuo, cuius corpus ſacratiſsimum Cõpoſtellæ honorifice colitur, pro Chriſti fide Hieroſolymis paſſus eſt.

Salome, quæ Verulis dicitur quieſcere, non minus honorifica, quam devota memoria colitur apud Hiſpanos.

S. Petrus in honore habetur in Hiſpanijs: & eius uxor Concordia paſſa Romæ ſub Nerone, non multo prius quam ipſe pateretur: fuit hæc (ut docet M. Maximus) filia Ariſtobuli, vel Zebedæi, & Salomes, Socrus etiam Andrææ, qui duxit alteram ſororem Concordiæ, & Iacobi, & Ioannis: fuit autem Ariſtobulus cognomento Zebedæus, frater Barnabæ Apoſtoli Domini.

Idem Zebedæus, & Barnabas, conſobrini Ioannis, Marci cognomento, & & nepotes Mariæ, ubi Chriſtus Cœnã

ultimam celebravit, & ubi Spiritus Sāctus venit in Apostolos.

Ex eodem M. Maximo, quæ superius dicta: & etiam addit: Mariam matrem Ioannis cognomento Marci post transitum B. Virginis comitatam esse Sanctum Paulum, cui nimis famulata est: & Epheso venit Romam, ibique vixit, & sancte mortua est, cuius meminit. S. Paulus cap. 16. Epistolæ ad Romanos.

Maria mater Marci cum Rhode, & alijs venit Romam: Memoria celebris habetur Ioannis cognomento Marci, qui filius à quibusdam dicitur Sancti Petri, & Mariæ, quæ alias dicitur Concordia, quæ laudatur ad Romanos eodem cap. 16.

Epistolam sancti Petri Romæ scriptā (cū esset in vinculis cū Paulo) docet, idem M. Maximus, & alteram paulo post omnibus ex Iudaismo conversis, præsertim Hispanis: & etiam Epistolam S. Iudæ Apostoli: ex eodem M. Maximo.

Rhodæ, quæ Rosulia dicta est in persecutione Traiani (ut idem refert Maximus super acta) passa est pro fide

cum

cum alijs martyribus in insula Sardinia, quo petivit.

In præssuris Christiani Doctores Epistolam sancti Pauli, Petri, & Iudæ evolvunt, in quibus multa ad Hispanos pertinent, ut admonitio S. Iudæ in fine epistolæ dicentis: vos autem charissimi memores estote verborum: & ad monitiones secundæ epistolæ, sancti Petri quæ præcipue ad eosdé Missa est, quæ secunda est earum epistolarum, quas sanctus Petrus scripsit ad hos, & alios dispersos.

Supererant in Hispania anno 880. vestigia errorũ Priscilliani, quos Marcus, & multo ante eum Menander Hereticus, & Perinthus per Hispaniam seminare conati sunt anno Domini 66. quos admonet S. Iudas, & prius sanctus Petrus.

Celebris memoria est apud Hispanos S. Mariæ Salome, sancti Iacobi Matris, & uxoris Zebedæi, quæ cum attigisset annũ nonagesimum, anno Christi 42. sub Iacobo filio Alphæi Episcopo Hierosolymitano die 24. Maij sanctissime decessit ad cœlos. In Italia, & Hie-

rosolymis plurimis miraculis eius mors nobilitata fuisse dicitur.

Fama etiam est, cum sanctus Iacobus venit in Hispaniam, Mariam Cleophé, & Salomem Matrem, & [a] Mariam quandam Magdalenam eum fuisse comiter comitatas, & redijsse cum illo, venisseque cum corpore, & utrasque Cleophé, & Magdalená obijsse civitatési oppido in Lusitania, die Aprilis 10. Magdalenam vero Lazari sororem cũ Lazaro Maximo, atque Chelidonio, Marcella, Iosepho, Abarimathia, venisse in Galliam Aquitaniam, ibique prædicasse Domini Iesu sanctum Evangelium, ut docent luculenter Gallorum historiæ, & est traditio, ubique satis recepta illius regionis.

a *Plures fuisse Magdalenas ostendit. D. Ambrosius in Lucam disputatque eleganter Bulingerus in Casaubonum. Diatribe 3. cap. 5. qui videndus pro multis.*

Maria Salome, vel Iacobi rediens cum ipso Iacobo filio, peragratis partibus Germaniæ Angliæ, & Italiæ, ubi prædicavit, cum Verulam permisset ætate confecta ibi requievit 24. Maij.

Cele-

Celebris apud Vascones memoria sancti Fermini Episcopi primi, & Apostoli Pompilonensis, qui passus est in persecutione Antonini Pij, die 8. mensis Octobris: fuit consecratus ab Honorato Episcopo Toletano, & aquis salutaribus tinctus à S. Saturnino Episcopo Tolosano sancti, Petri Apostoli Principis discipulo, misso prædicatū Tolosā.

S. Honoratus in Hispania celebratur, natione Cantaber, Episcopus Toletanus, qui dum prædicat per diversas provincias, & ad patriam Conchanam prædicationis gratia revertitur, moritur confessor gloriosus 31. Decembris ann. Domini. 140.

Memoria celebris habetur, & in Gallia, & in Hispania, sancti Philippi, quē præmisit S. Clemens ante Eugenium in Hispanias, & Gallias: venit Rhotomagum cum Leone Episcopo Rhotomagensi, postea vero Vasconensi, & Gervasio: prædicat in Gallia, Cātabria, Vasconibus, & per Hispanias: dictus est cognomento Phililotheus, qui provinciam Arenatum sub Nerone Ethnicus administravit in Hispania.

Hic

Hic ſanctus Philippus, qui Diaconus erat, comesque Leonis, reverſus Romã adhuc vivente Petro, anno 67. & interfuit eius Paulique, martyrio, conſecutus S. Clementem, ut magiſtrum, ab illo effectus eſt Epiſcopus, & poſtea miſſus eſt legatus in Hiſpaniam.

Omnes Epiſcopi fere iacent in beata ſede S. Mariæ de Columna dicta, in quibus Maximus vir ſanctiſsimus, & & eximia doctrinarũ cognitione conſpicuus, & Ioannes S. memoriæ frater in pace requieſcunt.

HELECAE
CÆSARAVGVSTANI EPISCOPI.

FRAGMENTA EX M. MAXIMI CARMINIBVS.

PRima domus Mariæ sacrata est dicta columnæ.
Hanc eadē Iacobo tradidit alma pa- (rens.
Cum primū hic iaceret divini semina verbi,
Præco sacer lustrans oppida Ibera fide.
Astitit hic genitrix hominisq; Deiq; verēda,
Et iubet in magna surgat, ut urbe, domus.
Quæ ceu prima foret præcunctis sedibus una,
Vndique collecti, quam peterent populi.
O domus excellens, magnorumq; aula beata
Cælicolum sibi, quam deligit alma parēs.
In terris cælum; siquis desiderat unquam,
Offerat hic matri vota, precesque Dei.
Experietur enim hic præsentia numina ma-
Rebus in afflictis hinc feret auxiliū. (tris
Ingressis timor, & subito reverentia surgit
Matris, & inde loci, cælicolumque chori.
Quid mirū domus hæc divinæ numine ma-
Plena solū moveat? nā movet illa polū. (tris

DE S. ATHANASIO PRIMO Cæsaraugustano Episcopo.

PRImus Athanasius nostra sit Præsul in urbe (cus,
Angelicæq; domus Pastor honorifi-
Per Carpetanos iactat sacra semina tractus,
E Celtiberis prædicat in populis.
Macte animi pietate senex, Præsulq; paterq;
Discipulus Iacobi, Pontificumq; decus.
Ora pro populo commisso splendide Pastor,
Anchora qui fidei diceris esse, fave.

Obijt Prope Cæsaraugustam ann. 59. colitur. 1. Novemb.

IDEM MAXIMVS DE S. ENCRAtide virgine, & martyre.

ENcratis obniveos mores, niveumq; pu dorem, (lo est.
Et mage martyrij nomine chara po
Christo spõsa placet, superũq; hominũq; paré
Cæsareæq; urbis certa patrona manet. (ti:
Sanguine, nobilitat quã, fuso, & corpore se-
Pectinibus, busto, sola relicta, suo. (cto,
Tẽpla dicata sibi videt hæc in corpore degẽs,
Digna vigore animæ, laurea dignus honor.

Meq;

Meq; meũq; gregẽ ſanctiſsima reſpice virgo,
Qui tibi pro tẽplis, pectora noſtra damus.
Hinc patrona tuis mala quæq; amænib' arce,
Noſq; ſalute bea, hoſtibus obde fores.

DE S. VINCENTIO ARCHIdiacono martyre.

VIncenti egregiam referens ab agone coronam,
Atq; Levitarũ dulce Levita caput.
Sacra domus firmæ, quæ nomen adepta colũ(næ,
Hæc tibi victuro pulvis, & umbra fuit.
Maxime de ſeptẽ celebrata in ſede miniſtris
Martyr adis votis, ſupplicibuſque tuis.
Hinc prodis rutilãs fidei ſpectãdus in armis,
Inde Valentino das documenta ſolo.
Inque Illiberitano das maxima cætu
Signa tui infracti pectoris, & fidei.
Teſtis es, ò Valeri genitor fortiſsime, tanti
Pectoris, hoc ſocio prælia nonne ſubis?
Archilevita ſacer (cui ſecretaria cordi
ſunt tibi) qui cõſtans agmina ſacra doces,
Sanguis erat tuus ille potẽs Laurentius: ignes
Extinguere de totis artubus ille potens.
Ille tibi documenta dedit præclara micandi,
Ipſeque das alijs: eſtis in arte pares.

Ille parit Romæ, patriæ paris ipse coronam,
Patria utrique eadem, laurea, robur idem.
Respice nos præsés stellata in veste minister,
Atque tuos cives civis, & ipse, iuva.

S. BRAVLIONIS EPISCOPI
Cæsaraugustani pro M. Maximo Episc.
Cæsaraug. carmen.

MAximus hic situs est dictus cognomine Marcus, (gil.
Nobilis historicus, præco, Poeta, vi-
Qui Benedictinæ sobolés clarissima gentis,
Cæsaris hic fulgens Præsul in urbe fuit.
Ambitione procul, meritis sed grádibus au-
Suscipit invitus Pontificale decus. (ctus
Vita gravis, mores nivei, præstantia vultus,
Dignum fecerunt Præsulis officio.
Larga manus, doctrina decés, & lingua diser-
Ingeniũ præstans, eloquiumq; grave. (ta
Confectus senio superas revocatur ad arces,
Cuius membra tenet dicta colũna domus.
In qua Pontificis præclari munere fũctus
Iudicij extrema luce resurget ovans.

HIC. QVIESCIT. IN. PACE.
FAMVLVS. DEI. M. MAXIMVS.
CAESARAVGVSTANVS. EPIS-
COPVS. XIIII. KAL. OCTO-
BRIS. ERA. DCLIII. ANNO. V.
SERENISSIMI. REGIS. SISE-
BVTI. VIXIT. ANNOS.
CIRCITER. LXXII.

DE S. THEODORO PRIMO Archipresbyrero S. Athanaſij.

Hiſpaniæ figunt paribus veſtigia curis
Divus Athanaſius, tum Theodorus amans,
Presbyter iſte fuit primus, docuitq; libenter
In Celtibero dogmata ſacra ſolo.
Cũq; quater decies cõpleſſet Cynthius orbẽ,
Cinctus fronde caput ſidera clarus adit.
Conſors alterius Theodori, cui data cura,
Cuſtodire ſui buſta verenda patris.
Macte animo Theodore ſacer, ſervator ovilis
Cæſareæ fulgens religionis honor.
Ante Deum ſupplex pro nobis ſedulus ora,
Qui, duce te, fidei carpſimus ambroſiam.

AD SANCTOS PRIMOS CÆsaraugustanos Episcopos M. Maximi Pontificis Cæsaraugustani, Carmen saphicum.

EN pie sacris adolemus aris
Thura, nardũq;, & solitos odores
Præsulum turbæ, sibi quos patro
Vrbs habet ista. (nos
Quos habet patres, fideique primos
Præsules, istis quoque sub magistris
Cæsaris floret nimis urbs, quibusque
Dedicat ædes.
Laudo te nunc Athanasi sacer,
Teque præstanti Theodore cantu;
Non minus nostris Epitecte Præsul
Dignus es odis.
Tertium, & primum videt ipse Iberus
Fortiter passum, sed enim secundum
Sacra per tractus Libycos serentem
Clara Cyrene.
Hic cubant sacri cineres sepulti,
Quos dolens crescens sepelire mandat,
Hinc iuvat crescens graviore causa,
Frater, & hospes.
Et comes supplex Irenæus illis,
Qui Levitarum caput esse fertur,

Atq; lectores duo, sed necantur
Quatuor ense.
Martij sena quater, alma luce,
Plebs tibi, & supplex socijsq; sacris,
(Quo die passos memorant) celebrat
Festa quotannis.

EIVSDEM HYMNVS AD sacrum Templum Cæsaraugustanum Columnæ.

O Cæsaraugustæ decus,
Et dulce patrocinium,
Gentis Iberæ Columen,
Templum Columnæ immobilis:
Quæ diceris plus omnibus
Sacris Iberis sedibus,
Hierusalem mirabilis,
Domus pudicæ virginis.
Te præ Solis cubiculis
Elegit ipsa genitrix,
Quæ gessit almo in utero
Magnum tonantis filium.
Hæc nam Iacobo Apostolo,
Et suo consanguineo,
Ædem iubet conficere,
Cunctis manentis seculis.
Ostendit illi se hilarem,

Suo-

Suoque natalitio
Conceptionis aureæ,
Templo manent encomia.
Conceptionis hinc diem
Iacobus Hispanos docet,
Et prædicat, ceu ceteri,
Quacumque labe liberam.
Hinc mos habet principium
Hunc celebrandi iugiter
Populis Iberis diem,
Qui durat usque hodie.
Hinc, & vocare singulas
Episcopales Cathedras
Hierusalem, & ab hac domo est,
Factum vocandi initium.
O grandis apparitio
Iacobo facta primitus,
Anno nono tricessimo,
Natalis almi Domini.

CARMEN VALDEREDI EPIScopi Cæsaraugustani in tumulo S. Taionis Episcopi Cæsaraugustani.

VAlderedus ego Taionis, & ipse minister (mul.
Cæsarea indignus Præsul in urbe si-

Carmina dilecto funebria sacro parenti,
Pectus in hoc clare testificata meum.
Taio fuit, dum vita manet, virtutibus almus,
Nobilis ingenio, sed gravis eloquio.
Hispani debemus ei morale volumen
Gregorij Magni, quidquid, & ille dedit.
Hac causa petijt Romam, divinitus autem
Admonitus miris reperit eius opus.
Inde redit fama melior, virtutibus idem,
Gregorijque super grande laborat opus.
Iamque gravis senio factis repletur opimis,
Vivo larga manus, vitaque honesta fuit.
Mortuus antiqua tumulatur in æde Colũnæ,
Et volat ad superos mens bona Pontificis.

Obijt sanctissimus Pontifex in pace famulus Dei Taio Cæsaraugustæ. Era 697. 4. Kal. Februarij.

EIVSDEM VALDEREDI DE VItali martyre, patre SS. martyrum Complutensium Iusti, & Pastoris.

SAlve Vitalis martyr sanctissime Christi,
Qui quoque martyribus diceris esse parens.
Patria Cõplutũ, sed Thermeda rustica sedes,
Iustum, & Pastorem te genuisse ferunt.

Vos.

Vos eadem rabies correptos intulit astris:
Nō locus est idem, sed prope tēpus idem.
Nā paucis annis genitor propè Funcia perfert
Anterior natis, palma sed una tribus.
Gaude sorte tua Vitalis; sorte tuorum
Fœlix natorum, iure beatus eris.
Te modo victorem binis amplectitur ulnis
Arcobriga, hæc Capuæ proxima terra solo.
Ter tua membra loco direpta fuere, ter ipsa
Antiquam sedem cælitus acta petunt.
Imbi terra tenet Hispani martyris ossa,
Invidet Hispanus hoc decus Italiæ.
Ora pro nobis Vitalis splendide martyr, (es.
Esto memor patriæ, ceu memor Hispaniæ

TAIO CÆSARAVGVSTANVS Archidiaconus sanctissimo Pontifici Honorato Germano suo Cæsaraugustano, Archiepiscopo Hispalensi, Carmen sepulchrale Dicat.

PRAESVL Honoratus successerat hic Isidoro,
Hispalis illius ossa beata tenet.
Iamque noven lustris gaudés, dum vita maneret,
Spiritus astra tenet, corpus in urna iacet.

Vita fuit melior lingua, ſed lingua modeſta,
Nunc ovat, hoſtiles nec timet ille minas.

Obijt idem Pontifex pridie idus Novembris, æra Dclxxix. in honore vixit annis quinque menſibus ſex.

Ipſius Honoratiani ſepulcri operculum marmoreum Hiſpali diu inter abiecta ædificiorum rudera in glorium iacuit donec vir clariſſimus Benedictus Arias Montanus, ſacræ cultor Minervæ, & totius antiquitatis amator, ab illo ſqualore erutum domum tranſtulit, ſed ſuccedente temporis iniuria, iterum oblivione iam ſordidum, Ioannes de Torres Alarcon Hiſpalenſis, profeſſione Theologus, diligens antiquitatis conquiſitor, ad ſuam inſtructiſſimam Bibliothecam iterum reduxit, ibique inter magnam Codicum antiquorum, ſelectorum voluminũ, numiſmatum, diplomatumq; ſuppellectilem, aliaq; illuſtria monumenta, quæ ad hiſtoriam ſuæ patria ait magno ſumptu comparaſſe, omnibus videndum, legendumq; cõſervat. Prima duo epigrammatis carmina, divulſo lapide, perierunt: has tamẽ literas, quas ego fideliter exſcripſi, ſuperſtites habet.

: : : : : : : : : : : : : : :
: : : : : : : : : : : : : : : :

BEATA TENES
IAMQVE NOVEM LVSTRIS GAV
— DENS DVM VITA MANERET
SPS ASTRA TENET COR
PVS IN VRNA IACET
OBIT IDEM PONTIFEX SVB. D. PRI.
IDVS NOBEMBRES
ERA DCLXXVIIII
IN HONORE VIXIT ANNOS
QVINQVE MENSES VI
NON TIMET HOSTILES IAM LAPIS STE MI
NAS

Habes itaque ab hoc antiquißimo epigrammate perſpicuum fidei ſolidißimæ noſtrorum fragmentorum teſtimonium: quæ ſi nec aliunde fulcirentur, omnem ab ipſis amoveret impoſturæ ſuſpicionem: quantique faciendum ſit, æqui antiquitatis æſtimatores arbitrabuntur. Eius ope iniuriam ſanctißimæ Eccleſiæ Hiſpalenſi illatam, ſuffecto Theodiſclo, ſanctiſsimo Præſuli Iſidoro, pro pulſabimus. Et quamvis Autores Hiſpani, exteriq; de anno mortis D. Iſidori inter ſe diſcrepẽt, certißimo calculo aſſero de mortuum eſſe anno Chriſti Dcxxxvj. qui rite incidit in Eram Dclxx IIII. Ita Redẽptus Iſidori diſcipulus, qui præſens ad fuit, Codexq; ille Nicolai Fabri, ubi Leandri, Iſidori, & Florentinæ ſanctißimorum fratrum epitaphia continentur, teſtatum habent: quamvis quo ad D. Leãdri obitum, haud ſincere ſcripta in eo ſit Era DCXLI. cum deceſsiſſet Era DCXXXIII. Sed D. Iſidori diem obitus accidiſſe pridie Nonas Aprilis Era DCLXXIIII. Ex eodem præterea Redempto facili negotio probatur, certum Iſidori obitus annum fuiſſe ipſum Dcxxxvj. Etenim ille Iſidorum inducit, quatriduo ante mortem, populum ſic aloquentem: Ita ut ſacri fontis unda, quã hodie devotus eſt populus percepturus ſit vobis in remiſionẽ peccatorum: & hoc oſculum inter me & vos maneat in teſtimonium futurorum. Completis his omnibus, ad cellulam reductus eſt: & poſt diem confeſsionis, vel pœnitentiæ, quartum, paſtoralem iugiter curam, & finem ſuum conſummavit in pace. Amen. Sub die pridie Nonas Aprilis Luna XIX. Era DCLXXIV. *At ſi paſchales ſyclos conſulas, iſto anno ſane reperies, Paſcha fuiſſe pridie Kal. Aprilis, & ita baptiſmum catecumenorũ ſolemnem quatriduo præceßiſſe Iſidori mortem. Eſt & alia ratio, qua lis omnis perimitur: nam D. Idori obitum quarto die Aprilis fuiſſe, certi iuris eſt, & in hoc omnes conveniunt, at anno 2. Chintilæ Regis, qui eſt Chriſti Dcxxxvij. menſe Ianuario, Honoratus Præſul Hiſpalenſis ſubſcribit Concilio 5. Toletano, ergo iam anteceſſor*

Iſidorus

Isidorus descesserat? Cum ergo Honoratus vixerit in honore Pontificatus annos quinque, & menses sex, mortuusque sit pridie Idus Novembris. Era DCLXXIX. qui est annus Christi DCXLI. liquido cōstat inter D. Idori supremum diē, quo ad beatœ peremnitatis usuram evolavit, & Honorati inaugurationem, intercurrisse dumtaxat triginta, & octo dies. Quo ergo pacto tam parva temporis intercapedine, Isidorus sepulturæ mandari, eligi Theodisclus, convinci hæreticus, deponique à Synodo potuit, denuoque Honoratus eligi? Restat igitur, ut qui hoc comminiscuntur, Anticyras navigare mandemus. Et sanctam Hispalensem Ecclesiam tam fœdi Præsulis opinione pollutam, ab ipsius Pontificum albo Theodisclum confictum eijcientes, liberemus.

De S. Gaudioso.

Miraculis multùm fulget S. Gaudiosus Episcopus Turiassonensis, S. Victoriani in teneris annis discipulus; posteà adultior vxorem duxit; gratissimus Mauricio Augusto, factus est Præfectus Prætorio Africæ: postmodum relicta uxore Syrica, electione populi Cleriq; Turiassonensis, ac Gundemari gloriosissimi Gothorum Regis, Stephano sufficitur: vivens, mortuusque multis nobilitatur miraculis.

Obijt in pace S. vir, æra, Dclxviij. fuit adhuc sæcularis Gregorio Magno charissimus, ad quem scribit epistolā, & eius per honorificè meminit.

Succedit S. Gaudioso Elpidius in Sede, vir probus, interfuit Concilio quarto Toletano cum alijs.

Extant Gaudiosi literæ ad Isidorum Hispalensem, Maximum, Braulionemque Cæsaraugustanum, Fulgentium Astigitanum de rebus sacris, & quædam poemata, contraque eorundem ad ipsum etiam responsiones.

De S. Victoriano.

Anno Domini Dxx. venit in Hispaniam de secessibus Italiæ progrediens S. Victorianus, & in monasterio Assanij in Celtiberia Hispaniæ constitit, vitam ibidem heremiticam primum instituit, & post crebescente fama virtutum, ac miraculorum, S. Benedicti cucullum iam senior induit; plurima per Hispanias monasteria fundat; more Benedictinorum nobilium: filios, & in ijs S. Gaudiosum, moribus & doctrinis luculenter imbuit. Plenus dierum, & meritorũ xij. Ianuarij moritur. Viuuus, & mortuus plurimis miraculis claret. Obijt autem anno vij. Regis Gothorum Athanagildi, cui apprimè charus fuit, & eius ordini profusè favit.

De S. Orosio.

Tarracone memoria floret S. Abbatis Orosij, ex Orosiorum genere; quem S. Gregorius Papa primus misit ad cōstituendum, reparandumque monasterium in insula Gorgone, indictione septima, epistola 49. & 50.

Quintanus Episcopus Helenēsis interfuit Concilio decimo Toletano, & transtulit reliquias S. Gaugerici Episcopi Zamorensis, ex gente sua consanguinei, Helenam, ubi S. Gaugericus dicitur esse, & pietate religiosa circumiacentium oppidorum colitur.

In Paræcia Tudensi corpus est S. Mā metis. Ansit Cæsareæ Cappadociæ, an alicuius indigetis proprij, non omninò certum est. Quòd si prioris est, constat cum corpore S. Pantaleonis à quibusdam monachis allatum.

Concilium Egarense cōtractum est Egaræ, sub Sisebuto, anno eius iij. æra Dclij. Conveniunt Eusebius Metropolitanus Tarraconēsis, Nunius Calagurritanus, Ioannes Gerundensis. M. Maximus Cæsaraugust. Emila Barcinonen. Ruffinus Derthosanus vir sanctus, Vi-

sus

ſus Lavoracenſis, Vincentius Egarenſis, Stephanus Emporitanus, Pompedius Vrgelitanus, Sueſſarius Ilerdenſis, Iuſtus Pompilonenſis, Gemaraulus Auſonenſis.

Victorinus Eccleſiæ Tudenſis Preſbyter (qui Berto Tudenſi succeſsit) ſcripſitque contra Manichæos, & Marcioniſtas carmine, multorum manibus teritur.

Sanctorum Ruffi Alexandri memoria, Simonis Cyrenæi (quibuſdam, & Niger eſt) filiorum celebris eſt; venit cum filijs Simon in Hiſpaniam: comitatur S. Paulum, ubi prædicavit; quam priùs adierat comitatus Divum Iacobum, & ibi prædicavit tunc; quem dicitur conſecraſſe cum alijs S. Petrus in Epiſcopum.

Obijſſeq; dicitur Hieroſolymis; colitur prima Decembris.

Per hæc tempora translata eſt bona pars corporis S. Æmiliani Epiſcopi Vercellenſis (primò Heremitæ in Aragonia) & allata ad oppidum Turris Palearum, & ibi ſepulta.

Nec minùs celebratur memoria S. Caij oppij Cornelij Centurionis (qui fuit ille Centurio, cuius famulum ad Caparnaum Christus suscitavit) post ea sociatus Apostolis, neci S. Stephani interfuit: Petrum, & Paulum ad Hispanias venientes comitatus est: Tandem prædicans Scepsiniensibus propè Idam mortuus est; prædicat in Hispania, longè hic alius à Cornelio Centurione cohortis Italicæ, hoc Cornelio multò Iuniore, ille Senior.

HOS ERGO TALES ET TANTOS AB OMNI AEVO, AB OMNI ORBE LITERARIO, ET TESTES, ET IVDICES, QVI NON AVDIT, INDIGNVS EST, VT ILLVM NOS AVDIAMVS.

HISPALI,

EX OFFICINA

Matthiæ Clavigij, Typographi.

Anno MDCXXVI.

PRÆTERMISSA.

CVm hæc prælo mandaremus, aliqua sub incudem recurrerunt, quæ festinantibus operis, suis locis commode inseri non potuerunt: nec tamen omittenda omnino censuimus, vel hic lectorum utilitati prospicientes, ut etiam, si forte Deo dante, hanc Spartam secundis curis adornare instituerimus, sua cuiq; loco commodius addantur. Iam & illud ab aliquibus amicis petitum, ut aliquarum inscriptionum antiquarum formulas, quæ singularibus literis, pro veterum more, vulgus etiam Doctorum fugiunt, interprætarer. Quibus ut obsequerer animum induxi meum, neq; enim omnes aut amant, aut capiunt antiquitatem. Itaque illarum singularium literarum, maxime tamen difficiliorum, interpretationem ex literatorum plebiscito subijciam.

Fol.5.p.2.post annum 34. linea 24. à Diribitore oblitum, ac prætermissum in textu.

Claudia Procula, uxor Pilati admonita per somnium, in Christum credit, & salutem consequitur.

Fol.10.p.2. Vbi agitur de Hispanis, qui Do-

§ minum

minum viventem visuri Hierosolymam perrexerunt, adde Fr. Ioan de la Puente, in Concordantia.Mon.lib.2.cap.6.

Fol.24.p.2. De quo hæc habet Demochares, pag.43. *S.Martialis unus ex septuaginta discipulis Domini anno 47. has sedes Episcopales in honorem Dei, & B.Mariæ Virginis Anicιensem, Ruthenam, Arvernam, Mimiatensem, ædificasse, ac dicasse dicitur. Idem quoque sub nomine, ac titulo B.Stephani Protomartyris quinque has Ecclesias Cathedrales Lemovicensem, Bituricensem, Cadurcensem, Agenensem, & Tolosanam, construxisse fertur.*

Fol.68.p.2. post annũ 134.lin.22. Cum Prætores pro arbitrio populis annua iura edicerent, Salvius Iulianus Prætor Hadriani Augusti tempore, anno scilicet hoc 134. Edicta varie dispersa collegit, & in ordinem digesta Edicti perpetui titulo edidit. Testatur Iustinianus l.2. §.Sicut igitur, C.de vet.iur.enuc.& l.10. C.de condict.indeb. Eutropius ad hæc lib.8. *Post eum Divus Iulianus Rempublicam invasit: vir nobilis, & iuris peritissimus, Nepos Salvij Iuliani, qui sub Divo Hadriano perpetuum composuit edictum.*

Hoc à Iuliano compositum edictum perpetui nomen merito in libris iuris vindicat, cuius ordinem sequutum se in libris Epitomarum.

Her-

Hermogenianus Iuriſconſultus profitetur. l. 2. ff. de ſtatu hom. vide Briſonium lib. 5. de verborum ſignific. verbo. Edictum. Ceterum illo præſertim cavebatur, ut omnes orbis Romani civitates Romanorũ legibus viverent, moreſque perpetuo ſervarent. Petita nempe inde occaſione, Eccleſiam Inanibus Dijs, moribuſque Gentium adverſantem, perſequendi, ſubſtulit tamen Edicti diritatem Conſtantini Magni pietas, deindeq; Iuſtinianus in l. 1. C. de Edict. D. Hadria. Tollendo.

Fol. 89. p. 2. linea 8. Nec fruſtra Ionas Aurelianenſis affirmat: Hiſpaniam ſemper viros Catholicæ fidei aſſertores accerrimos, & invictos produxiſſe: Eraſmus quoq; in Panegirico ad Philippum. I. *Fatalem fidei Catholicæ murum, unicumque religionis Christianæ propugnaculum appellat.*

Fol. 138. *Placentiam in Cantabria*) At Placentia in Hiſpania multis poſt ſæculis condita ab Alfonſo Rege. Eſt certe alia Placentia hæc. Fuitque Epiſcopus Placentinus, ut ex Concilio 5. Toletano elicio, in quo Prothaſius Epiſcopus Placentinus ſubſcribit, forſitam ab hac Dextri Placentia nomen mutuatus. Nec tamen ſtare poteſt, quod Ambroſius Morales vir alioqui doctus, ac de rebus Hiſpaniæ optime meritus, in hoc tamen fœde lapſus, animadvertit,

§ 2 lib. 12.

lib.12.cap.23. Scilicet Prothasium Valentinum Episcopum fuisse, sicque Codices Corrigendos; cum in eodem ipso Concilio Toletano Mustracium Valentinæ Sedi præsidere, pro eoque Piberinum Diaconum interesse, & subscribere compertum habeamus. Nec enim duo eiusdem Sedis Episcopi esse eodem tempore potuerunt. Itaque habemus ab illo Concilio 5. Toletano Placentiam cum suo Episcopo, hodieque in eadem Cantabria est populus Placentia dictus.

Fol.198. *Nertobrigæ concordiæ floret Exuperātius Abbas Benedictinus.)* In ruderibus Nertobrigæ, quæ nunc *Valera* dicitur non procul ab oppido Frexenal Hispali contributo lapis sepulcralis Exuperantij repertus est, servaturque in domo B. Ariæ Montani viri clarissimi, qui has literas habet.

EXVPERANTIVS
FAMVLVS. DEI
VIXIT ANNOS PLVS
MINVS LXXXVIII. RE
QVIEVIT. IN PACE
SVB. D. VI. KAL. IVNIAS
ERA. DC. XVI.

Fol.

Fol.192. Ex Ceruelæ inſcriptione deleãtur illa verba: *Cor tranſfixit.* Nam in ipſo lapide ſepulcrali, quem vidi, non ſunt, & à Morgado in hiſtoria Hiſpalenſi deceptus ſum, qui vel illum non vidit, vel neglexit.

Fol. 201. p. 2. *Benignus Epiſcopus Braccarenſis ad, quem Gelaſius Papa ſecundus ſcribit*) Corrige *Pelagius*. Hic eſt, ut in textu fideliter à Maximo ſcriptum, Pelagius ſecundus, annus autem eius Pontificatus 4. qui ritæ incidit in annũ Chriſti 581. quo anno Epiſtolam Benigno ſcripſit, quæ ſic incipit: *Lectis fraternitatis tuæ literis.* Habeturque tom. 2. Concil. Meminitque Baronius tom. annal. 7. num. 1. nec quid de Iſidori Mercatoris fide dubitaret, ſi Maximum vidiſſet.

Fol. 224. *Sacræ Scripturæ Arabice translatæ.)* Hæc etiam Iulianus Petri in Chronico. Rudericus Ximenez lib. 4. cap. 3. de Ioanne Epiſcopo Hiſpalenſi viro ſanctiſsimo. *Fuit apud Hiſpalim glorioſus, & ſanctiſsimus Ioannes Epiſcopus, qui ab Arabibus Caeit Almatran vocabatur, & magna ſcientia in liugua Arabica claruit, multis operationibus glorioſus efulſit. Qui etiam ſacras Scripturas Catholicis expoſitionibus declaravit, quas ad informationem poſterorum Arabice conſcriptas reliquit.)* Vide ego eadem Hiſpali Bibliorum

volu-

volumen antiquissimum Arabice scriptum, quod magnæ Hispalensis Ecclesiæ Bibliotecæ scrinijs adservari adhuc credo.

INSCRIPTIONES.

IN Epistola dedicatoria. Q. B. F. Q. S. quod bonum faustumque sit.

In Præfatione L. F. GAL. idest. Lucij filius Galeria. D.M. Dijs Manibus.

Fol. 5. E. A. V. &c. Ex ante diem quintum Kalendarum Iuliarum Tiberius.

Fol. 25. M. F. M. NEP. Marci filius, Marci Nepos.

Fol. 55. AVG. QVIN. Augur quinquennalis. PED. C. XLVI. &c. Pedes 146. & ultra turrim pedes 11. Decreto decurionum faciendum curavit, impēsa Quæstoria pecunia. Vel ut Morales: iuvitque pecunia. Alij forsitam aliter, quibus libens subscribam.

Fol. 63. D. S. P. D. D. de sua pecunia dedicaverunt.

Fol. 64. SEX. F. QVIR. Sexti filio Quirina. Coss. III. Cohortis tertiæ. M. Municipij Arvensium.

Fol. 65. ANN. XXX. & Annorum 42. mensium 7. dierum 24.

Fol. 79.

Fol. 79. COS. CIVI. ASTVRIC. &c. Consuli civi Asturicensi legionis septimæ Geminæ piæ felicis, annorum 45. stipendijs. 24.

Fol. 87. Q. D. E. R. &c. Quod de ea referi placuit, de eo ita censuerunt.

Fol. 99. ANN. XXVI. &c. Annorum 26. Hic sita est, sit tibi terra levis. Quod etiam sepe obvium habebis, sed semel hic dixisse sufficiat.

Fol. 149. X. Ternos. Denarios. Idemque in reliquis huius inscriptionis locis eadem nota. X. significat. OLYBRIVS. V. C. Olybrius vir Consularis. C. F. D. D. clara fœmina dedicaverunt.

FINIS.

INDEX RERVM NEMORABILIVM, QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

A.

Athana.

D.

E.

Elpi-

F.

G.

H.

I.

sicitur

M.

Mar-

N.

O.

P.

Par-

T.

X.

Z.

PROVINCIARVM,

VRBIVM. OPPIDORVM, FLVMInum, & aliorum Hiſpaniæ locorum, tum veterum tum recentiorum, quæ in hoc opere continentur.

A.

B.

C.

Camo-

D.

E.

F.

G.

H.

I.

L.

M.

M.

N.

O.

Ophi-

P.

R.

S.

T.

V.

Vrena.

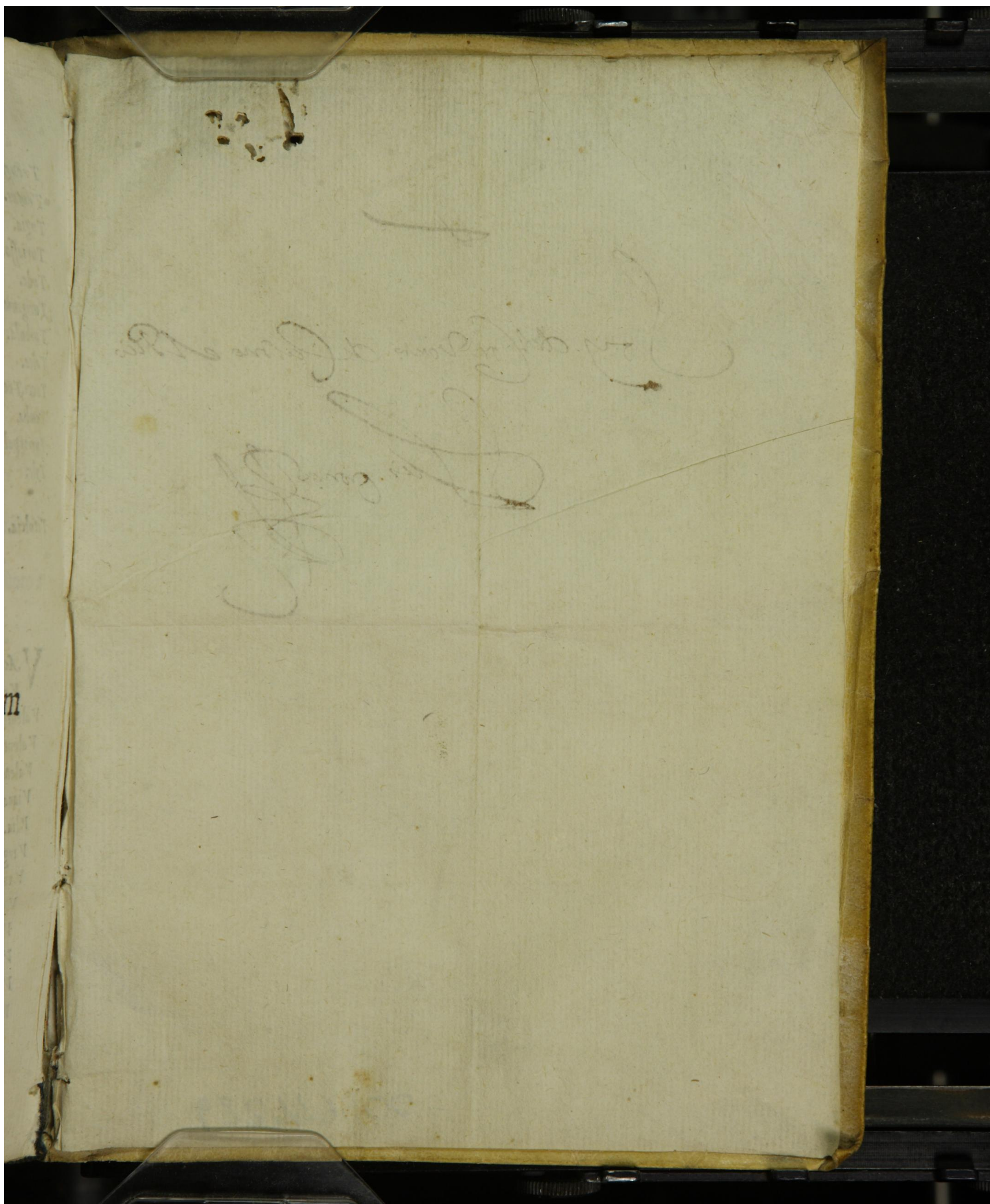
F I N I S.

HISPALI

Apud Matthiam Clavigium Typographum.

Anno M.DC.XXVII.

Soy del Convento de Carmo [illegible]

[illegible]

